

การสื่อสารของกลุ่มชาไกที่ย้ายถิ่นฐานมาสู่ชุมชนเมืองในการปรับตัวและการแสดงอัตลักษณ์แห่งชาติพันธุ์

สถาบันวิทยบริการ

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต
สาขาวิชาศึกษาศาสตร์พัฒนาการ ภาควิชาการประชาสัมพันธ์

คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2549

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

COMMUNICATION FOR ADAPTATION AND IDENTITY PRESENTATION OF SAKAIS
INDIGENOUS IMMIGRATING TO TOWN COMMUNITY

Miss Choenkwan Phutchong

สถาบันวิทยบริการ

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts Program Program in Development communication

Department of Public Relations

Faculty of Communication Arts

Chulalongkorn University

Academic Year 2006

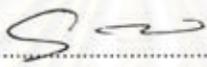
Copyright of Chulalongkorn University

491072

หัวข้อวิทยานิพนธ์	การสื่อสารของกลุ่มชาโกลที่ย้ายถิ่นฐานมาสู่ชุมชนเมืองในการปรับตัวและการแสดงอัตลักษณ์แห่งชาติพันธุ์
โดย	นางสาวเชิญขวัญ ภูษมงคล์
สาขาวิชา	นิเทศศาสตร์พัฒนาการ
อาจารย์ที่ปรึกษา	รองศาสตราจารย์ อุบลวรรณ เปรมศรีรัตน์

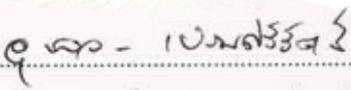

คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต

..... คณบดีคณะนิเทศศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ ดร.อุบล เบ็ญจรงค์กิจ)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.กาญจนา แก้วเทพ)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(รองศาสตราจารย์ อุบลวรรณ เปรมศรีรัตน์)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ อวยพร พานิช)

สภามหาวิทยาลัย
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เชิงขั้ว ภูษงค์ : การสื่อสารของกลุ่มชาไกที่ย้ายถิ่นฐานมาสู่ชุมชนเมืองในการปรับตัวและการแสดงอัตลักษณ์แห่งชาติพันธุ์ (COMMUNICATION FOR ADAPTATION AND IDENTITY PRESENTATION OF SAKAIS INDIGENOUS IMMIGRATING TO TOWN COMMUNITY)

อ. ที่ปรึกษา : รศ. อุบลวรรณ เปรมศรีรัตน์, 254 หน้า.

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัญหาและกระบวนการในการแก้ไขปัญหากลุ่มชาไกที่ย้ายถิ่นฐานมาสู่ชุมชนเมือง รวมทั้งศึกษาการสื่อสารในการแสดงอัตลักษณ์แห่งชาติพันธุ์ชาไก ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกร่วมกับการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมกับกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นครอบครัวชาไกที่ย้ายถิ่นฐานมาอาศัยอยู่ในจังหวัดนครนายก จำนวน 4 คน และศึกษานักคิดที่เป็นคู่สื่อสารต่างวัฒนธรรมของกลุ่มชาไกกลุ่มนี้จำนวน 13 คน

ผลการวิจัยพบว่า

1. ปัญหาที่เป็นอุปสรรคสำคัญทางการสื่อสารเกิดขึ้นเนื่องจากประสบการณ์และการเรียนรู้ทางภาษา วัฒนธรรมและสังคมแตกต่างกันไปจากวัฒนธรรมใหม่ที่ครอบครัวชาไกเข้าไปอาศัยอยู่ ดังนั้นปัญหาที่เกิดขึ้นจึงมีความแตกต่างกันไปตามแต่ละลักษณะทางภูมิหลังของแต่ละคน ซึ่งปัญหาที่พบมีดังนี้ 1.การไม่เข้าใจหรือไม่รู้ภาษาที่ใช้สื่อสารกัน 2.การขาดความรู้ในวิธีการสื่อสารตามวัฒนธรรมใหม่ 3. การหลีกเลี่ยงการสื่อสารกับบุคคลต่างวัฒนธรรม 4. การยึดติดกับความเชื่อดั้งเดิมของตนเอง 5. การไม่พยายามปรับตัวให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ในวัฒนธรรมใหม่ 6. ปัญหาการมีอคติและการมองแบบเหมารวม

ปัญหาข้างต้นนี้สามารถแก้ไขได้โดยการพยายามร่วมกันของทั้งสองฝ่าย คือ ครอบครัวชาไกและบุคคลคู่สื่อสาร ซึ่งมี 6 วิธี ได้แก่ 1.การทำความเข้าใจในภาษาและวัฒนธรรมซึ่งกันและกัน 2.การให้ความรู้/ให้การศึกษา 3.การใช้สื่อบุคคล สื่อมวลชน และสื่อเฉพาะกิจ 4. การหลีกเลี่ยงการมองเหมารวมและอคติ 5.การเอาใจเขามาใส่ใจเรา(Empathy) 6. การสร้างความสัมพันธ์กับบุคคลคู่สื่อสาร

2. ครอบครัวชาไกมีการแสดงอัตลักษณ์ทางปัจเจกบุคคลและอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมผ่านการสื่อสารทั้งวงนภาษาและอวงนภาษา โดยอัตลักษณ์ที่แสดงออกนั้นมีการเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพการณ์และความสัมพันธ์กับบุคคลคู่สื่อสาร รวมทั้งพบว่าผู้ที่มีอัตลักษณ์ในตนเองน้อยเท่าใดการแสดงความเป็นตัวตนจะมากตามไปด้วย

ภาควิชา..การประชาสัมพันธ์.....ลายมือชื่อนิสิต.....*Prasit Jitkard*.....
สาขาวิชา..นิเทศศาสตร์พัฒนาการ.....ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....*อุบลวรรณ เปรมศรีรัตน์*.....
ปีการศึกษา 2549.....ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

4885079528 : MAJOR DEVELOPMENT COMMUNICATION

KEY WORD : ADAPTATION / IDENTITY PRESENTATION / SAKAIS

CHOENKWAN PHUTCHONG: COMMUNICATION FOR ADAPTATION AND IDENTITY
PRESENTATION OF SAKAIS INDIGENOUS IMMIGRATING TO TOWN COMMUNITY.

THESIS ADVISOR : ASSOC. PROF. UBOLWAN PREMSRIRAT. 254 pp.

The objectives of this qualitative research are to study the problems and solving processes on communication of Sakais indigenous group migrating to town community, also to study the communication showing Sakai identity. Data is collected by in-depth interviews, and participant observation with 4 persons of Sakai family that migrated to live in Nakornnayok Province, and 13 persons of different culture that Sakais communicate with.

The study has found that :

1. Communication problems arise from difference of their basic language, cultural, social experiences and learning to the new ones they moving in to live with. Such problems vary in accord to background of each one, i.e. ; 1.unable to understand the communication language,
2. lack of new cultural knowledge, 3. communication avoidance to persons of different culture ,
4. do not change old way of thinking, 5. do not try to adapt new culture they are living in ,
6. problems of bias and stereotype thinking

The above problems can be solved by cooperating of both Sakais family and pair communicates persons in 6 ways, i.e. ; 1. learning to understand language and culture of each other, 2. giving knowledge or education, 3. using human media, mass media and specific media, 4. avoiding stereotype thinking and bias, 5. creating empathy, 6. creating relation with pair communicates persons.

2. Sakais family has presented individual identity and cultural identity through both verbal and nonverbal communication. The identities shown vary through situations and relationship of person who communicate with, also found is that the less identity possess, the more presentation express.

Department Public Relations.....Student's signature.....*Choenkwan .*
Field of study Development Communication Advisor's signature .....*Ubolwan*
Academic year 2006.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยความช่วยเหลือ คำปรึกษา และคำแนะนำจากรองศาสตราจารย์ อุบลวรรณ เปรมศรีรัตน์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ นอกจากนี้ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ ดร.กาญจนา แก้วเทพ ซึ่งกรุณาสละเวลามาเป็นประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และรองศาสตราจารย์อวยพร พานิช กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ที่ทำให้วิทยานิพนธ์เล่มนี้เสร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

ขอขอบคุณ รศ.ไพบุลย์ ดวงจันทร์ รศ.สุศรวาทดี พุทธสุวรรณ คุณบุญลาภและคุณอภิชาติ รอดวัฒนกุล และครอบครัวชาโก อันได้แก่ พี่คมกฤษ น้องปู น้องปลา น้องแมน ที่เสียสละเวลาในการให้สัมภาษณ์และเป็นกำลังใจให้ผู้วิจัยทำงานวิจัยฉบับนี้ รวมทั้งขอบคุณอาจารย์และนักเรียนโรงเรียนนายควัฒนาการทุกท่านที่สละเวลามาให้สัมภาษณ์และให้การต้อนรับผู้วิจัยเป็นอย่างดี

ขอขอบคุณเพื่อนนิเทศศาสตร์พัฒนาการ ผึ้ง ดิว กะแป้ง พี่ก้อง พี่โชติ เซน โอ พี่หมู พี่แก๊ส แนน พี่ตาล ตัก พี่ยุ่นุ่น ที่คอยเป็นกำลังใจ กำลังกายให้ผู้วิจัยมาตลอด 2 ปีที่เรียนด้วยกันมา

ขอขอบคุณพี่อัมพร กุ้ง และเจ้าหน้าที่คณะนิเทศศาสตร์ทุกท่านที่เสียสละเวลาให้กับงานวิจัยฉบับนี้

สุดท้ายนี้ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณครอบครัวของผู้วิจัย ทั้งคุณย่า คุณพ่อ คุณแม่ อาป้อม อาโก้ พี่ฝน และครอบครัววงษ์มงคลทุกท่าน สำหรับการสนับสนุนในทุก ๆ ด้าน ตั้งแต่ผู้วิจัยเกิดและเติบโตจนมีวันนี้

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฌ
สารบัญภาพ.....	ญ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ที่มาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ในการวิจัย.....	8
ปัญหำนำการวิจัย.....	9
ขอบเขตของการวิจัย.....	9
นิยามศัพท์.....	10
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	11
2 แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	12
แนวคิดเกี่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์ (Ethnic group).....	12
ทฤษฎีการสื่อสารต่างวัฒนธรรม(Intercultural Communication.....	24
ทฤษฎีเกี่ยวกับบทบาทสื่อบุคคล.....	38
แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับอัตลักษณ์(Identity).....	40
แนวคิดเกี่ยวกับปฏิสัมพันธ์เชิงสัญลักษณ์(Symbolic Interaction theory).....	49
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	52
3 ระเบียบวิธีวิจัย.....	55
กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัย.....	55
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	56
วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	58
ระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	59
ขั้นตอนและวิธีในการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	59
การนำเสนอข้อมูล.....	62

บทที่		
4	ผลการวิจัย.....	63
	ข้อมูลทั่วไปของครอบครัวชาวไทย.....	64
	ปัญหาทางการสื่อสารที่เกิดจากการย้ายมาอาศัยอยู่ในชุมชนเมือง.....	70
	กระบวนการในการแก้ไขปัญหาการสื่อสารที่เกิดจากการย้ายถิ่นฐานมาสู่ชุมชนเมือง.....	120
	การสื่อสารในการแสดงอัตลักษณ์ความเป็นชาวไทย.....	161
5	สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	200
	สรุปผลการวิจัย.....	200
	อภิปรายผลการวิจัย.....	230
	ข้อเสนอแนะ.....	244
	รายการอ้างอิง.....	246
	ภาคผนวก.....	250
	ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	254

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญตาราง

ตาราง	หน้า
1 ตารางแสดงการปัญหาการไม่เข้าใจหรือไม่รู้ภาษาที่ใช้สื่อสารกัน.....	90
2 ตารางแสดงความสัมพันธ์ระหว่างความใกล้ชิดภาษาและวัฒนธรรมชาวก๊กับระดับปัญหาการไม่เข้าใจหรือไม่รู้ภาษาที่ใช้สื่อสารกัน.....	91
3 ตารางแสดงปัญหาการขาดความรู้ในการสื่อสารตามวัฒนธรรมใหม่.....	95
4 ตารางแสดงปัญหาการหลีกเลี่ยงการสื่อสารกับบุคคลต่างวัฒนธรรม.....	100
5 ตารางแสดงปัญหาการยึดติดกับความเคยชินเดิมที่ตนเองเคยปฏิบัติมา.....	107
6 ตารางแสดงปัญหาการไม่พยายามปรับตัวให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ในวัฒนธรรมใหม่...113	113
7 ตารางแสดงปัญหาการมือคุดและการมองแบบเหมารวม.....	118
8 ตารางแสดงปัญหาการสื่อสารที่เกิดแยกตามบุคคลผู้เกิดปัญหา.....	119
9 ตารางแสดงการเปรียบเทียบวิธีการแก้ไขปัญหาของครอบครัวชาวก๊กับบุคคลคู่สื่อสาร.....	158
10 ตารางแสดงสรุปปัญหาที่ได้รับการแก้ไข.....	159
11 ตารางแสดงอัตลักษณ์ทางปัจเจกบุคคลด้านรูปร่างของครอบครัวชาวก๊.....	165
12 ตารางแสดงอัตลักษณ์ทางปัจเจกบุคคลด้านลักษณะนิสัยของครอบครัวชาวก๊.....	171
13 ตารางแสดงอัตลักษณ์ทางปัจเจกบุคคลด้านถิ่นกำเนิดของครอบครัวชาวก๊.....	177
14 ตารางแสดงอัตลักษณ์ทางปัจเจกบุคคล.....	179
15 ตารางแสดงอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม.....	197
16 ตารางสรุปปัญหาการสื่อสารของครอบครัวชาวก๊.....	207
17 ตารางสรุปกระบวนการในการแก้ไขปัญหา.....	217

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญญภาพ

แผนภาพที่	หน้า
1 แสดงการแก้ไขปัญหาคด้วยวิธีการพยายามทำความเข้าใจในภาษาและวัฒนธรรม.....	124
2 แสดงการแก้ไขปัญหาคด้วยวิธีการให้ความรู้/การศึกษา.....	136
3 แสดงการแก้ไขปัญหาคด้วยการใช้สื่อบุคคล สื่อมวลชน สื่อเฉพาะกิจ.....	146
4 แสดงการแก้ไขปัญหาคด้วยวิธีการหลีกเลี่ยงการมองแบบเหมารวมและมอคคค.....	150
5 แสดงการแก้ไขปัญหาคด้วยการเอาใจเขามาใส่ในใจเรา (Empathy).....	152
6 แสดงการแก้ไขปัญหาคด้วยการสร้างความสัมพันธ์กับบุคคลแวดลอม.....	157

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 1

บทนำ

ที่มาและความสำคัญของปัญหา

“เงาะป่า” หรือ “ซาไก” เป็นชื่อที่คนไทยคุ้นหูมา ตั้งแต่ในรัชสมัยของ พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย รัชกาลที่ 2 ที่ทรงพระราชนิพนธ์เรื่อง “สังข์ทอง” โดยมีตัวเอกของเรื่องปลอมตัวสวมรูปเป็นเงาะจนเป็นที่มาของสำนวน “เงาะถอดรูป” ที่ใช้ในปัจจุบัน

จากนั้นในปี พ.ศ. 2448 ในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 ได้มีการนำเสนอเรื่องราวของ “เงาะป่า” ผ่านบทพระราชนิพนธ์อีกครั้ง ทำให้ เรื่องราวของเงาะป่าเป็นที่รู้จักมากขึ้น ดังบทพระราชนิพนธ์เรื่องเงาะป่า ดังนี้

“เงาะน้อยเงาะใหญ่ไปคึกคึก
อีกทีก็เลื่อนลั่นสนั่นป่า
เดิน โลดหลาดเลือกเหลืออกตา
คบหาเข่งแก๊งกอย
จีบจีบปึงปึงประดังเสียง
คังแผ่นดินจะเอียงทรุดค้อย
กวดแกว่งบอเลาเป่าลูกลอย
ถูกนกตกค้อยแย่งกันพรู ”

บทพระราชนิพนธ์เรื่อง “เงาะป่า” นี้ เป็นบทประพันธ์ที่เกิดจากจินตนาการของ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวผนวกกับข้อมูลที่ทรงศึกษาจาก “เด็กชายคณิง” ชาว เงาะป่าที่ทรงนำมาชูปเลียงในวัง โดยเรื่องราวในบทประพันธ์ได้นำมาจากเรื่องราวที่ “คณิง” เด็กชาวเงาะได้เล่าถวาย ซึ่งมีการกล่าวถึงสภาพชีวิตความเป็นอยู่ รวมทั้งภาษาของชาวเงาะไว้ใน บทประพันธ์นี้ และในภายหลังบทพระราชนิพนธ์นี้ได้ถูกบรรจุไว้ในหนังสือแบบเรียนชั้น ประถมศึกษา และมีการนำเสนอในรูปแบบของหนังสือนิทาน ละคร โทรทัศน์และภาพยนตร์เผยแพร่ ทั่วไป

การที่ “เงาะป่า” ถูกนำเสนอผ่านตัวละครในบทประพันธ์ ทำให้บางคนคิดว่า “เงาะป่า” เป็นตัวละครที่สมมติขึ้นเพื่อใช้ดำเนินเรื่องให้เกิดความสนุกสนาน โดยไม่มีตัวตนอยู่จริง เป็นเพียงเรื่องแต่งขึ้นเท่านั้น จนกระทั่งปี 2548 มีการสร้างภาพยนตร์เรื่อง “ซาไกยูในเต็ด” ขึ้น ซึ่งเรื่องราวในภาพยนตร์เรื่อง “ซาไก ยูในเต็ด” นี้ สะท้อนให้เห็นการปรับตัวของกลุ่มเด็กชาวซาไกที่มาใช้ชีวิตในกรุงเทพฯ ช่วงระยะเวลาสั้นๆ ในเรื่องพวกเขาต้องปรับตัวเพื่อให้เข้ากับสังคมเมืองหลวง พร้อมต้องรับความกดดันจากการที่คนเมืองมองพวกเขาด้วยความขบขันและเห็นพวกเขาเป็นเพียงตัวตลก ซึ่งภาพยนตร์เรื่องนี้สามารถสะท้อนชีวิตของซาไกได้เป็นอย่างดี ยิ่งไปกว่านั้นตัวแสดงของเรื่องได้ใช้เด็กหนุ่มชาวซาไกตัวจริงมาร่วมแสดงเพื่อเป็นจุดขายของเรื่อง ทำให้มีการกล่าวถึงชีวิตความเป็นอยู่ของชนเผ่ากลุ่มนี้ในรายการโทรทัศน์ต่างๆ ทำให้คนไทยได้รู้จัก “เงาะป่า” หรือ “ซาไก” มากขึ้น

โดยทั่วไปแล้ว คนทั่วไปมักจะมอง “เงาะป่า” หรือ “ซาไก” ในภาพของชาวป่าที่ด้อยพัฒนาและล้าหลัง จะเห็นได้จากคำเปรียบเปรยผู้ที่รูปร่างตัวดำว่าเป็นเช่น “เงาะป่า” ซึ่งเป็นการดูถูกเหยียดหยามพวกเขา นอกจากนั้นสิ่งที่นำเสนอออกมาผ่านสื่อต่างๆ ทั้งละครโทรทัศน์ ภาพยนตร์ หรือภาพยนตร์โฆษณา นั้น แสดงให้เห็นถึงภาพของกลุ่มชนเผ่ากลุ่มหนึ่งที่มีบุคลิกลักษณะแบบตลกขบขัน ล้าหลัง และมีวิถีชีวิตความเป็นอยู่แบบบ้านป่าเมืองเถื่อน ซึ่งภาพเหล่านี้เกิดขึ้นจากการสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับตัวตนของซาไกโดยมีสื่อมวลชนเป็นผู้กำหนดภาพเหล่านี้ให้เกิดขึ้น

จะเห็นได้ว่า สื่อมวลชนนับมีบทบาทสำคัญในการกำหนดการรับรู้และสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับชนชาติใดชนชาติหนึ่ง หรือประเทศใดประเทศหนึ่ง โดยเฉพาะในเรื่องอำนาจและภาพลักษณ์ แม้สื่อมวลชนช่วยให้เราเข้าถึงและสัมผัสกับคนชาติต่างๆ กลุ่มต่างๆ ได้โดยที่เราไม่จำเป็นต้องเดินทางหรือพบปะกับคนต่างๆ เหล่านั้น โดยตรง แต่บ่อยครั้งสื่อมวลชนก็มีส่วนทำให้เราเข้าใจคนชาติอื่นหรือกลุ่มอื่นผิดไปจากความเป็นจริง (เมตตา วิวัฒนานุกูล(กฤตวิทย์), 2548 : 13)

แท้ที่จริงแล้ว “เงาะป่า” หรือ “ซาไก” เป็นชนเผ่าพื้นเมืองโบราณที่สืบทอดเผ่าพันธุ์มาประมาณ 1,500-10,000 ปีมาแล้ว ตั้งแต่ในสมัยของยุคหินกลาง (Middle Stone Age) โดย Amado (1964 : 21) ผู้ค้นคว้าเรื่องเงาะป่าในปี ค.ศ. 1960 ได้กล่าวไว้ว่า “นิกริโต เป็นกลุ่มมนุษย์ชาติเก่าแก่ที่มีถิ่นฐานอยู่ในประเทศไทยตอนใต้ แถวจังหวัดนครราชสีมา สตูล และพัทลุง” ซึ่งสอดคล้องกับงานเขียนของชิน อยู่ดี (2512 : 16-17) ที่ว่า “เมื่อได้ตรวจสอบผลของการศึกษาค้นคว้าเรื่องมนุษย์สมัยหินกลางในประเทศลาว ประเทศมาเลเซีย และประเทศอินโดนีเซียแล้ว คนสมัยหินกลางในส่วนนี้ของโลก น่าจะเป็นพวกออสตราลอปิธ เวดลอปิธหรือพวกมิลานีซอยด์ หรือพวกนิกริโต (เงาะ) หรือพวกปาปวน-นิกรอยด์”

องอาจ รุ่งจันทร์ฉาย (2526 : 14-15) ได้อธิบายว่า “ชาไกเป็นชนเชื้อสายเนกรिट (Negrito) ตระกูลออสโตรเอเชียติก เอเชียตะวันออกเฉียงใต้เผ่าหนึ่ง เป็นชนเผ่าพื้นเมืองรุ่นแรกสุด ที่นักมานุษยวิทยาเชื่อว่า ได้อพยพมาจากอินโดนีเซียในสมัยดึกดำบรรพ์ เข้ามาอยู่ในแหลมมลายู แต่หลังจากที่ชนเผ่ามลายูได้เข้ามาอาศัยอยู่ในแหลมมลายูมากขึ้น ก็ได้ทำการขับไล่ชนเผ่านี้ผลักดันให้ก้าวมาเป็นคนได้อาณัติการปกครอง และเรียกเผ่านี้ว่า ชาไก ซึ่งมีความหมายว่าคนได้อาณัติการปกครอง หรือผู้ไร้วัฒนธรรม”

ชาไกมีพื้นที่อาศัยกระจุกกระจายอยู่ทางตอนใต้ของประเทศไทย ตลอดไปจนถึง รัฐเคดาห์และปาหัง ประเทศมาเลเซีย และเกาะสุมาตรา ประเทศอินโดนีเซีย สำหรับทางตอนใต้ของประเทศไทย เมื่อ ปี พ.ศ.2526-2528 มีผู้พบว่า ชาไกอาศัยอยู่ในพื้นที่ต่างๆ ค่อยไปนี้คือ จังหวัดสตูล มีในเขตอำเภอทุ่งหว้า ในจังหวัดยะลา มีในเขต อำเภอธารโต อำเภอบันนังสตา และอำเภอเบตงบริเวณชายแดนมาเลเซีย จังหวัดนราธิวาสมีในเขตอำเภอระแงะและอำเภอเวียงไกล้ ชายแดนมาเลเซียเช่นเดียวกัน ส่วนในจังหวัดอื่นมีจำนวนน้อย เพราะในช่วงที่ทางราชการปราบปรามผู้ก่อการร้าย ทำให้พวกเขาต้องหลบไปอาศัยอยู่ที่อื่น เช่น พวกที่อยู่ในเขตพัทลุง ครัง จะอพยพไปอยู่กับพวกที่อำเภอทุ่งหว้า จังหวัดสตูลบ้าง ยะลาบ้าง พวกที่อยู่ในเขตจังหวัดนราธิวาส บางกลุ่มก็อพยพไปอยู่ที่จังหวัดยะลา และบางกลุ่มก็หลบหนีเข้าไปอยู่เขตประเทศมาเลเซีย และปัจจุบันในป่าภาคใต้ จะพบชาไกอยู่ 2 กลุ่มใหญ่ คือ ชาไกเทือกเขาสันกาลาศีรีแถบจังหวัดยะลา และเทือกเขาบรรทัด จังหวัดพัทลุง ครัง สตูล

ชนเผ่าชาไก เป็นกลุ่มชาติพันธุ์หนึ่งที่มีประเพณีวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์แห่งชาติพันธุ์ของตนเอง ทั้ง ประเพณีการแต่งงาน ประเพณีการเกิด หรือประเพณีการทำศพ รวมทั้งมีความเชื่อในเรื่องต่างๆที่มีความแตกต่างไปจากคนไทยทั่วไปและเป็นเอกลักษณ์ของกลุ่มตน เช่น ความเชื่อในเรื่องภูตผีปิศาจที่จะเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมการดำรงชีวิตของพวกเขา นอกจากนั้น กลุ่มชนเผ่าชาไกยังมีภาษาพูดเป็นของตนเอง ที่เป็นภาษาในตระกูลออสโตรเอเชียติก (Austroasiatic) เป็นตระกูลภาษาใหญ่ตระกูลหนึ่งในเอเชียอาคเนย์ ซึ่งหากแบ่งกลุ่มตามภาษาที่พวกเขาใช้แล้วจะสามารถแบ่งกลุ่มได้เป็น 4 กลุ่มด้วยกัน ซึ่ง ไพบูลย์ ดวงจันทร์ (2523 : 7-8) ได้กล่าวไว้ว่า ชาวเงาะกลุ่มต่างๆที่อยู่ในประเทศไทยปัจจุบันแบ่งออกได้เป็น 4 กลุ่ม แต่ละกลุ่มใช้ภาษาของตนเอง และเรียกชื่อกลุ่มตามภาษาที่ใช้ ดังนี้

1. กลุ่มเต็นแอน ใช้ภาษาเต็นแอน กลุ่มนี้มีถิ่นฐานอยู่ในแถบจังหวัดพัทลุง สตูล

2. กลุ่มตะเคี๊ยะ กลุ่มนี้ใช้ภาษาตะเคี๊ยะ อาศัยอยู่แถบอำเภอหรือเสาะ อำเภอระแงะ จังหวัดนราธิวาส
3. กลุ่มยะฮายย์ ใช้ภาษายะฮายย์ อาศัยอยู่แถบอำเภอแว้ง จังหวัดนราธิวาส
4. กลุ่มกันจิว คือชาวเงาะที่ใช้ภาษากันจิว ได้แก่พวกที่อยู่แถบจังหวัดยะลา

ส่วนลักษณะรูปร่างของชนเผ่าซาไกนั้นจะคล้ายคลึงกับกลุ่มชนซึ่งเป็นกลุ่มเชื้อชาติเดียวกัน คือ พวกนิกริโต ที่อาศัยอยู่ในประเทศแถบแอฟริกา แต่ซาไกจะมีความสูงและสีผิวที่มีความดำน้อยกว่า ส่วนสูงโดยเฉลี่ยประมาณ 140-150 ซม. ผิวเนื้อก่อนไปทาสีน้ำตาลไหม้ กะโหลกศีรษะกลม ผมหยิกเป็นก้อนหอยคืดคหนึ่งศีรษะ ผู้หญิงบางคนผมจะหยิกฟูเป็นกระเซิง รูปวงหน้ากลมแบนและกร้าน คิ้วโตหนา นัยน์ตาสีดำกลมโต ขนคางยาวอน จมูกแบนกว้าง ฟันซี่สั้นๆแต่ใหญ่ ปากกว้าง ริมฝีปากหนา ใบหูเล็ก น่องสั้นเรียว ท้องป่อง คะโหลกแฟบ นิ้วมือและนิ้วเท้าจะใหญ่

ส่วนในด้านลักษณะนิสัยนั้น โดยปกติแล้วซาไกจะมีนิสัยร่าเริง ยิ้มง่าย อุปนิสัยเยือกเย็น พุดน้อย ตรงไปตรงมาไม่มีเล่ห์เหลี่ยม นับถือผู้ใดแล้วก็จะเชื่อฟังอย่างเคร่งครัด แต่จะมีลักษณะนิสัยเฉพาะคือ ไม่ขยันทำงาน สามารถอดได้เมื่ออาหารหมดเพียงเพราะเกียจคร้านออกหาอาหาร และเมื่อมีอาหารก็จะกินตลอดทั้งวัน แม้จะมีมากก็จะกินจนหมด จะไม่เก็บไว้กินในวันต่อไป ไม่สะสมทรัพย์สิน และไม่รู้จักค่าของเงิน หากทำงานแลกเงินมาได้ก็จะใช้ซื้อของที่จำเป็นจนหมด เช่น เหล้า เครื่องสำอาง เป็นต้น

ลักษณะพิเศษของซาไกคือ อัตราการเกิดสูง แต่อัตราการตายของเด็กก็สูงเช่นเดียวกัน ทำให้การเพิ่มของประชากรมีน้อย และยังพบปัญหาการบุกรุกทำลายป่าทั้งในจังหวัดสตูล ตรัง และพัทลุงที่กระทบวิถีชีวิตของซาไกทำให้อาหารของซาไกมีน้อยลงเป็นเหตุให้ขาดแคลนอาหารและที่อยู่อาศัย ทำให้พวกเขาต้องปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตเข้าสู่หมู่บ้านมากขึ้น ซาไกที่ออกจากป่ามาพบปะกับคนภายนอกนั้น จะได้รับการช่วยเหลือทั้งด้านอาหารและเครื่องนุ่งห่มจากชาวบ้าน แต่สำหรับทางราชการจะช่วยเหลือได้น้อย เพราะซาไกส่วนใหญ่เป็นชนอิสระเร่ร่อนไปในป่า จึงไม่มีหน่วยงานใดให้การดูแลอย่างใกล้ชิด เว้นแต่ซาไกในหมู่บ้านซาไก อำเภอธารโต จังหวัดยะลา ซึ่งมีที่อยู่อาศัยเป็นหลักแหล่ง ได้รับการศึกษา และมีอาชีพของตนเอง

ชาโกลในหมู่บ้านชาโกล

ชาโกลในจังหวัดยะลาจะอาศัยรวมกลุ่มอยู่ในพื้นที่อำเภอบันนังสตา ธารโต และเบตง จนเมื่อปี พ.ศ. 2506 กรมประชาสงเคราะห์ กระทรวงมหาดไทย ได้จัดระเบียบสังคมของชาวชาโกลขึ้นที่นิคมสร้างตนเองธารโต อำเภอบันนังสตา จังหวัดยะลา โดยได้ชักชวน “เงาะ” หรือ “ชาโกล” จำนวนประมาณ 60 คน ให้มาอยู่รวมกันหมู่บ้าน จนระมีรา โดยจัดพื้นที่ให้ 300 ไร่ ตั้งอยู่ที่ริมถนนสายที่ 6 ห่างจากถนนสายยะลา-เบตง 4 กิโลเมตร โดยต่อมาเปลี่ยนชื่อเป็น บ้านแห แต่ความพยายามในการจัดระเบียบสังคมนี้ไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร จนเมื่อปี พ.ศ.2516 ได้มีการพยายามรวบรวมชาโกลที่อพยพเร่ร่อนในบริเวณอำเภอเบตง และอำเภอบันนังสตาอีกครั้ง มีจำนวน 21 ครอบครัว มีสมาชิกทั้งสิ้น 52 คน ให้มาอยู่รวมกันที่บ้านแห โดยได้สร้างบ้านถาวรให้อยู่จำนวน 8 หลัง และจัดสรรที่ดินทำกินให้ โดยจัดให้ทำอาชีพปลูกยางพาราเพื่อให้มีรายได้พอเลี้ยงตัวเอง จากนั้นเปลี่ยนชื่อหมู่บ้านแห หรือ เงาะมีรามาน่าเป็น “หมู่บ้านชาโกล” พร้อมกันนั้นสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี ได้พระราชทานนามสกุล ศรีธารโต ให้แก่ชาวพื้นเมืองนี้ จนปี พ.ศ. 2518 ได้แยกจากอำเภอบันนังสตามาจัดตั้งเป็นอำเภอ และยกฐานะเป็นอำเภอต่อมา ทำให้ ชนเผ่าชาโกล หรือ เงาะป่า เป็นที่รู้จักของคนไทยมากขึ้น และในปี พ.ศ. 2520 ทางราชการได้จัดที่อยู่อาศัยให้ รวมทั้งมีการจัดการเรื่องระบบไฟฟ้า ดึงเก็บน้ำฝน ก่อสร้างอาคารสำหรับทำเป็นพิพิธภัณฑ์ และในปี พ.ศ. 2532 ชาโกลกลุ่มนี้ทางราชการได้อนุมัติสัญชาติไทยให้ ทำให้ชาโกลที่หมู่บ้านชาโกลนี้มีทะเบียนบ้านและมีบัตรประจำตัวประชาชน

“ชาโกล” หรือ “เงาะป่า” ในอำเภอศรีธารโตเหล่านี้ ในปัจจุบันยังคงเหลืออยู่เพียงไม่กี่ครอบครัว ด้วยสาเหตุของการย้ายถิ่นฐานมาใช้ชีวิตและทำงานที่อื่น ทั้งที่กรุงเทพมหานคร และในสังคมเมืองที่มีความเจริญกว่า เนื่องจากสะดวกสบายและไม่ค่อยอยากเช่นอยู่ที่เดิม รวมทั้งในปัจจุบันประสบกับปัญหาผู้ก่อการร้ายในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ยิ่งส่งผลให้ชาโกลในอำเภอศรีธารโตมีการย้ายถิ่นฐานมากขึ้น จนในปัจจุบัน อาจารย์ไพบุลย์ ดวงจันทร์ ผู้ศึกษาเกี่ยวกับชนเผ่าชาโกล กล่าวว่า ชาโกล ในอำเภอศรีธารโต อาจจะสูญสลายไปหมดแล้วก็เป็นได้ ด้วยสาเหตุของการย้ายถิ่นฐานไปสู่สังคมเมือง และการถูกสังคมภายนอกกลั่นแกล้งความเป็นตัวตนของเผ่าพันธุ์ไป ซึ่งการเปลี่ยนแปลงอันเนื่องมาจากการย้ายถิ่นฐานของชนเผ่าชาโกลนี้ ไม่ได้เป็นการเปลี่ยนแปลงเพียงสถานที่เท่านั้น แต่เป็นการเปลี่ยนสภาพแวดล้อมใหม่ เปลี่ยนระบบการดำเนินชีวิตใหม่ ส่งผลให้พวกเขาต้องปรับตัวต่อภาวะความไม่สมดุลของการใช้ชีวิต เพื่อให้สามารถอาศัยอยู่ได้ในสภาพแวดล้อมที่แตกต่างไปจากเดิม

ครอบครัว คมกฤษ ศรีธารโต

ปี 2544 นายคมกฤษ ศรีธารโต ชาวไทจากหมู่บ้านชาไก ตำบลบ้านแห อ.ธารโต จ.ยะลา ได้ย้ายถิ่นฐานเข้ามาอาศัยในกรุงเทพมหานคร เนื่องจากประสบกับปัญหาด้านสภาพจิตใจ กล่าวคือ มีกลุ่มคนไทยจำนวนหนึ่งที่มีพฤติกรรมที่ไม่เป็นที่ต้องการของสังคมคนไทยภายนอก ได้เข้าไปอาศัยในหมู่บ้านชาไก โดยแสดงตนเป็นผู้ที่มีความเหนือกว่าในด้านต่างๆ และมักจะเอารัดเอาเปรียบชาวชาไกในหมู่บ้าน ทำให้คมกฤษ ศรีธารโต ไม่สามารถอยู่ที่เดิมได้ ต้องย้ายถิ่นฐานมาอาศัยอยู่กับ รศ.ไพบูลย์ ดวงจันทร์ ผู้อุปการะ โดยเข้ามาอาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานคร มาช่วยขับรถ และบอกภาษาสำหรับทำพจนานุกรมภาษาชาไกแก่ รศ.ไพบูลย์ ดวงจันทร์ หลังจากนั้นไม่นาน บุตรสาวของคมกฤษ 2 คน คือ ขวัญกมล และเพ็ญภา ศรีธารโต ได้ย้ายตามมาอาศัยอยู่ด้วยกัน จนเมื่อ อาจารย์ไพบูลย์ มีภารกิจต้องเดินทางไปมาทางใต้บ่อยครั้งและเป็นเวลานานๆ ทำให้ไม่สามารถดูแลครอบครัวชาไกนี้ได้ คมกฤษและบุตรสาว 2 คน จึงย้ายมาอาศัยอยู่ที่จังหวัดนครนายก กับ ผศ.สุดสวาทดี พุทธสุวรรณ มาประกอบอาชีพทำสวนยาง ส่วนบุตรสาวทั้งสองคน ผศ.สุดสวาทดี ได้ส่งให้เรียนหนังสือในโรงเรียนในจังหวัดนครนายก และต่อมา ค.ช. สมสุวรรณ ศรีธารโต ญาติของคมกฤษได้ย้ายตามมาอาศัยอยู่ในความอุปการะดูแลของ ผศ.สุดสวาทดี ด้วยจนกระทั่งปัจจุบัน

การย้ายถิ่นฐานของคมกฤษและครอบครัวนี้ เป็นการย้ายถิ่นฐานจากสังคมวัฒนธรรมในแบบกลุ่มชนเผ่าชาไก มาอาศัยอยู่ในสังคมที่แตกต่างออกไปเป็นสังคมเมือง (กรุงเทพมหานคร) และแบบชุมชนเมือง (นครนายก) ถึงแม้ว่าในหมู่บ้านชาไกจะได้รับการพัฒนาจนห่างไกลจากความล้าหลังแล้ว แต่วิถีการดำเนินชีวิตย่อมมีความแตกต่างกัน ซึ่งการที่ชนกลุ่มน้อยกลุ่มหนึ่ง ที่มีวัฒนธรรมและวิถีชีวิตที่แตกต่างจากคนส่วนใหญ่ในสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งมีความแตกต่างในเรื่องรูปลักษณ์ภายนอกที่สามารถเห็นได้เด่นชัดด้วยแล้ว เมื่อย้ายมาอาศัยเพียงกลุ่มเล็กๆ เพียงกลุ่มเดียวนี้ ย่อมสร้างความรู้สึกละแวกต่างจากชนกลุ่มอื่นที่เป็นชนส่วนใหญ่ของสังคม พวกเขาจำเป็นต้องพยายามปรับตัวให้เข้ากับสังคมใหม่

ถึงแม้ว่าครอบครัวคมกฤษต้องเผชิญกับการปรับตัวให้เข้ากับสังคมภายนอกมาโดยตลอด เริ่มตั้งแต่การปรับตัวเมื่อถูกจัดระเบียบสังคมโดยภาครัฐ โดยการย้ายเข้ามาอยู่เป็นหลักแหล่งที่หมู่บ้านชาไก ในอำเภอศรีธารโต ทำให้ต้องเริ่มปรับตัวยอมรับสภาพสังคมเมืองมากขึ้น มีการออกมาพบปะกับชาวเมืองในแถบภาคใต้ สิ่งที่แสดงออกให้เห็นได้เด่นชัดในเรื่องการปรับตัวนี้ก็คือ การแต่งกาย เจาปะปาในยุคโบราณจะแต่งกายด้วยวัสดุธรรมชาติ เช่น ใบไม้ เปลือกไม้ แต่เมื่อวัฒนธรรมชาวเมืองได้ถูกนำเข้าไปการแต่งกายก็เป็นอย่างเช่นคนปกติทั่วไป เริ่มรู้จักการใช้เงินตรา มีการหาของป่า เช่น น้ำผึ้ง สมุนไพรมาขายแลกเปลี่ยนเป็นเงินตรา หรือทำงานรับจ้างทำสวนยาง

สวนผลไม้ของชาวบ้าน เป็นต้น แต่การปรับตัวในครั้งนั้นเป็นการปรับตัวระหว่างวัฒนธรรมแบบชาวใต้ที่มีความคุ้นเคยและอยู่ร่วมกับชาวเงาะป่ามาเป็นเวลานาน ทำให้พวกเขาสามารถปรับตัวได้อย่างกลมกลืนและอยู่ร่วมกับชาวเมืองได้โดยไม่รู้สึกรับผิดแตกต่างจากชนส่วนใหญ่มากนัก จะเห็นได้จาก ชาวซาไกสามารถใช้ภาษาไทยภาคใต้ได้เป็นอย่างดี แต่เมื่อต้องย้ายมาอาศัยอยู่ในกรุงเทพฯ และนครนายก ที่คนส่วนใหญ่จะรู้จัก “เงาะป่า” แต่เพียงตัวละครตัวหนึ่ง ทำให้พวกเขา รู้สึกแปลกแยกกว่าการอยู่อาศัยร่วมกับชาวเมืองในแถบภาคใต้ ทั้งด้านภาษาและวัฒนธรรมที่แตกต่างกันมาก ทำให้พวกเขาต้องพยายามปรับตัวมากขึ้นกว่าเดิม ซึ่งในกระบวนการปรับตัวนี้เองที่ทำให้คนกลุ่มนี้และครอบครัวประสบกับปัญหาทางการสื่อสารตามมา

หากย้อนไปดูในสมัยรัชกาลที่ 5 เมื่อครั้งที่ “เด็กชายคนึง” ชาว “เงาะป่า” ได้เข้ามาอาศัยอยู่ในวัง ก็พบว่าคนึงต้องปรับตัวและประสบกับปัญหาทางการสื่อสารเช่นเดียวกัน เนื่องจากสภาพแวดล้อมภายในวังแตกต่างอย่างมากจากผืนป่าที่เคยอยู่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาด้านการไม่เข้าใจหรือไม่รู้ภาษาที่ใช้สื่อสารกัน เนื่องจากคนึงพูดภาษาของชาวเงาะป่า อาจจะพูดภาษาถิ่นทางภาคใต้ได้บ้างเพราะคบหากับชาวบ้านบ้างแล้ว แต่ก็ยังต้องใช้เวลาในการเรียนรู้และปรับตัว และในการปรับตัวนี้นับว่าการสื่อสารมีบทบาทสำคัญ ดังเช่นที่ Mendelsohn (1964:31) กล่าวว่า การสื่อสารมีบทบาทต่อการช่วยให้ผู้อพยพเข้าไปอาศัยอยู่ต่างถิ่น (Alien Settlers) หรือชนกลุ่มน้อยในสังคม ขอมรับการผสมกลมกลืน หรือมีการปรับตัวเข้ากับวัฒนธรรมใหม่ได้สะดวกยิ่งขึ้น เพราะการสื่อสารเป็นเครื่องมือในการถ่ายทอดภาษา ประเพณี ทัศนคติ ความเชื่อ ค่านิยม ตลอดจนปรัชญาและแนวความคิดต่างๆ จากสังคมหนึ่งไปยังอีกสังคมหนึ่ง

การปรับตัวของกลุ่มชาติพันธุ์นั้นมีหลายรูปแบบ เมื่อสถานการณ์เปลี่ยนไป ความสัมพันธ์ของกลุ่มชาติพันธุ์จำเป็นต้องเปลี่ยน ทำให้เกิดการประเมินสถานการณ์และประเมินตัวเอง อาจเห็นได้จากการที่บุคคลสร้างอัตลักษณ์ใหม่ หรือปรับความหมายของอัตลักษณ์เดิม ซึ่งอัตลักษณ์นี้จะมีการเปลี่ยนแปลงตามเวลา สถานที่ มีการก่อตัว หรือปรับไปตามสถานการณ์ต่างๆ ทำให้บุคคลหนึ่งๆ ต้องปรับเปลี่ยนอัตลักษณ์เมื่อตนเข้าไปเป็นสมาชิกใหม่ นั่นก็คือ อัตลักษณ์ของแต่ละบุคคล และอัตลักษณ์ร่วมของกลุ่มจะต้องปรับเปลี่ยนไปตามสภาพแวดล้อม และสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป

โดยปกติแล้ว ชนกลุ่มน้อยมักจะถูกวัฒนธรรมใหญ่กลืนความเป็นตัวตนไป เป็นการถูกกลืนกลายทางวัฒนธรรม (assimilate) และสูญเสียเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมเดิมของตน ดังนั้น เมื่อครอบครัวซาไกครอบครัวนี้ได้ย้ายเข้ามาอยู่อาศัยในชุมชนเมือง พวกเขาจะต้องมีการเรียนรู้วัฒนธรรมใหม่ และเมื่อได้รับรู้วัฒนธรรมใหม่แล้ว พวกเขาอาจจะดำรงอัตลักษณ์ของความ เป็นซาไกเอาไว้ หรืออาจพยายามสร้างอัตลักษณ์ใหม่เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพสังคมที่พวกเขาอยู่

และพวกเขามีอัตลักษณ์อย่างไรก็จะแสดงออกมาโดยผ่านการสื่อสารทั้งทางวจนภาษา และอวจนภาษา

จากการถูกผลักดันให้ต้องเข้ามาใช้ชีวิตอยู่ในสังคมใหม่นี้ ทำให้วิถีชีวิตของพวกเขาจะต้องเปลี่ยนแปลงไปและจะต้องปรับตัวเพื่อให้ดำรงอยู่ได้ ท่ามกลางการคุกคามและถูกเอาเปรียบจากสังคมมนุษย์ที่เจริญกว่า รวมทั้งอาจเกิดปัญหาในเรื่องของความสัมพันธ์กับชนที่เป็นกลุ่มใหญ่ในสังคม ทั้งการแสดงปฏิกริยาต่อต้าน การรังเกียจเหยียดฉันท์ และการเลือกปฏิบัติ และอาจถูกกลืนความเป็นตัวคนที่แสดงถึงความเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ของตนเองไป ดังนั้นจึงเป็นหน้าที่ของการสื่อสารที่จะช่วยให้พวกเขาสามารถปรับตัวได้ในสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลง และเป็นเครื่องมือในการถ่ายทอดภาษา ประเพณี ทัศนคติ ค่านิยม ตลอดจนปรัชญาและแนวคิดต่างๆ จากชนกลุ่มหนึ่งที่มีวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ของตนเอง เพื่อพยายามรักษาความเป็นเอกลักษณ์เหล่านั้นไว้

ดังนั้น งานวิจัยเรื่อง " การสื่อสารของกลุ่มชาวกู๋ที่ย้ายถิ่นฐานมาสู่ชุมชนเมืองในการปรับตัวและการแสดงอัตลักษณ์แห่งชาติพันธุ์ " นี้ จึงเกิดขึ้นเพื่อศึกษาจากกลุ่มชนเผ่าชาวกู๋ ชนกลุ่มน้อยกลุ่มหนึ่งที่จำเป็นต้องเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของตนเองไปตามสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป ซึ่งต้องอาศัยการสื่อสารเพื่อช่วยในการปรับตนเองสู่สังคมใหม่ พร้อมกับแสดงออกซึ่งอัตลักษณ์ของเผ่าพันธุ์เดิมของตนเองเพื่อมิให้สูญสลายไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัญหาและกระบวนการในการแก้ไขปัญหาการสื่อสารของกลุ่มชาวกู๋ที่ย้ายถิ่นฐานมาสู่ชุมชนเมือง
2. เพื่อศึกษากระบวนการสื่อสารในแสดงอัตลักษณ์แห่งชาติพันธุ์ของกลุ่มชาวกู๋ที่ย้ายถิ่นฐานมาสู่ชุมชนเมือง

ปัญหานำการวิจัย

1. การย้ายถิ่นฐานมาสู่ชุมชนเมืองของกลุ่มชาวก่อให้เกิดปัญหาทางการสื่อสารหรือไม่ อย่างไร
2. กระบวนการในการแก้ไขปัญหาทางการสื่อสารที่เกิดจากการที่กลุ่มชาวก่อย้ายถิ่นฐานมาสู่ชุมชนเมือง เป็นอย่างไร
3. กลุ่มชนเผ่าชาวก่อใช้การสื่อสารในการแสดงอัตลักษณ์ความเป็นชาวก่อไว้อย่างไร

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาการสื่อสารที่ใช้ในการปรับตัวและแสดงอัตลักษณ์ความเป็นชาติพันธุ์ ของกลุ่มชาวก่อที่ย้ายถิ่นฐานมาอาศัยในจังหวัดนครนายก จำนวน 5 ราย ซึ่งวิเคราะห์ภายใต้กรอบแนวคิดและทฤษฎี ดังนี้

1. แนวคิดเรื่องกลุ่มชาติพันธุ์ (Ethnic group)
2. การสื่อสารต่างวัฒนธรรม (Intercultural Communication)
3. แนวคิดเกี่ยวกับบทบาทของสื่อบุคคล
4. แนวคิดเกี่ยวกับอัตลักษณ์ (Identity)
5. แนวคิดเกี่ยวกับปฏิสัมพันธ์เชิงสัญลักษณ์ (Symbolic Interaction Theory)

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

นิยามศัพท์

1. **กลุ่มชาวก** หมายถึง ชาวกกลุ่มกันชีวิตครอบครัวหนึ่งในอำเภอธารโต จังหวัดยะลา ที่ย้ายมาอาศัยอยู่ในจังหวัดนครนายก ได้แก่

1. นายคมกริช ศรีธารโต
2. ค.ญ. ขวัญกมล ศรีธารโต
3. ค.ญ. เพ็ญนภา ศรีธารโต
4. ค.ช. สมสุวรรณ ศรีธารโต

2. **การปรับตัว** หมายถึง การพยายามเปลี่ยนแปลงตนเองเพื่อให้สามารถอาศัยอยู่ได้ในสภาพแวดล้อมที่แตกต่างไปจากเดิม โดยเป็นการพยายามแก้ไขปัญหาและอุปสรรคทางการสื่อสารที่เกิดขึ้นเมื่อกลุ่มชาวกต้องย้ายมาอาศัยอยู่ในชุมชนเมือง

3. **ปัญหาทางการสื่อสาร** หมายถึง ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการต้องปรับตัวเมื่อมาอาศัยอยู่ในสภาพแวดล้อมใหม่ เช่น

- ปัญหาการไม่เข้าใจหรือไม่รู้ภาษาที่ใช้สื่อสารกัน
- ปัญหาการขาดทักษะในการใช้ภาษาและการสื่อสาร
- ปัญหาการขาดความรู้เรื่องวิธีการสื่อสารในวัฒนธรรมใหม่
- ปัญหาการหลีกเลี่ยงการสื่อสารกับบุคคลต่างวัฒนธรรม
- ปัญหาการสื่อสารที่ยึดติดกับความเชื่อดั้งเดิมที่ตนเคยปฏิบัติมา
- ฯลฯ

4. **กระบวนการในการแก้ไข้ปัญหา** หมายถึง การพยายามขจัดปัญหาที่เกิดขึ้นจากการสื่อสารของทั้งครอบครัวชาวกและผู้ที่เป็นคู่สื่อสารด้วยวิธีการต่างๆ เช่น

- การพยายามทำความเข้าใจภาษาทั้งวจนภาษาและอวจนภาษา
- การให้ความรู้/ให้การศึกษา
- การใช้สื่อประเภทต่างๆ ได้แก่ สื่อบุคคล สื่อมวลชน สื่อเฉพาะกิจ
- การใช้ผู้นำความคิด (Opinion Leader)
- การหลีกเลี่ยงการมองเหมารวมและการมีอคติ
- การเอาใจเขามาใส่ใจเรา (Empathy)
- ฯลฯ

5. **อัตลักษณ์** หมายถึง ข้อสรุปหรือนิยามที่คนๆหนึ่งให้กับตนเองทั้งในด้านบวกและด้านลบ เช่น เป็นวิศวกร เป็นเกย์ เป็นคนดี ซึ่งเป็นลักษณะที่ดำรงอยู่ในตนเองต่อเนื่องชั่วระยะเวลาหนึ่ง ในที่นี้จะใช้ความหมายเดียวกับคำว่า เอกลักษณ์

6. **อัตลักษณ์ความเป็นชาติ** หมายถึง ลักษณะการร่วมกันของจิตสำนึกในความ เป็นพวกเดียวกัน และการประพฤติปฏิบัติ ตลอดจนมีขนบธรรมเนียมประเพณีวัฒนธรรมที่เป็น ของกลุ่มชาติเอง

7. **การสื่อสารในการธำรงรักษาอัตลักษณ์ความเป็นชาติ** หมายถึง การที่การ สื่อสารทำหน้าที่ในการแสดงความเป็นตัวตนของชนเผ่าชาติให้ดำรงอยู่ต่อไป ทั้ง อัตลักษณ์ ทางปัจเจกบุคคล ได้แก่ เชื้อชาติ และถิ่นกำเนิด และอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม เช่น ภาษา การ แต่งกาย ประเพณีความเชื่อ ฯลฯ โดยการสื่อสารจะแสดงความเป็นตัวตนของกลุ่มชาติให้ดำรง อยู่แม้ในบริบทแวดล้อมที่แตกต่างไปจากเดิม ซึ่งการแสดงออกที่ว่านี้จะอยู่ในรูปของทั้งวจนภาษา และอวจนภาษา

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษา

1. เข้าใจในวิธีการใช้การสื่อสารในการปรับตัวเพื่อให้สามารถอาศัยอยู่ได้ภายใต้ บริบททางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมแบบเมือง ซึ่งมีความแตกต่างอย่างมากกับถิ่นเดิมของ คน
2. รู้ถึงสภาพปัญหาในการสื่อสารที่ชนกลุ่มน้อยต้องเผชิญในการดำเนิน ชีวิตประจำวัน อันจะเป็นประโยชน์ในด้านการวางแผนนโยบายที่เกี่ยวข้องกับชนกลุ่มน้อยกลุ่มต่างๆ
3. เพื่อเป็นแนวทางในการธำรงรักษาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของกลุ่มชนเผ่า คั้งเดิมมิให้สูญสลายไป
4. เพื่อสามารถเป็นแนวทางที่จะช่วยในการพัฒนาการสื่อสารระหว่างคนต่าง วัฒนธรรม

บทที่ 2

ทฤษฎี แนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยเรื่อง “ การสื่อสารของกลุ่มชาติพันธุ์ที่ย้ายถิ่นฐานมาสู่ชุมชนเมือง ในการปรับตัวและการแสดง อัตลักษณ์แห่งชาติพันธุ์ ” นี้ มีงานวิจัยที่เกี่ยวข้องได้แก่

1. แนวคิดเรื่องกลุ่มชาติพันธุ์ (Ethnic group)
2. การสื่อสารต่างวัฒนธรรม (Intercultural Communication)
3. แนวคิดเกี่ยวกับบทบาทของสื่อบุคคล
4. แนวคิดเกี่ยวกับอัตลักษณ์ (Identity)
5. แนวคิดเกี่ยวกับปฏิสัมพันธ์เชิงสัญลักษณ์ (Symbolic Interaction Theory)

1. แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มชาติพันธุ์ (Ethnic group)

คำว่ากลุ่มชาติพันธุ์ บางครั้งคนไทยใช้คำว่าเชื้อชาติในภาษาพูดทั่วไป คือ กลุ่มคนที่มีจุดกำเนิดของบรรพบุรุษร่วมกัน มีขนบธรรมเนียมประเพณีเดียวกันและภาษาเดียวกัน ตลอดจนมีความรู้สึกในเผ่าพันธุ์เดียวกัน (อมรา พงศาพิชญ์, 2538:155)

กลุ่มชาติพันธุ์ เป็นกลุ่มที่ใช้ภาษาร่วมกัน มีประวัติศาสตร์การเริ่มต้นร่วมกัน มีศาสนาและการแสดงความเป็นตัวตนร่วมกัน จึงมักมีลักษณะภาษาและวัฒนธรรมเป็นของตนเอง (เมตตา วิวัฒนานุกูล(กฤตวิทย์), 2548:88)

ทวิช จตุรพฤษ (2541: 38-39) อ้างถึงทัศนะของ Nicolas Tabb (1989) ไว้ว่า ความเป็นชาติพันธุ์ หมายถึง จิตสำนึกทางประวัติศาสตร์ที่สร้างขึ้นจากสภาวะที่เกิดขึ้นจากความขัดแย้งเชิงโครงสร้าง โดยมีการสร้างตัวตนให้มีลักษณะเฉพาะ เพื่ออธิบายถึงความสัมพันธ์กับคนอื่นที่เกี่ยวข้องว่า เขาเป็นใคร แตกต่างจากคนอื่นอย่างไร เพื่อยืนยันถึงการมีอำนาจในการควบคุมหรือกำหนดวิถีชีวิตของตนเอง ดังนั้นความเป็นชาติพันธุ์จึงไม่ได้พิจารณาจากข้อเท็จจริงทาง

ประวัติศาสตร์ ที่มักจะมองเฉพาะด้านที่ตายตัว ได้แก่ เครื่องแต่งกาย ภาษา การอยู่ร่วมดินแดนเดียวกัน หรือการมีลักษณะร่วมทางวัฒนธรรมบางอย่าง แต่จะพิจารณาจากการตีความประวัติศาสตร์ที่แท้จริงของเผ่าพันธุ์ ซึ่งปรากฏอยู่ในตำนาน นิทานและเพลงพื้นบ้าน เป็นต้น

อานันท์ กาญจนพันธ์ (ม.ป.ป.: 187-195) ให้ทัศนะเกี่ยวกับความเป็นชาติพันธุ์ (Ethnicity) ว่าเป็นกระบวนการแสดงความเป็นตัวตนทางวัฒนธรรม และความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มชน แทนการจัดลำดับเชื้อชาติตามสีผิว ซึ่งถือกระบวนการกีดกันทางสังคม

ดังนั้น จึงอาจกล่าวได้ว่า กลุ่มชาติพันธุ์ คือ กลุ่มที่สืบเชื้อสายจากบรรพบุรุษกลุ่มเดียวกัน มีขนบธรรมเนียม ประเพณี พิธีกรรม ภาษาพูด และวิถีชีวิตที่เหมือนกันหรือคล้ายกัน อาจอาศัยอยู่ในบริเวณเดียวกันหรือแยกกันอยู่ แต่เป็นกลุ่มคนที่มีจิตสำนึกของความเป็นสมาชิกเผ่าพันธุ์เดียวกัน เช่น ชนเผ่าชาวกูยบริเวณเทือกเขาบรรทัด บริเวณเทือกเขาสันการาคีรี หรือชาวกูยในประเทศมาเลเซีย ที่อยู่ต่างที่กันแต่ก็มีจิตสำนึกร่วมกันว่าตนเป็นชนเผ่าชาวกูย หรือบางครั้งภาษาพูดอาจมีความแตกต่างกันไปบ้างตรงสำเนียงการออกเสียง หรือความหมายของคำบางคำอาจจะแตกต่างกัน แต่สามารถสื่อความหมายและรับรู้เข้าใจกันได้ ดังเช่น ชนเผ่าชาวกูยที่ใช้ภาษาแตกต่างกันไปตามถิ่นที่อยู่อาศัย ได้แก่

1. กลุ่มแต้แอ้น ใช้ภาษาแต้แอ้น กลุ่มนี้มีถิ่นฐานอยู่ในแถบจังหวัดพัทลุง สตูล
2. กลุ่มกันจิว ใช้ภาษากันจิว ได้แก่พวกที่อยู่แถบจังหวัดยะลา
3. กลุ่มตะเคีะ กลุ่มนี้ใช้ภาษาตะเคีะ อาศัยอยู่แถบอำเภอวีระเสาะ อำเภอระแงะ จังหวัดนราธิวาส
4. กลุ่มยะฮายย์ ใช้ภาษายะฮายย์ อาศัยอยู่แถบอำเภอแว้ง จังหวัดนราธิวาส

แต่ทั้ง 4 กลุ่มนี้ก็สามารถสื่อสารกันได้เป็นที่เข้าใจ

ซึ่งความเป็นชาติพันธุ์นี้ เป็นหลักการหรือแนวความคิดในการจัดองค์กรทางสังคมอันสลับซับซ้อน เนื่องจากได้ผ่านกระบวนการปรับเปลี่ยนหรือสร้างเครื่องมือในการนิยามปัญหา และตีความประวัติศาสตร์ของตนเองมาโดยตลอดว่ามีความพ้องหรือต่างกับ

กลุ่มอื่นอย่างไรบ้าง การที่กลุ่มใดกลุ่มหนึ่งจะอยู่รอดเป็นกลุ่มก้อน จะต้องมีลักษณะบางอย่างที่แตกต่างจากกลุ่มอื่นอย่างชัดเจน การสืบทอดความเป็นชาติพันธุ์จึงต้องกระทำผ่านกระบวนการ

สร้างใหม่เพื่อทดแทนส่วนที่เสื่อมสลายหรือกระบวนการเสริมอำนาจให้กับส่วนที่อ่อนพลังลง เมื่อต้องเผชิญกับปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อในระดับโครงสร้างตัวตนของความเป็นชาติพันธุ์จึงไม่หยุดนิ่ง การปรับเปลี่ยนหรือการผลิตใหม่ดังกล่าวอาจจะมีประสิทธิภาพมากบ้างน้อยบ้าง ได้รับการเสริมแรงบ้าง ถูกกลืนรอนศกยภาพบ้าง ขึ้นอยู่กับบริบททางสังคมวัฒนธรรมและเงื่อนไขทางประวัติศาสตร์ที่เคลื่อนไหว

Gudykunst และ Kim (1996) กล่าวว่า ลักษณะทางชาติพันธุ์ถือเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของการรับรู้ตนเองที่มีอิทธิพลต่อการสื่อสารกับคนแปลกหน้า กล่าวคือ เราจะให้คำจำกัดความ “ความเป็นตัวเอง” โดยมองโลกที่เราอาศัยอยู่เรียนรู้ผ่านกระบวนการขัดเกลาทางสังคมในกลุ่มต่างๆซึ่งเราเป็นสมาชิกอยู่ เมื่อเราเริ่มรู้สึกว่าเป็นสมาชิกของกลุ่มใดบ้างโดยใช้ลักษณะของกลุ่มเหล่านั้น เช่น สถานภาพ ศิษย์ เชื้อชาติ เพศ การศึกษา ภาษา ฯลฯ ลักษณะทางสังคมของเราก็เริ่มปรากฏเป็นรูปเป็นร่างขึ้นร่วมกันกับค่านิยม และเมื่อใดก็ตามที่เราจัดให้ตัวเองเป็นสมาชิกภายในกลุ่ม เราจะจัดคนอื่นไม่ให้ เป็นสมาชิกภายในกลุ่มด้วย การจัดกลุ่มทางชาติพันธุ์อาจอยู่บนพื้นฐานของวัฒนธรรม สังคม ลักษณะทางจิตวิทยา หรือลักษณะทางชีววิทยา ซึ่งมีอิทธิพลต่อการสื่อสารกับคนแปลกหน้าของเรา โดยเราจะใช้ภูมิหลังทางวัฒนธรรมของกลุ่มเพื่อแยกพวกเขาออกจากกลุ่ม

ขณะเดียวกัน เราก็จะกำหนดลักษณะทางภาพลักษณ์ทางชาติพันธุ์ (ethnic identity) ของบุคคลอื่นและคิดว่าเขาเป็นชาติพันธุ์กลุ่มนั้นกลุ่มนี้เมื่อเราปฏิสัมพันธ์กับเขา เช่น คนผิวขาวติดต่อกับคนจีน-อเมริกัน ก็อาจจะคิดว่า คนคนนั้นเป็นเอเชีย-อเมริกัน ขณะที่คนจีน-อเมริกัน ก็จะมองว่าตนเองเป็นจีน หรือเรายังเรียกกลุ่มชาติพันธุ์คนโฉบว่า “ลาวโฉบ” โดยมองว่าพวกเขาเป็นชนกลุ่มน้อย ขณะที่พวกเขาเรียกตัวเองว่า เป็นคน “ไทย” หรือ “ไทยโฉบ” เป็นต้น

เสฐียร โกเศศ ได้อธิบายการจัดแบ่งชาติพันธุ์ของมนุษย์เอาไว้ในหนังสือเรื่อง ชาติ-ศาสนา-วัฒนธรรม ดังนี้

1. พวกคอเคเซียน หรือมนุษย์ผิวขาว ได้แก่

- พวกนอร์ดิก ได้แก่ ชนชาติต่างๆในทวีปยุโรปตอนเหนือ
- พวกแอลป์ ได้แก่ ชนชาติต่างๆในทวีปยุโรปตอนกลาง
- พวกเมดิเตอร์เรเนียน ได้แก่ ชนชาติต่างๆที่อยู่ใกล้ทะเลเมดิเตอร์เรเนียน
- พวกอินดูและอิหร่าน

2. พวกมองโกลอยด์หรือมนุษย์ผิวเหลือง

- พวกมองโกเลีย ได้แก่ ชนชาติที่เรียกว่า ตาด เกาหลี ญี่ปุ่น จีน ไทย ธิเบต พม่า
  - พวกมลายู ได้แก่ ชนชาติชวา มลายู ฟิลิปปินส์
  - พวกอินเดียแดงในทวีปอเมริกา
3. พวกนิกรอยด์หรือมนุษย์ผิวดำ
- พวกนิโกร และรวมทั้งพวกเงาะที่เรียกว่าพวกนิกริโตด้วย
  - เมลानีเซียน ได้แก่ ชนชาวหมู่เกาะอยู่ดักทวีปออสเตรเลียไปทาง ตะวันออกและตะวันออกเฉียงเหนือ
  - พวกคนแคะในทวีปแอฟริกา
4. พวกที่กำหนดเชื้อชาติไม่ได้แน่
- พวกออสเตรเลีย ได้แก่ ชนผิวดำซึ่งเป็นชาวพื้นเมืองในทวีป ออสเตรเลีย
  - พวกเวดลอยด์ (Vedoid) ได้แก่ เวดด้ (Veddoh) ในกลางเกาะลังกาพอก มุขม์ในประเทศอินเดีย พวกม้วยหรือข่าในประเทศอินโดจีน เป็นต้น
  - พวกปอลินีเซียน ได้แก่ พวกชาวเกาะในทะเลใต้
  - พวกฮินดู ในประเทศญี่ปุ่น

หากแบ่งกลุ่มชาติพันธุ์ภาษาในประเทศไทย สามารถแบ่งได้ทั้งหมดเป็น 60 กลุ่ม ซึ่งจัดอยู่ในตระกูลภาษา 5 ตระกูล ซึ่งเป็นตระกูลภาษาหลักของคนในเอเชียอาคเนย์ ดังนี้ (สุวิไล เปรมศรีรัตน์และคณะ, 2549: 18-19)

1. ภาษาตระกูลไท (Tai Language family) มีจำนวน 24 กลุ่มภาษา (นับรวมภาษาหลักและภาษาดั้งย่อย เนื่องจากแต่ละกลุ่มมีผู้พูดเป็นจำนวนมาก และการพิจารณาสถานะว่าเป็น ภาษาหลักหรือภาษาดั้งย่อย ขึ้นกับเกณฑ์ทางสังคมและการเมือง) ภาษาในตระกูลนี้เป็นภาษาพูดของคนส่วนใหญ่ของประเทศ และเป็นกลุ่มที่มีการกระจายทั่วไปในส่วนต่างๆทั่วประเทศ นอกเหนือจากในประเทศไทยยังพบผู้พูดภาษาในตระกูลไท ลาว พม่า เวียดนาม และจีน รวมทั้ง บางหมู่บ้านในตอนเหนือของประเทศมาเลเซีย สำหรับในประเทศไทยมีผู้พูดภาษาในตระกูลนี้เป็น จำนวนร้อยละ 94 ของประชากรในประเทศ

2. ภาษาตระกูลออสโตรเอเชียติก (Austroasiatic language family) มีจำนวน 22 กลุ่มภาษาหลัก โดยทั่วไปเชื่อกันว่า กลุ่มคนที่พูดภาษาในตระกูลออสโตรเอเชียติกในเอเชียอาคเนย์ทั้งหมดมีประมาณ 150 ภาษา (Diffloth 1980) กระจายอยู่ในบริเวณกว้างทั่วดินแดนเอเชียอาคเนย์ ภาษาเหล่านี้มีคุณค่ายิ่งด้านประวัติศาสตร์และความเข้าใจในมนุษยชาติของดินแดนแถบนี้ ภาษาตระกูลออสโตรเอเชียติกที่พบในประเทศไทยในปัจจุบันทั้งหมดเป็นภาษากลุ่มมอญ-เขมร มีทั้งกลุ่มเล็กกลุ่มน้อยและกลุ่มใหญ่กระจายอยู่ทั่วภูมิภาคของประเทศ มีผู้พูดเป็นจำนวนร้อยละ 4.3 ของประชากรในประเทศ ซึ่งสามารถแบ่งได้ ดังนี้

2.1 กลุ่มมอญ-เขมรเหนือ (Northern Mon-Khmer) ได้แก่

- กลุ่มปะหล่อง (Palaungic) ได้แก่ ละเมิด, ว่าง, ละเวือะ, ปะหล่อง(คาละอั้ง), ปลัง (สามเต้า)

- กลุ่มขมุ (Khmuic) ได้แก่ ขมุ, มัล/ปรัย(ลัวะ), มลาปริ(ผิทองเหลือง)

- กลุ่มเวียดติก (Vietic) ได้แก่ เวียดนาม โช้(ทะเวียง)

2.2 กลุ่มมอญ-เขมรตะวันออก (Eastern Mon-Khmer) ได้แก่

- กลุ่มเปียร์ (Pearic) ได้แก่ ซอง, กะซอง, ซัมเร, ซะโอง

- กลุ่มเขมร (Khmeric) ได้แก่ เขมรถิ่นไทย

- กลุ่มกะตุ (Katuic) ได้แก่ กูย/ก่วย(ส่วย), เฉอ, โช้, บรู

2.3 กลุ่มมอญ-เขมรใต้ (Southern Mon-Khmer) ได้แก่

- กลุ่มมอญ (Monic) ได้แก่ มอญ, ฉัสกูร

- กลุ่มอัสเลียน (Aslian) ได้แก่ เกนชีว/มานิ(เงาะ, ชาไก)

ดังนั้น กลุ่มภาษาของชาไกจึงจัดอยู่ในกลุ่มภาษาตระกูลออสโตรเอเชียติก (Austroasiatic language family) ซึ่งจะเห็นได้ว่า มีจำนวนของผู้ที่พูดอยู่เพียงร้อยละ 4.3 ของประชากรในประเทศเท่านั้น

3. ภาษาตระกูลจีน-ทิเบต (Sino-Tibetan language family) มีจำนวน 11 กลุ่มภาษาหลัก ผู้ที่พูดภาษากลุ่มนี้เป็นชนกลุ่มใหญ่ทางตอนเหนือของเอเชียอาคเนย์ติดต่อกับจีน มีจำนวน 200 ภาษา ในประเทศไทยพบในเขตภาคเหนือและตะวันตกเป็นส่วนมาก ส่วนภาษาจีนต่างๆพบในเขตเมืองด้วย ภาษาในตระกูลนี้มีผู้พูดเป็นจำนวนร้อยละ 1.1 ของประชากร

4. ภาษาตระกูลออสโตรเนเซียน หรือมาลาโยโพลินีเซียน (Austronesian or Malayo-Polynesian language family) มีจำนวน 3 กลุ่มภาษาหลัก กลุ่มชนที่พูดภาษาออสโตรเนเซียนส่วนมากเป็นกลุ่มชนพื้นเมืองที่อยู่ในเขตหมู่เกาะทางตอนใต้ของเอเชียอาคเนย์ ได้แก่ มาเลเซีย อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ เป็นต้น ภาษาตระกูลนี้ในประเทศไทยพบในภาคใต้เป็นส่วนมาก มีผู้พูดร้อยละ 0.3 ของประชากรในประเทศ

5. ภาษาตระกูลม้ง-เมี่ยน (หรือแม้ว-เย้า)(hmong-mien or Miao-Yao language family) มีจำนวน 2 กลุ่ม ภาษาหลัก กลุ่มหลัก กลุ่มม้ง-เมี่ยนหรือแม้ว-เย้า เป็นกลุ่มชนที่มีเอกลักษณ์เฉพาะอยู่ทางตอนเหนือของเอเชียอาคเนย์ ในประเทศไทยพบในภาคเหนือเป็นส่วนมาก มีผู้พูดเป็นจำนวนร้อยละ 0.3 ของประชากรในประเทศ

กลุ่มชาติพันธุ์ในเอเชียอาคเนย์

กลุ่มชาติพันธุ์เอเชียอาคเนย์ อาจแบ่งพิจารณาได้เป็น 3 กลุ่ม โดยดูจากพฤติกรรมการรวมกลุ่มและการย้ายถิ่นฐาน ซึ่งสามารถแบ่งได้เป็น 3 กลุ่ม ดังนี้ (อมรา พงศาพิชญ์, 2538:134-148) คือ

1. กลุ่มชาติพันธุ์เร่ร่อน
2. กลุ่มชาติพันธุ์ตั้งถิ่นฐานกึ่งถาวร
3. กลุ่มชาติพันธุ์รัฐประเทศ

กลุ่มชาติพันธุ์เร่ร่อน

ปัจจุบันกลุ่มชาติพันธุ์ในเอเชียอาคเนย์ที่ใช้ชีวิตแบบเร่ร่อน ล่าสัตว์เก็บของป่า เช่น ผลไม้และผักกินเป็นอาหาร ไม่มีการเพาะปลูกเลี้ยงสัตว์ มีอยู่ไม่มากนัก ที่เห็นได้ชัดเจนมีอยู่ 2 กลุ่มใหญ่ๆ คือ ผีตองเหลือง ซึ่งอยู่บนเทือกเขาในประเทศลาวและไทย (Burling, 1965 : 21) และพวกขามังซาโกในประเทศไทยตอนใต้ พม่าตอนใต้ มาเลเซีย อินโดนีเซีย และฟิลิปปินส์ ปัจจุบันผีตองเหลืองมีจำนวนน้อยมาก การศึกษาเกี่ยวกับผีตองเหลืองมีอยู่จำนวนจำกัดเนื่องจากคนผีตองเหลืองพูดภาษาไทยและภาษาลาวไม่ได้ การติดต่อสื่อสารทำได้ยาก ข้อมูลที่มีเกี่ยวกับ

ผีตอเหลืองมีตัวอย่างเช่น Hugo Bernatzik เขียนเมื่อ 50-60 ปีก่อน และการศึกษาภาษาของผีตอเหลือง โดยธีระพันธุ์ เหลืองทองคำ และรายงานของสุรินทร์ ภู่งจรและคณะอีกชิ้นหนึ่ง

พวกชาวม้งซาไกอาศัยอยู่บริเวณเทือกเขาในแหลมมลายู มีหลายกลุ่มและมีชื่อต่าง ๆ กัน บางกลุ่มตั้งถิ่นฐานในลักษณะกึ่งเร่ร่อนกึ่งถาวร เป็นชุมชนขนาดเล็กประมาณ 10 ครัวเรือน ปัจจุบันเริ่มมีการปลูกข้าวและทำไร่เลื่อนลอยบ้าง โดยเฉพาะซาไกที่อำเภอ ศรีธารโต จังหวัดยะลา มีการตั้งถิ่นฐานเป็นหลักแหล่งและเพาะปลูกบ้างแต่ไม่ยึดเป็นอาชีพหลักเนื่องจากลักษณะนิสัยของซาไกไม่ชอบการประกอบอาชีพ และยังคงเก็บของป่าไปขายในเมืองอยู่ และบางกลุ่มยังล่าสัตว์ จับปลาและหาของป่า กลุ่มเร่ร่อนมีขนาด 3-12 ครัวเรือน คนไทยเรียกพวกชาวม้งซาไกว่า “เงาะ” เพราะตัวเล็ก เตี้ย

ซึ่งชาวม้งซาไกนี้ อยู่ในเชื้อสายเนกริโต ตระกูลออสโตรเอเชียติก เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ที่มีภาษาเป็นของตนเอง โดยหากแบ่งกลุ่มตามภาษาจะสามารถแบ่งได้เป็น 4 กลุ่ม ได้แก่

1. กลุ่มแต้แอ้น ใช้ภาษาแต้แอ้น กลุ่มนี้มีถิ่นฐานอยู่ในแถบจังหวัดพัทลุง สตูล
2. กลุ่มแตะเค๊ะ กลุ่มนี้ใช้ภาษาแตะเค๊ะ อาศัยอยู่แถบอำเภอหรือเสาะ อำเภอระแงะ จังหวัดนราธิวาส
3. กลุ่มยะฮายย์ ใช้ภาษายะฮายย์ อาศัยอยู่แถบอำเภอแว้ง จังหวัดนราธิวาส
4. กลุ่มกันซิว คือชาวเงาะที่ใช้ภาษากันซิว ได้แก่พวกที่อยู่แถบจังหวัดยะลา

ในด้านการแต่งกายของกลุ่มซาไกนี้ ในสมัยก่อนจะใช้ใบไม้ เปลือกไม้ หรือ ทรายน้ำเอนาถักเป็นเครื่องนุ่งห่ม และนิยมสวมเครื่องประดับเพื่อความสวยงาม หญิงสาวซาไกที่ยังไม่ได้แต่งงานจะนิยมใช้ดอกจำปูนทำเป็นคัมพู สวมสร้อยคอลูกประคำ ใช้หวีจากไม้ไผ่ ซึ่งการใช้หวีนี้เป็นเครื่องหมายแสดงถึงความบริสุทธิ์ นอกจากนั้นชนเผ่าซาไกนี้ยังมีความเชื่อถือเรื่องโชคลาง และเรื่องวิญญาณและภูติผี เช่นความเชื่อที่ว่า ตามต้นไม้ใหญ่นั้นจะมีผีสิงอยู่ และเชื่อว่าคนที่ตายไปแล้วจะยังมีวิญญาณเหลืออยู่ ซึ่งวิญญาณนี้จะหลอกหลอนญาติพี่น้อง และทำอันตรายแก่คนที่ไม่ชอบ ดังนั้นเมื่อมีคนตายลงพวกซาไกจะย้ายทับหินทันทีเมื่อฝังศพเสร็จ

ชนเผ่าซาไกเป็นชนเผ่าที่มีประเพณีวัฒนธรรมเป็นของตนเอง ได้แก่ ประเพณีการเกิด โดยผู้ที่มิบพบาทในการช่วยเหลือผู้ที่เป็นมารดาและทารก คือ หมอตำแย หรือที่พวกเขาเรียกว่า โต้ะตัน หรือ โต้ะบิตัน ประเพณีในการเลือกคู่ครอง คือ เงาะหนุ่มสาวแต่ละกลุ่มจะไม่สมสู่

กันเองฉันท์สามีภรรยา แต่จะคอยวันสำคัญในรอบปี คือ ประมาณเดือน 5 ของแต่ละปี เงาะแต่ละกลุ่มจะมีศูนย์กลางในการนัดพบกันแต่ละครั้ง ท่ามกลางป่าใหญ่ ซึ่งในระยษณั้้นทั้งป่าจะไม่ขึ้น เพราะเป็นหน้าแล้ง อากาศแห้ง การนัดชุมนุมนี้มีความหมายสำหรับหนุ่มสาวชาวเงาะแต่ละกลุ่ม เป็นอย่างยิ่ง เพราะจะถือโอกาสนี้เลือกคู่ เมื่อค่างฝ่ายต่างพอใจซึ่งกันและกัน เงาะสาวก็จะแยกไปอยู่กับเงาะหนุ่มอีกกลุ่มหนึ่ง ส่วนประเพณีในการทำศพนั้น นับว่าประเพณีการทำศพของชาวเงาะมีความละเอียดละอ่อนกว่าการทำศพของคนในเมือง เช่น มีการฝังแครงที่นอนไปพร้อมกับศพ และลักษณะในการห่อศพจะจัดศพให้นอนตะแคงหันศีรษะไปทางทิศที่นอนเดิม แล้วพับศพแก่เข้า ให้หันเท้าอยู่ที่สะโพก และมีพิธีที่เรียกว่า “ซังยอล” ที่เชื่อกันว่า การทำซังยอลนี้จะเป็นเครื่องชี้นำทางให้ผู้ตายไปสู่ที่สุขสบาย เป็นต้น

ในด้านลักษณะครอบครัวนั้น ชาวไทครอบครัวหนึ่งๆจะมี พ่อ แม่ ลูก โดยเท่าที่พบจะไม่มีปู่ย่าตายายอยู่เลย เนื่องจากชนเผ่าชาวไทยอายุสั้น มักจะเสียชีวิตก่อน และเมื่อลูกหลานแต่งงานแล้วก็มักจะแยกครอบครัวไปตั้งครอบครัวใหม่ ลักษณะครอบครัวจึงเป็นครอบครัวแบบจุดเริ่มต้น ไม่ใช่ครอบครัวแบบขยาย ด้วยเหตุนี้ครอบครัวชาวไทยจึงไม่มีความสัมพันธ์ลึกซึ้งกับปู่ย่าตายาย สังเกตได้จากไม่มีคำเรียกเครือญาติที่สูงไปกว่าพ่อแม่

ส่วนชาวม่า ซึ่งอาศัยอยู่ในอินโดนีเซียบริเวณเกาะเซเลเบส (Celebes, Sumbawa, Flores) พวกโมโร (Moro, Illanum) บริเวณหมู่เกาะฟิลิปปินส์รวมทั้งพวกโมเกน (Moken) ในหมู่เกาะพม่า คือ กลุ่มที่คนไทยเรียกว่าชาวเล มีการตั้งถิ่นฐานกึ่งเร่ร่อนกึ่งถาวร และจับปลาหาของป่าเพื่อยังชีพ นอกจากนี้ยังมีกลุ่มจาคุน (Jakun) ในมาเลเซียซึ่งอาศัยอยู่บนพื้นที่ราบบริเวณหุบเขาปลูกข้าวและไม้ยืนต้น จาคุนต่างจากชาวม้งชาวไทย ตรงที่จาคุนอาศัยอยู่ในหุบเขาในบริเวณเดียวกันกับที่ชาวม้งชาวไทยอาศัยอยู่บนเชิงเขาหรือบนเขา และจาคุนมีผมเหยียดตรงในขณะที่ชาวม้งชาวไทยมีผมหยิก

กลุ่มชาติพันธุ์ตั้งถิ่นฐานกึ่งถาวร

กลุ่มชาวเขบนแผ่นดินใหญ่

หากแบ่งกลุ่มตามวิธีการตั้งถิ่นฐานผนวกกับที่ตั้งทางภูมิศาสตร์แล้ว จะพบว่ามีกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆดังนี้

1. บริเวณเทือกเขาในประเทศพม่าและรัฐอัสสัมในอินเดีย มีกลุ่มชาวเขเผ่ากาโร (Garo) ชิน (Chin) และนากะ (Naga) ตั้งถิ่นฐานอยู่ โดยพูดภาษาทิเบต-พม่า (Tibeto Burman) มีเชื้อชาติมองโกลอยด์

2. บริเวณประเทศพม่ามีกลุ่มชาติพันธุ์กลุ่มอื่นๆที่สำคัญ ได้แก่ ฉาน คะฉิ่น และกะเหรี่ยง ทั้ง 3 กลุ่มพยายามแยกตัวเองออกเป็นรัฐอิสระ พวกฉานหรือไทยใหญ่หรือที่คนไทยเรียกเงี้ยว ก็คือกลุ่มชาติพันธุ์ที่อาศัยอยู่บนหุบเขาสูงทางภาคเหนือของประเทศพม่า ส่วนกะฉิ่น คือกลุ่มชาติพันธุ์ที่ตั้งรกรากทางเหนือสุดของประเทศพม่า เหนือจากรัฐฉานหรือไทยใหญ่ พวกกะฉิ่นได้พยายามตั้งเป็นรัฐกะฉิ่นหลังจากที่พม่าได้รับเอกราชจากอังกฤษ ปัจจุบันกะฉิ่นส่วนใหญ่ทำไร่เลื่อนลอย ปลูกข้าวและมีการเลี้ยงสัตว์ควบคู่กันไป ส่วนกะเหรี่ยงจะอาศัยอยู่บริเวณชายแดนพม่าและไทยทางใต้ของรัฐฉาน และได้รับการยอมรับเป็นรัฐหลังจากที่พม่าได้เอกราชจากอังกฤษ

3. บริเวณประเทศไทยมีชาวเขาอยู่หลายเผ่า แต่สามารถแยกออกเป็น 2 กลุ่มใหญ่ๆ คือ กลุ่มที่พูดภาษาในกลุ่มภาษาจีน ได้แก่ พวกฮ่อ พวกเมี้ยว(ม้ง) และเย้า(เมี่ยน) ซึ่งกลุ่มนี้นอกจากจะอาศัยอยู่ในประเทศไทยแล้ว ยังพบว่าอาศัยอยู่ทางตอนใต้ของประเทศจีนอีกเป็นจำนวนมาก และกลุ่มที่พูดภาษาริเบต-พม่า ได้แก่ ลีซอ มูเซอร์ อีก็้อ ซึ่งกลุ่มนี้อาศัยอยู่ในประเทศจีนตอนใต้ พม่า และไทย ซึ่งทั้งสองกลุ่มนี้มีขนบธรรมเนียมประเพณีที่คล้ายคลึงกัน โดยมักจะทำไร่เลื่อนลอย ล่าสัตว์ จับปลา มีความเชื่อในเรื่องภูตผีปิศาจ และมีการบูชาบรรพบุรุษ

4. กลุ่มที่อาศัยอยู่ในบริเวณภาคเหนือของประเทศไทย ลาว และเวียดนาม ซึ่งประกอบไปด้วย ข่า ซึ่งแยกออกเป็นข่าขมและข่าละมึนในประเทศไทยและลาว และยังมีกลุ่มไทยดำ(ลาวโซ่ง) ซึ่งอาศัยอยู่ทางตอนเหนือของประเทศลาวและเวียดนาม

5. ในประเทศเขมรและไทยบนเทือกเขาที่ไม่สูง จะพบกลุ่มของ กูย ช่วย จะไร ภาษาพูดของคนกลุ่มนี้ เช่น จะไร ถูกจัดให้อยู่ในกลุ่มภาษา ซึ่งถูกจัดให้อยู่ในกลุ่มภาษามลายู-โพลินีเชีย (Malayo-Polynesian) ส่วน ของ กูย ช่วย ถูกจัดให้อยู่ในกลุ่มมอญ-เขมร (Mon-Khmer) บางกลุ่มมีผมหยิกและเชื้อชาติเนกริทยอยด์ (Negritoid)

กลุ่มชาวเขานกเกาะ

กลุ่มชาติพันธุ์ที่ตั้งถิ่นฐานกึ่งถาวรในกลุ่มชาวเกาะนี้ โดยทั่วไปแล้วมีลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มชาวเขานกเกาะพื้นดินใหญ่ พวกอิบัน (Iban) และ ดายัก (Dayak) ในมาเลเซียซึ่งอยู่ในเขตซาระวัค (Sarawak) ของมาเลเซีย นอกจากนั้นยังมีพวกคาดาซัน (Kadazan) หรือ ดุนซุน (Dusun) คือ กลุ่มชาติพันธุ์ที่อาศัยอยู่ในเขตซาบา (Sabah) ของมาเลเซียและในหมู่เกาะบอร์เนียว ซึ่งมีหลายกลุ่มหลายชื่อ ตั้งรกรากกระจัดกระจายทั้งทางแถบชายทะเลบริเวณพื้นราบและบนเขา

ชาวเกาะที่รวมเป็นกลุ่มที่ตั้งถิ่นฐานกึ่งถาวรนี้มีอยู่หลายกลุ่มมาก ส่วนใหญ่เป็นกลุ่มไม่ใหญ่นัก อาศัยอยู่ตามเกาะต่างๆ ในเขตมาเลเซีย อินโดนีเซียและฟิลิปปินส์ ความสัมพันธ์ระหว่างชาวเขากับคนพื้นราบส่วนใหญ่เป็นความสัมพันธ์ที่พึ่งพากัน โดยที่ชาวเขาเป็นชนกลุ่มน้อยยอมอยู่ใต้อิทธิพลของชนกลุ่มใหญ่บนพื้นราบ

กลุ่มชาติพันธุ์รัฐประเทศ

กลุ่มชาติพันธุ์รัฐประเทศนี้เป็นกลุ่มที่มีการตั้งถิ่นฐานถาวร และรวมตัวจัดตั้งเป็นอาณาจักรหรือประเทศหนึ่งขึ้น ซึ่งกลุ่มชาติพันธุ์ในประเทศเอเชียอาคเนย์เกิดจากการปรับตัวของกลุ่มชาติพันธุ์ดั้งเดิม โดยการเปลี่ยนวิถีการผลิต ทำให้ผลผลิตเพิ่มขึ้น เกิดการปฏิวัติเกษตรกรรมทำให้เกิดชนชั้น และเกิดเมืองจนในที่สุดกลายเป็นอาณาจักรหรือประเทศ

กลุ่มชาติพันธุ์รัฐประเทศที่อาจเรียกได้ว่าเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ดั้งเดิมในเอเชียอาคเนย์คือ ไทยและพม่า แต่ทั้งสองกลุ่มนี้ก็อพยพเคลื่อนย้ายลงมาจากตอนใต้ของจีน และเข้ามามีอิทธิพลบนผืนแผ่นดินเอเชียอาคเนย์ตั้งแต่ประมาณ พ.ศ. 1200 จึงถือว่าทั้งไทยและพม่าอาจเรียกว่าเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ดั้งเดิมโบราณในบริเวณนี้ เช่นเดียวกับชาวเขาที่อาศัยอยู่ทางตอนใต้ของจีนและทางตอนเหนือของไทย ลาว พม่า เวียดนาม

แนวคิดทฤษฎีเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์ (อมรา พงศาพิชญ์, 2538: 167-172)

1. แนวคิดระบบรวม (system approach) การวิเคราะห์โครงสร้างหน้าที่ และการปรับตัวของกลุ่มชาติพันธุ์

ความคิดพื้นฐานของทฤษฎีระบบรวม คือ ระบบประกอบไปด้วยส่วนย่อยต่างๆ และระบบย่อยต่างๆนั้นประสานกัน และมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันในลักษณะที่สมดุล โครงสร้างหรือส่วน ประกอบย่อยของสังคมนั้นอาจมีรูปแบบอะไรก็ได้ แต่โครงสร้างและองค์ประกอบของสังคมนั้นจะมีลักษณะเฉพาะของสังคมนั้นๆ เมื่อเกิดการเปลี่ยนแปลงในส่วนใดส่วนหนึ่งขององค์ประกอบหรือโครงสร้าง จำเป็นต้องมีการเปลี่ยนแปลงในส่วนอื่นๆด้วย เพื่อคงไว้ซึ่งเสถียรภาพ และความสมดุลของสังคม การวิเคราะห์สังคมในแง่ระบบรวมนี้เป็นการมองว่าสังคมทั้งระบบคือ สิ่งที่สำคัญที่สุด และองค์ประกอบย่อยต่างๆมีความสำคัญในอันดับรอง

ฉะนั้น ถ้าส่วนย่อยส่วนหนึ่งเปลี่ยนแปลงไป ส่วนย่อยส่วนอื่นจะต้องเปลี่ยนตามไปเพื่อสร้างความสมดุลของระบบรวม

การมองสังคมในลักษณะที่เน้นโครงสร้างหน้าที่ยอมรับว่า โครงสร้างประกอบด้วยส่วนย่อยที่มีฐานะและคุณค่าต่างกัน โครงสร้างสังคมอาจเป็นชนชั้นซึ่งจะประกอบด้วย คนรวยคนจน หรือเจ้านาย/บ่าวไพร่ นายทุน/กรรมกร และในสังคมที่ประกอบด้วยชนชาติต่างกัน โครงสร้างสังคมจะประกอบด้วยกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ในประเทศบางประเทศบางประเทศในแอฟริกาที่โครงสร้างสังคมอาจเป็นคนเผ่าต่างๆ จะเห็นได้ว่าคนแต่ละส่วนแต่ละกลุ่มนั้นมีฐานะทางสังคมที่ไม่เท่ากันอยู่ในที่ หรือในประเทศก็เช่นเดียวกันกลุ่มชนเผ่าต่างๆ เช่น ชาวไกคิตองเหลือง หรือชาวเขาก็ก็นับว่ามีฐานะทางสังคมที่ด้อยกว่า

และนอกจากนี้ จากการมองเชิงโครงสร้างหน้าที่มองว่า ระบบรวมย่อมมีความสำคัญเหนือระบบย่อย การศึกษาเรื่องชนกลุ่มน้อยชนกลุ่มใหญ่ในทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่จึงเป็นการให้ความสำคัญต่อชนกลุ่มใหญ่เพื่อเน้นเรื่องเสถียรภาพของสังคม

ในการศึกษาเรื่องกลุ่มชาติพันธุ์ ถ้ามองจากทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่จะพบว่า กลุ่มชาติพันธุ์ย่อย ถือเป็นองค์ประกอบของโครงสร้างหรือระบบรวมของสังคม ในระยะแรกๆจึงมีการพยายามรวมกลุ่มชาติพันธุ์ย่อยให้เป็นส่วนของสังคมใหญ่ เช่น ในสหรัฐอเมริการัฐบาลพยายามรวมกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ให้เข้าเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในกระบวนการสร้างชาติ โดยสร้างสำนึกของความเป็น “คนอเมริกัน” ให้กับทุกคน ถึงแม้จะมีบรรพบุรุษที่มาจากต่างชาติต่างภาษากันในทางปฏิบัติแล้วรัฐบาลอเมริกันสามารถสร้างสำนึกของความเป็นคนอเมริกันได้ แต่ไม่สามารถแก้ปัญหาชนกลุ่มน้อยและชนกลุ่มใหญ่ เพื่อสังคมส่วนรวมจะได้มีลักษณะร่วมกัน และไม่เกิดความขัดแย้ง

การปรับตัวของกลุ่มชาติพันธุ์มีหลายรูปแบบ เมื่อสถานการณ์เปลี่ยนแปลงไป ความสัมพันธ์ของกลุ่มชาติพันธุ์จำเป็นจะต้องเปลี่ยน ทำให้เกิดการประเมินสถานการณ์และประเมินตัวเอง อาจเห็นได้จากการที่บุคคลสร้างเอกลักษณ์เดิม ไม่ว่าจะในรูปแบบใดการปรับเปลี่ยนที่เกิดขึ้นจะถึงจุดสมดุลและทำให้เกิดเสถียรภาพได้พอสมควร ตัวอย่างของการปรับตัว คือ การผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรมชาติพันธุ์สองกลุ่ม หรือการบูรณาการทางวัฒนธรรม โดยที่แต่ละกลุ่มชาติพันธุ์รักษาเอกลักษณ์ของวัฒนธรรมของตนไว้ กรณีที่กลุ่มชาติพันธุ์หนึ่งอพยพเข้ามาอยู่ในดินแดนใหม่ที่มีกลุ่มชาติพันธุ์เดิมอยู่แล้ว กลุ่มใหม่อาจอพยพเข้ามาเป็นคณงานหรือลูกจ้างเป็นชนชั้นล่างของสังคม และค่อยๆเลื่อนฐานะทางสังคมโดยการเปลี่ยนอาชีพหรือเปลี่ยนฐานะทางเศรษฐกิจ จนในที่สุดก็เป็นที่ยอมรับและถือว่าเกิดการผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรม

ในบางครั้ง การปรับตัวของกลุ่มชาติพันธุ์ไม่เกิดขึ้นด้วยเหตุผลที่ว่า วัฒนธรรมไม่เข้ากัน เช่น คนยิวในประเทศที่มีวัฒนธรรมอาหรับ ซึ่งผสมกลมกลืนไม่ได้ด้วยเหตุผลทางศาสนา แต่ก็มีลักษณะของการปรับตัว สามารถอยู่ในสังคมเดียวกันได้โดยไม่มี ความขัดแย้งรุนแรง และเกิดบูรณาการทางวัฒนธรรมได้

2. แนวคิดเรื่องลักษณะชีวภาพหรือสีผิว และทฤษฎีความขัดแย้งเรื่องอคติ และการเลือกปฏิบัติ

การศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ในประเทศตะวันตกในอดีต มักมุ่งพิจารณาจากแง่มุมของความสัมพันธ์ระหว่างเชื้อชาติ (racial relation) เป็นส่วนใหญ่ เพราะปัญหาที่เกิดขึ้นมักเป็นเรื่องสีผิว เช่น ปัญหาหระหว่างคนผิวขาวกับคนผิวดำ คนผิวขาวกับอินเดียแดง ข้อแตกต่างเรื่องลักษณะทางชีวภาพคือข้อแตกต่างที่เห็นได้ชัด และเป็นต้นเหตุของการกีดกัน ความลำเอียงและการเลือกปฏิบัติ (discrimination) ที่เกิดขึ้นจากการที่คนผิวขาวเชื่อว่าตนเป็นกลุ่มเชื้อชาติที่เจริญกว่าและดีกว่า (white supremacy)

ความเชื่อที่ยังไม่ได้พิสูจน์และอาจไม่เป็นจริงเสมอไป ที่บุคคลมีอคติ (prejudice) ต่อคนที่มีลักษณะทางชีวภาพต่างจากตัว ทำให้บุคคลนั้นไม่สามารถยอมรับได้ว่าคนที่มีลักษณะนั้นๆมีฐานะทางสังคมเท่าเทียมกับตน บุคคลที่มีอคติจะไม่สามารถให้ความใกล้ชิดและความไว้วางใจต่อคนที่ต่างจากตัวได้

นอกจากนั้นบุคคลที่มีอคติจะแสดงออกโดยการแสดงความรังเกียจและเลือกปฏิบัติโดยไม่ให้ความยุติธรรมต่อผู้ที่มีเชื้อชาติต่างจากตัว การเลือกปฏิบัติอาจไม่ชัดเจน เช่น การพยายามไม่อยู่ใกล้ชิด เป็นต้น หรือการเลือกปฏิบัติอาจชัดเจนแต่ไม่รุนแรง เช่น การปฏิเสธที่จะโดยสารรถคันเดียวกัน การปฏิเสธที่จะสร้างบ้านเรือนอยู่ใกล้เคียงกัน หรืออาจมีการกีดกันในเรื่องความก้าวหน้าทางงานและกีดกันไม่ให้เข้าสังคม เป็นต้น

เนื่องจากกลุ่มเชื้อชาติหรือกลุ่มชาติพันธุ์ (เช่น คนผิวดำ) ถูกเลือกปฏิบัติ จึงเป็นกลุ่มด้อยโอกาสและไม่สามารถปรับปรุงตนเองให้ดีขึ้นได้ ผลก็คือ กลุ่มด้อยโอกาสก็จะเป็นกลุ่มด้อยโอกาสตลอดไป อคติที่คนผิวขาวเคยมีต่อคนผิวดำก็ยังคงมีต่อไป หรือยังได้รับการยืนยันว่าอคตินั้นถูกต้อง

การพิจารณาเรื่องความแตกต่างของสีผิวและปัญหาเรื่องความไม่เสมอภาคนี้ เป็นการมองจากแง่มุมของทฤษฎีว่าด้วยการขัดแย้ง และความเข้ากันไม่ได้ของกลุ่มคนที่มีลักษณะทางชีวภาพต่างกัน เป็นการมองว่ากลุ่มผู้มีอำนาจต้องการรักษาอำนาจเอาไว้ และความขัดแย้งระหว่างสีผิวที่เกิดขึ้น เป็นเพราะกลุ่มได้ปกครองถูกก็คิดกันไม่ให้มีอำนาจ

ในอดีต การเลือกปฏิบัติ ด้วยเหตุผลทางด้านเชื้อชาติหรือลักษณะทางชีวภาพและเหตุผลทางชาติพันธุ์เป็นเรื่องที่เกิดขึ้นจริง คนผิวขาวมักถือว่าตนเองเป็นชนชาติที่เจริญกว่า และดีกว่า ชนชาติอื่นคือยกว่า ไม่เจริญ ชี้เกียจ สกปรก ฯลฯ ดังนั้น การที่ชนกลุ่มใหญ่มักดูถูกเหยียดหยามชนกลุ่มน้อยว่าด้อยกว่าทั้งทางด้านการเมือง เศรษฐกิจและสังคม และการที่ชนกลุ่มน้อยมีความรู้สึกเป็นปมด้อย และรู้สึกว่าไม่ได้รับความยุติธรรมจึงเป็นเรื่องที่มีมูล และควรที่ชนกลุ่มใหญ่ควรจะเข้าใจความรู้สึกของชนกลุ่มน้อยให้มากขึ้น (อมรา พงศาพิชญ์, 2538: 167-172)

2. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการสื่อสารต่างวัฒนธรรม (Intercultural Communication)

Lustig และ Koester (1993) ได้ให้คำจำกัดความของการสื่อสารและวัฒนธรรมไว้ดังนี้

“ การสื่อสาร ” คือ กระบวนการที่มีการสร้างสัญลักษณ์ การตีความ เปลี่ยนแปลงไปตามบริบทและมีผู้ร่วมในกระบวนการส่งและรับสาร โดยที่คู่สื่อสารมีการกำหนดความหมายร่วมกัน (1993 :25)

“ วัฒนธรรม ” คือ ความเชื่อ ค่านิยม และบรรทัดฐาน ที่บุคคลรับรู้ร่วมกัน เป็นสิ่งที่สามารถเรียนรู้ได้ และมีผลกระทบต่อพฤติกรรมของคนจำนวนมาก (1993:41)

“ การสื่อสารต่างวัฒนธรรม ” ว่า หมายถึง “ กระบวนการแลกเปลี่ยนและตีความสัญลักษณ์และบริบทหนึ่งๆ โดยบุคคลในกระบวนการสื่อสารนั้นมีความแตกต่างทางวัฒนธรรมมากในระดับที่มีการตีความและมีความคาดหวังเกี่ยวกับพฤติกรรมที่เหมาะสมแตกต่างกัน นำไปสู่ความหมายที่ไม่เหมือนกัน ” (1993 :25)

จากคำจำกัดความข้างต้น สามารถกล่าวได้ว่า วัฒนธรรมเป็นตัวแปรสำคัญในการสื่อสาร นอกจากนี้ วัฒนธรรมยังเป็นสิ่งที่ส่งผลต่อการสื่อสารในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับองค์กร ระดับกลุ่ม ไปจนถึงระดับบุคคล ผู้สื่อสารที่มาจากวัฒนธรรมต่างกันย่อมมีกรอบอ้างอิง (frame of

referance) ที่แตกต่างกัน ซึ่งส่งผลให้เขาเหล่านั้นมีความคิด ความคาดหวัง ความรู้สึก การรับรู้ การตีความ และวิธีการปฏิบัติต่ออีกฝ่ายหนึ่งแตกต่างกันออกไป ดังนั้น พฤติกรรมการสื่อสารที่มีประสิทธิผลอันจะนำไปสู่ความเข้าใจร่วมกัน จึงต่างกันไปตามแต่ละวัฒนธรรมด้วย (Lustig และ Koester, 1993)

Miller และ Steinberg (อ้างใน กาญจนาก้าวเทพ, 2541:17) ชี้ว่า การเข้าใจว่าคนคนหนึ่ง จากวัฒนธรรมหนึ่งๆมีการรับรู้ ตีความ และแสดงออกอย่างไรนั้น เราต้องเข้าใจอิทธิพลที่สำคัญอย่างน้อย 4 อย่าง คือ

1. อิทธิพลทางวัฒนธรรม (Cultural influences) คือ การมองวัฒนธรรมในวงกว้าง ในด้านค่านิยมและโลกทัศน์ (worldview) อิทธิพลทางวัฒนธรรม ได้แก่ ค่านิยม บรรทัดฐาน และกฎระเบียบต่างๆ

2. อิทธิพลทางสังคมวิทยา (Sociocultural influences) เป็นการมองวัฒนธรรมในระดับแคบลงมา คือ การเข้าใจว่าคนคนนั้นเป็นคนกลุ่มไหนในสังคม เช่น เพศ อายุ อาชีพ ศาสนา ฯลฯ ซึ่งคนแต่ละกลุ่มสังคมจะมีวัฒนธรรมย่อย (Sub-culture) แตกต่างกัน โดยมองรวมถึง บทบาทและความสัมพันธ์ทางสังคมที่ถูกระบุไว้ และความคาดหวังต่อพฤติกรรมการแสดงออกของคนกลุ่มนั้นๆในสังคม อิทธิพลทางสังคมวิทยา ได้แก่ การเป็นสมาชิกในกลุ่มของตน อัตลักษณ์ทางสังคม และอัตลักษณ์ของบุคคล ความคาดหวังในบทบาทของคนในสังคม และความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในสังคม

3. อิทธิพลทางจิตวิทยา (Psychological influences) คือ การเข้าใจในกระบวนการที่เกิดขึ้นภายในตัวบุคคล ไม่ว่าจะเป็นรูปแบบการคิด ทักษะการรับรู้ รวมถึงกระบวนการแยกประเภท/จัดกลุ่ม (Categorization) ภายในความคิดของบุคคลในแต่ละวัฒนธรรม อิทธิพลทางจิตวิทยา เช่น ความคิดแบบเหมารวม (Stereotype) อคติ (Prejudice) และชาติพันธุ์นิยม (Ethnocentrism) เป็นต้น

4. อิทธิพลทางสภาพแวดล้อม (Environmental influences) คือ การศึกษาถึงผลของสภาพแวดล้อมที่มีต่อพฤติกรรม ไม่ว่าจะเป็นภูมิประเทศ ภูมิอากาศ สภาพห้อง สถานที่ ลักษณะ ขนาด และประเภทขององค์กร ฯลฯ

Gudykunst และ Kim (1992) กล่าวว่า ในการสื่อสารของแต่ละบุคคล มีปัจจัย 4 ประการ ดังกล่าวที่เป็นกำหนดหรือเป็นตัวกลั่นกรองกรอบความนึกคิดต่างๆ รวมถึงกระบวนการ

เข้ารหัสและถอดรหัสของแต่ละคน ส่งผลให้คู่ปฏิสัมพันธ์แต่ละฝ่ายเกิดความคาดหวังในพฤติกรรมของอีกฝ่ายหนึ่ง

ความหมายของ “การสื่อสารต่างวัฒนธรรม” (intercultural communication) มักเน้นการสื่อสารระหว่างบุคคล (interpersonal communication) ที่มาจากวัฒนธรรมต่างกัน แบบไม่ผ่านสื่อ (non-mediated) เน้นการสื่อสารแบบเห็นหน้าค่าตา (face-to-face) และปฏิสัมพันธ์ต่อกันและกัน (interactive)

ซึ่งการศึกษาเกี่ยวกับการสื่อสารต่างวัฒนธรรม ให้ความสนใจในด้านการสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับความแตกต่างของแต่ละวัฒนธรรม สาเหตุและองค์ประกอบที่มีผลต่อความแตกต่างนั้นๆ ปัญหาและแนวทางแก้ไข เพื่อสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างบุคคลที่มาจากวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน

การศึกษาความแตกต่างทางวัฒนธรรมที่มีผลต่อการสื่อสารนั้น มีหลายระดับ ทั้งนี้เราสามารถแยกออกได้เป็น 4 ระดับ คือ (ครุณี, 2515:24-26)

1. ระดับบุคคล (Individual level)

การสื่อสารระดับตัวบุคคลนี้ เป็นหน่วยแรกสุดหรือเบื้องต้นของการสื่อสารของคนเรา ส่วนประกอบที่สำคัญในระบบการสื่อสารชนิดนี้ ได้แก่

(1) Information Acquisition ซึ่งหมายถึง การฟัง การอ่าน การเห็น การได้สัมผัส เป็นต้น

(2) Information Processing ซึ่งหมายถึง การคิด การเรียนรู้ และการจดจำ เป็นต้น

(3) Information Transmission ซึ่งหมายถึง การพูด การเขียน ลักษณะท่าทาง และการเคลื่อนไหว เป็นต้น

นอกจากนี้แล้ว การสื่อสารระดับนี้ยังรวมถึงแนวความคิดเห็นอื่นๆอีก เช่น ความเข้าใจ การพัฒนาทางด้านภาษา บทบาทของตัวบุคคลในการสื่อสารและการสื่อสารในตัวบุคคลเอง

2. ระดับระหว่างบุคคล (Interpersonal level)

การสื่อสารระหว่างคน 2 คน หรือมากกว่า 2 คน ขึ้นไป ทั้งนี้รวมถึงการสื่อสารในระหว่างกลุ่มเล็กๆ เช่น การสัมภาษณ์ การสนทนา การประชุมหารือ หรือกลุ่มที่ถกเถียงถึงปัญหาต่างๆ เป็นต้น จากตัวอย่างที่กล่าวมา ในระดับการสื่อสารขั้นนี้ เราจะต้องให้ความสำคัญด้านการดึงดูดใจ (attraction) ความน่าเชื่อถือของแหล่งสาร (source credibility) การตอบสนองในทันที (immediate feedback) ความไว้วางใจ (interpersonal trust) และความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทและสถานภาพ (status relationship) เป็นต้น ซึ่งสิ่งเหล่านี้มีผลต่อการสื่อสารระดับนี้มาก

3. ระดับองค์กร (Organization level)

ในระดับนี้เป็นระดับของการสื่อสารที่ใหญ่และกว้างกว่าการสื่อสารแบบระหว่างบุคคลแต่จะเป็นการสื่อสารระดับองค์กรต่างๆซึ่งการสื่อสารต่างวัฒนธรรม ได้มีส่วนเกี่ยวข้อง เช่น องค์กร UN, UNCTAD, G7, องค์กรสังคมและประชากร, องค์กรธุรกิจ ฯลฯ การสื่อสารที่เกี่ยวข้องกับองค์กรเหล่านี้มีปัญหการสื่อสารเกิดขึ้นเสมอ บ่อยครั้งที่เราจะพบความยากลำบากที่ต้องเผชิญจากการที่ได้ทำงานในองค์กรเหล่านี้ ตัวอย่างเช่นองค์กรธุรกิจระหว่างประเทศจำนวนมากของสหรัฐอเมริกา ซึ่งมีคนงานเป็นคนต่างชาติ คนอเมริกันที่ทำงานให้องค์กรนี้มักจะมีปัญหาและพบกับความยากลำบากในการที่จะติดต่อกับชาวต่างชาติ ซึ่งอยู่ทั้งในและนอกองค์กรเอง เขาเหล่านี้ยังได้ชี้ให้เห็นถึงความต้องการที่จะให้มีการศึกษาถึงปัญหาที่องค์กรระหว่างประเทศหลายแห่งต้องเผชิญเมื่อมีการติดต่อกับคนต่างชาติที่มีวัฒนธรรมที่แตกต่างกันออกไป

4. ระดับมวลชน (Mass level)

การสื่อสารในระดับนี้ เป็นการสื่อสารหรือติดต่อไปยังกลุ่มชนใหญ่ๆโดยผ่านสื่อมวลชน (mass communication) เช่น โทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ และนิตยสาร เป็นต้น ในปัจจุบันเราจะเห็นว่าในแต่ละประเทศแต่ละวัฒนธรรม มีการใช้สื่อมวลชนเหล่านี้ในการถ่ายทอดเรื่องราวและเหตุการณ์ต่างๆของคนจากวัฒนธรรมต่างๆในประเทศสหรัฐอเมริกา จะเห็นได้ว่ามีนักศึกษาทางด้านหนังสือพิมพ์และทางด้านสื่อมวลชนได้ให้ความสนใจ และศึกษาถึงปัญหาเกี่ยวกับนิตยสารที่ออกไปเผชิญกับปัญหาต่างวัฒนธรรมในการหาข่าวและรวบรวมข่าว ในการตีความหมายและให้คำอธิบายเหตุการณ์หรือข่าวต่างๆที่เกิดขึ้น รวมทั้งการรายงานข่าวสู่มวลชนซึ่งมีความหลากหลายทางวัฒนธรรม นอกจากนั้น ก็มีปัญหาทางด้านการใช้เครื่องมือที่ใช้สื่อสารระหว่างประเทศหรือสากล และทางด้านภาษา เป็นต้น

Taft (1977) เสนอสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการปรับตัวและการสื่อสารต่างวัฒนธรรม เป็น 5 กลุ่ม คือ

(1) กลุ่มที่เดินทางออกนอกดินแดน/ประเทศ/หรือถิ่นเดิมที่อยู่อาศัยเดิมไปสู่ดินแดน/ประเทศ/หรือถิ่นที่อยู่ใหม่ “เป็นการชั่วคราว” ซึ่งกลุ่มนี้ Taft เรียกว่าเป็นกลุ่มพักค้างแรม (sojourning) เช่น การไปท่องเที่ยว ศึกษา ทำงาน ติดต่อธุรกิจ หรือปฏิบัติการกิจต่างๆ ในต่างประเทศหรือต่างแดน ตัวอย่างกลุ่มนี้ได้แก่ นักเรียนแลกเปลี่ยนระหว่างประเทศ อาสาสมัครเพื่อสันติภาพ NGO ในต่างจังหวัด นักธุรกิจ มิชชันนารี นักท่องเที่ยว ทูต เจ้าหน้าที่เทคนิคที่ได้รับมอบหมายมาถ่ายทอดงานในสาขาต่างประเทศ เป็นต้น ในกลุ่มแรกนี้มักเป็นการเข้ามาสู่วัฒนธรรมใหม่อย่างมีเป้าหมาย ไม่ว่าจะตั้งใจมาเองหรือได้รับมอบหมายมาก็ตาม

(2) กลุ่มที่ย้ายจากภูมิลำเนาเดิมมาตั้งรกรากใหม่ในต่างแดน หรือกลุ่มตั้งรกราก (settling) ผู้อพยพข้ามแดน (immigrant) และผู้ลี้ภัย (refugees) ที่มีทั้งสมัครใจและไม่สมัครใจที่จะย้ายเข้ามาเพื่อต้องการเป็นสมาชิกของสังคมใหม่อย่างถาวร เช่นเดียวกับการอพยพของคนในชนบทเล็กๆ เข้าสู่ตัวเมือง รวมถึงผู้ที่ย้ายไปตั้งรกรากในต่างประเทศ เช่น ปัจจุบันคนฮ่องกงจำนวนมากย้ายไปตั้งรกรากในแคนาดาและออสเตรเลีย เป็นต้น

ผู้อพยพข้ามประเทศไม่ว่าจะระยะสั้นหรือระยะยาว เมื่อไปถึงประเทศนั้นใหม่ๆ ก็ย่อมต้องการการปรับตัวเพื่อให้เข้ากับวัฒนธรรมที่เปลี่ยนแปลงไป สำหรับการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมใหม่กะทันหัน เช่น ผู้ลี้ภัยจากเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เพราะสงครามในเวียดนามและอินโดจีน เนื่องจากการจากบ้านมาอย่างรวดเร็วและไม่เต็มใจ ทำให้ผู้ลี้ภัยมีโอกาสน้อยที่จะปรับจิตใจเพื่อจะใช้ชีวิตในสังคมใหม่ อย่างน้อยที่สุดในช่วงแรกของการย้ายถิ่นฐานใหม่ผู้ลี้ภัยจะรู้สึกทรมานทางจิตใจมากเพราะไม่มีที่อยู่ ตัวอย่างของผู้ลี้ภัยหรือผู้อพยพทางการเมือง ได้แก่ ผู้ลี้ภัยจากประเทศจีนในเหตุการณ์จลาจลเทียนอันเหมินเข้าสู่ประเทศสหรัฐอเมริกา หรือนักศึกษาพม่า ในค่ายมณีลอย จังหวัดราชบุรี เป็นต้น

นอกจากนี้ ยังรวมถึงชนชาติพันธุ์ต่างๆ ซึ่งเดิมเรียกว่าชนกลุ่มน้อย ที่มีประวัติการโยกย้ายถิ่นฐานมาสู่ดินแดนใหม่อีกมากมายทั่วโลก แม้ว่าการย้ายนั้นจะมาจากความสมัครใจ แต่ผู้อพยพจากต่างประเทศก็มีแรงกระตุ้นต่างๆ ในการปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมใหม่และทำให้เป็นบ้านที่ 2 ของตนเอง แรงกระตุ้นนี้ขึ้นอยู่กับระดับความถาวรของการเข้ามาอยู่ เช่น ในกรณีของผู้อพยพข้ามประเทศเป็นการย้ายเข้ามาอยู่ในสังคมใหม่อย่างถาวร เนื่องจากต้องอยู่อาศัยและสมาชิกถาวรของสังคมนั้น เขาจึงต้องตระหนักในความสัมพันธ์ของเขากับสิ่งแวดล้อมใหม่เหมือน

สมาชิกอื่นๆในสังคมนั้น ต่างจากผู้พักค้างแรมซึ่งมีความสัมพันธ์เพียงผิวเผินกับวัฒนธรรมใหม่ ความจำเป็นในการปรับตัวต่อระบบวัฒนธรรมใหม่จึงน้อยกว่า เพราะอาศัยอยู่เพียงชั่วคราวเท่านั้น

นอกจากนี้ ในกลุ่มนี้ยังรวมถึงคนที่แต่งงานกับคนต่างวัฒนธรรมและต้องย้ายมาอยู่ในวัฒนธรรมใหม่ร่วมกับสามีหรือภรรยาด้วย

(3) กลุ่มที่ต้องปรับตัวภายในดินแดนหรือประเทศเดิมของตน เนื่องจากมีการเคลื่อนไหวทางวัฒนธรรม (subcultural mobility) เกิดขึ้น เช่น การเปลี่ยนบทบาทของสตรีในประเทศญี่ปุ่น การให้ยกเลิกประเพณีเผากระดาษไหว้เจ้าในประเทศจีน เป็นต้น การสื่อสารต่างวัฒนธรรมจึงเกิดขึ้นระหว่างกลุ่มที่สามารถและไม่สามารถปรับเปลี่ยนรับวัฒนธรรมใหม่ได้ รวมทั้งช่องว่างระหว่างคนที่ยังคงรักษาเอกลักษณ์ของชาติพันธุ์เดิมไว้กับคนรุ่นใหม่ที่ได้รับเอาวัฒนธรรมกระแสหลักจนสูญเสียเอกลักษณ์ของชาติพันธุ์เดิมของตนเอง อาทิ ชาวมอญในประเทศไทย เช่น เกาะเกร็ด จังหวัดนนทบุรี จะพบการผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรมปรากฏให้เห็นอย่างชัดเจน เช่นเดียวกับชาติพันธุ์อื่นๆ ซึ่งปัจจุบันมีการรับรู้ตนเองว่าเป็นคนไทยมากกว่าชนชาติพันธุ์เดิมของตนเองอยู่สูงมาก

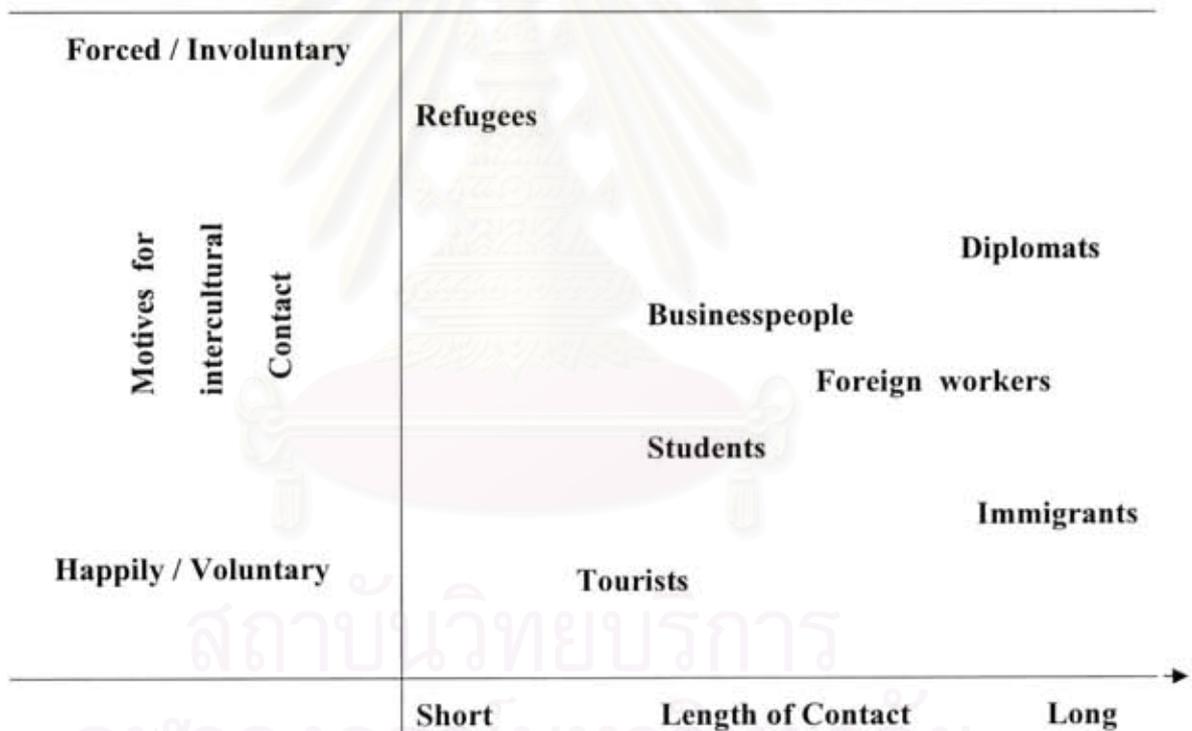
(4) กลุ่มที่ต้องปรับตัวอันเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงภายในสังคม (change in society) ในขณะที่กลุ่มที่ 3 เกิดการเปลี่ยนแปลงทางค่านิยมภายในสังคมที่ตนอยู่ แต่การเปลี่ยนแปลงในกลุ่มนี้เกิดจากการเปลี่ยนแปลงทางโครงสร้างสังคม ดังนั้นกลุ่ม 3 และกลุ่ม 4 จึงมีความสัมพันธ์และมีลักษณะใกล้เคียงกันมากแต่ต่างกันที่จุดเน้นเท่านั้น ตัวอย่างของกลุ่มนี้ เช่น การเปลี่ยนจากสังคมเกษตรกรรมเป็นสังคมอุตสาหกรรม อาทิ การลงทุนของชาวต่างชาติในหลายจังหวัดของประเทศไทยทำให้คนภายในพื้นที่เปลี่ยนอาชีพ ซึ่งมีผลต่อรูปแบบการดำเนินชีวิต วิถีคิดและค่านิยม หรือตัวอย่างอื่นๆ เช่น การโอนรวมกิจการหรือธุรกิจร่วมกับต่างชาติ ทำให้ปรัชญาและวัฒนธรรมองค์กรเปลี่ยนไปจากเดิม หรือรับเอาเทคโนโลยีหรือนวัตกรรมเข้าสู่องค์กรหรือสังคม มีผลกระทบต่อรูปแบบการสื่อสารรวมถึงค่านิยมของคนภายในองค์กรและสังคม การเปลี่ยนแปลงต่างๆเหล่านี้ ก่อให้เกิดปัญหาการสื่อสารระหว่างบุคคลที่มีวัฒนธรรมต่างกันได้

(5) กลุ่มที่แยกตัวออกจากกลุ่มเดิมหรือเปลี่ยนสถานะเดิมของตน (segregation) เป็นอีกกลุ่มหนึ่งที่มีโอกาสเกี่ยวข้องกับการสื่อสารต่างวัฒนธรรม เช่น คนที่ปลดเกษียณ การแต่งงาน ้วยเรียนก้าวสู่วัยทำงาน หรือก้าวแรกของการเข้าสู่มหาวิทยาลัย ในช่วงที่ผละออกจากสิ่งเดิมที่ตนเคยเป็นอยู่ บุคคลจะต้องปรับตัวและทำความเข้าใจกับวัฒนธรรมใหม่ที่ตนอยู่ ดังนั้นบ่อยครั้งเรามักจะได้ยินคนพูดว่า “ไม่ใช่เด็กแล้วนะ” “เธอแต่งงานมีครอบครัวแล้วนะ” “เลิก active เลียที่เกษียณแล้วนะ” ฯลฯ การไม่ปฏิบัติตัวให้เหมาะสมหรือสอดคล้องกับความคาดหวัง

ของสังคมในสถานะใหม่ของคนจึงอาจก่อให้เกิดความล้มเหลวในการสื่อสารได้ เช่น คนที่จบมหาวิทยาลัยและทำงานแล้วแต่เรียกตนเองว่า “หนู” กับผู้บังคับบัญชาเพื่อแสดงความเคารพในความเป็นผู้อาวุโสกว่า แต่ผู้บังคับบัญชาอาจตีความว่า “ไม่รู้จักโต” ก็ได้

ทั้งนี้จะเห็นว่าในขณะที่กลุ่มที่ 1 และ 2 เป็นการเคลื่อนย้ายทางภูมิศาสตร์ แต่กลุ่มที่ 3 , 4 และ 5 เน้นการเคลื่อนย้ายทางสังคมและวัฒนธรรมมากกว่า และกลุ่มต่างๆเหล่านี้ล้วนเป็นกลุ่มที่อยู่ในสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารต่างวัฒนธรรมทั้งสิ้น

จากการแบ่งกลุ่มเป็น 5 กลุ่มนี้ จะพบว่าแต่ละกลุ่มมีระยะเวลาในการพำนัก หรือระยะเวลาในการมีปฏิสัมพันธ์กับคนต่างวัฒนธรรมในบริบทใหม่ และแรงจูงใจในการสื่อสารต่างวัฒนธรรมแตกต่างกัน Lustig และ Koester (1993: 13) ซึ่งสรุปความแตกต่างดังกล่าวของบางกลุ่มไว้ในภาพประกอบข้างล่างนี้

ตัวอย่างเช่น นักท่องเที่ยวเป็นกลุ่มที่มีความตั้งใจจะมาเที่ยวในประเทศหรือชุมชนนั้นๆอยู่แล้ว จึงเป็นกลุ่มที่มีแรงจูงใจในการพบเห็นสิ่งแปลกใหม่ แต่ขณะเดียวกันอาจมีมีแรงจูงใจในการปรับตัวให้เข้ากับคนต่างวัฒนธรรมนั้นๆ เนื่องจากมีระยะเวลาพำนักอยู่สั้น ในขณะที่กลุ่มผู้อพยพ (refugee) เป็นกลุ่มที่ถูกสถานการณ์บังคับให้ต้องติดต่อสื่อสารกับบุคคลเจ้าของวัฒนธรรม (host) เพื่อความอยู่รอด เนื่องจากต้องพำนักอยู่ในระยะเวลานาน เช่นเดียวกับกลุ่มครอบครัวชาวกีฬาที่มีความจำเป็นต้องย้ายมาอาศัยอยู่ในสังคมและวัฒนธรรมที่แตกต่างจากเดิมที่ตนเคยอยู่ ซึ่งต้อง

พยายามปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมใหม่ และพวกเขามีความจำเป็นที่จะต้องปรับตัวให้เข้ากับสังคมใหม่อย่างมาก เนื่องจากพวกเขาต้องอาศัยอยู่อย่างถาวรและเป็นสมาชิกของสังคมใหม่นั้น

กระบวนการเข้าสู่วัฒนธรรมใหม่และการปรับตัว

เมื่อคนคนหนึ่งซึ่งได้รับการขัดเกลาทางสังคมในวัฒนธรรมแบบหนึ่ง ต้องเข้าไปสู่วัฒนธรรมใหม่ที่ต่างไปจากเดิมและต้องมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมใหม่เป็นระยะเวลา ยาวนานนั้น กระบวนการขัดเกลาทางสังคมจะเกิดขึ้นอีกครั้งหนึ่ง เป็นการเรียนรู้ที่จะปรับตัวให้เข้ากับวัฒนธรรมนั้นหรือเรียกว่า “Acculturation” คนคนนั้นจะเริ่มค้นหาวิถีคิดและพฤติกรรม ในรูปแบบใหม่และจะสร้างการปรับตัวขึ้นอย่างค่อยเป็นค่อยไป ซึ่งในการปรับตัวเพื่อให้เข้ากับ วัฒนธรรมใหม่นี้ วัฒนธรรมบางอย่างจะถูกกลืนไปหรือมีการตอบสนองต่อเหตุการณ์ที่ต่างไปจาก เดิม กระบวนการออกจากวัฒนธรรมเดิมนั้น เรียกว่า “Deculturation”

การปรับตัว

เมื่อคนในวัฒนธรรมหนึ่งต้องเข้าไปอยู่ในอีกวัฒนธรรมหนึ่งที่มีความแตกต่างไป จากวัฒนธรรมเดิมของตน ก็เปรียบเสมือนการเดินทางสู่การปรับเปลี่ยนตนเองในดินแดน วัฒนธรรมใหม่ ฉะนั้น ในกระบวนการเข้าสู่วัฒนธรรมใหม่ (Acculturation Process) จึงมีความ จำเป็นที่จะต้องเข้าสู่กระบวนการปรับตัวทางวัฒนธรรม (Intercultural Adaptation Process) อย่าง หลีกเลียงไม่ได้ สำหรับการปรับตัวทางวัฒนธรรมนั้นมีการแบ่งจากแง่มุมและมิติต่างๆ ในที่นี้สนใจ ศึกษา มิติเกี่ยวกับ “การแบ่งตามทิศทางอัตลักษณ์” (Identity) ของ Berry และคณะ (อ้างในเมตตา วิวัฒนานุกูล(กฤตวิทย์), 2548) ซึ่งเป็นแบบจำลองที่เรียกว่า “A Cultural-Ethnic Identity Typological Model” ดังนี้

		Cultural Identity	
		Strong	Weak
Ethnic Identity	Weak	Assimilation Identity	Marginal Identity
	Strong	Bicultural Identity	Ethnic Identity

จากแบบจำลอง จะเห็นว่า สามารถแบ่งลักษณะการปรับตัวเข้าสู่วัฒนธรรมใหม่ เป็น 4 ลักษณะ คือ

1. Ethnic-Oriented Identity เป็นการยึดติดอยู่กับอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ตนเองสูง และรับเอาวัฒนธรรมใหม่หรือหลักมาน้อย หรือถึงขั้นปฏิเสธวัฒนธรรมใหม่หรือวัฒนธรรมหลัก

2. Bicultural Identity เป็นการรักษอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ตนเองไว้และในขณะเดียวกันก็มีการรับเอาวัฒนธรรมหลักมาด้วย

3. Assimilation Identity เป็นการไม่ยึดติดกับอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ตนเอง และมองว่าตนเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมใหม่หรือวัฒนธรรมหลักมากกว่า ทำให้วัฒนธรรมตนเองถูกกลืนหายไป

4. Marginal Identity เป็นการไม่รู้สึกว่าตนเองเป็นสมาชิกของทั้งกลุ่มชาติพันธุ์เดิมของตนเอง และในระบบวัฒนธรรมใหม่หรือวัฒนธรรมหลัก ซึ่งเราจะเรียกคนที่ม่ลักษณะการปรับตัวแบบนี้ว่า “ คนชายขอบ ” หรือ “ Marginal man ” ตามแนวคิดของ Geord Simmel

อุปสรรคและปัญหาการสื่อสารต่างวัฒนธรรม

ปัญหาการสื่อสารระหว่างบุคคลที่มาจากคนละวัฒนธรรม คือ วัฒนธรรมที่แตกต่างกัน ที่มีผลต่อความแตกต่างในการรับรู้ และการตีความสารที่ได้รับ การขาดประสบการณ์ร่วมกัน (shared experience) หรือมีกรอบอ้างอิง (frame of reference) ที่แตกต่างกัน จึงเป็นอุปสรรคสำคัญที่ก่อให้เกิดความเข้าใจผิดหรือไม่เข้าใจกัน นอกจากนี้ก็ยังมีสาเหตุอื่นๆอีกมากมายที่เป็นอุปสรรคและก่อให้เกิดปัญหาในการสื่อสารกับบุคคลต่างวัฒนธรรม ซึ่งสามารถสรุปอุปสรรคได้ดังนี้

1. อุปสรรคด้านความรู้และความคิด (cognotive)

1.1 การไม่เข้าใจหรือไม่รู้ภาษาที่ใช้กัน รวมถึงไม่รู้จักเลือกใช้ระดับภาษาที่เหมาะสม เช่น นักพัฒนาไม่สามารถสื่อสารกับชาวเขา คนใช้ไม่เข้าใจคำศัพท์ทางแพทย์ที่หมอใช้ ฯลฯ ภาษาในที่นี้ หมายถึง ทั้งวัจนภาษา คือ คำพูด ข้อความ และอวัจนภาษาต่างๆหรือสิ่งที่สามารถสื่อความหมายซึ่งไม่ใช่คำพูด

ความยากลำบากอีกประการหนึ่งก็คือ การเรียนรู้ภาษาของอีกวัฒนธรรมหนึ่ง ปัญหาที่พบบ่อยก็คือ การไม่รู้ “ความหมายแฝง” ของคำและสัญลักษณ์ต่างๆ ปัญหาการแปลจากภาษาหนึ่งเป็นอีกภาษาหนึ่งอย่างครบถ้วนสมบูรณ์ หรือได้นัยตรงกับที่เจ้าของวัฒนธรรมต้องการสื่อความหมาย และการเลือกใช้ระดับภาษาที่เหมาะสม

1.2 การขาดความรู้วัฒนธรรมนั้นๆ ปัญหานี้สามารถแบ่งแยกได้เป็นหลายระดับ เช่น

- ไม่รู้หรือมีประสบการณ์เกี่ยวกับวัฒนธรรมนั้นอย่างผิวเผิน

- รู้วัฒนธรรมนั้นแบบกว้างๆ (general cultural) แต่รู้แบบครึ่งๆกลางๆ เช่น คนต่างชาติมักคิดว่า “การไหว้” เป็นกิริยาแสดงการทักทายและเคารพแต่ไม่รู้ถึงความซับซ้อนของการแสดงกิริยานั้นๆ ฉะนั้นคนต่างชาติจึงมัก “ไหว้” คนไทยทุกคนในทุกโอกาสและสถานการณ์ เช่น ไหว้เด็กที่อ่อนกว่า ไหว้คนชายของ ฯลฯ

- รู้วัฒนธรรมหลัก (Culture basic) แต่ไม่มีความรู้เกี่ยวกับรูปแบบความสัมพันธ์ทางสังคม (socio-culture basic) ซึ่งแตกต่างกันไปในแต่ละสังคมและท้องถิ่นรวมถึงวัฒนธรรมย่อย (sub-culture) ภายในสังคม

- รู้ถึงข้อมูลที่ผิดพลาด หรือไม่ตรงกับสภาพความเป็นจริง เนื่องจากหนังสือหรือคู่มือต่างๆ มักใช้ประสบการณ์ “เฉพาะ” ของตนเองในการถ่ายทอดภาพของวัฒนธรรมและบุคคลในวัฒนธรรมนั้นๆ ซึ่งมักมีลักษณะคลุมกว้างเกินไป หรือแคบจนเกินไป รวมถึงเป็นการใช้มุมมองจากบุคคลภายนอกซึ่งไม่ใช่เจ้าของวัฒนธรรม

1.3 ความแตกต่างทางการรับรู้ และวิธีคิด

แต่ละวัฒนธรรมมีวิธีคิดและการรับรู้แตกต่างกัน โดยเฉพาะมีวิธีการจัดหมวดหมู่และจัดประเภทสิ่งต่างๆ (category width) ที่เห็นแตกต่าง เช่น มองแบบเป็นองค์รวม หรือมองแบบแยกส่วน เช่น บางวัฒนธรรมมองแขนทั้งแขนเป็นส่วนเดียวกันหมด

2. อุปสรรคด้านทัศนคติและความรู้สึก

2.1 การรับรู้ที่ขาดประสิทธิภาพ อาทิ

- การรับรู้ในแบบที่แข็งแ้ง (freezing) หรือการไม่ยอมเปลี่ยนแปลงวิถีคิดหรือวิธมองบุคคลหรือเหตุการณ์ แม้ว่าเวลาหรือสภาพแวดล้อมจะเปลี่ยนไป เช่น คิดว่าชาวจีนแผ่นดินใหญ่ล้ำสมัย พม่าเป็นศัตรูของไทย หรือ ชาวซาไกเป็นผู้ด้อยพัฒนาและล่าหลัง

- การคิดหรือการมองแบบเหมารวม (stereotype) โดยเฉพาะการคิดหรือมองในแง่ลบ เช่น นิโกรไม่มีการศึกษา สาวเหนือใจง่าย คนอิตาลีมือไว หรือชาวซาไกป่าเถื่อน ฯลฯ

- การรับรู้แบบขาวหรือดำ (black & white) เช่นมองว่าคนในสังคมหนึ่งไม่ดีก็เลวหมด เป็นต้น

- การด่วนสรุป (jumping) หรือแนวโน้มในการตัดสินคนหรือการกระทำตั้งแต่เริ่มแรกของการสื่อสาร เช่น การดูว่าบุคคลน่าเชื่อถือหรือน่าคบหรือไม่ โดยดูจากสีหน้าหรือบุคลิกลักษณะภายนอก หรือการสรุปว่าบุคคลนั้นไม่เชื่อมั่นในสิ่งที่พูด โดยดูจากเสียงที่สั่นเครือเมื่อแรกพูด

2.2 ทัศนคติที่เป็นอุปสรรค ได้แก่

- อคติ หรือ ความโน้มเอียง (bias/prejudice) ไม่ว่าจะแนวโน้มในการโน้มเอียงเข้าหาคนที่มีลักษณะเหมือนกับเรา หรือโน้มเอียงเข้าหากลุ่มสมาชิกสังคมเดียวกับเราและต่อต้านคนนอกกลุ่ม (outgroup)

- การเอาวัฒนธรรมของตนเป็นศูนย์กลาง (ethnocentrism) ในการประเมินบุคคลอื่น ซึ่งนำไปสู่การสร้างความรู้สึกที่เหนือกว่าบุคคลอื่น

2.3 การขาดอารมณ์/ความรู้สึกที่เกื้อหนุน

ในการยอมรับความแตกต่างของคนอื่น รวมทั้งการช่วยสนับสนุนให้คนที่มาจากต่างวัฒนธรรม ลดความตระหนักทางวัฒนธรรมและสามารถปรับตัวใหม่ได้อย่างมีความสุขนั้น ต้องอาศัยความรู้สึกและการแสดงออกต่างๆ ในทางบวกจากเจ้าของวัฒนธรรม รวมทั้งการแสดงอารมณ์และความรู้สึกอย่างเป็นมิตรต่อกัน เพื่อให้การสื่อสารต่างวัฒนธรรมเป็นไปอย่างราบรื่น

อาทิ การแสดงถึงความรัก ความใส่ใจ (mindfulness) ความไวรู้สึกรู้สีก (sensitivity) และการเอาใจเขามาใส่ใจเรา (empathy) ฯลฯ

3. อุปสรรคด้านพฤติกรรม

ลักษณะบางอย่างถือเป็นอุปสรรคต่อการสร้างความเข้าใจร่วมกันระหว่างบุคคล
อาทิ

- การไม่ใส่ใจที่จะเรียนรู้วัฒนธรรมและสิ่งต่างๆรอบตัว
  - การหลบเลี่ยงที่จะพบปะกับคนแปลกหน้า หรือคนที่มีความแตกต่างจากตนเอง
  - การไม่พยายามปรับตัวให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ในวัฒนธรรมใหม่
  - การยึดติดกับความคิดความเชื่อ และกรอบที่เคยปฏิบัติ ขาดการยืดหยุ่น และปรับเปลี่ยนตนเองตามความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น
- ประเพณีอื่น
- การไม่เคารพในวัฒนธรรมอื่น หรือแม้พยายามละเมิดกฎทางวัฒนธรรม
  - การประเมินค่าความแตกต่างทางวัฒนธรรมไปในทางลบ
  - การขาดทักษะในการใช้ภาษาและการสื่อสาร ฯลฯ

แนวทางพัฒนาการสื่อสารต่างวัฒนธรรม (เมตตา วิวัฒนานุกูล(กฤตวิทย์), 2548:268-271)

1. ประสิทธิภาพและความสามารถในการสื่อสารต่างวัฒนธรรม สัมพันธ์กับความสามารถในการปรับตัว แม้ว่านิยามของความสามารถในการปรับตัวอาจมีจุดเน้นที่แตกต่างกันบ้าง เช่น Fred E.Jandt เน้นความสามารถในการปรับตัวในลักษณะที่คงรักษาชาติพันธุ์เดิมของตนเอาไว้ก่อนข้างชัดเจน แต่ทั้งนี้ดูเหมือนว่านักวิชาการส่วนใหญ่เห็นว่า นักสื่อสารที่มีประสิทธิภาพควรมี “bicultural identity” แนวคิดของ Berry และคณะ คือ รักษาความเป็นชาติพันธุ์เดิมของตนได้ แต่ขณะเดียวกันสามารถปรับรับวัฒนธรรมของบุคคลอื่นหรือวัฒนธรรมใหม่ได้ด้วย

2. จากการประมวลแนวทางต่างๆที่ระบุไว้ข้างต้น ประสิทธิภาพของการสื่อสารต่างวัฒนธรรมต้องอาศัยการวิเคราะห์และคำนึงถึงองค์ประกอบทุกตัวในกระบวนการสื่อสาร ได้แก่

2.1 ตัวเราเองในฐานะผู้สื่อสาร ไม่ว่าจะเป็นการตระหนักและวิเคราะห์ตัวตนของเราในระดับวัฒนธรรม ระดับสังคมหรือระดับบุคคล หรืออีกนัยหนึ่ง คือ การคำนึงถึงอิทธิพลของวัฒนธรรมหลักและค่านิยมหลักที่เรายึดถือ อิทธิพลของวัฒนธรรมย่อยหรือวัฒนธรรมเฉพาะ

ของกลุ่มสังคมที่เราเป็นสมาชิกอยู่ รวมถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ตลอดจนองค์ประกอบทั้งสามด้านในตัวเรา คือ ความรู้ ความเข้าใจ อารมณ์และความรู้สึก และการประพฤติปฏิบัติ ซึ่งมีผลต่อการสื่อสารกับบุคคลต่างวัฒนธรรม

2.2 บุคคลต่างวัฒนธรรมในฐานะคู่สื่อสาร ซึ่งเราจะต้องตระหนักและวิเคราะห์ตัวตนของเขาในระดับต่างๆรวมถึงองค์ประกอบทั้งสามด้าน เช่นเดียวกับที่เราวิเคราะห์ตัวเราเอง

2.3 สาร ไม่ว่าจะป็นวจนภาษาและอวจนภาษา โดยคำนึงถึงระบบอันซับซ้อนของภาษา โดยเฉพาะความแตกต่างของการเข้ารหัสและถอดรหัสภาษาต่างๆ หรืออีกนัยหนึ่งความแตกต่างในการให้ความหมาย และตีความต่างๆ ทั้งนี้ ต้องคำนึงว่า ความหมายของสารไม่ได้อยู่ที่ตัวสารหรือภาษาโดยตัวมันเอง แต่อยู่ที่การตีความของผู้ส่งและผู้รับสาร ความหมายของสารจึงขึ้นอยู่กับบุคคล เวลา และสถานที่ว่าใครสื่อสารกับใคร เมื่อไหร่ และที่ไหน ภายในวัฒนธรรมใด

ทั้งนี้ความเข้าใจผิดหรือการตีความสารผิดพลาด มักเกิดจากสาเหตุหลัก 3 ประการ คือ

- ไม่แยกแยะความแตกต่างระหว่างวัฒนธรรมของตนเองและของผู้อื่น
- ไม่แยกแยะความแตกต่างระหว่างวัฒนธรรมใหญ่หรือวัฒนธรรมหลัก และวัฒนธรรมย่อยหรือเฉพาะกลุ่มไม่แยกความหมายนัยตรงและความหมายแฝง

2.4 บริบทสภาพแวดล้อม บริบทสภาพแวดล้อมครอบคลุมสื่อต่างๆมากมาย ตั้งแต่ เวลา สถานที่ บรรยากาศ สภาพสังคม เศรษฐกิจ การเมือง ศาสนา กฎหมาย บรรทัดฐาน และบทบาทของสื่อมวลชน ซึ่งรวมถึงระดับความแตกต่างในด้านต่างๆ ทั้งนี้ บริบทและสภาพแวดล้อมต่างๆมีความสัมพันธ์กับวัฒนธรรมในลักษณะมีอิทธิพลต่อกันและกัน กล่าวคือ วัฒนธรรมกำหนดสภาพแวดล้อมและบริบทการสื่อสาร เช่น การใช้พื้นที่และระยะห่าง ถูกกำหนดโดยวัฒนธรรม บริบท แต่ละบริบทต้องคำนึงถึงกฎในการสื่อสารต่างกัน ระดับการผ่อนปรนทางกฎหมายและสังคมมีผลต่อการปรับตัวของบุคคลๆ ณะเดียวกัน สภาพแวดล้อมก็เป็นตัวกำหนดหรือเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรม เช่น การเปลี่ยนแปลงระบบเศรษฐกิจจากเกษตรกรรมมาเป็นอุตสาหกรรม ข่อมเปลี่ยนวิถีชีวิตและวิถีคิดของคนในสังคม เป็นต้น

นอกจากนี้ บริบทและสภาพแวดล้อมในที่นี้ยังครอบคลุมถึงการวิเคราะห์ “สถานการณ์” ซึ่งเป็นความพยายามมองหาว่าคนในสังคมวัฒนธรรมหนึ่งมีทางเลือกอย่างไรใน

สถานการณ์หนึ่งๆ เขาสามารถตีความหรือแปลความหมายของกฎระเบียบและบรรทัดฐานทางสังคมได้อย่างไรบ้าง อะไรเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยในการตัดสินใจ เป็นต้น

ความสามารถและประสิทธิภาพของการสื่อสารต่างวัฒนธรรมจึงขึ้นอยู่กับความเข้าใจและตระหนักถึงองค์ประกอบแต่ละตัวในกระบวนการสื่อสารกับบุคคลต่างวัฒนธรรม

3. ทักษะและความสามารถในการสื่อสารต้องอาศัยความสามารถทั้ง 3 ด้าน คือ ความสามารถทางด้านความรู้และความคิด (cognitive competence) เช่น รู้ภาษา รู้วัฒนธรรม ไม่มี การคิดแบบเหมารวม ฯลฯ ความสามารถทางด้านอารมณ์และความรู้สึก (affective competence) เช่น ไม่มีอคติ ความลำเอียง ไม่ยึดเอาวัฒนธรรมตนเองเป็นศูนย์กลาง และความสามารถทางด้าน พฤติกรรมและการปฏิบัติ (behavioral/operational competence) เช่น ทักษะในการใช้คำสื่อ ความหมาย ความสามารถในการจัดปฏิสัมพันธ์ให้เหมาะสมและถูกต้อง ฯลฯ ทั้งนี้พอสรุปได้ว่า นักวิชาการต่างๆ แบ่งความสามารถของผู้สื่อสารต่างวัฒนธรรมจาก “ลักษณะภายในตัวผู้สื่อสาร” และจาก “ลักษณะการติดต่อและสัมพันธ์กับผู้อื่น”

4. พฤติกรรมที่ถือว่าเป็นพฤติกรรมที่นำไปสู่ประสิทธิภาพของการสื่อสารกับ บุคคลต่างวัฒนธรรม เป็นพฤติกรรมประเภทที่ Jack Gibbs เรียกว่า “พฤติกรรมเชิงสนับสนุนกัน” (supportive behaviors) ซึ่งต่างจาก “พฤติกรรมเชิงปกป้อง” (defensive behaviors) ซึ่งได้แก่

พฤติกรรมเชิงสนับสนุนกัน	พฤติกรรมเชิงปกป้องตนเอง
การบรรยาย (description)	การประเมิน (evaluation)
การเน้นที่ตัวประเด็น/เนื้อหาและ ปัญหา (problem/issue-orientation)	การเน้นที่ความพยายามมีอิทธิพลเหนือผู้อื่นหรือเน้นที่ตัวบุคคล (manipulation)
การแสดงอย่างจริงใจตามธรรมชาติ (spontaneity)	การใช้กลยุทธ์ต่างๆ (strategy)
การเอาใจเขามาใส่ใจเรา (empathy)	การละเลย/ไม่สนใจ (neutrality)
การปฏิบัติอย่างเท่าเทียมกัน (equality)	การแสดงความเหนือกว่า (superiority)
ความยืดหยุ่น (flexibility)	การยึดติดกับกรอบและไม่ยืดหยุ่น (rigidity)

5. ในการพัฒนาประสิทธิภาพการสื่อสารต่างวัฒนธรรมหรือพัฒนาให้เป็น “นักสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม” นั้น สามารถเริ่มต้นจากการเรียนรู้ใน 2 ลักษณะ คือ

5.1 การเรียนรู้ด้วยตนเอง (self-learning) ซึ่งอาจเป็นการเรียนรู้ด้วยการตั้งใจศึกษาค้นคว้าข้อมูลต่างๆจากคู่มือ หนังสือ แผ่นพับ นิตยสาร งานวิจัย หรือการเปิดรับสื่อมวลชนต่างๆ เช่น หนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ หรือภาพยนตร์ ซึ่งข้อมูลที่ได้เรียนรู้นี้อาจเป็นข้อมูลวัฒนธรรมโดยกว้าง (general culture) หรือเป็นข้อมูลวัฒนธรรมโดยเฉพาะ (specific culture) หรืออาจเป็นการเรียนรู้ทั้งโดยตั้งใจหรือไม่ตั้งใจ จากการสังเกตขณะมีปฏิสัมพันธ์หรือสื่อสารกับคนในวัฒนธรรม/สังคม ซึ่งความรู้ประสบการณ์ที่ได้จะเป็นความรู้และประสบการณ์เฉพาะ (specific culture) เป็นหลัก Gudykunst (1995) เชื่อว่า ความไม่แน่ใจ (uncertainty) และความคลุมเครือในการสื่อสารกับบุคคลต่างวัฒนธรรมนำไปสู่การเรียนรู้ด้วยตนเอง ซึ่งบุคคลในแต่ละวัฒนธรรมจะเน้นวิธีการลดความไม่แน่ใจ (uncertainty reduction) แตกต่างกัน

5.2 การฝึกอบรม (training) เป็นการเรียนรู้ภาษาและ/หรือวัฒนธรรมต่างๆจากหน่วยงานหรือองค์กร เช่น สถาบันการศึกษา หน่วยงานราชการ หรือองค์กรบริษัทเอกชนต่างๆ เช่น องค์กรหรือบริษัทที่บุคคลนั้นทำงาน บริษัทที่รับจัดฝึกอบรมให้องค์กร หรือการฝึกอบรมของโรงเรียนเพื่อเป็นการบริการเพิ่มพูนความรู้และประสบการณ์แก่แขกที่มาพัก เป็นต้น

3. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับบทบาทของสื่อบุคคล

สื่อบุคคล

สื่อบุคคล (Human Media) เป็นสื่อพื้นฐานดั้งเดิมของมนุษย์ และเป็นช่องทางสำคัญในการสื่อสารระหว่างบุคคล จากอดีตถึงปัจจุบันสื่อบุคคลคงมีอิทธิพลต่อกลไกการเปลี่ยนแปลงมาทุกยุคทุกสมัย แม้ในยุคที่มีการพัฒนาทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีอย่างกว้างไกลเช่นปัจจุบัน

บทบาทของสื่อบุคคล

โรเจอร์ และเมย์เนน (Roger and Meynen 1969:234) กล่าวว่าสื่อบุคคลเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจยอมรับนวัตกรรม เช่นเดียวกับลาซาเฟลและแมนเซล (Lazasfeld and Manzel 1968:97) ที่กล่าวว่า การสื่อสารระหว่างบุคคลมีบทบาทสำคัญ เพราะเป็นการสื่อสารที่มีความเป็นกันเองและเป็นส่วนตัว ก่อให้เกิดความคุ้นเคย ซึ่งช่วยให้เกิดการยอมรับความคิดได้ง่ายขึ้น การพูดคุยอย่างเห็นหน้าค่าตาในแง่จิตวิทยาแล้วทำให้ผู้รับสารมีความรู้สึกว่าคุณคนได้รับรางวัลทันที อย่างน้อยที่สุด ก็คือ ในด้านการแสดงความคิดเห็นของตนต่อผู้พูด

จากทฤษฎีและรายงานการวิจัยต่างๆสรุปได้ว่า สื่อบุคคล มีลักษณะที่เอื้ออำนวยต่อการชักจูงใจและโน้มน้าวใจ ดังนี้ (เกศินี จุฑาวิจิตร, 2542: 110)

1. การติดต่อสื่อสารระหว่างบุคคล ดำเนินไปอย่างง่ายๆ ไม่มีกฎเกณฑ์บังคับ คู่สื่อสารมีความใกล้ชิดกัน ซึ่งกระบวนการกลุ่มสามารถที่จะมีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนทัศนคติ และพฤติกรรมของบุคคลได้

2. การสื่อสารแบบเห็นหน้าค่าตาหรือเผชิญหน้าเป็นการสื่อสารที่เปิดโอกาสให้มีการซักถามได้ทันที ทั้งยังสามารถยืดหยุ่นการนำเสนอเนื้อหาได้ หากผู้ส่งสารได้รับการต่อต้านจากผู้ฟัง ก็อาจเปลี่ยนหัวข้อสนทนาได้

3. ผู้รับสารบางคนมีแนวโน้มที่จะเชื่อถือและยอมรับความคิดเห็นหรือทฤษฎีของสื่อบุคคลที่เขารู้จักคุ้นเคย และนับถือมากกว่าที่จะเชื่อบุคคลที่เขาไม่รู้จักคุ้นเคย

สรุปได้ว่า สื่อบุคคลเป็นสื่อที่มีบทบาทสำคัญในด้านการโน้มน้าวและชักจูงใจ ซึ่งต่างจากสื่อมวลชนซึ่งมีบทบาทสำคัญอยู่ที่การให้ข่าวสารหรือความรู้

บทบาทของผู้นำความคิดเห็น

ผู้นำความคิดเห็น (Opinion Leaders) เป็นสื่อบุคคลที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาด้วยเป็นบุคคลที่สามารถมีอิทธิพลต่อทัศนคติ และพฤติกรรมของบุคคลอื่นๆตามที่บุคคลผู้นั้นต้องการ โดยอาศัยวิธีที่ไม่เป็นทางการ และสามารถมีอิทธิพลเช่นนี้ได้ค่อนข้างบ่อย (เสถียร เขย ประทับ 2528:177)

จากบทบาทของสื่อบุคคลข้างต้น จะเห็นได้ว่าบทบาทของสื่อบุคคลจะมีส่วนเกี่ยวข้องกับ การปรับตัวของกลุ่มครอบครัวชาวไทยที่ย้ายถิ่นฐานมาอาศัยอยู่ที่จังหวัดนครนายก ในฐานะที่มีอิทธิพลต่อทัศนคติและพฤติกรรมของบุคคลอื่นได้

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

4. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับอัตลักษณ์

แนวคิดเกี่ยวกับตนเอง

ก่อนที่บุคคลจะสามารถให้นิยามอัตลักษณ์หรือตัวตนของเขาว่าเป็นอย่างไร กระบวนการแรกเกิดขึ้นคือ การตั้งคำถามถึงลักษณะของตัวเอง บุคคลมักจะตั้งคำถามกับตนเองเสมอว่า ตัวเราเป็นใคร เช่น เป็นผู้หญิง เป็นนักศึกษา เป็นนักกิจกรรม และมักมีคำถามตามมาอีกว่า สิ่งที่เราเป็นอยู่นั้น เรากระทำได้ดีหรือไม่ เช่น เราเป็นนักศึกษาที่ดีหรือเปล่า คำถามเช่นนี้สะท้อนให้เห็นว่ามนุษย์สามารถที่จะนึกคิด รู้สึก และประเมินตัวเองได้เหมือนกับที่ตัวเรามองดูคนอื่น สิ่งนี้เป็นกระบวนการทางจิตวิทยาที่เรียกว่า “แนวคิดเกี่ยวกับตนเอง” แนวคิดเกี่ยวกับตนเองหรือมโนทัศน์ คือ อะไร บุคคลสร้างแนวคิดของตนเองขึ้นมาได้อย่างไร มีนักจิตวิทยาหลายท่านได้ให้คำจำกัดความไว้ดังนี้

Rogers (1951 : 136 อ้างถึงใน นवलมุข สุทธิภาสิลปี, 2531 : 31) ได้ให้คำจำกัดความถึงแนวคิดเกี่ยวกับตนเองเอาไว้ว่า “ เป็นโครงสร้างการรับรู้ (Configuration of perception) ที่บุคคลมีต่อตนเอง เป็นการตระหนักรู้ (awareness) ในเรื่องรูปร่างลักษณะ ความสามารถ การรับรู้ที่เกี่ยวกับ “คน” ผู้อื่นและสิ่งแวดล้อม การรับรู้เกี่ยวกับคุณค่าของตนเองในแง่ต่างๆ เป็นต้น โรเจอร์สเห็นว่า แนวคิดเกี่ยวกับตนเองพัฒนาขึ้นมาจากผลของการที่บุคคลได้มีการปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การที่บุคคลได้ประเมินคนอื่น

Burns(1979:25-29) กล่าวว่า “ แนวคิดเกี่ยวกับตนเอง คือ ผลรวมทั้งหมดของความคิดเห็นที่บุคคลมีต่อตนเอง ประกอบด้วยความเชื่อ การประเมิน และแนวโน้มของพฤติกรรมหรือทัศนคติที่มีต่อตน (self-attitudes) ซึ่งไม่เหมือนกันในแต่ละบุคคล หรืออีกนัยหนึ่งคือ คุณลักษณะ (attributes) และความรู้สึกรู้สึกซึ่งบุคคลประเมินตัวเองอย่างอัตวิสัย (subjective) เบิร์นได้สรุปโครงสร้างของความคิดเกี่ยวกับตนเองไว้ดังต่อไปนี้

1. ความคิดเกี่ยวกับตนเองตามที่บุคคลเข้าใจ (The cognized self-concept) หรือ การรับรู้ของบุคคลในด้านความสามารถ สถานภาพและบทบาทของตน เป็นมโนทัศน์ของบุคคลนั้นตามที่เขาคิดว่าเขาเป็น

2.“คนอื่น” หรือ “คนทางสังคม” (The other self or social self) คือ การที่บุคคลเชื่อว่าคนอื่นมองตัวเขาและประเมินตัวเขาอย่างไร

3. คนในอุดมคติ คือ ลักษณะที่บุคคลหนึ่งหวังที่จะเป็นหรืออยากจะเป็น

Rosenberg (1979 : 2 อ้างถึงใน ชัชสุนี ศุภิลวรรณ, 2528 : 18) ได้ให้คำจำกัดความถึงแนวคิดเกี่ยวกับตนเองไว้ว่า คือ “ ความคิดและความรู้สึกทั้งหมดของบุคคล ซึ่งบุคคลมองดูตนเองเหมือนกับเป็นวัตถุอย่างหนึ่ง)

กล่าวโดยสรุป นักจิตวิทยาหลายท่านต่างเห็นพ้องกันว่า แนวคิดเกี่ยวกับตนเอง คือ การที่บุคคลหนึ่งมีการรับรู้และประเมินคุณค่าของตนเองทั้งในด้านดีและไม่ดี ทั้งนี้เป็นการรับรู้และตีความประสบการณ์ที่ได้จากการมีสัมพันธภาพกับผู้อื่น นั่นคือ มนุษย์สามารถมองตนเองเสมือนเป็นวัตถุอย่างหนึ่งได้ ภาพของตนเองที่บุคคลมองจะเป็นเหมือนภาพของตนเองในสายตาของผู้อื่นแล้วสะท้อนกลับมาสู่การรับรู้ของเราอีกที บุคคลจึงสามารถรู้ได้ว่าตัวเรานั้น จัดอยู่ในกลุ่มคนแบบไหน และเป็นคนอย่างไร

อัตลักษณ์

อัตลักษณ์ (Identity) ในทางจิตวิทยาสังคม หมายถึง ความสำนึกของแต่ละบุคคลว่าตนเองมีความแตกต่างจากผู้อื่นอย่างไร De Lavita อธิบายเพิ่มเติมว่า อัตลักษณ์เป็นคำตอบของคำถามที่ว่า "ฉันคือใคร" และ "ฉันคือใครในสายตาคนอื่น" (Hoult, 1969)

กาญจนา แก้วเทพ (2544) ได้กล่าวถึงอัตลักษณ์ไว้ว่า "อัตลักษณ์" เป็นเรื่องของ "ฉัน" (I) และ "พวกเรา" (US) ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับประสบการณ์ชีวิต อุดมการณ์ สำนึก กฎเกณฑ์ พิธีกรรม ฯลฯ ที่ทำให้ "ฉัน"(I) และ "พวกเรา" (US) แตกต่างไปจาก "คนอื่น ๆ" (Other) และ "พวกเขา" (them)

R.Barthes(1967) ให้กำนิยามคำว่า "อัตลักษณ์" ว่า อัตลักษณ์ต้องเป็นกระบวนการแบบเหรียญสองด้าน ด้านหนึ่งคือความรู้สึกว่าเป็นพวกเดียวกัน(Self-ascription) ขณะที่ในอีกด้านหนึ่ง คนอื่นก็ต้องรู้สึกเช่นนั้นด้วย (Ascribe by others) อัตลักษณ์จึงเป็นความพยายามที่จะสร้างขอบเขตที่ชัดเจนของบุคคล คือ ตอบคำถามให้ได้ว่า "เราเป็นใคร และเราแตกต่างจากคนอื่นตรงไหน" นอกจากนี้ ยังมีคำถามย่อยๆอื่นตามมาอีก เช่น มีใครเป็นพวกเดียวกับเราบ้าง เราอยู่ที่ไหน เรามีที่ทางอย่างไร เรามีความสัมพันธ์กับใคร หรือคนอื่นสัมพันธ์กับเราอย่างไร ฯลฯ

Conger (1973 อ้างถึงใน สายฝน ควรผดุง, 2536 : 16) สรุปไว้ว่า อัตลักษณ์ของตนเองเป็นสภาวะที่บุคคลยอมรับว่าตนเองแตกต่างจากผู้อื่น ซึ่งความแตกต่างนี้เป็นผลมาจาก

การบูรณาการระหว่างประสบการณ์ในอดีตกับสภาพปัจจุบัน ในลักษณะของความต่อเนื่องกันไปอย่างคงที่ สม่าเสมอ มาร์ค (Mark Liechty) กล่าวว่า อัตลักษณ์ คือ ความสำนึกขงบุคคลว่าตนสังกัดอยู่ในขอบเขตของบทบาทและแนวทางที่เป็นอยู่แบบใดทางสังคม ฮอดจ์สัน (Hodgson and Fischer) กล่าวว่า อัตลักษณ์เป็นพัฒนาการของการตระหนักรู้ของคนๆหนึ่งว่า เขาเป็นใคร และเขาเป็นอะไร (สายฝน วรรณคง, 2536 : 16)

อุษา ศรีจินดารัตน์ (2532) ได้สรุปไว้ว่า อัตลักษณ์ของตน หมายถึง ความเข้าใจในตนเองว่าตนเป็นใคร มีความคิดในเรื่องการแสดงออกของตนเอง เพื่อการดำเนินชีวิตในแนวทางใดแนวทางหนึ่ง ยอมรับความแตกต่างและความเหมือนกันของบุคคลในเรื่องต่างๆ ความรู้สึกของการมีอัตลักษณ์ของตนเองเกิดจากการที่คนๆนั้นดำรงความเหมือน (sameness) และความต่อเนื่อง (continuity) ภายในตนของแต่ละคนที่สอดคล้องกับผู้อื่นมอง อุษาได้สรุปองค์ประกอบของพัฒนาการการมีอัตลักษณ์ว่ามี 3 ลักษณะ คือ

1. แต่ละคนยอมรับว่าตนเองมีความเหมือน และความต่อเนื่องอยู่ภายในตน
2. ผู้อื่นในสังคมมองอย่างเดียวกับที่เรามองตนเอง
3. บุคคลจะมีความเชื่อมั่นและติดต่อสัมพันธ์ระหว่างโลกภายนอก และยอมรับผลสะท้อนกลับที่เกิดขึ้นได้

เมื่อบุคคลหนึ่งสามารถแยกแยะและประเมินลักษณะที่ตนเป็นอยู่ได้ และถ้าลักษณะนั้นดำรงอยู่ในบุคคลอย่างต่อเนื่อง ลักษณะเช่นนั้นจะถือว่าได้พัฒนาขึ้นมาเป็นอัตลักษณ์หรือเอกลักษณ์ของบุคคลนั้น อัตลักษณ์เป็นส่วนหนึ่งของพัฒนาการของมนุษย์จากวัยเด็กไปสู่ผู้ใหญ่ พัฒนาการทาง อัตลักษณ์เป็นการพัฒนาจากการไม่มีอัตลักษณ์ไปสู่การมีอัตลักษณ์โดยการแสวงหาของตนเอง ด้วยเหตุนี้เด็กที่เกิดใหม่จึงยังไม่มีอัตลักษณ์ของตนเองแต่เขาจะค่อยๆพัฒนาผ่านขั้นตอนต่างๆขึ้นมาด้วยการเรียนรู้สภาพแวดล้อมและการเทียบเคียงกับผู้ที่ให้การอบรมทางสังคม

กระบวนการจะเริ่มต้นขึ้นด้วยการตระหนักถึงความเป็นหนึ่งเดียวและตระหนักในความแตกต่างของมนุษย์ พวกเขาจะต้องรวบรวมความรู้ต่างๆทั้งหมดเกี่ยวกับตนเอง เช่น การเป็นนักศึกษา เป็นนักธุรกิจทางการเมือง เป็นนักกิจกรรม ฯลฯ และต้องมีการประเมินตนเอง ผสมผสานภาพพจน์หรือความคิดต่างที่มีต่อตนเองเพื่อนำไปสู่นิยามที่ชัดเจนว่าเราเป็นใคร และอะไรที่เราต้องการเป็น นับเป็นกระบวนการที่ใช้เวลายาวนานและต่อเนื่อง

กล่าวโดยสรุป อัตลักษณ์ของบุคคลหนึ่งจึงเป็นการมองตนเองเพื่อตอบคำถามว่า “ฉันคือใคร” และ “ฉันเหมือนหรือต่างจากคนอื่นอย่างไร” โดยที่ลักษณะนั้นดำรงอยู่ในตนเองอย่าง

ต่อเนื่อง เมื่อสามารถพัฒนาอัตลักษณ์ผ่านวิกฤตการณ์แต่ละขั้นจนได้เรียบร้อยแล้ว บุคคลก็จะมีภาพของอัตลักษณ์ในตนเองที่สมบูรณ์และสามารถปรับตัวให้เข้ากับมาตรฐานของสังคมที่บุคคลเผชิญอยู่ เช่น เมื่ออยู่ที่บ้านเกิดเป็นคนไทยเชื้อสายลาว เป็นสมาชิกของหมู่บ้าน เมื่อเข้ามาทำงานในกรุงเทพฯ มีสถานภาพเป็นลูกจ้าง แต่บางคนสอบได้เป็นปลัดอำเภอ ก็จะเลื่อนสถานภาพของตัวเองกลายเป็นชนชั้นปกครองในอำเภอนั้น

ประเภทของอัตลักษณ์

ในที่นี้ เราอาจแบ่งประเภทของอัตลักษณ์ได้เป็น 5 ประเภท ดังนี้

1. อัตลักษณ์ของปัจเจกบุคคล (Individual Identity)
2. อัตลักษณ์ร่วม (Collective Identity)
3. อัตลักษณ์องค์กร (Corporate Identity)
4. อัตลักษณ์ทางสังคม (Social Identity)
5. อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม (Cultural Identity)

เมื่อก้าวถึงอัตลักษณ์ของปัจเจกบุคคล (Individual Identity) บุคคลหนึ่ง ๆ จะมีหลาย อัตลักษณ์ ซึ่งก็คือการมองตนเองในแง่มุมต่าง ๆ ในฐานะสมาชิกหน่วยหนึ่งในสังคม ตัวอย่าง เช่น เชื้อชาติ ถิ่นกำเนิด เพศ ชนชั้น อาชีพ การเมือง ศาสนา ดังนั้นในฐานะสมาชิกหน่วยหนึ่งในสังคม บุคคลหนึ่ง ๆ จะมองตนเองในหลายแง่มุม ตัวอย่าง เช่น นางสาว ก. มองตนเองว่าเป็นคนไทย เป็นผู้หญิง เป็นนักประชาสัมพันธ์ เป็นพุทธศาสนิกชน ซึ่งการมองตนเองในแง่มุมต่าง ๆ ของ นางสาว ก. ก็คืออัตลักษณ์แง่มุมต่าง ๆ ของนางสาว ก. นั่นเอง

นอกจากอัตลักษณ์ของแต่ละบุคคลแล้ว ในระดับกลุ่ม กลุ่มสังคมหนึ่ง ๆ ก็จะมีเอกลักษณ์ร่วม (Collective Identity) เช่นกัน ซึ่ง Melucci อธิบายว่า หมายถึง กระบวนการสร้างสำนึกร่วมของกลุ่มต่าง ๆ ในสังคมอันจะทำให้สมาชิกได้ตระหนักถึงลักษณะร่วมของกลุ่ม และเข้าใจว่า “พวกเรา” มีลักษณะแตกต่างไปจาก “พวกเขา” อย่างไร สำนึกร่วมดังกล่าวสามารถสร้างและปรับเปลี่ยนได้ โดยอาศัยสัญลักษณ์ต่าง ๆ ที่ถูกสร้างขึ้นในระบบวัฒนธรรมของกลุ่ม เช่น การจัดงานเทศกาลสงกรานต์ที่ถนนข้าวสาร หรือการจัดทำหนังสือประวัติศาสตร์ความเป็นมาของชุมชนถนนข้าวสาร ฯลฯ ดังนั้นสังคมและวัฒนธรรมจึงมีบทบาทสำคัญต่อการสร้าง การดำรงรักษา และการปรับเปลี่ยนอัตลักษณ์โดยตรง (Schlesinger, 1993)

โครงสร้างของอัตลักษณ์เกิดจากการจัดระบบของสังคมโดยกลุ่มสถาบันต่าง ๆ ในสังคมอื่น ได้แก่ สถาบันทางเศรษฐกิจ สถาบันทางสังคม และสถาบันทางการเมือง ซึ่งล้วนแล้วแต่มีอิทธิพลกับสมาชิกในสังคม ดังนั้นบุคคลหนึ่ง ๆ จึงต้องปรับเปลี่ยนอัตลักษณ์เมื่อตนเข้าไปเป็นสมาชิกของสังคมใหม่ นั่นคือ อัตลักษณ์ของแต่ละบุคคล และอัตลักษณ์ร่วมของกลุ่มจะต้องปรับเปลี่ยนไปตามสภาพแวดล้อม และสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป (สกลกานต์ อินไทร, 2539)

เมื่อก้าวถึงอัตลักษณ์ (Identity) สิ่งที่มาควบคู่กันคือ ภาพลักษณ์ (Image) Birkit and Stadler ให้นิยามของความสัมพันธ์ระหว่างทั้งสองสิ่งไว้ว่า ภาพลักษณ์ คือ ภาพฉาย (Projector) ของอัตลักษณ์ ซึ่งสอดคล้องกับที่ B.Lynn (1995) กล่าวไว้ว่า “Identity is who you are. Image is how people perceive you.”

ส่วน Barker (2000) ก็ได้พูดถึง อัตลักษณ์ทางสังคม (Social Identity) และอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม (Cultural Identity) ควบคู่กันไปในลักษณะที่ว่า อัตลักษณ์ทางสังคมนั้นเป็นผลผลิตที่สั่งสมมาจากการใช้วาทกรรม (Product of Discourse) เช่น เรารู้ว่าอัตลักษณ์ของเราในฐานะผู้หญิงต้องเป็นอย่างไร จากการที่เราได้ยินคนพูดถึงเราว่า

“... เป็นลูกผู้หญิงเขาไม่กระโดดกระเดก เขาต้องเรียบร้อย ต้องรู้จักการบ้านการเรือน ...” หรือเกิดจากการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นในสังคม (Social Practice) ที่ดำเนินอยู่ในชีวิตประจำวันของบุคคล เช่น การสนทนากันของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ กับเจ้าของร้านอาหาร บนถนนข้าวสาร หรือการทักทายกันระหว่างคนในชุมชนที่อาศัยอยู่บนถนนข้าวสาร ฯลฯ อัตลักษณ์จึงไม่ใช่สิ่งที่ติดตัวมาตามธรรมชาติ หากแต่เป็นสิ่งที่ประกอบสร้างขึ้นมา (Social Construction) บุคคลที่มีอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมเดียวกันก็จะถูกยอมรับจากสมาชิกภายในสังคมเดียวกัน “เป็นคนวงใน/เป็นคนวัฒนธรรมเดียวกัน” (US)

คุณสมบัติของอัตลักษณ์

อัตลักษณ์มีคุณสมบัติเหมือนเหรียญสองด้าน กล่าวคือ ในด้านหนึ่งอัตลักษณ์จะมีลักษณะที่อยู่คงกระพันไม่เปลี่ยนแปลง (Enduring) แต่ในอีกด้านหนึ่งก็มีบางอย่างที่เปลี่ยนแปลงและปรับเปลี่ยนไปอยู่ตลอดเวลา (Changing)

คุณสมบัติที่สำคัญอีก 2 ประการ ของอัตลักษณ์ คือ อัตลักษณ์มีหลายมิติ (Dimension) และมีพลวัต (Dinamic) โดยอาจเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพการณ์ ดังตัวอย่างงานเขียนของ นิติ (2541) ในบทความ “บางครั้งไทย บางครั้งไม่ใช่ : อัตลักษณ์แห่งตัวตนที่ผันแปรได้” ที่กล่าวถึงตัวอย่างของคนที่เกิดในชนานาวา ในครอบครัวที่พ่อพูดภาษาจีน แม่พูดภาษาไทย เรียนชั้นประถมศึกษาที่ครูและนักเรียนส่วนใหญ่นับถือศาสนาคริสต์ แต่งานอยู่กินกับคนมุสลิม คน ๆ นี้จะมีอัตลักษณ์เป็นอย่างไร ท่ามกลางความหลากหลายนี้ สำหรับพลวัตของอัตลักษณ์นั้น นิติอ้างแนวคิดของ C.Keynes ที่ว่า สมาชิกของกลุ่ม ๆ หนึ่งอาจแสดงอัตลักษณ์อันใดอันหนึ่งออกมาภายใต้สภาพการณ์หนึ่ง ๆ เมื่อต้องแข่งขันเพื่อให้ได้มาซึ่งทรัพยากร เช่น ลูกกนจีนในประเทศไทยอาจแสดงตัวเป็น “คนจีน” เมื่อเวลาไปสัมภาษณ์งานตามห้างร้านต่าง ๆ แต่เมื่อไปสอบชิงทุนแข่งขันไปเรียนต่อต่างประเทศกับคนชาติอื่น ๆ ในเอเชีย เขาอาจแสดงตัวเป็น “คนไทย” เป็นต้น

ความสัมพันธ์ของการสื่อสารกับการสร้างอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม

อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมเป็นเรื่องของตัวบ่งชี้ที่มีลักษณะเป็นผลผลิตทางวัฒนธรรม (Cultural product) เช่น อาหารไทย รำไทย ฯลฯ และยังเป็นเรื่องของ “กระบวนการทางวัฒนธรรม (Cultural Process)” เช่น การเก็บรักษาอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม การรื้อฟื้น การทำนุบำรุงปฏิสังขรณ์ และแนวคิดใหม่ล่าสุดในเรื่องอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม คือ กระบวนการต่อสู้ในเรื่องอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม ซึ่งเชื่อมโยงกับแนวคิดกลุ่มย่อยของสำนักจักรวรรดินิยมทางวัฒนธรรม

อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมเป็นองค์ประกอบที่บอกว่า “เราเป็นใคร” และ “แตกต่างจากคนอื่นอย่างไร” Sarbaugh (อ้างในกาญจนา แก้วเทพ, 2544 :146) ได้เสนอตัวแปร 4 ตัว สำหรับวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างวัฒนธรรม/หรือการพิจารณาเอกลักษณ์ของแต่ละวัฒนธรรม ดังนี้

1. โลกทัศน์ (worldview) โลกทัศน์ เป็นชุดของความเชื่อที่เกี่ยวกับธรรมชาติของชีวิต เป้าหมายของชีวิต ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับจักรวาล และสิ่งต่างๆรอบๆตัว

2. แบบแผนของบรรทัดฐาน (normative pattern) เป็นแบบแผนที่วางแนวทางในการปฏิบัติของคนในกลุ่มว่า

- ต้องทำอะไรจึงจะเป็นคนดี/ต้องไม่ทำอะไรจึงจะเป็นคนดี

- ควรทำอะไร จึงจะเป็นคนดี/ไม่ควรทำอะไรจึงจะเป็นคนดี

- อาจจะทำอย่างไรจึงจะเป็นคนดี

ในการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมนั้น ขั้นตอนการสื่อสารจะเริ่มตั้งแต่เริ่มรับรู้แบบแผนของบรรทัดฐานของวัฒนธรรมอื่นหรือเปล่า และหลังจากรับรู้แล้วเรายอมรับแบบแผนนั้นได้หรือเปล่า

3. ระบบรหัส (Code system) รหัสเป็นแบบแผน/กฎทั้งหมดที่เกี่ยวข้องกับทุกอย่างที่มีความหมาย (meaning) ไม่ว่าจะเป็นวจนภาษา อวจนภาษา สถานที่ กาลเวลา โครงสร้างสังคม ฯลฯ ตัวแปรนี้จะเกี่ยวกับเรื่องการสื่อสารโดยตรง

4. ความสัมพันธ์ที่บุคคลได้รับรู้ (Perceived relation) ความสัมพันธ์ที่บุคคลรับรู้ อาจจะมีหลายมิติ

อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมแต่ละวัฒนธรรมมีผลมาถึงเรื่องของการสื่อสารเนื่องด้วยเพราะ “ตัวการสื่อสารย่อมเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมอยู่แล้ว” ดังนั้นการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมที่นิยามเอาไว้อ่างกว้าง ๆ ก็คือ เป็นการสื่อสารระหว่างสองวัฒนธรรมขึ้นไปที่มีระบบการรับรู้และสัญลักษณ์ที่แตกต่างกันมากพอที่จะทำให้เหตุการณ์การสื่อสารนั้นต้องเปลี่ยนแปลงไป เช่น การสนทนากันของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติซึ่งมาจากต่างวัฒนธรรมกับเจ้าของเกสต์เฮาส์ซึ่งอยู่ในวัฒนธรรมไทย

ขณะเดียวกัน Gudykunst (1988) กลับตั้งข้อสังเกตว่าเวลาที่คนสองคนมาสื่อสารกันมักจะเป็นการสื่อสารทางวัฒนธรรมอยู่แล้ว โดยอาจจะเป็นวัฒนธรรมระหว่างเพศ/รุ่น/ระดับการศึกษา/ภูมิภาคนา ฯลฯ ฉะนั้นความเป็นวัฒนธรรมจึงมีขอบเขตค่อนข้างกว้างตัวอย่าง เช่น

1. การสื่อสารระหว่างเชื้อชาติ (Race Communication) ที่มีกฎหมายถึงลักษณะทางกายภาพ

2. การสื่อสารระหว่างเผ่าพันธุ์ (Ethnic Communication)

3. การสื่อสารระหว่างบุคคล (Interpersonal Communication) ซึ่งโดยมากมักก่อให้เกิดการอัตลักษณ์ของปัจเจกบุคคล (Individual Identity)

4. การสื่อสารระหว่างกลุ่ม (Intergroup Communication) ซึ่งมักหมายถึงการที่บุคคลนิยามตนเองเป็นคนในกลุ่มหรือองค์กร ที่มีลักษณะเป็นทางการสื่อสารลักษณะนี้สามารถก่อให้เกิดอัตลักษณ์ร่วม (Collective Identity) หรืออัตลักษณ์องค์กร (Corporate Identity)

5. การสื่อสารของกลุ่มคน “สองวัฒนธรรม” (Intracultural Communication) คือ คนที่มีวัฒนธรรมหนึ่งร่วมกับวัฒนธรรมใหญ่ ๆ พร้อมกันนั้นก็มีความวัฒนธรรมย่อยของตัวเองที่ต่างจาก คนอื่นในวัฒนธรรมใหญ่

6. การสื่อสารระหว่างมีวัฒนธรรมสื่อมวลชนและวัฒนธรรมสื่ออื่น ๆ การสื่อสาร

7. การสื่อสารระหว่างระหว่างวัฒนธรรมสากลและวัฒนธรรมท้องถิ่น (Global/Local Communication)

นอกจากนี้ Mead ยังได้เสนอแนวคิดว่าการที่มนุษย์จะมี self-conception ได้ ก็เนื่องมาจากการได้พูดคุยกับบุคคลอื่นในสังคม กล่าวคือ เมื่อมีการสื่อสารระหว่างบุคคลเกิดขึ้น จะคิดว่าพฤติกรรมสื่อสารของกลุ่มสื่อสารที่มาจากต่างวัฒนธรรมมีแนวโน้มในการถอดรหัสสารอย่างไร มีองค์ประกอบอะไรบ้างเป็นตัวกำหนด ตั้งแต่องค์ประกอบใหญ่ คือ ตัววัฒนธรรม สังคม ไปจนถึงองค์ประกอบที่เล็กลงมาคือลักษณะเฉพาะของแต่ละบุคคล

วัฒนธรรมก่อให้เกิดอัตลักษณ์ ทำให้เราทราบความแตกต่างจากคนกลุ่มอื่นๆ Edward Hall ได้แบ่งวิธีการเรียนรู้ที่ทำให้ทราบถึงความแตกต่างไว้ 10 กลุ่ม คือ

1. ระบบการสื่อสาร และภาษา
2. ลักษณะท่าทางและการแต่งกาย
3. อาหารและนิสัยการบริโภค
4. เวลา และความสำนึก
5. การตอบแทนและการทักทาย
6. ความสัมพันธ์
7. ค่านิยมและบรรทัดฐาน
8. ความรู้สึกความเป็นตัวตน และระยะห่าง
9. การพัฒนาด้านจิตใจและการเรียนรู้
10. ความเชื่อและทัศนคติ

อัตลักษณ์แห่งชาติพันธุ์

Harold Isaacs (1972) (อ้างในฉวีวรรณ ประจวบเหมาะ, 2546:12) กล่าวถึง basic identity หรือ ethnic identity ว่าเป็นอัตลักษณ์ที่ได้มาโดยกำเนิดจากการเป็นสมาชิกกลุ่มชาติพันธุ์ใดชาติพันธุ์หนึ่ง และเป็นพื้นฐานสำคัญให้มีความรู้สึกผูกพันกับคนอื่น ๆ ที่อยู่ในกลุ่มเดียวกัน โดยผ่านกระบวนการปฏิสัมพันธ์ทางสังคม และร่วมพิธีกรรมต่าง ๆ ซึ่งสืบทอดอดีตและกำหนดสถานการณ์ปัจจุบัน และมีอิทธิพลต่ออัตลักษณ์และชีวิตของบุคคล

ประเภทการผสมผสานของอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์

Chris Basker (อภิญา เฟื่องฟูสกุล, 2543: 104) แบ่งประเภทการผสมผสานของอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ได้ 6 รูปแบบ ดังนี้

- 1) อัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์สองแบบอยู่เคียงคู่กันแต่แยกกันเด่นชัด
- 2) อัตลักษณ์สองแบบอยู่ควบคู่กัน มีการผสมผสานในระดับหนึ่ง แต่ยังมีได้ถึงกับผสมผสานกันมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสถานการณ์ที่เขาจะเลือกนิยามตนเป็นแบบไหน
- 3) อัตลักษณ์สองแบบผสมผสานกันมากยิ่งขึ้น ถือเป็นการผสมที่ก่อให้เกิดอัตลักษณ์แบบใหม่ขึ้นมา
- 4) อัตลักษณ์แบบหนึ่ง ๆ จะสามารถดำรงลักษณะเด่นอยู่ได้ในต่างวัฒนธรรมเป็นการนิยาม อัตลักษณ์ตนเองในเชิงสารัตถะนิยม
- 5) อัตลักษณ์แบบหนึ่งแข็งแกร่งมากและมีพลังคุกกลืนสูงสามารถข่มอัตลักษณ์และวัฒนธรรมอย่างอื่น ก็สร้างความเหมือนและกลบความต่างได้
- 6) การไม่ยอมถูกผูกติดอยู่กับอัตลักษณ์ใด ๆ อย่างตายตัว สามารถนิยามตนเองในลักษณะที่เลื่อนไหลมาก ๆ ได้

5. แนวคิดเกี่ยวกับปฏิสัมพันธ์เชิงสัญลักษณ์ (Symbolic Interactionism)

ในแนวคิดเรื่องอัตลักษณ์ที่ได้กล่าวมาแล้วนั้น สามารถสรุปได้ว่า อัตลักษณ์ของบุคคลจะประกอบไปด้วยคุณลักษณะ 2 ประการ คือ

ประการแรก เป็นลักษณะภายในซึ่งหมายถึง การรู้จักและรับรู้ภาพพจน์เกี่ยวกับตนเองของบุคคล

ประการที่สอง เป็นลักษณะภายนอกซึ่งหมายถึง การยอมรับและการผูกพันกับอุดมคติของสังคมและวัฒนธรรมซึ่งเป็นสิ่งแวดล้อมรอบตัวอันแสดงถึงการมีส่วนร่วมในคุณลักษณะที่สำคัญร่วมกับผู้อื่น (Erikson, 1968 :104 อ้างถึงใน สุรพงษ์ ชูเดช, 2534 : 27)

ดังนั้น อัตลักษณ์จึงเป็นกระบวนการสร้างภาพลักษณ์ที่ซับซ้อนเกี่ยวกับตนเองโดยผ่านการมีปฏิสัมพันธ์กับสังคมและการแยกแยะภาพลักษณ์เกี่ยวกับตนเอง แนวคิดนี้สอดคล้องกับทฤษฎีปฏิสัมพันธ์เชิงสัญลักษณ์ (Symbolic Interactionism) ซึ่งมีรากฐานมาจากความคิดที่ว่ามนุษย์มีลักษณะที่ตื่นตัวอยู่เสมอ (active) การกระทำและอัตตะของมนุษย์เกิดขึ้นจากกระบวนการที่ต่อเนื่องทางสังคม โดยมีการกระทำระหว่างกันของบุคคล (การปฏิสัมพันธ์) ผ่านการให้ความหมาย (Meaning) โดยใช้สัญลักษณ์ (symbol) แก่สิ่งต่างๆ หรือการนิยามสถานการณ์ (definition of situation)

สัญลักษณ์ (symbol) ที่เป็นตัวสื่อความหมายที่มนุษย์ใช้กันนั้น จะมีลักษณะที่สำคัญ คือ เป็นสัญลักษณ์ที่มีความหมายร่วมภายในสังคม เช่น ภาษาเป็นกลุ่มของสัญลักษณ์ที่มีความหมายร่วมในสังคม (shared meaning) คือ เป็นสิ่งที่คนในสังคมเดียวกันสามารถรับรู้และเข้าใจตรงกันได้ นอกจากภาษาที่เป็นวัจนภาษาแล้ว สัญลักษณ์ที่เป็นตัวสื่อความหมายที่มนุษย์ใช้กันนั้นยังรวมถึงอวัจนภาษาด้วย เช่น การแสดงออกทางด้านร่างกาย สีหน้า หรือการกระทำ เป็นต้น

สัญลักษณ์จึงเป็นประติสัมพันธ์ที่มีลักษณะรูปธรรม ซึ่งมนุษย์ใช้ในการบ่งชี้สิ่งต่างๆ ในโลกของตน องค์กรประกอบทั้งสองด้านต่างก็เป็นผลผลิตของมนุษย์ที่ดำเนินชีวิตทางสังคมอยู่ด้วยกันและถูกนำมาใช้ก่อการกระทำร่วมกัน Blumer (1969) เรียกการกระทำร่วมกันในลักษณะดังกล่าวว่า Symbolic Interaction

ทั้งนี้ ความคิดเกี่ยวกับตนเอง การประเมินคุณค่าตนเอง ความรู้สึกต่อตนเอง หรือการรับรู้เกี่ยวกับตนเองเป็นผลมาจากการที่บุคคลมองตนเองเหมือนกับเป็นวัตถุทางสังคม

(social object) อย่างหนึ่ง ซึ่งบุคคลจะสามารถให้ชื่อ (name) หรือให้ตราประทับแก่วัตถุต่างๆ ได้ ซึ่งการให้ชื่อและความหมายแก่ตนเองในฐานะที่เป็นวัตถุ จะเป็นผลมาจากการที่บุคคลเข้าร่วมปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่นภายในโลกของความหมายที่ได้รับจากสังคม

ดังนั้น หลักสำคัญของแนวคิด ปฏิสัมพันธ์เชิงสัญลักษณ์ (Symbolic Interaction) จึงมีอยู่ด้วยกัน 3 ประการ คือ

ประการแรก มนุษย์เราตอบสนองต่อสิ่งแวดล้อมโดยอาศัยหลักว่าองค์ประกอบในสิ่งแวดล้อมรอบตัวมีความหมายต่อมนุษย์ในฐานะเป็นปัจเจกบุคคลอย่างไร

ประการที่สอง ความหมายเหล่านั้นเป็นผลผลิตจากแนวคิดของทฤษฎีปฏิสัมพันธ์เชิงสัญลักษณ์ (Symbolic Interaction)

ประการที่สาม ความหมายทางสังคมและวัฒนธรรมนี้ถูกปรับเปลี่ยนไปตามการตีความ (Interpretation) ภายในขอบเขตของการมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกัน

ในการใช้ประโยชน์จากสัญลักษณ์ที่มีรูปแบบต่างๆ ได้อย่างสอดคล้องกันกับสมาชิกคนอื่นๆ ในสังคมนั้น บุคคลต่างๆ จำเป็นต้องอาศัยกระบวนการทางจิตวิทยาสังคมที่สำคัญ 2 ส่วน ประกอบด้วย

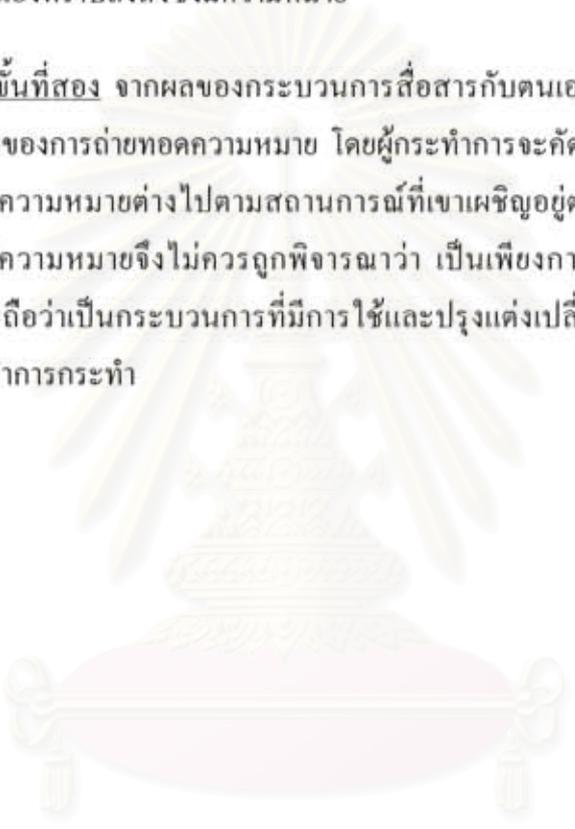
1. กระบวนการชนิดแรก ได้แก่ กระบวนการเรียนรู้ (Learning Process) ในการใช้ประโยชน์จากสัญลักษณ์ต่างๆ อย่างมีประสิทธิภาพได้นั้น บุคคลต่างๆ จะต้องเรียนรู้รูปแบบลักษณะรายละเอียด ความหมายเฉพาะตัว รวมทั้งวิธีการใช้ประโยชน์จากสัญลักษณ์เหล่านั้น ได้อย่างสอดคล้องกับสภาพการใช้งานที่ดำเนินอยู่ กระบวนการเรียนรู้สัญลักษณ์เป็นกระบวนการซึ่งเกิดขึ้นในระหว่างการค้าเนินชีวิตทางสังคมของแต่ละบุคคล บางส่วนของกระบวนการเรียนรู้ดังกล่าวเกิดขึ้นในการร่วมกิจกรรมภายในองค์กรทางสังคม ที่มีลักษณะเป็นองค์กร เช่น การเรียนรู้จากสถาบันการศึกษา อย่างไรก็ตาม กระบวนการเรียนรู้สัญลักษณ์จำนวนมากอาจเกิดขึ้นในการดำเนินชีวิตประจำวันในสถานการณ์ที่ได้ตลอดเวลา เช่น จากการสนทนาระหว่างเพื่อน จากการอ่านนิตยสาร หรือการเรียนรู้อย่างไม่เป็นทางการภายในครอบครัว เป็นต้น

2. กระบวนการชนิดที่สองซึ่งมีความสำคัญต่อประสิทธิภาพในการใช้ประโยชน์จากสัญลักษณ์ในสังคม ได้แก่ กระบวนการตีความหมาย (INTERPRETIVE PROCESS) ซึ่งเป็นทักษะความสามารถเชิงจิตวิทยาของบุคคลแต่ละรายที่มีประสบการณ์ทางสังคมร่วมกับผู้อื่น ภายในระยะเวลาภายใต้สถานการณ์ต่างๆ กัน กระบวนการดังกล่าวมีลักษณะคล้ายการสนทนากับตนเอง

หรือการปฏิสัมพันธ์ภายในตนเองด้วยจุดหมายในการบ่งชี้ความหมายที่เฉพาะเจาะจงดังกล่าว จำเป็นต้องอาศัยพื้นฐานจากกระบวนการเรียนรู้ที่ได้สั่งสมมาในประสบการณ์ทางสังคมของผู้ตีความหมาย ในความพยายามที่จะชี้ให้เห็นความสำคัญของกระบวนการตีความหมายในการดำเนินชีวิตของมนุษย์ ซึ่ง Blumer อธิบายลักษณะพื้นฐานของกระบวนการดังกล่าว ว่ามีองค์ประกอบสองส่วน คือ

ขั้นแรก ผู้กระทำการจะบ่งชี้ต่อตนเองให้ทราบว่าเขากำลังกระทำสิ่งใด กล่าวคือ เขาต้องบ่งชี้ให้ตนเองทราบถึงสิ่งซึ่งมีความหมาย

ขั้นที่สอง จากผลของกระบวนการสื่อสารกับตนเองดังกล่าว การตีความหมายก็เกิดขึ้นในลักษณะของการถ่ายทอดความหมาย โดยผู้กระทำการจะคัดเลือก ตรวจสอบ แยกแยะ จัดส่วนและผันแปรความหมายต่างไปตามสถานการณ์ที่เขาเผชิญอยู่ตามวิถีทางการกระทำของเขา ด้วยเหตุนี้ การตีความหมายจึงไม่ควรถูกพิจารณาว่า เป็นเพียงการนำเสนอความที่เกิดขึ้นโดยอัตโนมัติ แต่ควรถือว่าเป็นกระบวนการที่มีการใช้และปรุงแต่งเปลี่ยนแปลงความหมายต่างๆ ในฐานะที่เป็นสื่อชี้นำการกระทำ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

กนกพรรณ แสงเรือง(2532) ศึกษาเรื่อง “ความสำนึกในเอกลักษณ์ชาติพันธุ์ของลาวพวน” โดยมุ่งศึกษาว่าคนลาวพวนมีความสำนึกในเอกลักษณ์ด้านต่างๆของตนมากน้อยเพียงใด และแนวโน้มในระยะเวลาที่ผ่านมา ความเข้มข้นหรือความมากน้อยของความสำนึกในเอกลักษณ์ด้านต่างๆของลาวพวนขึ้นอยู่กับตัวแปรอะไร และการรักษาไว้ในเอกลักษณ์ด้านต่างๆมีผลทางบวกและทางลบต่อสังคมลาวพวนอย่างไร ซึ่งในงานวิจัยผู้วิจัยศึกษาชุมชนลาวพวนในอำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี จำนวน 6 ตำบล จากทั้งหมด 22 ตำบล กลุ่มตัวอย่างทั้งหมดจำนวน 335 คน ผลการวิจัยพบว่า ความสำนึกในเอกลักษณ์ของลาวพวนยังคงหลงเหลืออยู่และในระยะเวลาที่ผ่านมาได้ปรากฏตัวอย่างเด่นชัดขึ้น ความเข้มข้นหรือความมากน้อยของความสำนึกนี้ขึ้นอยู่กับตัวแปร วัชระดับการศึกษา และการเข้าไปมีส่วนร่วมทางสังคม สำหรับการรักษาไว้ซึ่งเอกลักษณ์ด้านต่างๆของลาวพวนจะมีผลต่อสังคมโดยการเกิดการรวมตัวของลาวพวนในท้องถิ่นและต่างท้องถิ่นอันก่อให้เกิดการช่วยเหลือระหว่างลาวพวนด้วยกันมากขึ้น นอกจากนี้ยังส่งผลต่อสังคมโดยรวมโดยก่อให้เกิดความร่วมมือระหว่างลาวพวนกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ

กรพินธุ์ จารูร (2541) ได้ศึกษาเรื่อง “คนตรีไทยร่วมสมัยและอัตลักษณ์ด้านความรับผิดชอบต่อสังคมของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย” ผลการวิจัยพบว่า นิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยที่เข้าร่วมและไม่ได้เข้าร่วมกิจกรรมแตกต่างกันไม่มีผลต่อการเปิดรับคนตรีที่มีความหลากหลาย และกลุ่มตัวอย่างยังได้ใช้ประโยชน์จากคนตรีเพื่อความบันเทิง การบูรณาการและการปฏิสัมพันธ์ทางสังคม อีกทั้งเพื่อการรับรู้ข้อมูลข่าวสารและเพื่อสนับสนุนอัตลักษณ์ส่วนบุคคลอย่างไรก็ดี ผู้วิจัยพบว่า งานวิจัยชิ้นนี้ยังไม่พบความสัมพันธ์ที่ชัดเจนนักระหว่างการใช้คนตรีเพื่อสุนทรียภาพและเพื่อวัตถุประสงค์เชิงสังคมกับอัตลักษณ์ด้านความรับผิดชอบต่อสังคมของบุคคล

ทิพย์ธิดา เกษะนันท์ (2541) ซึ่งศึกษาเรื่อง “การใช้สื่อคาราโอเกะ ในการก่อรูปและธำรงรักษาอัตลักษณ์ในมิติต่างๆ ของกลุ่ม” โดยเลือกกลุ่มผู้ใช้สื่อคาราโอเกะ 3 ระดับ คือ ระดับสูง(ซึ่งเป็นคนที่เคยเรียนด้วยกันแต่จบแล้ว และแยกย้ายกันไปทำงาน) ระดับกลาง (เป็นนักศึกษามหาวิทยาลัยปีหนึ่งที่เพิ่งรู้จักกัน) และระดับล่าง (เป็นกลุ่มคนทำงานที่มีพื้นเพมาจากต่างจังหวัด ประกอบอาชีพที่ต้องใช้แรงงานและความชำนาญ เช่น ช่างไฟฟ้า คนขับมอเตอร์ไซด์ส่งเอกสาร ฯลฯ) ผู้วิจัยพบว่าหน้าที่ของสื่อคาราโอเกะที่มีต่ออัตลักษณ์นั้นแตกต่างกันไปในแต่ละกลุ่ม เช่น กลุ่มแรกใช้การร่วมร้องเพลงเพื่อเป็นการธำรงรักษาอัตลักษณ์ของกลุ่มเพื่อนร่วมรุ่น ขณะที่กลุ่มที่สองใช้คาราโอเกะเป็นสื่อในทำความรู้จักกันท่ามกลางความสนุกสนานเพื่อก่อรูปนักศึกษามหาวิทยาลัย ส่วนกลุ่มสุดท้ายซึ่งเป็นกลุ่มระดับล่างใช้สื่อคาราโอเกะเพื่อคอกย้ำอัตลักษณ์ความเป็นคนอีสาน หน้าที่ดังกล่าวแสดงออกในด้วบ่งชี้ต่างๆ เช่น การเลือกสถานที่คาราโอเกะ

การเลือกเพลงที่ร้อง การเลือกเครื่องดื่ม วิธีการจ่ายเงิน ฯลฯ ในขณะที่เดียวกันก็เป็นกลไกในการดำรงรักษาอัตลักษณ์ทางชนชั้น เพศ ภูมิภาคได้เป็นอย่างดี

ศิรินาถ ปิ่นทองพันธ์ (2546) ได้ศึกษาเรื่อง “ การรับรู้และการสื่อสารในการแสดงอัตลักษณ์ความเป็นชาวใต้ของนักศึกษาภาคใต้ ในเขตกรุงเทพมหานคร ” เป็นการศึกษาการรับรู้และการสื่อสารในการแสดงอัตลักษณ์ของความเป็นชาวใต้ใน กรุงเทพฯ จากมุมมองของนักศึกษาภาคใต้และเพื่อนนักศึกษาร่วมสถาบันต่างภูมิภาคที่มีความเหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไร ผลการวิจัยพบว่า “ นักศึกษาภาคใต้ และเพื่อนนักศึกษาร่วมสถาบันต่างภูมิภาค มีการรับรู้อัตลักษณ์ความเป็นชาวใต้ที่ต่างจากคนภาคอื่นในด้านภาษาสูงที่สุด นอกจากนี้โดยภาพรวมแล้ว นักศึกษาภาคใต้คิดว่าตนเองมีการพูดคุยสื่อสารกับเพื่อนชาวใต้มากกว่าเพื่อนต่างภาค และมีการแสดงอัตลักษณ์ความเป็นคนใต้ผ่านทางค่านิยมและพฤติกรรมสูงที่สุด ส่วนในด้านการปรับตัวพบว่า นักศึกษาภาคใต้มีลักษณะผสม คือ ยังคงมีความเป็นคนใต้และรับเอาวัฒนธรรมของคนกรุงเทพฯ ด้วยมากที่สุด

สกลกานต์ อินทร์ไทร (2538) ได้ศึกษาเรื่อง “ การสื่อสารกับการสร้างอัตลักษณ์ของกลุ่มพนักงานบริการในสถานบริการน้ำมันเชื้อเพลิง (เติ๊กป๊ิม) ในกรุงเทพมหานคร ” ผลการวิจัยพบว่า เติ๊กป๊ิมที่อพยพจากชนบทเข้ามาทำงานในเมือง ต้องเผชิญกับการปรับตัวใหม่ให้เข้ากับสภาพสังคมเมือง การปรับตัวของเติ๊กป๊ิมเหล่านี้ต้องอาศัยข่าวสารที่ได้รับผ่านสื่อมวลชน เติ๊กป๊ิมได้ใช้สื่อเพื่อปรับเปลี่ยนอัตลักษณ์ของตน อัตลักษณ์ที่ปรากฏชัดเจนที่สุดผ่านทางการใช้สื่อคือ อัตลักษณ์ทางเพศ ชาติพันธุ์และชนชั้น อย่างไรก็ตาม เนื่องจากโครงสร้างของสื่อกระแสหลักในสังคมเมืองไม่ได้ช่วยให้เติ๊กป๊ิมเหล่านี้เรียนรู้และปรับตัวให้เข้ากับสังคมเมืองมากนัก สื่อยังมุ่งรับใช้แต่กลุ่มคนในเมืองและดึงให้กลุ่มเติ๊กป๊ิมต้องยอมรับค่านิยมแบบคนเมืองตามไปด้วย เติ๊กป๊ิมจึงต้องเอาชนะข้อจำกัดนี้ด้วยการใช้เครือข่ายการสื่อสารระหว่างบุคคลทั้งในการเชื่อมโยงตนเองกับอัตลักษณ์แบบเก่าและการเรียนรู้อัตลักษณ์แบบใหม่ เพื่อนำมาปรับใช้ให้การมองตนเองและการเรียนรู้จักตนเองเกิดความสมดุลเหมาะสมกับสภาพชีวิตความเป็นอยู่ในเมือง

โศวรรณ กงสวัสดิ์ (2545) ศึกษาเรื่อง “ การสื่อสารกับการสร้างอัตลักษณ์ของเด็กและเยาวชนสถานสงเคราะห์เด็กหญิงบ้านราชวิถี ” โดยศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการสื่อสารกับการสร้างอัตลักษณ์ของเด็กและเยาวชนในบริบทสถานสงเคราะห์เด็กหญิงบ้านราชวิถี ผลการวิจัยพบว่า การสื่อสารกับบุคคลและการเปิดรับสื่อมวลชนมีความสัมพันธ์กับการสร้างอัตลักษณ์เด็กและพวกเขาขาดจิตสำนึกร่วมของความเป็นเด็กสถานสงเคราะห์ เพราะมองว่าชนชั้นในบริบทสถานสงเคราะห์คือยกว่าบุคคลอื่นในสังคม อันเป็นผลมาจากการเปรียบเทียบตัวตนกับบุคคลรอบตัวและสิ่งที่นำเสนอผ่านสื่อมวลชนแล้วเกิดความไม่พอใจต่อสภาพความเป็นอยู่ของตน

งานวิจัยเรื่อง “ การสื่อสารของกลุ่มชาวกีที่ย้ายถิ่นฐานมาสู่ชุมชนเมืองในการปรับตัวและการแสดงอัตลักษณ์แห่งชาติพันธุ์ ” เป็นงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับกลุ่มชนเผ่าชาวกีซึ่งเป็นชนกลุ่มน้อยในประเทศไทยในด้านการแสดงอัตลักษณ์แห่งชาติพันธุ์ของตนเองผ่านวจนภาษาและวจนภาษา เช่นเดียวกับงานของกนกพรหม แสงเรืองที่ศึกษาถึงความสำนึกในอัตลักษณ์ของกลุ่มลาวพวนที่ถือว่าเป็นชนกลุ่มน้อยกลุ่มหนึ่งในไทย โดยความแตกต่างของงานวิจัยฉบับนี้อยู่ที่การให้ความสำคัญกับประเด็นการสื่อสารที่ใช้ในการแสดงอัตลักษณ์ของชาติพันธุ์ชาวกีเป็นหลัก

งานวิจัยของสกลกานต์ อินทร์ไทรและโสวรรณ คงสวัสดิ์ ที่มุ่งศึกษาบทบาททางการสื่อสารในการสร้างอัตลักษณ์ใหม่ให้เกิดแก่กลุ่มด้อยโอกาสในสังคมไทย ได้แก่ เด็กปืมและเด็กของเขาวชนในสถานสงเคราะห์นั้น เป็นการศึกษาถึงการสื่อสารเพื่อสร้างอัตลักษณ์ใหม่ให้เกิดขึ้น โดยสกลกานต์เน้นการเรียนรู้อัตลักษณ์ใหม่เพื่อนำมาใช้ในการปรับตนเองให้เหมาะสมกับสภาพความเป็นอยู่ในแบบสังคมเมือง ส่วนโสวรรณมุ่งที่ความสัมพันธ์ของการสื่อสารกับการสร้างอัตลักษณ์ใหม่ให้เกิดขึ้น ซึ่งแตกต่างไปจากงานวิจัยฉบับนี้ที่ศึกษาอัตลักษณ์เดิมที่ยังคงอยู่เพื่อมุ่งให้เกิดการธำรงรักษาไว้ซึ่งความเป็นชาติพันธุ์เดิมของตน ส่วนงานวิจัยของ ศิรินาถ ปิ่นทองพันธ์ ในเรื่องการรับรู้และการสื่อสารในการแสดงอัตลักษณ์ความเป็นชาวดั้งของนักศึกษาภาคใต้ ในเขตกรุงเทพมหานคร เป็นการศึกษาอัตลักษณ์ในแง่มุมเดียวกับงานวิจัยฉบับนี้ โดยดูที่การสื่อสารในการแสดงอัตลักษณ์ที่สามารถสื่อให้บุคคลอื่นรับรู้ได้ถึงความเป็นตัวตนของกลุ่มตนเอง

ความแตกต่างอย่างชัดเจนของงานวิจัยฉบับนี้อยู่ที่การศึกษากลุ่มตัวอย่างที่เป็นชนกลุ่มน้อยผู้ด้อยโอกาสในสังคมไทย ซึ่งมีความแตกต่างทางด้านร่างกาย ภาษาและวัฒนธรรมอย่างเด่นชัด ดังนั้นลักษณะของอัตลักษณ์และปัญหาที่เกิดขึ้นจึงมีความแตกต่างออกไปจากงานวิจัยข้างต้น

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาเรื่อง “ การสื่อสารของกลุ่มชาไทยที่ย้ายถิ่นฐานมาสู่ชุมชนเมือง ในการปรับตัวและการแสดงอัตลักษณ์แห่งชาติพันธุ์ ” นี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ ที่มุ่งศึกษาถึงบทบาทของการสื่อสารที่ใช้ในการปรับตัวและใช้ในการแสดงความเป็นอัตลักษณ์ของชนเผ่าชาไทย โดยใช้วิธีการศึกษาแบบ Case Study เน้นการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก การสนทนากลุ่ม (Focus Group) ร่วมกับการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม ในกิจกรรมต่างๆกับกลุ่มครอบครัวชาไทย เพื่อให้ได้ข้อมูลต่างๆสำหรับตอบโจทย์การวิจัย ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังต่อไปนี้

1. กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้เลือกกลุ่มเป้าหมายที่จะให้ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ได้ตรงตามความจริง โดยวิธีเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) และทำการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (Depth Interview) จากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 17 คน ดังนี้

1. กลุ่มชนเผ่าชาไทยที่มาใช้ชีวิตอยู่ที่จังหวัดนครนายกจำนวน 4 คน ได้แก่

1. นายคมกริช ศรีธารโต

2. ค.ญ. ขวัญกมล ศรีธารโต

3. ค.ญ. เพ็ญนภา ศรีธารโต

4. ค.ช. สมสุวรรณ ศรีธารโต

2. ผู้ประกอบการครอบครัวชาไทย ได้แก่

1. รศ.ไพบุลย์ ดวงจันทร์

2. ผศ.สุดสาสดี พุทธสุวรรณ

3. สมาชิกในครอบครัวผู้อุปการะครอบครัวชาวไทย ได้แก่

1. นางบุญลาภ รอดวัฒนกุล
2. นายอภิชาติ รอดวัฒนกุล

4. อาจารย์โรงเรียนนายกวัดนากร จังหวัดนครนายก ได้แก่

1. อาจารย์สมศักดิ์ ศรีทอง
2. อาจารย์รุ่งนภา ตันดิชรานุสรณ์
3. อาจารย์เฉลิมศรี ชูชื่น

5. กลุ่มเพื่อนนักเรียนโรงเรียนนายกวัดนากร ได้แก่

1. ค.ญ. วันวิสา วรรักษ์
2. ค.ญ. นันทพร กลิ่นหอมเกด
3. ค.ญ. มัลลิกา รอดเกตุกุล
4. ค.ญ. วิไลลักษณ์ อิ่มจิตร
5. ค.ช. ชีรภัทร์ แยมสระโต
6. ค.ญ. ณัฐชา ฉายาประเสริฐ

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. เทปบันทึกเสียง
2. กล้องถ่ายรูป

3. แบบสัมภาษณ์แบบเจาะลึก ซึ่งผู้วิจัยจะกำหนดประเด็นคำถามไว้ล่วงหน้า โดยเป็นแบบสัมภาษณ์แบบอิงโครงสร้างปานกลาง (Semi-Structural Interviews) และใช้คำถามปลายเปิด

(Open-ended Questions) เพื่อให้ผู้ให้ข้อมูลสามารถเล่าเรื่องและประสบการณ์ได้อย่างเต็มที่ตามประเด็นที่ผู้วิจัยตั้งไว้และสามารถยืดหยุ่นประเด็นคำถามได้ตามสถานการณ์และบุคคลผู้ให้สัมภาษณ์ ดังนี้

แนวคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์

คำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์ จะสัมภาษณ์ตัวของครอบครัวชาวไทในฐานะผู้สื่อสารและสัมภาษณ์ผู้ที่เป็นคู่สื่อสารด้วย

1. แนวคำถามเกี่ยวกับปัญหาการสื่อสารที่เกิดขึ้น

- 1.1 การไม่เข้าใจหรือไม่รู้ภาษาที่ใช้สื่อสารกัน
- 1.2 การขาดทักษะในการใช้ภาษาและการสื่อสาร
- 1.3 การขาดความรู้เรื่องวิธีการสื่อสารในวัฒนธรรมแบบชุมชนเมือง
- 1.4 การหลีกเลี่ยงการสื่อสารกับบุคคลต่างวัฒนธรรม
- 1.5 การสื่อสารที่ยึดติดกับความเชื่อดั้งเดิมที่ตนเคยปฏิบัติมา

2. แนวคำถามเกี่ยวกับวิธีการในการแก้ไขปัญหา

- 2.1 การพยายามทำความเข้าใจภาษาทั้งวจนภาษาและอวจนภาษา
- 2.2 การให้ความรู้/ให้การศึกษา

2.3 การใช้สื่อประเภทต่างๆ ได้แก่ โทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ นิตยสาร

2.4 การใช้ผู้นำความคิด (Opinion Leader)

2.5 การหลีกเลี่ยงการมองเหมารวมและการมีอคติ

2.6 การเอาใจเขามาใส่ใจเรา

3. การธำรงรักษาเอกลักษณ์ของตนเองทั้งที่เป็นวัจนภาษาและอวัจนภาษา

3.1 อัตลักษณ์ทางปัจเจกบุคคล ได้แก่ เชื้อชาติ ถิ่นกำเนิด

3.2 อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม ได้แก่

1.ระบบการสื่อสาร และภาษา

2. ลักษณะท่าทางและการแต่งกาย

3. อาหารและนิสัยการบริโภค

4. การตอบแทนและการทักทาย

5. ค่านิยมและบรรทัดฐาน

6. ความรู้สึกความเป็นตัวตน

7. การพัฒนาด้านจิตใจและการเรียนรู้

8. ความเชื่อและทัศนคติ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องครบถ้วนสมบูรณ์ ผู้วิจัยมีวิธีการในการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. เก็บรวบรวมจากเอกสารที่เกี่ยวข้องได้แก่ ตำรา เอกสาร งานวิจัย วิทยานิพนธ์ ที่เกี่ยวข้องกับชนเผ่าชาไก การสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม และอัตลักษณ์ เพื่อศึกษาลักษณะ และ ข้อมูลที่เกี่ยวข้องของกลุ่มตัวอย่างและนำมาเป็นข้อมูลเบื้องต้นในการวิจัยภาคสนามต่อไป

2. เก็บรวบรวมการการสัมภาษณ์ โดยใช้การสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ (Informal Interview) โดยเตรียมคำถามกว้างๆสำหรับถามล่วงหน้า และใช้การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (Depth Interview) เพื่อต้องการให้ได้ข้อเท็จจริงที่ตรงที่สุดของกลุ่มตัวอย่าง

3. การจัดกลุ่มสนทนา

4. การสร้างความสัมพันธ์กับกลุ่มตัวอย่าง เนื่องจากในการเก็บข้อมูลกับกลุ่มเป้าหมายนั้นต้องใช้ระยะเวลาที่ต่อเนื่อง การสร้างความสัมพันธ์จึงมีความจำเป็นในการทำวิจัยครั้งนี้

5. การสังเกตการณ์อย่างมีส่วนร่วม โดยเข้าร่วมในการทำกิจกรรมต่างๆร่วมกับครอบครัว ชาวไท

6. นำข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลมาวิเคราะห์และนำเสนอเป็นรูปเล่มต่อไป

4. ระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาเรื่อง “การสื่อสารของกลุ่มชาวไทที่ย้ายถิ่นฐานมาสู่ชุมชนเมือง ในการปรับตัวและการแสดงอัตลักษณ์แห่งชาติพันธุ์” ใช้ระยะเวลาดังแต่วันที่ 23 กันยายน 2549 ถึงวันที่ 30 พฤศจิกายน 2549 รวมระยะเวลาทั้งสิ้น 69 วัน

5. ขั้นตอนและวิธีการในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาในครั้งนี้ผู้วิจัยใช้การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก การสนทนาอย่างไม่เป็นทางการ การสนทนากลุ่ม (Focus Group) และการสังเกตการณ์อย่างมีส่วนร่วม ดังนี้

การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก

การสัมภาษณ์ใช้กับผู้อุปการะครอบครัวชาวไทและสมาชิกภายในครอบครัวที่ใกล้ชิดกับครอบครัวชาวไทครอบครัวนี้ รวมทั้งใช้สัมภาษณ์อาจารย์ใหญ่โรงเรียนนายกัฒนาการและอาจารย์ผู้สอนกลุ่มชาวไท เพื่อให้ทราบข้อมูลโดยละเอียดถึงสภาพชีวิตความเป็นอยู่ ประวัติกุมิหลังของกลุ่มชาวไทแต่ละคน ความสัมพันธ์กับผู้ใกล้ชิด ปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้น รวมทั้งกระบวนการในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น

การสนทนาอย่างไม่เป็นทางการ

การสนทนาอย่างไม่เป็นทางการเป็นวิธีที่ใช้ตลอดช่วงเวลาที่ทำกิจกรรมร่วมกับครอบครัวชาวไท ซึ่งกระทำกับ นายคมกฤช ค.ญ. เพ็ญญา ค.ญ.ขวัญกมล และค.ช.สมสุวรรณ ด้วยการเข้าไปใช้ชีวิตและทำกิจกรรมต่างๆร่วมกับเด็กๆในช่วงปิดภาคเรียน เพื่อต้องการค้นหาอัตลักษณ์ความเป็นชาติพันธุ์ที่พวกเขาแสดงออกผ่านการสื่อสารทั้งในด้านวัจนภาษา และอวัจนภาษา

การจัดกลุ่มสนทนา

การจัดกลุ่มสนทนาใช้กับกลุ่มเพื่อนนักเรียนของเพ็ญญาและขวัญกมล เพื่อให้เด็กกล้าที่จะตอบคำถามและแสดงความคิดเห็นอย่างเปิดเผยต่อผู้วิจัย รวมทั้งเพื่อเป็นการลดความรู้สึกประหม่าเวลาที่ผู้วิจัยสัมภาษณ์ ดังนั้นผู้วิจัยจึงจัดกลุ่มสนทนาขึ้นกับเด็กจำนวน 6 คนที่เป็นเพื่อนสนิทของเพ็ญญาและขวัญกมล เพื่อสืบค้นปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นจากการที่ต้องพยายามปรับตัวเพื่อให้เข้ากับสังคมใหม่ และดูกระบวนการในการแก้ปัญหาของกลุ่มชาวไทและผู้ที่เป็นคู่สนทนา รวมทั้งเพื่อค้นหาอัตลักษณ์ที่ครอบครัวชาวไทแสดงออกให้เห็นแก่ผู้ที่เป็นคู่สนทนา

การสังเกตการณ์อย่างมีส่วนร่วม

การสังเกตการณ์อย่างมีส่วนร่วมเป็นวิธีการที่ใช้ในระหว่างเก็บข้อมูลกับครอบครัวชาวไท โดยการเข้าไปใช้ชีวิตและทำกิจกรรมต่างๆร่วมกับกลุ่มตัวอย่าง เพื่อต้องการค้นหาอัตลักษณ์ที่พวกเขาแสดงออกมาผ่านการสื่อสารทั้งในด้านวัจนภาษา และอวัจนภาษา

การศึกษาคั้งนี้มุ่งตอบปัญหานำการวิจัย 3 ประเด็น ได้แก่ ประเด็นที่เกี่ยวข้องกับปัญหาการสื่อสารที่เกิดขึ้นจากการที่ครอบครัวของชาวไทกลุ่มนี้ต้องย้ายมาอาศัยอยู่ในชุมชนเมือง และกระบวนการในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวที่เกิดขึ้นของทั้งครอบครัวชาวไทเองและผู้ที่เป็นคู่สื่อสาร รวมทั้งศึกษาถึงการแสดงอัตลักษณ์ความเป็นชาติพันธุ์ชาวไทผ่านการสื่อสารทั้งที่เป็นวัจนภาษา และอวัจนภาษา ซึ่งการค้นหาค้นหาข้อมูลมาตอบปัญหาการวิจัยดังกล่าว มีวิธีการ ดังนี้

ปัญหานำข้อที่ 1 “ การย้ายถิ่นฐานมาสู่ชุมชนเมืองของกลุ่มชาวไทก่อให้เกิดปัญหาทางการสื่อสารหรือไม่ อย่างไร” ปัญหานำข้อนี้มีวิธีการในการค้นหาคำตอบ ดังนี้

1. การสนทนาแบบเจาะลึกกับผู้อุปการะครอบครัวชาวไท สมาชิกในครอบครัวของผู้อุปการะและกลุ่มอาจารย์โรงเรียนนาวิกพัฒนกร เพื่อให้ทราบถึงปัญหาการสื่อสาร และปัญหาด้านอื่นที่เกิดขึ้นในการใช้ชีวิตประจำวัน และในการอยู่ร่วมกับผู้อื่น รวมทั้งปัญหาที่เกิดขึ้นภายในโรงเรียน โดยศึกษาปัญหาที่เกิดขึ้นในช่วงแรกและปัญหาที่ยังคงเกิดขึ้นในปัจจุบัน

2. การจัดกลุ่มสนทนา (Focus Group) การจัดกลุ่มสนทนาใช้กับเพื่อนนักเรียนโรงเรียนนายควัฒนากร เพื่อให้ทราบถึงปัญหาการสื่อสารและปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นภายในโรงเรียน เมื่อต้องอยู่ร่วมกันกับเพื่อนที่มีความแตกต่างกับตนเอง โดยศึกษาปัญหาที่เกิดขึ้นในช่วงแรกที่เข้ามาศึกษาและปัญหาที่ยังคงเกิดขึ้นในปัจจุบัน

3. การสนทนาอย่างไม่เป็นทางการพร้อมทั้งการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมกับครอบครัวทั่วโลก เพื่อให้ทราบถึงปัญหาที่กลุ่มชาติเองต้องประสบทั้งปัญหาด้านการสื่อสาร และปัญหาอื่นๆทั้งทางสภาพจิตใจ หรือความกดดันต่างๆที่เกิดขึ้นเมื่อต้องมาอาศัยอยู่ในที่ที่มีความแตกต่างไปจาก ถิ่นเดิมที่ตนเคยอาศัยอยู่

ปัญหานำข้อที่ 2 “ กระบวนการในการแก้ไขปัญหาทางการสื่อสารที่เกิดจากการที่กลุ่มชาติย้ายถิ่นฐานมาสู่ชุมชนเมือง เป็นอย่างไร ” ปัญหานำข้อนี้มีวิธีการในการค้นหาคำตอบ ดังนี้

1. การสนทนาแบบเจาะลึกกับผู้อุปการะครอบครัวทั่วโลก สมาชิกในครอบครัวของผู้อุปการะและกลุ่มอาจารย์โรงเรียนนายควัฒนากร เพื่อให้ทราบถึงวิธีการในการแก้ไขปัญหาทางการสื่อสารที่เกิดขึ้นระหว่างตนเองกับครอบครัวทั่วโลก และวิธีการที่กลุ่มชาติเองใช้ในการแก้ปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้น

2. การจัดกลุ่มสนทนา (Focus Group) การจัดกลุ่มสนทนาใช้กับเพื่อนนักเรียนโรงเรียนนายควัฒนากร เพื่อให้ทราบถึงวิธีการที่กลุ่มเด็กนักเรียนกลุ่มนี้และกลุ่มเด็กชนเผ่าชาติใช้จัดการกับปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นเมื่อต้องอยู่ร่วมกันกับผู้ที่มีความแตกต่างไปจากตนเอง

3. การสนทนาอย่างไม่เป็นทางการพร้อมทั้งการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมกับครอบครัวทั่วโลก เพื่อให้ทราบถึงวิธีการในการแก้ไขปัญหาของตนเอง และวิธีการในการแก้ไขปัญหาของบุคคลแวดล้อมตนเองที่ใช้ เมื่อต้องมาอยู่ในสภาพสังคมที่มีความแตกต่างไปจากที่ตนเองเคยอยู่

ปัญหานำข้อที่ 3 “กลุ่มชนเผ่าชาติใช้การสื่อสารในการธำรงรักษาอัตลักษณ์ความเป็นชาติไว้ได้อย่างไร ” ปัญหานำข้อนี้มีวิธีการในการค้นหาคำตอบ ดังนี้

1. การสนทนาแบบเจาะลึกกับผู้อุปการะครอบครัวทั่วโลก สมาชิกในครอบครัวของผู้อุปการะและกลุ่มอาจารย์โรงเรียนนายควัฒนากร เพื่อให้ทราบถึงอัตลักษณ์ความเป็นชาติที่กลุ่มครอบครัวทั่วโลกแสดงออกให้เห็นแก่บุคคลแวดล้อม โดยผ่านการสื่อสารในชีวิตประจำวัน

2. การจัดกลุ่มสนทนา (Focus Group) การจัดกลุ่มสนทนาใช้กับเพื่อนนักเรียนโรงเรียนนาขกวัดนากร เพื่อให้ทราบถึงอัตลักษณ์ความเป็นชาไทที่กลุ่มชาไทแสดงออกให้เห็นแก่กลุ่มเพื่อนนักเรียน โดยผ่านการสื่อสารกับกลุ่มเพื่อนในโรงเรียน

3. การสนทนาอย่างไม่เป็นทางการพร้อมทั้งการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมกับครอบครัวชาไท เพื่อให้ทราบถึงอัตลักษณ์ความเป็นชาไททั้งอัตลักษณ์ทางปัจเจกบุคคลและอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่ยังคงอยู่และที่สูญเสียไป โดยศึกษาจากการสื่อสารทั้งวจนภาษาและวจนภาษาที่กลุ่มครอบครัวชาไทเองแสดงออกในการดำเนินชีวิตประจำวัน

6. การนำเสนอข้อมูล

นำเสนอข้อมูลด้วยวิธีการพรรณนาแบบเข้มข้น (Thick Description) จากนั้นจึงนำเสนอข้อสรุปเบื้องต้นจากการศึกษาเพื่อตอบโจทย์การวิจัย โดยการนำเสนอข้อมูลเรียงลำดับได้ดังนี้

1. การนำเสนอข้อมูลประวัติความเป็นมา ภูมิหลังของครอบครัวชาไทแต่ละคน ตลอดจนสภาพความเป็นอยู่ การใช้ชีวิตประจำวันเมื่อย้ายมาอาศัยอยู่ที่จังหวัดนครนายก

2. การนำเสนอข้อมูลด้านปัญหาที่เกิดขึ้น โดยเนื้อหาในส่วนนี้จะอธิบายถึงปัญหาทางการสื่อสารที่เกิดขึ้น โดยจะวิเคราะห์ปัญหาที่เกิดขึ้นกับชาไทแต่ละคน ทั้งที่เกิดขึ้นเหมือนกันและแตกต่างกัน ตลอดจนวิเคราะห์ถึงสาเหตุของปัญหานั้นๆ

3. การนำเสนอข้อมูลด้านกระบวนการในการแก้ไขปัญหา โดยจะวิเคราะห์การแก้ไขปัญหทั้งการแก้ไขปัญหของกลุ่มชาไทเอง และการแก้ไขปัญหของบุคคลแวดล้อมที่ใกล้ชิดกับกลุ่มชาไท รวมทั้งผลของการแก้ไขปัญหว่าประสบความสำเร็จตามที่คาดหวังไว้หรือไม่

4. การนำเสนอข้อมูลด้านการสื่อสารในการแสดงอัตลักษณ์แห่งชาติพันธุ์ชาไทของกลุ่มชาไทที่แสดงออกผ่านการสื่อสารทั้งการสื่อสารทางวจนภาษาและอวจนภาษา โดยจะวิเคราะห์แยกอัตลักษณ์ทางปัจเจกบุคคล และอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม ซึ่งจะดูอัตลักษณ์เดิมของความเป็นชาไทเปรียบเทียบกับอัตลักษณ์ใหม่ที่แสดงออกเมื่อย้ายมาอาศัยที่จังหวัดนครนายก ตลอดจนวิเคราะห์อัตลักษณ์ที่คงอยู่ และอัตลักษณ์ที่สูญเสียไปของกลุ่มชาไทแยกตามการแสดงอัตลักษณ์ของแต่ละคน

บทที่ 4

ผลการวิจัย

การศึกษาเรื่อง “ การสื่อสารของกลุ่มชาวกีที่ย้ายถิ่นฐานมาสู่ชุมชนเมือง ในการปรับตัวและการแสดงอัตลักษณ์แห่งชาติพันธุ์ ” นี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ ที่มุ่งศึกษาถึงบทบาทของการสื่อสารที่ใช้ในการปรับตัวและใช้ในการแสดงความเป็นอัตลักษณ์ของชนเผ่าชาวกี โดยใช้การเก็บข้อมูลแบบการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมควบคู่กับการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก และการสนทนากลุ่ม (Focus Group) โดยผลการวิจัยที่ได้ผู้วิจัยจะนำเสนอแยกเป็น 4 ส่วน ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มครอบครัวชนเผ่าชาวกี
2. ปัญหาทางการสื่อสารที่เกิดจากการย้ายถิ่นฐานมาสู่ชุมชนเมืองของกลุ่มชาวกี
3. กระบวนการในการแก้ไขปัญหาทางการสื่อสารที่เกิดจากการที่กลุ่มชาวกีย้ายถิ่นฐานมาสู่ชุมชนเมือง
4. การใช้การสื่อสารในการแสดงอัตลักษณ์ความเป็นชาวกีของกลุ่มชนเผ่าชาวกีที่ย้ายถิ่นฐานมาสู่ชุมชนเมือง

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ผลการวิจัย

ส่วนที่ 1

ข้อมูลทั่วไปของครอบครัวชาไก

คมกฤษ ศรีธารโต

คมกฤษ ศรีธารโต เกิดเมื่อวันที่ 1 ม.ค. 2511 อายุ 39 ปี (สมาชิกชาวชาไกในหมู่บ้านศรีธารโตจะรุ่นก่อน จะมีวันเกิดวันที่ 1 มกราคม ทั้งหมด เนื่องจากหาหลักฐานวันเดือนปีเกิดที่แท้จริงไม่ได้ เจ้าหน้าที่ภาครัฐจึงเลือกวันที่ 1 มกราคมให้เป็นวันเกิด ส่วนปีเกิดนั้นให้ประมาณเอาตามความเหมาะสม) มารดา ชื่อ ดั่งหยุด ศรีธารโต บิดา ชื่อ นายหยุด ศรีธารโต คมกฤษย้ายออกมาจากหมู่บ้านชาไก ที่อำเภอศรีธารโต จังหวัดยะลาเมื่อประมาณ 7 ปีมาแล้ว ตั้งแต่อายุ 32 ปี ภาษาที่ใช้ในการสื่อสารในขณะที่อยู่ที่หมู่บ้านศรีธารโตนั้น คมกฤษจะใช้ภาษาชาไกในการสื่อสารกับคนในหมู่บ้าน และเมื่อออกนอกหมู่บ้านจะใช้ภาษาไทยภาคใต้สื่อสารกับคนอื่น

คมกฤษเป็นผู้ที่ย้ายมาจากหมู่บ้านชาโกลเป็นคนแรก เนื่องจากประสบกับปัญหาครอบครัว โดยในช่วงแรกพักอยู่ที่จังหวัดกรุงเทพมหานคร โดยอยู่ในความอุปการะของ รศ. ไพฑูลย์ ดวงจันทร์ แต่จะไปมาระหว่างจังหวัดนครนายกกับจังหวัดกรุงเทพฯ โดยอาจารย์ไพฑูลย์ให้เป็นผู้บอกภาษาชาโกลสำหรับทำพจนานุกรมภาษาชาโกล และช่วยวิจัยเวลานักศึกษาออกวิจัยภาคสนาม จากนั้นประมาณปีกว่าจึงย้ายมาอาศัยอยู่นครนายกอย่างถาวร โดยอยู่ในความอุปการะของคุณสุศสวาทดี พุทธสุวรรณ และประกอบอาชีพค้าขาย และทำสวนยางพารา

คมกฤษเข้ารับการศึกษที่โรงเรียนนิคมสร้างตนเองธารโต 6 ซึ่งเข้าเรียนอยู่ช่วงระหว่างปี 2516 – 2537 แต่เนื่องจากยังไม่สนใจในเรื่องการศึกษาและไม่เห็นความสำคัญของการเรียน ดังนั้นการเรียนจึงเป็นไปในลักษณะขาดความต่อเนื่อง ไปเรียนเป็นครั้งคราว จนเมื่อเรียนจนจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ก็ไม่ได้เข้ารับการศึกษที่ใดต่อ

หลังจากที่ย้ายออกมาจากหมู่บ้านชาโกลได้ประมาณ 2 ปี อาจารย์ไพฑูลย์ได้พาคมกฤษกลับไปหมู่บ้านชาโกลอีกครั้งเพื่อเป็นผู้ช่วยวิจัยภาคสนาม เมื่อกลับไปที่บ้านก็พบว่าลูกสาว 2 คน ได้แก่ เพ็ญภา และขวัญกมล ถูกทอดทิ้งไม่ได้รับการเอาใจใส่ ไม่ได้ไปโรงเรียน การเรียนจึงไม่ต่อเนื่องและไม่มีประสิทธิภาพ อาจารย์ไพฑูลย์จึงให้คมกฤษรับลูกทั้ง 2 คน ออกจากหมู่บ้านชาโกล โดยให้มาอยู่ในความอุปการะของคุณสุศสวาทดี พุทธสุวรรณ ที่จังหวัดกรุงเทพมหานครก่อนประมาณ 3-4 เดือน แล้วจึงย้ายตามคุณสุศสวาทดีมาอยู่ในจังหวัดนครนายก ส่วนคมกฤษยังอยู่กับอาจารย์ไพฑูลย์ที่กรุงเทพฯ ต่อมาเมื่ออาจารย์ไพฑูลย์ต้องเดินทางไปทำวิจัยที่ต่างประเทศ ประกอบกับลูกสาวทั้ง 2 คน มาอยู่ที่นครนายกคมกฤษจึงย้ายตามลูกสาวมาอยู่กับคุณสุศสวาทดีที่นครนายกเป็นต้นมา

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เพ็ญภา ศรีธารโต

เพ็ญภา ศรีธารโต หรือปู เกิดวันที่ 26 มิถุนายน พ.ศ. 25537 ปัจจุบันอายุ 12 ปี บิดาคือ นายคมกฤษ ศรีธารโต มารดาคือ นางเบญจวรรณ ศรีธารโต ปูเป็นเด็กชาโกรุ่นหลังที่วัฒนธรรมเมืองเข้าถึงแล้ว ในขณะที่อยู่ที่หมู่บ้านชาโกล ปูได้การศึกษาจากโรงเรียนนิคมสร้างตนเองธารโต 6 ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

ปัจจุบันปูกำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่โรงเรียนนายกัฒนาการปูย้ายมาจากหมู่บ้านชาโกลเมื่ออายุ 7 ปี และมาอยู่ที่กรุงเทพก่อนประมาณ 3-4 เดือนในความอุปการะของคุณสุคนธ์สวัสดิ์ ต่อมาเมื่อถึงปีการศึกษาใหม่คุณสุคนธ์สวัสดิ์จึงให้ปลาไปเรียนหนังสืออยู่ที่จังหวัดนครนายกโดยให้พักอาศัยอยู่กับคุณป้าของคุณสุคนธ์สวัสดิ์ ที่รร.นายกัฒนาการ จังหวัดนครนายก โดยเข้าศึกษาต่อในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 แต่เรียนได้เพียง 1 เดือนเศษ ก็มีปัญหาดังโรงเรียนเนื่องจากเข้ากับเพื่อนไม่ได้ทำให้ไม่อยากไปโรงเรียน จึงได้ย้ายกลับไปอยู่ที่กรุงเทพฯกับคุณสุคนธ์สวัสดิ์เช่นเดิมและหยุดพักการเรียนไปประมาณ 1 ปี จนต่อมาคุณสุคนธ์สวัสดิ์

ย้ายมาอาศัยอยู่ที่จังหวัดนครนายก ปู่จึงติดตามมาด้วยแล้วกลับมาเข้ารับการศึกษาคู่ที่โรงเรียน
นายกวังนกรเช่นเดิม โดยเริ่มเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ใหม่อีกครั้งหนึ่ง

ปู่สามารถสื่อสารทั้งภาษาซาไกและภาษาไทยได้ โดยปู่สามารถสื่อสารด้วยภาษา
ซาไกได้เป็นอย่างดีเนื่องจากเมื่อย้ายมายังได้อาศัยอยู่ด้วยกันกับคมกฤษ จึงได้ใช้ภาษาซาไกสื่อสาร
กัน ดังนั้นในปัจจุบันปู่ยังใช้ภาษาซาไกสื่อสารกันกับพ่อและกับบุคคลที่เป็นชนชาวซาไก

ขวัญกมล ศรีธารโต

ขวัญกมล ศรีธารโต หรือปลา เกิดวันที่ 26 พฤศจิกายน พ.ศ. 2538 ปัจจุบันอายุ
11 ปี บิดา คือ นายคมกฤษ ศรีธารโต มารดา คือ นางเบญจวรรณ ศรีธารโต ปัจจุบันปู่กำลัง
ศึกษาอยู่ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่โรงเรียนนายกวังนกร ปลาย้ายออกมาจากหมู่บ้านซา
ไกเมื่ออายุประมาณ 6 ปี โดยมาพร้อมกับพี่สาว คือ ปู่ แต่ยังไม่เข้ารับการศึกษามาอยู่ที่
นครนายกได้ไม่นานก็กลับไปเยี่ยมแม่ที่พัทลุง หลังจากกลับไปเยี่ยมแม่แล้วก็ไม่อยากจะกลับมาอีก
เนื่องจากอยากเล่นกับน้องและอยู่ที่นั่นไม่ต้องทำอะไรและไม่ต้องเรียนหนังสือ แต่เนื่องจาก

อาจารย์ไพบูลย์เห็นว่าแม่ของปลาไม่สามารถเลี้ยงและดูแลได้ จึงนำปลามาอาศัยอยู่กับพี่ชาย อาจารย์ไพบูลย์ที่จังหวัดพัทลุงพร้อมกับสมสุวรรณ ศรีธารโต หรือแมน ที่เป็นลูกพี่ลูกน้องกัน แล้วเข้าเรียนหนังสือจนถึงระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 เทอมต้น หลังจากนั้นในเทอมปลายจึงได้ย้ายมาอยู่ที่จังหวัดนครนายกในความอุปการะของคุณสุคตสวาทดีอีกครั้งและเข้าเรียนชั้นเดียวกัน พร้อมกับกับปู่ที่เป็นพี่สาว

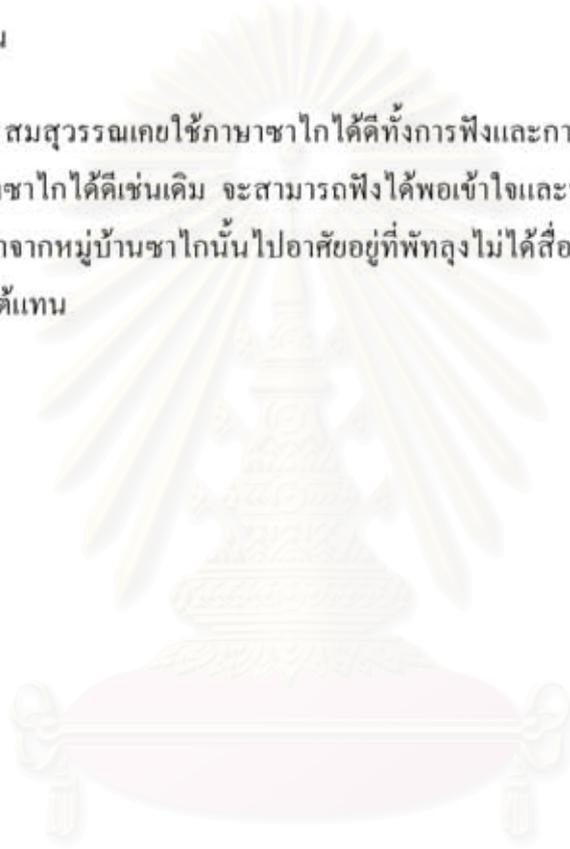
เนื่องจากปลาย้ายออกมาจากหมู่บ้านชาโกตั้งแต่ยังเด็กทำให้ในปัจจุบันไม่สามารถสื่อสารเป็นภาษาชาโกได้ เนื่องจากไม่ได้ใช้สื่อสารกับใครเป็นเวลานาน จะใช้เพียงภาษาไทยภาคใต้เท่านั้น ปู่จะรู้ภาษาชาโกเพียงคำศัพท์บางคำและสามารถฟังประโยคบางประโยคบางประโยคได้เท่านั้นเนื่องจากการสอนจากอาจารย์ไพบูลย์

สมสุวรรณ ศรีธารโต

สมสุวรรณ ศรีธารโต หรือแมน เกิดเมื่อวันที่ 16 พ.ค.2536 ปัจจุบันอายุ 14 ปี บิดาชื่อ นายสมนึก ศรีธารโต มารดาชื่อ นางกนกวรรณ ซึ่งเป็นคนไทยจังหวัดนครปฐม ดังนั้นลักษณะร่างกายภายนอกจึงไม่เป็นเช่นคังชาวซาไกคนอื่นๆ ลักษณะทั่วไปเป็นเหมือนเด็กไทยทั่วไป แมนย้ายออกมาจากหมู่บ้านซาไกเมื่ออายุประมาณ 8 ปี และย้ายไปอยู่ที่จังหวัดพัทลุง ประมาณปีกว่า จากนั้นจึงย้ายมาอยู่ที่นครนายกในความอุปการะของคุณสุคตสวาทดี และเข้ารับการศึกษาที่โรงเรียนนาถกวีพัฒนารพร้อมกันปู ต่อมาได้ย้ายไปอาศัยอยู่กับคมกฤษที่บ้านสวนจึงย้ายโรงเรียนไปอยู่ที่โรงเรียนโกดักบ้าน จนในปัจจุบันแมนกำลังศึกษาอยู่ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดคีรีวัน

สมสุวรรณเคยใช้ภาษาซาไกได้ดีทั้งการฟังและการพูด แต่ในปัจจุบันไม่สามารถสื่อสารด้วยภาษาซาไกได้ดีเช่นเดิม จะสามารถฟังได้พอเข้าใจและพูดได้เพียงคำบางคำ เนื่องจากตอนที่ย้ายออกมาจากหมู่บ้านซาไกนั้นไปอาศัยอยู่ที่พัทลุงไม่ได้สื่อสารเป็นภาษาซาไกกับผู้ใด แต่จะใช้ภาษาไทยได้แทน

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ส่วนที่ 2

ปัญหาการสื่อสารที่เกิดจากการย้ายถิ่นฐานมาสู่ชุมชนเมืองของกลุ่มชาวก

ปัญหาทางการสื่อสารที่เกิดขึ้นนี้ เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นจากการที่ครอบครัวชาวกต้องปรับตัวเมื่อมาอาศัยอยู่ในสภาพแวดล้อมใหม่ที่มีความแตกต่างกันทางวัฒนธรรม จนส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพทางการสื่อสารระหว่างกลุ่มชาวกกับบุคคลแวดล้อม ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกและการจัดกลุ่มสนทนากับบุคคลแวดล้อมครอบครัวชาวกพร้อมๆ กับการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆของครอบครัวชาวก โดยผู้วิจัยได้จำแนกย่อยตั้งแต่การเก็บข้อมูลออกเป็นปัญหา 6 ปัญหาหลัก คือ

1. การไม่เข้าใจหรือไม่รู้ภาษาที่ใช้สื่อสารกัน
2. การขาดความรู้เรื่องวิธีการสื่อสารในวัฒนธรรมใหม่
3. การหลีกเลี่ยงการสื่อสารกับคนแปลกหน้าหรือคนที่แตกต่างจากตนเอง
4. การสื่อสารที่ยึดติดกับความเชื่อดั้งเดิมที่ตนเคยปฏิบัติมา
5. การไม่พยายามปรับตัวให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ในวัฒนธรรมใหม่
6. การมีอคติและการมองแบบเหมารวม

ในการเก็บข้อมูล ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลโดยเจาะลึกในประเด็นปัญหาทั้ง 6 ด้านดังกล่าว พร้อมกับพยายามค้นหาปัญหาทางการสื่อสารอื่นๆที่เกิดขึ้นพร้อมๆกันไปด้วย

ปัญหาทางการสื่อสารที่พบจากการวิจัยทั้ง 6 ปัญหาที่กล่าวมาข้างต้นนั้น เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นเนื่องมาจากการมีภาษาและวัฒนธรรมที่แตกต่างอย่างสิ้นเชิงกับสังคมไทย ดังนี้

โครงสร้างทางภาษา

ภาษาชาวกเป็นภาษาในตระกูลออสโตรเอเชียติก (Austroasiatic) ซึ่งเป็นตระกูลภาษาใหญ่ตระกูลหนึ่งในเอเชียอาคเนย์ คนไทยส่วนใหญ่รู้จักตระกูลภาษานี้ดีในนามตระกูลภาษามอญ-เขมร (Mon-Khmer Language Family) (ไพบูลย์ ควงจันทร์, 2538 : 33) ซึ่งเป็นภาษาชนิดคำ

วิถีชีวิต

สภาพความเป็นอยู่

ชนเผ่าซาไกเป็นกลุ่มชนเผ่าที่อยู่ในระดับวัฒนธรรมล่าสัตว์ (Hunting culture) อย่างสมบูรณ์ ยังไม่รู้จักรับประทานข้าว แต่ยังไม่รู้จักรับประทานเนื้อสัตว์ (เว็บบอร์ด สุธรรพ์, 2539 : 17) จนเมื่อวัฒนธรรมภายนอกเข้าถึง ทำให้พวกเขาเริ่มรู้จักการรับประทานข้าว แต่ยังไม่รู้จักรับประทานเนื้อสัตว์ แต่จะใช้การหาของป่าไปแลกกับข้าวสารหรือทำงานให้ชาวบ้านแล้วแลกเป็นข้าวกลับมา นอกจากนี้ พวกเขายังไม่รู้จักรับประทานอาหารให้มีรสชาติอร่อย จะรู้จักเพียงการประกอบให้สุกเท่านั้น

เนื่องจากลักษณะนิสัยการเป็นชนเผ่าที่ไม่นิยมสะสมสิ่งของสิ่งใด และมีความเป็นอยู่ที่เรียบง่าย ดังนั้นสิ่งของเครื่องใช้ต่างๆภายในบ้านของพวกเขาจึงมีอยู่เพื่อการดำรงชีวิตเท่าที่จำเป็นจริงๆเท่านั้น เครื่องไม้เครื่องมือต่างๆก็จะมีเท่าที่จำเป็น เช่น มีด พร้า ซึ่งสภาพของเครื่องมือเหล่านี้ก็จะอยู่ในสภาพที่ไม่ดีนัก มีดที่มีใช้จะเป็นมีดที่ใช้สำหรับกรีดยางที่หักแล้วนำมาลับคมแต่งให้พอใช้งานได้เท่านั้น ส่วนอุปกรณ์ที่ใช้ภายในครัวเรือนนั้นจะมีเพียงไม่กี่ชิ้น ซึ่งแต่เดิมพวกเขาจะใช้กระบอกไม้ไผ่แทนภาชนะหุงต้ม และนำใบไม้มาใช้แทนจาน แต่ในปัจจุบันชาวซาไกรู้จักการใช้ภาชนะภายในครัวเรือน แต่จะรู้จักเพียงไม่กี่ชิ้น เช่น หม้อและชาม แต่จะมีใช้น้อยมาก ในครัวเรือนหนึ่งจะมีใช้เพียง 1-2 ใบเท่านั้น ส่วนใหญ่จะใช้เป็นหม้อเก่าๆที่ใช้สำหรับเป็นหม้อข้าวและหม้อแกง ส่วนการวิถีในการเก็บเสื้อผ้าของพวกเขานั้น จะใช้กระสอบทรงแบนสานจากใบเตยกว้างประมาณ 1 ฟุต สูง 1.5 ฟุต มีไว้สำหรับใส่เสื้อผ้า

สำหรับการพักผ่อนของชาวซาไกนั้น ชาวซาไกมีเวลาพักผ่อนอย่างเพียงพอตามความต้องการ พวกเขาไม่มีการกำหนดเกณฑ์ในการนอนตามช่วงเวลาแต่อย่างใด สามารถนอนในเวลาใดก็ได้ตามความต้องการ ส่วนกิจกรรมพักผ่อนที่นอกเหนือไปจากการนอนแล้ว กิจกรรมการพักผ่อนอีกกิจกรรมหนึ่งของชาวซาไกคือ การดูโทรทัศน์ ที่หมู่บ้านซาไกจะมีโทรทัศน์เพียงเครื่องเดียว ผู้ที่สนใจดูจะมารวมตัวกันดูกันที่บ้านหลังที่มีโทรทัศน์ ซึ่งปกติจะเริ่มเปิดเวลา 10-11 นาฬิกา เนื่องจากเป็นเวลาที่บ้านเสร็จจากงานกรีดยาง และจะปิดเวลา 21-22 นาฬิกา เนื่องจากเจ้าของร้านนอน เว้นแต่มีรายการที่ชาวซาไกสนใจ เช่น ชกมวย คอนเสิร์ต จึงจะนอนดึกเป็นพิเศษ

ส่วนลักษณะนิสัยในการบริโภคของพวกเขาก็เช่นเดียวกันกับการพักผ่อนที่ไม่มีการกำหนดเวลาในการรับประทานอาหารเป็นมื้อเช่นในสังคมไทย เนื่องจากลักษณะความเป็นอยู่ที่เรียบง่ายจะหาอาหารเมื่ออาหารหมด หรือรู้สึกหิว การกินอาหารก็จะกินเมื่อมีให้กินหรือเมื่อรู้สึก

ว่าตนเองหิว หรือเมื่อมีคนเข้ามาเที่ยวภายในหมู่บ้านแล้วนำสิ่งของหรืออาหารมาให้ ดังนั้นจึงไม่มีการกำหนดการกินเป็นเวลาตามแบบสังคมไทย

ส่วนในด้านโครงสร้างพื้นฐานของหมู่บ้านชาโกนั้น พวกเขามีไฟฟ้า แต่ไม่มีน้ำประปารวมทั้งโทรศัพท์ใช้ภายในหมู่บ้าน โดยในหมู่บ้านชาโกมีไฟฟ้าใช้ในทุกครัวเรือน ดังนั้นพวกเขาจึงมีวิทยุกันเกือบทุกครัวเรือน รวมทั้งมีการใช้โทรทัศน์แต่จะมีใช้เพียงเครื่องเดียวภายในหมู่บ้านเท่านั้น แต่การประปาในหมู่บ้านชาโกไม่มีประปาใช้ จะมีเพียงถังน้ำฝนที่ทางราชการสร้างไว้ให้เก็บกักน้ำในหมู่บ้าน โดยก่อกด้วยท่อคอนกรีตขนาดใหญ่ สูงประมาณ 3 เมตร จำนวน 4 ถัง ดังนั้นชาวชาโกจึงมีน้ำฝนอุปโภคบริโภคตลอดปี และใช้น้ำจากลำธารที่ไหลผ่านหมู่บ้าน

ลักษณะทางเศรษฐกิจ

วิวัฒน์ สุขวราห์ (2539 : 52) กล่าวถึงลักษณะทางเศรษฐกิจของชนเผ่าชาโกว่า ลักษณะการผลิตหรืออาชีพหลักของชาวชาโก คือ การเก็บของป่า หรือหาสมุนไพรนำมาขายรับจ้างถางป่า และรับจ้างกรีดยาง ชาวชาโกไม่รู้จักรักการเพาะปลูก ไม่สามารถปลูกข้าวไว้กินเองได้ เมื่อมีผู้แนะนำให้รู้จักการเพาะปลูก จึงเริ่มที่จะรู้จักเพาะปลูกบ้าง แต่เป็นการปลูกจำนวนน้อยเพียงครอบครัวละ 2-3 ต้นเท่านั้น การเพาะปลูกนั้นจะไม่มี การดูแล บำรุงรักษา เมื่อปลูกแล้วก็ปล่อยให้ทิ้งไว้ตามธรรมชาติเนื่องจากความอุดมสมบูรณ์ของพื้นที่ เมื่อออกผลแล้วจึงจะรับประทาน

ลักษณะทางเศรษฐกิจของชนเผ่าชาโกไม่ยุ่งยากหรือซับซ้อน เพราะการใช้ชีวิตในแต่ละวันจะมีเพียงการหาของป่า หรือล่าสัตว์มาเป็นอาหาร ถ้าวันนี้ได้มากวันต่อไปก็ไม่จำเป็นต้องไปหา เมื่ออาหารหมดจึงจะออกไปหาอีกครั้งหนึ่ง จนเมื่อมีการจัดตั้งหมู่บ้านที่อยู่อาศัยเป็นหลักแหล่ง โดยที่รัฐบาลได้จัดสรรที่ดินเพื่อเป็นที่พักอาศัยและให้มีสวนยางเป็นของตนเอง แต่ความเป็นอยู่ก็ยังคงมีลำบากอยู่ เนื่องจากในช่วงหน้าฝนจะไม่สามารถกรีดยางได้ ทำให้ไม่มีรายได้ ต้องอาศัยเผือกมันเผาไฟกิน หรือการรับจ้างถางป่า ทำสวน หาสมุนไพรป่า เป็นต้น

ชนเผ่าชาโกเป็นชนเผ่าที่ไม่นิยมการเก็บสะสม ไม่รู้จักจำนวนมากจำนวนน้อย จะรู้เพียงพอมีกินเท่านั้น ดังนั้นสภาพเศรษฐกิจในหมู่บ้านชาโกจะอยู่ในลักษณะเผด็จตลอดเวลานอกจากนั้นการที่ไม่รู้จักความมากน้อยของจำนวนสิ่งใด ทำให้เผ่าชาโกมักถูกเอารัดเอาเปรียบจากสังคมเมืองจากภายนอก เช่น เมื่อถูกจ้างไปทำสวนก็จะจ่ายค่าแรงเพียงเล็กน้อย เช่น ให้เป็นปลาเต็ม 3-4 ตัวหรือปลากระป๋อง 1 กระป๋อง หรือเหล้า 1 ขวด พวกเขาก็จะพอใจสิ่งของเพียงเท่านี้

ในเรื่องการใช้เงินนั้น ชาวต่างชาติไม่รู้จักรู้จักใช้เงินไม่เป็น เนื่องจากไม่รู้ค่าของเงิน แต่หลังจากที่วัฒนธรรมภายนอกเข้าไปสู่หมู่บ้านแล้ว เงินจึงเป็นปัจจัยสำคัญสำหรับพวกเขาไปด้วย แต่การใช้เงินของพวกเขานั้นยังคงใช้โดยที่ไม่รู้จักรู้ค่าของเงินนั้นว่ามีค่าเป็นจำนวนเท่าไร ดังนั้นเมื่อมีเงินที่ได้มาจากการรับจ้าง ไม่ว่าจะมากหรือน้อยก็จะนำมาใช้จ่ายโดยไม่คำนึงถึงการออม จะนำไปใช้จ่ายในสิ่งที่ไม่จำเป็น เช่น เครื่องสำอาง เหล้า เป็นต้น รวมทั้งถูกเอารัดเอาเปรียบจากสังคมภายนอกอีกด้วย

สุขอนามัย

การดูแลสุขภาพสุขอนามัยของชาวซาไกนั้น ตั้งแต่สมัยที่ยังเป็นชนเผ่าเร่ร่อนอยู่นั้น ชาวซาไกไม่รู้จักรู้จักการดูแลสุขภาพร่างกาย มีนิสัยไม่ชอบอาบน้ำ นานๆจึงจะอาบน้ำซักครั้งหนึ่ง ทั้งนี้เพราะความเชื่อที่จะทำให้สัตว์ผีดกกลืน เวลาเข้าป่าหาสัตว์ สัตว์จะหนีทำให้ล่าสัตว์ไม่ได้ เสื้อผ้าที่มีสวมใส่ก็จะไม่ทำความสะอาด นอกจากนั้นจากลักษณะภูมิประเทศที่โดยทั่วไปเป็นภูเขาเตี้ยๆของเทือกเขา ดังนั้นบริเวณที่ตั้งบ้านเรือนอยู่อาศัยจึงเป็นไหล่เขา หรือเป็นที่ราบแอ่งกระทะที่มีเนินเขาขนาบอยู่ มีลำธารเล็กๆไหลตามร่องกลางระหว่างเนินเขา ลำธารมีน้ำไหลตลอดปี ดังนั้นจึงในหมู่บ้านของพวกเขาจึงมีน้ำที่ใช้ในการอุปโภคบริโภคตลอดปี การที่จะอาบน้ำหรือทำความสะอาดเสื้อผ้าจึงสามารถทำได้ตลอดเวลา ไม่มีกำหนดกฎเกณฑ์เป็นเวลา ดังนั้นการรู้จักการประหยัดหรือการใช้น้ำอย่างคุ้มค่าจึงไม่เกิดเป็นลักษณะนิสัยของพวกเขาแต่อย่างใด

จากภูมิหลังทางภาษาและวัฒนธรรมที่แตกต่างกันออกไปนี้ ทำให้ปัญหาที่พบจึงมีความแตกต่างกันไป โดยพบปัญหาทั้งหมด 6 ปัญหา ได้แก่

1. การไม่เข้าใจหรือไม่รู้ภาษาที่ใช้สื่อสารกัน
2. การขาดความรู้เรื่องวิธีการสื่อสารในวัฒนธรรมใหม่
3. การหลีกเลี่ยงการสื่อสารกับบุคคลต่างวัฒนธรรม
4. การสื่อสารที่ยึดติดกับความเชื่อดั้งเดิมที่ตนเคยปฏิบัติมา
5. การไม่พยายามปรับตัวให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ในวัฒนธรรมใหม่
6. การมีอคติและการมองแบบเหมารวม

ในเบื้องต้นผู้วิจัยพบว่า ครอบครัวชาวโครอครวนี้ อันประกอบไปด้วย กุมกฤษ, เพ็ญญา, ขวัญกมล, และสมสุวรรณ มีปัญหาที่แตกต่างกันไปตามภูมิหลังทางภาษาและวัฒนธรรมของแต่ละคน โดยที่กุมกฤษ ศรีธารโต หัวหน้าครอบครัวผู้ซึ่งเป็นผู้ที่มีอายุมากที่สุด คือ 39 ปี เป็นผู้ที่ประสบกับปัญหาทางการสื่อสารมากกว่าสมาชิกคนอื่น

การที่کمกฤษประสบกับปัญหาที่เป็นอุปสรรคทางการสื่อสารมากกว่าสมาชิกในครอบครัวชาวไทยคนอื่นนั้น เนื่องจากکمกฤษเป็นชาวซาไกที่เคยอาศัยอยู่ในวัฒนธรรมแบบป่า คือดำรงชีวิตด้วยการพึ่งพาผืนป่า และเคยชินกับรูปแบบวัฒนธรรมเดิมๆของชนเผ่าตนเอง ถึงแม้จะได้รับวัฒนธรรมเมืองทางภาคใต้นบ้าง แต่ก็ยังเคยชินกับวัฒนธรรมในแบบซาไกของตนเองอยู่ ดังนั้นการปรับตัวหรือเปลี่ยนแปลงทางด้านภาษาและวัฒนธรรมของตนเองจึงยากและลำบากกว่าสมาชิกคนอื่น

สำหรับขวัญกมล หรือ ปู เป็นเด็กซาไกรุ่นหลังที่วัฒนธรรมเมืองเริ่มเข้าถึงแล้ว ทำให้มีการเรียนรู้วัฒนธรรมในรูปแบบเมืองมาบ้าง แต่เนื่องจากปูเคยได้ใช้ชีวิตอยู่ในหมู่บ้านซาไกเป็นระยะเวลาพอสมควร จึงมีความใกล้ชิดกับภาษาและวัฒนธรรมในแบบชนเผ่าซาไกในระดับที่สามารถสื่อสารด้วยภาษาซาไกได้และมีความรู้ในเรื่องประเพณีและวัฒนธรรมในแบบชนเผ่าซาไกเป็นอย่างดี แต่ระดับความใกล้ชิดกับภาษาและวัฒนธรรมซาไกมีระดับน้อยกว่าکمกฤษที่คุ้นเคยและใช้ชีวิตในรูปแบบชนเผ่าซาไกมาเป็นระยะเวลานาน ดังนั้นปัญหาทางการสื่อสารที่เกิดขึ้นกับปูนั้นเมื่อเทียบกับکمกฤษแล้วจึงพบว่า มีปัญหาไม่มากเท่ากับکمกฤษ และลักษณะของปัญหามีความแตกต่างกันไป

ส่วนสมสุวรรณ หรือ แมน เป็นเด็กซาไกรุ่นหลังที่วัฒนธรรมเมืองเข้าถึงและเคยใช้ชีวิตอยู่ในหมู่บ้านซาไกเป็นระยะเวลาพอสมควรเช่นเดียวกับขวัญกมล (ปู) ดังนั้นแมนจึงรับวัฒนธรรมในแบบชนเผ่าซาไกมาเช่นเดียวกับปู แต่ในการเรียนรู้ทางด้านภาษานั้นมีความแตกต่างกันไปจากปู โดยที่ในอดีตแมนเคยใช้ภาษาซาไกได้ดี แต่หลังจากที่ย้ายออกมาจากหมู่บ้านซาไกแล้วแมนได้ย้ายไปอาศัยอยู่ที่พัทลุงเป็นระยะเวลา 2 ปีเพียงคนเดียว ตั้งแต่อายุ 8 ปี โดยที่ไม่ได้ใช้ภาษาซาไกในการสื่อสารกับผู้อื่น จนปัจจุบันแมนใช้ภาษาซาไกในระดับของการฟังได้พอเข้าใจเท่านั้น แต่ไม่สามารถพูดสื่อสารได้เหมือนกันกับปู นอกจากนั้นความแตกต่างจากสมาชิกคนอื่นอีกประการหนึ่งของแมนคือ รูปร่างภายนอกที่เป็นเช่นเดียวกับเด็กไทยทั่วไป เนื่องจากมีแม่เป็นคนไทยจังหวัดนครปฐม ทำให้ปัญหาทางการสื่อสารจึงมีความแตกต่างกันไปจากکمกฤษและปู

เพ็ญภา หรือ ปลา นั้น เป็นเด็กซาไกที่อายุน้อยที่สุด และย้ายออกมาจากหมู่บ้านซาไกตั้งแต่ยังเล็ก และเมื่อออกมาจากหมู่บ้านแล้วก็ไม่ได้ใช้ภาษาซาไกในการสื่อสารกับผู้อื่น เนื่องจากย้ายออกมาอาศัยอยู่ที่พัทลุงกับที่ชายอาจารย์ไพบูลย์ ดังนั้นปลาจึงไม่สามารถสื่อสารด้วยภาษาซาไกได้ และมีความเข้าใจในวัฒนธรรมและรูปแบบวิถีชีวิตของชนเผ่าซาไกในระดับที่น้อยกว่า کمกฤษ ปูและแมน ปัญหาการสื่อสารที่เกิดขึ้นกับปลาจึงมีความแตกต่างออกไปจากสมาชิกคนอื่น

จะเห็นได้ว่าภูมิหลังทางภาษาและวัฒนธรรมของสมาชิกในครอบครัวชาวไทยแต่ละคนมีความแตกต่างกันไป ซึ่งความแตกต่างนี้เองที่ทำให้ปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นมีความแตกต่างกันตามไปด้วย ปัญหาแต่ละปัญหามีรายละเอียด ดังนี้

1. ปัญหาการไม่เข้าใจหรือไม่รู้ภาษาที่ใช้สื่อสารกัน

การไม่เข้าใจหรือไม่รู้ภาษาที่ใช้สื่อสารกัน เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นจากการมีภูมิหลังทางด้านภาษา การเรียนรู้ และประสบการณ์ที่แตกต่างกัน เนื่องจากพวกเขาเป็นกลุ่มชนเผ่าที่มีโครงสร้างทางภาษา วิถีชีวิต และลักษณะการดำรงชีวิตที่มีความแตกต่างกันอย่างสิ้นเชิงกับสังคมไทย ดังนั้น เมื่อพวกเขาพบกับสังคมแบบใหม่ พบการเรียนรู้ในเรื่องต่างๆที่แตกต่างไปจากที่เคยเห็นหรือเคยปฏิบัติ จึงทำให้เกิดการไม่เข้าใจซึ่งกันและกันในขณะที่ทำการสื่อสาร

โดยการไม่เข้าใจหรือไม่รู้ภาษาที่ใช้สื่อสารกันนั้น เป็นการไม่เข้าใจทั้งวงวนภาษา ที่เป็นคำพูดหรือข้อความ และวงวนภาษาต่างๆที่สามารถสื่อความหมายซึ่งไม่ใช่คำพูด ซึ่งการไม่เข้าใจที่ว่าเป็นลักษณะของการไม่สามารถแปลจากภาษาหนึ่งเป็นอีกภาษาหนึ่งอย่างครบถ้วนสมบูรณ์ หรือได้นัยตรงกับที่เจ้าของวัฒนธรรมต้องการสื่อความหมาย และการไม่รู้จักเลือกใช้ระดับภาษาที่เหมาะสม รวมทั้งไม่เข้าใจคำศัพท์ต่างๆที่แปลออกไปจากที่ตนเคยรู้จัก

ปัญหาที่เกิดขึ้นส่วนใหญ่พบในการสื่อสารทั่วไปในชีวิตประจำวัน ซึ่งเป็นการสื่อสารไม่ตรงกันระหว่างฝ่ายชาวไทยกับผู้ที่เป็นคู่สื่อสาร โดยที่ตัวชาวไทยเองไม่สามารถที่จะอธิบายในสิ่งที่ตนเองคิด หรือต้องการที่จะสื่อสารได้ และผู้ที่เป็นคู่สื่อสารเองก็ไม่สามารถที่จะเข้าใจได้ชัดเจนว่าที่สมาชิกในครอบครัวชาวไทยสื่อสารออกมานั้นต้องการที่จะสื่อสารอะไร ซึ่งระดับความมากน้อยของปัญหานี้แตกต่างกันไปในแต่ละคนตามลักษณะทางภูมิหลังที่แตกต่างกัน และเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นร่วมกันทั้งสองฝ่าย ดังนี้

กมลฤช ศรีธารโต กับ บุคคลคู่สื่อสาร

กมลฤชเป็นผู้ที่ประสบกับปัญหาการไม่เข้าใจหรือไม่รู้ภาษาที่ใช้สื่อสารกับบุคคลแวดล้อมมากกว่าคนอื่น ซึ่งเป็นเพราะมีความคุ้นเคยกับภาษาและวัฒนธรรมในแบบชนเผ่าชาวไทยกับวัฒนธรรมแบบไทยได้ เพราะเกิดและเติบโตรวมทั้งใช้ชีวิตอยู่เป็นเวลานานก่อนที่จะย้าย

ออกมา ดังนั้น คมกฤษจึงต้องเผชิญกับการปรับตัว ถึง 2 ครั้ง คือ จากเดิมที่ใช้ชีวิตคุ้นเคยกับผืนป่าที่อยู่ในวัฒนธรรมในแบบชนเผ่าชาวกูมาเป็นวัฒนธรรมแบบไทยได้ และต้องปรับตัวอีกครั้งเมื่อมาอยู่ในจังหวัดนครนายกที่เป็นวัฒนธรรมแบบไทยกลางที่เป็นรูปแบบชุมชนเมือง ถึงแม้ว่าคมกฤษจะเคยพบและคุ้นเคยในวัฒนธรรมแบบนี้มาบ้างจากนักท่องเที่ยวที่เข้าไปเที่ยวในหมู่บ้าน แต่ก็ยังไม่สามารถรับรู้และเข้าใจในภาษาและวัฒนธรรมแบบไทยกลางได้ดี ดังนั้นในช่วงแรกที่ย้ายเข้ามาอยู่ในจังหวัดจึงเกิดปัญหาการไม่เข้าใจและไม่รู้ภาษาที่ใช้สื่อสารกัน โดยปัญหาที่เกิดขึ้นสามารถแยกออกได้เป็น 3 ลักษณะ ดังนี้

1. ไม่สามารถแปลความจากภาษาหนึ่งเป็นอีกภาษาหนึ่งได้อย่างครบถ้วนสมบูรณ์

การสื่อสารในชีวิตประจำวัน

การสื่อสารที่ไม่เข้าใจกันนั้นเกิดขึ้นในช่วงแรกที่ย้ายเข้ามาใหม่ ซึ่งจากการวิจัยพบว่า ผู้ที่เป็นคู่สื่อสารไม่สามารถที่จะแปลความตามที่คมกฤษสื่อสารมาได้อย่างชัดเจน เป็นการไม่เข้าใจตรงกัน กล่าวคือ เวลาที่คมกฤษสื่อสารออกมานั้นการตีความของคู่สนทนากับคมกฤษจะแตกต่างกัน โดยในช่วงแรกที่เข้ามาใหม่ การสื่อสารกันในบริบทของการใช้ชีวิตประจำวันนั้นเป็นปัญหาต่อคมกฤษอย่างมาก เนื่องจากจากการที่คมกฤษไม่เข้าใจและไม่คุ้นเคยกับการใช้ภาษาไทยกลาง เพราะในชีวิตประจำวันแต่เดิมจะใช้เพียงภาษาชาวกูมาเป็นหลักและใช้ภาษาไทยได้ในบางครั้งเมื่อต้องติดต่อสื่อสารกับบุคคลภายนอกหมู่บ้าน ดังนั้นเมื่อมาเจอกับคู่สนทนาที่ใช้ภาษาไทยกลางจึงทำให้ประสบปัญหาขึ้น ดังนี้

ในช่วงแรกคมกฤษกับคุณสุคตสวาทดีประสบกับปัญหาทางการสื่อสาร โดยไม่สามารถสื่อสารให้เข้าใจกันได้ถึงแม้ว่าคุณสุคตสวาทดีจะสามารถเข้าใจภาษาไทยได้ แต่เนื่องจากคมกฤษคุ้นเคยกับภาษาไทยได้มากกว่าภาษาไทยกลาง ดังนั้นเมื่อคุณสุคตสวาทดีสื่อสารกับคมกฤษด้วยภาษาไทยกลาง คมกฤษจึงไม่สามารถจับความตามที่คุณสุคตสวาทดีต้องการสื่อสารได้ ทำให้การสื่อสารระหว่างคมกฤษกับคุณสุคตสวาทดีประสบกับปัญหาขึ้น

“ ใหม่ๆเวลาคุยกัน เข้าฟังเราไม่ค่อยรู้ว่าพูดอะไร เพราะเราพูดภาษาไทย ไม่ได้พูดภาษาไทยได้ แต่ว่าเราพอฟังเค้ารู้เรื่อง เพราะเค้าพูดภาษาไทยได้ ไม่ได้พูดภาษาชาวกู ”

(สุคตสวาทดี พุทธสุวรรณ , ผู้ดูแลการะ , สัมภาษณ์ 15 ตุลาคม 2549)

นอกจากจะเกิดปัญหาขึ้นระหว่างการสื่อสารกับคุณสุตสวาทดีแล้ว ยังพบว่าปัญหานี้เกิดขึ้นกับอาจารย์ไพบูลย์ด้วยเช่นเดียวกัน ซึ่งเป็นปัญหาการสื่อสารที่เกิดขึ้นในการสื่อสารในชีวิตประจำวัน ที่เป็นการไม่เข้าใจตรงกันขึ้นในขณะที่ทำการสื่อสาร

“ ถ้าเราถามเค้าว่า คมกฤษ กินข้าวหรือยัง เค้าก็จะบอกว่ายัง ทั้งๆที่เค้ากินแล้ว ก็ที่เรากล่าวมันจะอยู่ในช่วงเวลาเลยเข้ามาหน่อย เราก็จะหมายถึงข้าวเช้านะกินหรือยัง แต่เค้าจะคิดถึงมือต่อไป ก็คือมือเที่ยงนะ ที่มันบอกว่ายังไม่ได้กินนะคือมันยังไม่ได้กินข้าวกลางวัน ข้าวเช้ากินแล้ว หรือบางทีก็เรามาเจอมันก็บ่ายแล้ว ก็ถามว่ากินข้าวหรือยัง มันบอกว่ายัง เราก็บอกไปกินเสียจะได้อาทำงานทำการ มันก็บอกเราว่ามันยังไม่หิว เราก็บอกไม่กินได้ังไปกินซะจะได้มาทำงาน มันบอกมันกินมาจากบ้านใหญ่แล้ว แต่มาที่นี่ยังไม่ได้กิน มันเป็นอย่างนี้นะนะ เพราะฉะนั้นเวลาพูดกับมันเนี่ยต้องฟังมันให้ดีๆว่ามันสื่ออะไร”

(ไพบูลย์ ดวงจันทร์, ผู้ประกอบการ, สัมภาษณ์ 7 ตุลาคม 2549)

จะเห็นได้ว่าอาจารย์ไพบูลย์แปลความจากสิ่งที่คมกฤษพูดแตกต่างจากความหมายที่คมกฤษต้องการจะสื่อสาร โดยที่อาจารย์ไพบูลย์แปลความหมายของคำว่า “ยังไม่ได้กินข้าว” ของคมกฤษว่าหมายถึงยังไม่ได้กินข้าวมือเช้า และคมกฤษก็ไม่เข้าใจว่าที่อาจารย์ไพบูลย์ถามว่า “กินข้าวหรือยัง” ว่าหมายถึงข้าวมือที่ผ่านมาแล้วไม่ใช่มือต่อไป ดังนั้น จึงเกิดความผิดพลาดทางการสื่อสารขึ้น

ซึ่งการไม่เข้าใจตรงกันในสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับมืออาหารนี้ เป็นเพราะชนเผ่าชาวกอไม่คุ้นเคยกับการรับประทานอาหารเป็นมือ เนื่องจากลักษณะนิสัยของพวกเขาจะรับประทานตลอดเวลาเมื่อมีอาหาร ดังนั้นความเข้าใจในเรื่องมืออาหารจึงไม่เกิดขึ้นกับลักษณะนิสัยการบริโภคของพวกเขา และความคิดในเรื่องการรับประทานอาหารก็จะคำนึงถึงอาหารในมือต่อไปมากกว่าจะคำนึงถึงอาหารในมือที่ผ่านมาแล้ว เพราะลักษณะการบริโภคอาหารที่ต้องพึ่งพิงกับธรรมชาติทำให้ต้องนึกถึงความอยู่รอดในอนาคต ดังนั้นเมื่ออาจารย์ไพบูลย์ถามคมกฤษจึงตอบออกไปเช่นนั้น

นอกจากนั้นการสื่อสารที่ผิดพลาดยังก่อให้เกิดความสับสนในสถานการณ์การเดินทางไปยังที่ต่างๆ โดยที่ความเข้าใจในเรื่องการจดจำสถานที่ต่างๆนั้นมีความแตกต่างกันระหว่างอาจารย์ไพบูลย์ กับคมกฤษ ซึ่งการจำสถานที่ได้ของคมกฤษจะหมายถึง จำลักษณะสถานที่ได้ว่ามีลักษณะเป็นอย่างไร แต่ไม่ได้หมายถึงว่าจะสามารถนำทางไปได้ถูกต้อง แต่ความเข้าใจของอาจารย์ไพบูลย์ คือ สามารถจำทางและสามารถนำทางไปได้ถูกต้อง ทำให้เกิดปัญหาขึ้น ดังนี้

“ บางทีถามมันนะ คมกฤษจำร้านก๋วยเตี๋ยวได้มั๊ยที่เคยขับรถไปกินกันนะ ร้านก๋วยเตี๋ยวที่เคยแวะกินกันนะ จำได้มั๊ย มันบอกมันจำได้ เราก็กลับไป ปล่อยให้มันขับไป พอคืนมาก็ถามไหนร้านก๋วยเตี๋ยวละ ไหนบอกว่าจำได้ มันบอกถ้าเห็นก็จำได้แต่เมื่อกี้ไม่รู้ว่ายู่ตรงไหนก็เลยบอกอ้าว...มันก็เท่ากับว่าจำไม่ได้แหละวะ คือมันไม่เหมือนกับเราเนี่ยนะ ถ้าเราเป็นอย่างนี้ก็หมายถึงว่าเราจำไม่ได้ แต่มันบอกมันจำได้ คือจำได้ถ้าเห็นร้านแต่ไม่รู้ว่ายู่ตรงไหน เนี่ยมันเป็นแบบนี้บ่อย จนเราต้องถามมันให้แน่ใจ”

(ไพบุลย์ ดวงจันทร์, ผู้ประกอบการ, สัมภาษณ์ 7 ตุลาคม 2549)

จากคำบอกเล่าของอาจารย์ไพบุลย์แสดงให้เห็นว่า ปัญหาที่เกิดขึ้นเกิดจากการไม่เข้าใจภาษาที่ต่างฝ่ายต่างสื่อสารกัน อันเนื่องมาจากภูมิหลังที่แตกต่างกันของคมกฤษกับบุคคลคู่สื่อสารนั่นเอง

นอกจากปัญหาที่ต่างฝ่ายต่างไม่เข้าใจในภาษาที่ใช้สื่อสารกันแล้ว ยังพบว่า คมกฤษไม่สามารถที่จะสื่อสารหรืออธิบายออกมาเป็นภาษาไทยได้ตามที่ตนเองคิด โดยเมื่อคู่สื่อสารถามคำถามที่มีความซับซ้อนแตกต่างจากคำถามถามตอบทั่วไป คมกฤษจะไม่สามารถเรียบเรียงคำตอบออกมาเป็นประโยคได้ โดยที่คุณสุคตสวาทได้เล่าให้ฟังว่า ในช่วงแรกที่คมกฤษย้ายเข้ามาอยู่ใหม่นั้นจะพบกับปัญหานี้ ดังนี้

“ บางทีเค้าพูดอะไรกันแล้วเราสงสัย เค้าก็บอกเราไม่ได้นะ บางทีเค้าคุยกันเนี่ยแล้วก็หัวเราะ เราก็ถามว่าหัวเราะอะไรกันแบบนี้เนี่ยนะ เค้าก็บอกเราไม่ได้ว่าเค้าหัวเราะอะไร เราก็ต้องแคะลงไปว่าคุยกันเรื่องอะไรหรือ ดูอะไรมาถึงหัวเราะกัน แค่นั้นแล้วเค้าคุยเรื่องอะไรเนี่ยก็เล่าไม่ได้ ตอบคำถามไม่ได้ว่าหัวเราะอะไร หรือบางทีเวลาเห็นเค้าสอนลูกเค้าว่าไม่ให้ทำอย่างนั้นอย่างนี้นะนะ เราก็จะไม่เข้าใจว่าทำไมเค้าถึงสอนอย่างนั้น เราก็ถามเค้า เค้าก็บอกให้เราไม่รู้ไม่ได้ว่าทำไม เค้าอธิบายไม่ได้ จนกระทั่งเราสงสัยจริงๆนะ เราถึงจะถามให้อ้อมๆ ไปจนกว่าจะรู้ว่าเค้าหมายความว่าอย่างไร”

(คุณสุคตสวาท ศุทธสุวรรณ, ผู้ประกอบการ, สัมภาษณ์ 15 ตุลาคม 2549)

“ .....พอลถามเค้าก็อธิบายไม่ได้ โดยเฉพาะคมกฤษเนี่ย เค้าก็บอกให้เราไม่รู้ไม่ได้ว่าทำไม ซึ่งสติปัญญาเค้าอาจจะต่ำอยู่แล้ว พอเค้ามาเห็นหรือรับอะไรใหม่ๆเข้าไป เค้าก็เลยยังอธิบายของเค้าไม่ได้ บางอย่างก็เลยไม่รู้ว่าจะทำไมเค้าถึงอธิบายเรื่องนี้เพราะอะไร แล้วเรื่องนี้เค้าถึงยังงั้นทำไมถึงไม่ทำอย่างนั้น ทำไมถึงไม่กินอะไรอย่างนี้”

(คุณสุคตสวาท ศุทธสุวรรณ, ผู้ประกอบการ, สัมภาษณ์ 15 ตุลาคม 2549)

“ บางทีนะเค้าคุยกัน แล้วยกิ้งหัวเราะกัน เราก็ฟังอยู่ด้วยก็ไม่เห็นจะนำหัวเราะตรงไหน คมกฤษพูดอย่างหนึ่ง อีกคนพูดอย่างหนึ่ง คุยกันไปคนละเรื่องเลย แต่มันคุยกันได้ แล้วยกิ้งหัวเราะกัน.....”

(ไพบูลย์ ควงจันทร์ , ผู้อุปการะ , สัมภาษณ์ 7 ตุลาคม 2549)

จะเห็นได้ว่า การย้ายมาอาศัยที่จังหวัดนครนายกในช่วงแรกนั้น การสื่อสารในบริบทชีวิตประจำวันทั้งคมกฤษและผู้ที่เป็นคู่สื่อสาร ไม่สามารถเข้าใจในขณะที่ทำการสื่อสารกัน โดยมีการแปลความหมายของบทสนทนาแตกต่างกันออกไป หรือแปลความได้ไม่ครบถ้วนสมบูรณ์ตามที่คู่สื่อสารของตนเองต้องการสื่อสาร การสื่อสารที่ผิดพลาดจึงเกิดขึ้น

การปฏิบัติตามคำสั่ง

นอกจากการไม่เข้าใจในการสื่อสารกันในชีวิตประจำวันแล้ว คมกฤษยังประสบปัญหาในเรื่องไม่เข้าใจในคำสั่งต่างๆที่คู่สื่อสารสั่งให้ปฏิบัติ โดยปัญหานี้เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นเนื่องจากคมกฤษไม่สามารถจับความตามที่คู่สื่อสารสื่อสารออกมาได้ จึงทำให้ไม่สามารถทำตามคำสั่งต่างๆได้ ซึ่งจากคำบอกเล่าของอาจารย์ไพบูลย์และคุณสุคสวาททำให้ทราบว่าคำสั่งความต่างๆกับคมกฤษ คมกฤษจะไม่สามารถปฏิบัติตามได้ครบถ้วนหรือไม่สามารถปฏิบัติตามได้เลย โดยเฉพาะถ้าเป็นคำสั่งที่ซับซ้อนหรือต้องทำหลายขั้นตอน จะยังเป็นปัญหามากยิ่งขึ้น ดังนี้

“ บางทีบอกว่าถ้าอันนี้ทำเสร็จแล้วให้ไปทำอันนั้น หลังจากนั้นก็ไปทำอันนั้นต่อ(อาจารย์ไพบูลย์)ไม่อยู่หลายวัน ก็จะได้อย่างเดียวได้อันแรกอย่างเดียว นอกนั้นไม่รู้อะไรแล้วหรือเวลาที่เราสั่งอะไรเค้าจะจับความไม่ได้ ทำไม่ถูก จับไม่ได้เลยว่าเราสั่งว่าอะไร ทำตามไม่ได้”

(ไพบูลย์ ควงจันทร์ , ผู้อุปการะ , สัมภาษณ์ 7 ตุลาคม 2549)

“ เวลาสอนเค้าเค้าก็ทำได้มั่ง ไม่ได้มั่ง บอกเรื่องนี้พุงนี้ต้องบอกใหม่ ก็อย่าซับซ้อนนะถ้าซับซ้อนนี้ไม่เข้าใจ ทำไม่ถูกแล้ว”

(สุคสวาทดี พุทธสุวรรณ , ผู้อุปการะ , สัมภาษณ์ 15 ตุลาคม 2549)

จะเห็นได้ว่าทั้งอาจารย์ไพบูลย์และคุณสุคสวาทดีประสบกับปัญหาในขณะที่ต้องสื่อสารด้วยการใช้คำสั่งแก่คมกฤษ โดยเฉพาะหากเป็นคำสั่งที่มีความซับซ้อน เป็นขั้นตอน คมกฤษจะไม่สามารถเข้าใจได้ รวมทั้งปฏิบัติตามไม่ได้

2. การไม่รู้ความหมายของคำและสัญลักษณ์

นอกจากปัญหาการไม่สามารถแปลความจากภาษาหนึ่งเป็นภาษาหนึ่งได้ครบถ้วนสมบูรณ์แล้ว จากการวิจัยยังพบปัญหาเรื่องการไม่รู้ความหมายของคำและสัญลักษณ์ โดยคมกฤษไม่สามารถเข้าใจในภาษาดั้งแต่ระดับคำ กล่าวคือ ไม่รู้จักคำศัพท์ต่างๆที่แตกต่างไปจากที่ที่ตนเองเคยอยู่อาศัย โดยคมกฤษจะใช้ศัพท์ต่างๆตามที่ตนเองเข้าใจหรือตามที่ตนเองรู้จักมา เช่น การเรียกสิ่งของทุกอย่างที่เป็นโลหะว่าเหล็กทั้งหมด เนื่องจากในสังคมเดิมของชนเผ่าซาไกนั้นเป็นสังคมวัฒนธรรมเชิงเดี่ยว ไม่มีความซับซ้อน ไม่มีคำศัพท์ที่แยกความแตกต่างของสิ่งของต่างๆดังเช่นในสังคมที่ย้ายมาอยู่ใหม่ ดังนั้นเมื่อมาพบกับสิ่งของที่แปลกแตกต่างออกไปจากที่เคยเห็นหรือเคยรู้จัก ก็จะเรียกเอาตามความเข้าใจของตนเองทั้งหมด

ปัญหาที่เกิดขึ้นทำให้สร้างปัญหาต่อตัวคมกฤษเองและต่อตัวของผู้ที่เป็นคู่สื่อสาร เพราะทำให้ไม่สามารถสื่อสารให้เข้าใจตรงกันได้ เนื่องจากคู่สื่อสารจะไม่สามารถเข้าใจได้เลยว่า “เหล็ก” ที่คมกฤษเรียกนั้นหมายถึงอะไร ส่วนคมกฤษก็เช่นเดียวกัน หากคู่สื่อสารใช้ศัพท์อื่นที่ไม่ใช่ “เหล็ก” เรียกสิ่งของที่เป็นโลหะเขาจะไม่สามารถเข้าใจได้เลยว่าสิ่งที่คู่สื่อสารพูดคืออะไร

“อะไรบางอย่างตอนที่เค้ามาใหม่ๆ อะไรก็ตามที่เป็นโลหะ เค้าจะเรียกเหล็กหมด ซ้อนก็เหล็ก ทัพที้ก็เหล็ก อะไรก็เหล็กหมด ตะปูก็เหล็กอะไรอย่างนี้นะนะ ”

(ไพบูลย์ ดวงจันทร์, ผู้อุปการะ, สัมภาษณ์ 7 ตุลาคม 2549)

ส่วนในเรื่องความรู้ความเข้าใจในสัญลักษณ์ทางภาษาต่างๆนั้นก็พบปัญหาเช่นเดียวกัน ถึงแม้ว่าคมกฤษจะเคยได้รับการศึกษาในโรงเรียนที่หมู่บ้านซาไก แต่เนื่องการเรียนเป็นการเรียนในลักษณะขาดความต่อเนื่อง ประกอบกับที่มานานและไม่ได้กลับมาเรียนหนังสืออีก ทำให้คมกฤษไม่สามารถเขียนและอ่านหนังสือได้ ไม่เข้าใจพยัญชนะในภาษาไทย จะเข้าใจเพียงพยัญชนะบางตัวเท่านั้น เช่น เมื่อคมกฤษเห็นพยัญชนะ ก.ไก่ ก็จะตีความสัญลักษณ์ ก.ไก่ นี้ว่า กรุงเทพ ตามที่ตนเองเคยรู้มา

“คมกฤษนี่อ่านหนังสือไม่ได้ เดี่ยวนี้ไม่ได้เลย ลืมหมดแล้ว ”

(สุดสวาทดี พุทธสุวรรณ, ผู้อุปการะ, สัมภาษณ์ 15 ตุลาคม 2549)

“คมกฤษนี่นะถ้าเห็นคำอะไรก็ตามที่ขึ้นต้นด้วยตัว ก.ไก่ คมกฤษจะอ่านว่า กรุงเทพ หมดทุกคำ”

(ไพบูลย์ ดวงจันทร์, ผู้อุปการะ, สัมภาษณ์ 7 ตุลาคม 2549)

ส่วนสัญลักษณ์ทางด้านตัวเลขก็เช่นเดียวกัน คมกฤษไม่เข้าใจสัญลักษณ์ตัวเลขที่ใช้แทนการนับ จะสามารถนับเลขได้เพียง 1 ถึง 2 เนื่องจากในภาษาของชนเผ่าชาโกลจะมีตัวเลขเพียง 1 ถึง 2 เท่านั้น หากมากเกินไปกว่านี้ก็จะเป็นอย่างมากไม่สามารถนับต่อไปได้

“ คมกฤษเค้าจะนับได้แค่สองเท่านั้น นาย บีเย ชากกว่านี้ก็จะเป็นอย่างมาก อินพี นิดี้ คือ นับต่อไม่ถูกแล้ว มันมากมาย ”

(ไพบูลย์ ดวงจันทร์, ผู้อุปการะ, สัมภาษณ์ 7 ตุลาคม 2549)

“ ให้คมกฤษชายฝึกนะ ให้มัดกำละกิโกลเนี่ยทำไม่ได้ ก็เลขบอกให้นับ 30 ดัน ก็ยังทำไม่ได้อีก เราก็เลยต้องใช้วิธีให้คนซื้อขังเอาเอง ”

(สุคสาวทดี พุทธสุวรรณ, ผู้อุปการะ, สัมภาษณ์ 15 ตุลาคม 2549)

นอกจากนั้นในเรื่องวันเวลาก็เช่นเดียวกัน คมกฤษไม่สามารถเข้าใจในสัญลักษณ์ที่แสดงในเรื่องวันเวลา โดยไม่สามารถนับวันเวลาได้อย่างถูกต้อง เนื่องจากตามวัฒนธรรมเดิมของพวกเขาไม่มีสัญลักษณ์ในการแสดงลำดับวันเวลา ดังนั้น คมกฤษจึงไม่เข้าใจมโนภาพที่เกี่ยวกับเรื่องวันเวลา เมื่อมาอยู่ในวัฒนธรรมใหม่การใช้สัญลักษณ์แสดงเรื่องวันเวลากับคมกฤษจึงเป็นปัญหาเกิดขึ้น

“ ในเรื่องวันเวลานี้ คมกฤษเค้าจะไม่รู้นะ คือ จันทร อังคาร พุธ เนี่ยเค้าจะนับไม่ได้ ถ้าบอกว่าวันพุธให้เข้าไปที่บ้านเนี่ยนะ จะต้องไล่กับเค้าไปว่า หลังจากวันที่พูดเนี่ย อย่างนี้นะ อย่างนี้นะ (นับนิ้วไปด้วย) ถ้าบอกว่าวันพุธให้เข้าไป ถ้าวันนี้เป็นวันอาทิตย์เนี่ย ไม่มีทางทำได้ ”

(สุคสาวทดี พุทธสุวรรณ, ผู้อุปการะ, สัมภาษณ์ 15 ตุลาคม 2549)

ดังนั้น จะเห็นได้ว่า การย้ายมาอยู่ในที่มีวัฒนธรรมที่แตกต่างออกไปจากเดิมทำให้คมกฤษมีปัญหาในการรับรู้เรื่องความหมายของคำและสัญลักษณ์ใหม่ ที่ไม่มีใช้ในวัฒนธรรมเดิมของพวกเขา

3. การเลือกใช้ระดับภาษาที่เหมาะสม

ในเรื่องระดับภาษานั้น จากการวิจัยพบว่า คมกฤษยังมีปัญหาในเรื่องการใช้ระดับภาษาที่เหมาะสม กล่าวคือ คมกฤษไม่สามารถรู้ได้ว่าการพูดหรือการแสดงกิริยากับผู้พูดที่มี

สถานะแตกต่างกันออกไปจะใช้คำพูดหรือกิริยาอย่างไรให้เหมาะสม

ซึ่งปัญหานี้เกิดขึ้นเนื่องมาจากภาษาถิ่นเดิมของชนเผ่าชาวกอนัน จะใช้ภาษาในระดับเดียวกันทั้งหมด ไม่มีแบ่งแยกเพศ อายุ หรือระดับใดๆ ทำให้คมกฤษไม่คุ้นเคยเมื่อมาอยู่ในวัฒนธรรมใหม่ ดังนั้นในช่วงแรกคมกฤษจึงไม่สามารถเข้าใจการสื่อสารด้วยระดับภาษาที่แตกต่างกันได้ ดังที่คุณสุคตสวาทคิดกล่าวถึงคมกฤษในเรื่องระดับภาษานี้ว่า คมกฤษไม่สามารถใช้ระดับภาษาได้อย่างถูกต้องกับบุคคลที่แตกต่างออกไปได้ เช่น การสื่อสารกับพระ ความแตกต่างของการพูดกับผู้ใหญ่หรือกับคนรุ่นเดียวกัน เป็นต้น

“ ระดับภาษานี้ยังไม่ค่อยรู้ ไม่รู้หรอก พระจะใช้ยังไงไม่เคยรู้ พูดกับผู้ใหญ่พูดกับรุ่นเดียวกันไม่รู้ รู้แต่ว่าจะกินก็กินกัน ที่จะไปเชิญไปบอกแบบไหนนี่ไม่มี ”

(สุคตสวาทดี พุทธสุวรรณ , ผู้ประกอบการ , สัมภาษณ์ 15 ตุลาคม 2549)

ดังนั้นจะเห็นได้ว่า การมีระดับภาษาที่แตกต่างกันนี้ ทำให้คมกฤษเกิดปัญหาเมื่อต้องมาอยู่ในสังคมที่มีการแบ่งระดับของภาษาอย่างชัดเจน

กล่าวโดยสรุป จากการวิจัยพบว่า ในช่วงแรกที่คมกฤษย้ายออกมาจากหมู่บ้านศรีธาร โคนัน คมกฤษและผู้ที่เป็นคู่สื่อสารยังประสบกับปัญหาการไม่เข้าใจหรือไม่รู้ภาษาที่ใช้สื่อสารกัน อันเนื่องมาจากการมีภูมิหลังทางภาษาและวัฒนธรรมที่แตกต่างกันออกไป โดยปัญหาที่เกิดขึ้นแยกออกเป็น 3 ลักษณะ คือ

1. ไม่สามารถแปลความจากภาษาหนึ่งเป็นภาษาหนึ่งได้อย่างครบถ้วนสมบูรณ์
2. การไม่รู้ความหมายของคำและสัญลักษณ์
3. ไม่สามารถเลือกใช้ระดับภาษาที่เหมาะสม

ซึ่งปัญหาข้างต้นที่กล่าวมานี้ เป็นอุปสรรคที่ทำให้การสื่อสารระหว่างคมกฤษและบุคคลที่เป็นคู่สื่อสารต่างวัฒนธรรมขาดประสิทธิภาพ

เห็ณญา ศรีธารโต (ปู) กับ บุคคลคู่สื่อสาร

ดังที่ได้กล่าวมาแล้วว่า ขวัญกมลหรือปู เป็นเด็กชาวกอนันที่วัฒนธรรมเมืองเข้าถึงแล้ว รวมทั้งมีการใช้สื่อโทรทัศน์และวิทยุเมื่อครั้งอาศัยอยู่ที่หมู่บ้านศรีธาร โตทำให้ปูรู้จักกับ

ภาษาและวัฒนธรรมในแบบเมืองจากสื่อต่างๆมาบ้าง และจากการที่ปู่ย้ายออกมาในขณะที่อายุยังน้อยทำให้เกิดปัญหาที่แตกต่างไปจากคคมกฤษ รวมทั้งมีการเรียนรู้และปรับตัวได้ดีกว่า

จากการวิจัย พบว่า ปู่มีปัญหาการไม่เข้าใจหรือไม่รู้ภาษาที่ใช้สื่อสารกันบ้าง แต่เป็นในช่วงระยะเวลาสั้นๆ ยิ่งเมื่อได้เข้ามาศึกษาในระบบโรงเรียนปัญหาต่างๆเหล่านั้นก็ลดน้อยลงไป ปัญหาที่พบแยกได้เป็น 3 ลักษณะ เช่นเดียวคคมกฤษแต่ระดับของปัญหามีความแตกต่างกันไป ดังนี้

1. ไม่สามารถแปลความภาษาหนึ่งเป็นอีกภาษาหนึ่งได้อย่างครบถ้วนสมบูรณ์

การสื่อสารในชีวิตประจำวัน

การสื่อสารในทั่วไปชีวิตประจำวันทั่วไปของปู่ พบว่า มีปัญหาการไม่สามารถแปลความภาษาหนึ่งเป็นอีกภาษาหนึ่งได้ครบถ้วนตามที่ผู้สื่อความหมายต้องการ โดยอาจารย์รุ่งนภาและอาจารย์เฉลิมศรี อาจารย์โรงเรียนนายกัฒนากร โรงเรียนที่ปู่เรียนหนังสืออยู่ประสบกับปัญหานี้เมื่อต้องสื่อสารกับปู่ กล่าวคือ ในขณะที่ทำการสื่อสารกัน ปู่จะไม่สามารถไม่เข้าใจในสิ่งที่ผู้สื่อสารพยายามที่จะสื่อสารออกไป ซึ่งจะแสดงผ่านทางอวัจนภาษาที่แสดงให้ผู้สื่อสารทราบได้ว่าไม่เข้าใจในสิ่งที่สื่อสารกัน ได้แก่ การนิ่งเฉย หรือแสดงออกทางสีหน้าว่าสงสัยไม่เข้าใจที่ผู้สื่อสารพูด ดังนี้

“บางครั้งเวลาเราพูดเนี่ย แบบจะไม่เข้าใจ ก็จะทำหน้าเต๋อๆ ตอบไม่ได้ คือสมมติ นะคะ คือเรอบอก เอ้า กินข้าว เขาก็จะมองหน้าเรา เขาก็ไม่เข้าใจ พอนานๆเข้าเขาก็จะค่อยเข้าใจ ตอนมาครั้งแรกก็ยังสื่อความหมายกับเรา ภาษานะ คือ พอพูดแล้วเขาก็จ้องตาเรา เหมือนยังไม่รู้ความหมายแน่ชัดว่า เราพูดอย่างนี้มันหมายความว่ายังไง จะให้ทำยังไง เขาก็จะไม่ค่อยกระตือรือร้น”

(เฉลิมศรี ชูชื่น , อาจารย์ โรงเรียนนายกัฒนากร , สัมภาษณ์ 10 พฤศจิกายน 2549)

“ คือสื่อความหมายไม่เข้าใจกันนะค่ะ อย่างบางทีบอก ปู่ไปหยิบอันนี้มาให้ครู รุ่งชฎิก เเฉย เขาก็จะเฉย มองหน้าเหมือนกับไม่รู้ค่ะ เราก็ต้องอธิบาย อะไร เป็นอะไร”

(รุ่งนภา ดันดิชิรานุสรณ์ , อาจารย์โรงเรียนนายกัฒนากร , สัมภาษณ์ 10 พฤศจิกายน 2549)

ส่วนเพื่อนนักเรียนที่โรงเรียนของปู่ก็เช่นเดียวกัน ในตอนแรกที่ปู่ย้ายมาเรียนใหม่นั้น การสื่อสารระหว่างเพื่อนนักเรียนด้วยกันยังไม่สามารถเข้าใจซึ่งกันและกันได้คตินัก โดยน้อง

แอมปี เด็กหญิงวันวิสา วรวิทย์ เพื่อนสนิทของปูเล่าให้ผู้วิจัยฟังถึงเรื่องการสื่อสารที่ไม่เข้าใจตรงกันนี้โดยใช้คำว่า “คุยไม่รู้เรื่อง” ซึ่งแสดงให้เห็นว่าเมื่อปูทำการสื่อสารกับเพื่อนนักเรียนนั้น เพื่อนไม่สามารถแปลความตามที่ปูสื่อสารออกมาได้อย่างครบถ้วน และปูเองก็เช่นเดียวกันที่แปลความตามที่เพื่อนต้องการสื่อสารออกมาไม่ได้ครบถ้วนเช่นเดียวกัน โดยเพื่อนกล่าวว่า “พอต่อมาเค้าก็ฟังออก” ที่แสดงให้เห็นว่าในปูยังสามารถฟังและจับใจความตามได้อย่างครบถ้วนสมบูรณ์ในขณะที่สื่อสารกันในช่วงแรกที่ย้ายมาอยู่ใหม่

“แรกๆเค้าก็คุยไม่รู้เรื่องค่ะ พอต่อมาเค้าก็ฟังออก”

(วันวิสา วรวิทย์, เพื่อนนักเรียน, สัมภาษณ์ 10 พฤศจิกายน 2549)

การปฏิบัติตามคำสั่ง

นอกจากการสื่อสารทั่วไปในชีวิตประจำวันแล้ว ในการสื่อสารด้วยคำสั่งต่างๆยังพบว่า ปู ไม่สามารถเข้าใจและไม่สามารถปฏิบัติตามคำสั่งต่างๆได้อย่างครบถ้วน คู่สื่อสารที่ประสบกับปัญหานี้มากที่สุด คือ คุณสุคตสวาทดี เพราะเป็นผู้อุปการะและมีความใกล้ชิดกับปูกว่าบุคคลอื่น

“ปูเนี่ยสั่งอะไรจะทำไม่ค่อยได้ ปลาจะรู้เรื่องมากกว่า บางทีเค้าฟังเรา ในบางอย่างที่เราคิดว่า เออ แค่นี้เค้าคงจะเข้าใจแล้วนะ แต่ปลาจะจับได้ง่ายกว่า คือเหมือนเค้าจะติดต่อกับเราเรื่องกว่า เค้าจะรู้ว่า เออ ถ้า “ชะ” พูคอย่างนี้คืออย่างนี้นะ แต่ปูเนี่ยจะต้องขำแล้วขำอีก เค้าจะทำไม่ถูก บางทีบอกว่าทำอย่างนี้แล้วต่อด้วยอย่างนี้นะ ค่อนั้นนะ ทำไมอันนี้ถึงไม่หันขวาไม่หันซ้าย อันนี้มันทำอย่างนี้มันดีกว่าทำอย่างนั้น เค้าก็จะไม่ทำตามเหมือนกับว่าไม่รู้เรื่อง ไม่เข้าใจ ปูจะทำได้ไม่ดีเท่าปลา”

(สุคตสวาทดี พุทธสุวรรณ, ผู้อุปการะ, สัมภาษณ์ 25 ตุลาคม 2549)

จะเห็นได้ว่า ในคำสั่งที่คู่สื่อสารพยายามสื่อสารออกไป การแปลความของปูยังไม่ครบถ้วนสมบูรณ์ ทำให้ไม่สามารถปฏิบัติตามคำสั่งนั้นได้ ซึ่งปูแสดงออกให้เห็นอย่างชัดเจน โดยเฉพาะกับคำสั่งที่ซับซ้อนเป็นขั้นตอนต่อเนื่องจะยังไม่สามารถปฏิบัติตามได้อย่างถูกต้อง

2. การไม่รู้ความหมายของคำและสัญลักษณ์

ส่วนปัญหาเรื่องการไม่รู้ความหมายของคำและสัญลักษณ์นั้น ปู ยังคงมีปัญหาในเรื่องความหมายของศัพท์บางคำที่มีความซับซ้อนไปกว่าคำศัพท์ที่เคยได้พบเห็นมาในวัฒนธรรม

เดิม และเป็นศัพท์ที่ไม่มีใช้หมู่บ้านชาโกเดิม เช่น ศัพท์ที่มีการแยกแยะรายละเอียดประเภทสิ่งของ ได้แก่ ทัพพี ตะหลิว ปูจะไม่สามารถใช้ได้อย่างถูกต้อง โดยจะไม่เข้าใจในความหมายและไม่สามารถแยกแยะสิ่งของเหล่านี้ได้

ปัญหานี้เป็นปัญหาที่มาจากกรณีวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน โดยที่ในวัฒนธรรมเดิมของพวกเขา นั้นอะไรก็ตามที่ใช้ดักสิ่งของก็จะเรียกว่าเครื่องดักทั้งหมด และสิ่งของอันเดียวที่เรียกว่าเครื่องดักนี้ก็จะสามารถใช้ได้กับทุกสิ่ง กล่าวคือ เครื่องดักของเขาจะมีอยู่สิ่งเดียวที่สามารถนำมาใช้ดักของทุกอย่างได้ จะไม่มีการแยกแยะว่าใช้สำหรับดักอะไร แต่จะใช้สิ่งของอันเดียวกันนี้ดักทั้งหมด ดังนั้นเมื่อมาเจอสิ่งที่มีการแยกแยะประเภทแตกต่างออกไป ก็จะไม่สามารถเข้าใจได้ว่าสิ่งนั้นคืออะไร

“ ทัพพี ตะหลิว นี่เค้าจะไม่รู้ ไม่รู้จักว่าอะไรเป็นยังไง คือเครื่องดักก็คือเครื่องดัก ไม่มีที่จะมาแยกแยะว่าอันนี้ใช้ดักอันนี้ อันนี้ใช้ดักอันนั้น ถ้างอกไปหียบทัพพี หียบตะหลิว หียบไม่ได้ ไม่รู้ว่าอันไหนคืออะไร ”

(สุดสวาทดี พุทธสุวรรณ , ผู้อุปการะ , สัมภาษณ์ 25 ตุลาคม 2549)

จะเห็นได้ว่า เรื่องความหมายของคำและสัญลักษณ์ในวัฒนธรรมใหม่นี้ ยังเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นกับปู แต่ระดับของปัญหานั้นที่เกิดขึ้นนั้นพบว่ามีระดับน้อยกว่าของคมกฤษ โดยคำศัพท์พื้นฐานทั่วไป ปู สามารถเข้าใจได้ดี จะไม่เข้าใจเฉพาะศัพท์ที่มีรายละเอียดมากขึ้นเท่านั้น

3. การเลือกใช้ระดับภาษาที่เหมาะสม

ในเรื่องระดับภาษาเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นกับปูเช่นเดียวกับคมกฤษ ที่ไม่สามารถเข้าใจในเรื่องของระดับภาษา ซึ่งเป็นเพราะในภาษาเดิมของชนเผ่าชาโกจะใช้ภาษาในระดับเดียวกันทั้งหมด ซึ่งอาจารย์ผู้สอนที่โรงเรียนได้เล่าในเรื่องปัญหาการใช้ระดับภาษา ดังนี้

“ ถ้าพูดถึงเรื่องระดับภาษานะก็พอใช้ได้ แต่ว่ามาใหม่ๆเนี่ยเค้าก็จะห้วนๆ บอกว่ากินข้าวหรือยัง เค้าก็บอกว่ากินแล้ว แต่เค้าจะไม่มีตะ ขา อะไร แล้วก็ไม่ค่อยพูด เพราะว่าเค้ากลัวว่ามันจะผิดหรือเปล่า พูดไปแล้วเนี่ยมันจะถูกมั๊ย ”

(รุ่งนภา ดันดิชิรานุสรณ์ , อาจารย์ โรงเรียนนายกัฒนานคร , สัมภาษณ์ 10 พฤศจิกายน 2549)

“ เค้าจะไม่ค่อยคุยนะตอนแรก แต่ถ้าวรณามเราคุยด้วยเค้าก็จะคุย บางทีเราถามว่าเข้าใจมั๊ย เค้าก็จะพยักหน้า แสดงสัญลักษณ์ว่ารับรู้อ่าทำได้ เข้าใจเรา เรายังจะบอกว่า ห้ามพยักหน้า

นะเวลาพูดกับครู เขาก็จะบอก ค่ะ ก็เข้าใจ”

(เฉลิมศรี ชูชื่น , อาจารย์ โรงเรียนนายกวิพัฒนากร , สัมภาษณ์ 10 พฤศจิกายน 2549)

จะเห็นได้ว่า ปูไม่สามารถเข้าใจได้ว่าเมื่อสื่อสารกับผู้ที่มีอาวุโสกว่าจะต้องใช้คำพูดและแสดงกิริยาที่สุภาพให้แตกต่างไปจากการพูดกับบุคคลอื่นทั่วไป แต่อย่างไรก็ตาม ปัญหานี้เกิดขึ้นในช่วงแรกเท่านั้น ในปัจจุบันปูรู้จักการใช้ระดับภาษาได้ดี โดยเรียนรู้จากที่บ้าน โดยคุณสุคตสวาทดีและอาจารย์ไพบูลย์เป็นผู้สอน ส่วนที่ละเอียดซับซ้อนขึ้นไปปู ปลาและแมน ได้รับการสอนจากทางโรงเรียน และจากการเห็นเพื่อนนักเรียนที่โรงเรียน

นอกจากการสื่อสารที่ไม่เข้าใจตรงกันจะเป็นสาเหตุมาจากการมีภาษาและวัฒนธรรมที่แตกต่างออกไปแล้ว อีกสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ผู้สื่อสารประสบกับปัญหาการไม่เข้าใจตรงกัน คือ การมีบุคลิกลักษณะนิ่งเฉยของปู โดยพบว่า ปัญหาที่พบกับปูนี้ที่แตกต่างไปจากสมาชิกชาวไทคนอื่น คือ การมีลักษณะเฉพาะตัวที่เป็นคนนิ่งเฉย ดังนั้น ในบางครั้งการสื่อสารที่ไม่เข้าใจกันจึงเกิดจากการที่ผู้ที่เป็นคู่สื่อสารไม่สามารถรับรู้ได้ว่าสิ่งที่บอกรหรือส่งออกไป ปูสามารถเข้าใจได้หรือไม่ โดยผู้ใกล้ชิดที่เป็นสมาชิกในครอบครัวผู้อุปการะกล่าวว่า

“ เข่าจะเฉย บางทีถามอะไรเฉย ไม่รู้เข้าใจหรือเปล่า อย่างเนี่ยนะ คิ้ว (คุณสุคตสวาทดี) เข่าถามมัน มันไม่พูด หึ ไม่พูด ถามเท่าไรก็เฉย ก็โมโหซิ อย่างถามว่าเข้าใจมั๊ย มันจะ “ ค่ะ ” ซักคำก็ไม่มี จนบางทีคิ้ว (คุณสุคตสวาทดี) เข่าก็โมโห ”

(บุญลาภ รอดวัฒนกุล , สมาชิกในครอบครัวผู้อุปการะ , สัมภาษณ์ 4 พฤศจิกายน 2549)

กล่าวโดยสรุป จากการวิจัยจะเห็นได้ว่า เพ็ญญา หรือปู ประสบกับปัญหาการไม่เข้าใจหรือไม่รู้ภาษาที่ใช้สื่อสารเช่นเดียวกันกับคคมกฤษ กล่าวคือ ตอนที่ย้ายมาอยู่ในช่วงแรก ยังไม่สามารถสื่อสารได้เข้าใจกันระหว่างคู่สื่อสารได้ โดยปัญหาที่พบนั้น เป็นปัญหาการไม่เข้าใจกันในขณะที่สื่อสาร โดยปัญหาที่เกิดขึ้นแยกออกเป็น 3 ลักษณะเช่นเดียวกันกับคคมกฤษ คือ

1. ไม่สามารถแปลความจากภาษาหนึ่งเป็นอีกภาษาหนึ่งได้อย่างครบถ้วนสมบูรณ์
2. การไม่รู้ความหมายของคำและสัญลักษณ์
3. ไม่สามารถเลือกใช้ระดับภาษาที่เหมาะสม

แต่อย่างไรก็ตาม การที่ปูเป็นเด็กชาโกรุ่นหลังที่วัฒนธรรมเมืองเข้าถึงแล้ว ดังนั้นระดับของปัญหาที่เกิดขึ้นจึงเกิดขึ้นในระดับที่น้อยกว่าที่เกิดขึ้นกับคคมกฤษ

ขวัญกมล ศรีธารโศ (ปลา) กับบุคคลคู่สื่อสาร

ขวัญกมล หรือ ปลา เป็นเด็กชาวซาไกที่ใช้ชีวิตอยู่ในหมู่บ้านซาไกเพียงระยะเวลาสั้นๆ เนื่องจากอาจารย์ไพบูลย์นำไปฝากไว้ที่บ้านพี่ชายที่จังหวัดพัทลุงตั้งแต่ยังเด็ก ทำให้ปลาใช้ชีวิตตามแบบวัฒนธรรมไทยได้ รวมทั้งคุ้นเคยกับผู้คนต่างวัฒนธรรม เพราะใช้ชีวิตอยู่ในตลาดช่วยผู้อุปการะขายของ ทำให้เรียนรู้วัฒนธรรมและภาษาต่างๆ ได้ดี นอกจากนั้นการที่ปลามีบุคลิกลักษณะเป็นเด็กร่าเริง เข้ากับคนอื่นได้ง่าย และไม่รู้สึกลักษณะทางกายภาพภายนอกของตนเองเป็นปมด้อย ดังนั้น ปลาจึงเป็นผู้ที่ประสบกับปัญหาการไม่เข้าใจหรือไม่รู้ภาษาที่ใช้สื่อสารกันน้อยที่สุดเมื่อเทียบกับสมาชิกซาไกคนอื่นในครอบครัว

ปัญหาการไม่เข้าใจหรือไม่รู้ภาษาที่ใช้สื่อสารของปลา พบว่า ตั้งแต่แรกที่ย้ายมาอยู่นครนายกเรียกได้ว่าเกือบจะไม่เกิดปัญหาขึ้นกับปลาเลย การสื่อสารทั่วไปในชีวิตประจำวันต่างๆ ปลาสามารถเข้าใจได้เป็นอย่างดีเช่นเดียวกับเด็กคนอื่นทั่วไป หรือแม้กระทั่งการส่งความต่างๆ ที่มีลักษณะซับซ้อนเป็นขั้นตอน ปลาก็สามารถเข้าใจรวมทั้งปฏิบัติตามได้เป็นอย่างดี

จากการบอกเล่าของคุณสุคตสวาทดี พบว่า คำสั่งต่างๆ ที่ส่งออกไป ปลาจะสามารถเรียนรู้และเข้าใจได้เร็ว โดยที่ไม่ต้องคอยบอกหรืออธิบายซ้ำอีกครั้ง รวมทั้งสามารถเข้าใจได้ว่าคุณสุคตสวาทดีต้องการสั่งให้ทำอะไรต่อไป และจะรีบทำตามก่อนที่จะได้รับคำสั่งว่าให้ทำอย่างนี้หรืออย่างนั้นต่อไป เนื่องจากรู้ว่าจะได้ทำให้เสร็จทีเดียวไม่ต้องเหนื่อยหรือเสียเวลาให้คุณสุคตสวาทดีต้องบอกอีกครั้ง

“เวลาสั่งเค้าจะรู้เลย แล้วจะถามเราต่อว่าทำอันนี้ด้วยมั๊ย ยะ คือเค้าจะรู้นะ จับเราได้ว่าจะให้ทำอะไรต่อไป ไม่ต้องบอกซ้ำ จะเข้าใจ ก็เค้าจะรู้นะก็จะถามเลยว่าเอาอันนั้นด้วยมั๊ย ยะ เค้าก็จะได้ไม่ต้องเหนื่อยวังขึ้นวังลง ”

(สุคตสวาทดี พุทธสุวรรณ, ผู้อุปการะ, สัมภาษณ์ 15 ตุลาคม 2549)

เช่นเดียวกับอาจารย์ไพบูลย์ที่เห็นว่า ปลาจะเรียนรู้และรับรู้การสื่อสารได้เร็วเมื่อเทียบกับคนอื่น การส่งความหรือสื่อสารอะไรจะเข้าใจได้ดี ไม่มีปัญหาต้องให้บอกซ้ำแต่อย่างใด

“อย่างสั่งให้ทำงานอะไรเนี่ยนะ ส่งความทั้งแมน ทั้งไ้ปุ๊ เนี่ยจับความไม่ได้ว่าสั่งอะไร แต่ไ้ปลาเนี่ยทำเลย ไ้ปลาเนี่ยรู้อะไรแล้ว มันพูดเลยว่าถึงเราจะอ่านหนังสือไม่ออกแต่เราก็เข้าใจ เค้าเร็วกว่า ปฏิบัติแล้ว ”

(ไพบูลย์ ดวงจันทร์, ผู้อุปการะ, สัมภาษณ์ 7 ตุลาคม 2549)

ดังนั้น จากการวิจัยจึงพบว่า ปลาเป็นผู้ที่ประสบปัญหาในเรื่องการไม่เข้าใจหรือไม่รู้ภาษาที่ใช้สื่อสารน้อยกว่าสมาชิกคนอื่นในครอบครัวชาวไท ซึ่งเนื่องมาจากเติบโตและอยู่ในหมู่บ้านชาวไทเพียงระยะเวลาสั้นๆ รวมทั้งมีโอกาสดูเรียนรู้วัฒนธรรมแบบชุมชนเมืองมาบ้างจากจังหวัดพัทลุง ทำให้เมื่อย้ายมาอยู่ในที่ใหม่จึงสามารถเข้าใจในภาษาของวัฒนธรรมแบบใหม่ได้เป็นอย่างดี

สมสุวรรณ ศรีธารโต (แมน) กับ บุคคลคู่สื่อสาร

สมสุวรรณ ศรีธารโต หรือแมน ประสบกับปัญหาการสื่อสารเรื่องการไม่เข้าใจหรือไม่รู้ภาษาที่ใช้สื่อสารกันในช่วงแรกที่ย้ายเข้ามาอยู่ในใหม่ โดยพื้นฐานทางด้านภาษาของแมนก่อนที่จะย้ายไปอยู่ที่พัทลุงนั้นแมนเป็นเด็กชาวไทยที่เรียนรู้วัฒนธรรมชาวไทยและใช้ภาษาชาวไทยได้ดีเช่นเดียวกับเด็กชาวไทยคนอื่น เนื่องจากเกิดและเติบโตรวมทั้งใช้ชีวิตอยู่จนอายุประมาณ 8 ปี ก่อนย้ายไปอยู่กับพี่ชายอาจารย์ไพบุลย์ที่พัทลุง จนกระทั่งเมื่อย้ายไปอยู่ที่พัทลุงก็ไม่ได้พบปะติดต่อสื่อสารด้วยภาษาชาวไทยกับผู้ใด ทำให้ในปัจจุบันแมนไม่สามารถสื่อสารด้วยภาษาชาวไทยได้แต่จะสามารถฟังเข้าใจได้ในบางประโยคเท่านั้น

ลักษณะปัญหาที่เกิดขึ้นกับแมนจะเป็นปัญหาในลักษณะเช่นเดียวกันกับปู คือพบปัญหาในเรื่องการสั่งงาน หรือเมื่อมีการสื่อสารที่มีลักษณะซับซ้อนหรือต้องทำเป็นขั้นตอน แมนจะไม่สามารถเข้าใจได้ แต่โดยทั่วไปแล้วสามารถสื่อสารกับผู้อื่นได้เข้าใจเป็นอย่างดี อาจจะมีเนื่องจากลักษณะภายนอกเป็นเช่นเดียวกับเด็กไทยทั่วไปดังนั้นความมั่นใจในขณะที่ทำการสื่อสารจึงมีมากตามไปด้วย

กล่าวโดยสรุป ปัญหาการไม่เข้าใจหรือไม่รู้ภาษาที่ใช้สื่อสารกัน เป็นปัญหาที่พบเมื่อครอบครัวชาวไทครอบครัวนี้ย้ายมาอาศัยอยู่ที่จังหวัดนครนายก โดยที่ระดับของปัญหาที่เกิดขึ้นนั้นมีความแตกต่างกันไปตามลักษณะภูมิหลังทางด้านภาษาและวัฒนธรรมที่แตกต่างกันไปในแต่ละคน โดยที่ คมกฤช ผู้ที่มีระดับของความใกล้ชิดในวัฒนธรรมชาวไทยมากที่สุดเพราะเกิดและเติบโตอยู่ที่หมู่บ้านชาวไทมาเป็นระยะเวลานาน เป็นผู้ที่ประสบปัญหาการไม่เข้าใจหรือไม่รู้ภาษาที่ใช้สื่อสารกันมากที่สุด ส่วนปูและแมนที่มีความใกล้ชิดกับภาษาและวัฒนธรรมชาวไทยในระดับปานกลาง ก็จะประสบกับปัญหานี้ในระดับที่ลดน้อยลงมา โดยความแตกต่างของปูและแมนจะอยู่ที่ลักษณะทางกายภาพภายนอก ซึ่งลักษณะภายนอกของแมนเป็นเหมือนกับเด็กไทยทั่วไปทำให้ความมั่นใจขณะที่ทำการสื่อสารมีมากกว่าปู ส่วนปลา สมาชิกในครอบครัวชาวไทคนสุดท้ายที่อายุ

น้อยที่สุด เกิดและเติบโตอยู่ที่หมู่บ้านชาวกาเพียงระยะเวลาสั้นๆ และได้ใกล้ชิดกับบุคคลต่างวัฒนธรรมตั้งแต่เด็ก ทำให้ปัญหาการสื่อสารมีน้อยหรือแทบจะไม่พบปัญหาทางการสื่อสารนี้เลย

หากแยกปัญหาการไม่เข้าใจหรือไม่รู้ภาษาที่ใช้สื่อสารกันตามแต่ละประเด็นปัญหาแล้ว จะพบว่า ครอบครัวชาวกาแต่ละคนมีปัญหาที่เหมือนและแตกต่างกันในแต่ละประเด็น 3 ประเด็นข้างต้นแตกต่างกัน ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ตารางแสดงปัญหาการไม่เข้าใจหรือไม่รู้ภาษาที่ใช้สื่อสารกัน

ปัญหาการไม่เข้าใจหรือไม่รู้ภาษาที่ใช้สื่อสารกัน	สมาชิกครอบครัวชาวกา			
	กมกฤษ	เพ็ญภา	ขวัญกมล	สมสุวรรณ
1. ไม่สามารถแปลความจากภาษาหนึ่งเป็นภาษาหนึ่งได้อย่างครบถ้วนสมบูรณ์				
- การสื่อสารในชีวิตประจำวัน	***	**	-	**
- การสั่งงาน	***	**	-	**
2. การไม่รู้ความหมายของคำและสัญลักษณ์	***	**	-	**
3. การเลือกใช้ระดับภาษาที่เหมาะสม	***	**	-	**

ระดับปัญหาเมื่อเปรียบเทียบระหว่างสมาชิกในครอบครัวชาวกา

*** ระดับปัญหามาก / ** ระดับปัญหาปานกลาง / * ระดับปัญหาน้อย

จากตารางที่ 1 แสดงให้เห็นว่าครอบครัวชาวกาแต่ละคนมีระดับปัญหาที่แตกต่างกันออกไป ซึ่งเมื่อพิจารณาถึงความสัมพันธ์ระหว่างความใกล้ชิดในวัฒนธรรมเดิมที่เป็นวัฒนธรรมในแบบชนเผ่าชาวกากับระดับของปัญหาแล้วจะพบว่า กมกฤษที่เป็นผู้ที่มีชีวิตใกล้ชิดกับวัฒนธรรมในแบบชนเผ่าชาวกามากที่สุดเป็นผู้ที่มีปัญหาการไม่เข้าใจในขณะที่ทำการสื่อสารมากกว่าบุคคลอื่น ส่วนปูและแมนที่เคยได้เห็นและเรียนรู้ภาษาวัฒนธรรมแบบชาวกาบ้างก็มีระดับปัญหาอยู่ในระดับหนึ่งที่แตกต่างไปจากกมกฤษ แม้แมนจะมีลักษณะเป็นคนไทยเต็มตัวก็ตาม แต่ได้อาศัยและใช้ชีวิตอยู่ในหมู่บ้านชาวกาเท่ากับปู ดังนั้นปัญหาที่พบจึงคล้ายคลึงกันและระดับของปัญหาเท่ากัน ส่วนปูและแมนนั้นมีการใช้ชีวิตที่เรียกได้ว่า เป็นวัฒนธรรมในรูปแบบสังคมเมืองแล้ว ปัญหาที่เกิดขึ้นจึงน้อยไปกว่ากมกฤษ ปู และแมน

ดังนั้น เมื่อพิจารณาถึงระดับความใกล้ชิดในภาษาและวัฒนธรรมของชาวกาโตแต่ละคนเปรียบเทียบกับปัญหาการไม่เข้าใจหรือไม่รู้ภาษาที่ใช้สื่อสารกันแล้วจะพบว่ามีความแตกต่างกันออกไปตามระดับความใกล้ชิดในภาษาและวัฒนธรรม ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ตารางแสดงความสัมพันธ์ระหว่างความใกล้ชิดภาษาและวัฒนธรรมชาวกาโตกับระดับปัญหาการไม่เข้าใจหรือไม่รู้ภาษาที่ใช้สื่อสารกัน

ระดับของปัญหาการสื่อสารที่พบ	ระดับความใกล้ชิดในภาษาและวัฒนธรรมชาวกาโต		
	วัฒนธรรมชาวกาโตแบบเต็มตัว	วัฒนธรรมชาวกาโตแบบครึ่งๆกลางๆ	วัฒนธรรมชาวกาโตน้อย
ปัญหาการสื่อสารมาก	คมกฤษ		
ปัญหาการสื่อสารระดับปานกลาง		ปุ, แมน	
ปัญหาการสื่อสารระดับต่ำ			ปลา

กล่าวโดยสรุป จากตารางที่ 1 และ 2 แสดงให้เห็นว่ายิ่งระดับของการมีความใกล้ชิดวัฒนธรรมและภาษาในแบบชาวกาโตมากขึ้นเท่าไร ปัญหาทางการสื่อสารก็มีเพิ่มมากขึ้น ซึ่งเป็นไปตามภูมิหลังทางด้านภาษาและวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน โดยวัฒนธรรมที่แตกต่างกันนี้ทำให้ประสบกับปัญหาการไม่สามารถแปลความจากภาษาหนึ่งเป็นภาษาหนึ่งได้อย่างครบถ้วนสมบูรณ์ทั้งในขณะที่สื่อสารในชีวิตประจำวันทั่วไป หรือการปฏิบัติตามคำสั่งต่างๆ และปัญหาการไม่รู้ความหมายของคำและสัญลักษณ์ที่ไม่เข้าใจในประโยคหรือศัพท์ที่มีความแตกต่างออกไปจากวัฒนธรรมเดิมที่พวกเขาเคยรู้จัก รวมทั้งไม่สามารถเลือกใช้ระดับภาษาที่เหมาะสมได้ ส่งผลเกิดความผิดพลาดในขณะที่ทำการสื่อสารกัน

อย่างไรก็ตาม พบว่าในปัจจุบัน ปัญหานี้ไม่เกิดขึ้นกับ ปุ ปลา และแมนแล้ว เนื่องจากทั้ง 3 คน ได้รับการเรียนรู้จากการเข้าสู่ระบบการศึกษาในโรงเรียนมาเป็นเวลาประมาณ 3 ปี ทำให้ได้รับการเรียนรู้ขีดเคลตามแบบวัฒนธรรมไทยได้เป็นอย่างดี แต่สำหรับคมกฤษที่เมื่อย้ายออกมาจากหมู่บ้านชาวกาโตก็ไม่ได้รับการศึกษาเพิ่มเติมในด้านใดรวมทั้งคุ้นเคยกับภาษาและวัฒนธรรมแบบชาวกาโตมากกว่าคนอื่น ดังนั้นปัญหาการสื่อสารจึงยังพบอยู่บ้างแต่ไม่เป็นปัญหากับการดำรงชีวิตของเขาแต่อย่างใด

2. ปัญหาการขาดความรู้ในการสื่อสารตามวัฒนธรรมใหม่

ปัญหาการขาดความรู้ในเรื่องวัฒนธรรมใหม่นั้น เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นจากการที่ครอบครัวชาวไทยต้องย้ายมาอาศัยอยู่ในพื้นที่ที่มีวัฒนธรรมที่แตกต่างไปจากที่ตนเองเคยพบเห็นหรือเคยใช้ชีวิตอยู่ ทำให้ไม่สามารถเข้าใจในวัฒนธรรมใหม่หรือยังคงมีพฤติกรรมในการใช้วัฒนธรรมแบบเดิมที่ตนเองเคยใช้มาก่อน ส่งผลให้เกิดปัญหาในขณะที่สื่อสาร ซึ่งจากการวิจัยพบว่าการขาดความรู้ในการสื่อสารตามวัฒนธรรมใหม่นั้นเป็นการขาดความรู้ในการสื่อสารทั้งวงจภาษาและอวจนภาษา ซึ่งระดับความมากน้อยของปัญหามีความแตกต่างกันไปตามภูมิหลังของสมาชิกแต่ละคน ดังนี้

1. การขาดความรู้เรื่องวิธีการสื่อสารในการแสดงมารยาททางสังคม

คมกฤษ ขวัญกลม(ปู) และ สมสุวรรณ (แมน)

การขาดความรู้เรื่องวิธีการสื่อสารในการแสดงมารยาททางสังคม เป็นปัญหาการไม่เข้าใจในวิธีการสื่อสารตามมารยาททางสังคมในรูปแบบวัฒนธรรมใหม่ ทั้งที่เป็นการแสดงออกทางวงจภาษา ได้แก่ การกล่าวทักทาย การกล่าวขอบคุณ และอวจนภาษา ได้แก่ การแสดงกิริยาท่าทางในขณะที่สื่อสารด้วยมารยาททางสังคม เช่น การยกมือไหว้

จากการวิจัยพบว่า ในช่วงแรกที่ย้ายเข้ามาอยู่ใหม่นั้น คมกฤษ ปู และแมน ยังไม่สามารถเข้าใจการแสดงออกทางวงจภาษา ได้แก่ การกล่าวคำสวัสดิ์ การกล่าวคำขอบคุณ โดยไม่ทราบเรื่องความเหมาะสมในการปฏิบัติ กล่าวคือ ไม่สามารถทราบว่าเมื่อไหร่ที่ควรขอบคุณ หรือเมื่อไหร่ที่ควรสวัสดิ์ ซึ่งเป็นปัญหาเนื่องมาจากวัฒนธรรมเดิมของพวกเขาไม่มีการแสดงออกทางมารยาททางสังคมเช่นในวัฒนธรรมใหม่ ถึงแม้จะเคยได้เห็นหรือเคยเรียนรู้มาบ้างจากหมู่บ้านชาวกอ แต่ด้วยความไม่เคยชินและไม่ได้ปฏิบัติเป็นลักษณะนิสัยทำให้ไม่สามารถแสดงออกได้อย่างเหมาะสมเมื่อต้องย้ายมาอยู่ที่จังหวัดนครนายก

“ ต้องคอยบอกเค้า เค้า...สวัสดิ์ ก็ต้องเตือนเค้า เค้าจะเห็นนะว่ามีคนมาแต่ก็ไม่รู้จักที่จะทักทาย ต้องคอยเตือนแทบทุกครั้ง ขอบคุณอะไรก็ได้ ”

(สุคสาวตรี พุทธสุวรรณ , ผู้อุปการะ , สัมภาษณ์ 15 ตุลาคม 2549)

นอกจากมรยาททางสังคมที่แสดงออกผ่านทางวงจภาษาแล้ว การแสดงมรยาททางสังคมในรูปแบบวงจภาษาก็เป็นปัญหาเช่นกัน เช่น การไหว้ ที่ยังพบว่าไม่สามารถปฏิบัติได้ตามแบบแผนอย่างถูกต้อง ซึ่งอาจารย์ผู้สอนที่โรงเรียนนายทวฒนกร ได้กล่าวถึงเรื่องมรยาททางสังคมนี้ว่า แม้พวกเขาจะสามารถปฏิบัติได้แต่จะเป็นในลักษณะของการไม่เคยได้ปฏิบัติ ดังนั้น ความอ่อนน้อมสวยงามตามแบบวัฒนธรรมไทยจึงไม่เกิดขึ้น

“ ตอนแรก พวกการไหว้ อะไรเนี่ย เค้าก็จะทำแบบแข็งๆ ไม่สวยงามนะนะ เราก็จะบอกว่า ฟู ต้องพนมมือสวยๆ แล้วก็ต้องนอบน้อม ตอนแรกเนี่ยแม้แต่ย่อเขาก็ไม่ย่อ เราก็จะบอกต้องย่อเขย่อดัวลง ”

(รุ่งนภา ดันดิชิรานุสรณ์, อาจารย์โรงเรียนนายทวฒนกร, สัมภาษณ์ 10 พฤศจิกายน 2549)

ขวัญกมล (ปลา)

ความเข้าใจในเรื่องการแสดงมรยาททางสังคมของปลานั้น พบว่า ปลาซึ่งเป็นเด็กและเคยได้เรียนรู้รูปแบบวัฒนธรรมเหล่านี้มาบ้างทำให้ปลาสามารถเข้าใจและปฏิบัติได้ถูกต้องตามความเหมาะสม โดยสามารถรู้ได้ว่าเมื่อไหร่ที่ควรปฏิบัติ และลักษณะของการปฏิบัติก็เป็นไปตามแบบแผนที่ต้องการ

จากการวิจัยจะเห็นได้ว่า ความสามารถในการแสดงออกในเรื่องมรยาททางสังคม กนกฤช ฟู ปลาและแมน มีความแตกต่างกันออกไป โดย กนกฤช ฟู และแมน ถึงแม้จะได้เคยรับรู้ในรูปแบบเหล่านี้มาบ้างแต่เนื่องจากความไม่เคยชิน เพราะไม่ได้ปฏิบัติเป็นลักษณะนิสัย เมื่อครั้งที่อาศัยอยู่ที่หมู่บ้านซาไก ดังนั้น จึงขาดความเข้าใจในเรื่องการสื่อสารในการแสดงมรยาททางสังคม ซึ่งแตกต่างไปจากปลาเคยได้เรียนรู้รูปแบบวัฒนธรรมใหม่ทำให้มีความเข้าใจ และสามารถปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง

2. การขาดความรู้ความเข้าใจในประเพณีและวัฒนธรรมแบบไทย

นอกจาก การขาดความรู้เรื่องวิธีการสื่อสารในการแสดงมรยาททางสังคมแล้ว จากการวิจัยยังพบว่า ครอบครัวซาไกยังมีปัญหาในเรื่องการไม่รู้จักประเพณีและวันสำคัญต่างๆของไทยทั้งวันเด็ก วันพ่อ วันแม่ วันสงกรานต์ วันลอยกระทง หรือประเพณีที่เกี่ยวข้องกับวันสำคัญทางพุทธศาสนา เช่น การเวียนเทียน การทำบุญตักบาตร เป็นต้น หรือในเรื่องประเพณีการแต่งกายแบบอย่างไทยที่พวกเขายังขาดความรู้ความเข้าใจ

ซึ่งปัญหาที่พบนี้ เกิดขึ้นเนื่องมาจาก ในวัฒนธรรมเดิมของพวกเขาไม่มีประเพณีที่เกี่ยวข้องกับเรื่องดังกล่าว ประเพณีของชนเผ่าซาไกจะเป็นประเพณีที่เกี่ยวข้องกับช่วงของชีวิต ตั้งแต่เกิดจนตาย ซึ่งจะจัดเป็นประเพณีที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตในแต่ละช่วงชีวิต ได้แก่ การแต่งงาน การทำศพ ดังนั้น พวกเขาจึงไม่คุ้นเคยกับประเพณีต่างๆของไทย โดยปัญหาที่เกิดขึ้นกับ กมกฤษ ปู ปลาและแมนมีลักษณะปัญหาที่ใกล้เคียงกัน โดยปลาที่ถึงแม้จะเคยชินกับวัฒนธรรมแบบใหม่นี้มาบ้างแล้วแต่ความเข้าใจในเรื่องประเพณียังคงเป็นสิ่งที่เกิดปัญหาอยู่เช่นเดียวกับสมาชิกคนอื่น ซึ่งเป็นเพราะถึงแม้ปลาจะอยู่ที่พัทลุงแต่ก็อยู่ในช่วงระยะเวลาสั้นๆ และยังอยู่ในวัยเด็ก ดังนั้นจึงไม่มีโอกาสหรือสถานการณ์ให้เข้าร่วมในกิจกรรมตามประเพณีและวัฒนธรรมต่างๆ รวมถึงไม่ได้รับการเรียนรู้ในเรื่องนี้จากผู้อื่น ปัญหาที่เกิดขึ้นจึงมีลักษณะเช่นเดียวกัน

“ เรื่องวันพ่อวันแม่วันอะไรเนี่ยนะเค้าก็ไม่เคยรู้ เค้าไม่เคยทำไงตอนอยู่ที่บ้านเค้า แต่พอมาอยู่เค้าก็รู้เองตามเพื่อน ตามสังคม กมกฤษนี่เค้าก็ให้ความร่วมมือกับทางโรงเรียนดี เวลาโรงเรียนเชิญให้มาร่วมงานต่างๆนี่ก็จะมา อย่างเมื่องานวันพ่อนี้เค้าก็มาร่วมนะ ก็มาร่วมทำบุญ ตักบาตรกัน เค้าให้ความร่วมมือดี ”

(รุ่งนภา ดันดิชิรานุสรณ์, อาจารย์โรงเรียนนาวิกพัฒนานคร , สัมภาษณ์ 10 พฤศจิกายน 2549)

“ เค้าก็จะทำอะไรร่วมกับเพื่อนได้ อย่างลอยกระทง ทำกับเพื่อนได้ คือเค้าจะสนุกสนานไปกับเรากับเพื่อน อย่างวันลอยกระทงเนี่ยเค้าก็จะให้แต่งชุดประเพณีแบบไทยๆ ตอนแรกเค้าก็จะไม่ค่อยเข้าใจว่าแบบไทยๆเนี่ยมันแบบไหน เค้าก็ต้องบอกเค้า ต้องอธิบายว่าเสื้อเป็นไง ผ้าถุงเป็นไง แล้วก็หามายกให้เค้าดูว่าเป็นแบบไหน เค้าถึงจะเข้าใจว่า เออ แต่งกายแบบไทย แบบสวยงาม เค้าก็จะไปเอามาจากที่บ้าน ทำกระทงเหมือนกันเค้าบอกว่าเค้าไม่เคยทำ ทำไม่เป็น ลอยไม่เป็น เค้าก็สอนให้เค้าทำ เพื่อนเค้าก็ช่วยสอนด้วย ”

(รุ่งนภา ดันดิชิรานุสรณ์, อาจารย์โรงเรียนนาวิกพัฒนานคร , สัมภาษณ์ 10 พฤศจิกายน 2549)

กล่าวโดยสรุป ปัญหาการขาดความรู้เรื่องวิธีการสื่อสารในวัฒนธรรมใหม่ เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นเมื่อพวกเขาต้องย้ายมาอาศัยอยู่ที่จังหวัดนครนายก ซึ่งเป็นเรื่องของ การขาดความรู้เรื่องวิธีการสื่อสารในการแสดงมารยาททางสังคม และการขาดความรู้ความเข้าใจในประเพณีและวัฒนธรรมแบบไทย ซึ่งเกิดขึ้นเนื่องมาจากการมีวัฒนธรรมที่แตกต่างกันอย่างชัดเจนระหว่างวัฒนธรรมในแบบชนเผ่าซาไกกับวัฒนธรรมแบบสังคมไทย ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ตารางแสดงปัญหาการขาดความรู้ในการสื่อสารตามวัฒนธรรมใหม่

ครอบครัวชาวไทย	ปัญหาการขาดความรู้ในการสื่อสารตามวัฒนธรรมใหม่	
	การขาดความรู้เรื่องวิธีการสื่อสารในการแสดงมารยาททางสังคม	การขาดความรู้ความเข้าใจในประเพณีและวัฒนธรรมแบบไทย
คกกฤษ	***	***
เพ็ญภา (ปู)	**	**
ขวัญกมล(ปลา)	-	*
สมสุวรรณ (แมน)	**	**

ระดับปัญหาเมื่อเปรียบเทียบระหว่างสมาชิกในครอบครัวชาวไทย

*** ระดับปัญหามาก / ** ระดับปัญหาปานกลาง / * ระดับปัญหาน้อย

จากตารางแสดงให้เห็นว่าคกกฤษเป็นผู้มีปัญหาในเรื่องการขาดความรู้ในการสื่อสารตามวัฒนธรรมใหม่ในระดับที่มากกว่าสมาชิกคนอื่น ทั้งการขาดความรู้ในการแสดงมารยาททางสังคม และขาดความรู้ในประเพณีและวัฒนธรรมแบบไทย ส่วนปูและแมนมีระดับของปัญหาในระดับเดียวกันทั้งการขาดความรู้ในการแสดงมารยาททางสังคมและการขาดความรู้ความเข้าใจในประเพณีและวัฒนธรรมแบบไทย สำหรับปลานั้นพบว่าระดับของปัญหาเกิดขึ้นน้อยที่สุดและเกิดขึ้นในเรื่องการขาดความรู้ความเข้าใจในประเพณีและวัฒนธรรมแบบไทยเพียงด้านเดียว

3. ปัญหาการหลีกเลี่ยงการสื่อสารกับบุคคลต่างวัฒนธรรม

ปัญหาการหลีกเลี่ยงการสื่อสารกับบุคคลต่างวัฒนธรรมเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นกับครอบครัวชาวไทยในขณะที่ทำการสื่อสารกับบุคคลอื่นที่เป็นบุคคลต่างวัฒนธรรม ซึ่งแสดงออกมาให้เห็นอย่างชัดเจนถึงการพยายามที่จะไม่เผชิญหน้าหรือไม่ต้องการที่จะพูดคุยสื่อสารด้วย

ปัญหาการหลีกเลี่ยงการสื่อสารนี้ สมาชิกในครอบครัวชาวไทยแต่ละคนมีระดับปัญหาที่แตกต่างออกไปตามลักษณะทางกายภาพและความคุ้นเคยกับบุคคลต่างวัฒนธรรม รวมทั้ง

ความไว้วางใจในตัวของคุณครูที่เป็นผู้สื่อสาร โดยจากการวิจัยพบว่า ปู เป็นผู้ที่เหมาะสมกับปัญหานี้มากกว่าสมาชิกชาวไทคนอื่น ส่วนคนกลุ่มนี้ก็พบปัญหานี้เช่นกันแต่ระดับของปัญหาที่เกิดขึ้นมีระดับน้อยกว่าที่เกิดขึ้นกับ ปู ส่วนปลา และแมนไม่พบกับปัญหาการหลีกเลี่ยงการสื่อสารกับบุคคลแปลกหน้าหรือคนที่แตกต่างไปจากตนเองแต่อย่างใด

ลักษณะการหลีกเลี่ยงการสื่อสารของสมาชิกครอบครัวชาวไทแต่ละคนมีลักษณะดังต่อไปนี้

เพ็ญภา ศรีธารโต (ปู)

การหลีกเลี่ยงการสื่อสารที่เกิดขึ้นกับปู จากการวิจัยพบว่า เป็นผลมาจากการมีลักษณะทางกายภาพภายนอกที่บ่งบอกถึงความเป็นชนเผ่าชาวไทอย่างชัดเจน รวมทั้งหลังจากที่ปูย้ายออกมาจากหมู่บ้านชาวไทแล้ว ก็ไม่มีโอกาสในการสื่อสารกับบุคคลต่างวัฒนธรรมเท่าใดนัก ดังนั้นเมื่อต้องเข้าสู่สังคมใหม่ที่ต้องพบเจอกับคนแปลกหน้าและแตกต่างไปจากตนเอง ทำให้เกิดการหลีกเลี่ยงที่จะไม่เผชิญหน้ากับบุคคลอื่น เนื่องจากรู้สึกว่าคุณครูเป็นปมด้อยที่มีร่างกายภายนอกแตกต่างไปจากผู้อื่น

“ พอเค้ามาอยู่เนี่ยเค้าเป็นคนแปลกของคนอื่นที่เห็น แล้วเค้าก็จะทำตัวไม่ออก คนนั้นก็ทัก เวลาเดินไปไหนคนก็จะขอจับผมหน่อยนะ ทีนี้เค้าก็ไม่ว่าจะทำด้วยังดี แล้วตัวเค้าเองก็ไม่ชอบนะ โดยเฉพาะปูเนี่ยไม่ชอบ ไม่ชอบให้คนมาทัก มาดู มาพูด มาถาม ตอนเค้าแรกๆนะ เค้าจะทำหน้าบึ้งเลย คล้ายๆกับไม่ยอมให้ใครมาแตะเนื้อต้องตัวเค้า..... ”

(สุคนธ์วาทดี พุทธสุวรรณ , ผู้อุปการะ , สัมภาษณ์ 15 ตุลาคม 2549)

เห็นได้ว่าเมื่อต้องพบปะพูดคุยสื่อสารกับบุคคลอื่น ปู จะแสดงกิริยาที่บ่งบอกอย่างชัดเจนว่าไม่พอใจที่บุคคลอื่นแสดงความสนใจในความแตกต่างของตนเอง หรือมองตนเองว่าเป็นของแปลกไปจากคนอื่น ซึ่งปูมีการแสดงทั้งทางสีหน้าหรือกิริยาท่าทางที่บ่งบอกว่าวางตัวไม่ถูก

การถูกมองจากบุคคลอื่นในเรื่องความแตกต่างของตนเอง ทำให้ปูพยายามที่จะไม่พูดคุยหรือสื่อสารกับผู้อื่นที่ให้ความสนใจตนเองเป็นพิเศษ อาจารย์เฉลิมศรีและอาจารย์รุ่งนภา อาจารย์ประจำชั้นเล่าถึงครั้งแรกที่เจอครอบครัวชาวไทครอบครัวนี้ ว่า มีโอกาสเจอปู ก่อนที่คุณสุคนธ์วาทดี จะนำมาฝากเรียนที่โรงเรียน โดยครั้งแรกที่พบก็รู้สึกสนใจเป็นพิเศษเนื่องจากลักษณะ

ภายนอกที่แตกต่างไป จึงอยากที่จะพูดคุยทำความเข้าใจด้วย แต่เมื่อพูดคุยสอบถาม ปู่จะแสดงอาการนิ่งเฉยและไม่ตอบคำถามใดๆ หรือเมื่อปู่ได้มีโอกาสเข้าร่วมแข่งขันทักษะทางวิชาการที่ต้องพบกับบุคคลแปลกหน้าที่แสดงความสนใจในรูปร่างที่แปลกของตนเอง ปู่จะใช้วิธีนิ่งเฉย ซึ่งเป็นวิธีในการหลีกเลี่ยงที่จะสื่อสารกับบุคคลแปลกหน้าที่ไม่คุ้นเคยรู้จักมาก่อน

“ บ้านเค้าจะอยู่ใกล้โรงเรียนไหม๊ย ตอนที่เห็นครั้งแรกก่อนที่จะเข้า รร.เนี่ย ที่ไปเห็นเค้าที่ร้านก๋วยเตี๋ยวข้างบ้านเค้า เค้าออกมาทักคนใช้ในบ้านมาทักขะ เราก็คุยกัน อู๊ย น่ารัก คูซิคูซีย อยากรู้จัก ก็ถามเค้า ว่าชื่ออะไร แต่เค้าไม่พูด เฉย ถามคนที่มาด้วยก็ไม่พูดอะไร ”

(รุ่งนภา ตันติชิรานุสรณ์, อาจารย์โรงเรียนนายกัฒนาการ, สัมภาษณ์ 10 พฤศจิกายน 2549)

“ ตอนที่เคยพาไปสอบ ครู รร.อื่นเค้าก็จะพากันมาจับ เค้าก็จะชอบจะรุมมาจับ ตอนแรกเค้าก็จะถามว่า นิโกรหรือ ถามครั้งแรกที่เห็นเด็กเลขก็คือ เป็นนิโกรหรือเปล่า เป็นชาวต่างชาติหรือเปล่า แต่เค้าจะเฉย ไม่พูด ไม่พูดกับใครเลย ”

(รุ่งนภา ตันติชิรานุสรณ์, อาจารย์โรงเรียนนายกัฒนาการ, สัมภาษณ์ 10 พฤศจิกายน 2549)

เมื่อปู่เข้าสู่ระบบการเรียนการสอนในโรงเรียนแล้ว การสื่อสารกับอาจารย์ที่โรงเรียนก็เป็นไปด้วยความยากลำบาก เนื่องจาก ปู่ ไม่พยายามที่จะสื่อสารกับผู้ใด เมื่อถูกถามก็จะแสดงอาการนิ่งเฉย เหมือนไม่ต้องการที่จะสื่อสารด้วย

“ ตอนแรกนี่ ถามเค้าเค้าไม่พูดนะคะ มาแรกๆเนี่ยไม่พูดเลย นิ่งอย่างเดียว แล้วก็จะพูดไม่เข้าใจกับเราด้วย หรือยังงั้น หรือเป็นเด็กก็เลขอาจจะไม่กล้าพูด หรืออาจจะใช้ภาษาไม่เข้าใจ เค้าจะนิ่งเฉย ”

(เฉลิมศรี ชูชื่น, อาจารย์โรงเรียนนายกัฒนาการ, สัมภาษณ์ 10 พฤศจิกายน 2549)

ส่วนการสื่อสารกับเพื่อนนักเรียนก็เช่นเดียวกัน การถูกเพื่อนนักเรียนในชั้นเรียนมองตนเองว่ามีความแปลกแตกต่างออกไป รวมทั้งการไม่ได้รับการยอมรับจากเพื่อนนักเรียน ยังทำให้การหลีกเลี่ยงการสื่อสารมีมากขึ้น

“ เค้าจะไม่ค่อยคุย แต่กับครูเนี่ยเค้าจะคุย แต่กับเพื่อนจะไม่คุย ไม่ค่อยเล่น ตอนแรกที่เข้ามาใหม่ๆเนี่ยเพื่อนเค้าจะไม่คุยไม่ค่อยเล่น เค้าก็จะพูดคุยด้วยเวลาเราถาม แต่ตอนแรกที่เข้ามาเพื่อนเค้าไม่เล่นด้วยงั้นคะ เหมือนรังเกียจตัวดำ หรือเวลาเค้ามีปัญหาอะไรเพื่อนล้อหรือไม่เข้าใจอะไรเค้าก็จะไม่ค่อยพูด เค้าจะเงิบ ถ้าเราเห็นว่าเค้าสงสัย พอถามเค้าก็จะยิ่งเงิบ ไม่พูด ”

(รุ่งนภา ตันติชิรานุสรณ์, อาจารย์โรงเรียนนายกัฒนาการ, สัมภาษณ์ 10 พฤศจิกายน 2549)

ปัญหาการหลีกเลี่ยงการสื่อสารที่เกิดขึ้นกับปูนั้น ปัจจุบันยังเกิดขึ้นเมื่อปูต้องสื่อสารหรือพูดคุยกับบุคคลแปลกหน้า เนื่องจากรู้สึกถึงความแตกต่างของตนเองทำให้ไม่ได้รับการยอมรับจากบุคคลอื่น แม้กระทั่งได้เข้ามาใช้ชีวิตร่วมกับสังคมหมู่มากแล้วก็ตาม แต่หากต้องเจอกับบุคคลที่ไม่รู้จักหรือรู้สึกไม่ไว้วางใจก็จะพยายามที่จะไม่สื่อสารบุคคลเหล่านั้น

ดังนั้น จะเห็นได้ว่า ปู มีปัญหาในการหลีกเลี่ยงการสื่อสารกับบุคคลแปลกหน้าหรือบุคคลที่แตกต่างไปจากตนเองอย่างชัดเจน และปัญหานี้เป็นปัญหาสำคัญปัญหาหนึ่งที่เป็นต้นเหตุของการลาออกจากโรงเรียนในที่สุด

กมลฤช ศรีธารโต

ปัญหาการหลีกเลี่ยงที่จะสื่อสารกับคนแปลกหน้าหรือคนที่แตกต่างไปจากตนเองที่เกิดขึ้นกับกมลฤชเป็นปัญหาที่แตกต่างไปจาก ปู เนื่องจากกมลฤช มีความคุ้นเคยกับนักศึกษาของอาจารย์ไพบูลย์เนื่องจากติดตามอาจารย์ไพบูลย์ไปสอนหนังสืออยู่เป็นประจำ ดังนั้น ความคุ้นเคยในการพบปะผู้คนจึงมีมากกว่าปู

การหลีกเลี่ยงการสื่อสารที่เกิดขึ้นกับกมลฤชเป็นไปในลักษณะของการไม่ต้องการพูดคุยกับบุคคลที่ตนเองรู้สึกไม่ไว้วางใจ หรือเป็นบุคคลที่กมลฤชรับรู้ได้ว่า บุคคลนั้นมองตนเองในแง่ลบ ดังนั้น เมื่อต้องพบกับบุคคลดังกล่าว กมลฤชจึงมีการหลีกเลี่ยงการสื่อสารขึ้น

อาจารย์ไพบูลย์ ดวงจันทร์ กล่าวถึงปัญหาการหลีกเลี่ยงการสื่อสารของกมลฤชว่า หากเป็นบุคคลแปลกหน้าที่ไม่รู้จักหรือรู้สึกไม่ชอบจะไม่พยายามพูดคุยสื่อสารด้วยเลย แต่หากอาจารย์ไพบูลย์หรือ คุณสุศสวาทค์เป็นผู้แนะนำ ก็จะรู้สึกเชื่อใจและกล้าที่จะสนทนาด้วย

“ ถ้าเป็นคนที่เราไม่ชอบเนี่ยจะไม่คุยด้วย ไม่พูด คนแปลกหน้าก็จะไม่พูด คนแปลกหน้าที่ไม่เชื่อใจนะจะจะไม่พูดเลย จะหลีกเลี่ยง แล้วแต่เราจะบอกนะ อย่างมาอยู่กับเรา เราก็จะบอกคนนี้เป็นไง ถ้าสมมติเราแนะนำให้เค้ารู้จักเค้าก็จะไม่กลัว แต่ถ้าเราบอกว่าคนนี้น่ากลัว คนนี้เป็นอย่างนั้นอย่างนี้ ก็จะกลัวไปเลย ก็จะ ไม่พูดด้วยเลย ”

(ไพบูลย์ ดวงจันทร์, ผู้ดูแลการะ, สัมภาษณ์ 21 ตุลาคม 2549)

แต่โดยทั่วไปแล้วจากการสังเกตของผู้วิจัย พบว่า กมลฤชมีลักษณะการเข้ากับผู้คนได้ง่าย จะไม่สื่อสารกับบุคคลที่ตนเองไม่ชอบเท่านั้น แต่เมื่อต้องพบกับคนแปลกหน้าคนอื่น

ก็สามารถพูดคุยสื่อสารได้อย่างไม่ขัดเงิน

“ วันพ่อนี้เราเอาเค้าไปแนะนำกับพ่อเด็กคนอื่น เค้าก็พูดจาดี แนะนำตัวเอง ไม่
เคอะเขิน ใช้คำพูดที่เหมาะสม แต่เค้าก็ไม่ได้พูดอะไรมากนักนะ พูดแค่ว่าเค้าอยู่ที่ไหน ”

(รุ่งนภา ดันดิชิรานุสรณ์, อาจารย์โรงเรียนนาขกัฒนากร, สัมภาษณ์ 10 พฤศจิกายน 2549)

จะเห็นได้ว่า จากการได้มีโอกาสติดตามอาจารย์ไพบุลย์ไปสอนหนังสือนักศึกษา
ทำให้ผมกอดขุ่นเคืองกับผู้คนต่างวัฒนธรรม ดังนั้นปัญหาการหลีกเลี่ยงการสื่อสารที่พบจึงเป็นไป
ในลักษณะ ไม่พยายามพูดคุยสื่อสารกับบุคคลที่ตนเองรู้สึกไม่เป็นมิตรหรือไม่น่าไว้วางใจเท่านั้น

ขวัญกมล ศรีธารโศ

ปัญหาที่เกิดขึ้นกับขวัญกมลหรือปลานั้น จากการวิจัย พบว่า มีความแตกต่างไป
จากที่เกิดขึ้นกับ ปู ซึ่งเป็นเพราะปลาเคยได้ใช้ชีวิตอยู่ใกล้ชิดกับผู้คนต่างวัฒนธรรมเมื่อครั้งที่อาศัย
อยู่กับพี่ชายของอาจารย์ไพบุลย์ที่จังหวัดพัทลุง ทำให้ไม่พบปัญหาการหลีกเลี่ยงการสื่อสารกับ
บุคคลแปลกหน้าหรือบุคคลที่มีความแตกต่างไปจากตนเองแต่อย่างใด

“ .....แต่ปลาเนื้อไม่ค่อยเป็น คือตอนที่อยู่พัทลุงเนื้อเค้าอยู่ในตลาด เค้าเลือกรักคน
เยอะ เค้าเลือกรับตัวง่ายกว่าปู ปูเนื้อดูเหมือนจะมีปัญหามากกว่าปลา ”

(สุดสวาทดี พุทธสุวรรณ, ผู้ประกอบการ, สัมภาษณ์ 15 ตุลาคม 2549)

และจากการสังเกตของผู้วิจัยก็พบว่า ลักษณะของปลามีความแตกต่างไปจากปู
อย่างเห็นได้ชัดเจน ถึงแม้รูปลักษณะภายนอกจะมีความเป็นซาโกเหมือนกันทั้งคู่ แต่กลับไม่พบ
การหลีกเลี่ยงการสื่อสารเกิดขึ้นกับปลาแต่อย่างใด เมื่อพบกับบุคคลแปลกหน้าก็จะสามารถพูดคุย
หรือแสดงความเป็นมิตรด้วยอย่างเปิดเผย และถึงแม้ในบางครั้งจะมีคนสนใจซักถามเรื่องเกี่ยวกับ
ตนเอง ปลาก็สามารถเล่าให้ฟังได้โดยไม่ปิดบังและไม่มีการแสดงอาการไม่พอใจเหมือนปูแต่อย่าง
ใด

ซึ่งปัญหาการหลีกเลี่ยงการสื่อสารที่ไม่เกิดขึ้นกับปูนั้น เนื่องมาจากการที่ปูมี
ความคุ้นเคยกับบุคคลต่างวัฒนธรรมมาก และการที่ยังอยู่ในวัยเด็กจึงไม่รู้สึกลัวความแตกต่างทาง
ลักษณะภายนอกของตนเองเป็นปัญหาแต่อย่างใด

สมสุวรรณ ศรีธารโต

สมสุวรรณ หรือแมน เป็นเด็กชาวกอลูกครึ่งคนไทย ทำให้รูปลักษณะภายนอกเป็นเช่นเดียวกับเด็กไทยทั่วไป ดังนั้น ความรู้สึกเป็นปมด้อยที่มีลักษณะร่างกายแตกต่างจากคนอื่นจึงไม่เกิดขึ้น ทำให้เมื่อต้องพบปะพูดคุยกับคนแปลกหน้าจึงไม่เกิดการหลีกเลี่ยงการสื่อสารแต่อย่างใด

กล่าวโดยสรุป จะเห็นได้ว่าปัญหาการหลีกเลี่ยงการสื่อสารกับบุคคลแปลกหน้าหรือคนที่มีลักษณะที่แตกต่างไปจากตนเองนั้น เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นเมื่อครอบครัวชาวไทยย้ายเข้ามาอาศัยในช่วงแรก ซึ่งเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นมาจากการที่พวกเขา รู้สึกว่าตนเองแตกต่างและรู้สึกถึงความ เป็นปมด้อยทำให้ไม่กล้าที่จะสื่อสารกับผู้คนทั่วไปเนื่องจากเกรงการถูกดูถูก ถึงแม้ในปัจจุบันพวกเขาจะมาใช้ชีวิตอยู่ในชุมชนเมืองและมีความคุ้นเคยกับคนทั่วไปในสังคมแล้ว แต่หากพบเจอกับบุคคลที่รู้สึกไม่ไว้ใจพวกเขาก็จะพยายามที่จะไม่พูดคุยสื่อสารด้วย

เมื่อจัดระดับการหลีกเลี่ยงการสื่อสารของสมาชิกในครอบครัวชาวไทยแล้ว จะพบว่า ปู่ เป็นบุคคลที่มีระดับของปัญหามากที่สุด รองลงมาคือคณภพ ส่วนแมนและปลานั้น ไม่พบปัญหาการหลีกเลี่ยงการสื่อสาร ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ตารางแสดงปัญหาการหลีกเลี่ยงการสื่อสารกับบุคคลต่างวัฒนธรรม

สมาชิกในครอบครัวไทย	ระดับการหลีกเลี่ยงการสื่อสาร		
	มาก	น้อย	ไม่มี
ปู่ (โอกาสในการพบผู้คนต่างวัฒนธรรมน้อย)	/		
คณภพ (คุ้นเคยกับนิสิต, นักศึกษา)		/	
ปลา (คุ้นเคยกับบุคคลต่างวัฒนธรรม)			/
แมน (ลักษณะทางกายภาพเหมือนเด็กไทยทั่วไป)			/

จากตารางแสดงให้เห็นว่า ระดับปัญหาการหลีกเลี่ยงการสื่อสารกับบุคคลต่างวัฒนธรรมมีระดับความมากน้อยแตกต่างกันออกไป โดยระดับความมากน้อยของปัญหาอยู่ที่ระดับความคุ้นเคยกับบุคคลต่างวัฒนธรรม โดยปู่ที่ไม่เคยได้คุ้นเคยกับผู้บุคคลต่างวัฒนธรรมระดับการหลีกเลี่ยงการสื่อสารจึงมีระดับมากกว่าสมาชิกคนอื่น ส่วนคณภพที่มีโอกาสได้ใกล้ชิดกับบุคคลต่างวัฒนธรรมมาบ้างการหลีกเลี่ยงการสื่อสารจึงลดน้อยลงไป เช่น เดียวกันกับปลาที่ใช้

ชีวิตอยู่ในตลาดมีความคุ้นเคยกับบุคคลต่างวัฒนธรรมมาก การหลีกเลี่ยงการสื่อสารจึงไม่เกิดขึ้น

นอกจากนั้นลักษณะทางกายภาพภายนอกก็มีผลต่อระดับการหลีกเลี่ยงการสื่อสารด้วยเช่นเดียวกัน โดยพบว่า แมนผู้ที่มีลักษณะทางกายภาพภายนอกเช่นเดียวกับบุคคลอื่นทั่วไป การหลีกเลี่ยงการสื่อสารจึงไม่เกิดขึ้นกับแมนแต่อย่างใด ดังนั้น จึงอาจกล่าวได้ว่า ลักษณะทางกายภาพภายนอกที่แตกต่างจากชนกลุ่มใหญ่ในสังคมมีผลต่อการหลีกเลี่ยงการสื่อสาร เนื่องจากลักษณะทางกายภาพภายนอกส่งผลต่อความรู้สึกถึงความเป็นปมด้อยของตนเองที่เป็นชนกลุ่มน้อย ทำให้ไม่ต้องการที่จะสื่อสารกับบุคคลอื่นเนื่องจากไม่ต้องการการถูกดูถูกจากผู้ใด

4. การยึดติดกับความเคยชินดั้งเดิมที่ตนเคยปฏิบัติมา

การยึดติดกับความเคยชินดั้งเดิมที่ตนเคยปฏิบัติมา เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นจากความเคยชินจากการใช้ชีวิตในรูปแบบเดิม โดยที่การแสดงออกต่างๆทั้งทางด้าน วจนภาษาและอวัจนภาษา ยังคงแสดงถึงการยึดติดกับสิ่งที่ตนเองเคยปฏิบัติและถูกอบรมสั่งสอนมา ซึ่งการประพฤติปฏิบัติเหล่านั้นเป็นสิ่งที่ทำให้เกิดปัญหาเมื่อต้องย้ายมาอยู่ในวัฒนธรรมใหม่

ความเคยชินดั้งเดิมที่ครอบครัวชาวไทยยึดติดมานั้น พบว่า ส่วนใหญ่เป็นความเคยชินที่เกี่ยวข้องกับการดำรงชีวิตในรูปแบบดั้งเดิมที่เคยอาศัยแบบสังคมชนเผ่า โดยเป็นสิ่งที่สั่งสมมาจนคิดเป็นลักษณะนิสัยประจำตัว แม้เมื่อย้ายออกมาแล้วแต่ก็ยังคงพฤติกรรมดั้งเดิมต่างกันได้ไว้ ซึ่งบางสิ่งเป็นเรื่องที่ก่อให้เกิดปัญหาต่างๆตามมา ดังนี้

1. ความเคยชินในเรื่องลักษณะการกินอยู่

ชนเผ่าชาวกายเป็นชนเผ่าที่มีลักษณะการกินอยู่ที่แตกต่างไปจากคนในสังคมไทย โดยลักษณะการรับประทานอาหารของพวกเขานั้นจะไม่นิยมการอมอาหารไว้สำหรับมือต่อไป เมื่อมีอาหารเป็นจำนวนเท่าใดไม่ว่าจะมากหรือน้อยพวกเขาจะต้องรับประทานให้หมด ซึ่งเป็นเพราะสังคมชนเผ่าดั้งเดิมของพวกเขาคือวัฒนธรรมแบบเร่ร่อน ต้องย้ายถิ่นฐานอยู่เสมอเมื่อมีคนตายเกิดขึ้นในเผ่า เมื่อมีใครเอ่ยปากขอลูกไปเลี้ยง เมื่อเริ่มหาอาหารหรือล่าสัตว์ในพื้นที่ได้น้อยลงหรือเมื่อของเสีที่พวกเขาถ้ายทิ้งไว้รอบที่อยู่นั้นขยายบริเวณกว้างมาใกล้บริเวณที่พักทำให้มีกลิ่น

รบกวน พวกเขาจะย้ายถิ่นฐานออกมา

ดังนั้นลักษณะนิสัยการรับประทานอาหารของพวกเขาจึงมีลักษณะการพยายามรับประทานอาหารที่มีให้หมดและจะไม่นิยมไม่เก็บรักษาอาหารเอาไว้ เนื่องจากการเก็บอาหารไว้นั้นจะทำให้ลำบากต่อการแบกสิ่งของในการเคลื่อนย้าย ซึ่งลักษณะการบริโภคที่แตกต่างออกไปนี้เป็นลักษณะคิดตัวเป็นลักษณะนิสัยเฉพาะประจำเผ่ามาจนปัจจุบัน

ซึ่งจากการวิจัยพบว่า ทั้งคนกฤษ ฟู ปลา และแมน ยังคงมีลักษณะนิสัยดังกล่าวอยู่ ถึงแม้ว่าพวกเขาจะเป็นกลุ่มชนเผ่าซาไกที่อยู่ในหมู่บ้านซาไกและตั้งถิ่นฐานอยู่อาศัยเป็นหลักแหล่งแล้วก็ตาม แต่ลักษณะนิสัยการกินอาหารให้หมดไม่เหลือเก็บไว้กินในมือต่อไปยังคิดเป็นลักษณะนิสัยประจำตัวของพวกเขาอยู่

“เค้ามีอะไรก็จะกินหมด มือเดียวกินหมดแล้ว มีกินต้องกินให้หมด ต้องกินจนหมด กินหมดทุกอย่าง ไม่มีการแบ่งไว้เลย เวลาเค้ากินเนี่ยนะ เค้าจะต้องกิน กินให้อิ่มเลย คนกฤษเนี่ยกินไก่ที่เดียว 2 ตัว เรายังจะสอนว่าให้คิดถึงเวลาอดซิ”

(ไพบูลย์ ดวงจันทร์, ผู้อุปการะ, สัมภาษณ์ 21 ตุลาคม 2549)

“แล้วถ้าอย่างกินขึ้นเนื้อที่มีกระดูกด้วยเนี่ยนะ ยังเหลือเนื้ออยู่แต่ทิ้งแล้วกินขึ้นใหม่ เพราะฉะนั้นต้องคอยกำกับเวลากินนะ ต้องบอกว่ากินให้หมด ถ้าเป็นเมื่อก่อนนี่ทิ้งแล้วเพราะจะเอาใหม่”

(ไพบูลย์ ดวงจันทร์, ผู้อุปการะ, สัมภาษณ์ 21 ตุลาคม 2549)

“อย่างขนมปังเนี่ยซื้อให้เป็นแถวเลยนะ คนกฤษเนี่ยก็กิน กิน กินหมด จนหลังๆ เนื้อเค้าก็บอกว่าไม่อยากกินแล้ว หรือข้าวเหนียวเนี่ยกินเป็นหม้อเลยนะ ฟู ปลา นี้ก็ยังมีเหมือนกัน เวลากินอะไรด้วยกันเนี่ย จะมีลักษณะเหมือนต้องกินนะ ต้องกินให้มากที่สุดเท่าที่ตัวเองจะกินได้”

(สุคสาวาศี พุทธสุวรรณ, ผู้อุปการะ, สัมภาษณ์ 4 พฤศจิกายน 2549)

นอกจากลักษณะนิสัยการรับประทานอาหารที่มีให้หมดและไม่นิยมเก็บรักษาอาหารไว้แล้ว ยังพบลักษณะนิสัยของการรับประทานอาหารไม่เป็นมือ หรือไม่รู้จักรื่องมืออาหาร ซึ่งเป็นเพราะลักษณะการรับประทานอาหารที่เคยอยู่ที่หมู่บ้านซาไกเดิมนั้น พวกเขาจะรับประทานอาหารเมื่อมีอาหาร คือ เมื่อแลกลงของกินมาได้ หรือออกไปล่าสัตว์หาของป่ามาได้ หรือเมื่อมีนักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวชมที่หมู่บ้านแล้วนำอาหารมาให้ ดังนั้นในเรื่องการคำนึงถึงมืออาหารจึงไม่ได้เป็นลักษณะนิสัยที่คิดตัวของพวกเขา แต่จะรับประทานอาหารให้รับประทานเท่านั้น ทำให้เป็นปัญหาในช่วงแรกที่ต้องปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการกินให้เป็นเวลาเพื่อให้สามารถดำเนินชีวิตใน

สังคมใหม่ได้

“ แล้วยังกินเวลานี้แล้วก็อีกมีอนึ่งจะกินเมื่อไหร่ เพราะของเค้าเนี่ยถ้ามีมันจะต้องกินจนหมดคนละ สมมติเค้าจะได้สัตว์มาตัวนึง เค้าก็ต้องกิน กิน กินจนหมดคนละ แล้วเค้าค่อยมาหาใหม่ มาอยู่ที่นี่ก็เหมือนกับเค้าก็ไม่รู้ว่าทำไมจะต้องเป็นมือ เวลาตื่นมาถ้าจะไปโรงเรียนทำไมจะต้องกินข้าวก่อนไป เค้าจะไม่เข้าใจ ”

(สุดสวาทดี พุทธสุวรรณ , ผู้อุปการะ , สัมภาษณ์ 4 พฤศจิกายน 2549)

กล่าวโดยสรุป ความเคยชินในเรื่องการกินอยู่ของครอบครัวชาวกายังคงเป็นลักษณะนิสัยที่ติดตัวมาแม้กระทั่งได้ย้ายออกมาจากหมู่บ้านชาวกายแล้วก็ตาม ทั้งคอกฤช ปู ปลา และแมง ยังคงมีลักษณะนิสัยดังกล่าว โดยเฉพาะคอกฤชที่มีลักษณะความเคยชินในเรื่องการกินอยู่อย่างชัดเจน ทั้งลักษณะการกินอาหารที่ต้องกินอาหารที่มีให้จนหมด ไม่เหลือเก็บอาหารไว้กินในมือต่อไป และการไม่รู้จักรับการกินอาหารเป็นมือ ซึ่งเป็นผลมาจากการมีภูมิหลังที่แตกต่างออกไปของเขา ซึ่งพวกเขาแสดงพฤติกรรมดังกล่าวผ่านทางวจนภาษาที่บุคคลแวดล้อมผู้ใกล้ชิดสามารถสังเกตได้อย่างชัดเจน

2. ความเคยชินในเรื่องลักษณะนิสัยการเอาตัวรอด

ลักษณะนิสัยของการเอาตัวรอดนั้น เกิดขึ้นเนื่องมาจากการที่วัฒนธรรมเมืองเข้าไปสู่ในหมู่บ้านชาวกายของพวกเขา ทำให้พวกเขาต้องปรับเปลี่ยนลักษณะนิสัยจากเดิมที่ชนเผ่าชาวกายเป็นชนเผ่าที่ไม่มีเล่ห์เหลี่ยมและมักถูกหลอกได้ง่ายมาเป็นรู้จักเล่ห์เหลี่ยมในการเอาตัวรอด ทำให้เกิดเป็นลักษณะนิสัยที่มีลักษณะการเอาตัวรอดสูง ลักษณะการเอาตัวรอดดังกล่าวนี้จะแสดงออกมาให้เห็นอย่างเด่นชัดเมื่อย้ายมาอยู่ในจังหวัดนครนายก

ลักษณะที่แสดงออกถึงการเอาตัวรอดนี้ เห็นได้เด่นชัดในเรื่องการหลีกเลี่ยงที่จะสื่อสารด้วยความจริงเพื่อให้ตนเองพ้นผิด เมื่อทำผิดทั้งคอกฤช ปู ปลา และแมงจะไม่ยอมรับอย่างเด็ดขาด ถึงแม้จะมีหลักฐานต่างๆยืนยันได้ว่าทำผิดจริง แต่ถึงแม้จะคาดกันหรือเอาผิดอย่างไรพวกเขาก็จะปฏิเสธ ไม่ยอมรับ เนื่องจากเกรงกลัวความผิด ซึ่งอาจารย์ไพฑูริย์ได้เล่าถึงลักษณะนิสัยของการเอาตัวรอดของกลุ่มชนเผ่าชาวกายในขณะที่อยู่หมู่บ้านชาวกายว่า เมื่อพวกเขาออกมานอกหมู่บ้านแล้วมีใครถามพวกเขาว่าหมู่บ้านชาวกายอยู่ไหน หรือถามว่าพวกเขาจะไปไหนหรือไปอย่างไรนั้น พวกเขาจะไม่บอกความจริง แต่จะเลี่ยงบอกเป็นอย่างอื่นเพื่อไม่ให้ผู้อื่นรู้ เป็นการหลีกเลี่ยงการสื่อสารซึ่งเนื่องมาจากลักษณะนิสัยการเอาตัวรอดสูง

เมื่อคนกลุ่ม ฟู ปลา และแมน ย้ายมาอยู่ที่จังหวัดนครนายกแล้ว ลักษณะนิสัยการเอาตัวรอดคงกล่าวยังคงติดตัวมาด้วย สิ่งที่แสดงให้เห็นอย่างเด่นชัด คือ การไม่ยอมรับความจริง เป็นการปกปิดความจริงเพื่อให้ตนเองพ้นผิด แม้จะมีหลักฐานยืนยันถึงความผิดของตนเอง

“เวลาเค้าทำอะไรผิดเนี่ย เค้าจะไม่บอกความจริงกับเรา ถ้าถามก็จะไม่รับ ทั้งฟูทั้งปลาเหมือนกันหมดจะไม่รับ ทั้งๆที่เราได้อยู่แล้วนะเนาะว่ามันเป็นพฤติกรรมของเค้า เค้าก็จะไม่รับ ยิ่งไงก็ไม่รับ เราก็ต้องระมัดระวังเอาจะไปคาดกัน จะไปยั้งไงเนี่ยก็จะไม่รับเด็ดขาด ”

(ไพบุลย์ ดวงจันทร์, ผู้อุปการะ, สัมภาษณ์ 21 ตุลาคม 2549)

จะเห็นได้ว่า การมีสัญชาตญาณของการเอาตัวรอดที่เกิดขึ้นจากความเจริญจากภายนอกเข้าไปสู่หมู่บ้านของพวกเขา นั้น ส่งผลให้เกิดพฤติกรรมการหลีกเลี่ยงการสื่อสารขึ้น ซึ่งพฤติกรรมนี้สร้างปัญหาให้กับบุคคลรอบข้างของพวกเขาที่ต้องพยายามแก้ไขปัญหาดังกล่าวที่เกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลา

3. ความเคยชินในเรื่องสุขอนามัย

ความเคยชินในเรื่องสุขอนามัยของครอบครัวชาวกอกรอกรวนนี้ เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับความสะอาด ทั้งการรักษาความสะอาดของสิ่งของหรือของร่างกายตนเอง ซึ่งเป็นความเคยชินและเป็นความเชื่อดั้งเดิมของพวกเขาที่ปฏิบัติสืบต่อกันมาจนเป็นลักษณะนิสัยเฉพาะตัว โดยชนเผ่าชาวกอจะไม่นิยมทำความสะอาดร่างกายหรือทำความสะอาดเสื้อผ้า เนื่องจากมีความเชื่อว่า จะทำให้สัตว์ผดุงกลิ่นทำให้ออกไปล่าสัตว์ไม่ได้ รวมถึงการใช้ชีวิตในรูปแบบเดิมของพวกเขาที่อิงอยู่กับธรรมชาติรอบตัวที่อุดมสมบูรณ์พฤติกรรมต่างๆทางด้านสุขอนามัยจึงมีความแตกต่างออกไป เช่น พฤติกรรมการทำความสะอาดร่างกาย ที่ต้องการอาบน้ำเมื่อไรรก็สามารถกระโดดลงเล่นน้ำได้ตลอดเวลาเพราะมีลำธารไหลผ่านหมู่บ้าน

ดังนั้นชีวิตความเป็นอยู่ของพวกเขาในตอนที่อยู่หมู่บ้านชาวกอพวกเขาจึงไม่สนใจในเรื่องการทำความสะอาดร่างกาย รวมทั้งไม่เคยชินกับการใช้สิ่งของสำหรับการทำความสะอาด เช่น การใช้สบู่ ยาสีฟัน ยาสระผม ฯลฯ เมื่อมาอยู่ที่จังหวัดนครนายกพวกเขาจึงเห็นว่าเป็นสิ่งเหล่านี้เป็นเรื่องแปลกใหม่ แม้จะเคยรู้จักมาบ้างแต่ก็ไม่คุ้นเคยนัก ลักษณะการใช้ของพวกเขาจึงเป็นลักษณะของการเล่นเพื่อความสนุกสนานมากกว่าการใช้ประโยชน์

“ มาอยู่ที่นี่เค้าก็ไม่ชินกับการต้องทำอะไรเป็นเวลา อะไรมันสะอาด อะไรมันสกปรก ”

(สุคสาวทศิ พุทธสุวรรณ , ผู้อุปการะ , สัมภาษณ์ 15 ตุลาคม 2549)

“เค้าจะไม่ค่อยชอบเรื่องการทำความสะอาดร่างกาย เค้าไม่เห็นความจำเป็นว่าทำไมจะต้องซักผ้า ทำไมใช้ผ้าแล้วต้องเอาไปผึ่งอะไรอย่างนี้ เพราะว่าอยู่ที่โนนที่บ้านเค้าเนี่ยเค้าจะอาบน้ำ เค้าก็วิ่งไปน้ำตก แล้วที่บ้านเนี่ยน้ำจะไหลอยู่ตลอดเวลา เค้าต่อน้ำมาจากน้ำตก เมื่อน้ำตกมีน้ำเค้าก็จะมีน้ำทั้งวันทั้งคืน อยากรจะซักผ้าเมื่อไหร่ เค้าก็ลงไปล้างาร แล้วทอที่เค้าต่อน้ำเนี่ยมันไหลอยู่ตลอดเวลาไม่ต้องปิด”

(สุคสาวทศิ พุทธสุวรรณ , ผู้อุปการะ , สัมภาษณ์ 15 ตุลาคม 2549)

“ไม่รู้จักใช้สบู ไม่รู้จักใช้ยาสีฟัน ไม่รู้จักใช้ยาสระผม ให้ใช้วันเดียวหมดขวดเลยนะ ก็จะพอกแล้วก็ไปเล่นไปกระโดดน้ำ พอกแล้วกระโดดน้ำ ในลักษณะเล่นน่ะนะ หรือป้าเค้า (คุณสุคสาวทศิ) จับเข้าแถวเลย ปูกับปลา แจกยาสีฟันให้แล้วบีบยาสีฟันให้ บีบเดียวหมดแล้วกินหมดแล้ว มันหอมไง กินหมด หรืออีกแบบหนึ่งก็คือ อาบน้ำเสร็จแล้วดูสบู่ แล้วก็ออกมาเลยล้างออกทำไม มันหอมนะ คือเค้าไม่รู้จักใช้ หรือยาสีฟันน่ะก็จะกินเล่น”

(ไพบุลย์ ดวงจันทร์ , ผู้อุปการะ , สัมภาษณ์ 21 ตุลาคม 2549)

เห็นได้ว่า เมื่อครอบครัวชาวไทยครอบครัวนี้ย้ายมาอยู่อาศัยในที่ที่มีวัฒนธรรมแตกต่างจากเดิมแล้วแต่พวกเขายังคงปฏิบัติตามความเคยชินในเรื่องสุขอนามัยอยู่เช่นเคย

4. ความเคยชินในเรื่องการทำการเกษตร

ความเคยชินในเรื่องการทำการเกษตรนี้ เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นกับคนกฤช ซึ่งเกิดขึ้นจากถิ่นที่อยู่เดิมที่หมู่บ้านชาวกัศมกฤชเคยอาศัยใช้ชีวิตอยู่นั้น เป็นวิถีชีวิตที่แวดล้อมไปด้วยความอุดมสมบูรณ์ของธรรมชาติรอบตัว ทั้งป่าไม้ หรือแม่น้ำ ที่อุดมสมบูรณ์ตลอดทั้งปี ดังนั้นเมื่อต้องย้ายมาอยู่ในที่ที่มีสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติที่แตกต่างออกไปจึงทำให้เกิดปัญหาการไม่เข้าใจในเรื่องการเพาะปลูกขึ้น

การไม่เข้าใจในเรื่องการเพาะปลูกนั้น ลักษณะของปัญหาที่เกิดขึ้นเป็นลักษณะของการมีพฤติกรรมทำตามสิ่งที่ตนเคยปฏิบัติมาก่อน ซึ่งคนกฤชไม่สามารถเข้าใจได้ว่าเหตุใด

จึงต้องทำเช่นนั้น เช่น การที่คนกดขี่ไม่รดน้ำต้นไม้ สาเหตุที่ไม่ทำไม่ใช่เป็นเพราะความขี้เกียจ แต่เป็นเพราะเค้าไม่เคยปฏิบัติและรู้สึกว่าเป็นความรู้สึกรึสึกที่จะต้องทำเช่นนั้น

“ คือที่ที่เค้าอยู่นี่ เค้าอยู่กับความอุดมสมบูรณ์ ไม่มีตรงนี้ก็ไปหาตรงโน้น ก็มีกินไปตลอด ค่างอะไรเค้าก็กินหมด ตัวอะไรก็ได้ ลิง หนู งู ก็กินกัน เพราะฉะนั้นเค้าไม่ต้องคิดที่จะปลูกสร้าง ไม่ต้องคิดที่จะลงมือขุดดิน เค้าจะพุดอยู่เสมอเลย อย่างเรารดน้ำต้นไม้เนี่ยมันคิดบ้านเค้ามาก เค้าปลูกทีเดียวแล้วคอยกินกันเลย เค้าจะเห็นเป็นเรื่องแปลกมากสำหรับเค้า มันจะฝึกความรู้สึกของเค้านะ มันไม่ใช่ความขี้เกียจ มันไม่ใช่วิธีทำกินแต่ขี้เกียจเหมือนคนบ้านเรา แต่พวกเขาเนี่ยมันเหมือนมันไม่ใช่ซะ ทำไม่ต้องทำอย่างนั้น ”

(สุดสวาทดี พุทธสุวรรณ , ผู้อุปการะ , สัมภาษณ์ 15 ตุลาคม 2549)

5. ความเคยชินในเรื่องพฤติกรรมการเล่น

ความเคยชินในเรื่องพฤติกรรมการเล่น โลกโคนนั้น เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นกับเพ็ญภา (ปู) ขวัญกมล (ปลา) และสมสุวรรณ (แมน) ซึ่งเกิดขึ้นเนื่องความเคยชินจากเมื่อครั้งที่อาศัยอยู่ที่หมู่บ้านซาไก ที่วิถีชีวิตของพวกเขานั้นต้องพึ่งพาธรรมชาติ ดังนั้นพฤติกรรมการเล่นสิ่งของต่างๆ ก็มีลักษณะอิงอยู่กับธรรมชาติที่อยู่แวดล้อมตนเอง การเล่นก็จะเล่นกับสิ่งที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติรอบตัวของพวกเขา เช่น ต้นไม้ แม่น้ำลำธาร ฯลฯ ดังนั้นเมื่อมาอยู่ในที่ใหม่ก็ยังเคยชินกับการเล่นสิ่งของต่างๆ รอบตัวเช่นเคย รวมทั้งเมื่อมาพบเห็นสิ่งแปลกใหม่ต่างๆ ทั้งของเล่นหรือเทคโนโลยีใหม่ๆ ที่เขาไม่เคยเห็น ไม่รู้จัก พวกเขาก็จะสนใจและเล่นกับของสิ่งนั้นโดยที่ไม่คำนึงถึงอันตรายหรือความเสียหายที่อาจเกิดขึ้น เช่น การเล่นตัดสายไฟ ตัดสายโทรศัพท์ การเล่นบนที่สูง เป็นต้น ซึ่งพฤติกรรมเหล่านี้เป็นพฤติกรรมที่ยังคงเกิดขึ้นกับปู ปลาไม่เปลี่ยนแปลงแม้ว่าจะได้รับการสอนหรือเตือนถึงเรื่องอันตรายก็ตาม แต่พวกเขายังคงปฏิบัติอยู่เช่นเดิมไม่เปลี่ยนแปลงเนื่องจากตามความรู้สึกของพวกเขาเห็นว่าเป็นเรื่องปกติทั่วไปที่ไม่ก่อให้เกิดความอันตรายกับตัวเขาแต่อย่างใด

“ ชอบเล่นที่สูง คือที่บ้านเค้าเดิมมันมีน้ำตก ก็ชอบกระโดดเล่นน้ำลงมา ขึ้นไปบนยอดแล้วก็กระโดดลงมา ว่ายน้ำเก่ง ไร่เจ้าปลาเค้าจะมีลักษณะพิเศษ อย่างเสาเหล็กเนี่ยมันป็นถึงยอดเลยนะ ปลาป็นขึ้นไปถึงยอดเลย บางทีป็นขึ้นไปเล่นบนหลังคา เป็นทั้งคูนะ บางทีก็ขึ้นไปเล่นบนยอดมะม่วงนะ บางทีเราก็กลัวว่ามันจะตกลงมา ขึ้นไปเล่นไล่จับกันบนต้นมะม่วง ขึ้น

ปีนเล่นบนหลังคา ”

(ไพบูลย์ ดวงจันทร์, ผู้อุปการะ, สัมภาษณ์ 21 ตุลาคม 2549)

“ คือ เป็นนิสัย หรือเนื่องจากว่า ไอ้พวกพฤติกรรม จากที่สูง หรืออะไรนี่นะ คือเค้าไม่มีเครื่องเล่น ไม่มีของเล่นนะ แล้วของที่เค้าได้เนี่ยมันจะเป็นของที่คนเค้าบริจาคไป พวกพลาสติก พวกของเล่นพลาสติกอะไรอย่างนี้นะ คือเค้าไม่ได้ซื้อของดีเล่นนะนะ จะเป็นแบบเทคโนโลยีใหม่ๆเนี่ยเค้าก็ไม่เคย ไม่เคยได้เป็นเจ้าของนะ เพราะฉะนั้นเค้าก็จะเล่นอะไรที่ใช้กำลังเค้า พอเค้ามาสัมผัสไอ้ของที่มันไม่ใช่ป่า แตกต่างจากป่า เค้าก็เลยจะไม่รู้จักระวังไง เค้าก็จะคิดว่าในระดับความสูงแบบนี้หรืออันตรายอย่างนี้ เค้าเคยมาแล้วนะ ”

(สุคสาวตรี พุทธสุวรรณ, ผู้อุปการะ, สัมภาษณ์ 15 ตุลาคม 2549)

“ คืออย่างนี้ การปรับตัวให้เข้ากับพวกนี้พวกเครื่องใช้บางอย่างเนี่ยที่เค้าไม่เคยเห็น ปลาเนี่ยเอากรรไกรมาตัดสายไฟ ตัดสายโทรศัพท์ ทุกอย่างนะ เป็นความซนหรือความไม่เคยเห็น ทุกอย่างเลย คือเค้าเล่นดินเล่นทราย กระโดดต้นไม้มาไข่ม้อย ที่นี้พอมายู่บ้านเรามาไม่มีใจ เพราะฉะนั้นเห็นอะไรก็จะเล่น ก็จะไม่กลัวอะ ”

(สุคสาวตรี พุทธสุวรรณ, ผู้อุปการะ, สัมภาษณ์ 15 ตุลาคม 2549)

ปัญหาการยึดติดกับความเคยชินดั้งเดิมที่ตนเองเคยปฏิบัติมาทั้ง 5 ปัญหาข้างต้น เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นกับสมาชิกในครอบครัวชาวไทยแตกต่างกันออกไป ในบางปัญหาเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นเช่นเดียวกันทั้งหมด ส่วนในบางปัญหาเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นเฉพาะกับสมาชิกบางในครอบครัวชาวไทยบางคนเท่านั้น ดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ตารางแสดงปัญหาการยึดติดกับความเคยชินดั้งเดิมที่ตนเองเคยปฏิบัติมา

ครอบครัวชาวไทย	ปัญหาการยึดติดกับความเคยชินดั้งเดิมที่ตนเองเคยปฏิบัติมา				
	ลักษณะการกินอยู่	ลักษณะการเอาตัวรอด	สุขอนามัย	การทำ การเกษตร	พฤติกรรมการเล่น
คมกฤษ	- ไม่บริโภคตามมืออาหาร - ไม่อมอาหารไว้มือต่อไป	- หลีกเลี่ยงการสื่อสารด้วยความจริง	- การไม่นิยมทำความสะอาดสระอากาศ	- ไม่ปฏิบัติตามวิธีการในการบำรุงดูแลหลังทำการเกษตร	-

ตารางที่ 5 (ต่อ)

ครอบครัวชาวไทย	ปัญหาการยึดติดกับความเคยชินดั้งเดิมที่ตนเองเคยปฏิบัติมา				
	ลักษณะการ กินอยู่	ลักษณะการ เอาตัวรอด	สุขอนามัย	การทำ การเกษตร	พฤติกรรม การเล่น
เพ็ญภา (ปู่)	- ไม่บริโภค ตามมืออาหาร - ไม่อม อาหารไว้มือ ต่อไป	- หลีกเลี่ยง การสื่อสาร ด้วยความจริง	- การไม่นิยม ทำความสะอาด สะอาดร่างกาย - ใช้สิ่งของใน การทำ ความ สะอาดใน ลักษณะของ การเล่น	-	- เล่น โลด โผนเสี่ยง อันตราย - เล่นสิ่งของ รอบตัวที่ ก่อให้เกิด ความเสียหาย
ขวัญกมล(ปลา)	- ไม่บริโภค ตามมืออาหาร - ไม่อม อาหารไว้มือ ต่อไป	- หลีกเลี่ยง การสื่อสาร ด้วยความจริง	- การไม่นิยม ทำความสะอาด สะอาดร่างกาย - ใช้สิ่งของใน การทำ ความ สะอาดใน ลักษณะของ การเล่น	-	- เล่น โลด โผนเสี่ยง อันตราย - เล่นสิ่งของ รอบตัวที่ ก่อให้เกิด ความเสียหาย
สมสุวรรณ (แม่)	- ไม่บริโภค ตามมืออาหาร - ไม่อม อาหารไว้มือ ต่อไป	- หลีกเลี่ยง การสื่อสาร ด้วยความจริง	- การไม่นิยม ทำความสะอาด สะอาดร่างกาย - ใช้สิ่งของใน การทำ ความ สะอาดใน ลักษณะของ การเล่น	-	- เล่น โลด โผนเสี่ยง อันตราย - เล่นสิ่งของ รอบตัวที่ ก่อให้เกิด ความเสียหาย

กล่าวโดยสรุป ปัญหาการยึดติดกับความเคยชินหรือวิธีปฏิบัติตามแบบที่ตนเองเคยปฏิบัติมา ไม่ว่าจะเป็นเรื่อง ลักษณะการกินอยู่ ลักษณะนิสัยการเอาตัวรอด ความเคยชินในเรื่องสุขอนามัย ความเคยชินในวิธีการทำการเกษตร และความเคยชินในเรื่องพฤติกรรมการเล่น โลดโผนนั้น สร้างปัญหาให้เกิดขึ้นกับครอบครัวชาวไทยครอบครัวนี้ เนื่องจากเมื่อย้ายมาอยู่ในที่

ที่มีวัฒนธรรมในรูปแบบใหม่แล้วนั้น พวกเขาจะไม่สามารถที่จะปฏิบัติตามแบบแผนเดิมที่เคยปฏิบัติมาก่อนได้ ดังนั้นพวกเขาจึงจำเป็นต้องใช้ความพยายามในการปรับตัวเพื่อให้เข้ากับแบบแผนของวัฒนธรรมใหม่เพื่อให้อยู่ร่วมกับบุคคลอื่นในสังคมใหม่ได้

5. ปัญหาการไม่พยายามปรับตัวให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ในวัฒนธรรมใหม่

ปัญหาการไม่พยายามปรับตัวให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ในวัฒนธรรมใหม่ เป็นปัญหาที่สืบเนื่องมาจากการยึดติดกับความเคยชินดั้งเดิมที่ตนเองเคยปฏิบัติมา ที่ทำให้พวกเขายังคงปฏิบัติพฤติกรรมต่าง ๆ นั้นตามความเคยชิน และไม่พยายามที่จะปรับเปลี่ยนตนเองให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมใหม่ จึงทำให้เกิดปัญหาการอยู่ร่วมกับผู้อื่นตามมา

การที่พวกเขาต้องย้ายเข้ามาอาศัยอยู่ในที่ที่มีความแตกต่างไปจากที่เดิม ทั้งทางด้านภาษา วัฒนธรรม หรือสภาพแวดล้อม ทำให้ครอบครัวชาวไทรครอบครวนี้ต้องพบกับสิ่งของแปลกใหม่บางอย่างที่พวกเขาไม่เคยรู้จัก หรือรูปแบบหรือวิธีการต่างๆ ที่พวกเขาไม่คุ้นเคย ทำให้เป็นเรื่องยากที่จะปรับตนเองให้เข้ากับสิ่งต่างๆ เหล่านั้นได้ เพราะยังคงเคยชินในวิธีปฏิบัติในรูปแบบเดิม รวมทั้งไม่พยายามปรับเปลี่ยนวิถีคิดหรือรูปแบบปฏิบัติของตนเองให้เหมาะสม

โดยคุณสุคตสวาทค์กล่าวว่า พฤติกรรมต่างๆ ที่เป็นปัญหานั้น เป็นพฤติกรรมที่ติดตัวมาจากความเคยชินเมื่อครั้งที่ยังอาศัยอยู่ที่หมู่บ้านชาวไทจนกลายเป็นลักษณะนิสัยเฉพาะของพวกเขา ซึ่งแม้จะมีการสอนให้ปรับเปลี่ยนวิถีคิดแต่ด้วยความเคยชินก็ยังคงปฏิบัติตนเช่นเดิม โดยเฉพาะคณกฤษเองที่เมื่อผู้อุปการะสอนให้ปฏิบัติตามแบบอย่างที่ถูกต้อง คณกฤษก็จะแสดงว่ารับรู้ แต่เมื่อต้องปฏิบัติจริง คณกฤษก็ยังคงมีพฤติกรรมตามแบบวิถีคิดเดิมของตนเองอยู่ ส่วนปู่ปลา และแมนนั้น เมื่อเข้าสู่ระบบการศึกษาในโรงเรียนก็ได้รับการอบรมสั่งสอนจากทางโรงเรียนจากเพื่อนนักเรียน ประกอบกับการที่ยังเป็นเด็ก ดังนั้นการปรับเปลี่ยนวิถีคิดพฤติกรรมต่างๆ ที่เป็นปัญหาจึงดีขึ้น

“ไม่ว่าเราจะบอกจะสอนอะไร ให้ทำอะไร เขาก็จะรับปาก คณกฤษนี่ เวลาบอกเวลาสอนจะรับปาก คริบๆ แต่ก็ไม่ได้ทำ ก็จะไม่ทำตอนนั้นแหละ แต่เขาก็จะทำตามความคิด ตามวิถีคิดของเขานั่นนะ อย่างพวกเรื่องการทำความสะดวก การเก็บหอมรอมริบ นี่ไม่มีทางทำ แต่ปู่ปลานี้ยังดีที่ รร.เค้าเริ่มสอน แล้วเขาก็เห็นเพื่อน ”

(สุคตสวาทค์ พุทธสุวรรณ , ผู้อุปการะ, สัมภาษณ์ 15 ตุลาคม 2549)

สมาชิกในครอบครัวทั่วโลกแต่ละคนมีปัญหาการไม่พยายามปรับตัวในเรื่องต่างๆที่แตกต่างกันออกไป ดังนี้

คมกฤษ ศรีธารโศ

คมกฤษ เป็นสมาชิกในครอบครัวที่พบกับปัญหาการไม่พยายามปรับตัวให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ในวัฒนธรรมใหม่ โดยพบว่าคมกฤษประสบกับปัญหานี้มากกว่าสมาชิกในครอบครัวชาวโลกคนอื่น โดยคุณสุคนธ์กล่าวไว้ว่า พฤติกรรมต่างๆที่เป็นปัญหานั้น เป็นพฤติกรรมที่ติดตัวมาจากความเคยชินเมื่อครั้งที่ยังอาศัยอยู่ที่หมู่บ้านชาโกลจนกลายเป็นลักษณะนิสัยเฉพาะของพวกเขา ซึ่งแม้จะมีการสอนให้ปรับเปลี่ยนวิธีคิดแต่ด้วยความเคยชินก็ยังคงปฏิบัติตนเช่นเดิม

1. การไม่พยายามปรับตัวในสังคมที่มีเงินเป็นปัจจัยในการดำรงชีวิต

การไม่พยายามปรับตัวในสังคมที่มีเงินเป็นปัจจัยในการดำรงชีวิตนั้น พบว่า เมื่อคมกฤษย้ายมาอาศัยอยู่ที่จังหวัดนครนายก คมกฤษไม่เข้าใจการใช้เงินและไม่รู้ค่าของเงิน ซึ่งเป็นเพราะช่วงที่คมกฤษอาศัยอยู่ที่หมู่บ้านชาโกลนั้น เงินไม่ได้เป็นปัจจัยสำคัญในการดำรงชีพแต่อย่างใด วิธีการในการดำรงชีพของเขา จะใช้วิธีเก็บสมุนไพร เก็บของป่า ขายน้ำผึ้ง หรือรับจ้างทำสวนยางเพื่อแลกกับข้าวสาร ปลากระป๋อง หรือสิ่งของต่างๆที่ตนเองต้องการ ดังนั้น วิธีในการใช้เงินจึงเป็นปัญหาสำหรับคมกฤษเมื่อต้องย้ายมาอาศัยอยู่ที่จังหวัดนครนายกที่มีเงินเป็นปัจจัยสำคัญพื้นฐานในการดำรงชีพ

ซึ่งปัญหาการไม่รู้จักราค่าเงินนี้ ส่งผลต่อการถูกเอารัดเอาเปรียบขึ้นกับคมกฤษ เมื่อครั้งที่ยังอาศัยอยู่ที่หมู่บ้านชาโกล ซึ่งอาจารย์ไพฑูริย์เล่าให้ฟังถึงการไม่รู้จักราค่าของเงินของคมกฤษให้ฟังว่า คมกฤษไม่รู้ที่ค่าของสิ่งของแต่ละชนิดสามารถเทียบได้กับเงินเท่าใด หรือเงินจำนวนนี้มีค่าเท่าใด นอกจากนั้น การแลกเปลี่ยนของต่างๆก็เช่นกัน คมกฤษไม่สามารถเข้าใจได้ว่าสิ่งของแต่ละสิ่งมีคุณค่าแตกต่างกันมากน้อยเพียงใด เช่น เมื่อคมกฤษเก็บน้ำผึ้งมาได้ 7 ขวด แต่เขานำไปแลกรองเท้าบูทราคาถูกได้เพียง 1 คู่ หรือเก็บสะตอมาได้ 1 หาบ แต่ยอมแลกแต่ปลากระป๋องเพียงกระป๋องเดียว ดังนั้นเมื่อเข้ามาอยู่ในวัฒนธรรมที่มีตัวเงินเป็นหลักจึงทำให้เกิดปัญหาต่างๆขึ้น และยังคงเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นกับคมกฤษอยู่ในปัจจุบัน

“แบงก์ร้อยเนี่ยเอาไปซื้อขนม ร้านเค้าก็ให้ขนมมาห่อหนึ่ง พอได้ขนมไปก็ไปแล้ว
ร้านเค้ายังไม่ทันทอนเลย เพราะเค้าไม่รู้จักค่าของเงิน บางทีเค้าขายของเราถามว่าเท่าไร มันบอก
พันนึง แต่ยื่นแบงก์ 20 ให้ยังเอาเลย เพราะเค้าไม่รู้ แต่ตอนนี้کمกฤษพอรู้แต่เอาอะไรด้วยไม่ได้”
(ไพบูลย์ ควงจันทร์, ผู้ประกอบการ, สัมภาษณ์ 7 ตุลาคม 2549)

เห็นได้ว่าอาจารย์ไพบูลย์ใช้คำว่า “พอรู้แต่เอาอะไรด้วยไม่ได้” กับเรื่องการใช้
เงินของکمกฤษ ซึ่งสื่อความได้ว่าเมื่อย้ายมาอยู่ในที่ใหม่แล้วก็ตาม کمกฤษยังคงไม่สามารถ
เปลี่ยนแปลงรูปแบบการใช้ชีวิตให้เหมาะกับสังคมใหม่ ซึ่งเป็นเพราะการไม่พยายามปรับตัวของ
کمกฤษ จึงทำให้ในปัจจุบันปัญหาในเรื่องการใช้เงินจึงยังคงเป็นปัญหาสำหรับکمกฤษอยู่เช่นเดิม

2. การไม่พยายามปรับตัวในเรื่องการประกอบอาชีพ

การไม่พยายามปรับตัวในเรื่องการประกอบอาชีพ เป็นเรื่องการใช้อุปกรณ์
สำหรับการประกอบอาชีพ และวิธีการในการประกอบอาชีพที่ยังคงพฤติกรรมเดิมโดยไม่พยายาม
เปลี่ยนแปลง โดยพบว่า เมื่อکمกฤษย้ายเข้ามาอยู่ในจังหวัดนครนายกที่ต้องเรียนรู้การประกอบ
อาชีพที่ตนเองไม่เคยปฏิบัติมาก่อน ทำให้کمกฤษไม่เข้าใจและไม่เห็นถึงความจำเป็นในการที่
จะต้องปฏิบัติตามแบบแผนใหม่

ปัญหาที่เกิดขึ้นเป็นปัญหาการไม่พยายามทำความเข้าใจ หรือไม่ยอมรับรูปแบบ
การดำเนินชีวิตใหม่ ซึ่งکمกฤษแสดงออกให้เห็นจากการมีพฤติกรรมในแบบเดิมไม่เปลี่ยนแปลง
แม้จะได้รับการบอกเล่าหรือสอนจากบุคคลแวดล้อม แต่เมื่อสอนก็ดูเหมือนไม่พยายามทำความเข้าใจ
เข้าใจ เช่น เรื่องวิธีการในการค้าขาย ที่คุณสุคนธ์ได้พยายามสอนให้کمกฤษรู้จักการทำการค้า
แต่เนื่องจากکمกฤษไม่เคยเรียนรู้มาก่อน ทั้งในเรื่องอุปกรณ์ เช่น การใช้เครื่องชั่งที่کمกฤษไม่
สามารถใช้ได้ เพราะในหมู่บ้านชาโกลที่ย้ายมานั้นไม่มีการใช้เครื่องชั่งในการประกอบอาชีพ
ดังนั้นکمกฤษจึงไม่สามารถใช้เครื่องชั่งได้อย่างถูกต้อง ถึงแม้จะได้รับการสอนก็ตาม

ดังนั้น การค้าขายจึงจำเป็นต้องเปลี่ยนแปลงรูปแบบเพื่อให้کمกฤษสามารถ
ปฏิบัติตามได้ โดยคุณสุคนธ์ได้เปลี่ยนวิธีการโดยใช้การนับ โดยให้นับเอาว่าเมื่อขายของ
จำนวนนี้ จะได้ว่าราคาเท่านี้ แต่کمกฤษก็ยังไม่สามารถนับได้ถูกต้อง เนื่องจากکمกฤษสามารถนับ
เลขได้เพียงจำนวน 1 2 3 เท่านั้น

จนในที่สุดการขายของก็จะให้คนซื้อมาชั่งและจ่ายเงินเอง ซึ่งแม้จะเปลี่ยนรูปแบบแล้วแต่ก็ยังคงเป็นปัญหาอีก เนื่องจากความไม่เข้าใจในเรื่องมูลค่าของสิ่งของที่เพิ่มขึ้น เช่น เมื่อคุณสุคตสวาทค์บอกเอาไว้ว่าสิ่งของจำนวนเท่านี้จะต้องได้ราคาเท่านี้ เช่น 5 กิโลกรัม จะเป็นราคาเท่านี้ คมกฤชก็จะสามารถจำได้อยู่เพียงเท่านั้น ถ้ามีคนมาซื้อน้อยกว่าหรือมากกว่านี้ ก็ไม่สามารถบอกได้ว่าจะเป็นราคาเท่าไร

ซึ่งปัญหาที่เกิดขึ้นนี้ ตัวของคมกฤชเองไม่พยายามที่จะปรับเปลี่ยนตนเองเมื่อได้รับการสอนจากผู้อื่น การไม่พยายามปรับตัวนี้เป็นในลักษณะของการไม่ใส่ใจและไม่คิดว่ามีความจำเป็น

“ ให้เค้าขายผักนะ บอกให้มัดกำละกิโลทำไม่ได้ ก็เลยบอกจ้มนับกำละ 30 ต้น ก็ยังทำไม่ได้อีก สุดท้ายเราก็เลยต้องใช้วิธีให้คนซื้อนะตัวเอง หรือถ้าบอกว่า 5 กิโลต้องได้เท่านี้ กิโลหนึ่งต้องได้เท่านี้ ทำไม่ได้ คือ ถ้าบอกไปว่าเอาอันนี้ไปให้เค้า เค้าจะให้มาร้อยนึง ก็ยืนอันอยู่อย่างเดียวว่าจะได้ร้อยนึง แต่อย่างอื่นพูดไม่ได้แล้ว ”

(สุคตสวาทค์ พุทธสุวรรณ , ผู้อุปการะ , สัมภาษณ์ 15 ตุลาคม 2549)

ดังนั้นจะเห็นได้เมื่อย้ายมาอาศัยอยู่ในจังหวัดนครนายก คมกฤชยังคงเลขชอนกับการปฏิบัติตนเองในรูปแบบเดิมรวมทั้งไม่พยายามเปลี่ยนแปลงตนเองให้เหมาะกับรูปแบบการใช้ชีวิตในแบบใหม่

เพ็ญญา(ปู) ขวัญกมล(ปลา) และสมสุวรรณ (แมน)

1. การไม่พยายามปรับตัวพฤติกรรมการเล่นโลดโผน

ปัญหาการไม่พยายามปรับตัวของ ปู ปลาและแมน เป็นปัญหาการไม่พยายามปรับตัวในเรื่องความเคยชินในพฤติกรรมการเล่นโลดโผน ซึ่งพฤติกรรมต่างๆเหล่านี้ยังคงเป็นพฤติกรรมที่ติดตัวของพวกเขาอยู่ ซึ่งจากการสังเกตพฤติกรรมการเล่นของพวกเขา ก็พบว่ายังคงมีพฤติกรรมเช่นนี้ไม่เปลี่ยนแปลง แม้จะได้รับการดัดเตือนจากครูอาจารย์หรือผู้อุปการะ แต่พฤติกรรมต่างๆก็ยังคงอยู่ และไม่พยายามที่จะเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมต่างๆเหล่านั้น เนื่องจากไม่เห็นถึงความจำเป็นที่จะต้องปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่พวกเขาเห็นว่าเป็นเรื่องปกติ และไม่เป็นอันตรายกับตัวเขาแต่อย่างใด

กล่าวโดยสรุป ปัญหาการไม่พยายามปรับตัวให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ในวัฒนธรรมใหม่ เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นเนื่องมาจาก การย้ายเข้ามาอาศัยอยู่ในที่ที่มีความแตกต่างไปจากถิ่นที่อยู่เดิม ทำให้พวกเขาไม่คุ้นเคยทั้งสภาพแวดล้อม เทคโนโลยี หรือสิ่งของเครื่องใช้ต่างๆที่แตกต่างออกไปจากที่พวกเขาเคยพบเห็น รวมทั้งพฤติกรรมต่างๆที่เป็นความเคยชินที่ติดตัวมาก่อน ซึ่งเป็นสิ่งที่พวกเขาไม่เข้าใจ รวมทั้งไม่เห็นถึงความจำเป็นในการที่จะต้องเปลี่ยนแปลงตนเอง ทำให้พวกเขาไม่พยายามปรับแก้ไขพฤติกรรมเหล่านั้น

โดยเฉพาะกับคกกชที่แม่จะมีการสอน/ให้ความรู้ในเรื่องต่างๆ แต่เนื่องจากความไม่คุ้นเคยและไม่เคยปฏิบัติมาเป็นเวลายาวนานทำให้การยอมรับสิ่งใหม่ที่สอนเกิดขึ้นได้ยากและไม่เข้าใจว่าเหตุใดจึงต้องเปลี่ยนแปลง ซึ่งแตกต่างไปจากปู ปลาและแมนที่ยอมรับสิ่งใหม่ได้ง่ายกว่า และใช้เวลาที่รวดเร็วกว่า ซึ่งเนื่องมาจากปู ปลาได้เรียนรู้สิ่งต่างๆในช่วงวัยเด็ก และได้เข้าสู่ระบบโรงเรียน จึงสามารถเรียนรู้พฤติกรรมต่างๆจากเพื่อนๆในวัยเดียวกันได้ จะมีเพียงพฤติกรรมการเล่นสิ่งของต่างๆที่จะก่อให้เกิดอันตรายเท่านั้นที่เป็นพฤติกรรมที่ยังคงอยู่เท่านั้น ซึ่งสามารถแสดงปัญหาการไม่พยายามปรับตัวให้เข้ากับวัฒนธรรมใหม่ได้ดังตารางที่ 6

ตารางที่ 6 ตารางแสดงปัญหาการไม่พยายามปรับตัวให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ในวัฒนธรรมใหม่

ครอบครัวชาไก	ปัญหาการไม่พยายามปรับตัวให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ในวัฒนธรรมใหม่		
	การใช้เงิน	การประกอบอาชีพ	พฤติกรรมการเล่นโดโพน
คกกช	/	/	-
เทียนภา (ปู)	-	-	/
ขวัญกมล(ปลา)	-	-	/
สมสุวรรณ (แมน)	-	-	/

6. ปัญหาการมีอคติและการมองแบบเหมารวม

ปัญหาการมีอคติและการมองแบบเหมารวมเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นเนื่องมาจากการที่คู่สื่อสารทั้งสองฝ่ายที่เป็นบุคคลต่างวัฒนธรรม มีการมองคู่สื่อสารต่างวัฒนธรรมของตนเองแบบตีค่าไปในทางที่ตนเองนึกคิด ซึ่งในบางเรื่องเป็นความเข้าใจที่ผิดพลาดทำให้เกิดการขาดประสิทธิภาพในขณะที่ทำการสื่อสารกันขึ้น โดยปัญหานี้เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นร่วมกันทั้งสองฝ่าย กล่าวคือ ทั้งบุคคลแวดล้อมครอบครัวชาวไทยที่ยังคงมีการมองแบบอคติและเหมารวม และตัวของครอบครัวชาวไต้หวันก็เช่นเดียวกันที่มีการมองเช่นนี้กับบุคคลที่เป็นคู่สื่อสาร ดังนี้

การมีอคติและการมองแบบเหมารวมของบุคคลคู่สื่อสารของครอบครัวชาวไทย

จากการวิจัยพบว่า ปัญหาที่สำคัญปัญหาหนึ่งที่มีผลต่อการปรับตัวของครอบครัวชาวไทยเมื่อต้องย้ายมาอยู่ที่จังหวัดนครนายก คือ ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการที่บุคคลผู้เป็นคู่สื่อสารมีการมองครอบครัวชาวไต้หวันอย่างมีอคติและเหมารวม ซึ่งบุคคลคู่สื่อสารที่มีพฤติกรรมดังกล่าวอย่างเด่นชัด คือ กลุ่มเพื่อนนักเรียนที่โรงเรียนของปูที่แสดงออกด้วยการพฤติกรรม การล้อเลียน การกลั่นแกล้ง การไม่พูดคุยสื่อสารด้วย

การที่ปูมีรูปร่างภายนอกที่แตกต่างอย่างชัดเจนจากเพื่อนนักเรียนภายในโรงเรียน ทำให้ในช่วงแรกที่ต้องเข้าเรียนหนังสือที่โรงเรียน จึงยังไม่ได้รับการยอมรับจากเพื่อนนักเรียนคนอื่น ซึ่งอาจารย์ประจำชั้นกล่าวว่า ในช่วงแรกที่ปูเข้ามาศึกษาที่โรงเรียนนั้น เพื่อนนักเรียนได้มีการแสดงปฏิกิริยาไม่ยอมรับด้วยการไม่พูดคุย ไม่นั่งใกล้ และ มีการแกล้งและล้อเลียนด้วยถ้อยคำต่างๆ เช่น นิโกรตัวดำ คำซาไก เป็นต้น จนทำให้ปูนั่งเฉยไม่ยอมพูดคุยกับใคร และลาออกจากโรงเรียนไปในที่สุด

“ ตอนแรกๆ เพื่อนจะไม่นั่งด้วย ไม่พูดด้วย เหมือนรังเกียจนะ ลักษณะเด็กนะเค้า จะไม่มีใครเล่นด้วย เหมือนกับมองเค้าเป็นตัวประหลาดตัวหนึ่งอย่างเนี่ย เค้าก็ เค้าคิดตรงไหน เข้ากับใครก็ไม่ได้ พูดกับใครก็ไม่ได้ ความอึดอัดของเด็กมันก็เกิดขึ้น ก็เลยไม่อยากมาเรียน เรียนได้แป๊บเดียวก็ไป ”

(รุ่งนภา ดันดิชิรานุสรณ์, อาจารย์โรงเรียนนายกัฒนากร, สัมภาษณ์ 10 พฤศจิกายน 2549)

“ไม่มีเพื่อนเล่นด้วยเพราะเพื่อนเค้าบอกว่าปุ่นิโกร ตัวดำ ”

(วันวิสา วรรณีย์, เพื่อนนักเรียน, สัมภาษณ์ 17 พฤศจิกายน 2549)

“เพื่อนก็ล้อเยอะ ว่า คำซาไก คำ ตัวคำ ”

(ธีรภัทร แยมสระโส, เพื่อนนักเรียน, สัมภาษณ์ 17 พฤศจิกายน 2549)

“ความคิดปกติของร่างกาย พวกสีผิว ผม ซึ่งเค้ามีไม่เหมือนคนอื่นเนี่ยเค้าก็จะเข้า กับใครไม่ได้ เค้าก็จะมีพูดว่า เฮ้ย ไอ้เนี่ยลูกนิโกร ก็จะมีล้อ มี จนกระทั่งเค้าก็จะเก็บตัว เลข นิ่ง ปูก็จะนิ่งเงียบ แล้วเค้าจะไม่ค่อยยุ่งกับใคร ”

(รุ่งนภา ตันดิชวานุสรณ์, อาจารย์โรงเรียนนายกวิพัฒนาร, สัมภาษณ์ 10 พฤศจิกายน 2549)

“ นานเหมือนกันกว่าจะเริ่มเข้ากับเพื่อนได้ ตอนเค้าเข้ามาเค้าก็ปรับตัวไม่ได้ ก็ อายุเค้ายังน้อย พอมาแป๊บเดียวก็เลยลาออกไป คือ ปรับตัวเองไม่ได้ เจอแต่เพื่อนล้อ ก็อาย คือ เค้าจะไม่กล้าแสดงออกนะค่ะ เค้าจะนิ่งเฉย ตอนแรกเนี่ยมาโรงเรียนพอเค้าก็ไม่ได้มาส่ง จะมีแต่ คุณป้าเค้าที่เป็นผู้ดูแลการนะค่ะมาส่ง มาส่งแล้วก็ไป เค้าก็เหมือนกับว่าเหว่นะค่ะ ไม่รู้จะทำยังไง เข้ากับใครเค้าก็ไม่ได้ จนต้องลาออกไป ”

(เฉลิมศรี ชูชื่น, อาจารย์โรงเรียนนายกวิพัฒนาร, สัมภาษณ์ 10 พฤศจิกายน 2549)

จะเห็นได้ว่า การที่คู่สื่อสารมีการมองครอบครัวชาวไทครอบครัวนี้ในแง่ลบ ทำให้ สร้างปัญหาแก่ครอบครัวชาวไทและทำให้ประสิทธิภาพทางการสื่อสารลดน้อยลง และเกิดการ หลีกเลี่ยงการสื่อสารขึ้นกับปูในที่สุด

ส่วนบุคคลที่เป็นคู่สื่อสารของคมกฤษ ทั้ง อาจารย์ไพบูลย์ คุณสุดสวาทดี รวมถึง บุคคลแวดล้อมอื่น ๆ นั้น ไม่พบว่ามีการมองครอบครัวชาวไทครอบครัวนี้อย่างมีอคติหรือการมอง แบบเหมารวมแต่อย่างใด เนื่องจากสังคมแวดล้อมที่คมกฤษอยู่นั้น คมกฤษจะเดินทางไปไหนมา ไหนกับผู้ดูแลการอยู่ตลอดเวลา ดังนั้นการติดต่อสื่อสารกับบุคคลอื่นจึงมีไม่มาก การสื่อสารกับ คนทั่วไปส่วนใหญ่จะสื่อสารกับลูกศิษย์ของอาจารย์ไพบูลย์ที่พวกเขาให้ความเคารพและไม่มีอคติ ต่อคมกฤษ และเมื่อต้องสื่อสารกับบุคคลทั่วไปในจังหวัดนครนายก พวกเขาที่จะไม่แสดงออกถึง ความมีอคตินี้ แต่จะแสดงออกในลักษณะความเมตตา สงสาร ไม่ได้ถูกเหยียดหยามแต่อย่างใด ส่วนแมนก็ไม่พบปัญหานี้เช่นกันเนื่องจากลักษณะภายนอกของแมนเป็นเหมือนเด็กไทยธรรมดา ทั่วไป ดังนั้นบุคคลผู้ที่เป็นคู่สื่อสารของแมนจึงไม่มีการมองแบบมีอคติแต่อย่างใด

“ มาอยู่ในสังคมบ้านเรา (นครนายก)นี้ไม่เป็นนะ สังคมบ้านเราให้ความเมตตา แต่ถ้าอยู่ในกลุ่มเพื่อนรุ่นเดียวกันจะถูกเอารัดเอาเปรียบ เพราะเค้าเห็นว่าค้อยกว่า แต่ถ้าโดยทั่วไป แล้วก็จะให้เกียรติให้ความเอ็นดู เพราะฉะนั้นเวลาไปไหนก็จะได้รับการต้อนรับ จะให้เสื้อผ้า ให้ อาหารนะนะ ”

(ไพบูลย์ ดวงจันทร์, ผู้ดูแลการ, สัมภาษณ์ 7 ตุลาคม 2549)

จะเห็นได้ว่า บุคคลผู้เป็นคู่สื่อสารบุคคลอื่น ส่วนมากจะเข้าใจและยอมรับในความเป็นชาติของพวกเขา จะมีเพียงกลุ่มเพื่อนนักเรียนของปูและปลาเท่านั้นที่มีพฤติกรรมดังกล่าว ซึ่งเป็นเรื่องธรรมดาของเด็กทั่วไปที่ไม่มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องความแตกต่างของชนชาตินั้นเอง

การมีอคติและการมองแบบเหมารวมของครอบครัวชาโกล

นอกจากการมีอคติและการมองแบบเหมารวมจะเกิดขึ้นกับบุคคลผู้เป็นคู่สื่อสารแล้ว ในขณะที่เดียวกันตัวของชาโกลเองก็เป็นบุคคลผู้ที่มีอคติและมีการมองในแบบเหมารวมด้วย เช่นเดียวกัน โดยจากการวิจัยพบว่า สมาชิกในครอบครัวชาโกลโดยเฉพาะคมกฤษและปู จะรู้สึกกับบุคคลต่างวัฒนธรรมในบางเรื่องเป็นไปในทางลบ กล่าวคือ คมกฤษ และปู มองว่าบุคคลอื่นมองตนเองว่าเป็นชนเผ่าที่ล้าหลัง ไร้การศึกษา และด้อยพัฒนา ดังนั้นเมื่อพวกเขาทำการสื่อสารกับบุคคลอื่นที่เป็นคนแปลกหน้าจึงทำให้พวกเขามีการหลีกเลี่ยงการสื่อสารเกิดขึ้น

การมองแบบเหมารวมและมือคตินั้น เกิดขึ้นกับครอบครัวชาโกลตลอดเวลาในขณะที่ต้องพบกับบุคคลแปลกหน้าที่เป็นคู่สื่อสารต่างวัฒนธรรม โดยเมื่อต้องพบกับบุคคลแปลกหน้าที่ไม่รู้จัก ครอบครัวชาโกลจะมองตามอคติของตนเองว่าบุคคลผู้นั้นมองตนเองในแง่ลบ ทำให้แสดงออกโดยการไม่พยายามพูดคุยสื่อสารด้วย ซึ่งปัญหานี้เกิดขึ้นกับครอบครัวชาโกลในลักษณะที่แตกต่างกันออกไป ดังนี้

เพ็ญภา (ปู)

จากการสังเกตปูเป็นผู้ที่มีวิธีการในการมองบุคคลอื่นอย่างมีอคติหรือมองในแบบเหมารวมมากกว่าสมาชิกในครอบครัวชาโกลคนอื่นๆ โดยในขณะที่ทำการสื่อสารกับบุคคลอื่นปูจะมีความคิดในแง่ลบว่าบุคคลนั้นจะถูกดูถูกในความเป็นชาติของตนเอง โดยเฉพาะกับบุคคลแปลกหน้าที่พบเห็นในครั้งแรก ซึ่งสังเกตได้อย่างชัดเจนจากพฤติกรรมการหลีกเลี่ยงการสื่อสารที่เกิดขึ้นของปูที่เกิดขึ้นอยู่เสมอเมื่อต้องพบกับบุคคลแปลกหน้า

การที่ปูมีอคติในการมองบุคคลอื่นเกิดขึ้นเนื่องจาก หลังจากที่ต้องย้ายออกมาจากหมู่บ้านชาโกลแล้วบุคคลที่ปู พบปะ สนทนาด้วยส่วนใหญ่นอกจากผู้อุปการะที่เป็นบุคคลที่ตนเองคุ้นเคยแล้ว จะเป็นบุคคลแปลกหน้าที่เป็นบุคคลที่มีอคติต่อความแปลกแตกต่างของตนเอง เช่น กลุ่มเพื่อนนักเรียน ที่แสดงพฤติกรรมการดูถูก หรือไม่ต้องการคบหาด้วย ดังนั้น เมื่อปูต้องพบเจอ

กับบุคคลอื่นที่เป็นคนแปลกหน้าอีกจึงทำให้บุคคลเดาไว้ก่อนว่าคนคนนั้นมีอคติกับตนเอง

คมกฤษ

ส่วนปัญหาการมองแบบมีอคติและเหมารวมที่เกิดขึ้นกับคมกฤษนั้น พบว่าเกิดขึ้นในระดับน้อยกว่าที่เกิดขึ้นกับปู เนื่องจากในช่วงแรกที่คมกฤษย้ายออกมาจากหมู่บ้านซาไกสังคมแวดล้อมส่วนใหญ่ที่คมกฤษต้องพบปะพูดคุยสื่อสารด้วย คือ กลุ่มนักศึกษาของอาจารย์ไพบูลย์ที่ให้ความเคารพและนับถือคมกฤษ และเป็นผู้ที่ไม่มียุทธศาสตร์กับชนกลุ่มน้อยแต่อย่างใด ดังนั้น คมกฤษจึงไม่มีการเหมารวมเอาว่าบุคคลต่างวัฒนธรรมคนอื่นจะมองตนในแง่ลบ การมีอคติของคมกฤษจึงไม่ได้เกิดขึ้นกับบุคคลที่เป็นบุคคลแปลกหน้าทั้งหมด แต่จะเกิดขึ้นกับบุคคลบางกลุ่มที่คมกฤษคาดเดาเอาว่าไม่น่าไว้ใจจากการบอกเล่าของอาจารย์ไพบูลย์ หรือจากการสังเกตของตัวเอง

การมองแบบมีอคตินั้นจะเป็นการมองในลักษณะการคาดเดาเอาว่า บุคคลคู่สนทนาคงมองพวกเขาด้วยความดูถูก และเมื่อพวกเขาคาดเดาดังนั้นแล้วพวกเขาก็จะแสดงพฤติกรรมกรากหรือการสื่อสารตามมา ซึ่งเกิดขึ้นกับบุคคลที่มองพวกเขาแบบมีอคติและเหมารวมที่ครอบครัวยังรับรู้ได้จากการแสดงออกทางสีหน้าหรือสายตา

“แต่ที่สำคัญ คือสายตา การมองแบบไหน เป็นการมองอย่างไรให้เกิดริ หรือมองอย่างเวทนา ซึ่งมันก็มีนะ มันแสดงออกทางสายตา เข้าใจได้ รู้ได้ว่าใครให้เกิดริ ”

(ไพบูลย์ ดวงจันทร์, ผู้อุปการะ, สัมภาษณ์ 7 ตุลาคม 2549)

ขวัญกมล (ปลา) และสมสุวรรณ (แมน)

ส่วนปลาและแมนไม่พบการมีอคติหรือการมองในแบบเหมารวมแต่อย่างใด เนื่องจากปลามีโอกาสในการพบผู้คนต่างวัฒนธรรมมาก เช่นเดียวกับกับแมนที่มีรูปร่างภายนอกเป็นเหมือนเด็กไทยทั่วไป ดังนั้นการมองในแบบอคติจึงไม่เกิดขึ้นกับทั้งตัวของแมนและกับทั้งบุคคลคู่สื่อสาร

กล่าวโดยสรุป ปัญหาการมีอคติและการมองแบบเหมารวมที่เกิดขึ้นกับครอบครัวซาไกข้างต้น จะเห็นได้ว่าเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นจากครอบครัวซาไกเองและกับคู่สื่อสารของพวกเขา ในลักษณะที่แตกต่างกันออกไป ดังตารางที่ 7

ตารางที่ 7 ตารางแสดงระดับการมีอคติและการมองแบบเหมารวม

ปัญหา	ครอบครัวชาวไท				คู่สื่อสาร			
	กมกฤษ	ปู	ปลา	แมน	ผู้ อุปการะ	สมาชิกใน ครอบครัว ผู้อุปการะ	เพื่อน นักเรียน	อาจารย์
การมีอคติและ การมองแบบ เหมารวม	**	***	-	-	-	-	***	-

ระดับปัญหาเมื่อเปรียบเทียบระหว่างสมาชิกในครอบครัวชาวไทและระหว่างบุคคลคู่สื่อสาร

*** ระดับปัญหามาก / ** ระดับปัญหาปานกลาง / * ระดับปัญหาน้อย

จะเห็นได้ว่า ปัญหาการมองแบบเหมารวมและมีอคติเกิดขึ้นกับทั้งครอบครัวชาวไทเองและกับผู้ที่เป็นคู่สื่อสาร ซึ่งจากตารางเห็นได้ว่า สมาชิกในครอบครัวชาวไท ปูเป็นผู้ที่มีระดับการมีอคติและการมองในแบบเหมารวมมากกว่าสมาชิกคนอื่น ส่วนคู่สื่อสารนั้น เพื่อนนักเรียนเป็นผู้มีระดับการมีอคติและการมองแบบเหมารวมในระดับมาก ดังนั้นจึงเห็นได้ว่า ในช่วงแรกที่ปูย้ายมาอยู่นั้นความสัมพันธ์ระหว่างปูและเพื่อนนักเรียนเป็นความสัมพันธ์ในเชิงลบ เพราะต่างฝ่ายต่างมีอคติต่อกันในระดับที่มากที่สุดทั้ง 2 ฝ่าย โดยเห็นได้ชัดเจนจากการต้องลาออกจากโรงเรียนในช่วงแรกของปู

สรุปผลการวิจัยในประเด็นปัญหาการสื่อสารที่เกิดขึ้นจากการย้ายถิ่นฐานมาสู่ชุมชนเมืองของครอบครัวชาวไท พบว่า การย้ายถิ่นฐานมาอาศัยอยู่ในจังหวัดนครนายกที่เป็นสังคมแบบชุมชนเมืองและมีความแตกต่างไปจากหมู่บ้านชาวไทที่พวกเขาเคยอาศัยมาก่อนนั้น ก่อให้เกิดปัญหาทางการสื่อสารขึ้น 6 ปัญหาด้วยกัน ได้แก่ ปัญหาการไม่เข้าใจและไม่รู้ภาษาที่ใช้สื่อสารกัน, ปัญหาการขาดความรู้เรื่องวิธีการสื่อสารในวัฒนธรรมแบบชุมชนเมือง, ปัญหาการหลีกเลี่ยงการสื่อสารกับบุคคลต่างวัฒนธรรม, ปัญหาการสื่อสารที่ยึดติดกับความเคยชินดั้งเดิมที่ตนเคยปฏิบัติมา, ปัญหาการไม่พยายามปรับตัวให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในวัฒนธรรมใหม่ และปัญหาการมีอคติและการมองแบบเหมารวม

ปัญหาต่างๆทั้ง 6 ปัญหาข้างต้น เป็นปัญหาที่แตกต่างกันไปในแต่ละบุคคล โดยความแตกต่างนั้นเป็นผลมาจากลักษณะภูมิหลังในด้านภาษา และวิถีชีวิตที่แตกต่างกันออกไปในแต่ละคน และปัญหาที่เกิดขึ้นนั้น เป็นปัญหาการสื่อสารที่เกิดขึ้นจากทั้งครอบครัวชาวไทยเอง และจากบุคคลแวดล้อมที่เป็นคู่สื่อสารต่างวัฒนธรรม

โดยปัญหาส่วนใหญ่เป็นปัญหาของตัวชาวไทยที่เกิดขึ้น เนื่องจากการที่พวกเขาเป็นบุคคลต่างวัฒนธรรมที่ต้องมาใช้ชีวิตอยู่ในวัฒนธรรมหลัก รวมทั้งวัฒนธรรมย่อยของพวกเขานั้น มีความแตกต่างอย่างมากจากวัฒนธรรมหลักที่พวกเขาต้องย้ายมาอยู่อาศัย ดังนั้นเมื่อแยกปัญหาทั้ง 6 ปัญหาแล้วจะพบว่าทั้งปัญหาเกิดขึ้นร่วมกันและปัญหาที่เกิดขึ้นแยกกันดังตารางที่ 8

ตารางที่ 8 ตารางแสดงปัญหาการสื่อสารที่เกิดขึ้นแยกตามบุคคลผู้เกิดปัญหา

ปัญหาที่เกิดขึ้น	บุคคลผู้เกิดปัญหา	
	ชาวไทย	คู่สื่อสาร
1. การไม่เข้าใจหรือไม่รู้ภาษาที่ใช้สื่อสารกัน	/	/
2. การขาดความรู้เรื่องวิธีการสื่อสารในวัฒนธรรมใหม่	/	
3. การหลีกเลี่ยงการสื่อสารกับบุคคลต่างวัฒนธรรม	/	
4. การสื่อสารที่ยึดติดกับความเชื่อดั้งเดิมที่ตนเคยปฏิบัติมา	/	
5. การไม่พยายามปรับตัวให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ในวัฒนธรรมใหม่	/	
6. การมีอคติและการมองแบบเหมารวม	/	/

จากตารางแสดงให้เห็นว่าปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพทางการสื่อสารเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นทั้งจากตัวชาวไทยเองและจากบุคคลผู้ที่เป็นคู่สื่อสารต่างวัฒนธรรม โดยปัญหาการไม่เข้าใจหรือไม่รู้ภาษาที่ใช้สื่อสารกันและปัญหาการมีอคติและการมองแบบเหมารวมนั้นเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นร่วมกันทั้งสองฝ่าย ส่วนปัญหาด้านอื่นเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นจากตัวของชาวไทยเอง ที่มีวัฒนธรรมของตนเองเป็นวัฒนธรรมย่อยดังนั้นเมื่อต้องมาอาศัยอยู่ในวัฒนธรรมหลัก วัฒนธรรมที่แตกต่างนี้จึงเป็นต้นเหตุแห่งปัญหาทางการสื่อสารให้เกิดขึ้น

ส่วนที่ 3

กระบวนการในการแก้ไขปัญหาทางการสื่อสาร ที่เกิดจากการที่กลุ่มชาวไทยย้ายถิ่นฐานมาสู่ชุมชนเมือง

กระบวนการในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นจากการสื่อสาร คือ การที่ตัวชาวไทยและผู้ที่เป็นคู่สื่อสารพยายามทำให้ปัญหาทางการสื่อสารที่เกิดขึ้นนั้นลดน้อยลง หรือแก้ไขมิให้เกิดขึ้นอีก โดยในการศึกษากระบวนการในการแก้ไขปัญหาทางการสื่อสารที่เกิดขึ้นนี้ จะศึกษาทั้งตัวชาวไทยเอง และศึกษานุคคลแวดล้อมทั้งผู้อุปการะ สมาชิกในครอบครัวผู้อุปการะ อาจารย์ที่โรงเรียน เพื่อให้ทราบถึงวิธีการในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นจากการสื่อสารในประเด็นต่างๆ ดังนี้

1. การพยายามทำความเข้าใจในภาษาและวัฒนธรรม
2. การให้ความรู้/ให้การศึกษา
3. การใช้สื่อ ได้แก่ สื่อบุคคล สื่อมวลชน สื่อเฉพาะกิจ
4. การหลีกเลี่ยงการมองเหมารวมและการมีอคติ
5. การเอาใจเขามาใส่ใจเรา (Empathy)
6. การสร้างความสัมพันธ์กับบุคคลแวดล้อม

ซึ่งผลที่ได้จากการวิจัยพบว่า กระบวนการในการแก้ไขปัญหาคือกระบวนการที่เกิดขึ้นจากครอบครัวชาวไทยและบุคคลผู้ที่เป็นคู่สื่อสารต่างวัฒนธรรมดังนี้

1. การพยายามทำความเข้าใจภาษาและวัฒนธรรม

การพยายามทำความเข้าใจภาษาและวัฒนธรรมเป็นวิธีการในการแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นจากการที่ครอบครัวชาวไทยและบุคคลคู่สื่อสารพยายามทำความเข้าใจซึ่งกันและกันในขณะที่ทำการสื่อสารทั้งทางวงจภาษาและอวัจนภาษาเพื่อให้สามารถสื่อสารกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จากการวิจัยพบว่า ทั้งสองฝ่ายต่างพยายามเรียนรู้และทำความเข้าใจในสิ่งที่คู่สื่อสารแสดงออกทั้งเรื่องของภาษา ประเพณี วัฒนธรรมต่างๆที่ต่างไปจากที่ตนเองเคยรับรู้และเข้าใจ ซึ่งเป็นการพยายามทำความเข้าใจของครอบครัวชาวไทยและบุคคลผู้เป็นคู่สื่อสารต่างวัฒนธรรม ดังนี้

ครอบครัวชาวไทย

การพยายามทำความเข้าใจในวัฒนธรรมและอวัจนภาษาของครอบครัวชาวไทย จากการวิจัยพบว่า ในขณะที่ทำการสื่อสารระหว่างกัน ครอบครัวชาวไทยมีการพยายามทำความเข้าใจภาษาทั้งทางวัฒนธรรมและอวัจนภาษาตลอดเวลาในขณะที่ทำการสื่อสาร

ในด้านวัฒนธรรมพบว่า ในขณะที่สนทนากัน สังเกตได้ว่า คมกฤษ พยายามที่จะทำความเข้าใจในคำถาม หรือประโยคสนทนาที่ตนเองไม่เข้าใจหรือฟังแล้วไม่เข้าใจชัดเจน โดยผู้วิจัยพบว่า ในบางครั้งเมื่อผู้วิจัยสื่อสารออกไป คมกฤษต้องมีการทวนคำถามซ้ำในบางคำถาม เช่น การใช้คำว่า “อะ” หรือ “อะไรนะ” หรือ “...นะเธอ” เป็นต้น

นอกจากการพยายามทำความเข้าใจในขณะที่สื่อสารกับคู่สื่อสารแล้ว ยังพบ การพยายามเรียนรู้คำศัพท์ต่างๆที่แปลกไปจากที่พวกเขาเคยใช้ โดยพวกเขาได้พยายามจดจำทำความเข้าใจในศัพท์ที่ตนเองไม่เข้าใจหรือไม่เคยรู้จัก และจะใช้ศัพท์นั้นสื่อสารในครั้งต่อไป

เช่น การพยายามทำความเข้าใจในศัพท์ที่เป็นโลหะ ที่จากเดิมคมกฤษจะเรียกสิ่งของทุกอย่างที่เป็นโลหะว่าเหล็ก แต่ในปัจจุบันเมื่อคมกฤษได้พยายามที่จะเรียนรู้และทำความเข้าใจทำให้ในปัจจุบันคมกฤษสามารถสื่อสารได้อย่างถูกต้อง

“อะไรบางอย่างตอนที่เค้ามาใหม่ๆ อะไรก็ตามที่เป็นโลหะ เค้าจะเรียกเหล็กหมด ซ้อนก็เหล็ก ทัพทีกี่เหล็ก อะไรก็เหล็กหมด ตะปูก็เหล็กอะไรอย่างนี้นะ แต่คอนหลังเค้าก็พยายามที่จะสื่อสาร ”

(ไพบูลย์ ดวงจันทร์, ผู้ดูแลการ, สัมภาษณ์ 7 ตุลาคม 2549)

นอกจากการพยายามทำความเข้าใจวัฒนธรรมในขณะสื่อสารกันแล้ว จากการวิจัยยังพบว่า ครอบครัวชาวไทยครอบครัวนี้มีการพยายามทำความเข้าใจในเรื่องการแสดงออกที่เกี่ยวข้องกับประเพณีวัฒนธรรมต่างๆ อยู่ตลอดเวลา รวมทั้งสนใจที่เข้าร่วมในกิจกรรมนั้นๆ ซึ่งแสดงให้เห็น

ว่าพวกเขามีความพยายามที่จะเข้าใจและเรียนรู้วัฒนธรรมแบบใหม่ที่แตกต่างไปจากที่พวกเขาเคยรู้จัก โดยเมื่อมีกิจกรรมต่างๆที่โรงเรียนทั้งคณกฤษ ปู ปลาและแมนจะเข้าร่วมเพื่อเรียนรู้อยู่เสมอ

“ เวลาที่มีกิจกรรมอะไรที่โรงเรียน พ่อเคื่อก็จะมานะมาร่วมงาน งานวันพ่อ วันเด็ก เนี่ย มากี่จะมาคุยกับเราคินะ เคื่อก็จะไม่อาย อย่างงานวันพ่อเมื่อปีที่แล้วเนี่ยเคื่อก็มาร่วมงาน มาดัก बातกันวันพ่อด้วยนะ เคื่อก็จะไม่อายอะไรยังพูดคุยซักถามเรื่องต่างๆกับเราด้วย ”

(เฉลิมศรี ชูชื่น , อาจารย์โรงเรียนนายกัฒนากร , สัมภาษณ์ 10 พฤศจิกายน 2549)

“ เคื่อก็พยายามทำตามไปกับเพื่อน ทำกิจกรรมอะไรกับเพื่อน คือเคื่อก็จะสนุกไป กับเรากับเพื่อนนะนะ ครูสั่งให้ทำอะไรเคื่อก็จะเชื่อ จะพยายามทำตาม ”

(เฉลิมศรี ชูชื่น , อาจารย์โรงเรียนนายกัฒนากร , สัมภาษณ์ 10 พฤศจิกายน 2549)

จะเห็นได้ว่า ครอบครัวชาวไทยได้มีการพยายามทำความเข้าใจในภาษาทั้ง วจนภาษาและอวจนภาษาในขณะที่สื่อสารกับคู่สื่อสารต่างวัฒนธรรม ซึ่งการพยายามทำความเข้าใจนี้ทำให้ครอบครัวชาวไทยได้มีการเรียนรู้ทั้งทางภาษา ประเพณี วัฒนธรรมของสังคมใหม่ได้ ถูกต้อง

คู่สื่อสารต่างวัฒนธรรม

นอกจากการพยายามทำความเข้าใจในภาษาทั้ง วจนภาษาและอวจนภาษาที่เกิดขึ้น จากครอบครัวชาวไทยแล้ว บุคคลผู้เป็นคู่สื่อสารต่างวัฒนธรรมก็ได้มีการพยายามทำความเข้าใจภาษา ทั้ง วจนภาษาและอวจนภาษาด้วยเช่นเดียวกัน ซึ่งจากการวิจัยพบว่า อาจารย์ไพบูลย์ คุณสุตสวาทคี ต่างพยายามที่จะเข้าใจในภาษารวมถึงพฤติกรรมต่างๆที่พวกเขาแสดงออก ซึ่งการพยายามทำความเข้าใจมีทั้งใช้วิธีการซักถาม การตั้งข้อสังเกต รวมทั้งติดตามเหตุผลของตนเอง เพื่อให้สามารถรับรู้ได้ว่าพวกเขากำลังสื่อสารอะไร

พฤติกรรมแปลกๆที่ไม่คุ้นเคยต่างๆ นั้น ผู้ที่เป็นคู่สื่อสารต้องพยายามทำความเข้าใจในพฤติกรรมที่แปลกออกไปเหล่านี้ เนื่องจากตัวชาวไทยเองไม่สามารถอธิบายได้ว่าเหตุใดเขาถึงมีพฤติกรรมเช่นนั้น ดังนั้นผู้ที่เป็นคู่สื่อสารจึงต้องพยายามทำความเข้าใจด้วยการถามซ้ำหรือถาม อ้อมเพื่อให้ได้คำตอบ หรือในบางครั้งมีการพยายามคาดเดาเหตุผลเพื่อให้เข้าใจในการแสดงอวจน ภาษาและวจนภาษาของกลุ่มพวกเขา ซึ่งคุณสุตสวาทคีได้เล่าว่า ในบางครั้งเมื่อเห็นคณกฤษสอนลูก ให้ทำหรือไม่ให้ทำอะไร ก็จะทำให้เกิดความสงสัย แต่เมื่อถามก็จะไม่ได้รับคำตอบเนื่องจากคณกฤษไม่

สามารถที่อธิบายเหตุผลได้ เนื่องจากต้องมาอธิบายให้เข้าใจเป็นภาษาไทย ซึ่งการอธิบายในเรื่องความเชื่อความเข้าใจที่ยึดถือปฏิบัติสืบทอดกันมานานนั้นก็เป็นเรื่องอธิบายให้เข้าใจยากอยู่แล้ว ยิ่งต้องมาอธิบายเป็นภาษาที่ตนเองไม่นับคก็ยิ่งทำให้ไม่สามารถอธิบายได้เลย ดังนั้น คุณสุคตสวาทคดีจึงต้องพยายามใช้ความเข้าใจส่วนตัวในการอธิบายถึงสาเหตุของการกระทำของคมกฤษด้วยตัวเอง

“เวลาเค้าสอนลูกเค้าว่าไม่ให้ทำอย่างนั้นอย่างนี้ เห็นรู้งไม่ให้เห็นทำอะไรเนี่ยะ เราก็จะไม่เข้าใจว่าทำไมเค้าถึงสอนอย่างนั้น เราถาม เค้าก็ตอบไม่ได้ ใจมันว่าทำไมถึงบอกให้ลูกเค้าทำอย่างนั้นอย่างนี้ จนกระทั่งถ้าเพื่อเราสงสัยจริงๆเนี่ยะ เราจึงจะตั้งคำถามอ้อมๆไปจนกว่าจะรู้ว่าเค้าหมายความว่าอย่างไร อย่างตัดเล็บเนี่ยเค้าจะไม่ตัดกลางคืน เค้าว่าคืออะไรไม่รู้เนี่ยะ เราก็ไม่เข้าใจ ที่นี้เนี่ยเราก็เข้าใจเอาว่าเค้าไม่ตัดกลางคืนเนี่ยคงเป็นเพราะมันมองไม่เห็นมากกว่าใจมัน ที่นี้เค้าก็คงคิดว่าที่ตัดเล็บเนี่ยมันเป็นอาวุธอย่างหนึ่งนะ แต่เดี๋ยวนี้เค้าก็ใช้แล้ว พอเค้ามาเห็นเค้าก็ใช้”

(สุคตสวาทคดี พุทธสุวรรณ , ผู้อุปการะ , สัมภาษณ์ 15 ตุลาคม 2549)

เช่นเดียวกับอาจารย์ไพบูลย์ ที่ต้องพยายามทำความเข้าใจในพฤติกรรมบางอย่างที่พวกเขาแสดงออกมาเช่นกัน เช่น พฤติกรรมการแสดงออกว่าขบขันในเรื่องที่อาจารย์ไพบูลย์คิดว่าเป็นเรื่องไม่น่าสนุกอะไร ซึ่งทำให้อาจารย์ไพบูลย์ต้องพยายามคาดเดาเอาเองว่า พฤติกรรมที่พวกเขาหัวเราะกันนั้น หัวเราะสิ่งใด และเกิดจากอะไร เพราะเมื่อถามพวกเขาก็จะไม่สามารถตอบให้ อาจารย์ไพบูลย์เข้าใจได้ว่าหัวเราะเรื่องอะไร ดังนั้นจึงต้องมีการพยายามทำความเข้าใจด้วยตัวเองถึงสิ่งที่พวกเขาแสดงออก

“บางทีนะนั่งดูทีวีอยู่ด้วยกัน อยู่ๆก็หัวเราะขึ้นมา เราก็ไม่เห็นจะน่าขำตรงไหนถามมันมันก็ไม่รู้หัวเราะอะไร เราก็เข้าใจเอาเองว่าเค้าคงเห็นอะไร อาจจะเป็นพวกการแต่งกายหรือท่าทางอะไรในทีวีที่เค้าไม่เคยเห็น อาจจะแปลกสำหรับเค้า ก็หัวเราะกันแล้ว”

(ไพบูลย์ ดวงจันทร์ , ผู้อุปการะ , สัมภาษณ์ 7 ตุลาคม 2549)

หรือในบางครั้งการแก้ไขปัญหาการสื่อสารที่ผิดพลาด จะเป็นการพยายามทำความเข้าใจด้วยวิธีการถามให้แน่ใจ เช่น สถานการณ์การจำสถานที่ได้/ไม่ได้ของคมกฤษที่เป็นการสื่อสารที่ผิดพลาดนั้น สุดท้ายเมื่อเวลาสื่อสารกันอาจารย์ไพบูลย์จึงต้องพยายามถามคมกฤษเพื่อให้แน่ใจจริงๆว่าที่เข้าใจนั้นถูกต้องตรงกัน

ส่วนอาจารย์ที่โรงเรียนของปู และปลา ก็มีวิธีการในการพยายามที่จะทำความเข้าใจในภาษาทั้งอังกฤษและอวัจนภาษา ด้วยการพยายามซักถาม ป้อนคำถามให้ตอบเพื่อให้สามารถเข้าใจในภาษาประเพณีและวัฒนธรรมต่างๆของพวกเขาได้ดีขึ้น ซึ่งเป็นวิธีการหนึ่งในการพยายามทำความเข้าใจในตัวของคนรอบคร้วชาไป

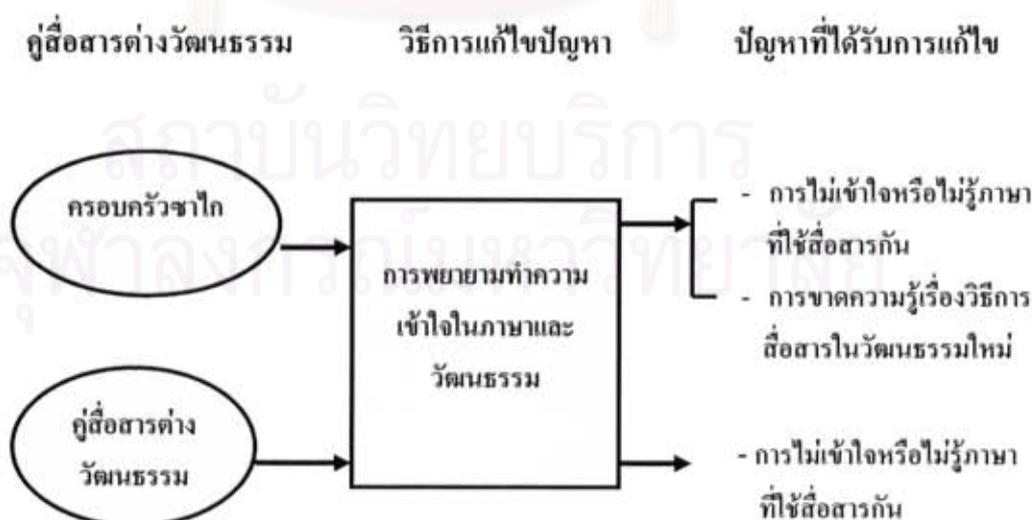
“ เราก็คงป้อนคำถามแล้วว่า การอยู่ของเค้าเป็นไง ก็ถามส่วนตัวเรียกมาคุยกัน เค้าก็จะเล่าว่าเมื่อก่อนเนี่ยบ้านเค้าเนี่ยก็จะเป็นลักษณะมีกิ่งไม้ตั้ง 2 อัน ด้านหลังจะปักติดกันเป็นแนวเฉียง เค้าก็เต็มใจที่จะเล่าจะบอก ก็ไม่ได้ปิดบังนะ แล้วเค้าก็เล่าว่าเวลากินนะ เค้าก็จะขุดเผือก ขุดมันอะไรของเค้า เอาพวกสมุนไพร แล้วก็ยังเล่าว่าเวลาเจ็บป่วยเนี่ย เค้าจะใช้สมุนไพรของเค้า ”

(รุ่งนภา ดันดิชิรานุสรณ์, อาจารย์โรงเรียนนาขกัฒนากร, สัมภาษณ์ 10 พฤศจิกายน 2549)

จะเห็นได้ว่าในกระบวนการการแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นจากการสื่อสารนั้น ครอบครัวยุคใหม่และบุคคลแวดล้อมผู้เกี่ยวข้องมีการใช้วิธีการพยายามเข้าใจภาษาและวัฒนธรรมซึ่งกันและกันในระหว่างที่ทำการสื่อสารอยู่ตลอดเวลา ซึ่งการพยายามทำความเข้าใจนี้ช่วยให้คู่สื่อสารทั้งตัวชาวไทเองและบุคคลที่เป็นคู่สนทนาสามารถสื่อสารทำความเข้าใจซึ่งกันและกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วิธีการในการแก้ไขปัญหาคือการพยายามทำความเข้าใจในภาษาและวัฒนธรรม เป็นวิธีการที่ช่วยในการแก้ไขปัญหากการไม่เข้าใจหรือไม่รู้ภาษาที่ใช้สื่อสารกัน และปัญหาเรื่องการขาดความรู้เรื่องวิธีการสื่อสารในวัฒนธรรมใหม่ ดังแผนภาพที่ 1

แผนภาพที่ 1 แสดงกระบวนการการแก้ไขปัญหาคือการพยายามทำความเข้าใจในภาษาและวัฒนธรรม

จากแผนภาพแสดงให้เห็นว่ากระบวนการในการแก้ไขปัญหาคด้วยวิธีการพยายามทำความเข้าใจในภาษาและวัฒนธรรมนั้น เป็นวิธีการในการแก้ไขปัญหาร่วมกันทั้งสองฝ่าย โดยการใช้วิธีการนี้ของครอบครัวชาวไทสามารถแก้ไขปัญหในเรื่องการไม่เข้าใจหรือไม่รู้ภาษาที่ใช้สื่อสารกัน และการขาดความรู้เรื่องวิธีการสื่อสารในวัฒนธรรมใหม่ ส่วนคู่สื่อสารที่ใช้วิธีการนี้นั้นจะช่วยแก้ไขปัญหการไม่เข้าใจหรือไม่รู้ภาษาที่ใช้สื่อสารกัน

ซึ่งจากการใช้การพยายามทำความเข้าใจในภาษาทั้งวังจันทน์ภาษาและอวังจันทน์ภาษาทั้งสองฝ่าย ในขณะที่ทำการสื่อสารกันนั้น ทำให้ในปัจจุบันคนกฤษ ฟู ปลา และแมน สามารถสื่อสารได้เข้าอย่างดี เช่น จากเดิมที่คนกฤษเรียกสิ่งของทุกอย่างที่เป็นโลหะว่าเหล็ก แต่ในปัจจุบันเมื่อคนกฤษได้พยายามที่จะเรียนรู้และทำความเข้าใจทำให้ในปัจจุบันคนกฤษสามารถสื่อสารได้อย่างถูกต้อง และสามารถสื่อสารกับคู่สื่อสารต่างวัฒนธรรมได้เข้าอย่างดี ส่วนฟู ปลาและแมน ในขณะที่ทำการสื่อสารกับผู้วิจัย ทั้ง 3 คนสามารถเข้าใจและสื่อสารกับผู้วิจัยได้ดีเช่นเดียวกับเด็กอื่นทั่วไป รวมทั้งแสดงออกอย่างชัดเจนในเรื่องความรู้ความเข้าใจในประเพณีและวัฒนธรรมแบบใหม่ ซึ่งแสดงถึงการแก้ไขปัญหาคด้วยการพยายามทำความเข้าใจทั้งวังจันทน์ภาษาและอวังจันทน์ภาษาของทั้งสองฝ่ายประสบความสำเร็จ

2. การให้ความรู้/ให้การศึกษา

การให้ความรู้และให้การศึกษาเป็นวิธีการอย่างหนึ่งที่เกิดขึ้นในกระบวนการแก้ไขปัญหาคทางการสื่อสาร โดยจากการวิจัย พบว่า ทั้งครอบครัวชาวไทและบุคคลผู้เป็นคู่สื่อสารมีการพยายามแก้ไขปัญหาคด้วยวิธีการให้ความรู้ในเรื่องต่างๆทั้งทางด้านภาษา มารยาททางสังคม วัฒนธรรม ค่านิยม การดำเนินชีวิต ซึ่งในการให้ความรู้หรือให้ศึกษานั้น เกิดขึ้นในระบบการเรียนการสอนทั้งในระบบโรงเรียนและนอกระบบโรงเรียน

ในการให้ความรู้และให้ศึกษานั้น พบว่ามีกระบวนการในการให้ความรู้และการศึกษาทั้งที่เกิดขึ้นจากครอบครัวชาวไทและบุคคลคู่สื่อสาร ในรูปแบบ ดังนี้

1. การให้ความรู้/การศึกษาของผู้ที่เป็นคู่สื่อสาร
2. การให้ความรู้/การศึกษาของครอบครัวชาวไท
3. การให้ความรู้/การศึกษาระหว่างสมาชิกในครอบครัวชาวไทด้วยกัน

2.1 การให้ความรู้/การศึกษาของผู้ที่เป็นคู่สื่อสาร

ในระบบโรงเรียน

การให้ความรู้/การศึกษา ภายในระบบโรงเรียนนั้นเป็นการให้ความรู้ที่เกิดขึ้นกับ ปู่ ปลา และแมนที่เข้าสู่ระบบการศึกษาภายในโรงเรียน ซึ่งในการให้ความรู้นั้นเป็นการให้ความรู้ ทั้งในเรื่องภาษา ประเพณี วัฒนธรรม ค่านิยม รวมทั้งการดำเนินชีวิต ที่จะสามารถช่วยในการปรับตัวให้เข้ากับวัฒนธรรมใหม่ได้ ดังนี้

1) การให้ความรู้ในเรื่องภาษา

การให้ความรู้ในเรื่องภาษานั้น เป็นวิธีการที่บุคคลคู่สื่อสารนำมาใช้กับปู่ ปลา แมน ที่มีโอกาสในการเข้ารับการศึกษาในโรงเรียน ซึ่งเป็นการให้ความรู้ในระบบการเรียนการสอนภายในโรงเรียน

โดยที่การให้ความรู้ในระบบโรงเรียนจะเน้นที่การฝึกทักษะในด้านการใช้ภาษาไทยทั้งการเขียนหนังสือและการอ่านหนังสือ ซึ่งจากการสอบถามอาจารย์ที่โรงเรียนนาขก วัฒนานคร พบว่าในช่วงแรกก่อนที่ปู่จะย้ายมาอยู่ที่นครนายกนั้น ปู่ยังขาดทักษะในการอ่านและเขียนหนังสือ แม้จะเคยอยู่ในระบบโรงเรียนที่หมู่บ้านศรีธารโตมาแล้วก็ตาม แต่การเรียนการสอนยังไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอ ดังนั้นเมื่อเข้าสู่ระบบโรงเรียนอาจารย์ผู้สอนจึงจำเป็นต้องให้ความรู้ในด้านการอ่านการเขียนแก่ปู่ ใหม่อีกครั้ง จนปัจจุบันพบว่าการให้ความรู้/การศึกษาในระบบโรงเรียนประสบความสำเร็จ เห็นได้ชัดเจนว่า ปู่มีทักษะทางการอ่านที่ดี สามารถอ่านหนังสือต่างๆ ได้ทุกประเภททั้งนวนิยาย ข่าวจากหนังสือพิมพ์ การ์ตูน และมีความสนใจที่จะหาความรู้จากการอ่านหนังสืออยู่เสมอ

“ ตอนแรกที่เค้ามาอยู่ใหม่ๆนะนะ เราก็จะบอกว่าถ้าหนูไม่เข้าใจอะไรก็ให้บอกครูนะ แต่เค้าก็ไปได้ ก็เข้าใจ ช่วงใหม่ๆเนี่ยจะเขียนหนังสือไม่ได้เลยนะ ที่คิด เอ... จะสอนเค้าได้หรือเปล่า แล้วคุณป้าเค้า(คุณสุดสวาทค์) ก็มายืนในห้องด้วย มาดูที่สอน ตอนแรกเนี่ยเค้าจะเขียนหนังสือไม่ได้ เขียนในลักษณะฝึกเขียน ก.ไก่ พยายามอะไรอย่างเนี่ย..”

(เฉลิมศรี ชูชื่น , อาจารย์โรงเรียนนาขกวัฒนานคร , สัมภาษณ์ 10 พฤศจิกายน 2549)

นอกจากการสอนในบทเรียนทั่วไปแล้ว อาจารย์ผู้สอนยังมีวิธีการสอนการเรียนรู้สิ่งของหรือคำศัพท์ต่างๆ ในวิธีที่นอกเหนือไปจากการเรียนการสอนในบทเรียน โดยอาจารย์เฉลิมศรีหรืออาจารย์ประจำชั้นได้ใช้วิธีการสอนให้รู้จักสิ่งของแปลกใหม่ต่างๆที่คาดว่าเขาจะไม่มีรู้จัก ซึ่ง

ทดสอบโดยให้ไปหยิบสิ่งนั้นมาให้ และควารู้จักหรือมีความเข้าใจในสิ่งที่สั่งหรือไม่

“ พี่จะหัดเค้า จะหัดใช้เค้า เอ้า ไปหยิบไอ้ นั้นให้ครูซิ เค้าก็ทำได้ เค้าก็จะทำ ไปหยิบอะไรตรงตามเป้าหมาย ”

(เฉลิมศรี ชูชื่น , อาจารย์โรงเรียนนายกัฒนากร , สัมภาษณ์ 10 พฤศจิกายน 2549)

โดยทั่วไปแล้วในเรื่องการสอนการใช้ภาษาจะเป็นการสอนในวิชาภาษาไทยที่มีการเรียนการสอนภายในห้องเรียนร่วมกับผู้อื่น ซึ่งปู ปลาและแมนสามารถเข้าใจและเรียนรู้ได้ดี โดยเฉพาะปูมีความรู้และความเข้าใจในภาษาไทยได้ดีเป็นพิเศษ โดยสามารถแต่งกลอนประवादได้รับรางวัล และเป็นตัวแทนโรงเรียนเข้าร่วมการแข่งขันการตอบปัญหาภาษาไทย ซึ่งแสดงถึงกระบวนการในการแก้ไขปัญหามาทางการสื่อสาร โดยการเรียนการสอนในระบบโรงเรียนประสบผลสำเร็จ

2) การให้ความรู้ในเรื่องมารยาททางสังคม

นอกจากการให้ความรู้ในทักษะด้านภาษาที่มีการเรียนการสอนภายในระบบโรงเรียนแล้ว ความรู้ในเรื่องมารยาททางสังคมที่พึงปฏิบัติก็เป็นความรู้ส่วนหนึ่งที่ปู ปลาและแมนได้รับจากการเรียนการสอนในโรงเรียนด้วยเช่นกัน

ซึ่งการสอนในเรื่องนี้เป็นการสอนเพิ่มเติมจากการสอนที่ปู ปลาและแมนได้รับมาจากครอบครัวผู้อุปการะ ที่ได้มีการสอนมาก่อนเข้าสู่ระบบโรงเรียนมาบ้าง ดังนั้น เมื่อปู ปลาเข้าสู่ระบบโรงเรียนทำให้พวกเขาสามารถปฏิบัติตามแบบอย่างที่คุณส่วนใหญ่ทั่วไปปฏิบัติกันได้อย่างถูกต้อง โดยอาจารย์ประจำชั้นที่เป็นผู้สอนได้กล่าวถึงเรื่องมารยาทของชาไทยไว้ว่า การสอนไม่ยากลำบากหรือเป็นปัญหาเท่าไรนัก เนื่องจากทางบ้านได้มีการสอนในเรื่องนี้มาแล้ว ทางโรงเรียนเป็นเพียงผู้ขัดเกลาเพิ่มเติมเท่านั้น เช่น เรื่องการพูดคุยสนทนากับผู้ใหญ่ เป็นต้น

“ เค้ารู้ค่ะ เพราะว่าที่บ้านเค้าฝึกมาด้วย แต่เราไม่ต้องสอนอะไรมาก เพราะที่บ้านเค้าสอนมาบ้างแล้ว เรายังฝึกมารยาทเค้านิดหน่อยแล้วก็สอนเรื่องพูดคุย อย่างเนี้ย ใหม่ๆเค้าจะพูดห้วนๆ ”

(เฉลิมศรี ชูชื่น , อาจารย์โรงเรียนนายกัฒนากร , สัมภาษณ์ 10 พฤศจิกายน 2549)

“ เราก็ค่อยๆสอนเค้าเนาะนะ เวลาพูดกับผู้ใหญ่ต้องยังไง ก็ค่อยๆสอน เช่นว่า ห้ามพยักหน้า เวลาผู้ใหญ่พูดด้วย ตอนแรกๆเค้าจะพยักหน้าอย่างเดียว ”

(รุ่งนภา ดันดิชวิธานุสรณ์, อาจารย์โรงเรียนนายกัฒนานคร, สัมภาษณ์ 10 พฤศจิกายน 2549)

จากการให้ความรู้ในเรื่องนี้ทำให้ในปัจจุบัน การเรียนรู้ในเรื่องมารยาททางสังคมของ ปู ปลาและแมนนั้นประสบความสำเร็จ โดยคุณบุญลากเล่าให้ผู้วิจัยฟังถึงเรื่องการใช้มารยาททางสังคมอย่างเหมาะสมนี้ว่า

“ เวลาเค้ากลับมาจากโรงเรียนนี่นะ เค้าก็จะ “ สวัสดียาย ” เสียงแจ้วเลย ให้อะไรก็ขอบคุณ รับโทรศัพท์เนี่ยจะจำเสียงได้ ก็จะถูกด้วยเสียงแจ้วเลย ”

(บุญลาก รอควิฒนกุล, สมาชิกในครอบครัวผู้อุปการะ, สัมภาษณ์ 4 พฤศจิกายน 2549)

รวมทั้งจากการสังเกตของผู้วิจัย ก็พบลักษณะของการแสดงมารยาททางสังคมได้อย่างเหมาะสม เช่น เมื่อพบกับผู้วิจัยในครั้งแรกจากการแนะนำของคุณสุคสวาทดี ทั้งปู ปลาแมน ใช้การทักทายด้วยการยกมือไหว้สวัสดีอย่างถูกต้องเหมาะสม ซึ่งแสดงให้เห็นว่าทั้ง 3 คนมีความเข้าใจในเรื่องดังกล่าวได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม

3) การให้ความรู้ในเรื่องประเพณีวัฒนธรรม

การให้ความรู้หรือการสอนในเรื่องประเพณีวัฒนธรรมนั้น ทางโรงเรียนมีการให้ความรู้ในเรื่องนี้ โดยเป็นการให้ความรู้ตามช่วงเวลาต่างๆตามความเหมาะสมและที่จะสามารถกระทำได้ เช่น การสอนผ่านกิจกรรมที่จัดขึ้นที่โรงเรียน ซึ่งกิจกรรมต่างๆที่ทางโรงเรียนจัดขึ้นเนื่องในวันสำคัญต่างๆเป็นส่วนช่วยให้ ปู ปลาและแมนเรียนรู้เรื่องวัฒนธรรมต่างๆได้ดี เช่น กิจกรรมวันลอยกระทง กิจกรรมวันเด็ก กิจกรรมวันพ่อ หรือวันสำคัญทางพุทธศาสนา ที่ทางโรงเรียนได้มีการสอนและให้ความรู้ร่วมไปกับกิจกรรมตามความเหมาะสม รวมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนให้ปู ปลาและแมน มีการเรียนรู้ผ่านการเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ

อาจารย์รุ่งนภาเล่าให้ฟังว่า ทางโรงเรียนได้สอนให้รู้จักประเพณีต่างๆของไทย ซึ่งในตอนแรก ปู ปลา ไม่รู้จักหรือรู้จักแค่ไม่เคยปฏิบัติหรือเข้าร่วมในประเพณีต่างๆ แต่เมื่อมาอยู่ที่โรงเรียนเมื่อถึงวันสำคัญต่างๆและโรงเรียนมีการจัดให้ร่วมกิจกรรม ก็จะทำให้ปู ปลา เข้าร่วมด้วยเสมอ และปู ปลาให้ความร่วมมือและเข้าร่วมด้วยความสนุกสนาน

“ ให้ทำกระทงเค้าก็ทำ อาจารย์มันสอนให้เค้าทำกระทงหลังห้องเนีย จำได้ เค้าไม่เคยทำมาก่อน แต่เราบอกให้เค้าเตรียมของมาเค้าก็เตรียมของมาทำ หรือพาไปเวียนเทียน บอกให้เค้าทำเค้าก็ทำ ทำตามที่เราบอกเราสอน ”

(รุ่งนภา ดันติชราวุธธรรม, อาจารย์โรงเรียนนายกวิฒนากร, สัมภาษณ์ 10 พฤศจิกายน 2549)

นอกระบบโรงเรียน

นอกจากการเรียนการสอนที่ได้รับจากการศึกษาภายในระบบโรงเรียนที่เกิดขึ้นกับ ปู่ ปลาและแมนที่เข้ารับการเรียนในระบบโรงเรียนแล้ว จากการวิจัยยังพบ กระบวนการเรียนการสอนที่เกิดขึ้นภายนอกโรงเรียน ซึ่งความรู้ที่ได้รับส่วนใหญ่เป็นความรู้ที่เกิดขึ้นจากผู้อุปการะที่ได้ให้ความรู้ให้เกิดขึ้นกับกมกฤษ ปู่ ปลาและแมน ส่วนปู่ ปลาและแมนยังได้รับความรู้เพิ่มเติมจากครูผู้สอน เพื่อนนักเรียน ทั้งในเรื่องภาษา ประเพณี วัฒนธรรม ค่านิยม รวมทั้งการดำเนินชีวิต ดังนี้

1) การให้ความรู้ในเรื่องภาษา

นอกจากการได้รับความรู้ทางด้านภาษาจากการเรียนการสอนภายในโรงเรียนแล้วยังพบความรู้ในด้านภาษาที่ได้รับเพิ่มเติมจากทางโรงเรียน ซึ่งอาจารย์ไพบุลย์ผู้อุปการะเป็นผู้สอนเพิ่มเติมด้วยวิธีการให้ปู่ ปลาและแมนอ่านหนังสือให้ฟัง โดยอาจารย์ไพบุลย์เป็นผู้อธิบายเพิ่มเติม รวมทั้งเปิดโอกาสให้ซักถามข้อสงสัยต่างๆ

“ ก็จะมีการสอนในเรื่องภาษาเชิงสังคมก็สอนการใช้คำ ใช้ศัพท์ ในระดับประโยคต่างๆก็สอน จะให้อ่านหนังสือให้ฟัง ถ้าคำไหนไม่เข้าใจก็อธิบายให้เค้า อธิบายศัพท์ให้ฟัง ไอ้ปู่ ไอ้ปลา แมน เนื้อเวลามานอนที่นี้ก็จะให้เค้าเอาหนังสือมาอ่านให้ตะฟัง เด็กพวกนี้มันเรียนหนังสือมันรู้สึกชอบ ”

(ไพบุลย์ ดวงจันทร์, ผู้อุปการะ, สัมภาษณ์ 7 ตุลาคม 2549)

2) การให้ความรู้ในเรื่องการดำรงชีวิตในวัฒนธรรมใหม่

นอกจากการให้ความรู้ในเรื่องภาษาแล้ว จากการวิจัยยังพบว่า ผู้ที่เป็นคู่สื่อสาร ยังมีการให้ความรู้ให้การศึกษาในเรื่องลักษณะที่พึงปฏิบัติต่างๆ หรือการใช้ชีวิตในแบบใหม่ ทั้งในเรื่องสุขอนามัยที่แต่เดิมกลุ่มชาโงจะมีลักษณะเฉพาะประจำเผ่าพันธุ์ คือ ไม่ชอบการรักษาความสะอาดร่างกาย ดังนั้นเมื่อมาอยู่ที่ใหม่จึงต้องมีการสอนเรื่องการรักษาทำความสะอาดที่ถูกต้อง

เรื่องการใช้สิ่งของต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นการใช้เครื่องใช้ส่วนตัว การใช้เงิน เรื่องการอดออม หรือเรื่องลักษณะการกินอยู่ ซึ่งทั้งผู้อุปการะ คือ คุณสุศสวาทดีและอาจารย์ไพบูลย์ มีการสอนในเรื่องต่างๆเหล่านี้ ซึ่งวิธีในการสอนให้เรียนรู้นั้น ในบางครั้งมีรูปแบบที่แตกต่างไปจากการสอนทั่วไป โดยที่คุณสุศสวาทดีใช้วิธีการสอนโดยฝึกให้ปฏิบัติจริง เช่นในเรื่องการรู้จักประหยัดอดออม คุณสุศสวาทดีจะสอนให้รู้จักเก็บเงินจากค่าขนมที่นำไปโรงเรียน โดยมีแรงจูงใจเป็นการได้ไปเที่ยว ซึ่งหากสามารถเก็บเงินได้คุณสุศสวาทดีจะพาไปเที่ยวในที่ที่ไม่เคยไป หรือการสอนในเรื่องการเก็บอาหารไว้กินในมือต่อไปที่อาจารย์ไพบูลย์จะสอนโดยให้พวกเขา คิดด้วยตัวเองว่าให้นึกถึงตอนที่อดไม่มีกิน เพื่อให้พวกเขารู้จักอดออมไว้กินในมือต่อไป

“ เวลาปิดเทอม คุณป้าเค้าจะขับรถไปเที่ยวกรุงเทพฯ อะไรอย่างเนี่ยนะ ปิดเทอมครั้งที่แล้ว ถามว่าไปเที่ยวไหนมา เค้าบอกว่าหนูไปเที่ยวดริมเวิลด์มาละ ไปกับคุณป้า เค้าก็เล่าว่า หนูเก็บตังค์เป็นค่าบัตรทุกวัน เงินที่คุณป้าให้มาโรงเรียนหนูเก็บทุกวัน เพราะคุณป้าบอกว่า ถ้าอยากไปเที่ยวก็ต้องเก็บตังค์นะ ก็เก็บเอง แล้วคุณป้าจะเป็นคนพาไป ”

(เฉลิมศรี ชูชื่น , อาจารย์โรงเรียนนายกัฒนากร , สัมภาษณ์ 10 พฤศจิกายน 2549)

“ เค้ามีอะไรก็จะกินหมด มือเดียวกินหมดแล้ว มีกินต้องกินให้หมด ต้องกินจนหมด กินหมดทุกอย่าง ไม่มีการแบ่งไว้เลย เวลาเค้ากินเนี่ยนะ เค้าจะต้องกิน กินให้อิ่มเลย คมกฤษเนี่ยกินไก่ทีเดียว 2 ตัว เค้าก็จะสอนว่าให้คิดถึงเวลาอดไม่มีกินซิ ”

(ไพบูลย์ ดวงจันทร์ , ผู้อุปการะ , สัมภาษณ์ 21 ตุลาคม 2549)

นอกจากผู้อุปการะที่มีสอนในเรื่องรูปแบบการดำรงชีวิตในวัฒนธรรมใหม่แล้ว กลุ่มเพื่อนนักเรียนก็มีบทบาทในการสอนที่เกิดขึ้นนอกระบบโรงเรียนด้วยเช่นเดียวกัน โดยการสอนจากกลุ่มเพื่อนนั้นเป็นการสอนและการให้ความรู้แก่ ปู ปลา และแมน ในเรื่องสิ่งต่างๆที่พวกเขาไม่เคยรู้จัก โดยเฉพาะปูที่ไม่เคยได้ชีวิตอยู่ในสังคมแบบใหม่จึงทำให้ปูรู้จักสิ่งของหรือสิ่งแปลกใหม่ต่างๆน้อยกว่าปลาที่เคยใช้ชีวิตอยู่ที่พัทลุงและเคยได้พบเห็นอยู่เป็นประจำ

ดังนั้นปูจึงเกิดการเรียนรู้จากการสอนของกลุ่มเพื่อน โดยเพื่อนนักเรียนที่โรงเรียน ได้มีการสอนปูให้รู้จักในสิ่งของต่างๆ เช่น สอนการกินส้มตำแก่ปูที่ไม่เคยรู้จักการกินส้มตำ สอนการเล่นเครื่องเล่นต่างๆ เป็นต้น ซึ่งเป็นการสอนในเรื่องที่สร้างความสนุกสนาน จึงทำให้เกิดการเรียนรู้สิ่งต่างๆ ได้รวดเร็ว

“ แล้วหนูก็สอนเค้ากินส้มตำ ทีแรกเค้าไม่กิน หนูก็บอก กินเหอะๆ แล้วเค้าก็กิน ”

(วันวิสา วรรัตน์, เพื่อนนักเรียน, สัมภาษณ์ 17 พฤศจิกายน 2549)

“ แอมเค้าสอนที่ปูเล่นฮูลาฮูป ตอนแรกที่ปูก็หมุนไม่เป็น แล้วเค้าก็ทำตก แล้วเค้าก็บ่นว่า เล่นยากจัง แล้วพูปูก็บอกว่า แอมสอนให้ที่เล่นอีก แอมก็สอน ”

(นันทพร กลิ่นหอม, เพื่อนนักเรียน, สัมภาษณ์ 17 พฤศจิกายน 2549)

3) การให้ความรู้ในเรื่องประเพณีและมารยาททางสังคม

นอกจากความรู้ในเรื่องภาษาและวิธีการดำรงชีวิตในวัฒนธรรมใหม่แล้ว อาจารย์ไพบุลย์และคุณสุดสวาทดีผู้อุปการะมีการให้ความรู้ในเรื่องประเพณีและมารยาทที่จำเป็นสำหรับการใช้ชีวิตในสังคม โดยในช่วงแรกที่ย้ายมาอาศัยนั้น จะเป็นการให้ความรู้เบื้องต้นที่เป็นพื้นฐานให้แก่ครอบครัวชาวไทยเพื่อนำไปใช้ในการพบปะผู้คน

ในช่วงแรกนั้น การสอนเรื่องมารยาทต่างๆทางสังคม อาจารย์ไพบุลย์และคุณสุดสวาทดีจะสอนเรื่องการไหว้ การกล่าวสวัสดิ การกล่าวขอบคุณ โดยจะสอนให้รู้ถึงความเหมาะสมว่าเวลาใดควรสวัสดิเวลาใดควรกล่าวขอบคุณ หรือเมื่อเจอผู้ใหญ่หรือมีแขกจะต้องยกมือไหว้สวัสดิ ซึ่งในช่วงแรกพบว่า คมกฤษ ปู และแมน ยังไม่คุ้นเคยกับการแสดงการทักทายหรือการแสดงออกในเรื่องมารยาท โดยคุณสุดสวาทดีกล่าวว่า เมื่อมาอยู่ในช่วงแรกเรื่องมารยาททางสังคมต่างๆจะต้องคอยสอนและคอยเตือน เนื่องจากความไม่คุ้นเคย และไม่เคยได้ปฏิบัติ ดังนั้น คมกฤษ ปู และแมน จะไม่รู้ว่าจะควรจะทำอย่างไรเมื่อเจอผู้คน ในบางครั้งจึงมีการลืมปฏิบัติอยู่บ้าง แต่คุณสุดสวาทดีก็จะคอยเตือนให้ปฏิบัติตาม ส่วนอาจารย์ไพบุลย์ก็เช่นเดียวกัน อาจารย์ได้มีการสอนในเรื่องมารยาทต่างๆแก่ครอบครัวชาวไทยครอบครัวนี้เพื่อให้สามารถเข้าสู่สังคมกับบุคคลอื่นได้เช่นกัน

“ มาอยู่ที่นี่เราก็พยายามสอน แต่เค้าก็ยังไม่ชินใช่ไหม ตอนแรก ก็จะต้องคอยบอก คอยเตือนเค้า ว่าเฮ้ย สวัสดิ์ ”

(สุดสวาทดี พุทธสุวรรณ , ผู้อุปการะ , สัมภาษณ์ 15 ตุลาคม 2549)

“ จะสอนการยกมือไหว้ สวัสดิ์ ขอคุณอะไรอย่างนี้นะครับ ”

(ไพบูลย์ ดวงจันทร์ , ผู้อุปการะ , สัมภาษณ์ 7 ตุลาคม 2549)

เช่นเดียวกันกับเพื่อนนักเรียนที่มีการสอนเกี่ยวกับวัฒนธรรมต่างๆ ให้เช่นกัน

“ หนูสอนรำเค้าละ ตอนแรกที่เค้ามาอยู่ตอน ป.2 เค้าก็รำไม่เป็น ทำอะไรไม่เป็น แล้วพอมายู่ ป.3 พวกหนูก็สอนรำให้เค้า พอมถึงวันเด็ก อาจารย์เค้าก็ให้ไปช่วยใส่ขนม(ทำขนมไทย ได้แก่ ขนมใส่ไส้) แล้วอาจารย์เค้าก็ให้กินขนม แล้วพวกพี่ๆกับปลา ก็กิน แล้วอาจารย์เค้าก็สอนเดินลีลาศ อาจารย์ที่อยู่ ป.1 เค้ามาสอนเดินลีลาศ ”

(นันทพร กลิ่นหอม , เพื่อนนักเรียน , สัมภาษณ์ 17 พฤศจิกายน 2549)

2.2 การให้ความรู้/การศึกษาของครอบครัวชาวไท

นอกจากผู้ที่เป็นคู่สื่อสารจะเป็นผู้ให้ความรู้/ให้การศึกษาแล้ว ครอบครัวชาวไทเองก็มีการให้ความรู้แก่ผู้ที่เป็นคู่สื่อสารในเรื่องต่างๆด้วยเช่นเดียวกัน ซึ่งจากการวิจัยพบว่า การสอนหรือการให้ความรู้นั้นจะเกิดขึ้นกับบุคคลที่พวกเขารู้สึกไว้วางใจและสนิทสนมกันมาเป็นระยะเวลาหนึ่ง

ในช่วงแรกของการย้ายมาอยู่ใหม่นั้น การสอนหรือการให้ความรู้ในเรื่องต่างๆ เหล่านี้จะไม่เกิดขึ้นเลย เช่น การสอนในเรื่องภาษาชาวไท หากมีใครถามเรื่องภาษาที่บ้านของเขาว่าเรียกว่าอย่างไร ทั้งปู่ ปลาจะไม่ตอบคำถาม ซึ่งครั้งแรกที่ผู้วิจัยสนทนาด้วยและถามว่าพูดอะไรกันทั้งปู่ ปลา จะนั่งเงียบไม่ตอบคำถาม หรือเมื่อถามว่าของสิ่งนี้เรียกว่าอย่างไร พวกเขาจะยิ้มแต่ไม่ตอบคำถามแต่อย่างใด จนกระทั่งเมื่อคุ้นเคยกันดีในตอนหลังพวกเขาจึงจะตอบคำถามที่เกี่ยวกับศัพท์ต่างๆแก่ผู้วิจัย ด้วยความเต็มใจ

เช่นเดียวกับอาจารย์ที่โรงเรียนและเพื่อนนักเรียนที่ในช่วงแรกๆจะไม่สื่อสารกับผู้ใด เมื่อผู้ใดถามก็จะนั่งเฉย แต่เมื่อรู้จักและรู้สึกไว้วางใจกันดีแล้วจึงมีการสอนหรือให้ความรู้ในเรื่องต่างๆ ทั้งเรื่องคำศัพท์ ประเพณีวัฒนธรรมที่เกี่ยวกับชนเผ่าชาวไท โดยที่ลักษณะของการให้ความรู้หรือให้การศึกษา นั้นจะเป็นในลักษณะการถามตอบสิ่งที่ผู้สื่อสารต้องการทราบ หรือหาก

สนิทสนมกันมากขึ้นก็จะบอกเล่าเรื่องราวของชนเผ่าตนเองโดยไม่ต้องมีผู้ถาม ซึ่งการให้ความรู้ทั้งในเรื่องภาษาและประเพณีวัฒนธรรมนั้น เป็นการทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจแก่ผู้อื่นในเรื่องภาษาและวัฒนธรรมในแบบชนเผ่าซาไก ส่งผลให้เกิดการเข้าใจในความเป็นซาไกของตนเองซึ่งทำให้เกิดประสิทธิภาพในขณะที่ทำการสื่อสารกับผู้อื่น

“ ที่ก็จะถามเค้าว่าคำนี้คำนี้แปลว่าอะไร แต่ตอนแรกเค้าจะไม่กล้าตอบ เด็กเค้าจะไม่กล้าพูดมาก ก็จะถาม ตา จมูก ปาก อย่างนี้ว่าเรียกอะไร เค้าก็จะบอก ถ้าถามเรื่องภาษาบ้านเค้าเนาะนะ อย่างเช่นว่า ถามว่า กินข้าวเรียกว่าอะไร เค้าก็จะพูดให้ฟัง หรือนอนเรียกว่าอะไรเค้าก็จะบอก ”

(เฉลิมศรี ชูชื่น , อาจารย์โรงเรียนนายทวพัฒนากร , สัมภาษณ์ 10 พฤศจิกายน 2549)

“ เมื่อก่อนจะไม่เล่า เค้ายังไม่คุ้นไง เดียวนี้เค้าก็จะเล่าบ้างว่าที่บ้าน วัฒนธรรม การกิน การอยู่ บ้านของเค้าเป็นแบบไหน เค้าก็จะเล่าให้ฟัง คือเราก็อยากู้นะนะ เราก็จะถามว่าเป็นยังไงอะไรแบบเนี่ยะ แล้วเวลากินข้าวกินยังงี้ ไม่มีหม้อ ไม่มีไห ส่วนใหญ่เค้าเล่าว่าเค้าไม่หุงข้าวกินกันนะ เค้าจะกินหัวเผือกหัวมัน รากไม้ เค้าไม่ได้กินข้าวเป็นอาหารหลักเหมือนกับที่บ้านเราแต่นานี้เค้ากินได้ แต่บางอย่างที่เค้าไม่รู้ เค้าก็จะมองก่อนว่ามันคืออะไร เค้าจะสงสัย แต่ก็ไม่พูดบางอย่างถ้าเค้าไม่กินจริงๆเค้าก็จะเขี่ยไว้ข้างจาน แล้วเค้าก็จะเล่าเรื่องราวของบ้านเค้าให้ฟังว่าผู้หญิงสวยงามแค่ไหน เป็นไง เล่าเรื่องการแต่งกาย ”

(รุ่งนภา ดันดิชิรานุสรณ์ , อาจารย์โรงเรียนนายทวพัฒนากร , สัมภาษณ์ 10 พฤศจิกายน 2549)

ส่วนการให้ความรู้แก่เพื่อนนักเรียนนั้น ส่วนใหญ่จะเป็นการให้ความรู้ในเรื่องภาษา โดยเป็นการสอนคำศัพท์ต่างๆ ซึ่งเพื่อนนักเรียนจะเห็นว่าเป็นเรื่องสนุกสนานที่ได้รู้ศัพท์ต่างๆที่แปลกออกไป ส่วนปู่ และปลาก็จะเห็นว่าเป็นเรื่องที่สนุกสนานที่ได้สอนเพื่อนๆเช่นกัน โดยเฉพาะ ปลาที่จะพยายามชูจุดเด่นของตนเองในเรื่องความแตกต่างไปจากคนอื่นให้เพื่อนๆได้ฟังโดยชอบที่เล่าเกี่ยวกับบ้านของตนเอง และสอนศัพท์แปลกๆให้เพื่อนๆได้รู้จัก

“ หนูเคยถามเค้าว่า แม่ภาษาซาไกเรียกว่าอะไร เค้าบอกว่า นะ ”

(วันวิสา วรรณภักดิ์ , เพื่อนนักเรียน , สัมภาษณ์ 17 พฤศจิกายน 2549)

“ เค้าจะเรียกคนที่เลี้ยงเค้าว่า ชะ ค่ะ เค้าบอกว่า ชะ คือ ย่า ”

(มัลลิกา รอดเกตุกุล , เพื่อนนักเรียน , สัมภาษณ์ 17 พฤศจิกายน 2549)

“ แล้วเค้าก็สอนหนู เค้าบอกว่า ปัง คือ เงินละ ”

(วิไลลักษณ์ อัมจิตร , เพื่อนนักเรียน , สัมภาษณ์ 17 พฤศจิกายน 2549)

กระบวนการในการแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นจากการสื่อสาร โดยบุคคลผู้เป็นคู่สื่อสาร ใช้การให้ความรู้หรือให้การศึกษา เป็นการทำให้ครอบครัวชาวไทยเข้าใจในวิถีชีวิตแบบใหม่ที่แตกต่างไปจากที่ที่เขาเคยรู้จัก ซึ่งการที่พวกเขาเข้าใจในวิถีชีวิต ภาษาและวัฒนธรรมนี้ทำให้พวกเขาสามารถสื่อสารกับบุคคลต่างวัฒนธรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น นอกจากนั้นการที่พวกเขามีการสอนให้ผู้ที่เป็นคู่สื่อสารรู้จักการใช้ชีวิต ภาษา ประเพณีในแบบวัฒนธรรมชาวไทย ก็สามารถทำให้ผู้ที่เป็นคู่สื่อสารมีความเข้าใจและสามารถคาดเดาพฤติกรรมต่างๆหรือเข้าใจในสิ่งที่พวกเขาปฏิบัติแตกต่างออกไปมากยิ่งขึ้น ซึ่งส่งผลให้เกิดประสิทธิผลต่อการสื่อสารตามมาดังเช่นในปัจจุบัน

2.3. การให้ความรู้/การศึกษาระหว่างสมาชิกในครอบครัวชาวไทยด้วยกัน

นอกจากการให้ความรู้/การศึกษาของครอบครัวชาวไทยกับบุคคลแวดล้อมที่เป็นคู่สื่อสารต่างวัฒนธรรมแล้ว จากการวิจัยยังพบว่า ครอบครัวชาวไทยเองได้มีการให้ความรู้แก่กันและกันด้วยเช่นกัน โดยพบว่าเป็นการสอนที่เกิดขึ้นระหว่างคมกฤษกับ ปู และปลา

โดยการสอนของคมกฤษนั้นเป็นการสอนในเรื่องของการออมให้แก่ปู ปลา ซึ่งปู และปลา เล่าว่าคมกฤษจะนำเอากระบอกไม้ไผ่ นำมาทาสีทำเป็นกระปุกออมสินเพื่อฝึกให้ลูกทั้งสองรู้จักการอดออม

“ เค้าเล่าว่าพ่อเค้าจะทำกระบอกไม้ไผ่ให้ เอามาทาสี แล้วก็เอาเงินนะไปหยอด เค้าบอกว่าเค้าเอาไปแขวนไว้ที่บ้านสวน เวลาเค้าอยากได้อะไรหรืออยากซื้ออะไรเค้าก็จะเอาอันนี้ที่พ่อทำให้แหละเอามาซื้อ ”

(รุ่งนภา ดันติชिरานุสรณ์ , อาจารย์โรงเรียนนายกวิฒนากร , สัมภาษณ์ 10 พฤศจิกายน 2549)

ความรู้ในเรื่องการออมของคมกฤษนี้ เกิดขึ้นได้ด้วยการสอนจากผู้อุปการะ ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่าคมกฤษเกิดการเรียนรู้ด้วยวิธีการสอนของผู้อุปการะ และนำความรู้ที่ได้รับนั้นมาสอนต่อแก่บุตรสาวทั้งสองคนต่อไป ซึ่งถือได้ว่ากระบวนการในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวด้วยวิธีการสอนของผู้อุปการะที่มีต่อคมกฤษที่เป็นการสอนนอกระบบโรงเรียนนั้นประสบความสำเร็จ จนทำให้คมกฤษมีความเข้าใจและสามารถนำความรู้ที่ได้มาสอนแก่ปู และปลา ได้

กล่าวโดยสรุป กระบวนการในการแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นจากการสื่อสารด้วยการให้ความรู้/ให้การศึกษา เป็นกระบวนการในการแก้ไขปัญหในเรื่อง การไม่เข้าใจหรือไม่รู้ภาษาที่ใช้สื่อสารกัน การขาดความรู้เรื่องวิธีการสื่อสารในวัฒนธรรมใหม่ และปัญหาการสื่อสารที่ยึดติดกับความเคยชินดั้งเดิมที่เคยปฏิบัติ โดยพบว่ากระบวนการในการแก้ไขปัญหด้วยการให้ความรู้หรือให้การศึกษาประสบความสำเร็จ

เห็นได้ชัดเจนในเรื่องการทำการเกษตรที่จากเดิมคนกฤษไม่คุ้นเคยกับการดูแลบำรุงรักษาหลังทำการเพาะปลูกเสร็จสิ้น ซึ่งเนื่องมาจากปัญหาเรื่องความเคยชินเมื่อคอนอยู่อาศัยที่หมู่บ้านชาไกที่มีความอุดมสมบูรณ์ ดังนั้น จึงไม่มีความจำเป็นต้องดูแลรักษาเช่นในจังหวัดนครนายก แต่เมื่อคนกฤษได้รับการสอนจากทั้งอาจารย์ไพบุลย์และคุณสุศสวาทดี ทำให้ในปัจจุบันคนกฤษเข้าใจวิธีการในการทำการเกษตรและปฏิบัติตามแบบแผนที่คนทั่วไปในสังคมปฏิบัติได้ ดังภาพ

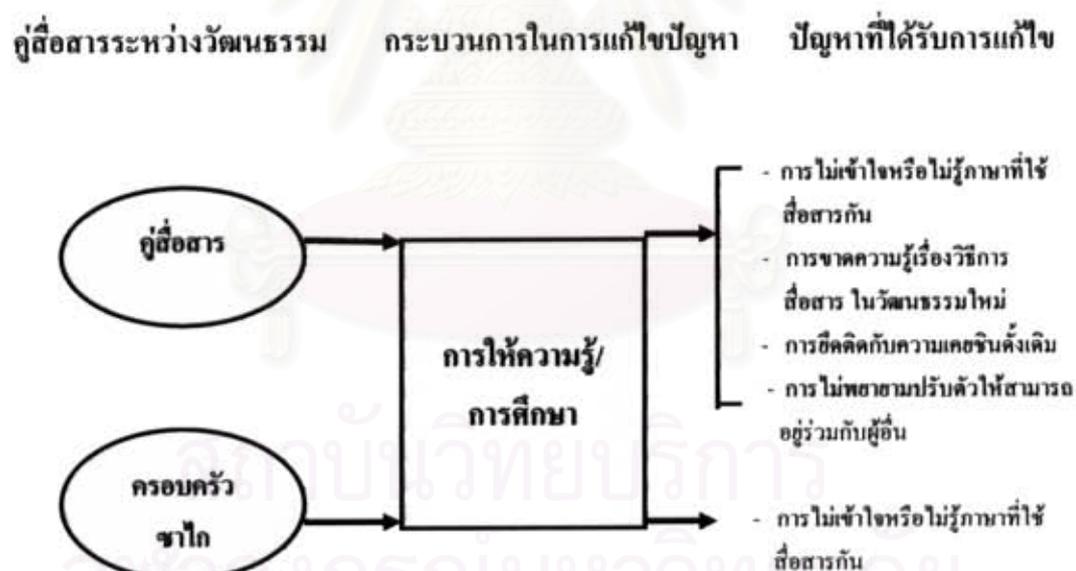

เข้าใจในวิธีการทำการเกษตร

เช่นเดียวกับปัญหาการไม่เข้าใจหรือไม่รู้ภาษาที่ใช้สื่อสารกัน ที่ระบบการเรียนการสอนในมีส่วนสำคัญในการช่วยให้ครอบครัวชาวไถ่เรียนรู้อและเข้าใจในด้านภาษาได้เป็นอย่างดี เห็นได้จากปุมมีความรู้และความเข้าใจในภาษาไทยได้ดีเป็นพิเศษ โดยสามารถแต่งกลอนประกวดได้รับรางวัล และเป็นตัวแทนโรงเรียนเข้าร่วมการแข่งขันการตอบปัญหาภาษาไทย ซึ่งแสดงถึงกระบวนการในการแก้ไขปัญหาลทางการสื่อสาร โดยการเรียนการสอนในระบบโรงเรียนประสบผลสำเร็จ

ในการให้ความรู้/ให้การศึกษา นั้นเป็นกระบวนการในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น จากทั้งครอบครัวชาวไถ่และบุคคลคู่สื่อสาร ซึ่งสามารถแก้ไขปัญหาลทางการสื่อสาร ได้ดังแผนภาพที่ 2 ดังนี้

แผนภาพที่ 2 แสดงกระบวนการแก้ไขปัญหาลด้วยวิธีการให้ความรู้ให้การศึกษา

3. การใช้สื่อบุคคล สื่อมวลชน สื่อเฉพาะกิจ

การใช้สื่อเป็นวิธีการในการแก้ไขปัญหาทางการสื่อสารวิธีหนึ่ง โดยที่สื่อมีอิทธิพลต่อผู้รับสารโดยส่งผลกระทบต่อความรู้ ทักษะ และพฤติกรรม ดังนั้นเมื่อครอบครัวชาวไถ่ครอบครัวนี้เปิดรับสื่อ พวกเขาจะได้รับทัศนคติ ค่านิยมและพฤติกรรมต่างๆ คิดค้นมาจากสื่อที่พวกเขาเข้ามาด้วย

กระบวนการในการปรับตัวเมื่อย้ายเข้ามาอาศัยอยู่ในจังหวัดนครนายกของครอบครัวชาวไถ่ครอบครัวนี้ พบว่า อิทธิพลของสื่อมีส่วนช่วยให้เกิดการเรียนรู้และปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของกลุ่มชาวไถ่ให้เข้ากับสังคมใหม่ได้ ผู้ที่เป็นคู่สื่อสารทั้งผู้อุปการะและครอบครัว รวมทั้งอาจารย์ที่โรงเรียนมีการใช้สื่อประเภทต่างๆ ในการแก้ไขปัญหาด้านการสื่อสารที่เกิดขึ้น นอกจากนั้นตัวของชาวไถ่เองก็มีการใช้สื่อในการปรับตนเองให้เข้ากับสังคมใหม่ด้วยเช่นกัน ดังนี้

การใช้สื่อบุคคล

จากการวิจัยพบว่า กระบวนการในการแก้ไขปัญหาด้านการสื่อสารของครอบครัวชนเผ่าชาวไถ่ครอบครัวนี้ พวกเขาได้มีการใช้สื่อบุคคลในการเข้ามาช่วยแก้ไขปัญหาด้านต่างๆ โดยสื่อบุคคลที่มีอิทธิพลต่อครอบครัวชาวไถ่ครอบครัวนี้มากที่สุด คือ อาจารย์ไพบูลย์ ดวงจันทร์ ซึ่งอาจารย์ไพบูลย์มีความสำคัญต่อทั้ง คมกฤษ ปุ ปลาและแมนเป็นอย่างมาก และอาจกล่าวได้ว่า อาจารย์ไพบูลย์มีบทบาทในการเป็นผู้นำทางความคิดแก่ครอบครัวชาวไถ่ครอบครัวนี้ เนื่องจากการเรียนรู้ในเรื่องต่างๆ ทั้ง การปรับเปลี่ยนวิถีชีวิต การพบผู้คน ล้วนแล้วแต่ได้รับอิทธิพลการอบรมสั่งสอนจากอาจารย์ไพบูลย์เป็นหลัก

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

อาจารย์ไพบูลย์ ดวงจันทร์

บทบาทการเป็นผู้ทางความคิดของอาจารย์ไพบูลย์สามารถเห็นได้อย่างชัดเจน เนื่องจาก คมกฤษ ปู ปลาและแมนให้ความเคารพและเชื่อถืออาจารย์ไพบูลย์เป็นอย่างมาก เห็นได้จากเมื่ออาจารย์ไพบูลย์บอกให้ทำหรือไม่ทำสิ่งใดทั้งคมกฤษ ปู ปลา และแมนก็จะปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด ไม่ว่าจะเป็นเรื่องความเชื่อต่างๆ โดยอาจารย์ไพบูลย์เล่าให้ฟังถึงพฤติกรรมความเชื่อในเรื่องต่างๆของพวกเขาเอาไว้ว่า พวกเขาจะมีความเชื่อในเรื่องต่างๆ เช่น ข้อห้ามบางอย่างที่พวกเขายึดถือมาตั้งแต่ดั้งเดิม ทั้งเรื่องการห้ามกินสิ่งของบางอย่างที่เชื่อว่าเป็น “ปิ่นแดง” หรือข้อห้าม ความเชื่อเรื่องการรักษาโรคต่างๆ หรือความเชื่อที่เกี่ยวกับความกลัว ซึ่งความเชื่อต่างๆ เหล่านี้จะมีข้อห้ามให้พวกเขาปฏิบัติหรือไม่ปฏิบัติ เช่น การกลัวรังกินน้ำ แต่เมื่ออาจารย์ไพบูลย์บอกให้แก้เคล็ดโดยการเก็บใบไม้มาเหน็บไว้ที่หู พวกเขาก็จะเชื่อและปฏิบัติตาม

“ เวลาจะกินอะไรนะ บางทีคมกฤษจะไม่ให้ปู ปลา กิน บางอย่างนะ อย่างเช่น ซ้อจำปาคะมาจากปักษ์ใต้มาให้กินกันนะ มาถึงคมกฤษจะไม่ให้กิน เพราะมันเป็นปิ่นแดง “ปิ่นแดง” นี้คือข้อห้าม ห้ามเด็ก เด็กห้ามกิน เพราะฉะนั้นจะต้องเสกคาถาให้ ถ้าเสกคาถาให้กินได้แล้ว หรืออย่างปวดหัวเนี่ยนะ ให้กินยาพารา ถ้าให้กินยาเฉยๆเนี่ยไม่หาย แต่ถ้าเสกให้ก่อนเนี่ย กินแล้วหาย ตอนนี้ก็ยังเป็นอยู่ ”

(ไพบูลย์ ดวงจันทร์, ผู้อุปการะ, สัมภาษณ์ 7 ตุลาคม 2549)

“ เห็นรุ่งกินน้ำนี้ยังกลัวนะ พอรุ่งกินน้ำขึ้นเนื้อจะกลัว เพราะคมกฤษบอกให้กลัว กลัวเพราะมันมีความเชื่อของเค้าว่า ถ้าเด็กดูเนื้อมะไม้โต ทุกอย่างทั้งหมดเนื้อจะลงที่นมหมดเลยนะ ดันไม้นี้ห้ามเล่นนะ นมจะไม้โต เวลารุ่งกินน้ำขึ้นเนื้อก็จะวิ่งกลัวกัน แต่ถ้าเค็ชชอดไม้มาเหน็บหูชกอันเนื้อก็จะหายกลัว เล่นได้แล้ว ดูได้แล้ว ”

(ไพบูลย์ ดวงจันทร์, ผู้อุปการะ, สัมภาษณ์ 7 ตุลาคม 2549)

นอกจากเรื่องความเชื่อดั้งเดิมแล้ว พวกเขายังมีความเชื่อต่ออาจารย์ไพบูลย์ในเรื่องการมองบุคคลอื่นด้วยเช่นกัน กล่าวคือ ครอบครัวชาวกอรวรรณนี้จะมีลักษณะบางประการที่เป็นปัญหาต่อการเข้าร่วมสังคมกับบุคคลอื่น โดยเฉพาะกับปู่ และคมกฤษ ซึ่งลักษณะที่ว่าเป็นคือ เมื่อพบกับบุคคลแปลกหน้าพวกเขาจะคาดเดาไว้ก่อนว่า คนผู้นั้นจะมองพวกเขาในลักษณะของการดูถูกเหยียดหยามในความเป็นชนกลุ่มน้อยที่ล่าหลังและด้อยพัฒนา ดังนั้นจึงเกิดการหลีกเลี่ยงที่จะสื่อสารด้วย แต่ถ้าหากบุคคลผู้นั้นรู้จักกับอาจารย์ไพบูลย์หรืออาจารย์ไพบูลย์เป็นผู้แนะนำให้พวกเขารู้จัก พวกเขาก็จะเกิดความไวใจและเชื่อใจในบุคคลคนนั้นและกล้าที่จะสื่อสารด้วย หรือเมื่ออาจารย์ไพบูลย์บอกกับพวกเขาว่าคนคนนี้นี้นำไวใจ หรือนำคบหาด้วยพวกเขาก็จะเชื่อฟัง และไม่พยายามคบหากับคนผู้นั้น

“อย่างเช่นมาอยู่กับเรา เราก็จะบอกว่าคนนี้เป็นยังไง สมมติว่าเราบอกว่า คนนี้น่ากลัว คนนี้อย่างนั้น คนนี้อย่างนี้ ก็จะกลัวไปเลย ก็จะไม่วูดด้วย”

(ไพบูลย์ ดวงจันทร์, ผู้อุปการะ, สัมภาษณ์ 21 ตุลาคม 2549)

นอกจากอาจารย์ไพบูลย์แล้ว อาจารย์สุคตสวาทดี ก็มีบทบาทในการโน้มน้าวใจและชักจูงใจแก่ครอบครัวชาวกอรวรรณนี้ด้วยเช่นกัน โดยคมกฤษจะให้ความนับถือและเชื่อใจอาจารย์สุคตสวาทดีมากเช่นเดียวกัน

ส่วนปู่ ปลาและแมน นั้นนอกจากอาจารย์ไพบูลย์และคุณสุคตสวาทดีแล้วยังพบว่าอาจารย์ที่โรงเรียนและเพื่อนนักเรียนก็เป็นบุคคลที่มีบทบาทต่อการชักจูงใจและโน้มน้าวใจพวกเขา

อาจารย์รุ่งนภา ตันติชราอนุสรณ์

อาจารย์เฉลิมศรี ชูชื่น

นันทพร กลิ่นหอม (เพื่อนสนิทปลา)

วันวิสา วรรณักษ์ (เพื่อนสนิท ปู)

เช่นในเรื่องการใช้จ่ายเงิน ที่จากเดิมเมื่อครั้งที่ปูย้ายมาอยู่ในช่วงแรก ปูไม่สามารถใช้จ่ายได้อย่างถูกต้อง แต่ด้วยความพยายามของปูและจากการดูตัวอย่างของเพื่อนนักเรียนที่มีบทบาทเป็นสื่อบุคคลของเขา ทำให้ปัญหานี้จึงหมดไปในปัจจุบัน

“ แล้วเรื่องสตางค์ เค้าจะไม่ใช้สตางค์นะพวกนี้ ไม่ใช่สตางค์เลย ใช้เงินไม่เป็น เราถามไง ฮ้าวปู ทำไมไม่มีเงินเธอ เราเห็นเค้าไม่ซื้ออะไรไง เค้าบอกหนูใช้ไม่เป็นกะ ที่บ้านเค้าก็เลยไม่ให้ไง แต่เดี๋ยวนี้ใช้เก่งแล้ว เค้าตามเพื่อน เห็นเพื่อนใช้ ”

(เฉลิมศรี ชูชื่น , อาจารย์โรงเรียนนายกวัฒนากร , สัมภาษณ์ 10 พฤศจิกายน 2549)

ดังนั้นจะเห็นได้ว่า สื่อบุคคลมีความสำคัญต่อการปรับตัวของพวกเขาเป็นอย่างมาก การเรียนรู้การอยู่ร่วมกับสังคมใหม่หรือความรู้ในด้านต่างๆ พวกเขาได้รับอิทธิพลมาจากสื่อบุคคลทั้งจาก อาจารย์ไพบูลย์ คุณสุศุสวาทดี อาจารย์และเพื่อนที่โรงเรียน โดยเฉพาะอาจารย์ไพบูลย์ที่เป็นผู้ที่มีอิทธิพลต่อครอบครัวชาวไทครอบครัวนี้อย่างมาก ซึ่งถือได้ว่าอาจารย์ไพบูลย์เป็นสื่อบุคคลที่มีบทบาทในการเป็นผู้นำทางความคิดที่มีอิทธิพลต่อทัศนคติ และการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมให้สามารถอยู่อาศัยในสภาพแวดล้อมใหม่ที่แตกต่างไปจากที่ที่พวกเขาเคยอยู่

การใช้สื่อมวลชน

นอกจากสื่อบุคคลจะมีบทบาทสำคัญในการปรับตัวของครอบครัวชาวไทครอบครัวนี้แล้ว สื่อมวลชนก็มีบทบาทสำคัญต่อครอบครัวชาวไทครอบครัวนี้ด้วยเช่นเดียวกัน จากการวิจัยพบว่า ปู ปลาและแมน มีการใช้สื่อโทรทัศน์ในการปรับตัวมากที่สุด

ปู ปลา และแมน ขณะดูละครที่บ้านสวนในวันเสาร์ อาทิตย์

โดยเนื้อหาที่ปู ปลาและแมน คู่ส่วนใหญ่ นั้น จะเป็นการดูละคร และการ์ตูน ซึ่งในตอนเช้าวันเสาร์อาทิตย์ ปู ปลาและแมน จะตื่นขึ้นมาแต่เช้าเพื่อดูละครตอนเช้าเรื่อง เกราะกายสิทธิ์ โดยเฉพาะปูที่จะมีพฤติกรรมเลียนแบบตัวละคร “จ๊กกะແ່ລ່ນ” ตัวตลกในเรื่อง

คุณบุญลาภสมาชิกในครอบครัวของผู้ประกอบการกล่าวว่า ในแต่ละวันปู และปลาชอบที่จะดูโทรทัศน์ ซึ่งในวันเสาร์อาทิตย์การดูโทรทัศน์เป็นกิจกรรมที่ทำเป็นประจำ หรือเมื่อกลับมาจากโรงเรียนทั้งปูและปลาจะดูละครโทรทัศน์ในตอนเย็น แต่เนื่องจากผู้ประกอบการมีการกำหนดช่วงเวลาในการดูเพราะต้องเข้านอนเพื่อตื่นตอนเช้าไปโรงเรียน ดังนั้นช่วงเวลาในการดูโทรทัศน์ของปู และปลาจึงจะอยู่ในช่วงเวลาหลังเลิกเรียนจนถึงเวลา 3 ทุ่ม และในวันเสาร์อาทิตย์ ส่วนแมนนั้นช่วงเวลาในการดูโทรทัศน์จะแตกต่างกันไป เนื่องจากอยู่ที่บ้านสวนกับคณภพ จึงสามารถดูได้ตลอดเวลาที่ต้องการ โดยที่ไม่มีการควบคุมเวลาในการดูแต่อย่างใด

การดูโทรทัศน์ของปู และปลาก่อให้เกิดพฤติกรรมเลียนแบบตามตัวละครในโทรทัศน์ โดยที่เพื่อนนักเรียนเล่าให้ฟังว่า ปู และปลาจะเลียนแบบตัวละครที่ชื่อ “จ๊กกะແ່ລ່ນ” ในเรื่องเกราะกายสิทธิ์ โดยจะนำมาเล่นกับเพื่อนที่โรงเรียนโดยที่ตนเองจะสวมบทเป็นตัวจ๊กกะແ່ລ່ນ ซึ่งมีลักษณะเป็นตัวตลกขูโรงในละคร และยังชอบที่จะแสดงเลียนแบบนางฟ้าในละครโทรทัศน์อีกด้วย

“ พวกปู ปลาเนี่ยเค้าชอบดูทีวีวันวันเนี่ยดูทีวีเยอะมาก ชอบมาก แต่ก็พยายามบอกว่า 3 ทุ่มเนี่ยให้นอนนะ เพราะต้องตื่นไปโรงเรียนแต่เช้า ละครเนี่ยชอบเหลือเกิน ”

(บุญลาภ รอดวิมลกุล , สมาชิกในครอบครัวผู้ประกอบการ , สัมภาษณ์ 4 พฤศจิกายน 2549)

“ เค้าชอบเล่นจ๊กกะແ່ລ່ນ ชอบพวกนางฟ้า ”

(วันวิสา วรรณภักดิ์ , เพื่อนนักเรียน , สัมภาษณ์ 17 พฤศจิกายน 2549)

“ เค้าชอบดูเรื่องเกราะกายสิทธิ์ แล้วก็มาเล่นที่โรงเรียน ”

(นันทพร กลิ่นหอม , เพื่อนนักเรียน , สัมภาษณ์ 17 พฤศจิกายน 2549)

นอกจากสื่อโทรทัศน์แล้ว หนังสือประเภทต่างๆก็อยู่ในความสนใจที่จะศึกษาหาความรู้ด้วยเช่นกัน โดยปูชอบที่จะอ่านหนังสือมากกว่า ปลาและแมน ประเภทของหนังสือที่ปูชอบอ่านนั้น ส่วนใหญ่จะเป็นหนังสือการ์ตูน นวนิยาย และอ่านข่าวต่างๆจากหนังสือพิมพ์ ซึ่งปูจะมีนิสัยรักการอ่านและสนใจที่จะหาความรู้จากห้องสมุดอยู่เสมอ และยังอ่านให้เพื่อนๆฟังตามไปด้วย ส่วนปลานั้นอาจจะด้วยความที่ยังเด็กและทักษะการอ่านภาษาไทยยังไม่ดีทำให้ไม่สนใจหาความรู้จากการอ่านหนังสือเท่าใดนัก

“ พี่ปู่เค้าชอบอ่านการ์ตูนนิยาย พอเวลาว่างๆเค้าก็อ่าน ”

(นันทพร กลิ่นหอม , เพื่อนนักเรียน , สัมภาษณ์ 17 พฤศจิกายน 2549)

“ พี่ปู่เค้าชอบไปอ่านหนังสือในห้องสมุด พวกหนูก็จะเข้าไปอ่านหนังสือกับพี่ปู่ พี่ปู่เค้าก็อ่านให้ฟัง เราก็ฟังกัน เค้าจะอ่านพวกการ์ตูน นิยาย แล้วก็ข่าวพวกนี้ค่ะ ”

(วิไลลักษณ์ อิมจิตร , เพื่อนนักเรียน , สัมภาษณ์ 17 พฤศจิกายน 2549)

การรับสื่อมวลชนของปู่ปลาและแม่มานั้น ทำให้พวกเขาได้รับความทันสมัยจากสื่อเหล่านั้นมาด้วย ซึ่งจากการวิจัยพบว่า ปลาเล่าว่าอยากที่จะมีผมยาวหึกเป็นลอนสวยตามสมัยนิยมในปัจจุบัน และรูปแบบการแต่งกายตามสมัยนิยมจากสื่อต่างๆ รวมทั้งลักษณะท่าทางตามแบบตัวละครในละครโทรทัศน์เรื่องต่างๆ

“ ปลาเค้าบอกว่า ถ้าเกิดโตมาแล้วเค้าจะไว้ผมยาว ไว้ผมยาวให้มันหึกๆลงไปนะคะ ”

(นันทพร กลิ่นหอม , เพื่อนนักเรียน , สัมภาษณ์ 17 พฤศจิกายน 2549)

“ เวลาครูแต่งตัวสวยเค้าก็จะชม เค้าจะชมทั้งปลาทั้งปู่เลยว่า วันนี้ครูแต่งตัวสวย เค้าก็จะเข้าใจเรื่องการแต่งตัวอย่างเนี่ยนะ เค้าก็อยากได้นะชุดสวยๆนะ เค้าบอกอยากได้กางเกงยีนส์ใส่ ”

(รุ่งนภา ดันติชิรานุสรณ์ , อาจารย์โรงเรียนนาวิกพัฒนากร , สัมภาษณ์ 10 พฤศจิกายน 2549)

“ แล้วเค้าก็ชอบเล่นแบบ เป็นพนักงานบริษัทอะไรอย่างนี้ค่ะ แล้วก็ให้พวกหนูเป็นด้วย แล้วเค้าก็หาหนังสือมาวางเรียงกัน แล้วทำเป็นคอมพิวเตอร์ พี่ปู่เค้าชอบเล่นคอมพิวเตอร์ เค้าจะชอบไปห้องคอม ”

(ณัฐพร ฉายาประเสริฐ , เพื่อนนักเรียน , สัมภาษณ์ 17 พฤศจิกายน 2549)

จะเห็นได้ว่า สื่อมวลชนมีบทบาทต่อการปรับตัวของครอบครัวชาวไทยครอบครัวนี้ พฤติกรรมการเลียนแบบหรือการรับเอาความทันสมัยต่างๆ ส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากการรับสื่อมวลชนมาปรับเปลี่ยนทัศนคติ และรสนิยมในเรื่องต่างๆ

การใช้สื่อเฉพาะกิจ

จากการวิจัยพบว่า ผู้ที่เป็นคู่สื่อสารมีการใช้สื่อเฉพาะกิจเพื่อช่วยในการแก้ไข ปัญหาทางการสื่อสารที่เกิดขึ้น โดยอาจารย์ที่โรงเรียนมีการใช้หนังสือที่เกี่ยวข้องกับเรื่องราวความเป็นมาของชนเผ่าชาวกอเพื่อให้ตนเองมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความเป็นมาวิถีชีวิต ประเพณี วัฒนธรรมของชนเผ่าชาวกอกลุ่มนี้

ซึ่งความรู้ความเข้าใจที่ได้รับจากการอ่านหนังสือนี้ ช่วยให้อาจารย์ผู้สอนมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับสังคมและวัฒนธรรมของชนเผ่าชาวกอ ส่งผลให้สามารถทำนายในเรื่องความ เชื่อ ความรู้ และพฤติกรรมของกลุ่มชาวกอผู้ที่เป็นคู่สื่อสารได้ ส่งผลต่อประสิทธิภาพการสื่อสาร ความมา ซึ่งการใช้สื่อเฉพาะกิจนี้เกิดขึ้นเนื่องมาจากความสงสัยในภาษาที่กลุ่มชาวกอใช้ในการ สื่อสารกัน ดังนั้นจึงพยายามที่จะทำความเข้าใจ โดยใช้วิธีศึกษาจากสื่อหนังสือโดยให้คมกฤษ นำหนังสือเกี่ยวกับชาวกอมาให้ศึกษา

“ พี่มีหนังสือชาวกอนะ พ่อเค้าให้ไว้ ”

(เฉลิมศรี ชูชื่น , อาจารย์โรงเรียนนายกัฒนากร , สัมภาษณ์ 10 พฤศจิกายน 2549)

“เวลาพูดคุยก็ส่งภาษาชาวกอกัน เค้าจะคุยภาษาชาวกอกัน ไม่ว่าเค้าจะเดินไปไหน ไปทำอะไรเค้าจะคุยภาษาเค้าตลอด พี่ก็อยากทราบว่าหมายถึงอะไรก็เลยให้อาหมั่งสื่อมาให้ด้วย เผอิญตอนหลังนี้พ่อเค้าต้องให้หนังสือให้พวกวิจัยอะไรเนี่ยก็เลยให้เค้าไป ”

(เฉลิมศรี ชูชื่น , อาจารย์โรงเรียนนายกัฒนากร , สัมภาษณ์ 10 พฤศจิกายน 2549)

“ พี่ก็เคยขอ แล้วเค้าก็ให้ไว้ แต่พี่ชายคนโตเค้ามาขอไป ก็ยังไม่ได้คืน เค้าจะ บอกเลยว่าที่นอน นอนแบบไหน การเลือกคู่ เค้าก็คล้ายๆกับผิดองเหลืองเหมือนกันนะพอใบไม้ แห้งก็ย้ายที่ ”

(รุ่งนภา ดันติชราอนุสรณ์ , อาจารย์โรงเรียนนายกัฒนากร , สัมภาษณ์ 10 พฤศจิกายน 2549)

ดังนั้นจะเห็นได้ว่า บุคคลที่เป็นคู่สื่อสารของครอบครัวชาวกอมีการใช้สื่อเฉพาะกิจ ที่เป็นหนังสือบอกเล่าเรื่องราวต่างๆที่เกี่ยวข้องกับชนเผ่าชาวกอมาช่วยในการแก้ไขปัญหาการไม่ เข้าใจกันในระหว่างที่ทำการสื่อสาร ซึ่งสามารถลดปัญหาทางการสื่อสารที่เกิดขึ้นเมื่อพวกเขาย้าย มาอาศัยอยู่ที่จังหวัดนครนายกได้

กล่าวโดยสรุป ในกระบวนการในการแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นจากการสื่อสารนั้นพบว่าทั้งครอบครัวชาวไทยและผู้ที่เป็นคู่สื่อสารต่างวัฒนธรรมมีการใช้สื่อประเภทต่างๆเข้ามาช่วยในการปรับตัว ทั้งการปรับตัวทางด้านภาษา วิถีชีวิต ค่านิยม รวมถึงประเพณีวัฒนธรรมต่างๆ ซึ่งสื่อที่มีอิทธิพลต่อครอบครัวชาวไทยมากที่สุดคือสื่อบุคคล ที่มีบทบาทในการเป็นผู้นำทางความคิดของพวกเขา ส่วนสื่อมวลชนก็มีบทบาทต่อการปรับเปลี่ยนทัศนคติต่างๆของพวกเขาเช่นเดียวกัน โดยสื่อมวลชนที่ใช้มากที่สุดคือ สื่อโทรทัศน์ ที่ครอบครัวชาวไทยครอบครัวนี้ใช้สื่อโทรทัศน์ช่วยในการรับวัฒนธรรมแบบใหม่มากที่สุด เห็นได้จากพฤติกรรมที่เกิดจากการเรียนรู้จากโทรทัศน์ เช่น ภาษา การแต่งกาย รวมถึงความทันสมัยต่างๆ ส่วนผู้ที่เป็นคู่สื่อสารนั้นได้ใช้สื่อเฉพาะกิจเพื่อช่วยสร้างความเข้าใจในกลุ่มชนเผ่าชาวไทยมากขึ้น

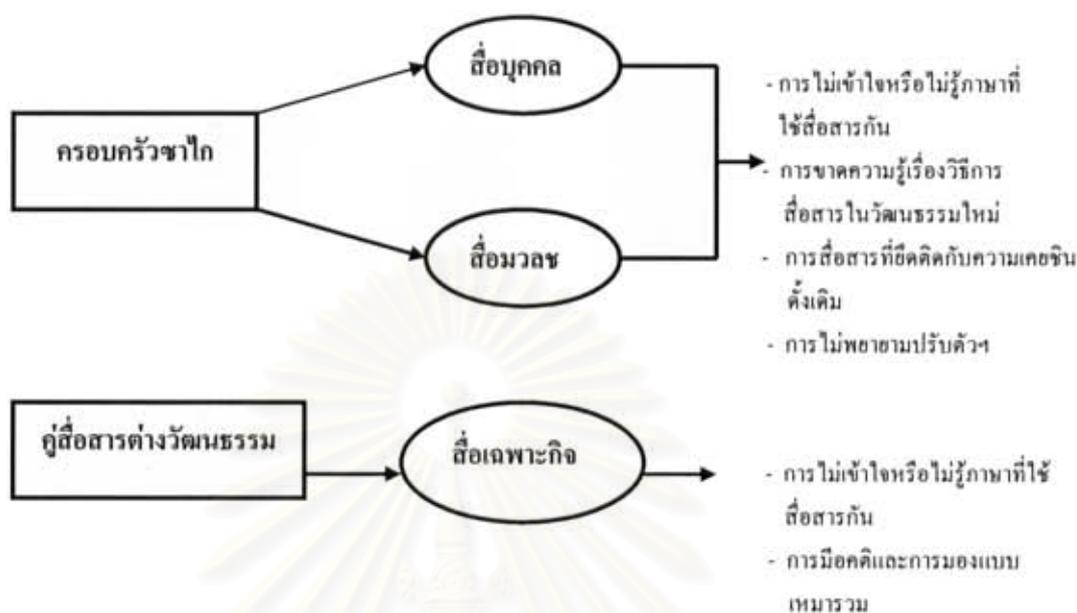
การใช้สื่อประเภทต่างๆข้างต้น มีส่วนสำคัญในการช่วยแก้ไขปัญหที่เป็นอุปสรรคทางการสื่อสาร โดยสื่อบุคคลเป็นสื่อที่มีอิทธิพลในกระบวนการแก้ไขปัญหาดังกล่าวมากที่สุด ทั้งเรื่องการไม่เข้าใจหรือไม่รู้ภาษาที่ใช้สื่อสารกัน การขาดความรู้เรื่องการสื่อสารในวัฒนธรรมใหม่ การหลีกเลี่ยงการสื่อสารกับบุคคลต่างวัฒนธรรม การสื่อสารที่ยึดติดกับความเชื่อดั้งเดิมที่ตนเคยปฏิบัติมา การไม่พยายามปรับตัวให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ในวัฒนธรรมใหม่ และการมีอคติและมองแบบเหมารวม

ส่วนสื่อมวลชนนั้นเป็นสื่อที่ช่วยสนับสนุนให้เกิดการปรับตัวในวัฒนธรรมใหม่ได้โดยช่วยแก้ไขปัญหในเรื่องการขาดความรู้เรื่องวิธีการสื่อสารในวัฒนธรรมใหม่ และการสื่อสารที่ยึดติดกับความเชื่อดั้งเดิมที่ตนเคยปฏิบัติมา

สำหรับสื่อเฉพาะกิจนั้นเป็นสื่อที่คู่สื่อสารของครอบครัวชาวไทยครอบครัวนี้ใช้ ซึ่งสามารถแก้ไขปัญหในเรื่องการไม่เข้าใจหรือไม่รู้ภาษาที่ใช้สื่อสารกัน รวมทั้งช่วยลดอคติที่จะเกิดขึ้นกับครอบครัวชาวไทยครอบครัวนี้ ดังแผนภาพที่ 3

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนภาพที่ 3 แสดงกระบวนการการแก้ไขปัญหาด้วยวิธีการใช้สื่อบุคคล สื่อมวลชนและสื่อเฉพาะกิจ

จากแผนภาพแสดงให้เห็นถึงกระบวนการในการแก้ไขปัญหาการสื่อสารด้วยวิธีการใช้สื่อประเภทต่างๆ ซึ่งสื่อบุคคลและสื่อมวลชนเป็นสื่อที่ครอบครัวชาวไทยใช้และสามารถแก้ไขปัญหาการไม่เข้าใจหรือไม่รู้ภาษาที่ใช้สื่อสารกัน ปัญหาการขาดความรู้เรื่องวิธีการสื่อสารในวัฒนธรรมใหม่ ปัญหาการสื่อสารที่ยึดติดกับความเคยชินดั้งเดิม และปัญหาการไม่พยายามปรับตัวให้เข้าร่วมกับผู้อื่นได้ในวัฒนธรรมใหม่

ส่วนสื่อเฉพาะกิจเป็นสื่อที่คู่มือสารใช้ในการแก้ไขปัญหา ซึ่งสามารถแก้ไขปัญหาการไม่เข้าใจหรือไม่รู้ภาษาที่ใช้สื่อสารกัน และปัญหาการมีอคติและการมองแบบเหมารวม

สถาบันวิทยบริการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

4. การหลีกเลี่ยงการมองเหมารวมและการมีอคติ

กระบวนการในการแก้ไขปัญหาทางการสื่อสารที่เกิดขึ้นจากการย้ายถิ่นฐานของครอบครัวชาวไทยนั้น พบว่าบุคคลผู้เป็นคู่มือสารมีการหลีกเลี่ยงการมองเหมารวมและการมีอคติ ซึ่งการหลีกเลี่ยงการมองอย่างเหมารวมและอย่างมีอคตินี้ช่วยให้ครอบครัวชาวไทยครอบครัวนี้แก้ไขปัญหาการสื่อสารได้

การสื่อสารที่ไม่ประสบความสำเร็จส่วนหนึ่งเกิดมาจากการที่คู่สื่อสารมีการมองแบบเหมารวมและมีอคติต่อบุคคลที่เป็นชนกลุ่มน้อยหรือบุคคลที่ด้อยกว่าตนเองทำให้ตีค่าหรือมองพวกเขาไปในแง่ลบ ส่งผลให้ไม่พยายามที่เข้าใจซึ่งกันและกันในขณะที่ทำการสื่อสาร การสื่อสารจึงไม่ประสบความสำเร็จตามมา ปัญหาที่เกิดขึ้นกับครอบครัวชาวกินีก็เช่นเดียวกัน พวกเขาเคยประสบกับปัญหาถูกบุคคลอื่นตีค่าและมองพวกเขาไปในทางลบ เช่น ปู ปลา ถูกเพื่อนนักเรียนที่โรงเรียนล้อเลียน พุดจาถูกเมื่อครั้งที่เข้าโรงเรียนในครั้งแรก ซึ่งการที่โดนเพื่อนล้อเช่นนี้ ส่งผลให้เกิดการหลีกเลี่ยงที่จะสื่อสารกับผู้อื่น เนื่องจากกลัวการถูกดูถูก หรือไม่ได้รับการยอมรับ หรือกลัวว่าสื่อสารไปแล้วเพื่อนจะไม่เข้าใจ จนในที่สุดปูจะเป็นคนเก็บตัวและไม่ชอบที่จะสื่อสารกับผู้อื่น โดยเฉพาะกับบุคคลแปลกหน้า

แต่อย่างไรก็ตามปัญหานี้ลดน้อยลงไป เมื่อบุคคลแวดล้อมที่เป็นผู้ใกล้ชิดได้มีการพยายามที่จะลดการมองอย่างเหมารวมและการมองอย่างมีอคติขึ้น ดังที่ได้กล่าวไว้แล้วว่าในช่วงแรกที่ครอบครัวชาวกินีได้ย้ายมาอาศัยอยู่ที่จังหวัดนครนายกนั้น เกิดปัญหาการไม่ยอมรับจากบุคคลอื่น โดยเฉพาะเพื่อนนักเรียนที่โรงเรียนนายกวัดนากรของปู ซึ่งการไม่ยอมรับของเพื่อนนี้ทำให้ปูเข้าเรียนได้เพียงเดือนกว่าเท่านั้น ในที่สุดเมื่อถูกกดดันจากเพื่อนและเข้ากับเพื่อนไม่ได้ทำให้ปูต้องลาออกไป แต่หลังจากที่ปูได้กลับเข้ามาเรียนที่โรงเรียนนี้อีกครั้ง ทางโรงเรียนได้มีการพยายามที่ลดปัญหาดังกล่าวนี้ โดยพยายามทำความเข้าใจกับเพื่อนนักเรียนในโรงเรียนเพื่อให้เพื่อนนักเรียนมีความเข้าใจในความแตกต่างของปู และปลา รวมทั้งเข้มงวดไม่ให้มีการล้อเลียนเพื่อนอีก ทำให้ปูสามารถปรับตัวได้ในที่สุด

“ ก่อนเข้ามาอยู่ที่นี้ครั้งที่สองนะครับ เราจะบอกกับเด็กเราเลยว่าจะมีเพื่อนใหม่มาอยู่ด้วย ซึ่งเค้าเป็นคนไทยเช่นเดียวกันกับเรา เพียงแต่อยู่กันคนละภาคกับเราเท่านั้น เพราะฉะนั้นห้ามมีการล้อเพื่อนหรือแกล้งเพื่อนอย่างเด็ดขาด เราพูดหน้าเสาธงให้เด็กเข้าใจ และกำชับกับครูทุกคนที่นี่ให้ดูแลเป็นพิเศษ คือเราเข้าใจในความแตกต่างของเค้า ”

(สมศักดิ์ ศรีทอง , อาจารย์ใหญ่โรงเรียนนายกวัดนากร , สัมภาษณ์ 9 พฤศจิกายน 2549)

ส่วนผู้อุปการะ คือ อาจารย์ไพบุลย์และคุณสุคนธ์นั้นเนื่องจากเป็นผู้ที่ทำงานเกี่ยวกับชนกลุ่มน้อย โดยเฉพาะอาจารย์ไพบุลย์เป็นผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับชนเผ่าชาวกายเป็นอย่างดี และเคยใช้ชีวิตร่วมกับชาวกินีในหมู่บ้านชาวกินี ทำให้มีความเข้าใจในความแตกต่างและไม่มีทัศนคติในทางลบต่อกลุ่มชนเผ่าชาวกินี ส่วนสมาชิกในครอบครัวของผู้อุปการะก็เช่นเดียวกันไม่มีการมองอย่างเหมารวมหรือการมองอย่างมีอคติแต่อย่างไร ทำให้ได้รับความไว้วางใจจากภรรยา ปู ปลา และแมน และกล้าที่จะสื่อสารด้วย รวมทั้งทำให้ผู้อุปการะและครอบครัวมีการพยายามที่จะเข้าใจในพฤติกรรมสื่อสารในรูปแบบต่างๆของพวกเขา ซึ่งส่งผลต่อประสิทธิภาพ

ทางการสื่อสารตามมา

คุณอภิชาติ สมาชิกในครอบครัวผู้อุปการะนั้นมีความสัมพันธ์ที่ดีกับครอบครัววมกฤช เนื่องจากมีทัศนคติในเชิงบวกกับพวกเขาและไม่มีการมองอย่างมีอคติกับพวกเขาแต่อย่างใด แต่จะมองว่าพวกเขามีความสามารถเช่นเดียวกับคนอื่นทั่วไป สามารถทำอะไรได้เช่นเดียวกับที่คนทั่วไปทำกัน และมีความสามารถที่สูงกว่าในบางเรื่อง ดังนั้นจากการวิจัยจะเห็นได้ว่า คมกฤชชอบที่จะพูดคุยสื่อสารกับคุณอภิชาติในเรื่องราวต่างๆ ทั้งที่เป็นเรื่องส่วนตัว เช่นเรื่องการชอบผู้หญิงคนหนึ่งที่คมกฤชนำเรื่องนี้มาปรึกษาคุณอภิชาติ ซึ่งแสดงถึงความไว้วางใจในตัวคุณอภิชาติ โดยไม่เกิดการพยายามหลีกเลี่ยงการสื่อสารขึ้น

ส่วนปู ปลาและแมนก็เช่นเดียวกันที่มีความสัมพันธ์ที่ดีกับคุณอภิชาติ มีการทักทายเมื่อเจอกันอย่างสนิทสนม เช่น ครั้งหนึ่งเมื่อคุณอภิชาติเดินผ่านหน้าโรงเรียนของปู ปลา ในช่วงพักกลางวัน ในขณะที่ปู ปลา เล่นอยู่กับเพื่อนบริเวณหน้าโรงเรียน ปูและปลาจะตะโกนเรียกคุณอภิชาติข้ามรั้วโรงเรียน ซึ่งแสดงถึงความสนิทสนมและไว้วางใจซึ่งเป็นผลเนื่องมาจากการไม่มีความคิดแบบเหมารวมรวมทั้งไม่มีการมองอย่างมีอคติแต่อย่างใดนั่นเอง ส่งผลให้เกิดประสิทธิผลทางการสื่อสารขึ้น

“ รู้จักมานานแล้วนะซาไกเนี่ย รู้ว่าเป็นเงาะป่า ที่เค้าเรียกว่านิกริตอยมั้ง มันจะเป็นพันธุ์ของมัน มองเค้าว่าเค้าเป็นชาวป่าที่มีความสามารถในการดำรงชีวิตในป่า ไม่มองพวกเขาว่าเป็นคนล่าหลังนะ แต่มองว่าพวกเขาเป็นคนที่ขอดเยี่ยม ถ้าเอาซาไกมาปล่อยในป่าพร้อมกันซัก 2-3 วัน เราตายแล้ว แต่พวกเขารอดได้ ก็จะมองในลักษณะนี้ ซาไกหรือพวกแอฟริกันต่างๆนาๆ เนี่ย เค้ามีความขอดเยี่ยมในเชิงของเค้า ไม่เคยมองว่าเค้าล่าหลัง คมกฤชสามารถขับรถยนต์ได้ เค้าทำได้เหมือนทุกอย่างที่เราทำ แล้วพวกเค้าเป็นคนไทยนะนะ เปรียบได้กับพวกอัฟโกรอเมริกัน พวกนิโกรที่อยู่ในอเมริกา ให้ทำอะไรเค้าก็ทำได้ ดูโทรทัศน์เค้าก็เปิดเป็น ต่อไฟเค้าก็ต่อได้ ขับรถเค้าก็ขับเป็น ”

(อภิชาติ รอดวัฒนกุล , สมาชิกในครอบครัวผู้อุปการะ , สัมภาษณ์ 4 พฤศจิกายน 2549)

คุณบุญลาภ สมาชิกในครอบครัวผู้อุปการะก็เช่นเดียวกันที่เป็นผู้หนึ่งที่มองครอบครัวซาไกครอบครัวนี้ในเชิงบวก ไม่มีความรู้สึกดูถูก หรือรังเกียจที่จะพูดคุยคลุกคลีด้วยแต่อย่างใด แต่จะมีความรู้สึกเอ็นดูและสงสาร ทำให้ได้รับความไว้วางใจจากครอบครัวซาไกและทำการสื่อสารกันอย่างมีประสิทธิภาพ

“ เค้าเป็นคนไทยเหมือนเรานี้แหละ เค้าน่าสงสาร ชีวิตเค้าน่าสงสารมาก เวลาเค้ากลับมาจากโรงเรียนนี้แหละ เค้าก็จะ “ สวัสดิ์ชาย ” เสียงแจ้วเลย ให้อะไรก็ชอบคุณ รับโทรศัพท์

เนี่ยจะจำเสียงได้ ก็จะช่วยด้วยเสียงแจ๋เลย ”

(บุญฉลาก รอดวัฒนกุล , สมาชิกในครอบครัวผู้อุปการะ , สัมภาษณ์ 4 พฤศจิกายน 2549)

นอกจากนั้นทั้งอาจารย์ใหญ่ และอาจารย์ในโรงเรียนก็เช่นเดียวกันที่มองครอบครัวพวกเขาอย่างไม่มีอคติหรือมองแบบเหมารวมแต่อย่างใด รวมทั้งมีส่วนช่วยให้ปู ปลา สามารถปรับตัวและเข้ากับเพื่อนๆ ได้ โดยอาจารย์ในโรงเรียนมีการพยายามที่จะปรับเปลี่ยนทัศนคติของเด็กนักเรียนในโรงเรียนให้ยอมรับและมองปู ปลาในแง่บวก พยายามทำความเข้าใจกับเด็กนักเรียน รวมทั้งพยายามเสนอจุดเด่นของปูและปลาให้เพื่อนนักเรียนได้เห็น เช่น จุดเด่นของปลาในเรื่องการเรียนดี และพยายามส่งเสริมให้ร่วมการแข่งขันทางวิชาการต่างๆจนเป็นที่ยอมรับของเพื่อนๆ ซึ่งทำให้ในที่สุดปู และปลาก็สามารถปรับตัวให้เข้ากับเพื่อนนักเรียนได้ในที่สุด

“ ตอนที่เห็นเค้าครั้งแรกเนี่ยนะ พี่เห็นก็โอ๊ยเด็กคนนี้ เวลาขี้มแล้วเหมือนกับตุ๊กตา น่ารัก เค้าก็จะขี้มเนาะนะ เราก็ เออ น่ารักจัง ”

(รุ่งนภา ตันดิชิรานุสรณ์ , อาจารย์โรงเรียนนาขกัฒนาการ , สัมภาษณ์ 10 พฤศจิกายน 2549)

“ เรานี้ไม่เคยเห็นเค้าตัวจริงนะ ก็พูดง่าย ๆ ว่าเคยเห็นแต่ในรูปภาพในสมัยตอนเรียนเนาะนะ ก็จะจำเรื่องเงาะป่า สมัยรัชกาลที่ 5 ที่เก็บเด็กเงาะป่ามาเลี้ยง แต่ไม่เคยเห็นตัวจริง เห็นแต่ในรูปก็จะรู้ว่าตัวเตี้ยๆ คำๆ ผมหยิก แต่เราไม่เคยมองว่าเค้าเป็นเด็กโง่ หรือมีความคิดอะไรที่ไม่ทันสมัยอะไรนะ แล้วพอมาอยู่กับพวกเราเนี่ยมันก็ตามกาลเวลานะนะ เค้าก็ค่อยๆปรับตัว ทำอะไร ดูเรา แล้ววิวัฒนาการด้านต่างๆของเค้าก็ดีขึ้น ก็มองเค้าว่าเค้าเป็นคนไทยคนหนึ่ง ”

(เฉลิมศรี ชูชื่น , อาจารย์โรงเรียนนาขกัฒนาการ , สัมภาษณ์ 10 พฤศจิกายน 2549)

“ เราจะมองเค้าในทางบวก แล้วเข้ามาอย่างนี้ก็ดี จะได้มีคนรู้จักว่ามีเด็กซาไกเข้ามาเรียน ก็มองเค้าว่าไม่มีอะไรที่แตกต่างไปจากเรา ”

(สมศักดิ์ ศรีทอง , อาจารย์ใหญ่โรงเรียนนาขกัฒนาการ , สัมภาษณ์ 9 พฤศจิกายน 2549)

จากการพยายามของบุคคลคู่สื่อสารที่ไม่มีอาการมองพวกเขาอย่างมีอคติหรือมองในแบบเหมารวมเช่นนี้ ทำให้ในปัจจุบัน ปูและปลาได้รับการยอมรับจากเพื่อนนักเรียน โดยเฉพาะปู ที่สามารถเป็นผู้นำเพื่อนๆ ได้ ซึ่งแสดงถึงการยอมรับและการไม่มีอคติเกิดขึ้น

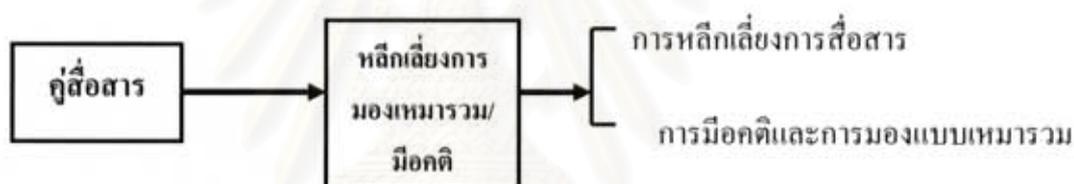
“ เค้าเป็นผู้นำในห้องนะ เดี่ยวนี้เป็นผู้นำ นำคนอื่นเล่น ก็จะถามว่าเล่นขงมัย เล่นดัมมัย ทุกคนก็จะต้องตามใจพี่ปู เพราะทุกคนเรียกพี่ปูหมด เอ้า...วันนี้พี่ปูบอกอยากเล่นขง ทุกคนก็จะต้องเล่นขง วันนี้พี่ปูอยากจะทำเล่นตีจับ เอ้า...ก็ต้องเล่นตาม ส่วนใหญ่จะเป็นคนออก

ความคิดที่จะเล่น ที่จะทำอะไร จะเริ่มแสดงความเป็นผู้นำออกมา จากเมื่อก่อนเนี่ยจะเฉย จะไม่เอานะ ใครจะทำอะไรก็ทำ ถ้าไม่อยากเล่นก็ไปเล่นด้วย แต่ถ้าไม่อยากเล่นก็ไม่เล่น "

(รุ่งนภา ดันดิชิรานุสรณ์, อาจารย์โรงเรียนนาขกัณฑ์, สัมภาษณ์ 10 พฤศจิกายน 2549)

ดังนั้นจะเห็นได้ว่า การหลีกเลี่ยงในการมองแบบเหมารวมหรือการมองอย่างมีอคตินั้นเป็นกระบวนการในการแก้ไขปัญหาอย่างหนึ่งที่ส่งผลต่อการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ โดยที่ผู้ที่มีทัศนคติที่ดีต่อครอบครัวในขณะสื่อสารระหว่างกันจะไม่เกิดปัญหาการหลีกเลี่ยงการสื่อสารขึ้น ประสิทธิภาพทางการสื่อสารจึงเกิดขึ้นตามมา ดังนั้นการหลีกเลี่ยงการมองแบบเหมารวมหรือการมีอคติ จึงสามารถช่วยในการแก้ไขปัญหาในเรื่องการหลีกเลี่ยงการสื่อสารกับบุคคลต่างวัฒนธรรม และการมีอคติและมองแบบเหมารวมได้ ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ตารางแสดงกระบวนการแก้ไขปัญหาด้วยวิธีการหลีกเลี่ยงการมองแบบเหมารวมและมีอคติ

ภาพแสดงความสัมพันธ์อันดีระหว่างชาติกับบุคคลแวดล้อม

5. การเอาใจเขามาใส่ใจเรา (empathy)

การเอาใจเขามาใส่ใจเรา เป็นการทำความเข้าใจความหมายว่าทำไมบุคคลอื่นจึงกระทำเช่นนั้นต่อตนเอง ซึ่งเริ่มจากการเอาตัวเองเข้าไปใส่ในตัวคนอื่น และมองตัวเองจากสายตาของคนอื่น ซึ่งก็คือการเอาตัวเองเข้าไปวินิจฉัยความรู้สึกภายในคนอื่นนั่นเอง ซึ่งการเอาใจเราเข้าไปใส่ในใจคนอื่นนั้น จะเกิดขึ้นเมื่อเวลาที่ทำการสื่อสารในสถานการณ์ใหม่ๆ การทำการสื่อสารกับคนที่ไม่คุ้นเคย หรือสื่อสารกับคนซึ่งมีวัฒนธรรมและพฤติกรรมแตกต่างไปจากตนเอง หรือกับคนต่างสังคม ซึ่งจำเป็นต้องสวมบทบาทของคนอื่นใหม่ และค้นหาตัวเองใหม่ว่าควรจะทำปฏิบัติอย่างไร

จากผลการวิจัยพบว่า บุคคลแวดล้อมโดยเฉพาะผู้อุปการะ ครอบครัวผู้อุปการะ และอาจารย์ผู้สอนเป็นผู้มีการเอาใจเขามาใส่ใจเรา (empathy) ในขณะที่ทำการสื่อสาร โดยในขณะที่บุคคลคู่สื่อสารทำการสื่อสารกันกับซาไก จะมีการพิจารณาก่อนการสื่อสารเสมอว่าหากตนเองเป็นซาไกจะรู้สึกเช่นไร จะรู้สึกชอบหรือไม่ชอบอย่างไร โดยเฉพาะอาจารย์ผู้สอนที่โรงเรียนจะระมัดระวังในเรื่องความรู้สึกของเด็กซาไกมากเป็นพิเศษ โดยอาจารย์เฉลิมเล่าว่า ในครั้งแรกที่ปูเข้ามาเรียนใหม่อาจารย์เห็นผมของเจ้าหิวกมากก็รู้สึกอยากจับว่าเป็นอย่างไร แต่ในใจก็คิดว่าจะจับตั้มขี้ ถ้าหากเราเป็นซาไกเราจะชอบให้คนมาจับมาเล่นหัวของเราหรือไม่ เราอาจจะโกรธ ดังนั้นในตอนแรกจึงยังไม่จับผมของปูเล่น จนตอนหลังเมื่อสนิทกันแล้วจึงถามตรงๆว่าสามารถที่จะจับได้หรือไม่ เป็นการขออนุญาตก่อนเพื่อแสดงการให้เกียรติ หรืออาจารย์รุ่งนภาที่ไม่ถามเรื่องการใส่เสื้อสีสดที่ตัดกับสีผิวของปู เนื่องจากคิดว่าหากตนเองเป็นปูก็คงไม่อยากให้ถามเรื่องนี้เช่นกัน

“ ตอนแรกทีก็อยากจับผมเค้า คือทีที่อยากจับนะหมายความว่า เอ็มมันจะแข็งอะไรมัย แต่ตอนแรกก็ไม่กล้าจับเค้าเพราะไม่รู้ว่าจะถืออะไรมัย เพราะว่าเค้าไม่ชอบ แต่เค้าก็จะไม่ว่านะ คือตอนหลังที่จะถามก่อนเลยว่า ถือมัยลูก ครูจับได้มัย เค้าก็บอกได้ เค้าก็ให้จับ คือที่ชอบจับผมเค้า ผมเค้าจะนึ้มเลย นึ้มมาก ”

(เฉลิมศรี ชูชื่น , อาจารย์โรงเรียนนายกวัฒนากร , สัมภาษณ์ 10 พฤศจิกายน 2549)

“ เค้าจะชอบสีสดๆจริงๆอะ ปูจะชอบสีชมพูมาก ชอบสีชมพูแปร์ริค เสื้อเค้าเนี่ยขอให้มันเป็นสีชมพูเค้าก็จะใส่ แต่เราก็ไม่เคยถามเค้าว่าจะใส่เสื้ออะไรมัยเพราะเราคิดว่าเป็นการชอบของเค้า ผิวเค้าเนี่ยจะดำมาก ก็จะตัดกับสีผิวเลย ”

(รุ่งนภา ตันดิชิรานุสรณ์ , อาจารย์โรงเรียนนายกวัฒนากร , สัมภาษณ์ 10 พฤศจิกายน 2549)

อาจารย์ สมศักดิ์ ศรีทอง อาจารย์ใหญ่โรงเรียนนายกัฒนาการที่ปู ปลาเรียนอยู่ ในขณะที่ทำการสื่อสาร ก็มีการใช้การเอาใจเขามาใส่ใจเรา (empathy) เช่นเดียวกัน โดยเมื่อมีการจัดกิจกรรมต่างๆที่โรงเรียน อาจารย์สมศักดิ์จะพยายามคิดอยู่เสมอว่า ปู ปลา น่าจะมีความต้องการเข้าร่วมในกิจกรรมต่างๆที่โรงเรียนจัดขึ้นเช่นเดียวกับเพื่อนนักเรียนคนอื่น เพราะเขาคงจะรู้สึกว่าเขาและรู้สึกถูกกีดกันหากไม่ได้เข้ามามีส่วนร่วม ดังนั้นเมื่ออาจารย์ได้มีการพยายาม เอาใจเขามาใส่ใจในใจเรา (empathy) อาจารย์ก็จะสามารถปฏิบัติต่อเขาอย่างที่เขาต้องการได้

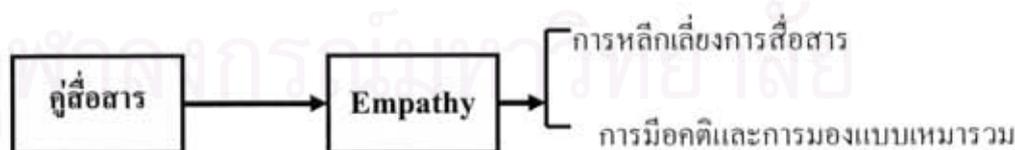
“ งานกิจกรรมที่โรงเรียนนี้จะมีบ่อย ก็จะทำให้เข้าร่วมกิจกรรมด้วยตลอด เพราะกลัวว่าเค้าจะเกิดความว่าเหว่ หรือเค้ารู้สึกว่าเป็นเด็กชาไกแล้วจะถูกเรากีดกันไม่ได้มีส่วนร่วม ก็จะพยายามหากิจกรรมต่างๆให้เค้ามีส่วนร่วมตลอด ”

(สมศักดิ์ ศรีทอง , อาจารย์ใหญ่โรงเรียนนายกัฒนาการ , สัมภาษณ์ 9 พฤศจิกายน 2549)

การที่คู่สื่อสารของครอบครัวชาไกมีการเอาใจเขามาใส่ใจเราอยู่ตลอดเวลา ทำให้ช่วยลดความรู้สึกที่ว่าตนเองเป็นปมด้อยในขณะที่ทำการสื่อสารซึ่งกันและกัน และส่งผลต่อการลดอุปสรรคทางการสื่อสารในด้านการหลีกเลี่ยงการสื่อสารกับบุคคลต่างวัฒนธรรม และการมีอคติและมองแบบเหมารวม ดังแผนภาพที่ 5

แผนภาพที่ 5 แผนภาพแสดงการแก้ไขปัญหาคู่สื่อสารด้วยวิธีการเอาใจเขามาใส่ใจในใจเรา (Empathy)

คู่สื่อสารต่างวัฒนธรรม   วิธีการแก้ไขปัญหา   ปัญหาที่ได้รับการแก้ไข

6. การสร้างความสัมพันธ์กับบุคคลแวดล้อม

จากการวิจัยพบว่าการแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นจากการสื่อสารของครอบครัวชาวไทย ครอบครัวนี้มีการใช้การสร้างความสัมพันธ์กับบุคคลแวดล้อมด้วยวิธีการต่างๆ โดยการสื่อสารในการสร้างความสัมพันธ์นี้เป็นการพยายามที่เกิดขึ้นจากครอบครัวชาวไทยและคู่สื่อสารของพวกเขา ซึ่งเป็นการสร้างความสัมพันธ์ในรูปแบบ ดังนี้

1. ครอบครัวชาวไทยกับคู่สื่อสาร
2. ผู้อุปการะกับคู่สื่อสารของครอบครัวชาวไทย
3. ระหว่างคู่สื่อสารของครอบครัวชาวไทยด้วยกันเอง

ซึ่งในการสร้างความสัมพันธ์ทั้ง 3 ประการข้างต้นนี้ เป็นวิธีการที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้เกิดความสัมพันธ์อันดีระหว่างสมาชิกในครอบครัวชาวไทยกับบุคคลผู้เป็นคู่สื่อสาร ดังนี้

1. ครอบครัวชาวไทยกับคู่สื่อสาร

จากการวิจัยพบว่า ครอบครัวไทยมีความพยายามในการที่จะสร้างความสัมพันธ์ให้เกิดขึ้นกับคู่สื่อสารทั้งอาจารย์ที่โรงเรียน เพื่อนนักเรียน โดยบุคคลผู้สร้างความสัมพันธ์คือ คมกฤษ ปู และ ปลา โดยมีวิธีการ ดังนี้

1) การสร้างความสัมพันธ์ของคมกฤษ การสร้างความสัมพันธ์ของคมกฤษเป็นการสร้างความสัมพันธ์ที่มีต่ออาจารย์ที่โรงเรียนนายกวัฒนากร เพื่อให้อาจารย์ที่โรงเรียนเกิดการยอมรับในตัวบุตรสาวทั้งสองคน โดยใช้วิธีการนำสิ่งของต่างๆมาให้แก่อาจารย์ผู้สอนปูและปลาที่โรงเรียนอยู่เสมอ ซึ่งการสร้างความสัมพันธ์ของคมกฤษนี้เป็นการช่วยสร้างความสัมพันธ์อันดีให้เกิดขึ้นระหว่างปู ปลา กับทางโรงเรียนที่ปู ปลาเรียนหนังสืออยู่

“ คมกฤษนี้เค้าสนใจลูกนะ ขนาดเค้าเป็นผู้ชาย เค้ายังสนใจลูกเค้า เค้าจะมารับมาส่ง สนใจลูก บางทีเค้าก็เอาพวกพิกพวกแฟง เอามาฝากครู ฝากเพื่อน ”

(รุ่งนภา ดันดิชิรานุสรณ์, อาจารย์โรงเรียนนายกวัฒนากร, สัมภาษณ์ 10 พฤศจิกายน 2549)

2) การสร้างความสัมพันธ์ของปูและปลา การสร้างความสัมพันธ์ของปู ปลา เป็นการพยายามสร้างความสัมพันธ์กับเพื่อนที่โรงเรียนด้วยการนำของฝากจากผู้อุปการะมามอบให้แก่เพื่อนนักเรียน รวมทั้งช่วยเหลือเพื่อนนักเรียนในเรื่องต่างๆ เช่น เมื่อเพื่อนถูกรังแก ปู ปลาซึ่งมีกำลังมากกว่าเด็กคนอื่นทั่วไปจะเป็นฝ่ายช่วยเหลือเพื่อนที่โดนรังแก หรือการแสดงความรู้สึกผ่านการ์ดอวยพรต่างๆที่ทำด้วยตนเองเพื่อมอบให้เพื่อนในวันสำคัญต่างๆ

“ ตอนที่ปูกับพวกหนูเริ่มสนิทกันแล้ว เวลาพวกหนูโดนพวกผู้ชายแกล้ง พวกหนูสู้ไม่ได้ เขาก็ให้พวกหนูไปอยู่ข้างหลัง แล้วเขาก็จัดการกับพวกผู้ชาย พี่ปูก็ชนะค่ะ ปลา เขาก็ป้องกันหนูกับพวกนี้ไว้ พอหนูโดนพวกมาดแกล้ง แล้วเขาก็มา แล้วปลาเขาก็เตะ แล้วพี่ปู เขาก็ทุบหลัง เข่าบอกให้หนูค่อย หนูก็ค่อย แล้วพี่ปูเขาก็เตะแล้วพวกหนูก็บอกว่ารุมกันเลย แล้วพวกหนูก็รุมค่ะ ”

(นันทพร กลิ่นหอม , เพื่อนนักเรียน , สัมภาษณ์ 17 พฤศจิกายน 2549)

“ วันเกิดหนูเขาก็เขียนจดหมายมาให้หนู เขาก็เขียนสวัสดีเพื่อนที่รักของพี่ปูคนใหม่ แล้วเขาก็วาดรูปผมหนูแล้วก็วาดรูปผมเค้าหยิกๆ ”

(วันวิสา วรรณภักดิ์ , เพื่อนนักเรียน , สัมภาษณ์ 17 พฤศจิกายน 2549)

จะเห็นได้ว่าครอบครัวชาวไทครอบครัวนี้มีการพยายามในการที่จะช่วยสร้างความสัมพันธ์อันดีให้เกิดขึ้นระหว่างคู่สื่อสารของตนเอง ด้วยวิธีการต่างๆทั้งการแสดงน้ำใจด้วยการให้สิ่งของ การช่วยเหลือหรือแสดงน้ำใจต่อเพื่อนนักเรียน ซึ่งก่อให้เกิดการยอมรับจากเพื่อนนักเรียนดังกล่าว

การได้รับการยอมรับจากเพื่อนนักเรียน

2. ผู้อุปการะกับคู่สื่อสารของครอบครัวชาวไท

จากการวิจัยพบว่า ผู้อุปการะของครอบครัวชาวไทมีการสร้างความสัมพันธ์กับคู่สื่อสารของครอบครัวชาวไท ทั้งกับอาจารย์ที่โรงเรียนนายท้าวพัฒนากรและเพื่อนนักเรียน ด้วยวิธีการนำสิ่งของต่างๆ ให้ปูและปลานำไปฝากเพื่อนที่โรงเรียน เพื่อเป็นการช่วยส่งเสริมความสัมพันธ์ให้เกิดระหว่างปู ปลา กับเพื่อนนักเรียนที่โรงเรียน

“ แล้วตอนนั้นเค้ามาโรงเรียน ปู(อาจารย์ไพบูลย์) เค้าก็มา เค้าก็เอาหีฟี่ญี่ปุ่นมาให้เพื่อนกิน แล้วเค้าก็บอกว่าเดี๋ยวถ้าปูเค้ามาอีกเค้าจะเอามาให้กินอีก ”

(นันทพร กลิ่นหอม , เพื่อนนักเรียน , สัมภาษณ์ 17 พฤศจิกายน 2549)

“ ย่า (คุณสุดสวาทดี) เค้าชอบให้อาชนมมาแบ่งพวกเพื่อนๆ ปลาเค้าบอกว่าย่าให้อามาแบ่งพวกเพื่อนๆ ใครจะกินก็กิน พวกขนมผลไม้ แล้วเค้าก็เอามาแบ่งพวกหนู ”

(วันวิสา วรวิทย์ , เพื่อนนักเรียน , สัมภาษณ์ 17 พฤศจิกายน 2549)

นอกจากนั้นผู้อุปการะยังใช้วิธีการในการสร้างความสัมพันธ์ด้วยการพยายามเข้าไปพูดคุยสื่อสารเพื่อสอบถามปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นกับปู ปลา และเพื่อเป็นการสร้างความสัมพันธ์กับอาจารย์ที่โรงเรียนเพื่อให้อาจารย์ช่วยดูแลเด็ก 2 คนนี้เป็นพิเศษอีกด้วย

“ การติดต่อกับคุณป้าเค้าก็มี เค้าก็จะมา แกจะคุยแก่ง มากี่จะคุยนาน โดยมากจะคุยเกี่ยวกับพ่อเค้า เกี่ยวกับตัวเด็ก คือเค้าก็อยากจะส่งเสริมเด็กนะ ”

(เฉลิมศรี ชูชื่น , อาจารย์โรงเรียนนายท้าวพัฒนากร , สัมภาษณ์ 10 พฤศจิกายน 2549)

จะเห็นได้ว่า ผู้อุปการะได้พยายามสนับสนุนให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครอบครัวชาวไทกับบุคคลผู้เป็นคู่สื่อสารด้วยวิธีการต่างๆ ทั้งการสร้างความสัมพันธ์ด้วยการให้สิ่งของ หรือใช้การสื่อสารเข้าช่วยให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีขึ้น

3. ระหว่างคู่สื่อสารของครอบครัวชาวไทด้วยกันเอง

การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลผู้เป็นคู่สื่อสารของครอบครัวชาวไทเองนั้น เป็นการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างอาจารย์ที่โรงเรียนนายท้าวพัฒนากรกับผู้ปกครองของเพื่อนนักเรียนของปู ปลา ซึ่งการสร้างความสัมพันธ์นี้เป็นการช่วยสนับสนุนให้เกิดความสัมพันธ์อันดีระหว่างคนกลุ่มกับครอบครัวของเพื่อนนักเรียนของปูและปลา โดยวิธีการที่อาจารย์ที่โรงเรียนใช้

นั้น คือการพยายามพาคมกฤษไปแนะนำแก่ผู้ปกครองนักเรียนคนอื่น เพื่อสร้างการยอมรับให้เกิดขึ้น

“ วันพ่อนี้เราเอาเค้าไปแนะนำกับพ่อเด็กคนอื่น เค้าก็พูดจาดี แนะนำตัวเอง ไม่เคอะเขิน ใช้คำพูดที่เหมาะสม แต่เค้าก็ไม่ได้พูดอะไรมากนักนะ พูดแค่ว่าเค้าอยู่ที่ไหน ”

(รุ่งนภา ดันติชรานุสรณ์, อาจารย์โรงเรียนนายกัฒนากร, สัมภาษณ์ 10 พฤศจิกายน 2549)

วิธีการที่อาจารย์ที่โรงเรียนใช้นี้เป็นการพยายามช่วยให้ครอบครัวของเพื่อนนักเรียนที่โรงเรียนลดการมีอคติและการมองแบบเหมารวมที่มีต่อคมกฤษได้

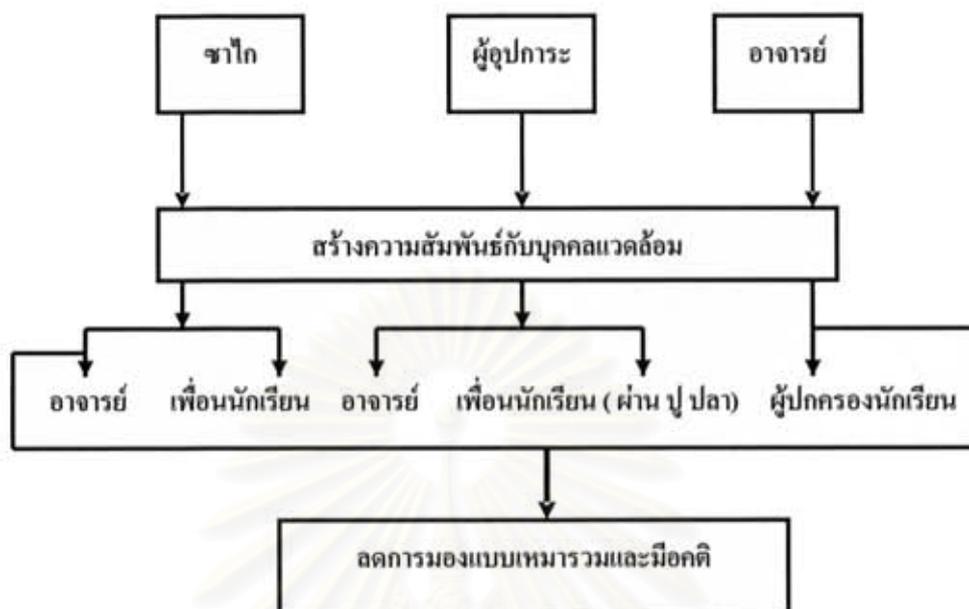
การแก้ไขปัญหของครอบครัวชาวไทยครอบครัวโดยใช้การสร้างความสัมพันธ์กับบุคคลแวดล้อมนี้ช่วยให้พวกเขาปรับตัวให้เข้ากับผู้อื่นได้ง่ายยิ่งขึ้น เนื่องจากการลดการมองแบบมีอคติหรือแบบเหมารวมที่เป็นอุปสรรคสำคัญที่มีต่อการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมได้ จนในปัจจุบันพบว่าเพื่อนให้การยอมรับและปลาทอย่างดี เห็นได้ชัดเจนจากการที่ปูจะมีลักษณะของความเป็นผู้นำสามารถนำเพื่อนทำกิจกรรมต่างๆได้ ซึ่งถือว่าการได้รับการยอมรับและไม่อคติแต่อย่างใด

“ เค้าเป็นผู้นำในห้องนะ เดิมนี่เป็นผู้นำ นำคนอื่นเล่น ก็จะถามว่าเล่นขางมัย เล่นตีมัย ทุกคนก็จะต้องตามใจที่ปู เพราะทุกคนเรียกที่ปูหมด เอ้า...วันนี้ที่ปูบอกอยากเล่นขาง ทุกคนก็จะต้องเล่นขาง วันนี้ที่ปูอยากจะเล่นตีจับ เอ้า...ก็ต้องเล่นตาม ส่วนใหญ่จะเป็นคนออกความคิดที่จะเล่น ที่จะทำอะไร จะเริ่มแสดงความเป็นผู้นำออกมา จากเมื่อก่อนเนี่ยจะเฉย จะไม่เอานะ ใครจะทำอะไรก็ทำ ถ้านึกอยากเล่นก็ไปเล่นด้วย แต่ถ้าไม่อยากเล่นก็ไม่เล่น ”

(รุ่งนภา ดันติชรานุสรณ์, อาจารย์โรงเรียนนายกัฒนากร, สัมภาษณ์ 10 พฤศจิกายน 2549)

กล่าวโดยสรุป การแก้ไขปัญหด้วยการสร้างความสัมพันธ์กับบุคคลแวดล้อมนั้นเป็นการพยายามแก้ไขปัญหของครอบครัวชาวไทยและบุคคลคู่สื่อสาร โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้เกิดความสัมพันธ์อันดีระหว่างสมาชิกในครอบครัวชาวไทยกับบุคคลผู้เป็นคู่สื่อสาร ดังแผนภาพที่ 6

แผนภาพที่ 6 แผนภาพแสดงการแก้ไขปัญหาด้วยการสร้างความสัมพันธ์กับบุคคลแวดล้อม

จากตารางแสดงให้เห็นวิธีการในการแก้ไขปัญหาด้วยการสร้างความสัมพันธ์กับบุคคลแวดล้อมของครอบครัวชาโกล ผู้อุปการะและอาจารย์ผู้สอน โดยที่ครอบครัวชาโกลมีการสร้างความสัมพันธ์กับอาจารย์และเพื่อนนักเรียน เช่นเดียวกับกับผู้อุปการะที่มีการสร้างความสัมพันธ์กับอาจารย์ และเพื่อนนักเรียนซึ่งการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้อุปการะกับเพื่อนนักเรียนนี้เป็นการสร้างความสัมพันธ์โดยอ้อมผ่านปูและปลา ส่วนอาจารย์ผู้สอนนั้นได้มีการสร้างความสัมพันธ์กับผู้ปกครองของนักเรียนเพื่อช่วยให้เกิดความสัมพันธ์อันดีระหว่างชาโกลกับคู่สื่อสาร

กล่าวโดยสรุป กระบวนการในการแก้ไขปัญหาทางการสื่อสารที่เกิดจากการที่ครอบครัวชาโกลครอบครัวนี้ย้ายถิ่นฐานมาอาศัยอยู่ในชุมชนเมือง พวกเขาวิธีการในการแก้ไขปัญหาต่างๆ 6 วิธีด้วยกัน ได้แก่ การพยายามทำความเข้าใจในภาษาและวัฒนธรรมซึ่งกันและกัน การให้ความรู้/ให้การศึกษาการใช้สื่อประเภทต่างๆ ได้แก่ สื่อบุคคล โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ สื่อเฉพาะกิจ การหลีกเลี่ยงการมองเหมารวมและการมือคติ การเอาใจเขามาใส่ใจเรา (Empathy) และการสร้างความสัมพันธ์กับบุคคลแวดล้อม

ซึ่งกระบวนการในการแก้ปัญหาดังกล่าวข้างต้นเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นทั้งจากความพยายามของครอบครัวชาโกลและบุคคลผู้เป็นคู่สื่อสารระหว่างวัฒนธรรม ดังตารางที่ 9

ตารางที่ 9 ตารางแสดงเปรียบเทียบวิธีการแก้ไขปัญหของชาโอกับบุคคลคู่สื่อสาร

วิธีการในการแก้ไขปัญหา	วิธีการใช้	
	ชาโอก	คู่สื่อสาร
1. การพยายามทำความเข้าใจในภาษาและวัฒนธรรม	- พยายามทำความเข้าใจภาษา - พยายามทำความเข้าใจ ประเพณีวัฒนธรรม	- พยายามทำความเข้าใจภาษา - พยายามทำความเข้าใจประเพณีวัฒนธรรม
2. การให้ความรู้/ให้การศึกษา	- ให้ความรู้เรื่องภาษา - ให้ความรู้เรื่องประเพณีวัฒนธรรม	ให้ความรู้ในเรื่อง ดังนี้ - ภาษา - ประเพณีวัฒนธรรม - มารยาททางสังคม - การดำรงชีวิต
3. การใช้สื่อประเภทต่างๆ ได้แก่ สื่อบุคคล สื่อมวลชน สื่อเฉพาะกิจ	- สื่อบุคคล - สื่อมวลชน	- สื่อเฉพาะกิจ (หนังสือเฉพาะที่ เกี่ยวข้องกับชนเผ่าชาโอก)
4. การหลีกเลี่ยงการมองแบบเหมารวมและมีอคติ	ไม่พบการหลีกเลี่ยงการมองแบบเหมารวมและมีอคติ	พยายามหลีกเลี่ยงการมองในด้านลบ (ค้อยต่ำ ค้อยพัฒนา ป่าเถื่อน)
5. การเอาใจเขามาใส่ใจเรา (Empathy)	ไม่พบการเอาใจเขามาใส่ใจเรา	ใช้การเอาใจเขามาใส่ใจเราในขณะทำการสื่อสาร
6. การสร้างความสัมพันธ์กับบุคคลแวดล้อม	- ชาโอก กับ อาจารย์ - ชาโอก กับ เพื่อนนักเรียน	- ผู้อุปการะ กับ อาจารย์ - ผู้อุปการะ กับ เพื่อนนักเรียน - อาจารย์ กับ ผู้ปกครองนักเรียน * เพื่อช่วยครอบครัวชาโอกในการปรับตัวเข้ากับผู้อื่น

กระบวนการในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวข้างต้น เป็นส่วนช่วยในการทำให้ครอบครัวชาโอกครอบครัวนี้สามารถปรับตัวและอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นในสังคมได้ใหม่อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเป็นวิธีการ ในการแก้ไขปัญหที่เป็นอุปสรรคสำคัญทางการสื่อสารที่เกิดขึ้นทั้ง 6 ประเด็นปัญหา ดังตารางที่ 10

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 10 ตารางแสดงปัญหาที่ได้รับการแก้ไขจากการใช้กระบวนการในการแก้ไขปัญหา

วิธีการในการแก้ไขปัญหา	ปัญหาที่ได้รับการแก้ไข	
	ปัญหาของครอบครัวชาวไทย	ปัญหาของคู่สื่อสาร
1. การพยายามทำความเข้าใจในภาษาทั้งวจนภาษาและอวจนภาษา	<ul style="list-style-type: none"> - การไม่เข้าใจหรือไม่รู้ภาษาที่ใช้สื่อสารกัน - การขาดความรู้เรื่องวิธีการสื่อสารในวัฒนธรรมใหม่ 	<ul style="list-style-type: none"> - การไม่เข้าใจหรือไม่รู้ภาษาที่ใช้สื่อสารกัน
2. การให้ความรู้/ให้การศึกษา	<ul style="list-style-type: none"> - การไม่เข้าใจหรือไม่รู้ภาษาที่ใช้สื่อสารกัน - การขาดความรู้เรื่องวิธีการสื่อสารในวัฒนธรรมใหม่ - การยึดติดกับความเชื่อดั้งเดิมที่ตนเคยปฏิบัติมา - การไม่พยายามปรับตัวให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ในวัฒนธรรมใหม่ 	<ul style="list-style-type: none"> - การไม่เข้าใจหรือไม่รู้ภาษาที่ใช้สื่อสารกัน
3. การใช้สื่อประเภทต่างๆ ได้แก่ สื่อบุคคล สื่อมวลชน สื่อเฉพาะกิจ	<ul style="list-style-type: none"> - การไม่เข้าใจหรือไม่รู้ภาษาที่ใช้สื่อสารกัน - การขาดความรู้เรื่องวิธีการสื่อสารในวัฒนธรรมใหม่ - การยึดติดกับความเชื่อดั้งเดิมที่ตนเคยปฏิบัติมา - การไม่พยายามปรับตัวให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ในวัฒนธรรมใหม่ 	<ul style="list-style-type: none"> - การไม่เข้าใจหรือไม่รู้ภาษาที่ใช้สื่อสารกัน
4. การหลีกเลี่ยงการมองแบบเหมารวมและมือคติ	<ul style="list-style-type: none"> - การมือคติและการมองแบบเหมารวม - การหลีกเลี่ยงการสื่อสารกับบุคคลต่างวัฒนธรรม 	ปัญหาการมือคติและการมองแบบเหมารวม
5. การเอาใจเขามาใส่ใจเรา (Empathy)	<ul style="list-style-type: none"> - การการหลีกเลี่ยงการสื่อสารกับบุคคลต่างวัฒนธรรม - การมือคติและการมองแบบเหมารวม 	
6. การสร้างความสัมพันธ์กับบุคคลแวดล้อม	<ul style="list-style-type: none"> - การมือคติและการมองแบบเหมารวม 	- ปัญหาการมือคติและการมองแบบเหมารวม

จากตารางที่ 9 และ 10 แสดงให้เห็นว่า วิธีการในการแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นในแต่ละวิธีการสามารถแก้ไขปัญหที่เป็นอุปสรรคทางการสื่อสารได้แตกต่างกัน และวิธีการในการแก้ไขปัญหบางวิธีเป็นวิธีการที่ต้องใช้ร่วมกันเพื่อเสริมประสิทธิภาพทางการสื่อสารให้เพิ่มมากขึ้น และในบางครั้งปัญหที่เกิดขึ้นเป็นปัญหาที่เกิดมาจากคู่สื่อสารแต่การแก้ไขปัญหเป็นการแก้ไขปัญหของบุคคลตรงข้ามวัฒนธรรม หรือบางวิธีเป็นการร่วมกันแก้ไขปัญหระหว่างกันทั้งสองฝ่าย

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ส่วนที่ 4

การสื่อสารในการแสดงอัตลักษณ์ความเป็นชาติ ของกลุ่มชนเผ่าชาวกูย๋ายถิ่นฐานมาสู่ชุมชนเมือง

1. อัตลักษณ์ทางปัจเจกบุคคล

1.1 เชื้อชาติ

1.1.1 รูปร่าง

อัตลักษณ์ทางรูปร่างเป็นสิ่งที่ติดตัวครอบครัวชาวกูย๋ายครอบครัวนี้ และเป็นสิ่งที่สร้างปัญหาให้เกิดขึ้นแก่ครอบครัวชาวกูย๋ายครอบครัวนี้ ซึ่งพวกเขาพยายามที่จะปกปิดตลอดเวลา

ลักษณะรูปร่างพื้นฐานของชนเผ่าชาวกูย๋ายโดยทั่วไปแล้ว จะมีส่วนสูงประมาณ 140-150 เซนติเมตร มีสีผิวค่อนข้างไปทางสีน้ำตาลไหม้ กระโหลกศีรษะกลม ผนึกขอดขมวดกลมติดหนังหัว เป็นกันหอยติดหนังศีรษะ คิ้วโดหนา นัยน์ตาสีดำกลมโต ขนตาขาวอ่อน จมูกแบนกว้าง ริมฝีปากหนา ฟันซี่สั้นๆแต่ใหญ่ ใบหูเล็ก ท้องป่อง ตะโพกแฟบ นิ้วมือ นิ้วเท้าใหญ่ แข็งแรง ลำสัน เดินป่าปีนต้นไม้เก่ง ซึ่งลักษณะต่างๆเหล่านี้เป็นลักษณะเฉพาะของกลุ่มชนเผ่าชาวกูย๋ายที่แสดงออกทางกายภาพอย่างชัดเจน

คมกฤษ ฟู และปลา สมาชิกครอบครัวชาวกูย๋ายทั้ง 3 คน มีลักษณะที่แสดงออกซึ่งเผ่าพันธุ์ของตนเองอย่างชัดเจน ซึ่งแตกต่างไปจากแมนที่มีแม่เป็นคนไทย ดังนั้น รูปร่างลักษณะภายนอกของแมนจึงไม่แสดงออกว่าเป็นชนเผ่าชาวกูย๋ายแต่อย่างใด ซึ่งสาเหตุนี้เองที่ทำให้ คมกฤษ ฟู และปลา ดูเหมือนจะปรับตัวได้ยากกว่าแมนที่รูปลักษณะภายนอกผิดไปจากชนเผ่าชาวกูย๋าย

อัตลักษณ์ทางรูปร่างลักษณะในแบบชนเผ่าชาวกูย๋ายนั้นเป็นสิ่งที่ติดติดกับตัว ไม่สามารถที่จะปกปิดได้ทั้งหมด และเป็นสิ่งที่ทำให้พวกเขามีความรู้สึกเป็นปมด้อย ดังนั้นการแสดงออกในอัตลักษณ์ด้านนี้จึงเป็นการแสดงออกในลักษณะของการพยายามปกปิดอัตลักษณ์ทางรูปร่างของตนเองเอาไว้ ซึ่งทั้งคมกฤษ ฟู และปลา มีวิธีการในการปกปิดที่แตกต่างกันออกไป ดังนี้

คมกฤษ

คมกฤษเป็นชาวชาวกอที่มีรูปร่างในแบบชนเผ่าชาวกออย่างชัดเจน โดยวิธีการปกปิดของคมกฤษจะสามารถสังเกตได้อย่างชัดเจน ทั้งการปกปิดลักษณะของผมหงอกและผิวพรรณที่มีสีดำนสนิท ด้วยการสวมหมวกเพื่อปกปิดผมที่หยาบของตนเองเมื่อเดินทางไปไหนหรือเมื่อต้องพบกับผู้คน หรือในบางครั้งจะใช้การโกนผมเพื่อไม่ให้คนอื่นเห็นผมที่หยาบของตนเอง นอกจากนี้จากการสังเกตพบว่า คมกฤษชอบที่จะใส่เสื้อผ้าที่ปกปิดร่างกาย โดยมักสวมใส่เสื้อแขนยาว และกางเกงขายาว ซึ่งเป็นการปกปิดสีผิวที่แตกต่างไปจากคนทั่วไป

สวมหมวกและใส่เสื้อผ้าปกปิดร่างกาย

เพ็ญภา (ปู)

ปูเป็นชนเผ่าชาวกอที่มีลักษณะรูปร่างเด่นชัดเช่นเดียวกับคมกฤษ และเริ่มรู้สึกถึงปมด้อยที่ตนเองมีลักษณะที่แตกต่างไปจากคนอื่น แต่โอกาสในการปกปิดร่างกายของปูจะแตกต่างไปจากคมกฤษ เนื่องจากการที่ปูเข้าสู่ระบบโรงเรียนทำให้ต้องใช้ชีวิตตามกฎระเบียบ ดังนั้นโอกาสในการปกปิดร่างกายจึงทำได้ในช่วงเวลาที่นอกเหนือไปจากการใช้ชีวิตอยู่ในโรงเรียนเท่านั้น

วิธีการในการปกปิดร่างกายของปูมีทั้งที่เป็นการแสดงออกทางวัฒนธรรม และอวัจนภาษา ในทางอวัจนภาษานั้นพบว่าปูมีการพยายามปกปิดผมที่มีลักษณะหยาบของตนเอง

โดยใช้การสวมหมวกเมื่อต้องพบกับบุคคลต่างวัฒนธรรม นอกจากนั้นปูยังแสดงความต้องการในการปกปิดลักษณะทางร่างกายผ่านทางวงจภาษา โดยแสดงออกถึงความต้องการที่จะปกปิดลักษณะภายนอกของตนเองด้วยการบอกเล่าถึงความต้องการของตนเองให้เพื่อนนักเรียนที่สนิทฟังว่าหากตนเองโตขึ้นจะไว้ผมยาวและจะยัดผม รวมทั้งต้องการไว้ผมหยิกตามแบบสมัยนิยมอีกด้วย

แต่อย่างไรก็ตาม ถึงแม้ว่าปูจะพยายามปกปิดลักษณะรูปร่างอันเป็นปมด้อยของตนเอง แต่ยังคงพบการแสดงร้อดลักษณะทางรูปร่างผ่านทางวงจภาษากับบุคคลที่เขาารู้สึกพึงพอใจ โดยแสดงผ่านภาพวาดที่บ่งบอกถึงรูปร่างในลักษณะชนเผ่าซาไกของตนเองแก่เพื่อนนักเรียนที่สนิทที่สุดในโรงเรียน ซึ่งเพื่อนนักเรียนของปูเล่าให้ฟังว่า ปูเขียนการ์ตูนพรวันเกิดให้โดยวาดรูปแทนตัวเองให้มีลักษณะผมหยิกที่เป็นเอกลักษณ์ของตน

“ วันเกิดหนูเค้าก็เขียนจดหมายมาให้หนู เค้าเขียนสวัสดิเพื่อนที่รักของพี่ปูคนใหม่ แล้วเค้าก็วาดรูปผมหนูแล้วก็วาดรูปผมเค้าหยิกๆ ”

(วันวิสา วรภักย์, เพื่อนนักเรียน, สัมภาษณ์ 17 พฤศจิกายน 2549)

เห็นได้ว่าถึงแม้ปูจะมีการพยายามปิดบังรูปร่างของตนเองไว้ แต่ก็ยังคงแสดงอัตลักษณ์ทางด้านนี้ออกมาให้เห็นแก่บุคคลที่รู้สึกไว้ใจ หรือสนิทสนมชอบพอด้วย

ขวัญกมล(ปลา)

ปลาเป็นเด็กชาวซาไกที่มีลักษณะที่เด่นชัดเช่นเดียวกัน แต่จากการวิจัยพบว่า แม้ปูจะมีลักษณะทางกายภาพที่เด่นชัดเช่นเดียวกันกับคนอื่น แต่การแสดงออกในการปกปิดร่างกายของปลามีความแตกต่างกันออกไปจากกมลฤชและปู โดยปลาไม่มีความรู้สึกว่ลักษณะรูปร่างภายนอกของตนเองเป็นปัญหาแต่อย่างใด ตรงกันข้ามปลากลับพยายามที่จะแสดงความแปลกที่แตกต่างของตนเองให้บุคคลอื่นได้รู้โดยไม่พยายามปิดบังแต่อย่างใด

สถาบันวิจัยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปูปิดบังรูปร่างด้วยการสวมหมวก ในขณะที่ปลาไม่มีการปกปิดแต่อย่างใด

สมสุวรรณ (แมน)

แมนเป็นเด็กชาวซาไกที่ลักษณะภายนอกไม่เหมือนกับชนเผ่าซาไกคนอื่นๆ เนื่องจากเป็นเพราะมีแม่เป็นคนไทย ลักษณะทางด้านรูปร่างจึงไม่เป็นปัญหากับแมนแต่อย่างใด ดังนั้นความจำเป็นในการปกปิดร่างกายจึงไม่เกิดขึ้น

กล่าวโดยสรุป การสื่อสารในการแสดงอัตลักษณ์ทางด้านรูปร่างของครอบครัวซาไกนั้น มีการแสดงออกที่แตกต่างกันไปตามลักษณะภูมิหลังและทางลักษณะทางกายภาพของแต่ละคน ดังตารางที่ 11

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 11 ตารางแสดงอัตลักษณ์ทางปัจเจกบุคคลด้านรูปร่างของครอบครัวชาวไทย

สมาชิกในครอบครัวชาวไทย	ลักษณะการแสดงอัตลักษณ์ด้านรูปร่าง	
	ปกปิด	แสดงออก
คหมกฤษ	- ปกปิดลักษณะผมด้วยการสวมหมวก/โกนผม - ปกปิดลักษณะสีผิวด้วยการสวมใส่เสื้อผ้ามิดชิด	-
เพ็ญญา (ปู)	- ปกปิดลักษณะผมด้วยการพยายามสวมหมวก	- แสดงออกกับบุคคลใกล้ชิดผ่านภาพวาดตนเองที่มีลักษณะผมหยิกที่เป็นเอกลักษณ์
ขวัญกมล (ปู)	-	- ไม่พบการปกปิดรูปร่างภายนอกแต่อย่างใด
สมสุวรรณ (แมน)	-	- ไม่พบการปกปิดรูปร่างเนื่องจากลักษณะรูปร่างของตนเป็นเหมือนเด็กไทยทั่วไป

จากตารางแสดงให้เห็นว่าสมาชิกในครอบครัวชาวไทยมีการแสดงอัตลักษณ์ทางรูปร่างแตกต่างกันออกไป โดยที่คหมกฤษมีการแสดงในลักษณะการปกปิดรูปร่างของตนเอง ส่วนปูมีทั้งการแสดงในลักษณะปกปิดและเปิดเผยแก่บุคคลใกล้ชิด สาวนปลานั้นถึงแม้จะมีลักษณะรูปร่างภายนอกที่แสดงว่าเป็นชนเผ่าชาวไทยแต่กลับไม่พบการพยายามปกปิดรูปร่างแต่อย่างใด ส่วนแมนเนื่องจากลักษณะภายนอกเป็นเช่นเดียวกับเด็กไทยทั่วไปการปกปิดรูปร่างจึงไม่เกิดขึ้น

สถาบันวิทยบริการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

1.1.2 ลักษณะนิสัย

อัตลักษณ์ทางด้านลักษณะนิสัยของชนเผ่าชาตินั้น พบว่า ชนเผ่าชาวไทยมีลักษณะนิสัยเฉพาะของกลุ่มชนเผ่าชาวไทยที่แสดงออกอย่างเด่นชัด ได้แก่ ลักษณะนิสัยเป็นผู้ที่ร่าเริง ขี้มุก ขอบงานสนุกสนานรื่นเริงและ โปรดปรานเสียงดนตรีเป็นอย่างมาก

นอกจากนั้นลักษณะนิสัยที่เป็นลักษณะเด่นอย่างหนึ่งคือ คนเผ่าซาไกเป็นผู้ที่เชื่อฟังผู้ที่ตนเองนับถืออย่างเคร่งครัด โดยเมื่อให้ความเคารพผู้ใดแล้วก็จะเชื่อฟังผู้นั้นในทุกเรื่องตรงไปตรงมาไม่มีเล่ห์เหลี่ยม ไม่กระตือรือร้นในการทำงาน รวมทั้งไม่นิยมการสะสมทรัพย์สินสมบัติ

ซึ่งในปัจจุบันพฤติกรรมดังกล่าวยังคงติดตัวมาแม้จะย้ายมาอาศัยที่จังหวัดนครนายกแล้ว จากการวิจัยพบว่าครอบครัวซาไกครอบครัวนี้ยังคงแสดงอัตลักษณ์ของตนเองออกมาผ่านการสื่อสารทั้งที่เป็นวจนภาษาและ อวจนภาษา ดังนี้

1) ลักษณะนิสัยร่าเริง ขี้ม่ง่าย

ลักษณะนิสัยที่เป็นคนร่าเริง ขี้ม่ง่ายนั้น พบว่าลักษณะในด้านนี้ยังคงเป็นลักษณะที่แสดงออกอย่างชัดเจน ถึงแม้ว่าพวกเขาจะประสบปัญหาการต้องปรับตัวเมื่อย้ายมาอาศัยอยู่ในสังคมใหม่อยู่กับผู้คนที่ไม่คุ้นเคยก็ตาม แต่ก็สามารถสังเกตได้ชัดเจนว่าหากรู้จักสนิทสนมกับผู้ใดแล้วจะเป็นคนที่ร่าเริง และขี้ม่ง่าย

โดยเฉพาะปลาที่เป็นผู้ที่แสดงลักษณะนิสัยนี้อย่างชัดเจน โดยเห็นได้ชัดเจนว่าปลามีลักษณะรักความสนุกสนาน ขี้เล่น ขี้ม่ง่าย ชอบแสดงท่าทางตลกขบขันให้ผู้อื่นดู เช่น การแสดงเป็นลิง หรือการเห่าหอนเป็นสุนัข และในบางครั้งแม้จะไม่ชอบใจเรื่องใดหรือเมื่อถูกถามคำถามที่ไม่อยากตอบปลาจะไม่แสดงอารมณ์แต่อย่างใด แต่จะขี้มให้แทน หรือเมื่อเจอผู้ใดแม้จะไม่อยากสื่อสารด้วยแต่ก็จะขี้มให้เสมอ

“เค้าจะทำหน้าตาเหมือนลิงเวลาเค้าหยอกล้อเพื่อนนะนะ หรือบางทีก็นั่งหอนหมาขึ้นมา บ๊อกๆ บลึ เนี่ยมันเป็นนิสัยของเค้าเอง ”

(ไพบูลย์ ดวงจันทร์, ผู้ดูแล, สัมภาษณ์ 21 ตุลาคม 2549)

“ ปลาเค้าจะเล่นตลกให้พวกหนูดู แล้วพอเค้าดีใจ เค้าก็จะกระโดดโลดเต้น ”

(นันทพร กลิ่นหอม, เพื่อนนักเรียน, สัมภาษณ์ 17 พฤศจิกายน 2549)

ส่วนปู่ก็เช่นเดียวกัน ที่มีลักษณะเป็นคนขี้ม่ง่าย และร่าเริง โดยเฉพาะเมื่ออยู่กับบุคคลที่ตนเองชอบพอหรือสนิทสนมด้วย แต่อย่างไรก็ตาม ปู่มีลักษณะที่แตกต่างไปจากปลาตรงที่ปู่มักจะแสดงออกทางสีหน้าว่าไม่พอใจเมื่อถูกบุคคลอื่นให้ความสนใจในลักษณะภายนอกของตนเอง

ส่วนคนกฤชและแมนแม้จะไม่แสดงความเป็นคนสนุกสนานว่าเรีงอย่างเห็นได้ชัด แต่ก็สังเกตได้ว่ามีลักษณะยิ้มง่ายและแสดงอาการพอใจในขณะที่สนทนากับบุคคลที่ตนเองชอบพอ หรือกับเรื่องบางเรื่องที่ตนเองรู้สึกพอใจ

2) โปรดปรานเสียงดนตรี

ลักษณะนิสัยในด้านการโปรดปรานเสียงดนตรีนั้น พบว่า ทั้งคนกฤช ปู่ ปลา และแมน มีการแสดงออกถึงลักษณะนิสัยทางด้านนี้อย่างเด่นชัด ถึงแม้จะเป็นเพลงที่ฟังไม่ออกแต่ หากเป็นเสียงดนตรีที่มีจังหวะก็จะชื่นชอบทั้งหมด

“ ทั้งปู่ ทั้งปลาเนี่ยเค้าจะชอบเต้นมาก เวลาที่มีกิจกรรมอะไร พวกกีฬาสี งานอะไร เค้าจะเต้น เค้าชอบมาก จะมาซ้อมไม่เคยขาด เวลากีฬาสีเนี่ย พอเค้าตีกลองตีอะไร เข้าปลาเนี่ยเอา แล้ว ได้ยินเสียงกลองนี่ต้องเต้น ชอบ ”

(รุ่งนภา ดันติชิรานุสรณ์ , อาจารย์โรงเรียนนาวิกพัฒนากร , สัมภาษณ์ 10 พฤศจิกายน 2549)

“ ชอบมากไอ้เรื่องดนตรีเนี่ย ขอให้มันเป็นเพลงเถอะ ฟังออกไม่ออกแต่มีจังหวะเนี่ย ก็สนุกกันแล้ว ”

(ไพบูลย์ ดวงจันทร์ , ผู้อุปการะ , สัมภาษณ์ 21 ตุลาคม 2549)

3) ชอบงานรื่นเริงสนุกสนาน

ลักษณะนิสัยการชอบงานรื่นเริงสนุกสนานเป็นลักษณะอย่างหนึ่งที่เห็นได้ชัดเจน ทั้งคนกฤช ปู่ ปลาและแมน ที่แสดงออกถึงการชอบเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆที่มีลักษณะของความสนุกสนาน เช่น ในวันสงกรานต์ ที่ปู่ ปลา สนุกสนานที่จะได้เล่นน้ำหรือนั่งรถสาดน้ำสงกรานต์ร่วมกับผู้อื่น

“ยังคงชอบงานรื่นเริง จะไม่อาย จะชอบการรื่นเริงต่างๆ ”

(ไพบูลย์ ดวงจันทร์ , ผู้อุปการะ , สัมภาษณ์ 21 ตุลาคม 2549)

4) การเชื่อฟังผู้ที่ตนเองนับถืออย่างเคร่งครัด

การเชื่อฟังผู้ที่ตนเองนับถืออย่างเคร่งครัดนั้น ยังคงพบเห็นอยู่แม้ในปัจจุบัน ทั้งคหมกฤษ ฟู ปลาและแมนจะนับถืออาจารย์ไพบูลย์เป็นอย่างมาก เมื่ออาจารย์ไพบูลย์พูดหรือบอกเรื่องใด พวกเขาจะเชื่อฟังและปฏิบัติตาม เช่น ในเรื่องการเมืองคน ที่เมื่ออาจารย์ไพบูลย์บอกว่าบุคคลใดน่ากลัวไว้ใจไม่ได้ พวกเขาก็จะเชื่อตามที่อาจารย์ไพบูลย์บอก หรือในเรื่องความเชื่อต่างๆ เช่นความเชื่อในเรื่องของคองห้าม(ปีนเตียง)บางอย่างของชนเผ่าซาไก ที่คหมกฤษ ฟู ปลาและแมนถือว่าขนุนจำปาจะเป็นปีนเตียงของพวกเขา แต่เมื่ออาจารย์ไพบูลย์เสกคาถาให้พวกเขาก็จะเชื่อว่าสามารถรับประทานได้ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงลักษณะของการนับถือบุคคลที่ตนเองไว้ใจอย่างเคร่งครัดของครอบครัวซาไกครอบครัวนี้

5) ตรงไปตรงมาไม่มีเล่ห์เหลี่ยม

ลักษณะนิสัยตรงไปตรงมาไม่มีเล่ห์เหลี่ยมนั้น พบว่าอัตลักษณ์ในด้านนี้ถูกกลืนไปตั้งแต่เมื่อครั้งที่ยังอยู่ที่หมู่บ้านซาไก และจากการวิจัยพบว่า ในปัจจุบันไม่พบลักษณะนิสัยนี้กับครอบครัวซาไกครอบครัวนี้แต่อย่างใด ซึ่งอัตลักษณ์ในด้านนี้เปลี่ยนไปเป็นลักษณะการมีเล่ห์เหลี่ยมในขณะที่ทำการสื่อสาร และแสดงอย่างเด่นชัดด้วยพฤติกรรมการไม่สื่อสารด้วยความจริง ซึ่งลักษณะนี้เกิดขึ้นเนื่องมาจากการเอาตัวรอดเมื่อต้องเผชิญกับสังคมใหม่ตั้งแต่เมื่อวัฒนธรรมเมืองเริ่มเข้าสู่หมู่บ้านซาไก ทำให้พวกเขารู้สึกไม่ไว้ใจบุคคลอื่น ทำให้มีเทคนิควิธีในการหลอกล่อต่างๆ โดยเฉพาะการไม่พูดเรื่องจริงนั้นเป็นสิ่งที่แสดงอย่างชัดเจน หากกระทำผิดจะไม่ยอมรับโดยเด็ดขาดแม้จะคาดกันหรือมีหลักฐานที่สามารถพิสูจน์ได้ก็ตาม

โดยเฉพาะปลาที่มีลักษณะมีเล่ห์เหลี่ยมทั้งกับเพื่อนและกับครูอาจารย์ หรือแม้แต่กับผู้อุปการะเองเป็นการใช้เล่ห์เหลี่ยมเพื่อไม่ให้โดนคว่ำ อาจารย์ไพบูลย์เล่าถึงเหตุการณ์หนึ่งว่าเคยให้ปลาอ่านหนังสือให้ฟัง แต่เนื่องจากปู่ยังมีทักษะทางการอ่านไม่ดึกนักทำให้อ่านได้ไม่คล่อง ซึ่งความจริงปลาอ่านไม่ได้ แต่จะก็พูดเรื่องอื่นไปเรื่อยๆที่ไม่ตรงกับหนังสือที่ให้อ่าน ซึ่งหากฟังเพลินๆก็จะไม่รู้ว่ปลาไม่ได้อ่านจริงๆ

“อย่างเวลาให้อ่านหนังสือให้ฟังเนี่ยะ ใ้อ์ปลาอ่านคังกว่าเพื่อน แต่คนละเรื่องกันเลย คือ แต่งเอง แต่งเองหมดเลย ออกไปนอกเรื่อง คืออ่านไม่ออกใจเลยแต่งเอง แต่ที่แท้ไม่ใช่สะกดไม่ได้ด้วยตัวนั้นนะ แต่เวลาอ่านมันทำให้เราไม่สงสัยเลยนะ พูดต่อไปได้”

(ไพบูลย์ ดวงจันทร์, ผู้อุปการะ, สัมภาษณ์ 21 ตุลาคม 2549)

“คือ ถ้าเปิดหนังสืออ่านพร้อมกับที่เค้าเนี่ย ก็จะกล้อมแกล้มตามเค้าไปได้ไง แต่พอบอกว่าเข้าอ่านคนละหน้าขึ้นมาหละ แต่งของเค้าไปเองแต่ไม่คิดขีดเลขนะ พอเค้าได้ซักตัวนึงเนี่ย พอลูกตัวเค้าก็จะใส่ไปเองเลย ก็จะว่าไปนะ จินตนาการเป็นเรื่องเป็นราวทีนี้ถ้าเราฟังเพลินๆก็คิดว่าอ่านถูกนะ”

(สุคสาวาศิ พุทธสุวรรณ, ผู้อุปการะ, สัมภาษณ์ 15 ตุลาคม 2549)

6) ไม่กระตือรือร้นในการทำงาน

ลักษณะการไม่กระตือรือร้นในการทำงานนั้น พบว่าลักษณะนิสัยนี้ไม่เกิดขึ้นกับครอบครัวคนกฤชแต่อย่างใด โดยที่คนกฤชมีลักษณะนิสัยที่แตกต่างออกไปคือเป็นผู้ที่ขยันทำงานทำงานที่สั่งอย่างเต็มที่และขยันขันแข็ง ส่วนปลานั้นก็เช่นเดียวกันถึงแม้จะเป็นเด็กและยังไม่ต้องทำงานอะไรแต่มีความขยันในเรื่องการเรียน มีความตั้งใจและหาความรู้ด้วยการอ่านหนังสืออยู่เสมอ รวมทั้งปฏิบัติตามบ้านตามคำสั่งได้เป็นอย่างดี ส่วนวันเสาร์อาทิตย์ก็จะช่วยคนกฤชรดน้ำต้นไม้และทำสวนยาง แม่นก็เช่นเดียวกันไม่พบลักษณะของความเกียจคร้านไม่ทำงานแต่อย่างใด

ในช่วงแรกที่ย้ายมาอยู่ใหม่นั้นการไม่ทำบางสิ่งบางอย่างไม่ใช่เพราะมีลักษณะนิสัยเกียจคร้าน แต่ไม่ทำเนื่องจากไม่เข้าใจเหตุผลว่าทำไมต้องทำ หรือมองว่าเป็นเรื่องแปลกที่ต้องทำเช่นนั้น เช่น เรื่องการรดน้ำต้นไม้ที่เมื่อย้ายมาอยู่ในช่วงแรกคนกฤชจะไม่เข้าใจว่าเหตุใดต้องรดน้ำต้นไม้เนื่องจากที่บ้านเดิมของเขาไม่เคยต้องรดน้ำต้นไม้แต่อย่างใด การทำการเกษตรของพวกเขาจะเป็นไปตามธรรมชาติ คือ ปล่อยให้โตเองโดยธรรมชาติไม่ต้องมีการบำรุงรักษา เพราะลักษณะความอุดมสมบูรณ์ของที่บ้านเดิมที่พวกเขาอยู่อาศัย

7) ไม่นิยมสะสมทรัพย์สมบัติ

การไม่นิยมสะสมทรัพย์สมบัตินั้น อักลักษณ์ในด้านนี้เปลี่ยนแปลงไปบ้าง โดยพบว่าคนกฤช มีการสอนในเรื่องการอดออมแก่ปู่ ปลาทั้ง 2 คน รวมถึงคุณสุคสาวาศิก็ได้สอนใน

เรื่องนี้ด้วยเช่นกัน นอกจากนั้นตัวปู ปลาเองก็เริ่มรู้จักการออม และเห็นตัวอย่างจากเพื่อนนักเรียนที่โรงเรียนและได้รับการเรียนการสอนจากทางโรงเรียนด้วย

การสอนในเรื่องการออมของคมกฤษนั้น คมกฤษจะสอนให้ปู ปลา รู้จักการออมเงินโดยใช้กระบอกไม้ไผ่นำมาดัดแปลงให้เป็นกระปุกออมสินและให้เด็กสองคนนำเงินที่เหลือจากค่าขนมมาหยอดในกระปุกออมสินไม้ไผ่นี้ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าพวกเขาเริ่มรู้จักการสะสมทรัพย์โดยการออม ซึ่งถือว่าเปลี่ยนแปลงไปจากลักษณะนิสัยในแบบเดิมของชนเผ่าของพวกเขา ส่วนคุณสมบัติก็เช่นเดียวกัน ที่มีวิธีการสอนการออมให้แก่ปู ปลา โดยใช้สิ่งล่อใจเป็นการได้ไปเที่ยวในสถานที่ต่างๆ เช่น การไปเที่ยวควมเวิลด์ ที่คุณสุคตวาทค์จะให้เก็บเงินจากค่าขนมนำมาเป็นตัวผ่านประตู

“ แต่มีอย่างนึงนะ คือเค้าเนี่ยมีการมัธยัสถ์นะ เค้าเล่าว่าพ่อเค้าจะทำกระบอกไม้ไผ่ให้ เอามาทำสี แล้วก็เอาเงินนะไปหยอด เค้าบอกว่าเค้าเอาไปแขวนไว้ที่บ้านสวน เวลาเค้าอยากได้อะไรหรืออยากซื้ออะไรเค้าก็จะเอาอันนี้ที่พ่อทำให้เนี่ยเอามาซื้อ ”

(รุ่งนภา ดันดิชิรานุสรณ์, อาจารย์โรงเรียนนายกวัฒนากร, สัมภาษณ์ 10 พฤศจิกายน 2549)

ดังนั้น ลักษณะนิสัยที่ไม่รู้จักการสะสมทรัพย์หรือการออมนั้น จึงถูกกลืนหายไปจากการสั่งสอนของบุคคลรอบข้างทั้งผู้อุปการะ ครูอาจารย์ที่โรงเรียนรวมทั้งเพื่อนนักเรียนที่โรงเรียน อีกทั้งการเข้ามาใช้ชีวิตอยู่ในสังคมแบบใหม่ที่เงินเป็นปัจจัยสำคัญสำหรับการดำรงชีวิตนี้ทำให้พวกเขาเริ่มรู้จักค่าของเงินจึงเริ่มที่จะรู้จักการอดออม ซึ่งแตกต่างไปจากที่ที่พวกเขาเคยอยู่อาศัยที่เงินไม่ได้เป็นปัจจัยสำคัญแต่อย่างใด พวกเขาไม่เคยรู้จักการใช้เงิน ไม่รู้จักค่าของเงิน การอดออมจึงไม่จำเป็นสำหรับพวกเขา

กล่าวโดยสรุป อุดลักษณะด้านลักษณะนิสัยของครอบครัวชาวกอรวรรณนั้น มีทั้งที่ดำรงอยู่และถูกกลืนหายไปเนื่องจากการขัดเกลาจากสังคมใหม่

อุดลักษณะที่ดำรงอยู่และแสดงออกผ่านการสื่อสาร ได้แก่

- อุปนิสัยที่ร่าเริง ยิ้มง่าย
- โปรดปรานเสียงดนตรี
- ชอบงานรื่นเริงสนุกสนาน
- เชื้อฟุ้งผู้ที่ตนเองนับถืออย่างเคร่งครัด

อัตลักษณ์ที่ถูกกลืนไปเมื่อมาอยู่ในสังคมใหม่ ได้แก่

- ลักษณะนิสัยตรงไปตรงมาไม่มีเล่ห์เหลี่ยม
- ไม่กระตือรือร้นในการทำงาน
- ไม่นิยมการสะสมทรัพย์สินสมบัติ

ดังตารางที่ 12

ตารางที่ 12 ตารางแสดงอัตลักษณ์ทางปัจเจกบุคคลด้านลักษณะนิสัย

อัตลักษณ์ในด้านลักษณะนิสัย	อัตลักษณ์ ที่คงอยู่	อัตลักษณ์ ที่หายไป
ร่างเร็ง ยิ้มง่าย	/	
ไปรคปรานเสียงคนครี	/	
ชอบงานรื่นเริงสนุกสนาน	/	
เชื่อฟังผู้ที่นับถืออย่างเคร่งครัด	/	
ตรงไปตรงมาไม่มีเล่ห์เหลี่ยม		/
ไม่กระตือรือร้นในการทำงาน		/
ไม่นิยมการสะสมทรัพย์สินสมบัติ		/

ซึ่งอัตลักษณ์ข้างต้นนี้เป็นอัตลักษณ์ที่สมาชิกในครอบครัวชาวไถมีการแสดงออก
ในลักษณะเช่นเดียวกัน

สถาบันวิทยบริการ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

1.1.3 สติปัญญา

ในด้านสติปัญญา กลุ่มชนเผ่าชาวกะเหรี่ยงส่วนใหญ่เป็นผู้ที่มีลักษณะนิสัยฉลาดหลัก
แหลม สามารถเรียนรู้สิ่งต่างๆ ได้รวดเร็ว โดยเฉพาะการเรียนรู้ในเรื่องภาษา โดยเด็กชาวชาวกะ
ได้เข้าศึกษาในระบบโรงเรียน เช่น ที่ โรงเรียนบ้านชาวกะเหรี่ยงพัฒนาครูยะลา อำเภอรือเสาะ
จังหวัดยะลา มักจะเรียนหนังสืออยู่ในเกณฑ์ดี

จากการวิจัยพบว่าครอบครัวชาวไทยครอบครัวนี้ แสดงออกให้เห็นว่าพวกเขาทั้งครอบครัวสามารถเรียนรู้ภาษาไทยได้รวดเร็ว เช่นเดียวกับการเรียนรู้ในเรื่องเทคโนโลยีใหม่ที่พวกเขาสามารถเข้าใจและใช้ได้เป็นอย่างดี

1) การเรียนรู้ด้านภาษา

ในด้านการเรียนรู้ภาษาได้รวดเร็วนั้น จากการวิจัยพบว่า เมื่อมาอยู่ที่นครนายก ครอบครัวชาวไทย มีการแสดงออกว่าสามารถเรียนรู้ภาษาได้รวดเร็ว โดยเฉพาะปูที่แสดงออกอย่างเห็นได้ชัด โดยปูเป็นเด็กที่เรียนหนังสืออยู่ในเกณฑ์ดี สามารถพัฒนาตนเองจนเป็นตัวแทนของโรงเรียนเข้าร่วมแข่งขันทักษะทางวิชาการด้านภาษาไทยของกลุ่มโรงเรียนเอกชนสงเคราะห์และได้รับรางวัลเหรียญเงินกลับมา

ในช่วงแรกที่ปูเข้าเรียนในโรงเรียนนายควีนนากรนั้น ปูยังไม่สามารถอ่านหนังสือได้ และยังไม่เขียนหนังสือได้ในลักษณะการฝึกเขียนหนังสือ แต่เมื่อได้รับการสอนจากทางโรงเรียนก็สามารถเรียนรู้ได้อย่างรวดเร็ว จนในปัจจุบันปูสามารถอ่านหนังสือได้คล่อง และเขียนหนังสือได้สวยงามจนประกวดคัดลายมือได้รับรางวัล รวมทั้งสามารถแต่งกลอนได้ไพเราะจนได้รับรางวัลในระดับโรงเรียนเช่นเดียวกัน

นอกจากการเรียนรู้ทางด้านภาษาไทยที่แสดงออกว่าเป็นผู้สามารถเรียนรู้ได้รวดเร็วแล้วนั้น จากการวิจัย ยังพบว่า การเรียนภาษาอังกฤษของปูก็อยู่ในเกณฑ์ดีเช่นเดียวกัน ซึ่งแสดงถึงการเป็นผู้ที่เรียนรู้ภาษาอื่นได้รวดเร็วทั้งภาษาพูดและภาษาเขียน

“...แล้วที่ปูเค้าก็เก่งภาษาอังกฤษด้วยค่ะ เค้าชอบอ่านภาษาอังกฤษให้พวกหนูฟัง ”
(นันทพร กลิ่นหอม , เพื่อนนักเรียน , สัมภาษณ์ 17 พฤศจิกายน 2549)

ส่วนคนกฤษฎีเช่นเดียวกัน ถึงแม้จะไม่ได้เข้าสู่ระบบโรงเรียนและไม่สามารถอ่านหรือเขียนหนังสือได้ แต่ก็แสดงออกให้เห็นได้ว่าหลังจากย้ายมาไม่นานก็สามารถเรียนรู้ภาษาพูดได้อย่างรวดเร็ว จนในปัจจุบันมีการใช้คำแสดงต่างๆ หรือคำที่แสดงความรู้สึกต่างๆออกมาได้เป็นอย่างดี ส่วนปลาแม้จะเรียนหนังสือไม่เก่งนักแต่ในเรื่องการพูดสนทนาได้ตอบเป็นภาษาไทยนั้นทำได้เป็นอย่างดี และเข้าใจเวลาสนทนากับผู้อื่นได้ดีเช่นกัน สำหรับแมน ก็เช่นเดียวกันที่สามารถเรียนรู้และเข้าใจในภาษาไทยได้เป็นอย่างดี

ดังนั้นหากมองในด้านความสามารถในการเรียนรู้ทางด้านภาษาแล้วจะเห็นได้ชัดเจนว่าพวกเขาแสดงออกถึงความสามารถในการเรียนรู้และเข้าใจในภาษาอื่นได้อย่างรวดเร็ว

2) การเรียนรู้การใช้เทคโนโลยีใหม่

การเรียนรู้ทางการใช้เทคโนโลยีใหม่ของพวกเขานั้น พบว่า ครอบครัวชาวก้นคร่อมคร่อมมีการเรียนรู้และใช้เทคโนโลยีใหม่ได้อย่างรวดเร็ว ทั้งการใช้โทรศัพท์มือถือ การใช้ตู้เย็น การดูโทรทัศน์ซึ่งพวกเขาแสดงถึงความสามารถทางสติปัญญาในการเรียนรู้การใช้เทคโนโลยีใหม่ๆ ดังภาพ

การใช้โทรศัพท์มือถือ

การใช้ตู้เย็น

แต่อย่างไรก็ตามการเรียนรู้ในเรื่องอื่นๆที่นอกเหนือจากในเรื่องภาษาและเทคโนโลยีต่างๆ นั้น พบว่า ปู ปลาและแมนแสดงออกว่าเป็นผู้เรียนรู้ได้เป็นอย่างดี สามารถเข้าใจเรื่องราวต่างๆ และเรียนรู้การใช้ชีวิตเช่นเดียวกันกับเด็กคนอื่นทั่วไปได้ เนื่องจากยังเป็นเด็กและเข้าสู่ระบบการเรียนการสอนในโรงเรียน แต่สำหรับคณาจารย์การเรียนรู้ทักษะในด้านอื่นๆที่ไม่ใช่ด้านภาษายังไม่คืบหน้า ซึ่งสังเกตได้จากพฤติกรรมด้านต่างๆ ของคณาจารย์ เช่น การไม่สามารถเข้าใจในเรื่องตรรกศาสตร์ง่ายๆได้

“ ถ้ามองว่า 5 กิโลเมตรเท่านี้ กิโลเมตรต้องได้เท่านี้ ไม่ได้ ทำไม่ได้ ก็ ถ้ามองว่าเอาเท่านี้ไปให้เค้าเค้าจะให้ 100 นิ่ง ก็ยังยืนยันอยู่อย่างเดียวว่าจะได้ 100 นิ่ง แต่อย่างอื่นพูดไม่ได้แล้ว”

(สุคสาวาทิ พุทธสุวรรณ , ผู้อุปการะ , สัมภาษณ์ 15 ตุลาคม 2549)

ดังนั้นอัตลักษณ์ทางปัจเจกบุคคลในเรื่องระดับสติปัญญาที่ครอบครัวยุคใหม่แสดงออกอย่างเด่นชัดนั้น คือ ความสามารถในการเรียนรู้ภาษาอื่นและความสามารถในการเรียนรู้เทคโนโลยีต่างๆ ซึ่งแสดงออกมาให้เห็นอย่างเด่นชัด

1.2 ถิ่นกำเนิด

ถิ่นกำเนิดของชนเผ่าชาวกูนั้น ปกติทำเลที่อยู่ของชนเผ่าชาวกูจะตั้งอยู่ตามแหล่งน้ำธรรมชาติ เช่น ลำธาร น้ำตก ห้วย ที่มีน้ำอย่างอุดมสมบูรณ์ ซึ่งจากการวิจัยพบว่า ครอบครัวยุคใหม่มีการสื่อสารที่แสดงออกถึงอัตลักษณ์ทางด้านถิ่นกำเนิดของตนเอง โดยแสดงออกทั้งทางวจนภาษาและอวจนภาษา

การแสดงออกทางวจนภาษาถึงถิ่นกำเนิดเดิมของคนเองนั้น พบในขณะที่สนทนากับผู้อื่น โดยพวกเขาทั้งคณาจารย์ ปู ปลาและแมน จะพยายามแสดงให้ผู้อื่นเห็นถึงลักษณะเด่นที่เป็นข้อดีของถิ่นกำเนิดเดิมของตนเอง โดยไม่มีการปกปิดถึงถิ่นที่อยู่อาศัยแต่อย่างใด โดยเฉพาะปลา และคณาจารย์ที่พยายามที่จะเล่าให้ผู้อื่นฟังถึงบ้านของตนเอง

“ เจ้าจะมีความภูมิใจ คมกฤษนี่ก็จะเล่าว่าเจ้าอยู่ที่โน่น มีอะไรทำ พูดถึงคนโน้น คนนี้ว่าเคยทำอะไรด้วยกัน ปลาพยายามที่จะรู้ว่า เจ้าเนี่ยมาจากไหน ยังไง โดยเฉพาะปลาเนี่ยก็จะ เหมือนกับชั้นเนี่ยเป็นของแปลก ใครรู้ก็อยากจะบอกนะ คือเจ้าไม่อายุที่จะเล่าอะไร แต่ปู่เนี่ยจะ เลยก ”

(สุคสวาทดี พุทธสุวรรณ, ผู้ประกอบการ, สัมภาษณ์ 4 พฤศจิกายน 2549)

“ แม่นี่เค้าก็จะเล่านะ คนนี้เล่าเก่ง เค้าเป็นลูกครึ่ง พ่อเป็นชาวกีว แม่เป็นคนไทย เจ้าจะเล่าให้ฟังว่าที่บ้านเค้าเป็นยังไง ”

(รุ่งนภา ตันดิชิรานุสรณ์, อาจารย์โรงเรียนนายกัฒนากร, สัมภาษณ์ 10 พฤศจิกายน 2549)

“ เจ้าเล่าว่าที่บ้านเจ้ามีน้ำตก เจ้าอยู่บ้านเค้าก็เล่นน้ำตก แล้วปลาเค้าก็บอกว่าอยู่ที่ ในป่าไม่มีอะไรกิน เค้าก็ขุดเผือกขุดมันกิน ”

(นันทพร กลิ่นหอม, เพื่อนนักเรียน, สัมภาษณ์ 17 พฤศจิกายน 2549)

“ เจ้าเล่าเรื่องบ้านเค้าบอกว่า เจ้าเล่าแบบว่าไม่ใหญ่มาก แบบอยู่ธรรมดาแบบ เนี่ย แล้วปลาเค้าบอกว่าที่อยู่ในป่าเค้าชอบขึ้นไปนอนบนต้นไม้ ตอนนั้นตอนที่เค้าขึ้นไปนอนบน ต้นไม้ที่บ้านเค้าเนี่ย เจ้าจะโหนตัวลงมา แล้วเค้าก็ตกลงมาแต่เค้าบอกว่าเค้าไม่เจ็บ ”

(วันวิสา วรวิทย์, เพื่อนนักเรียน, สัมภาษณ์ 17 พฤศจิกายน 2549)

เห็นได้ว่าลักษณะการเล่าถึงที่อยู่เดิมของตนเองนั้นมีลักษณะของความภูมิใจ โดยเฉพาะคมกฤษและปลาที่พยายามแสดงให้เห็นว่าถิ่นที่อยู่เดิมของตนเองมีลักษณะอย่างไร และ เคยทำอะไรมาบ้างเมื่อครั้งเคยอาศัยอยู่

นอกจากการแสดงอัตลักษณ์ทางด้านถิ่นฐานผ่านทางวจนภาษาในขณะที่พูดคุย สื่อสารกับบุคคลอื่นแล้ว จากการวิจัยยังพบอัตลักษณ์ทางถิ่นฐานที่แสดงออกผ่านอวจนภาษาด้วย เช่นกัน ซึ่งพบในการแสดงพฤติกรรมของปู ปลาและแมน ที่มีการแสดงลักษณะกิริยาอาการ การ เล่นต่างๆ ที่แสดงให้เห็นถึงลักษณะทางถิ่นกำเนิดเดิมที่เคยอาศัยอยู่

การแสดงอัตลักษณ์ทางถิ่นกำเนิดผ่านทางอวจนภาษานั้น พบว่า ปู ปลาและแมนมี ลักษณะพฤติกรรมการเล่นกับธรรมชาติรอบตัว โดยพวกเขามีความสามารถในการปีนต้นไม้ได้ดี และชอบการปีนต้นไม้เป็นพิเศษผิดกับเด็กอื่นทั่วไป รวมทั้งยังชอบการเล่นที่เกี่ยวกับต้นไม้ ดอกไม้ ทั้งการเด็ด หักกิ่งไม้ต่างๆ ซึ่งเป็นลักษณะทางถิ่นกำเนิดเดิมของพวกเขาที่อาศัยอยู่ท่ามกลางผืนป่าที่มีความอุดมสมบูรณ์ มีต้นไม้มากมาย ดังนั้นการเล่นของพวกเขา ก็จะเล่น สิ่งของที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติบริเวณรอบๆถิ่นกำเนิดของตนเอง

“ ปีนต้นไม้เก่ง ขึ้นต้นไม้เก่งทั้งคู่ ว่ายน้ำเก่งมาก ใจ ปีนต้นไม้เก่งด้วย ตัด หัก กิ่ง ไม้อะไรสารพัดนะแก่นะ ”

(บุญลาก รอดวิมลกุล , สมาชิกในครอบครัวผู้อุปการะ , สัมภาษณ์ 4 พฤศจิกายน 2549)

“ คนโตเนี่ยชอบเด็ดต้นไม้เกือบทั้งหมดเลย ชอบสีสดๆ ชอบทำดอกไม้ชอบประดิษฐ์ดอกไม้อะไรอย่างนี้ เด็ดเอาไปเหมือนจะเล่นอะไรอย่างนี้ ดอกโป๊ยเซียนเนี่ยเด็ดเกือบทั้งหมดเลย ”

(บุญลาก รอดวิมลกุล , สมาชิกในครอบครัวผู้อุปการะ , สัมภาษณ์ 4 พฤศจิกายน 2549)

นอกจากนั้นทั้ง ปู ปลาและแมง ยังพบลักษณะความชอบการเล่นน้ำเป็นพิเศษ ซึ่งเนื่องมาจากหมู่บ้านเดิมที่พวกเขาอยู่อาศัยนั้น มีลำธารไหลผ่านหมู่บ้าน ดังนั้นพวกเขาจึงเคยชินกับการได้เล่นกับน้ำ เมื่อพบผู้วิจัยก็จะพยายามแสดงให้ดูถึงความสามารถทางด้านนี้ ทั้งการกระโดดน้ำ ว่ายน้ำ และดำน้ำได้เป็นเวลานาน ซึ่งพวกเขาสามารถทำได้เป็นอย่างดี และมีความสุขเมื่อได้ลงไปเล่นน้ำที่แม่น้ำนครนายกที่ไหลผ่านบ้าน

“ คนเล็กเนี่ยมันชอบกระโดดน้ำ ว่ายน้ำเก่ง ตัวเคยพาไปว่ายน้ำที่สระ จปร. ว่ายน้ำเก่งมาก ”

(บุญลาก รอดวิมลกุล , สมาชิกในครอบครัวผู้อุปการะ , สัมภาษณ์ 4 พฤศจิกายน 2549)

กล่าวโดยสรุป การแสดงอัตลักษณ์ในด้านถิ่นกำเนิดของตนเองของครอบครัวชาวไทยครอบครัวนี้ มีการแสดงออกทั้งทางวัจนภาษาที่เป็นการบอกเล่าเรื่องราวที่เกี่ยวกับถิ่นกำเนิดเดิมของตน และการแสดงผ่านอวัจนภาษาร่วมด้วย โดยปู ปลาและแมงมีพฤติกรรมบางอย่างที่สื่อให้เห็นถึงถิ่นกำเนิดเดิมของตนเอง เช่น การชอบเล่นของตามธรรมชาติต่างๆ เนื่องจากความเคยชินเมื่อครั้งที่ยังอาศัยอยู่ที่เดิม ดังตารางที่ 13

สถาบันวิจัยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 13 ตารางแสดงอัตลักษณ์ทางปัจเจกบุคคลด้านถิ่นกำเนิด

สมาชิกในครอบครัวชาวไทย	ลักษณะการแสดงอัตลักษณ์ทางถิ่นกำเนิด	
	อังกฤษ	อเมริกัน
คมกฤษ	การบอกเล่าถึงที่อยู่เดิมของตนเอง ต่อบุคคลที่ไว้วางใจ	-
เพ็ญภา (ปู)	การบอกเล่าถึงที่อยู่เดิมของตนเอง ต่อบุคคลที่ไว้วางใจ	แสดงออกผ่านพฤติกรรม การเล่นที่เคยชินกับ ธรรมชาติรอบตัว
ขวัญกมล (ปู)	การบอกเล่าถึงที่อยู่เดิมของตนเอง ต่อบุคคลที่ไว้วางใจ	แสดงออกผ่านพฤติกรรม การเล่นที่เคยชินกับ ธรรมชาติรอบตัว
สมสุวรรณ (แมน)	การบอกเล่าถึงที่อยู่เดิมของตนเอง ต่อบุคคลที่ไว้วางใจ	แสดงออกผ่านพฤติกรรม การเล่นที่เคยชินกับ ธรรมชาติรอบตัว

จากตารางแสดงให้เห็นว่าการแสดงอัตลักษณ์ทางถิ่นกำเนิดของ คมกฤษ ปู ปลา และแมน มีการแสดงอัตลักษณ์ผ่านทางอังกฤษในลักษณะเดียวกัน คือ การบอกเล่าถึงที่อยู่เดิมของตนเองต่อบุคคลที่ไว้วางใจ ส่วนปู ปลา และแมนพบการแสดงอัตลักษณ์ทางอเมริกันร่วมด้วย โดยแสดงออกผ่านพฤติกรรมการเล่นที่เคยชินกับธรรมชาติรอบตัว

กล่าวโดยสรุป ครอบครัวชาวไทยยังคงแสดงอัตลักษณ์ทางปัจเจกบุคคลผ่านอังกฤษและอเมริกัน ซึ่งจากการวิจัยพบว่าอัตลักษณ์ที่แสดงออกนั้นมีในลักษณะที่ต่างกันไปในแต่ละคน โดยที่ผู้ที่มีการแสดงออกในอัตลักษณ์ทางปัจเจกบุคคลของตนเองมากที่สุดคือ ปลา ที่ถึงแม้จะใช้ชีวิตอยู่ในหมู่บ้านชาวไทยในระยะเวลาสั้นๆ แต่ปลากลับมีการแสดงอัตลักษณ์ของตนเองออกมาโดยไม่พยายามปิดบังแต่อย่างใด

ส่วนคมกฤษและปูพบว่ามีการปกปิดอัตลักษณ์ของตนเองในบางอัตลักษณ์ ส่วนในบางอัตลักษณ์มีการเปิดเผยออกมาในบางสถานการณ์ เช่นเดียวกับแมนที่มีการแสดงอัตลักษณ์ของตนเองในรูปแบบที่ต่างกันไปตามลักษณะร่างกายของตนเองที่ไม่บ่งบอกถึงความเป็น

เผ่าพันธุ์ชาติไทยของตนเอง

จากการวิจัยพบว่า สถานการณ์ที่ทำให้เขาแสดงออกถึงความเป็นชาติพันธุ์ชาติไทย ออกมานั้น เป็นสถานการณ์การที่พวกเขาได้รับการยอมรับอย่างเป็นทางการ หรือในลักษณะการอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่มร่วมแสดง เช่น คมกฤษ ฟู ปลา เคยได้แสดงความเป็นตัวตนของตนเองผ่านรายการโทรทัศน์รายการตีสิบ โดยแต่งชุดเป็นเงาะป่า นุ่งผ้าสีแดง และเล่นดนตรีประจำเผ่า ซึ่งพวกเขารู้สึกเต็มใจที่จะเปิดเผยความเป็นตัวตนของตนเอง และรู้สึกภูมิใจที่พี่ชายคนโตของพวกเขาได้แสดงภาพยนตร์เรื่อง “ชาไทยในเต็ด” โดยจะเล่าบอกแก่ครูอาจารย์และเพื่อนอย่างภาคภูมิใจ

“คมกฤษเนี่ยยังกล้าขึ้นเวทีเพื่อแสดงอะไรที่เป็นชาไทยนะ ฟู ปลา ก็ยังกล้าแสดง เพราะได้สนุกแล้วก็ได้เงินด้วย”

(ไพบูลย์ ดวงจันทร์, ผู้อุปการะ, สัมภาษณ์ 21 ตุลาคม 2549)

“ช่วงที่มีภาพยนตร์ เขาก็จะเล่าว่านี่คนนี่พี่ชายเค้า แล้วเค้าก็เคยออกทีวี ตีสิบนะ ค่ะ ฟู เค้าจะออกไปแต่งชุดเผ่าเค้าเลยคะ สีแดงเป็นเงาะป่า ”

(รุ่งนภา ดันติชिरานุสรณ์, อาจารย์โรงเรียนนายท้าวพัฒนากร, สัมภาษณ์ 10 พฤศจิกายน 2549)

นอกจากการแสดงอัตลักษณ์ตามสถานการณ์ดังกล่าวแล้วยังพบว่า การแสดงออกของเขานั้นจะแสดงให้เห็นแก่บุคคลที่เขารู้สึกคุ้นเคยไว้วางใจ

ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่าการแสดงอัตลักษณ์ทางปัจเจกบุคคลของครอบครัวชาไทย ครอบครัวนี้ จะแสดงความเป็นเผ่าพันธุ์ของตนเองออกมาใน 2 ลักษณะ ได้แก่ การแสดงออกเมื่ออยู่ในสถานการณ์การอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่มที่มีลักษณะร่วมแสดง หรือการแสดงที่ได้รับการยอมรับอย่างเป็นทางการ และการแสดงอัตลักษณ์ให้เห็นแก่บุคคลที่รู้สึกคุ้นเคยไว้วางใจ และให้การยอมรับในความเป็นชาติพันธุ์ชาติไทยของพวกเขา ซึ่งการแสดงอัตลักษณ์ทางปัจเจกบุคคลสามารถแสดงได้ดังตารางที่ 14

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 14 ตารางแสดงอัตลักษณ์ทางปัจเจกบุคคลของครอบครัวชาวไทย

ครอบครัวชาวไทย	อัตลักษณ์ทางปัจเจกบุคคล				ถิ่นกำเนิด
	เชื้อชาติ				
	ความเป็นเผ่าพันธุ์ชาวไทย	รูปร่าง	ลักษณะนิสัย	สติปัญญา	
กมกฤษ	- แสดงต่อบุคคลที่ไว้วางใจหรือในลักษณะเป็นกลุ่มร่วมแสดง แต่ภูมิใจมากกว่าที่จะบอกกับผู้อื่นว่าตนเองเป็นคนไทย	- พยายามปกปิดด้วยการสวมหมวกและสวมใส่เสื้อผ้ามิดชิด	-ลักษณะนิสัยร่าเริงยิ้มง่าย ไม่แสดงออกอย่างเด่นชัด แต่จากการสังเกตพบลักษณะเป็นคนใจดี - ลักษณะนิสัยการโปรดปรานเสียงดนตรี และชอบงานรื่นเริงสนุกสนาน พบการแสดงออกอย่างเด่นชัด - ลักษณะนิสัยเชื่อฟังผู้ที่นับถืออย่างเคร่งครัด พบการแสดงออกต่ออาจารย์ ไพบูลย์อย่างชัดเจน -ลักษณะนิสัยตรงไปตรงมา ไม่มีเล่ห์เหลี่ยม ถูกกลืนหายไปกลายเป็นลักษณะนิสัยการเอาตัวรอดสูง -ลักษณะนิสัยไม่กระตือรือร้นในการทำงาน ไม่พบการแสดงอัตลักษณ์ในด้านนี้ - ลักษณะนิสัยไม่นิยมการสะสมทรัพย์สินสมบัติ พบว่าในปัจจุบันเริ่มรู้จักการออม	- แสดงออกให้เห็นผ่านความสามารถในการเรียนรู้ภาษาไทย - แสดงออกให้เห็นผ่านการเรียนรู้เทคโนโลยีใหม่	- แสดงออกผ่านการสื่อสารทางวงนภาษา ที่เป็นการบอกเล่าถึงที่อยู่เดิมของตนเองต่อบุคคลที่ไว้วางใจ

ตารางที่ 14 (ต่อ)

ครอบครัวชาวไท	ลักษณะการแสดงอัตลักษณ์ทางปัจเจกบุคคล				
	เชื้อชาติ				ถิ่นกำเนิด
	ความเป็น แม่พันธุ์ชาวไท	รูปร่าง	ลักษณะนิสัย	สติปัญญา	
ปู่	- แสดงต่อบุคคลที่ไว้วางใจหรือในลักษณะเป็นกลุ่มร่วมแสดง	- พยายามปกปิดด้วยการสวมหมวก	- ลักษณะนิสัยว่าเงิ ยิ้มง่าย แสดงออกอย่างเด่นชัดต่อบุคคลที่สนิท คู่แค้นและไว้วางใจ - ลักษณะนิสัยการโปรดปรานเสียงดนตรี พบการแสดงออกอย่างเด่นชัด - ลักษณะนิสัยชอบงานรื่นเริงสนุกสนาน พบการแสดงออกอย่างเด่นชัด - ลักษณะนิสัยเชื่อฟังผู้ที่นับถืออย่างเคร่งครัด พบการแสดงออกต่ออาจารย์ ไพบูลย์อย่างชัดเจน - ลักษณะนิสัยตรงไปตรงมา ไม่มีเล่ห์เหลี่ยม ถูกกลืนหายไปกลายเป็นลักษณะนิสัยการเอาตัวรอดสูง - ลักษณะนิสัยไม่กระตือรือร้นในการทำงาน ไม่พบการแสดงอัตลักษณ์ในด้านนี้ - ลักษณะนิสัยไม่นิยมการสะสมทรัพย์สินสมบัติ พบว่าในปัจจุบันเริ่มรู้จักการอดออม	- แสดงออกให้เห็นผ่านการเรียนรู้ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ - แสดงออกให้เห็นผ่านการเรียนรู้เทคโนโลยีใหม่	- แสดงออกผ่านการสื่อสารทางวัฒนธรรมที่เป็นการบอกเล่าถึงที่อยู่เดิมของตนเองต่อบุคคลที่ไว้วางใจ - แสดงออกผ่านพฤติกรรมการเล่นที่เขยื้อนกับธรรมชาติรอบตัว

ตารางที่ 14 (ต่อ)

ครอบครัวชาวไทย	อัตลักษณ์ทางปัจเจกบุคคล				
	เชื้อชาติ				ถิ่นกำเนิด
	ความเป็น แม่พันธุ์ชาวไทย	รูปร่าง	ลักษณะนิสัย	สติปัญญา	
ปลา	- พยายาม แสดงจุดเด่น ในความเป็น แม่พันธุ์ชาวไทย ของ ตนเองโดย ไม่มีการ ปิดบังแต่ อย่างไร	- ไม่พบ การปกปิด รูปร่าง ภายนอก แต่อย่างไร	- ลักษณะนิสัยว่าเรื่อง ยิ้ม ง่าย แสดงออกอย่าง ชัดเจนกับทุกคน - ลักษณะนิสัยการโปรด ปรานเสียงดนตรี พบ การแสดงออกอย่าง เด่นชัด - ลักษณะนิสัยชอบงาน รื่นเริงสนุกสนาน พบ การแสดงออกอย่าง เด่นชัด - ลักษณะนิสัยเชื่อฟังผู้ที่ นับถืออย่างเคร่งครัด พบการแสดงออกต่อ อาจารย์ใหญ่อย่าง ชัดเจน - ลักษณะนิสัย ตรงไปตรงมาไม่มีเล่ห์ เหลี่ยม ถูกกลืนหายไป กลายเป็นลักษณะนิสัย การเอาตัวรอดสูง - ลักษณะนิสัยไม่ กระตือรือร้นในการ ทำงาน ไม่พบการ แสดงอัตลักษณ์ในด้านนี้ - ลักษณะนิสัยไม่นิยม การสะสมทรัพย์สินสมบัติ พบว่าในปัจจุบันเริ่มรู้จัก การอดออม	- แสดงออกให้ เห็นผ่านการ เรียนรู้ ภาษาไทย - แสดงออกให้ เห็นผ่านการ เรียนรู้เทคโนโลยีใหม่	- แสดงออก ผ่านการสื่อสาร ทางวงภาษา ที่เป็นการบอก เล่าถึงที่อยู่เดิม ของตนเองกับ ทุกคน - แสดงออก ผ่านพฤติกรรม การเล่นที่เคย ชินกับ ธรรมชาติ รอบตัว

ตารางที่ 14 (ต่อ)

กรอบกว้างๆ	อัตลักษณ์ทางปัจเจกบุคคล				
	เชื้อชาติ				ถิ่นกำเนิด
	ความเป็น เผ่าพันธุ์ชาติ	รูปร่าง	ลักษณะนิสัย	สติปัญญา	
แฉก	-แสดงต่อ บุคคลที่ ไว้วางใจ	- ไม่พบการ ปกปิด รูปร่าง เนื่องจาก ลักษณะ รูปร่างของ คนเป็น เหมือน เด็กไทย ทั่วไป	- ลักษณะนิสัยร่าเริง ยิ้ม ง่าย ไม่พบการแสดงออก อย่างชัดเจน - ลักษณะนิสัยการโปรย ปรานเสียงดนตรี พบการ แสดงออกอย่างเด่นชัด - ลักษณะนิสัยชอบงานรื่น เริงสนุกสนาน พบการ แสดงออกอย่างเด่นชัด - ลักษณะนิสัยเชื่อฟังผู้ที่ นับถืออย่างเคร่งครัด พบ การแสดงออกต่ออาจารย์ ไพบุลย์อย่างชัดเจน -ลักษณะนิสัย ตรงไปตรงมาไม่มีเล่ห์ เหลี่ยม ถูกกลั่นหายไป กลายเป็นลักษณะนิสัยการ เอาตัวรอดสูง -ลักษณะนิสัยไม่ กระตือรือร้นในการทำงาน ไม่พบการแสดงอัตลักษณ์ ในด้านนี้ - ลักษณะนิสัยไม่นิยมการ สะสมทรัพย์สินสมบัติ พบว่า ในปัจจุบันเริ่มรู้จักการอด ออม	- แสดงออก ให้เห็นผ่าน การเรียนรู้ ภาษาไทย - แสดงออก ให้เห็นผ่าน การเรียนรู้เทคโนโลยี ใหม่	- แสดงออก ผ่านการสื่อสาร ทางวงภาษา ที่เป็นการบอก เล่าถึงที่ผู้เดิม ของคนเองกับ ทุกคน - แสดงออก ผ่านพฤติกรรม การเล่นที่เขย ชินกับ ธรรมชาติ รอบตัว

2. อັคคัถัษณั้ทํางวัถนนธรรม

2.1 ระบบการสัือสาร และภาษา

จากการวิจัยพบว่า ครอบครัว้ชาโถครอบครัว้นี้ม่มีการแสดงอັคคัถัษณั้ทํางวัถนนธรรมของตนเองออกมาในขณะทํ่าการสัือสารกัน โดยพวกเขาจะม่สัือสารกันค่อหน้าบุคคลอื่ทํ่าที่เปลกหน้าหรือม่รู้จັกสนทสนม แต่จะแสดงภาษาของตนเองค่อผู้โถลั้ชดหรือผู้ทํ่าเขาไว้ใจ

“ภาษาชาโถถัอยู่ค่อหน้าคนเนยจะม่พูด แต่ถัอยู่กับผมจะพูด ถัคนอื่ถามก็ม่บอก จะขั้ม่อย่างเดยว”

(โพนุลั้ ดววจัันทร , ผู้อุปการะ , สั้มภาษณั้ 7 ตุลาคม 2549)

“เวลาเคั้พูดกัน เคั้พูดภาษาชาโถ แต่คุยกับเราเคั้พูดไทยกับเรา ตอนแรกเวลาเราถาม เคั้ก็ม่บอก เรยภ่อว่า “เอ” เวลาถามมันก็ม่บอก เคั้อาย”

(บุญลภ รอดวัถนกุล , ผู้อุปการะ , สั้มภาษณั้ 4 พฤศจิกายน 2549)

การแสดงออกทํางวัถนนธรรมด้านภาษาแก่บุคคลอื่ของครอบครัว้ชาโถครอบครัว้นี้ จะเป็น การแสดงออกในลักษณะถามตอบ คือ ม่ได้แสดงออกอย่างเปดเผยด้วยตัวเอง แต่จะแสดงออกเมื่อบุคคลโถลั้ชดหรือคู้นเคยถาม เช่น กรณีทํ่าผู้ถามเรยภภาษาเปนอาจารย์ผู้สอนทํ่าโรงเรียนทํ่าสนทคู้นเคยด้วย พวกเขาจ้งคอบคั้ถามนั้

“ ถัถามพวกเขาเรยภภาษาเคั้ เช่น กินข้าวภาษาหนุเรยภว่าอะไร เคั้ก็จะพูดให้ฟังอย่างนอน เรยภอะไร เคั้ก็จะบอก ”

(รุ่งนภา ดันดิชิรานุสรณั้ , อาจารย์โรงเรียนนายกวัถนนากร , สั้มภาษณั้ 10 พฤศจิกายน 2549)

นอกจากนั้ การสัือสารภาษาชาโถของพวกเขา ในบางคร้งจะสัือสารกันเมื่ม่ต้องการให้ผู้อื่นรู้ได้ว่าพูดเรยภอะไรกัน เช่น ในบางคร้งคุยกับคม่กฤษในเรยภทํ่าม่ต้องการให้คม่กฤษวาทคั้ทราบก็จะใช้ภาษาชาโถพูดคุยกัน หรือมีคร้งหนึ่แม่ของพวกเขามาทํ่าโรงเรียนพวกเขาจ้งสัือสารกันด้วยภาษาชาโถ เพื่ม่ให้ผู้อื่นทราบเรยภราวทํ่าตนเองพูดคุยกัน

“ บางคร้งเนยถัเคั้พูดอะไรกันแล้วม่อยากให้เรารู้เนยนะ เคั้ก็จะพูดชาโถกัน คุยกับคม่กฤษก็จ้งพูดกัน แล้วคม่กฤษหรือปู่ก็จ้งบอกปลาทํ่าพูดม่ได้ทํ่าหลัง คือเหมือนเคั้จะม่ให้เรารู้เนยว่าคุยเรยภอะไร ”

(ศุคสวาทคั้ พุทธสุวรรณ , ผู้อุปการะ , สั้มภาษณั้ 15 ตุลาคม 2549)

“ ตอนที่แม่ที่ปู่เข้ามา ที่ปู่กับแม่ก็พูดภาษาซาไกกัน แล้วพวกหนูก็ถามที่ปู่ว่า
ที่ปู่พูดภาษาอะไรกันนะ เขาก็บอกว่าภาษาซาไกแล้วหนูถามว่า พูดว่าอะไรกันหรือ เขาก็ไม่บอก ”
(นันทพร กลิ่นหอม , เพื่อนนักเรียน , สัมภาษณ์ 17 พฤศจิกายน 2549)

ส่วนคมกฤษเคยเป็นวิทยากรพิเศษสอนภาษาซาไกแก่นิสิตที่มหาวิทยาลัยศรี
นครินทรวิโรฒ ดังนั้นคมกฤษจึงแสดงภาษาที่เป็นเอกลักษณ์ของตนเองออกมาเพราะรู้สึกว่าคุณ
ได้รับการยอมรับและยกย่องจากนิสิตเหล่านั้น

“ คมกฤษนี่เค้าจะภูมิใจเพราะเวลาเค้ากลับไปบ้านเค้ากับพวกเด็ก ๆ นักศึกษานี่
ก็เหมือนเค้าเป็นอาจารย์นะ เพราะลูกศิษย์อาจารย์(อ. ไพบูลย์) เค้าก็หลายรุ่น ทั้งที่อายุมากหรือเด็ก ๆ
นี่ ก็จะมีนักเรียนที่คมกฤษ เค้าก็จะภาคภูมิใจที่ได้มาเป็นคนสอนบอกภาษาเค้า ”
(ไพบูลย์ ดวงจันทร์ , ผู้ประกอบการ , สัมภาษณ์ 21 ตุลาคม 2549)

กล่าวโดยสรุป การแสดงอัตลักษณ์ด้านภาษาของครอบครัวซาไกครอบครัวนี้
พบว่าการแสดงออกต่อบุคคลที่ตนเองรู้จัก คู่เนย หรือในสถานการณ์ที่ตนเองรู้สึกได้รับการ
ยอมรับ แต่โดยทั่วไปแล้วพวกเขาจะไม่พยายามใช้ภาษาซาไกสื่อสารกันต่อหน้าบุคคลอื่นที่เป็นคน
แปลกหน้า

2.2 ลักษณะท่าทางและการแต่งกาย

ลักษณะท่าทาง

ลักษณะท่าทางของเด็กชนเผ่าซาไกจะแตกต่างไปจากเด็กคนไทยทั่วไป คือ จะมี
ลักษณะซุกซน ชอบเล่น โลด โผน ชอบกิจกรรมทุกอย่างที่ใช้กำลัง ซึ่งจากการวิจัยพบว่า ปู่ ปลา
และแมนยังคงมีการแสดงออกในด้านนี้ โดยชอบที่จะเล่น โลด โผน ไม่กลัวอันตรายแต่อย่างใด เช่น
การปีนต้นไม้ การตีลังกา ปีนหลังคา การใช้มือเดิน หรือเล่นกีฬาที่ต้องใช้แรง เช่น วอลเลย์บอล
ฟุตบอล ซึ่งพฤติกรรมต่างๆเหล่านี้เป็นพฤติกรรมที่แสดงออกอย่างชัดเจน โดยที่ผู้ที่มีความใกล้ชิด
ทั้งสมาชิกในครอบครัว อาจารย์ผู้สอน เพื่อนนักเรียนสามารถสังเกตเห็นได้อยู่เสมอ

“ วันนั้นนะอยู่ดีๆ เจ้าคนเล็ก อยู่ดีๆ เขาก็นอนอยู่กับพื้นถนนข้างนอกนี่ แล้วก็
ตีลังกา เราก็มองแล้วถามว่าเป็นอะไรวะ มันหัวเราะใหญ่ มันอาย ”

(บุญลาภ รอดวัฒนกุล , สมาชิกในครอบครัวผู้ประกอบการ , สัมภาษณ์ 4 พฤศจิกายน 2549)

“ ไข่ เจ้าปลาไม่รู้เป็นไงชอบตีลังกา พอปล่อยไปเนี่ย ไม่รู้เป็นไง วิ่งๆ ชักหัก เคี้ยวเคี้ยวตีลังกาแล้ว เจ้าเป็นของตัวเอง สัญชาตญาณของเจ้า เจ้าจะทำบ่อย ”

(รุ่งนภา ดันดิชิรานุสรณ์ , อาจารย์โรงเรียนนายกัฒนากร , สัมภาษณ์ 10 พฤศจิกายน 2549)

“ แล้วเวลาเจ้าลงบันได เจ้าก็จะเอากันกระแทกๆ ลง แล้วเจ้าก็ดึงมือหนูลงไปด้วย หนูเกือบตกบันได แล้วหนูก็กระแทกๆ ด้วย เจ้าก็บอกว่าสนุกมัย สนุกมัย แล้วเจ้าก็สอนหนู ดบมือข้างเดียวแล้วดึง ฟันกับปลาเค้าดึง แต่หนูทำแล้วไม่ดึง ”

(นันทพร กลิ่นหอม , เพื่อนนักเรียน , สัมภาษณ์ 17 พฤศจิกายน 2549)

“ แล้วปลาเค้าก็สอนเล่น ทำอะไรกับที่ปูที่บ้านเค้าเคยทำกะ เจ้าจะตีลังการม้วนตัว เจ้าจะจับมือที่ปูไว้แล้วเจ้าก็เอามาสอดเข้าแขนที่ปู แล้วตัวเค้าก็พลิกกลับกะ ”

(วิไลลักษณ์ อิมจิตร , เพื่อนนักเรียน , สัมภาษณ์ 17 พฤศจิกายน 2549)

“ .....แล้วที่ปูเค้าก็ชอบให้พวกหนูขึ้นหลังแล้วก็ต่อตัว ”

(วันวิสา วรรัตน์ , เพื่อนนักเรียน , สัมภาษณ์ 17 พฤศจิกายน 2549)

พฤติกรรมชอบกิจกรรมที่ใช้กำลังนี้มีการแสดงออกผ่านการเล่นกีฬาต่างๆด้วยเช่นกัน โดยพบว่า ปู และปลาชอบการเล่นกีฬาที่ต้องใช้กำลังมากและสามารถเล่นได้ดีกว่าเด็กคนอื่น จากการสังเกตของผู้วิจัยและจากการบอกเล่าของ เพื่อนนักเรียนของปู และปลา พบว่า กีฬาที่ปู ปลา ชอบและสามารถทำได้ดี คือ วอลเลย์บอลและ ฟุตบอล ซึ่งเป็นกีฬาที่ต้องใช้กำลังมาก

“ ก็เล่นวอลเลย์บอลกัน ที่ปูชอบเตะวอลเลย์ เจ้าเตะได้สูง แล้วก็ตีแรง เจ้าแรงเยอะกะ ”

(ฉัฐพร ฉายาประเสริฐ , เพื่อนนักเรียน , สัมภาษณ์ 17 พฤศจิกายน 2549)

“ ปลาเค้าชอบเตะทุกอย่างเลย เตะบอล ”

(ธีรภัทร แชนสระโส , เพื่อนนักเรียน , สัมภาษณ์ 17 พฤศจิกายน 2549)

ลักษณะท่าทางชุกชอน ชอบเล่นโลดโผนนี้เป็นลักษณะเฉพาะที่พบกับปู ปลาและแมน ซึ่งแสดงออกอย่างชัดเจนผ่านพฤติกรรมการเล่นและกีฬา

การแต่งกาย

ในสมัยก่อนการแต่งกายของชนเผ่าซาไกจะใช้เปลือกไม้ หรือตระไคร่น้ำที่เกาะเป็นแผ่นตามก้อนหินใหญ่ในป่า เอามาถักทอเป็นเครื่องนุ่งห่ม โดยการแต่งกายของผู้หญิงจะนุ่ง

ชาวประมงแห้วเข้าถึงครึ่งน่องแล้วใช้ผ้าคาดอกหรือเปลือยอก ส่วนผู้ชายจะนุ่งสั้นแค่เข่าและเปลือยท่อนบน ส่วนเด็กจะไม่สวมใส่อะไรเลย ต่อมาเริ่มรู้จักการนำผ้ามาทำเป็นเครื่องนุ่งห่ม จะนำมานุ่งปิดอวัยวะเพศและกระหัดเอาเอาไว้ด้านหลัง เรียกการนุ่งนี้ว่า “เลาะเตี๊ยะ” โดยชายที่ห้อยมาข้างหน้าเรียก “โกพ็อก” ส่วนชายผ้าที่ห้อยอยู่ด้านหลังเรียก “กอละเอะ” สำหรับผู้หญิงจะนุ่งเตี๊ยะชั้นในเรียก “จะวัด” คือมีสายรัดชั้นใน และผ้าปกปิดอวัยวะเพศ

แต่ในปัจจุบันการแต่งกายของชาวซาไก พบว่า มีลักษณะเป็นแบบชาวบ้านธรรมดาทั่วไปแล้ว คือมีการสวมเสื้อ นุ่งกางเกง นุ่งผ้าถุง นุ่งกระโปรงและสวมรองเท้า เครื่องแต่งกายส่วนใหญ่จะได้มาจากการนำของป่าไปแลกเปลี่ยน หรือแลกด้วยแรงงาน หรือได้รับการบริจาคจากนักท่องเที่ยวหรือชาวบ้านในเมือง

สำหรับเครื่องประดับเพื่อความสวยงามนั้น ผู้หญิงซาไกจะชอบสวมใส่เครื่องประดับ โดยที่หญิงที่ยังไม่ได้แต่งงานจะนิยมใช้ดอกจำปูนทำเป็นตุ้มหู สวมสร้อยลูกประคำ ใช้หวีทำจากไม้ไผ่ ซึ่งการใช้หวีนี้เป็นการแสดงถึงความบริสุทธิ์ของตนเอง

แต่อย่างไรก็ตามแม้จะมีพัฒนาการเรื่องการใส่เสื้อผ้าที่ทันสมัยแล้ว แต่ชนเผ่าซาไกส่วนใหญ่ยังไม่มีความพิถีพิถันในการแต่งกาย ไม่นิยมการทำความสะอาดเสื้อผ้า รวมทั้งหญิงชาวซาไกยังชื่นชอบเสื้อผ้าที่มีสีสันสดใส ดังนี้

1) การไม่พิถีพิถันในการแต่งกาย

ในเรื่องการไม่พิถีพิถันในการแต่งกายนั้น จากการวิจัยพบว่า ครอบครัวซาไก ครอบครัวมีการแสดงออกในเรื่องการไม่พิถีพิถันในการแต่งกายแตกต่างกันออกไป โดยครอบครัวที่ยังพบลักษณะนิสัยนี้และแสดงให้เห็นอย่างเด่นชัดทั้งจากการสังเกตของผู้วิจัย ที่พบว่าครอบครัวไม่คำนึงในการแต่งกายเท่าใดนัก การใส่เสื้อผ้าจะไม่คำนึงเรื่องความสวยงามหรือการเข้าชุดกันแต่อย่างใด แม้จะออกไปพบปะผู้คนก็จะคงใส่ในแบบที่ตนเองเคยใส่มา

ส่วนปู ปลาและแมนนั้น จากการวิจัยพบว่า เริ่มรู้จักการจัดเสื้อผ้าให้เข้าชุดกัน ซึ่งการเริ่มรู้จักการจัดเสื้อผ้าให้เข้าชุดกันนั้นสังเกตได้จาก การแสดงออกทางการแต่งกายที่แสดงให้เห็นว่าเริ่มเข้าใจวิธีการในการแต่งตัวตามสมัยนิยม รู้จักว่าแต่งกายแบบใดที่เรียกว่าสวยงามและจะแต่งกายตามแบบนั้นๆ โดยที่อาจารย์รุ่งนภาและอาจารย์เฉลิมศรีกล่าวถึงเรื่องการแต่งกายของว่า

“ เรื่องแต่งตัวเนี่ย เห็นจากเพื่อนนะนะ อย่างเห็นเวลาเพื่อนใส่กระโปรง ใส่กางเกงสวยเนี่ยเนะ เขาก็จะรู้ จะมอง แล้วที่เค้าชอบร่วมกิจกรรมกับทางโรงเรียน พวกการ

แสดงออก การเดินเนี่ยนะเค้าชอบเพราะจะได้ใส่ชุดสวยๆด้วย เค้าเริ่มมองว่าจะไรสวย "

(รุ่งนภา ตันติชิรานุสรณ์, อาจารย์โรงเรียนนายกวีพัฒนากร, สัมภาษณ์ 10 พฤศจิกายน 2549)

" เคี้ยวนี้เค้ารู้แล้วว่า ใส่แบบนี้แล้วสวยนะ คือเริ่มที่จะรับเอาวัฒนธรรมจากภายนอกเข้ามาเยอะ ทางเกงยีนส์ก็อยากได้ เวลามีคนเข้ามาขายผ้าสวยๆ ในโรงเรียนเนี่ยนะเค้าก็จะวิ่งมาขอดู "

(เฉลิมศรี ชูชื่น, อาจารย์โรงเรียนนายกวีพัฒนากร, สัมภาษณ์ 10 พฤศจิกายน 2549)

ดังนั้นอัตลักษณ์ในเรื่องการไม่พิถีพิถันในการแต่งกายนี้ จึงคงอยู่กับคณกฤษ แต่กับปู ปลาและเมอนั้นอัตลักษณ์ทางด้านนี้ก็กำลังถูกกลืนไป

2) ไม่นิยมทำความสะอาดเสื้อผ้า

ในเรื่องการไม่นิยมทำความสะอาดเสื้อผ้านั้น พบว่า พวกเขาได้แสดงออกถึงเรื่องนี้ให้เห็นว่าแตกต่างไปจากเดิมที่ไม่รู้จักการเก็บรักษาและการทำความสะอาด แต่หลังจากที่ย้ายมาอยู่ที่นครนายก พฤติกรรมดังกล่าวมีการเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพสังคมใหม่

ทั้งคณกฤษ ปู ปลาและเมอน แสดงให้เห็นว่าพวกเขาเข้าใจถึงความจำเป็นในการทำความสะอาดเสื้อผ้า โดยเฉพาะปู ปลาและเมอน ที่ชอบที่จะสวมใส่เสื้อผ้าที่มีความสะอาด และมีการทำความสะอาดเสื้อผ้าทุกชุดที่ตนเองสวมใส่ ส่วนคณกฤษนั้นถึงแม้ไม่เห็นความจำเป็นเท่ากับปู ปลาและเมอน เนื่องจากในชีวิตประจำวันไม่ได้พบเจอผู้คนเท่าใดนัก แต่ก็สังเกตได้ชัดเจนว่ามีการทำความสะอาดเสื้อผ้าอยู่เป็นประจำ

3) ชื่นชอบเสื้อผ้าสีที่มีสีสันสดใส

การชื่นชอบเสื้อผ้าที่มีสีสันสดใสนั้นเป็นเอกลักษณ์ของหญิงชนเผ่าชาวกู ซึ่งจากการวิจัยพบว่าทั้ง ปู มีความชื่นชอบเสื้อผ้าที่มีสีสันสดใส โดยเฉพาะสีชมพูสด

" เสื้อผ้านีปูจะชอบสีสดๆหน่อย ชอบสีสดๆ เค้าจะไม่คำนึงถึงสีผิวอะไร เค้าจะชอบสีชมพูสดๆ ขอให้มันเป็นสีชมพูเค้าก็จะใส่ "

(รุ่งนภา ตันติชิรานุสรณ์, อาจารย์โรงเรียนนายกวีพัฒนากร, สัมภาษณ์ 10 พฤศจิกายน 2549)

" เค้าจะชอบสีสวยๆ สีสดๆ เวลามีคนมาขายผ้าขายอะไรสีสวยๆเค้าจะวิ่งมาขอดู "

(เฉลิมศรี ชูชื่น, อาจารย์โรงเรียนนายกวีพัฒนากร, สัมภาษณ์ 10 พฤศจิกายน 2549)

“ ฟื้นฟูเค้าชอบสีชมพูสดๆ ”

(บันทึกพร กลิ่นหอม , เพื่อนนักเรียน , สัมภาษณ์ 17 พฤศจิกายน 2549)

ดังนั้นจะเห็นได้ว่าการนิยมเสื้อผ้าที่มีสีสันสดใสยังคงเป็นอัตลักษณ์ที่ผู้ยังคงมีการแสดงออกในปัจจุบัน ส่วนเรื่องเครื่องประดับเพื่อความสวยงามนั้น พบว่าพวกเขายังคงชอบสวมใส่เครื่องประดับต่างๆ เช่น ขอบกำไลข้อมือที่มีสีสันสวยงาม แต่เครื่องประดับแบบเดิมที่เป็นเอกลักษณ์ประจำเผ่า นั้นไม่มีหลงเหลือให้เห็นแล้ว ทั้งการใช้ดอกไม้ทำเป็นตุ้มหู การสวมสร้อยลูกประคำ หรือใช้หวีทำจากไม้ไผ่ที่แสดงว่าเป็นสาวบริสุทธิ์

2.3 อาหารและนิสัยการบริโภค

อัตลักษณ์ในด้านอาหารและนิสัยการบริโภคนั้น จากการวิจัยพบว่า ครอบครัวชาวไททั้ง 4 คน ยังคงมีการแสดงอัตลักษณ์ทางด้านนี้ออกมาอย่างชัดเจน ซึ่งอัตลักษณ์ในเรื่องนี้ของชนเผ่าชาวกอมีความแตกต่างไปจากคนไทย เนื่องจากชนเผ่าชาวกอเป็นกลุ่มชนที่อยู่ในวัฒนธรรมล่าสัตว์ (Hunting culture) อย่างสมบูรณ์ ไม่รู้จักการทำการเพาะปลูก อาศัยอาหารที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ ซึ่งอาหารหลักของพวกเขาคือ เนื้อสัตว์ เนื้อสัตว์ และผักหญ้าตามแต่ที่จะหามาได้ เช่น หยอดกล้วยป่า มะละกอ จนมีสำนวนที่พูดกันว่า “ ลูกชาวบ้านกินเปิดกินไก่ ลูกชาวกอกินแค่มะละกอ” โดยอาหารที่จำเป็นและสำคัญที่สุดของชาวกอเป็นมันชนิดต่างๆ ได้แก่ มันทราย มันโสม มันย่านเขียว มันหมู มันเขียว มันเหลือง มันเสอ มันฝาง

ถึงแม้ปัจจุบันชาวชาวกอรู้จักที่จะบริโภคข้าว โดยจะนำเอาของป่าที่หาได้ไปแลกกับข้าวสารของชาวบ้านหรือไปทำงานเพื่อแลกกับข้าวสาร หรือนำของป่าไปขายแล้วซื้อข้าวสารหรือปัจจัยในการบริโภคอื่นๆ แต่ยังไม่รู้จักประกอบอาหารให้อร่อยแต่รู้จักการปรุงอาหารและการทำให้สุก นอกจากนั้นลักษณะที่เด่นชัด คือ การไม่นิยมสะสมหรือเก็บอาหารไว้บริโภคในมือต่อไป และมักจะรับประทานอาหารปริมาณมากในแต่ละครั้ง รวมทั้งไม่รับประทานเป็นมือคือถ้ามีอาหารเขาจะกินกันทั้งวันทั้งคืน ไม่รับประทานตามมือเวลาแต่อย่างใด พฤติกรรมต่างๆ แสดงออก ดังนี้

2.3.1 รับประทานอาหารปริมาณมากโดยไม่สะสมหรือเก็บไว้บริโภคในมือต่อไป

ซึ่งจากการวิจัยพบว่า ลักษณะนิสัยการบริโภคที่ไม่นิยมสะสมหรือเก็บอาหารไว้บริโภคในมือต่อไปนั้น ยังคงมีการแสดงออกอย่างเห็นได้ชัดเจน โดยเมื่อเวลากินอาหารทั้งหมด

กฤษ ปู ปลาและแมน จะมีลักษณะต้องกินให้ได้มากที่สุดจนหมดไม่เหลือไว้กินในมือต่อไป

ซึ่งการรับประทานอาหารจนหมดนั้นแสดงออกทั้ง คมกฤษ ปู ปลาและแมน ที่เมื่อมีอาหารก็จะกินจนอาหารหมดแม้จะมีมากเท่าใด หรือแม้จะรู้สึกอิ่มแล้วก็ตาม โดยเมื่อมาอยู่ที่นครนายกอาจารย์ไพบูลย์เล่าว่า คมกฤษสามารถกินไก่ได้ทีเดียว 2 ตัว กินข้าวเหนียวหมดเป็นหม้อๆ หรือกินขนมปังหมดเป็นแถวในครั้งเดียว ก็พวกเขาจะกินไปเรื่อยๆจนอาหารหมด จะไม่เก็บอาหารไว้กินในมือต่อไป ซึ่งทั้งอาจารย์ไพบูลย์และคุณสุตสวาทดีเล่าตรงกันว่า มีอาหารเท่าไรจะต้องกินให้หมดในมือนั้นมือเดียว จะไม่มีการแบ่งหรือเก็บเอาไว้ให้กินในมือต่อไป

“ อย่างขนมปังเนี่ยซื้อให้เป็นแถวเลยนะ คมกฤษเนี่ยก็กิน กิน กินหมด หรือข้าวเหนียวเนี่ยกินเป็นหม้อเลยนะ ปู ปลา นี่ก็ยังมีเหมือนกัน เวลากินอะไรด้วยกันเนี่ย จะมีลักษณะเหมือนต้องกินนะ ต้องกินให้มากที่สุดเท่าที่ตนเองจะกินได้ ”

(สุตสวาทดี พุทธสุวรรณ , เพื่อนนักเรียน , สัมภาษณ์ 4 พฤศจิกายน 2549)

2.3.2 ไม่รับประทานเป็นมือ

การไม่รับประทานอาหารเป็นมือนั้น เป็นอัตลักษณ์ทางลักษณะนิสัยการบริโภคอย่างหนึ่งที่ยังคงแสดงให้เห็นได้ในปัจจุบัน โดยจากการวิจัยพบว่า สมาชิกครอบครัวชาวไทยทั้ง 4 คนนี้ ไม่รู้จักการรับประทานอาหารตามมือเวลา กล่าวคือ พวกเขาจะกินเมื่อมีอาหารให้กิน และกินจนหมดในทีเดียวโดยไม่เข้าใจในเรื่องช่วงเวลาในการกินที่เหมาะสม ตามกำหนดเวลาดามแต่ละมือ

ซึ่งลักษณะนิสัยข้างต้นนี้ เป็นลักษณะนิสัยอย่างหนึ่งที่สืบเนื่องมาจากที่เดิมที่พวกเขาเคยอยู่อาศัยนั้น พวกเขาจะกินเมื่อมีอาหารให้กิน คือ เมื่อจับสัตว์ป่ามาได้ หรือเมื่อเก็บผลไม้ เฝือก มันมาได้ หรือกินเมื่อมีนักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวแล้วให้ขนม/อาหาร หรือเมื่อเดินนำนักท่องเที่ยวไปเที่ยวแล้วเดินผ่านร้านขายขนมก็จะได้รับเงินจากนักท่องเที่ยวแล้วซื้อกินกัน เพราะฉะนั้นการกินก็จะไม่เป็นเวลานึกอยากจะกินเมื่อไรก็กิน ดังนั้นพวกเขาก็จะไม่รู้จักการกินเป็นมือ

ดังนั้นในช่วงแรกที่ย้ายมาคมกฤษ ปู ปลาและแมน จะแสดงออกว่าไม่เข้าใจว่าเหตุใดจะต้องกินเป็นเวลา เช้า กลางวัน เย็น เนื่องจากความไม่เคยชิน

“..... มาอยู่นี้ก็เหมือนกับเค้าก็ไม่รู้ว่าทำไมจะต้องเป็นมือ เวลาตื่นมาถ้าจะไปโรงเรียนทำไมจะต้องกินข้าวก่อนไป เค้าจะไม่เข้าใจ ”

(ศุคสวาทดี พุทธสุวรรณ , ผู้ประกอบการ , สัมภาษณ์ 4 พฤศจิกายน 2549)

แต่ในปัจจุบันการแสดงอัตลักษณ์เรื่องอาหารและนิสัยการบริโภค พบว่า การแสดงอัตลักษณ์ทางด้านนี้ไม่เด่นชัดนัก พวกเขาเริ่มที่จะรับประทานอาหารได้ทุกชนิด และปรับตัวในเรื่องการกินอาหารตามระยะเวลาเป็นมือได้ดี และรู้จักเก็บอาหารไว้กินในมือต่อไปไม่กินหมดในคราวเดียว แต่ยังคงรับประทานคราวละมาก ๆ อยู่เช่นเคย โดยเฉพาะขนมกฤษ แต่ก็ไม่เหมือนกับเมื่อก่อนที่ต้องพยายามกินให้จนหมด แต่จะเลิกกินเมื่อรู้สึกอิ่มมาก ส่วนปู ปลา ก็เช่นกันแม้จะกินมากกว่าเด็กอื่นทั่วไปแต่ก็จะหยุดกินเมื่ออิ่มเท่านั้น

2.4 ภูมิปัญญา

สิ่งที่เป็นมรดกตกทอดอย่างหนึ่งที่แสดงถึงภูมิปัญญาของชนเผ่าชาวกู ที่คนทั่วไปรู้จักกันดีเมื่อพูดถึงชาวกู คือ “ บอเลา ” หรือ “ กระบอกคุด ” บอเลาเป็นอาวุธที่มีประสิทธิภาพสูง พุ่งเร็ว ไม่มีเสียง มีความรุนแรงสูง ซึ่งเป็นเอกลักษณ์อย่างหนึ่งของชนเผ่าชาวกูที่มีมาช้านาน

บอเลาเป็นอาวุธประจำกายที่ใช้ในการล่าสัตว์ ทำมาจากไม้ไผ่โดยใช้กระบอกไม้ไผ่ยาวทำเป็นสองชั้นสวมทับกัน ส่วนลูกดอกก็ทำจากไม้ไผ่เช่นเดียวกัน โดยจะตัดไม้ไผ่ยาวประมาณ 7-9 นิ้ว นำมาเหลาให้เล็กกลมจนมีขนาดเท่ากับกำมะพร้าว ส่วนปลายของลูกดอกจะเหลาให้แหลมยาวประมาณ 1 นิ้ว ไว้สำหรับชูขาพิษที่ทำมาจากยางน่อง ซึ่งยางน่องนี้เองที่มีพิษร้ายแรงมากเมื่อถูกสัตว์หรือคนของมันเป็นจะเข้าสู่กระแสเลือด และเข้าสู่หัวใจ

ปัจจุบันเด็กรุ่นใหม่ทั้งปู ปลา และแมน รู้จักเครื่องมือที่ใช้ในการล่าสัตว์นี้เป็นอย่างดี เนื่องจากได้รับการปลูกฝังสั่งสอนมา แต่จะรู้เพียงวิธีการทำและความรุนแรงของมันเท่านั้น แต่จะถูกห้ามไม่ให้เล่นเนื่องจากเป็นอันตราย ส่วนคนกฤษก็เช่นเดียวกัน มีความรู้เกี่ยวกับ “ บอเลา ” เป็นอย่างดี และเคยมีโอกาสดูได้ใช้ แต่ในปัจจุบันคนกฤษเล่าให้ผู้วิจัยฟังว่าไม่ได้ใช้งานแล้ว

“ ไม่ได้แล้ว ถ้าเด็กรุ่นเรานะเค้าไม่ใช้ มันใช้ขางคันไม้ ขางน่องจากคันไม้มันเป็นแบบเหมือนขางพาราไง เป็นแบบนี้แหละ แล้วเค้าก็เอาไม้แล้วก็ทาทาสองหน้าไป ให้มันแห้ง แล้วก็ทำอีก คอยให้มันแห้งมันก็จะหนา เค้าจะเก็บไว้ใช้หลายปีไป แล้วทีนี้เค้าเอาลูกดอกมันนะ

นะ ทาแล้วก็บดๆเล็กๆ ที่นี้เด็กรุ่นหลังมันก็ไม่กล้าเล่นกันไง เพราะยางมันโดนแล้วมันไม่มียาแก้ไง ถ้ามีแผลที่มีมือแล้วมันจะเข้าลึกเลยแหละ แต่พวกที่พ่ทลุงยังใช้อยู่ ต้นมันใหญ่เหมือนต้นยาง มีนะที่นำคกงังตะไคร้นะมี ในป่าก็ยังมี ”

(คมกฤษ ศรีธาร โต , สัมภาษณ์ 18 พฤศจิกายน 2549)

ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่าภูมิปัญญาที่เป็นเอกลักษณ์อย่างหนึ่งของชนเผ่าชาไก ถูกกลืนไปตามสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป รวมทั้งโอกาสในการใช้อาวุธเช่นนี้ไม่มีในปัจจุบัน ทำให้ไม่สามารถแสดงอัตลักษณ์ทางด้านนี้ออกมาได้

2.5 ความเชื่อ

ในเรื่องความเชื่อของชนเผ่าชาไกนั้น ชนเผ่าชาไกมีความเชื่อในเรื่องสิ่งที่อยู่เหนือธรรมชาติ ทั้งเรื่องไสยศาสตร์ เวทมนตร์คาถา ภูตผีวิญญาณ รวมทั้งมีความเกรงกลัวต่อสิ่งที่เกิดขึ้นจากปรากฏการณ์ ตามธรรมชาติ และความเชื่อต่างๆเหล่านี้แสดงออกให้เห็นอย่างชัดเจน ดังนี้

2.5.1 ความเชื่อเรื่องสิ่งที่อยู่เหนือธรรมชาติ

ความเชื่อเรื่องสิ่งที่อยู่เหนือธรรมชาตินี้ มีการแสดงออกในเรื่องความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับไสยศาสตร์ เวทมนตร์คาถา ภูตผีวิญญาณ ดังนี้

1) ความเชื่อในเรื่องไสยศาสตร์

ความเชื่อในเรื่องไสยศาสตร์นั้น ชนเผ่าชาไกมีความเชื่อว่า เวทมนตร์คาถาช่วยขจัดปัดเป่าสิ่งชั่วร้าย และช่วยบรรเทาความเจ็บป่วยรวมทั้งสามารถช่วยป้องกันภูตผีปีศาจได้

ซึ่งจากการวิจัยพบว่า ครอบครัวชาไกครอบครัวนี้มีความเชื่อในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับไสยศาสตร์ ทั้งการรักษาโรค การใช้เวทมนต์ในการขจัดสิ่งชั่วร้าย โดยในเรื่องการรักษาโรคนั้น พบว่า คมกฤษมีความเชื่อในเรื่องการใช้เวทมนต์ของหมอผีที่เผ่าของเขาว่าสามารถรักษาอาการของโรคต่างๆได้หายขาดโดยคมกฤษเล่าว่า ในเผ่าของเขาจะมีหมอผีประจำหมู่บ้าน ซึ่งเป็นผู้คอยรักษาโรคต่างๆให้แก่สมาชิกในกลุ่ม ผู้ที่เป็นหมอผีจะต้องเป็นผู้ที่เรียนมาทางด้านนี้โดยเฉพาะ ซึ่งเมื่อก่อนคมกฤษเล่าว่าอาจารย์ไพบูลย์ก็เคยได้รับการยกย่องว่าเป็นหมอผีประจำหมู่บ้าน และคมกฤษยังมีความเชื่อว่าอาจารย์ไพบูลย์สามารถรักษาโรคทุกโรคได้หายขาดหมด

ซึ่งความเข้าใจในเรื่องนี้ของคมกฤษเกิดจาก ในอดีตอาจารย์ไพบูลย์ได้เข้าไปใช้ชีวิตในหมู่บ้านซาไกเพื่อศึกษาชีวิตความเป็นอยู่ของชนเผ่าซาไกกลุ่มนี้ และสร้างความไว้วางใจและความเชื่อถือด้วยการเรียนวิชาจากหมอผีคนเก่าของหมู่บ้าน ทำให้สมาชิกในหมู่บ้านให้ความเคารพและไว้วางใจอาจารย์ไพบูลย์เป็นอย่างมาก ดังนั้น อาจารย์ไพบูลย์จึงได้รับการยกย่องว่าเป็นหมอผีซึ่งมีวิชาในการรักษาโรคต่างๆ ได้ด้วยเวทมนต์คาถา

“ พวกนี้เค้าจะเชื่อว่าผมทำได้ เพราะเรียนมา เรียนมาจากหมอผีที่บ้านของเค้า เรียนจากหมอผีที่หมู่บ้านที่ชื่อทอง พวกนี้ก็เลยเชื่อว่าผมทำได้ เพราะเรียนมานะ เพราะฉะนั้นพอเสกคาถาอะไร ก็กินได้แล้ว อย่างปวดหัวเนียให้กินยาพารา ถ้าให้กินเลขๆ เนียไม่หายนะ แต่ถ้าเสกให้ก่อนเนี่ยกินแล้วหาย ตอนนี้อยู่ ”

(ไพบูลย์ ดวงจันทร์, ผู้อุปการะ , สัมภาษณ์ 21 ตุลาคม 2549)

ผู้วิจัยได้สอบถามคมกฤษถึงเวลาเจ็บไข้ได้ป่วยเมื่อตอนอยู่ที่หมู่บ้านซาไกว่ามีการรักษากันอย่างไร มีหมอประจำหมู่บ้านหรือไม่ ซึ่งคมกฤษบอกว่ามี เป็นหมอที่รักษาทางเวทมนต์สามารถรักษาทุกโรคได้หายขาด แต่ในปัจจุบันไม่มีหมอเช่นนี้เหลืออยู่แล้ว เนื่องจากปัจจุบันหันไปรักษาทางแพทย์แผนปัจจุบันกัน

“ มีครับ เค้าเป็นหมอใจ เค้ารักษาทางมนต์เค้าใจ (หายมัยคะ) หาย เมื่อก่อนพ่อ (อ.ไพบูลย์) เค้าก็เป็นใจ ก็รักษาหาย รักษาทุกโรคเลย หาย เค้าเรียนนะ แต่เค้าเรียนตอนนั้นเรียนทางยาวิ แต่เดี๋ยวนีไม่มีซักคนแล้วมั้ง พวกคนเฒ่าคนแก่ เด็กรุ่นใหม่ไม่มีเลย เด็กรุ่นใหม่ไม่รู้รักษาหมอหลวง ”

(คมกฤษ ศรีธรรโต, สัมภาษณ์ 18 พฤศจิกายน 2549)

ส่วนความเชื่อในเรื่องการใช้เวทมนต์คาถาเพื่อขจัดสิ่งชั่วร้ายหรือสามารถรักษาโรคได้นั้น พบว่า พวกเขาเชื่อในเรื่องของกินบางอย่างที่พวกเขาถือว่าเป็นของต้องห้ามหรือ “ ปิ่นแดง ” แต่หากได้รับการเสกคาถาจากหมอผีหรือผู้ที่มีวิชาความรู้เกี่ยวกับไสยศาสตร์ก็จะสามารถกินได้

“ เวลาจะกินอะไรนะ บางทีคมกฤษจะไม่ให้ปู ปลา กิน บางอย่างนะ อย่างเช่นซื้อจำปาจะมาจากปักษ์ใต้มาให้กินกันนะ มาถึงคมกฤษจะไม่ให้กิน เพราะมันเป็นปิ่นแดง เด็กห้ามกิน เพราะฉะนั้นจะต้องเสกคาถาให้ ”

(ไพบูลย์ ดวงจันทร์, ผู้อุปการะ , สัมภาษณ์ 21 ตุลาคม 2549)

ความเชื่อของคัมภีร์ที่มีในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับไสยศาสตร์นี้ มีการถ่ายทอดให้แก่ ปู่ ปลา และแมน ทำให้พวกเขาจึงยังคงมีความเชื่อในเรื่องนี้เช่นเดียวกับคัมภีร์มาจนถึงปัจจุบัน

2) ความเชื่อในเรื่องภูติ ผี วิญญาณ

จากการวิจัย พบว่า ครอบครัวชาวไทยครอบครัวนี้ยังคงมีการแสดงออกในความเชื่อ เรื่องภูติ ผี วิญญาณผ่านทางวจนภาษาและอวจนภาษา ซึ่งแสดงออกอย่างชัดเจนทั้งคัมภีร์ ปู่ ปลาและแมน โดยพวกเขาจะเกรงกลัวสิ่งต่างๆรอบตัวบางอย่าง ซึ่งสืบเนื่องมาจากจากความเชื่อ เรื่องผี วิญญาณที่ทำให้พวกเขาฝังใจอยู่ตลอดเวลาว่าในที่มืดทุกที่จะต้องมีผีสิงสถิตอยู่

โดยคัมภีร์ที่อาศัยอยู่ที่บ้านสวนจะพยายามนอนให้หลับตั้งแต่หัวค่ำ เพื่อหลีกเลี่ยงการอยู่ในที่มืด เนื่องจากหากหลับแล้วก็จะได้ไม่รู้เห็นสิ่งต่างๆรอบตัวในที่มืด ซึ่งคัมภีร์บอกกับผู้วิจัยว่าสองสามทุ่มก็จะเข้านอนแล้ว

“ ถ้าไม่มีอะไรทำ สองสามทุ่มก็เข้านอนแล้ว ”

(คัมภีร์ ศรีธรร โต , สัมภาษณ์ 21 ตุลาคม 2549)

ซึ่งอาจารย์ไพบุลย์กล่าวว่า การที่คัมภีร์ริบนอนตั้งแต่หัวค่ำเนื่องมาจากเรื่อง ความเชื่อที่ว่าทุกหนทุกแห่งล้วนแต่มีผีอยู่ ดังนั้นเมื่อหลับก็จะไม่ต้องรับรู้อะไรภายนอก

“ ถ้าจะนอน หัวค่ำนี้จะนอนแล้วนะคัมภีร์ เพราะหลับแล้วไม่รู้เรื่องอะไร ถ้าไม่หลับนี้จะรู้ว่าเป็นอะไร ใครเป็นใคร ยังไงนี่นะ เพราะฉะนั้นก็จะพยายามหลับ เพื่อไม่ให้รู้ ไม่ให้เห็นอะไร คือมันอยู่ในความเชื่อ มันเป็นความเชื่อของเค้าว่าทุกหนทุกแห่งมีผีอยู่ ”

(ไพบุลย์ ดวงจันทร์ , ผู้อุปการะ , สัมภาษณ์ 21 ตุลาคม 2549)

นอกจากนั้น ความเชื่อในเรื่องผีวิญญาณนี้ยังแสดงออกผ่านพฤติกรรมบางอย่าง เช่น การไม่ตัดเล็บในตอนกลางคืน โดยที่คุณสุคตสวาทดีกล่าวว่า คัมภีร์จะไม่ตัดเล็บในตอนกลางคืน เมื่อถามก็ได้รับความว่าเกี่ยวข้องกับความเชื่อเรื่องผีบางอย่างแต่เขาไม่สามารถอธิบายได้ให้ เข้าใจชัดเจนถึงรายละเอียดได้ เพียงแต่บอกได้เพียงเกี่ยวกับความเชื่อเรื่องผี

“ ห้ามตัดเล็บตอนกลางคืน เกี่ยวกับความเชื่อเรื่องผีอะไรซักอย่าง ”

(สุคตสวาทดี พุทธสุวรรณ , ผู้อุปการะ , สัมภาษณ์ 15 ตุลาคม 2549)

นอกจากนั้นความเชื่อในเรื่องผีวิญญาณที่สิงสถิตอยู่ในทุกหนทุกแห่งนี้ ทำให้ปูและปลา แสดงพฤติกรรมต่างๆที่เพื่อนสามารถรับรู้ได้ว่า ทั้งสองคนเชื่อในเรื่องผีเป็นอย่างมาก ซึ่งการแสดงออกของปูและปลาจะเห็นได้ชัดเจนในพฤติกรรมประจำวันทั่วไป เช่น การไปเข้าห้องน้ำที่ไม่สามารถไม่ไปคนเดียวได้ หรือเมื่อได้ยินเสียงลมพัดประตูปิดแม้ในขณะที่นั่งเรียนและมีเพื่อนนักเรียนนั่งอยู่เต็มห้อง ทั้งสองคนก็แสดงพฤติกรรมออกมาอย่างชัดเจนว่ามีความเชื่อในเรื่องนี้อย่างมาก

“ ปลาเค้าจะกลัวผีมาก เค้าไม่กล้าไปเข้าห้องน้ำคนเดียวต้องชวนคนอื่นไปด้วย ”

(มัลลิกา รอดเกตุกุล , เพื่อนนักเรียน , สัมภาษณ์ 17 พฤศจิกายน 2549)

“ เวลาเค้าได้ยินเสียงลม ลม มันพัดแรงๆ และเค้าก็ตกใจ พออยู่ในห้องพลมพัดประตูปิด เค้าก็กลัว วิ่งไปหลบกันกับพี่ๆ 2 คน พวกหนูก็ขำกัน ”

(นันทพร กลิ่นหอม , เพื่อนนักเรียน , สัมภาษณ์ 17 พฤศจิกายน 2549)

2.5.2 ความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับความสำคัญของหน้าอก

ความเชื่อในเรื่องการเห็นความสำคัญของหน้าอกนั้น เป็นความเชื่อที่สืบเนื่องมาจากหน้าอกหรือนมแม่ เป็นอวัยวะทำหน้าที่ในการให้นมแก่เด็กเพื่อให้สามารถมีชีวิตอยู่และเติบโตขึ้นมาได้ ดังนั้นพวกเขาจะเชื่อเรื่องข้อห้ามบางประการที่จะทำให้หน้าอกไม่โต เช่น เรื่องการกลัวรังกิ้งน้ำ หรือการห้ามรับประทานขนุนจำปาละ

แต่อย่างไรก็ตามข้อห้ามต่างๆข้างต้นก็มีวิธีในการแก้ไขได้ด้วยความเชื่อในเรื่องหมอผีผู้มีเวทมนต์ โดยเมื่อปู ปลา เห็นรังกิ้งน้ำแล้วรู้สึกกลัว อาจารย์ไพบูลย์จะบอกให้เด็ดยอดใบไม้มาทัดหูถือเป็นการแก้เคล็ด ทำให้ในปัจจุบันเมื่อเห็นรังกิ้งน้ำพวกเขาก็เด็ดยอดของใบไม้มาทัดหูตามวิธีของอาจารย์ไพบูลย์ หรือการไม่รับประทานอาหารที่เป็น “ปิ่นแดง” ก็จะแก้ไขได้ด้วยการเสกคาถาก็จะสามารถกินได้

“ เห็นรังกิ้งน้ำนี่ยังกลัวนะ พอรังกิ้งน้ำขึ้นเนื้อจะกลัว เพราะคมกฤษบอกให้กลัวกลัวเพราะมันมีความเชื่อของเค้าว่า ถ้าเด็กดูเนื้อนมจะไม่โต ทุกอย่างทั้งหมดเนื้อจะลงที่นมหมดเลยนะ ต้นไม้ห้ามเล่นนะ นมจะไม่โต เวลารังกิ้งน้ำขึ้นเนื้อก็จะวิ่งกลัวกันแต่ถ้าเด็ดยอดไม้มาเหน็บหูซักอันเนื้อก็จะหายกลัว เล่นได้แล้ว ดูได้แล้ว ”

(ไพบูลย์ ดวงจันทร์ , ผู้ประกอบการ , สัมภาษณ์ 21 ตุลาคม 2549)

“ไอ้ขุนจำปาละที่ว่านะเด็กผู้หญิงกินไม่ได้นะ มันเป็นปิ่นแดง คือนมจะไม่โต
อย่างนี้เนี่ยะ ที่นี้ที่เชื่อหรือห้ามอย่างนั้นก็เพราะว่า นมเท่านั้นที่จะเลี้ยงเด็กได้ นมแม่เท่านั้นเอง ”

(ไพบุลย์ ดวงจันทร์, ผู้อุปการะ, สัมภาษณ์ 21 ตุลาคม 2549)

ความเชื่อนี้เป็นความเชื่อที่เกิดขึ้นกับทั้ง คมกฤช ปู ปลาและแมน โดยมีคมกฤช
เป็นผู้ถ่ายทอดความเชื่อเหล่านี้แก่สมาชิกชาวโกนอื่น

2.5.3 การรักษาโรคด้วยการใช้สมุนไพร

พวกเขาทั้งหมดมีความเชื่อว่า ยาแพทย์แผนปัจจุบันไม่สามารถรักษาโรคได้
หายขาดได้ การจะรักษาโรคที่ได้ประสิทธิผลจะต้องใช้สมุนไพรประจำหมู่บ้านของพวกเขา
เท่านั้น โดยอาจารย์รุ่งนภากล่าวว่ ปูเล่าให้ฟังว่าเป็นโรคหอบรักษาโดยใช้ยาแพทย์แผนปัจจุบัน
ทั่วไปไม่หาย จะต้องใช้สมุนไพรที่แม่ส่งมาให้จากที่บ้านของเขาจึงจะหายขาด

“ แล้วยังเล่าว่าเวลาเจ็บป่วยเนี่ย เค้าจะใช้สมุนไพรของเค้า เค้ายังบอกเลยว่า หนู
เป็นหอบรักษาพวกยาที่หมอรักษาเนี่ยไม่หาย ต้องให้แม่เอามาจากเผ่าเค้าเนี่ย ะเป็นสมุนไพรมาฝน
กับฝาสาละมี มันจะมีลักษณะเป็นเอา ฝนกินกับน้ำ พอฝนแล้วก็จะหายอาการก็จะดีขึ้น ”

(รุ่งนภา ดันดิชิรานุสรณ์, อาจารย์โรงเรียนนายกัฒนากร, สัมภาษณ์ 10 พฤศจิกายน 2549)

2.5.4 ความเชื่ออื่นๆ

นอกจากนั้นยังมีเรื่องความเชื่ออื่นๆที่มีการแสดงออกมาให้เห็น เช่น การไม่ให้
ผู้ใดคบสัรยะเนื่องมีความเชื่อว่าจะทำให้ไม่สบาย หรือความเชื่อที่เกี่ยวกับการไม่อาบน้ำเนื่องจาก
เชื่อว่าการอาบน้ำจะทำให้สัตว์ผดกลืน เป็นต้น

“ เค้าไม่ชอบให้ใครมาคบหัว เค้าบอกหนูว่า เนี่ยๆแอม อย่าคบหัวเรานะเพราะว่า
จะไม่สบาย ที่ปูเค้าก็เคยบอกว่าถ้าใครมาโดนหัวที่จะไม่สบาย ”

(ณัฐพร ฉายาประเสริฐ, เพื่อนนักเรียน, สัมภาษณ์ 17 พฤศจิกายน 2549)

“เค้าจะไม่ชอบอาบน้ำ เพราะจะทำให้ผิวกลิ้ง ล้างตัวไม่ได้ ตอนนี่ก็ยังไม่ชอบ
อยู่ทั้งปู ปลา แม่น คมกฤษ ”

(สุคสาวทศ์ พุทธสุวรรณ , ผู้อุปการะ , สัมภาษณ์ 4 พฤศจิกายน 2549)

นอกจากนั้นยังมีการแสดงออกซึ่งพฤติกรรมบางประการที่เป็นความเชื่ออย่างหนึ่ง
เช่นการไม่ให้ตัดผม แต่ไม่สามารถทราบได้ชัดเจนว่าเป็นความเชื่อในเรื่องใด เนื่องจากพวกเขาไม่
สามารถอธิบายให้บุคคลอื่นเข้าใจได้

“เค้าจะมีความเชื่อเรื่องทำไมถึงไม่ตัด บางที่ถูกเค้าผมขาว เราก็เอ๊ ทำไมเค้าไม่ตัด
จะตัดให้เอามั้ย เค้าก็จะไม่ยอม ที่นี้เราก็กิดว่ามันต้องมีอะไร พ่อเค้าอาจจะบอกอะไรไว้ก็ได้ว่า
ไม่ให้คนโดนตัว ไม่ให้อะไรอย่างนี้หรือเปล่า”

(สุคสาวทศ์ พุทธสุวรรณ , ผู้อุปการะ , สัมภาษณ์ 15 ตุลาคม 2549)

จะเห็นได้ว่าแม้พวกเขาจะย้ายมาอยู่ในที่นครนายกแล้วแต่พวกเขายังคงแสดงออก
ในเรื่องความเชื่อต่างๆที่พวกเขาซึ่ดถือผ่านทั้งทางวจนภาษาและอวจนภาษา

อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของครอบครัวชาวไทครอบครัวนี้ ยังคงมีการแสดงออกมา
ให้เห็นอย่างชัดเจน ซึ่งจากการวิจัยพบว่ามีการแสดงออกซึ่งอัตลักษณ์ในลักษณะที่แตกต่างกัน
ออกไปในแต่ละคน ดังตารางที่ 15 ดังนี้

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 15 ตารางแสดงการแสดงอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของครอบครัวชาวไท

ครอบครัวชาวไท	ลักษณะการแสดงอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม				
	ระบบสื่อสารและภาษา	ลักษณะท่าทางและการแต่งกาย	อาหารและนิสัยการบริโภค	ภูมิปัญญา	ความเชื่อ
กมกฤษ	- แสดงออกแก่บุคคลใกล้ชิดและบุคคลที่ให้ความเคารพยกย่องในตัวเอง - เมื่อต้องการปกปิดไม่ให้ผู้อื่นรู้สิ่งที่ตนเองสื่อสาร	- คงอัตลักษณ์ในเรื่องไม่พินิจพิเคราะห์ในการแต่งกาย - เริ่มเห็นความจำเป็นในการดูแลรักษาความสะอาดของเสื้อผ้า	- เริ่มเปลี่ยนพฤติกรรมมารับประทานอาหารครั้งละมากๆ - เริ่มเข้าใจการรับประทานอาหารตามมืออาหาร	- รู้จักและสามารถใช้บอเลาได้ แต่ไม่สามารถแสดงออกได้เนื่องจากไม่มีโอกาสในการใช้	- มีความเชื่อในเรื่องต่างๆและแสดงออกมาอย่างชัดเจน
ปู่	- แสดงออกแก่บุคคลใกล้ชิด - เมื่อต้องการปกปิดไม่ให้ผู้อื่นรู้สิ่งที่ตนเองสื่อสาร	- แสดงพฤติกรรมการเล่นโลดโผนและใช้กำลัง - เริ่มรู้จักการแต่งกายตามความสวยงาม - เข้าใจในเรื่องการทำความสะอาดเสื้อผ้า - สวมใส่เสื้อผ้าที่มีสีสันสดใส	- เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมบริโภคแต่ยังคงรับประทานครั้งละมากๆอยู่	- รู้จักแต่ไม่เคยได้มีโอกาสใช้บอเลา	- มีความเชื่อในเรื่องต่างๆและแสดงออกมาอย่างชัดเจนเนื่องจากได้รับการถ่ายทอดความเชื่อต่างๆมาจากกมกฤษ

ตารางที่ 15 (ต่อ)

ครอบครัวชาวก	ลักษณะการแสดงอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม				
	ระบบสื่อสารและภาษา	ลักษณะท่าทางและการแต่งกาย	อาหารและนิสัยการบริโภค	ภูมิปัญญา	ความเชื่อ
ปลา	- ไม่แสดงออกเนื่องจากไม่สามารถใช้ภาษาชาวกได้	- แสดงพฤติกรรมการเล่น โลก โชน และใช้กำลัง - เริ่มรู้จักการแต่งกายตามความสวยงาม - เข้าใจในเรื่องการทำความสะดวกเสื่อผ้า	- เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมบริโภค แต่ยังคงรับประทานครั้งละมากๆอยู่ แต่ยังคงรับประทานครั้งละมากๆอยู่	- รู้จักแต่ไม่เคยได้มีโอกาสใช้บอเลา	- มีความเชื่อในเรื่องต่างๆและแสดงออกมาอย่างชัดเจนเนื่องจากได้รับการถ่ายทอดความเชื่อต่างๆมาจากคมกฤษ
แมน	- ไม่แสดงออกเนื่องจากไม่สามารถใช้ภาษาชาวกได้	- แสดงพฤติกรรมการเล่น โลก โชน และใช้กำลัง - เริ่มรู้จักการแต่งกายตามความสวยงาม - เข้าใจในเรื่องการทำความสะดวกเสื่อผ้า	- เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมบริโภค แต่ยังคงรับประทานครั้งละมากๆอยู่	- รู้จักแต่ไม่เคยได้มีโอกาสใช้บอเลา	- มีความเชื่อในเรื่องต่างๆและแสดงออกมาอย่างชัดเจนเนื่องจากได้รับการถ่ายทอดความเชื่อต่างๆมาจากคมกฤษ

กล่าวโดยสรุป ครอบครัวชาวกครอบครัวนี้ที่ย้ายถิ่นฐานมาอาศัยที่จังหวัดนครนายก มีการใช้การสื่อสารทั้งทางวงนภาษาและอวงนภาษา ที่แสดงให้เห็นถึงอัตลักษณ์แห่งชาติพันธุ์ชาวกของพวกเขาเอาไว้ 2 ประเภท ได้แก่

1. อัตลักษณ์ทางปัจเจกบุคคล
2. อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม

ซึ่งการแสดงอัตลักษณ์ความเป็นชาไทยของตนเองออกมานั้นขึ้นอยู่กับสถานการณ์ว่าสื่อสารกับใคร หรืออยู่ในสถานการณ์แวดล้อมแบบใด โดยที่บุคคลหรือสถานการณ์ที่ต่างกันไป การแสดงออกก็จะต่างกันไปด้วย

ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่าการแสดงอัตลักษณ์ของครอบครัวชาไทยครอบครัวนี้ จะแสดงความเป็นเผ่าพันธุ์ของตนเองออกมาใน 2 ลักษณะ ได้แก่

1. การแสดงออกตามสถานการณ์ โดยครอบครัวชาไทยจะแสดงออกเมื่ออยู่ในสถานการณ์การอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่มที่มีลักษณะร่วมแสดง หรือการแสดงที่ได้รับการยอมรับอย่างเป็นทางการ
2. การแสดงออกตามความสัมพันธ์กับบุคคลคู่สื่อสาร โดยครอบครัวชาไทยจะแสดงอัตลักษณ์ให้เห็นแก่บุคคลที่รู้สึกคุ้นเคยไว้วางใจ และให้การยอมรับในความเป็นชาติพันธุ์ชาไทยของพวกเขา

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่อง “ การสื่อสารของกลุ่มชาวกอที่ย้ายถิ่นฐานมาสู่ชุมชนเมือง ในการปรับตัวและการแสดงอัตลักษณ์แห่งชาติพันธุ์” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัญหาและกระบวนการในการแก้ไขปัญหาเรื่องการสื่อสาร รวมทั้งการสื่อสารในการแสดงอัตลักษณ์ ของกลุ่มชาวกอที่ย้ายถิ่นฐานมาสู่ชุมชนเมือง

จากการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้นำเสนอสรุปผลการวิจัย การอภิปรายผลการวิจัย และข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

สรุปผลการวิจัย

ส่วนที่ 1 ปัญหาทางการสื่อสารที่เกิดจากการย้ายถิ่นฐานมาสู่ชุมชนเมืองของกลุ่มชาวกอ

ผลการวิเคราะห์ปัญหาที่เกิดขึ้นกับครอบครัวชาวกอครอบครัวนี้ พบว่ามีปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพทางการสื่อสารระหว่างกลุ่มชาวกอกับบุคคลแวดล้อม ดังนี้

1. การไม่เข้าใจหรือไม่รู้ภาษาที่ใช้สื่อสารกัน
2. การขาดความรู้เรื่องวิธีการสื่อสารในวัฒนธรรมใหม่
3. การหลีกเลี่ยงที่จะสื่อสารกับบุคคลต่างวัฒนธรรม
4. การสื่อสารที่ยึดติดกับความเคยชินดั้งเดิมที่ตนเคยปฏิบัติมา
5. การไม่พยายามปรับตนเองให้อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ในวัฒนธรรมใหม่
6. การมีอคติและการมองแบบเหมารวม

ลักษณะของปัญหาที่พบมีดังนี้

1. การไม่เข้าใจหรือไม่รู้ภาษาที่ใช้สื่อสารกัน

การไม่เข้าใจหรือไม่รู้ภาษาที่ใช้สื่อสารกันนี้ ส่วนใหญ่พบในการสื่อสารทั่วไปในชีวิตประจำวัน ซึ่งปัญหานี้สืบเนื่องมาจากครอบครัวชาวไทยไม่สามารถอธิบายในสิ่งที่ตนเองคิดหรือต้องการที่จะสื่อสารออกมาเป็นภาษาไทยกลางให้ผู้สื่อสารสามารถเข้าใจได้ชัดเจนว่าที่ตนเองพูดออกมานั้นต้องการที่จะสื่ออะไร เพราะพวกเขามีความคุ้นเคยกับภาษาและวัฒนธรรมในแบบชนเผ่าชาวไทยกับวัฒนธรรมแบบไทยได้ ดังนั้นเมื่อสื่อสารออกมาจึงยังคงคิดการใช้ภาษาในแบบของตนเองอยู่ซึ่งทำให้ผู้สื่อสารเข้าใจได้ไม่ชัดเจน ส่วนผู้ที่เป็นคู่สนทนาที่ใช้ภาษาไทยกลางในการสื่อสารก็ทำให้ครอบครัวชาวไทยเข้าใจได้ลำบากด้วยเช่นกัน โดยที่แต่ละคนมีปัญหาที่แตกต่างกันไป ดังนี้

คมกฤษ คมกฤษเป็นชาวชาวไทยที่ใช้ชีวิตอยู่ในวัฒนธรรมแบบชาวไทยมาโดยตลอด ดังนั้นปัญหาในเรื่องการไม่เข้าใจหรือไม่รู้ในภาษาที่ใช้สื่อสารกันนี้จึงมีลักษณะที่เด่นชัดกว่าสมาชิกชาวไทยคนอื่น โดยมีปัญหาที่พบ ดังนี้

1. ไม่สามารถแปลความจากภาษาหนึ่งเป็นภาษาหนึ่งได้อย่างครบถ้วนสมบูรณ์
2. การไม่รู้ความหมายของคำและสัญลักษณ์
3. ไม่สามารถเลือกใช้ระดับภาษาที่เหมาะสม

ขวัญกมล (ปู) เป็นเด็กชาวไทยรุ่นหลังที่วัฒนธรรมเมืองเข้าถึงแล้ว มีการใช้สื่อโทรทัศน์และวิทยุเมื่อครั้งอาศัยอยู่ที่หมู่บ้านศรีธาร โคทำให้ปู้รู้จักกับภาษาและวัฒนธรรมในแบบเมืองจากสื่อต่างๆมาบ้าง นอกจากนั้นการที่ปู้ย้ายออกมาในขณะที่อายุยังน้อยทำให้เกิดปัญหาที่แตกต่างไปจากคมกฤษ รวมทั้งมีการเรียนรู้และปรับตัวได้ดีกว่า โดยปัญหาที่พบนั้น เป็นปัญหาการไม่เข้าใจกันในขณะที่สื่อสาร และโดยปัญหาที่เกิดขึ้นแยกออกเป็น 3 ลักษณะเช่นเดียวกับกับคมกฤษ คือ

1. ไม่สามารถแปลความจากภาษาหนึ่งเป็นภาษาหนึ่งได้อย่างครบถ้วนสมบูรณ์
2. การไม่รู้ความหมายของคำและสัญลักษณ์
3. ไม่สามารถเลือกใช้ระดับภาษาที่เหมาะสม

แต่อย่างไรก็ตาม การที่ปูเป็นเด็กชาวไทยรุ่นหลังที่วัฒนธรรมเมืองเข้าถึงแล้ว ดังนั้นระดับความเข้มข้นของปัญหาที่เกิดขึ้นจึงมีระดับความเข้มข้นน้อยกว่าที่เกิดขึ้นกับคมกฤษ

เพ็ญนภา (ปลา) เป็นเด็กชาวกอที่ใช้ชีวิตอยู่ในหมู่บ้านชาวกอเพียงระยะเวลาสั้นๆ เนื่องจากอาจารย์ใหญ่ล้วยพามาฝากไว้ที่บ้านน้องชายที่จังหวัดพัทลุงตั้งแต่ยังเด็กทำให้ปลาใช้ชีวิตตามแบบวัฒนธรรมไทยได้ รวมทั้งคุ้นเคยกับผู้คนเพราะใช้ชีวิตอยู่ในตลาดช่วยขายของ ดังนั้นปัญหาที่เกิดขึ้นจึงมีไม่มาก การฟังคำสั่งต่างๆที่สั่งไปปลาจะสามารถเรียนรู้และเข้าใจได้เป็นอย่างดี

สมสุวรรณ (แมน) เป็นเด็กชาวกอลูกครึ่งคนไทย แมนประสบกับปัญหาการสื่อสารเรื่องการไม่เข้าใจหรือไม่รู้ภาษาที่ใช้อยู่บ้างในช่วงแรกที่ย้ายเข้ามาอยู่ใหม่ๆ โดยลักษณะปัญหาที่เกิดขึ้นกับแมนจะเป็นปัญหาในลักษณะเช่นเดียวกันกับปู คือพบปัญหาในเรื่องการสั่งงานหรือเมื่อมีการสื่อสารที่มีลักษณะซับซ้อนหรือต้องทำเป็นขั้นตอน แมนจะไม่สามารถเข้าใจได้ แต่โดยทั่วไปแล้วสามารถสื่อสารกับผู้อื่นได้เข้าใจเป็นอย่างดี อาจจะเนื่องมาจากลักษณะภายนอกเป็นเช่นเดียวกับเด็กไทยทั่วไปดังนั้นความมั่นใจในขณะที่ทำการสื่อสารจึงมีมาก

2. การขาดความรู้เรื่องวิธีการสื่อสารในวัฒนธรรมที่แตกต่างจากถิ่นที่อยู่เดิม

จากการที่ครอบครัวชาวกอต้องย้ายมาอาศัยอยู่ในพื้นที่ที่มีวัฒนธรรมที่แตกต่างไปจากที่เคยอยู่ ทำให้พวกเขาไม่สามารถเข้าใจในวัฒนธรรมใหม่และยังคงคุ้นเคยกับการใช้วัฒนธรรมแบบเดิมที่ตนเองเคยใช้มาก่อน ส่งผลให้เกิดปัญหาในขณะที่สื่อสารออกมาทั้งทางวจนภาษาและอวจนภาษา ดังนี้

- การขาดความรู้เรื่องวิธีการสื่อสารในการแสดงมารยาททางสังคม

การขาดความรู้เรื่องวิธีการสื่อสารในการแสดงมารยาททางสังคม เป็นปัญหาการไม่เข้าใจในวิธีการสื่อสารตามมารยาททางสังคมในรูปแบบวัฒนธรรมใหม่ ทั้งที่เป็นการแสดงออกทางวจนภาษาและอวจนภาษา ซึ่งเป็นปัญหาเนื่องมาจากวัฒนธรรมเดิมของพวกเขาไม่มีการแสดงออกทางมารยาททางสังคมเช่นในวัฒนธรรมใหม่ ถึงแม้จะเคยได้เห็นหรือเคยเรียนรู้มาบ้างจากหมู่บ้านชาวกอ แต่ด้วยความไม่เคยชินและไม่ได้ปฏิบัติเป็นลักษณะนิสัยทำให้ไม่สามารถแสดงออกได้อย่างเหมาะสมเมื่อต้องย้ายมาอยู่ที่จังหวัดนครนายก

ความเข้าใจในเรื่องการแสดงมารยาททางสังคมนี้ พบว่า ปลาซึ่งเป็นเด็กและเคยได้เรียนรู้รูปแบบวัฒนธรรมเหล่านี้มาบ้างทำให้ปลาสามารถเข้าใจและปฏิบัติได้ถูกต้องตามความเหมาะสม โดยสามารถรู้ได้ว่าเมื่อไหร่ที่ควรปฏิบัติ แต่ลักษณะของการปฏิบัติอาจไม่สวยงามตามแบบแผนที่ถูกต้อง ซึ่งแตกต่างไปจาก คมกฤษ ปู และแมน ที่ถึงแม้จะได้เคยรับรู้ในรูปแบบ

เหล่านี้มาบ้างแต่เนื่องจากความไม่เคยชิน อันเนื่องมาจากไม่ได้ปฏิบัติเป็นลักษณะนิสัยเมื่อครั้งที่อาศัยอยู่ที่หมู่บ้านซาไก ดังนั้น จึงขาดความเข้าใจในเรื่องการสื่อสารในการแสดงมารยาททางสังคม

- การขาดความรู้ความเข้าใจในประเพณีและวัฒนธรรมแบบไทย

การขาดความรู้ความเข้าใจในประเพณีและวัฒนธรรมแบบไทย เป็นปัญหาในเรื่องการไม่รู้จักประเพณีและวันสำคัญต่างๆของไทยทั้ง วันเด็ก วันพ่อ วันแม่ วันสงกรานต์ วันลอยกระทง หรือประเพณีที่เกี่ยวข้องกับวันสำคัญทางพุทธศาสนา เช่น การเวียนเทียน การทำบุญตักบาตร เป็นต้น หรือในเรื่องประเพณีการแต่งกายแบบอย่างไทยที่พวกเขาขาดความรู้ความเข้าใจ

ซึ่งปัญหาที่พบนี้ เกิดขึ้นเนื่องจาก ในวัฒนธรรมเดิมของพวกเขาไม่มีประเพณีที่เกี่ยวข้องกับเรื่องดังกล่าว ประเพณีของชนเผ่าซาไกจะเป็นประเพณีที่เกี่ยวข้องกับช่วงของชีวิต ตั้งแต่เกิดจนตาย ซึ่งจะจัดเป็นประเพณีที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตในแต่ละช่วงชีวิต ได้แก่ การแต่งงาน การทำศพ ดังนั้น พวกเขาจึงไม่คุ้นเคยกับประเพณีต่างๆของไทย

3. การหลบเลี่ยงที่จะสื่อสารกับบุคคลต่างวัฒนธรรม

ปัญหาการหลีกเลี่ยงที่จะสื่อสารกับบุคคลต่างวัฒนธรรม เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นเนื่องจากการที่พวกเขารู้สึกว่าตนเองแตกต่างทางด้านลักษณะร่างกายทำให้รู้สึกเป็นปมด้อยจนไม่กล้าสื่อสารกับผู้คนทั่วไป นอกจากนั้นการสื่อสารที่แตกต่างกันออกไปก็มีส่วนทำให้พวกเขาพยายามที่จะหลีกเลี่ยงการพบปะกับบุคคลแปลกหน้า เนื่องจากไม่ต้องการที่จะสนทนาด้วยเพราะคิดว่าผู้สนทนาจะไม่เข้าใจและดูถูกความเป็นซาไกของตนเอง ซึ่งระดับของปัญหาแตกต่างกันไป ดังนี้

คณกฤษ ปัญหาการหลีกเลี่ยงการสื่อสารไม่เป็นปัญหากับคณกฤษมากนัก เนื่องจากคณกฤษมีโอกาสได้ติดตามอาจารย์ไพบูลย์ไปสอนหนังสือและพบปะพูดคุยกับนักศึกษาอยู่เสมอ ดังนั้นคณกฤษจึงคุ้นเคยกับผู้คน และจะรู้สึกภูมิใจที่นักศึกษาของอาจารย์ไพบูลย์ให้ความเคารพ ทำให้เมื่อคณกฤษอยู่กับอาจารย์ไพบูลย์จะไม่พบการหลีกเลี่ยงการสื่อสารกับผู้อื่น แต่หากต้องพบปะกับบุคคลอื่นที่ตนเองคิดว่าไม่น่าไว้วางใจก็จะพยายามไม่หลีกเลี่ยงการสื่อสารด้วย

ขวัญกมล (ปู) มีปัญหาการหลีกเลี่ยงที่จะไม่เผชิญหน้ากับผู้คนมากกว่าคนอื่น เนื่องจากรู้สึกว่าคุณเองเป็นปมด้อยที่มีร่างกายภายนอกแตกต่างไปจากผู้อื่น และเพราะไม่ได้ใช้ชีวิตคุ้นเคยกับผู้คนเหมือนกับคมกฤษ ปลาและแมน ทำให้ในช่วงแรกปลามีปัญหาในเรื่องการหลีกเลี่ยงที่จะไม่สื่อสารกับบุคคลอื่นมาก

เพ็ญนภา (ปลา) ไม่พบปัญหาการหลีกเลี่ยงที่จะสื่อสารกับคนแปลกหน้า เนื่องจากปลาเคยใช้ชีวิตอยู่ในสังคมที่แวดล้อมไปด้วยผู้คนตั้งแต่ยังเด็กทำให้มีความคุ้นเคย ประกอบกับยังเป็นเด็กทำให้ไม่รู้สึกลังเลถึงความเป็นปมด้อยที่แตกต่างของตนเอง

สมสุวรรณ (แมน) เนื่องจากแมนมีแม่ที่เป็นคนไทยและเคยใช้ชีวิตอยู่ร่วมกับผู้คนมาก่อน รวมทั้งลักษณะภายนอกของแมนไม่สามารถรู้ได้เลยว่าเป็นชนเผ่าชาวกอ ดังนั้นปัญหานี้จึงไม่เกิดกับแมนแต่อย่างใด

4. การยึดติดกับความเชื่อดั้งเดิมที่ตนเคยปฏิบัติมา

การยึดติดกับความเชื่อดั้งเดิมที่ตนเคยปฏิบัติมา เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นโดยที่การแสดงออกต่างๆ ทั้งทางด้านวจนภาษาและอวจนภาษายังคงแสดงถึงการยึดติดกับสิ่งที่ตนเองเคยปฏิบัติและถูกอบรมสั่งสอนมา ซึ่งทำให้เกิดปัญหาเมื่อต้องย้ายมาอยู่ที่จังหวัดนครนายก โดยความเชื่อดั้งเดิมที่ยึดติดมานั้นส่วนใหญ่เป็นความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับการดำรงชีวิตในรูปแบบดั้งเดิมที่เคยอาศัยแบบสังคมชนเผ่า ซึ่งเป็นสิ่งที่สั่งสมมาจนติดเป็นลักษณะนิสัยประจำตัว แม้เมื่อย้ายออกมาแล้วแต่ก็ยังคงพฤติกรรมดั้งเดิมต่างๆ นั้นไว้ ซึ่งบางสิ่งเป็นเรื่องที่ก่อให้เกิดปัญหาต่างๆ ตามมา

ลักษณะความเชื่อนั้นที่เกิดขึ้นเมื่อพวกครอบครัวชาวกอต้องย้ายมาอาศัยอยู่ที่จังหวัดนครนายกนั้นจากการวิจัย พบลักษณะต่างๆ ดังนี้

- ลักษณะการกินอยู่
- ลักษณะนิสัยการเอาตัวรอด
- ความเชื่อนั้นในเรื่องสุขอนามัยนั้น
- การทำการเกษตร
- พฤติกรรมการเล่น

ลักษณะความเคยชินดังกล่าวข้างต้น สร้างปัญหาให้เกิดขึ้นกับครอบครัวชาวไทรครอบครัวยุคนี้ เนื่องจากเมื่อย้ายมาอยู่ในพื้นที่ที่มีวัฒนธรรมในแบบใหม่แล้วนั้น พวกเขาจะไม่สามารถที่จะปฏิบัติตามแบบแผนเดิมที่เคยปฏิบัติมาก่อนได้ ดังนั้นพวกเขาจึงจำเป็นต้องใช้ความพยายามในการปรับตัวเพื่อให้เข้ากับแบบแผนของวัฒนธรรมใหม่เพื่อให้อยู่ร่วมกับบุคคลอื่นในสังคมได้

5. การไม่พยายามปรับตัวให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ในวัฒนธรรมใหม่

จากปัญหาการยึดติดกับความเชื่อดั้งเดิมที่ตนเองเคยปฏิบัติมา ที่ทำให้ในบางครั้งพวกเขายังเคยชินกับพฤติกรรมในแบบเดิม และในพฤติกรรมบางอย่างพวกเขาไม่พยายามที่จะปรับเปลี่ยนตนเองให้เข้ากับวัฒนธรรมใหม่เมื่อต้องย้ายเข้ามาอาศัยอยู่ในพื้นที่ที่มีความแตกต่างไปจากถิ่นที่อยู่เดิม ที่พวกเขาไม่คุ้นเคยทั้งสภาพแวดล้อมใหม่ เทคโนโลยีใหม่ สิ่งของเครื่องใช้ต่างๆที่แตกต่างออกไปจากที่พวกเขาเคยใช้ ทำให้พวกเขาประสบปัญหาจากการต้องเปลี่ยนมาใช้สิ่งของต่างๆพวกนั้น ซึ่งในบางเรื่องเป็นสิ่งที่พวกเขาไม่เข้าใจและไม่พยายามปรับแก้ไข จึงทำให้เกิดปัญหาการอยู่ร่วมกับผู้อื่นตามมา

จากการวิจัยพบว่า แม้จะมีการสอน/ให้ความรู้แก่คนกฤษฎ แต่เนื่องจากความไม่คุ้นเคยและไม่เคยปฏิบัติมาเป็นเวลายาวนานทำให้การยอมรับสิ่งใหม่ที่สอนเกิดขึ้นได้ยาก ซึ่งแตกต่างไปจากปู ปลาและแมนที่ยอมรับสิ่งใหม่ได้ง่ายกว่า และใช้เวลาที่รวดเร็วกว่า ในขณะที่สอนหรือให้ความรู้แก่คนกฤษฎ คนกฤษฎจะตอบรับเหมือนกับรับรู้ในสิ่งที่ได้บอกหรือได้สอนไป แต่เมื่อต้องปฏิบัติจริงๆ ก็ยังคงจะทำตามวิธีคิดหรือวิธีที่เคยปฏิบัติในแบบของเขาอยู่ไม่เปลี่ยนแปลง โดยคนกฤษฎจะไม่สามารถเข้าใจได้ว่าทำไมเหตุใดจึงต้องทำเช่นนั้น และรู้สึกว่ามีความรู้สึกละอายที่จะต้องทำตามอย่างที่ผู้อื่นบอก

แต่อย่างไรก็ตามปัญหาการไม่พยายามปรับตัวให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ในวัฒนธรรมใหม่นี้ ในปัจจุบันลดน้อยลงไปโดยเฉพาะกับปู ปลาและแมน ที่เรียนรู้ที่จะปรับตัวเพื่อให้เข้ากับผู้อื่น ส่วนคนกฤษฎยังพบว่าในบางเรื่องที่เป็นสิ่งที่เขาเคยชินมาเป็นเวลานานเขาก็จะไม่พยายามปรับตัวเนื่องจากไม่เข้าใจว่าเหตุใดจึงต้องทำเช่นนั้น แต่ในเรื่องเทคโนโลยีใหม่ๆนั้นคนกฤษฎสามารถปรับตัวและเรียนรู้ได้เป็นอย่างดี ทั้งการขับรถยนต์ การใช้โทรศัพท์มือถือ เป็นต้น

6. ปัญหาการมีอคติและการมองแบบเหมารวม

ปัญหาการมีอคติและการมองแบบเหมารวมนั้น เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นทั้งจากครอบครัวชาวไทยเองและจากผู้ที่เป็นคู่สื่อสาร ซึ่งปัญหานี้เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นในช่วงแรกที่ครอบครัวชาวไทยย้ายเข้ามาอาศัยที่จังหวัดนครนายก ซึ่งเกิดจากการมีรูปร่างภายนอกที่แตกต่างออกไป ทำให้ถูกมองอย่างมีอคติว่าเป็นผู้ด้อยวัฒนธรรม หรือป่าเถื่อน ซึ่งปัญหาที่เกิดขึ้นนี้เกิดขึ้นกับปุมมากกว่าสมาชิกคนอื่น เนื่องจากปู่ต้องต้องเข้าเรียนในโรงเรียน ดังนั้นจึงต้องพบปะผู้คนอยู่ตลอดเวลา และการมีรูปร่างภายนอกที่แตกต่างออกไปทำให้ในช่วงแรกจึงยังไม่ได้รับการยอมรับจากเพื่อนนักเรียนคนอื่น

นอกจากการมีอคติและการมองแบบเหมารวมจะเกิดขึ้นกับบุคคลผู้เป็นคู่สื่อสารแล้ว ในขณะที่เดียวกันตัวของชาวไทยเองก็เป็นบุคคลผู้ที่มีอคติและมีการมองในแบบเหมารวมด้วยเช่นเดียวกัน โดยจากการวิจัยพบว่า สมาชิกในครอบครัวชาวไทยโดยเฉพาะคณฤชและปู จะรู้สึกกับบุคคลต่างวัฒนธรรมในบางเรื่องเป็นไปในทางลบ กล่าวคือ คณฤช และปู มองว่าบุคคลอื่นมองตนเองว่าเป็นชนเผ่าที่ด้าหลัง ไร้การศึกษา และด้อยพัฒนา ดังนั้นเมื่อพวกเขาทำการสื่อสารกับบุคคลอื่นที่เป็นคนแปลกหน้าจึงทำให้พวกเขามีการหลีกเลี่ยงการสื่อสารเกิดขึ้น

จากผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าการย้ายถิ่นฐานมาอาศัยอยู่ในจังหวัดนครนายกที่เป็นสังคมแบบชุมชนเมืองและมีความแตกต่างไปจากหมู่บ้านชาวไทยที่พวกเขาเคยอาศัยมาก่อนนั้นก่อให้เกิดปัญหาทางการสื่อสารขึ้น 6 ปัญหาด้วยกัน ได้แก่ ปัญหาการไม่เข้าใจหรือไม่รู้ภาษาที่ใช้สื่อสารกัน ปัญหาการขาดความรู้เรื่องวิธีการสื่อสารในวัฒนธรรมแบบชุมชนเมือง ปัญหาการหลีกเลี่ยงการสื่อสารกับบุคคลต่างวัฒนธรรม ปัญหาการยึดติดกับความเชื่อดั้งเดิมที่ตนเคยปฏิบัติมา ปัญหาการไม่พยายามปรับตัวให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ในวัฒนธรรมใหม่ และปัญหาการมีอคติและการมองแบบเหมารวม ดังตารางที่ 16

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 16 ตารางสรุปปัญหาทางการสื่อสารของครอบครัวชาวไท

ปัญหา	บุคคลผู้เกิดปัญหา							
	ครอบครัวชาวไท				บุคคลคู่สื่อสาร			
	คกกฤษ	ปู่	ปลา	แมน	ผู้ อุปการะ	สมาชิก ใน ครอบครัว ผู้อุปการะ	อาจารย์	เพื่อน นักเรียน
1. การไม่เข้าใจ หรือไม่รู้ภาษาที่ใช้ สื่อสารกัน	***	**	*	**	*	**	***	***
2. การขาดความรู้ เรื่องวิธีการสื่อสาร ในวัฒนธรรมใหม่ - การขาดความรู้ เรื่องวิธีการสื่อสาร ในการแสดง มารยาททางสังคม - การขาดความรู้ ความเข้าใจใน ประเพณีและ วัฒนธรรมแบบ ไทย	***	**	-	**	-	-	-	-
3. การหลีกเลี่ยงการ สื่อสารกับบุคคล ต่างวัฒนธรรม	**	***	-	-	-	-	-	-

ระดับปัญหา

*** ระดับปัญหามาก / ** ระดับปัญหาปานกลาง / * ระดับปัญหาน้อย

ตารางที่ 16 (ต่อ)

ปัญหา	บุคคลผู้เกิดปัญหา							
	ครอบครัวชาวไทย				บุคคลผู้สื่อสาร			
	คกกฤษฎ	ปู่	ปลา	แมน	ผู้ อุปการะ	สมาชิก ใน ครอบครัว ผู้อุปการะ	อาจารย์	เพื่อน นักเรียน
4. การสื่อสารที่ยึดติดกับความเคยชินดั้งเดิมที่ตนเคยปฏิบัติมา - ลักษณะการกินอยู่ - การเอาตัวรอด - สุขอนามัย - การทำการเกษตร - พฤติกรรมการเล่น	**	**	**	**	-	-	-	-
5. การไม่พยายามปรับตัวให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ในวัฒนธรรมใหม่	***	*	*	*	-	-	-	-
6. การมีอคติและการมองแบบเหมารวม	*	***	-	-	-	-	-	***

ระดับปัญหา

*** ระดับปัญหามาก / ** ระดับปัญหาปานกลาง / * ระดับปัญหาน้อย

จากตารางจะพบว่าปัญหาที่เกิดขึ้น เป็นปัญหาที่แตกต่างกันไปในแต่ละบุคคล โดยความแตกต่างกันนั้นเป็นผลมาจากลักษณะภูมิหลังในด้านภาษา และวิถีชีวิตที่แตกต่างกันออกไป โดยที่คกกฤษฎเป็นผู้ที่มีปัญหาในเรื่องการไม่เข้าใจหรือไม่รู้ภาษาที่ใช้สื่อสาร การขาดความรู้ในเรื่องวิธีการสื่อสารในวัฒนธรรมใหม่ การสื่อสารที่ยึดติดกับความเชื่อดั้งเดิมที่ตนเคย

ปฏิบัติมา และปัญหาการไม่พยายามปรับตัวให้สามารถอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นในวัฒนธรรมใหม่ ในระดับมากที่สุดเมื่อเทียบกับสมาชิกคนอื่น

ในขณะที่ปู จะมีปัญหาการหลีกเลี่ยงการสื่อสารกับบุคคลต่างวัฒนธรรมและปัญหาการมีอคติและการมองแบบเหมารวมในระดับที่มากกว่าสมาชิกคนอื่น ส่วนปลาและแมน เป็นผู้ที่ประสบปัญหาไม่มากเท่ากับคมกฤชและปู ดังที่แสดงตามตารางข้างต้น

นอกจากนั้นปัญหาที่เกิดขึ้นนั้น เป็นปัญหาการสื่อสารที่เกิดขึ้นจากทั้งครอบครัว ชาวไทเองและจากบุคคลแวดล้อมที่เป็นคู่สื่อสารต่างวัฒนธรรม โดยปัญหาส่วนใหญ่เป็นปัญหาของตัวชาวไทที่เกิดขึ้น เนื่องจากการที่พวกเขาเป็นบุคคลต่างวัฒนธรรมที่ต้องมาใช้ชีวิตอยู่ในวัฒนธรรมหลัก รวมทั้งวัฒนธรรมย่อยของพวกเขานั้นมีความแตกต่างอย่างมากจากวัฒนธรรมหลักที่พวกเขาต้องย้ายมาอยู่อาศัย โดยปัญหาการไม่เข้าใจหรือไม่รู้ภาษาที่ใช้สื่อสารกันและปัญหาการมีอคติและการมองแบบเหมารวมนั้นเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นร่วมกันทั้งสองฝ่าย ส่วนปัญหาด้านอื่นเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นจากตัวของชาวไทเอง ที่มีวัฒนธรรมของตนเองเป็นวัฒนธรรมย่อยดังนั้นเมื่อต้องมาอาศัยอยู่ในวัฒนธรรมหลัก วัฒนธรรมที่แตกต่างนี้จึงเป็นต้นเหตุแห่งปัญหาทางการสื่อสารให้เกิดขึ้น

จะเห็นได้ว่า ปัญหาที่เกิดขึ้นในแต่ละปัญหามีระดับความมากน้อยของปัญหาแตกต่างกัน ซึ่งความแตกต่างกันนี้เป็นความแตกต่างที่เป็นไปตามภูมิหลังส่วนตัวของแต่ละคน จึงสรุปได้ว่าภูมิหลังที่ต่างกันส่งผลต่อปัญหาทางการสื่อสารแตกต่างกันตามไปด้วย ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่า การสื่อสารต่างวัฒนธรรมควรมีการคำนึงถึงภูมิหลังทั้งทางภาษา วัฒนธรรมและลักษณะนิสัยเฉพาะตัวของชนกลุ่มน้อยที่เป็นบุคคลต่างวัฒนธรรม เพื่อให้สามารถนำวิธีการในการแก้ไขปัญหามาใช้ให้มีความเหมาะสมในแต่ละคนตามปัญหาที่มีระดับความมากน้อยแตกต่างกันไป

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ส่วนที่ 2 กระบวนการในการแก้ไขปัญหาคือการสื่อสารที่เกิดขึ้น

กระบวนการในการแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นจากการสื่อสารนั้น คือการที่ตัวชาวไทและผู้ที่เป็นคู่สื่อสารพยายามที่จะทำให้ปัญหาทางการสื่อสารที่เกิดขึ้นนั้นลดน้อยลง หรือแก้ไขมิให้เกิดขึ้นอีก ซึ่งกระบวนการในการแก้ไขปัญหานั้นพบว่า มีการพยายามที่จะแก้ไขปัญหาคือครอบครัวชาวไทเอง และโดยผู้ที่เป็นคู่สื่อสาร ซึ่งวิธีการในการแก้ไขปัญหามิดังนี้

1. การพยายามทำความเข้าใจภาษาทั้งวังนภาษาและอวังนภาษา

การพยายามทำความเข้าใจภาษาทั้งวังนภาษาและอวังนภาษานั้น ทั้งตัวชาวไทเอง และคู่สื่อสารมีการพยายามทำความเข้าใจในขณะที่ทำการสื่อสารซึ่งกันและกัน โดยที่ทั้งสองฝ่ายต่างพยายามเรียนรู้และทำความเข้าใจในสิ่งที่คู่สื่อสารแสดงออกทั้งเรื่องของภาษา ประเพณี วัฒนธรรมต่างๆที่ต่างไปจากที่ตนเองเคยรับรู้และเข้าใจ ซึ่งแยกเป็นการพยายามทำความเข้าใจของครอบครัวชาวไทและบุคคลผู้เป็นคู่สื่อสารต่างวัฒนธรรม ดังนี้

- **ครอบครัวชาวไท** การพยายามทำความเข้าใจในวังนภาษาและอวังนภาษาของครอบครัวชาวไท จากการวิจัยพบว่า ในขณะที่ทำการสื่อสารระหว่างกัน ครอบครัวชาวไทมีการพยายามทำความเข้าใจภาษาทั้งทางวังนภาษาและอวังนภาษาตลอดเวลาในขณะที่ทำการสื่อสาร ซึ่งเป็นการพยายามเรียนรู้ทั้งทางภาษา ประเพณี วัฒนธรรมของสังคมใหม่ที่พวกเขาอยู่อาศัย

- **คู่สื่อสารต่างวัฒนธรรม** นอกจากการพยายามทำความเข้าใจในภาษาทั้งวังนภาษาและอวังนภาษาที่เกิดขึ้นจากครอบครัวชาวไทแล้ว บุคคลผู้เป็นคู่สื่อสารต่างวัฒนธรรมก็ได้มีการพยายามทำความเข้าใจภาษาทั้งวังนภาษาและอวังนภาษาด้วยเช่นเดียวกัน ซึ่งจากการวิจัยพบว่า คู่สื่อสารได้พยายามที่จะเข้าใจในภาษารวมถึงพฤติกรรมต่างๆที่พวกเขาแสดงออก

ซึ่งการพยายามทำความเข้าใจนี้ช่วยให้คู่สื่อสารทั้งตัวชาวไทเองและบุคคลที่เป็นคู่สนทนาสามารถสื่อสารทำความเข้าใจซึ่งกันและกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งเป็นวิธีการที่ช่วยในการแก้ไขปัญหาคือการไม่เข้าใจหรือไม่รู้ภาษาที่ใช้สื่อสารกัน ที่ทั้งสองฝ่ายมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้น และอุปสรรคในเรื่องการขาดความรู้เรื่องวิธีการสื่อสารในวัฒนธรรมใหม่ของครอบครัวชาวไทเป็นผู้พยายามแก้ไขด้วยการพยายามทำความเข้าใจด้วยตนเอง

2. การให้ความรู้/ให้การศึกษา

การให้ความรู้และให้การศึกษาเป็นวิธีการอย่างหนึ่งที่เกิดขึ้นในกระบวนการแก้ไข ปัญหาทางการสื่อสาร โดยจากการวิจัย พบว่า ทั้งครอบครัวชาวไทยและบุคคลผู้เป็นคู่สื่อสารมีการ พยายามแก้ไขปัญหาด้วยวิธีการให้ความรู้ในเรื่องต่างๆทั้งทางด้านภาษา มารยาททางสังคม วัฒนธรรม ค่านิยม การดำเนินชีวิต ซึ่งในการให้ความรู้หรือให้ศึกษานั้น เกิดขึ้นในการ ระบบการเรียนการสอนทั้งในระบบโรงเรียนและนอกระบบโรงเรียน

ซึ่งในการให้ความรู้และให้ศึกษานั้น พบว่ามีกระบวนการในการให้ความรู้ และการศึกษาทั้งที่เกิดขึ้นจากครอบครัวชาวไทยและบุคคลคู่สื่อสาร ในรูปแบบ ดังนี้

2.1 การให้ความรู้/การศึกษาของผู้ที่เป็นคู่สื่อสาร

ในระบบโรงเรียน

การให้ความรู้/การศึกษา ภายในระบบโรงเรียนนั้นเป็นการให้ความรู้ที่เกิดขึ้นกับ ปู่ ปลา และแม่คนที่เข้าสู่ระบบการศึกษาภายในโรงเรียน ซึ่งในการให้ความรู้นั้นเป็นการให้ความรู้ ทั้งในเรื่องภาษา ประเพณี วัฒนธรรม ค่านิยม รวมทั้งการดำเนินชีวิต ที่จะสามารถช่วยในการ ปรับตัวให้เข้ากับวัฒนธรรมใหม่ได้ ดังนี้

- การให้ความรู้ในเรื่องภาษา
- การให้ความรู้ในเรื่องมารยาททางสังคม
- การให้ความรู้ในเรื่องประเพณีวัฒนธรรม

นอกระบบโรงเรียน

นอกจากการเรียนการสอนที่ได้รับจากการศึกษาภายในระบบโรงเรียนที่เกิดขึ้นกับ ปู่ ปลาและแม่คนที่เข้ารับการเรียนในระบบโรงเรียนแล้ว จากการวิจัยยังพบ กระบวนการเรียน การสอนที่เกิดขึ้นภายนอกโรงเรียน ซึ่งความรู้ที่ได้รับส่วนใหญ่เป็นความรู้ที่เกิดขึ้นจากผู้ อุปการะที่ได้ให้ความรู้ให้เกิดขึ้นกับคนกลุ่ม ปู่ ปลาและแม่ นอกจากนั้นปู่ ปลาและแม่ยังได้รับ ความรู้เพิ่มเติมอาจารย์ผู้สอน เพื่อนนักเรียน ทั้งในเรื่องภาษา ประเพณี วัฒนธรรม ค่านิยม รวมทั้งการดำเนินชีวิต ดังนี้

- การให้ความรู้ในเรื่องภาษา
- การให้ความรู้ในเรื่องการดำรงชีวิตในวัฒนธรรมใหม่

- การให้ความรู้ในเรื่องประเพณีและมารยาททางสังคม

2.2 การให้ความรู้/การศึกษาของครอบครัวชาวไทย

นอกจากผู้ที่เป็นคู่สื่อสารจะเป็นผู้ให้ความรู้/ให้การศึกษาแล้ว ครอบครัวชาวไทยเองก็มีการให้ความรู้แก่ผู้ที่เป็นคู่สื่อสารในเรื่องต่างๆด้วยเช่นเดียวกัน ซึ่งจากการวิจัยพบว่า การสอนหรือการให้ความรู้นั้นจะเกิดขึ้นกับบุคคลที่พวกเขารู้สึกไว้วางใจและสนิทสนมกันมาเป็นระยะเวลาหนึ่ง

ในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นจากการสื่อสาร โดยที่บุคคลผู้ที่เป็นคู่สนทนาใช้การให้ความรู้หรือให้การศึกษา เป็นการทำให้ครอบครัวชาวไทยเข้าใจในวิถีชีวิตแบบใหม่ที่แตกต่างไปจากที่ที่เขาเคยรู้จัก ซึ่งการที่พวกเขาเข้าใจในวิถีชีวิต ภาษาและวัฒนธรรมนี้ทำให้พวกเขาสามารถสื่อสารกับบุคคลที่แตกต่างวัฒนธรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ตัวของชาวไทยเองก็เช่นเดียวกัน การที่พวกเขามีการสอนให้ผู้ที่เป็นคู่สื่อสารรู้จักการใช้ชีวิต ภาษา ประเพณีในแบบวัฒนธรรมชาวไทย ก็จะสามารถทำให้ผู้ที่เป็นคู่สื่อสารมีความเข้าใจและสามารถคาดเดาพฤติกรรมต่างๆหรือเข้าใจในสิ่งที่พวกเขาปฏิบัติแตกต่างออกไปมากยิ่งขึ้น ซึ่งส่งผลให้เกิดประสิทธิผลต่อการสื่อสารตามมาดังเช่นในปัจจุบัน

2.3. การให้ความรู้/ศึกษาระหว่างสมาชิกในครอบครัวชาวไทยด้วยกัน

นอกจากการให้ความรู้/การศึกษาของครอบครัวชาวไทยกับบุคคลแวดล้อมที่เป็นคู่สื่อสารต่างวัฒนธรรมแล้ว จากการวิจัยยังพบว่า ครอบครัวชาวไทยเองได้มีการให้ความรู้แก่กันและกันด้วยเช่นกัน โดยพบว่าเป็นการสอนที่เกิดขึ้นระหว่างคนกตขกับ ปู และปลา ด้วยเช่นกัน เช่น ในเรื่องการออม

โดยที่การให้ความรู้ของคนกตขในเรื่องการออมกับบุตรสาวทั้งสองคน เกิดขึ้นได้ด้วยการสอนจากผู้อุปการะ ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่าคนกตขเกิดการเรียนรู้ด้วยวิธีการสอนของผู้อุปการะ และนำความรู้ที่ได้รับนั้นมาสอนต่อแก่บุตรสาวทั้งสองคนต่อไป ซึ่งถือได้ว่ากระบวนการในการแก้ไขปัญหาด้วยวิธีการสอนของผู้อุปการะที่มีต่อคนกตขที่เป็นการสอนนอกระบบโรงเรียนนั้นประสบผลสำเร็จ จนทำให้คนกตขมีความเข้าใจและสามารถนำความรู้ที่ได้มาสอนแก่บุคคลอื่นต่อไป

กระบวนการในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นจากการสื่อสารด้วยการให้ความรู้/ให้การศึกษา เป็นการแก้ปัญหในเรื่อง การไม่เข้าใจหรือไม่รู้ภาษาที่ใช้สื่อสารกัน การขาด

ความรู้เรื่องวิธีการสื่อสารในวัฒนธรรมใหม่ และปัญหาการสื่อสารที่ยึดติดกับความเชื่อดั้งเดิมที่เคยปฏิบัติ โดยพบว่ากระบวนการในการแก้ไขปัญหาด้วยการให้ความรู้หรือให้การศึกษาที่ประสบผลสำเร็จในการแก้ไขปัญหาด้านการสื่อสารที่เกิดขึ้นได้

3. การใช้สื่อ ได้แก่ สื่อบุคคล สื่อมวลชน สื่อเฉพาะกิจ

จากการวิจัยพบว่ากระบวนการในการปรับตัวเมื่อย้ายเข้ามาอาศัยอยู่ในจังหวัดนครนายกของครอบครัวชาวกาโรครอบครัวนี้ พบว่าอิทธิพลของสื่อช่วยให้เกิดการเรียนรู้และปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของกลุ่มชาวกาโรให้เข้ากับสังคมใหม่ๆ ได้ ผู้ที่เป็นคู่สื่อสารทั้งผู้อุปการะและครอบครัว รวมทั้งอาจารย์ที่โรงเรียนมีการใช้สื่อประเภทต่างๆ เพื่อช่วยในการแก้ไขปัญหาด้านการสื่อสารที่เกิดขึ้น นอกจากนั้นตัวของชาวกาโรเองก็มีการใช้สื่อในการปรับตนเองให้เข้ากับสังคมใหม่ด้วยเช่นกัน ได้แก่

- *การใช้สื่อบุคคล* สื่อบุคคลมีความสำคัญต่อการปรับตัวของพวกเขาเป็นอย่างมาก การเรียนรู้การอยู่ร่วมกับสังคมใหม่หรือความรู้ในด้านต่างๆ พวกเขาได้รับอิทธิพลมาจากสื่อบุคคลทั้งจาก อาจารย์ไพบูลย์ ฤกษ์สุคนธ์วาทดี อาจารย์และเพื่อนที่โรงเรียน

โดยสื่อบุคคลที่มีอิทธิพลต่อครอบครัวชาวกาโรครอบครัวนี้มากที่สุด คือ อาจารย์ไพบูลย์ ฤกษ์สุคนธ์ ซึ่งอาจารย์ไพบูลย์มีความสำคัญต่อทั้ง คมกฤษ ฟู ปลาและแมนเป็นอย่างมาก และอาจกล่าวได้ว่า อาจารย์ไพบูลย์มีบทบาทในการเป็นผู้นำทางความคิดแก่ครอบครัวชาวกาโรครอบครัวนี้ การเรียนรู้ในเรื่องต่างๆหลายเรื่องทั้ง การปรับเปลี่ยนวิถีชีวิต การพบปะผู้คน ล้วนแล้วแต่ได้รับอิทธิพลการอบรมสั่งสอนจากอาจารย์ไพบูลย์เป็นหลัก และนอกจากอาจารย์ไพบูลย์แล้ว อาจารย์สุคนธ์วาทดี ก็มีบทบาทในการโน้มน้าวใจและชักจูงใจแก่ครอบครัวชาวกาโรครอบครัวนี้ด้วยเช่นกัน และยังพบว่า มีอาจารย์ที่โรงเรียนและเพื่อนนักเรียนที่เป็นบุคคลที่มีบทบาทต่อการชักจูงใจและโน้มน้าวใจพวกเขาอีกด้วย

- *การใช้สื่อมวลชน* นอกจากสื่อบุคคลจะมีบทบาทสำคัญในการปรับตัวของครอบครัวชาวกาโรครอบครัวนี้แล้ว สื่อมวลชนก็มีบทบาทสำคัญต่อครอบครัวชาวกาโรครอบครัวนี้ด้วยเช่นเดียวกัน โดยการรับสื่อมวลชนของครอบครัวชาวกาโรนั้น ทำให้พวกเขาได้รับความทันสมัยจากสื่อเหล่านั้นมาด้วย เช่น ลักษณะการแต่งกาย หรือพฤติกรรมการเล่นแบบหรือการรับเอาความทันสมัยต่างๆ ส่วนหนึ่งก็เป็นผลมาจากการรับสื่อมวลชนมาปรับเปลี่ยนทัศนคติ และรสนิยมในเรื่องต่างๆ

- การใช้สื่อเฉพาะกิจ จากการวิจัยพบว่า ครอบครัวยุคใหม่มีการใช้สื่อเฉพาะกิจในการช่วยแก้ไขปัญหาค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นจากการสื่อสารด้วยเช่นกัน โดยอาจารย์ที่โรงเรียนมีการใช้หนังสือที่เกี่ยวข้องกับเรื่องราวความเป็นมาของชนเผ่าชาวกอเพื่อให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความเป็นมาวิถีชีวิต ประเพณี วัฒนธรรมของชนเผ่าชาวกอกลุ่มนี้ ซึ่งความรู้ความเข้าใจที่ได้รับจากการอ่านหนังสือนี้ ช่วยให้อาจารย์ผู้สอนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสังคมและวัฒนธรรมของชนเผ่าชาวกอ ส่งผลให้สามารถทำนายในเรื่องความเชื่อ ความรู้ และพฤติกรรมของกลุ่มชาวกอที่เป็นคู่สื่อสารได้ ส่งผลต่อประสิทธิภาพการสื่อสารตามมา

กล่าวโดยสรุป ในกระบวนการในการแก้ไขปัญหาค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นจากการสื่อสารนั้น พบว่าครอบครัวยุคใหม่มีการใช้สื่อประเภทต่างๆเข้ามาช่วยในการปรับตัว ทั้งการปรับตัวทางด้านภาษา วิถีชีวิต ค่านิยม รวมถึงประเพณีวัฒนธรรมต่างๆ ดังนั้นความทันสมัยต่างๆรวมทั้งความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวัฒนธรรมแบบใหม่ จึงเกิดขึ้นจากการใช้สื่อบุคคล สื่อมวลชน และสื่อเฉพาะกิจ ซึ่งความรู้ความเข้าใจในเรื่องที่เกี่ยวกับค่านิยม ประเพณี และวัฒนธรรมต่างๆนี้จะช่วยให้สามารถมีความเข้าใจและนำความรู้และความเข้าใจต่างๆเหล่านี้นำมาช่วยให้การสื่อสารเกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

4. การหลีกเลี่ยงการมองเหมารวมและการมีอคติ

การสื่อสารที่ไม่ประสบความสำเร็จส่วนหนึ่งเกิดมาจากการที่คู่สื่อสารมีการมองแบบเหมารวมและการมีอคติ ปัญหาที่เกิดขึ้นกับครอบครัวยุคใหม่ก็เช่นเดียวกัน พวกเขาเคยประสบกับปัญหาถูกบุคคลอื่นตีค่าและมองพวกเขาไปในทางลบ จนส่งผลให้เกิดการหลีกเลี่ยงที่จะสื่อสารกับผู้อื่น เนื่องจากกลัวว่าจะถูกดูถูก หรือไม่ได้รับการยอมรับ แต่ในปัจจุบันปัญหานี้ลดน้อยลงไปเมื่อบุคคลแวดล้อมที่เป็นผู้ใกล้ชิดได้มีการพยายามที่จะลดการมองอย่างเหมารวมและการมองอย่างมีอคติขึ้น ทั้งทางโรงเรียนที่ได้มีการพยายามที่ลดปัญหาดังกล่าวนี้ โดยพยายามทำความเข้าใจกับเพื่อนนักเรียนในโรงเรียนเพื่อให้เพื่อนนักเรียนมีความเข้าใจในความแตกต่างของบุคลิก และปลารวมทั้งเข้มงวดให้เกิดการยอมรับพวกเขา

ส่วนผู้อุปการะ คือ อาจารย์ไพบุลย์และคุณสุศุสวาทคั้นนั้นเนื่องจากเป็นผู้ที่ทำงานเกี่ยวกับชนกลุ่มน้อย โดยเฉพาะอาจารย์ไพบุลย์เป็นผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับชนเผ่าชาวกอเป็นอย่างดี และเคยใช้ชีวิตร่วมกับชาวกอในหมู่บ้านชาวกอ ทำให้มีความเข้าใจในความแตกต่างและไม่มีทัศนคติในทางลบต่อกลุ่มชนเผ่าชาวกอ ส่วนสมาชิกในครอบครัวของผู้อุปการะก็เช่นเดียวกัน

ไม่มีการมองอย่างเหมารวมหรือการมองอย่างมีอคติแต่อย่างไร ทำให้ได้รับความไว้วางใจจากคน กุช ปู ปลา และแมน และกล้าที่จะสื่อสารด้วย

ซึ่งจากการแก้ปัญหาด้วยวิธีการหลีกเลี่ยงในการมองแบบเหมารวมหรือการมอง อย่างมีอคตินั้นส่งผลให้เกิดประสิทธิภาพต่อการสื่อสาร โดยที่ผู้ที่มีทัศนคติที่ดีต่อครอบครัวชาว ไก ในขณะที่สื่อสารระหว่างกันก็จะไม่เกิดปัญหาการหลีกเลี่ยงการสื่อสารเกิดขึ้น รวมทั้งช่วยให้เกิดการ พยายามที่จะทำความเข้าใจในขณะที่ทำการสื่อสารกัน ประสิทธิภาพทางการสื่อสารจึงเกิดขึ้น ตามมา

5. การเอาใจเขามาใส่ใจเรา (empathy)

การเอาใจเขามาใส่ใจเรา เป็นการทำความเข้าใจความหมายว่าทำไมบุคคลอื่นจึง กระทำเช่นนั้นต่อตนเอง ซึ่งเริ่มจากการเอาตัวตนเองเข้าไปใส่ในตัวคนอื่น และมองตัวเองจาก สายตาของคนอื่น ซึ่งก็คือการเอาตัวเองเข้าไปวินิจฉัยความรู้สึกภายในคนอื่นนั่นเอง ซึ่งการเอาใจ เราเข้าไปใส่ในใจคนอื่นนั้น จะเกิดขึ้นเมื่อเวลาที่ทำการสื่อสารในสถานการณ์ใหม่ๆ การทำการ สื่อสารกับคนที่ไม่คุ้นเคย หรือสื่อสารกับคนซึ่งมีวัฒนธรรมและพฤติกรรมแตกต่างไปจากตนเอง หรือกับคนต่างสังคม ซึ่งจำเป็นต้องสวมบทบาทของคนอื่นใหม่ และค้นหาตัวเองใหม่ว่าจะ ปฏิบัติอย่างไร

จากผลการวิจัยพบว่า บุคคลแวดล้อมโดยเฉพาะผู้อุปการะ ครอบครัวผู้อุปการะ และอาจารย์ผู้สอนเป็นผู้มีการ empathy ในขณะที่ทำการสื่อสาร โดยบุคคลดังกล่าวข้างต้นใน ขณะที่พวกเขาทำการสื่อสารกันกับชาวไกจะมีการพิจารณาก่อนเสมอว่าหากตนเองเป็นชาวไกจะรู้สึก เช่นไร จะรู้สึกชอบหรือไม่ชอบอย่างไร โดยเฉพาะอาจารย์ที่สอนที่โรงเรียนจะระวังในเรื่อง ความรู้สึกของเด็กชาวไกมากเป็นพิเศษ เนื่องจากทราบว่าเด็กมีลักษณะพิเศษที่แตกต่างออกไป ซึ่ง การที่คู่สื่อสารของครอบครัวชาวไกมีการเอาใจเขามาใส่ใจเราอยู่ตลอดเวลา ทำให้ช่วยลด ความรู้สึกที่ว่าตนเองเป็นปมด้อยในขณะที่ทำการสื่อสารซึ่งกันและกัน และส่งผลต่อประสิทธิภาพ การสื่อสารตามมา

6. การสร้างความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม

นอกจากกระบวนการในการแก้ไขปัญหาก็ได้กล่าวมาข้างต้นแล้ว ยังพบว่า การแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นจากการสื่อสารของครอบครัวชาวไทรโครบครวนี้มีการใช้การสร้าง ความสัมพันธ์กับบุคคลแวดล้อมด้วยวิธีการต่างๆ โดยการสื่อสารในการสร้างความสัมพันธ์นี้เป็นการพยายามที่เกิดขึ้นจากครอบครัวชาวไทรและคู่สื่อสารของพวกเขา ซึ่งเป็นการสร้างความสัมพันธ์ในรูปแบบ ดังนี้

6.1 สมาชิกในครอบครัวชาวไทรกับคู่สื่อสาร

จากการวิจัยพบว่า ครอบครัวชาวไทรมีความพยายามในการที่จะสร้างความสัมพันธ์ให้เกิดขึ้นกับคู่สื่อสารทั้งอาจารย์ที่โรงเรียน เพื่อนนักเรียน โดยบุคคลผู้สร้างความสัมพันธ์คือ คม กฤษ ฟู และ ปลา โดยมีวิธีการ ดังนี้

- การสร้างความสัมพันธ์ของคมกฤษ ต่ออาจารย์และเพื่อนนักเรียนของฟู ปลา ซึ่งเป็นการช่วยสร้างความสัมพันธ์อันดีให้เกิดขึ้นระหว่างฟู ปลา กับทางโรงเรียนที่ฟู ปลาเรียนหนังสืออยู่

- การสร้างความสัมพันธ์ของฟูและปลา การสร้างความสัมพันธ์ของฟู ปลา เป็นการพยายามสร้างความสัมพันธ์กับเพื่อนที่โรงเรียนด้วยการนำของฝากจากผู้อุปการะมามอบให้แก่เพื่อนนักเรียน รวมทั้งช่วยเหลือเพื่อนนักเรียนในเรื่องต่างๆ

จะเห็นได้ว่าครอบครัวชาวไทรโครบครวนี้มีการพยายามในการที่จะช่วยสร้างความสัมพันธ์อันดีให้เกิดขึ้นระหว่างคู่สื่อสารของตนเอง ด้วยวิธีการต่างๆ ทั้งการแสดงน้ำใจด้วยการให้สิ่งของ การช่วยเหลือหรือแสดงน้ำใจต่อเพื่อนนักเรียน ซึ่งทำให้ได้รับการยอมรับจากเพื่อนนักเรียน

6.2 ผู้อุปการะกับคู่สื่อสารของครอบครัวชาวไทร

จากการวิจัยพบว่าผู้อุปการะได้พยายามสนับสนุนให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครอบครัวชาวไทรกับบุคคลผู้เป็นคู่สื่อสารด้วยวิธีการต่างๆ ทั้งการสร้างความสัมพันธ์ด้วยการให้สิ่งของ หรือใช้การสื่อสารเข้าช่วยให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีขึ้น

6.3 ระหว่างคู่สื่อสารของครอบครัวชาโกลด้วยตนเอง

การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลผู้เป็นคู่สื่อสารของครอบครัวชาโกลเองนั้น เป็นการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างอาจารย์ที่โรงเรียนนายกัฒนากรกับผู้ปกครองของเพื่อนนักเรียนของปูปลา ซึ่งการสร้างความสัมพันธ์นี้เป็นการช่วยสนับสนุนให้เกิดความสัมพันธ์อันดีระหว่างคณกฤชกับครอบครัว ของเพื่อนนักเรียนของปูและปลา โดยวิธีการที่อาจารย์ที่โรงเรียนใช้นั้น คือการพยายามพาคณกฤชไปแนะนำแก่ผู้ปกครองนักเรียนคนอื่น เพื่อสร้างการยอมรับให้เกิดขึ้น

กระบวนการในการแก้ไขปัญหของครอบครัวชาโกลครอบครัวนี้ใช้การสร้างความสัมพันธ์กับบุคคลแวดล้อมอยู่ตลอดเวลา ซึ่งการสร้างสัมพันธ์นี้ช่วยให้พวกเขาปรับตัวให้เข้ากับผู้อื่นได้ง่ายยิ่งขึ้น เนื่องจากช่วยลดการมองแบบมีอคติหรือแบบเหมารวมที่เป็นอุปสรรคสำคัญที่มีต่อการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมได้ จนในปัจจุบันพบว่าเพื่อนให้การยอมรับปูและปลาอย่างดี เห็นได้ชัดเจนจากการที่ปูจะมีลักษณะของความเป็นผู้นำสามารถนำเพื่อนทำกิจกรรมต่างๆ ได้ ซึ่งถือว่าเป็นการได้รับการยอมรับและไม่ออคติแต่อย่างใด

จากปัญหาทั้ง 6 ประการข้างต้น สามารถสรุปได้ ดังตารางที่ 17

ตารางที่ 17 ตารางสรุปกระบวนการแก้ไขปัญหา

วิธีการในการแก้ไขปัญหา	วิธีการใช้		ปัญหาที่ได้รับการแก้ไข	
	ชาโกล	คู่สื่อสาร	ชาโกล	คู่สื่อสาร
1. การพยายามทำความเข้าใจในภาษาและวัฒนธรรม	- พยายามทำความเข้าใจภาษา - พยายามทำความเข้าใจ ประเพณี วัฒนธรรม	- พยายามทำความเข้าใจภาษา - พยายามทำความเข้าใจประเพณี วัฒนธรรม	- การไม่เข้าใจ หรือไม่รู้ภาษาที่ใช้สื่อสารกัน - การขาดความรู้ เรื่อง วิธีการ สื่อสาร ใน วัฒนธรรมใหม่	- การไม่เข้าใจ หรือไม่รู้ภาษาที่ใช้สื่อสารกัน

ตารางที่ 17 (ต่อ)

วิธีการในการแก้ไขปัญหา	วิธีการใช้		ปัญหาที่ได้รับการแก้ไข	
	ชาไก	คู่สื่อสาร	ชาไก	คู่สื่อสาร
2. การให้ความรู้/ให้การศึกษ	<ul style="list-style-type: none"> - ให้ความรู้เรื่อง ภาษา - ให้ความรู้เรื่อง ประเพณี วัฒนธรรม 	<ul style="list-style-type: none"> ให้ความรู้ในเรื่อง ดังนี้ - ภาษา - ประเพณี วัฒนธรรม - มารยาททางสังคม - การดำรงชีวิต 	<ul style="list-style-type: none"> - การไม่เข้าใจ หรือไม่รู้ภาษาที่ใช้สื่อสารกัน - การขาดความรู้ เรื่อง วิธีการ สื่อสาร ใน วัฒนธรรมใหม่ - การยึดติดกับ ความเชื่อดั้งเดิมที่ ดนเคยปฏิบัติมา - การไม่พยายาม ปรับตัว ให้ สามารถ อยู่ ร่วมกับผู้อื่นได้ใน วัฒนธรรมใหม่ 	<ul style="list-style-type: none"> - การไม่เข้าใจ หรือไม่รู้ภาษาที่ใช้สื่อสารกัน
3. การใช้สื่อ ได้แก่ สื่อบุคคล สื่อมวลชน สื่อเฉพาะกิจ	<ul style="list-style-type: none"> - สื่อบุคคล - สื่อมวลชน 	<ul style="list-style-type: none"> - สื่อเฉพาะกิจ (หนังสือเฉพาะที่ เกี่ยวข้องกับชนเผ่าชาไก) 	<ul style="list-style-type: none"> - การไม่เข้าใจ หรือไม่รู้ภาษาที่ใช้สื่อสารกัน - การขาดความรู้ เรื่อง วิธีการ สื่อสาร ใน วัฒนธรรมใหม่ - การยึดติดกับ ความเชื่อดั้งเดิมที่ ดนเคยปฏิบัติมา - การไม่พยายาม ปรับตัว ให้ สามารถ อยู่ ร่วมกับผู้อื่นได้ใน วัฒนธรรมใหม่ 	<ul style="list-style-type: none"> - การไม่เข้าใจ หรือไม่รู้ภาษาที่ใช้สื่อสารกัน

ตารางที่ 17 (ต่อ)

วิธีการในการแก้ไขปัญหา	วิธีการใช้		ปัญหาที่ได้รับการแก้ไข	
	ซาไก	คู่สื่อสาร	ซาไก	คู่สื่อสาร
4. การหลีกเลี่ยงการมองแบบเหมารวมและมိอคติ	ไม่พบการหลีกเลี่ยงการมองแบบเหมารวมและมိอคติ	พยายามหลีกเลี่ยงการมองในด้านลบ (ด้อยค่า ค้อยพัฒนา ป่าเถื่อน)	- การมိอคติและการมองแบบเหมารวม - การหลีกเลี่ยงการสื่อสารกับบุคคลต่างวัฒนธรรม	ปัญหาการมิอคติและการมองแบบเหมารวม
5. การเอาใจเขามาใส่ใจเรา (Empathy)	ไม่พบการเอาใจเขามาใส่ใจเรา	ใช้การเอาใจเขามาใส่ใจเราในขณะที่ทำการสื่อสาร	- การหลีกเลี่ยงการสื่อสารกับบุคคลต่างวัฒนธรรม - การมิอคติและการมองแบบเหมารวม	
6. การสร้างความสัมพันธ์กับบุคคลแวดล้อม	- ซาไก กับ อาจารย์ - ซาไก กับ เพื่อนนักเรียน	- ผู้ปกครอง กับ อาจารย์ - ผู้ปกครอง กับ เพื่อนนักเรียน - อาจารย์ กับ ผู้ปกครองนักเรียน * เพื่อช่วยครอบครัวซาไกในการปรับตัวเข้ากับผู้อื่น	- การมิอคติและการมองแบบเหมารวม	- ปัญหาการมิอคติและการมองแบบเหมารวม

จากตารางที่ 16 และ 17 ให้เห็นว่า วิธีการในการแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นในแต่ละวิธีการสามารถแก้ไขปัญหที่เป็นอุปสรรคทางการสื่อสารได้แตกต่างกัน และวิธีการในการแก้ไขปัญหบางวิธีเป็นวิธีการที่ต้องใช้ร่วมกันเพื่อเสริมประสิทธิภาพทางการสื่อสารให้เพิ่มมากขึ้น และในบางครั้งปัญหาที่เกิดขึ้นเป็นปัญหาที่เกิดมาจากคู่สื่อสารแต่การแก้ไขปัญหเป็นการแก้ไขปัญหของบุคคลตรงข้ามวัฒนธรรม หรือบางวิธีเป็นการร่วมกันแก้ไขปัญหระหว่างกันทั้งสองฝ่าย

ส่วนที่ 3 การสื่อสารที่แสดงอัตลักษณ์แห่งชาติพันธุ์ของครอบครัวชาวไทย

จากผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่ากลุ่มครอบครัวชาวไทยครอบครัวนี้มีการแสดงออกและรักษา อัตลักษณ์ในด้านต่างๆ โดยใช้การสื่อสาร ดังนี้

1. อัตลักษณ์ทางปัจเจกบุคคล ได้แก่

1.1 เชื้อชาติ

- 1) รูปร่าง
- 2) ลักษณะนิสัย
- 3) สติปัญญา

1.2 ถิ่นกำเนิด

2. อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม ได้แก่

- 2.1 ระบบการสื่อสาร และภาษา
- 2.2 ลักษณะท่าทางและการแต่งกาย
- 2.3 อาหารและนิสัยการบริโภค
- 2.4 ภูมิปัญญา
- 2.5 ความเชื่อและทัศนคติ

อัตลักษณ์ในแต่ละด้านมีลักษณะดังต่อไปนี้

1. อັคคัณณ์ทงบั้งเจกบุคคล

1.1 เชื้อชาติ

ความเป็นเผ่าพันธุ์ชาไทย

การแสดอັคคัณณ์ความเป็นเผ่าพันธุ์ชาไทยองคนองนััน พบว่า ครอบครวัชาไทย ครอบครวันี้มีการแสดออกทังวจนภาษาและอวจนภาษาซึ่งแสดได้ว่าพวกเขาารู้สึกถึงความเป็นชนเผ่าชาไทยองคนอง โดยพวกเขาจะแสดให้เห็นต่อบุคคลที่ตนเองมีความคุ้นเคยสนิทสนมและรู้สึกไว้ใจด้วยเท่านั้น การแสดผ่าน อวจนภาษาที่พบจากกรวิจัยคือการแสดผ่านภพวาทที่บ่งบอกความเป็นตนเอง ซึ่งเพื่อนักเรียนองปูเล่าให้ฟังว่า ปูเขียนการ์คอวยพรวันเกิดให้โดยวาดรูปแทนตัวเองให้มีลักษณะผมหยิกที่เป็นเอกลักษณ์องคน

นอกจากนั้น พบว่า หากพวกเขาอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่มที่มีลักษณะเป็นกลุ่มร่วมแสดหรือการแสดในลักษณะที่มีกรยอมรับอย่างเป็นทางการ พวกเขาจะกล้าแสดความเป็นตัวตนองตนเองออกมา มากกว่าจะแสดปกปิดทัวไปในชีวิตประจำวัน เช่น การแสดผ่านรายการโทรทัศน์รายการหนึ่งที่พวกเขาก็รู้สึกเต็มใจที่จะเปิดเผยความเป็นตัวตนองตนเอง รวมถึงแสดความรู้สึกภูมิใจที่ที่ชายคนโตองพวกเขาได้แสดภพยนตร์

รูปร่าง

อັคคัณณ์ทงรูปร่างนี้เป็นสิ่งที่คิดตัวครอบครวัชาไทยครอบครวันี้ และเป็นสิ่งที่สร้างปัญหาให้เกิดขึ้นแก่ครอบครวัชาไทยครอบครวันี้อย่างมาก และเป็นสิ่งที่ทัง คมกฤษ ปู ปลาพยายามที่จะปกปิดอยู่ตลอดเวลา

อັคคัณณ์ทงรูปร่างลักษณะในแบบชนเผ่าชาไทยนั้นเป็นสิ่งที่ยึดติดกับตัว ไม่สามารถที่จะปกปิดได้ทังหมด และเป็นสิ่งที่ทำให้พวกเขามีความรู้สึกเป็นปมด้อย ดังนั้นการแสดออกในอັคคัณณ์ด้านนี้จะเป็นการแสดออกในลักษณะองการพยายามปกปิดอັคคัณณ์ทงรูปร่างองตนเอง ซึ่งทังคมกฤษ ปู และปลา มีวิธีการในการปกปิดที่แตกต่างกันออกไป ดังนี้

- **คมกฤษ** คมกฤษเป็นชาวชาไทยที่มีรูปร่างในแบบชนเผ่าชาไทยอย่างชัดเจน ซึ่งวิธีการปกปิดองคมกฤษจะสามารถสังเกตได้อย่างชัดเจนทังการปกปิดลักษณะองผมที่หยิกมาก และผิวพรรณที่มีสีดำนสนิท ด้วยการสวมหมวกเพื่อปกปิดผมที่หยิกองตนเองเมื่อเดินทางไปไหนหรือเมื่อต้องพบกับผู้คน หรือในบางครั้งจะใช้การ โทณผมเพื่อไม่ให้คนอื่นเห็นผมที่หยิกอง

ตนเอง นอกจากนั้นจากการสังเกตพบว่า คมกฤษชอบที่จะใส่เสื้อผ้าที่ปกปิดร่างกาย โดยมักสวมใส่เสื้อแขนยาว และกางเกงขายาว ซึ่งการปกปิดสีผิวที่แตกต่างไปจากคนทั่วไป

- ทัศนภา (ปู) ปูเป็นชนเผ่าชาวกีที่มีลักษณะรูปร่างเด่นชัดเช่นเดียวกับคมกฤษ และเริ่มรู้สึกอายที่ตนเองมีลักษณะที่แตกต่างไปจากคนอื่น แต่โอกาสในการปกปิดร่างกายจะแตกต่างไปจากคมกฤษ เนื่องจากการที่ปลาเข้าสู่ระบบโรงเรียน ต้องใช้ชีวิตตามกฎระเบียบของโรงเรียน ดังนั้นโอกาสในการปกปิดจึงทำได้ในช่วงเวลาที่นอกเหนือไปจากการใช้ชีวิตอยู่ในโรงเรียนเท่านั้น

วิธีการในการปกปิดร่างกายของปูเป็นการปกปิดผมที่มีลักษณะหยิกของตนเอง โดยใช้การสวมหมวกในการปิดบังที่เป็นการแสดงออกทางอวัจนภาษา นอกจากนั้นปูยังแสดงความต้องการในการปกปิดลักษณะทางร่างกายผ่านทางวัจนภาษา โดยแสดงออกถึงความต้องการที่จะปกปิดลักษณะภายนอกของตนเองด้วยการบอกเล่าถึงความต้องการของตนเองให้เพื่อนนักเรียนที่สนิทฟัง ว่าหากตนเองโตขึ้นจะไว้ผมยาวและจะชีดผม รวมทั้งต้องการไว้ผมหยิกตามแบบสมัยนิยมอีกด้วย

แต่อย่างไรก็ตาม แม้อูจะมีการปกปิดรูปร่างของตนเอง แต่ก็ยังคงแสดงออกให้เห็นแก่บุคคลที่ตนเองรู้สึกไว้ใจ

- ขวัญกมล(ปลา) ปลาเป็นเด็กชาวกีที่มีลักษณะที่เด่นชัดเช่นเดียวกับปู แต่จากการวิจัยพบว่า แม้อูจะมีลักษณะทางกายภาพที่เด่นชัดเช่นเดียวกับคนอื่น แต่การแสดงออกในการปกปิดร่างกายของปลามีความแตกต่างกันออกไปจากคมกฤษและปู และไม่มีความรู้สึกลักษณะรูปลักษณะภายนอกของตนเองว่าปัญหาแต่อย่างใด แต่ตรงกันข้ามปลากลับพยายามที่จะชูความแปลกที่แตกต่างนี้ของตนเองให้คนอื่นได้รู้โดยไม่พยายามปิดบังแต่อย่างใด ซึ่งเป็นเพราะการที่ปลาใช้ชีวิตส่วนใหญ่อยู่นอกหมู่บ้านชาวกี ดังนั้นความเป็นชนเผ่าชาวกีของปลาจึงเหลือน้อยกว่าคนอื่น ดังนั้นยังอัตลักษณ์ของตนเองเหลือน้อยการแสดงออกก็จะยิ่งมากตามไปด้วย

- แมน แมนเป็นเด็กชาวกีที่มีลักษณะภายนอกไม่เหมือนกับชนเผ่าชาวกีคนอื่น ๆ เนื่องจากเป็นเพราะมีแม่เป็นคนไทย ดังนั้นอัตลักษณ์ทางด้านรูปร่างจึงไม่เป็นปัญหากับแมนแต่อย่างใด ความจำเป็นในการปกปิดร่างกายจึงไม่เกิดขึ้นกับแมน

กล่าวโดยสรุป การสื่อสารในการแสดงอัตลักษณ์แห่งชาติพันธุ์ของครอบครัวชาวกีทางด้านรูปร่างของตนเองนั้น ไม่ได้เกิดขึ้นในลักษณะธำรงและรักษาเอกลักษณ์ทางด้านรูปร่างนี้เอาไว้ แต่เป็นการแสดงออกว่าต้องการที่จะปกปิดลักษณะทางร่างกายของตนเอง ซึ่งการปกปิด

นี้แสดงออกมาผ่าน ทางอวัจนภาษาในรูปแบบที่แตกต่างกันออกไป

ลักษณะนิสัย

จากการวิจัยพบว่าครอบครัวชาวไทครอบครัวนี้ยังคงแสดงอัตลักษณ์ของตนเอง ออกมาผ่านการสื่อสารทั้งที่เป็นวัจนภาษาและ อวัจนภาษา ดังนี้

- ลักษณะนิสัยร่าเริง ยิ้มง่าย ลักษณะนิสัยที่เป็นคนร่าเริง ยิ้มง่ายนั้น พบว่า ลักษณะในด้านนี้ยังคงเป็นลักษณะที่แสดงออกอย่างชัดเจน ถึงแม้ว่าพวกเขาจะประสบปัญหาการ ต้องปรับตัวเมื่อย้ายมาอาศัยอยู่ในสังคมใหม่อยู่กับผู้คนที่ไม่คุ้นเคยก็ตาม แต่ก็สามารถสังเกตได้ ชัดเจนว่าหากรู้จักสนิทสนมกับผู้ใดแล้วจะเป็นคนที่ร่าเริง และยิ้มง่าย

- โปรดปรานเสียงดนตรี ลักษณะนิสัยในด้านการโปรดปรานเสียงดนตรีนั้น พบว่า ทั้งคมกฤษ ปู ปลาและแมน มีลักษณะนิสัยทางด้านนี้ค่อนข้างชัด โดยทุกคนมีลักษณะที่ แสดงออกว่าชอบฟังเสียงดนตรี

- ชอบงานรื่นเริงสนุกสนาน ลักษณะนิสัยการชอบงานรื่นเริงสนุกสนานเป็น ลักษณะอย่างหนึ่งที่เห็นได้ชัดเจน ทั้งคมกฤษ ปู ปลาและแมน แสดงออกอย่างชัดเจนว่าชอบเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆที่มีลักษณะของความสนุกสนาน เช่น ในวันสงกรานต์ ที่ปู ปลา สนุกสนานที่จะได้เล่นน้ำหรือนั่งรถสาดน้ำสงกรานต์ร่วมกับผู้อื่น

- การเชื่อฟังผู้ที่ตนเองนับถืออย่างเคร่งครัด การเชื่อฟังผู้ที่ตนเองนับถืออย่างเคร่งครัดนั้น ยังคงพบเห็นอยู่แม้ในปัจจุบัน ทั้งคมกฤษ ปู ปลาและแมนจะนับถืออาจารย์ไพบูลย์มาก เมื่ออาจารย์ไพบูลย์พูดหรือบอกเรื่องใด พวกเขาจะเชื่อฟังและปฏิบัติตาม เช่น หากอาจารย์ไพบูลย์บอกว่าคนนี้หรือคนนั้นน่ากลัวไว้ใจไม่ได้ พวกเขาก็จะเชื่อตามที่อาจารย์ไพบูลย์บอก หรือของกินบางอย่างที่เป็นของต้องห้าม(ป็นแดง)สำหรับชนเผ่าของเขา คมกฤษ ปู ปลาและแมนจะไม่ยอมกิน เช่น ขนุนจำปาละ ที่ถือเป็นป็นแดงหรือของต้องห้ามของพวกเขา แต่เมื่ออาจารย์ไพบูลย์เสกคาถาให้พวกเขาก็จะเชื่อว่ากินได้ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงลักษณะของการนับถือบุคคลที่ตนเองไว้ใจอย่างเคร่งครัดของครอบครัวชาวไทครอบครัวนี้

- ตรงไปตรงมาไม่มีเล่ห์เหลี่ยม ลักษณะนิสัยตรงไปตรงมาไม่มีเล่ห์เหลี่ยมนั้น พบว่าอัตลักษณ์ในด้านนี้ถูกกลืนไปตั้งแต่เมื่อครั้งที่ยังอยู่ที่หมู่บ้านชาไก และจากการวิจัยในปัจจุบันก็ ไม่พบลักษณะนิสัยนี้กับครอบครัวชาวไทครอบครัวนี้แต่อย่างใด แต่จะเป็นคนที่มิเล่ห์เหลี่ยมในขณะที่ทำการสื่อสาร และจะไม่สื่อสารด้วยความจริง ซึ่งลักษณะนี้เกิดขึ้นเนื่องมาจากการเอา

ตัวรอดเมื่อต้องเผชิญกับสังคมใหม่ตั้งแต่เมื่อวัฒนธรรมเมืองเริ่มเข้าสู่หมู่บ้านชาวกอ ทำให้พวกเขา รู้สึกไม่ไว้วางใจบุคคลอื่น ทำให้มีเทคนิควิถีในการหลอกล่อต่างๆ โดยเฉพาะการไม่พูดเรื่องจริง นั้นเป็นสิ่งที่แสดงอย่างชัดเจน หากกระทำผิดจะไม่ยอมรับโดยเด็ดขาดแม้จะคาดกันอย่างไรก็ตาม โดยเฉพาะปลาจะมีลักษณะมีเล่ห์เหลี่ยมทั้งกับเพื่อนและกับครูอาจารย์ หรือแม้แต่กับผู้อุปการะเอง เป็นการใช้เล่ห์เหลี่ยมเพื่อไม่ให้โดนดูว่า อาจารย์ไพบูลย์เล่าถึงเหตุการณ์หนึ่งว่า เคยให้ปลาอ่านหนังสือให้ฟัง แต่เนื่องจากปุยยังมีทักษะทางการอ่านไม่ดึนึนทำให้อ่านได้ไม่คล่อง ซึ่งความจริงปลาอ่านไม่ได้ แต่จะก็พูดเรื่องอื่นไปเรื่อยๆที่ไม่ตรงกับหนังสือที่ให้อ่าน ซึ่งหากฟังเพลินๆก็จะไม่รู้ว่ ปลาไม่ได้อ่านจริงๆ

- ไม่กระตือรือร้นในการทำงาน ลักษณะการไม่กระตือรือร้นในการทำงานนั้น พบว่าลักษณะนิสัยนี้ไม่เกิดขึ้นกับครอบครัวความกตัญญูแต่อย่างใด พฤติกรรมการไม่ทำบางสิ่ง บางอย่างที่เกิดขึ้นในช่วงแรกที่ย้ายมาอยู่ใหม่นั้น ไม่ใช่เพราะมีลักษณะนิสัยเกียจคร้าน แต่ไม่ทำ เนื่องจากไม่เข้าใจเหตุผลและมองว่าเป็นเรื่องแปลกที่ต้องทำเช่นนั้น

- ไม่นิยมสะสมทรัพย์สินสมบัติ ลักษณะนิสัยที่ไม่รู้จักการสะสมทรัพย์สินหรือการออม นั้น จึงถูกกลืนหายไปจากการสั่งสอนของบุคคลรอบข้างทั้งผู้อุปการะ ครูอาจารย์ที่โรงเรียน รวมทั้งเพื่อนนักเรียนที่โรงเรียน อีกทั้งการเข้ามาใช้ชีวิตอยู่ในสังคมแบบใหม่ที่เงินเป็นปัจจัย สำคัญสำหรับการดำรงชีวิตนี้ ทำให้พวกเขาเริ่มรู้จักค่าของเงินจึงเริ่มที่จะรู้จักการ อุดออม ซึ่งแตกต่างไปจากที่ที่พวกเขาเคยอยู่อาศัยที่เงินไม่ได้เป็นปัจจัยสำคัญแต่อย่างใด พวกเขาไม่เคยรู้จัก การใช้เงิน ไม่รู้จักค่าของเงิน การอออดออมจึงไม่จำเป็นสำหรับพวกเขา

กล่าวโดยสรุป อุดลักษณะด้านลักษณะนิสัยของครอบครัวชาวกอครอบครัวนั้น มี ทั้งที่ดำรงอยู่และถูกกลืนหายไปเนื่องจากการขัดเกลาจากสังคมใหม่ อุดลักษณะที่ดำรงอยู่และ แสดงออกผ่านการสื่อสาร ได้แก่ อุปนิสัยที่ร่าเริง ยิ้มง่าย เบิกบาน ใจดี พุดน้อย รับประทาน อาหารมากและถ้ามีอาหารกินก็จะกินตลอดทั้งวัน และเชื่อฟังผู้ที่นับถืออย่างเคร่งครัด ส่วนอุด ลักษณะที่ถูกกลืนไปเมื่อมาอยู่ในสังคมใหม่ ได้แก่ ลักษณะนิสัยในเรื่องตรงไปตรงมาไม่มีเล่ห์ เลี่ยม เกียจคร้านออกไปทำงาน ลักษณะนิสัยการไม่รู้จักอออดออม

สติปัญญา

ในด้านสติปัญญา กลุ่มชนเผ่าชาวกอส่วนใหญ่เป็นผู้ที่มีแววจลลาดหลักแหลม สามารถเรียนรู้สิ่งต่างๆได้รวดเร็ว สามารถเรียนรู้ภาษาอื่นได้เร็ว มีความจำดี เด็กชาวกอที่ได้เข้า โรงเรียน เช่น ที่ โรงเรียนบ้านชาวกอ อาสาพัฒนาครูยะลา อำเภอรารโค จังหวัดยะลา มักจะเรียน หนังสืออยู่ในเกณฑ์ดี ซึ่งจากการวิจัยพบว่าครอบครัวชาวกอครอบครัวนี้ แสดงออกให้เห็นว่าพวกเขา

เขาทั้งครอบครัวสามารถเรียนรู้ภาษาไทยได้รวดเร็ว การเรียนรู้สิ่งต่างๆก็เช่นเดียวกัน พบว่าทั้งครอบครัวสามารถเรียนรู้สิ่งต่างๆได้เป็นอย่างดีใน โดยเฉพาะในด้านเทคโนโลยีใหม่ๆ

- การเรียนรู้ด้านภาษา เมื่อมองในด้านความสามารถในการเรียนรู้ทางด้านภาษาแล้วจะเห็นได้ชัดเจนว่าพวกเขาสามารถเรียนรู้และเข้าใจในภาษาอื่นได้อย่างรวดเร็วทั้งภาษาไทยและภาษาอื่นๆ เช่น ภาษาอังกฤษ เป็นต้น

- การเรียนรู้การใช้เทคโนโลยีใหม่ การเรียนรู้ทางด้านการใช้เทคโนโลยีใหม่ของพวกเขานั้น พบว่า ครอบครัวชาวไททั้งครอบครัวมีการเรียนรู้และใช้เทคโนโลยีใหม่ได้อย่างรวดเร็ว ทั้งการใช้โทรศัพท์มือถือ การใช้ยูเอช การดูโทรทัศน์ซึ่งพวกเขาแสดงถึงความสามารถทางสติปัญญาในด้านนี้อย่างชัดเจน

ดังนั้นอัตลักษณ์ทางปัจเจกบุคคลในเรื่องระดับสติปัญญาที่ครอบครัวชาวไทครอบครัวนี้แสดงออกอย่างเด่นชัดนั้น คือ ความสามารถในการเรียนรู้ภาษาอื่นและความสามารถในการเรียนรู้เทคโนโลยีต่างๆ ซึ่งแสดงออกมาให้เห็นอย่างเด่นชัด

1.2 ดินกำเนิด

การสื่อสารที่แสดงออกถึงอัตลักษณ์ทางด้านถิ่นกำเนิดของตนเองนั้น ส่วนใหญ่จะแสดงออกทางวจนภาษาในขณะที่สนทนากับผู้อื่น โดยพวกเขาจะพยายามแสดงให้ผู้อื่นเห็นว่าที่หมู่บ้านศรีธาร ไทซึ่งเป็นถิ่นที่อยู่เดิมนั้นเป็นอย่างไร ซึ่งไม่มีการปกปิดถึงถิ่นที่อยู่อาศัยแต่อย่างใด ตรงกันข้ามพวกเขาโดยเฉพาะปู่ และคุณยายพยายามที่จะเล่าให้คนอื่นฟังถึงบ้านของตนเอง

นอกจากจะมีการแสดงอัตลักษณ์ทางด้านถิ่นฐานออกมาผ่านทางวจนภาษาในขณะที่พูดคุยสื่อสารกับบุคคลอื่นแล้ว ในบางครั้งลักษณะกิริยาอาการ การเล่นต่างๆ ยังแสดงถึงความเคยชินเมื่อครั้งยังอาศัยอยู่ที่ถิ่นฐานเดิมที่หมู่บ้านธาร ไทอีกด้วย ซึ่งเป็นลักษณะทางถิ่นกำเนิดเดิมที่มีลักษณะของการฟังฟังธรรมชาติ การแสดงออกจึงเป็นไปในลักษณะที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมรอบตัว เช่น การเล่นกับต้นไม้ การเล่นกับแม่น้ำ เป็นต้น

ดังนั้นอัตลักษณ์ในเรื่องการไม่พิถีพิถันในการแต่งกายนี้ จึงคงอยู่กับคมกฤษ แต่กับปู ปลาและเม่นนั้นอัตลักษณ์ทางด้านนี้กำลังถูกกลืนไป

- ไม่นิยมทำความสะอาดเสื้อผ้า ในเรื่องการไม่นิยมทำความสะอาดเสื้อผ้านั้น พบว่า พวกเขาได้แสดงออกถึงเรื่องนี้ให้เห็นว่าแตกต่างไปจากเดิมที่ไม่รู้จักการเก็บรักษาและการทำความสะอาด แต่หลังจากที่ย้ายมาอยู่ที่นครนายก พฤติกรรมดังกล่าวก็เปลี่ยนแปลงไปตามสภาพสังคมใหม่

- ชื่นชอบเสื้อผ้าสีที่มีสีสันสดใส การชื่นชอบเสื้อผ้าที่มีสีสันสดใสนั้นเป็นเอกลักษณ์ของหญิงชนเผ่าชาวกู ซึ่งจากการวิจัยพบว่า การนิยมเสื้อผ้าที่มีสีสันสดใสยังคงเป็นอัตลักษณ์ที่ปูยังคงมีการแสดงออกในปัจจุบัน

3. อาหารและนิสัยการบริโภค

อัตลักษณ์ในด้านอาหารและนิสัยการบริโภคนั้น จากการวิจัยพบว่า ครอบครัวชาวกูทั้ง 4 คน ยังคงมีการแสดงอัตลักษณ์ทางด้านนี้ออกมาอย่างชัดเจน ดังนี้

- รับประทานอาหารปริมาณมากโดยไม่สะสมหรือเก็บไว้บริโภคในมือต่อไป ซึ่งจากการวิจัยพบว่า ลักษณะนิสัยการบริโภคที่ไม่นิยมสะสมหรือเก็บอาหารไว้บริโภคในมือต่อไปนั้น ยังคงมีการแสดงออกมาอย่างเห็นได้ชัดเจนในขณะรับประทานอาหาร ทั้งคมกฤษ ปู ปลาและเม่น จะมีลักษณะต้องกินให้ได้มากที่สุดจนหมด แม้จะรู้สึกอิ่มแล้วก็ตาม

- ไม่รับประทานเป็นมือ การไม่รับประทานอาหารเป็นมือนั้น เป็นอัตลักษณ์ทางลักษณะนิสัยการบริโภคอย่างหนึ่งที่ยังคงแสดงให้เห็นได้ในปัจจุบัน โดยจากการวิจัยพบว่า สมาชิกครอบครัวชาวกูทั้ง 4 คนนี้ ไม่รู้จักการกินอาหารเป็นมือ กล่าวคือ พวกเขาจะกินเมื่อมีอาหารให้กิน และกินจนหมดในทีเดียวโดยไม่เข้าใจในเรื่องช่วงเวลาในการกินที่เหมาะสม ตามกำหนดเวลาเป็นมือเช้า มื้อกลางวัน มื้อเย็น

แต่อย่างไรก็ตาม ในปัจจุบันการแสดงอัตลักษณ์เรื่องอาหารและนิสัยการบริโภค พบว่า การแสดงอัตลักษณ์ทางด้านนี้ไม่เด่นชัดนัก พวกเขาเริ่มที่จะรับประทานอาหารได้ทุกชนิด และปรับตัวในเรื่องการกินอาหารตามระยะเวลาเป็นมือได้ดี และรู้จักเก็บอาหารไว้กินในมือต่อไป ไม่กินหมดในคราวเดียว แต่ยังคงรับประทานคราวละหลายๆอย่างเช่นเคย โดยเฉพาะคมกฤษ แต่ก็ไม่เหมือนกับเมื่อก่อนที่ต้องพยายามกินให้จนหมด แต่จะเลิกกินเมื่อรู้สึกอิ่มมาก ส่วนปู ปลาก็

เช่นกันแม้จะกินมากกว่าเด็กอื่นทั่วไปแต่ก็กินเมื่ออิ่มเท่านั้น

4. ภูมิปัญญา

สิ่งที่เป็นมรดกตกทอดอย่างหนึ่งที่แสดงถึงภูมิปัญญาของชนเผ่าชาวกู ที่คนทั่วไปรู้จักกันดีเมื่อพูดถึงชาวกู คือ “บอเลา” หรือ “กระบอกตุ๊ด” บอเลาเป็นอาวุธที่มีประสิทธิภาพสูง พุ่งเร็ว ไม่มีเสียง มีความรุนแรงสูง ซึ่งเป็นเอกลักษณ์อย่างหนึ่งของชนเผ่าชาวกูที่มีมาช้านาน

ปัจจุบันเด็กรุ่นใหม่ทั้งปู่ ปลา และแมน รู้จักเครื่องมือที่ใช้ในการล่าสัตว์นี้เป็นอย่างดี เนื่องจากได้รับการปลูกฝังสั่งสอนมา แต่จะรู้เพียงวิธีการทำและความรุนแรงของมันเท่านั้น แต่จะถูกห้ามไม่ให้เล่นเนื่องจากเป็นอันตราย ส่วนคนกฤษฎีเช่นเดียวกัน มีความรู้เกี่ยวกับ “บอเลา” เป็นอย่างดี และเคยมีโอกาสได้ใช้ แต่เนื่องจากสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป รวมทั้งโอกาสในการใช้อาวุธเช่นนี้ไม่มีในปัจจุบัน ทำให้ไม่สามารถแสดงเอกลักษณ์ทางด้านนี้ออกมาได้

5. ความเชื่อ

ในเรื่องความเชื่อของชนเผ่าชาวกูนั้น ชนเผ่าชาวกูมีความเชื่อในเรื่องสิ่งที่อยู่เหนือธรรมชาติ ทั้งเรื่องไสยศาสตร์ เวทมนต์คาถา ภูตผีวิญญาณ รวมทั้งมีความเกรงกลัวต่อสิ่งที่เกิดขึ้นจากปรากฏการณ์ ตามธรรมชาติ และความเชื่อต่างๆเหล่านี้แสดงออกมาให้เห็นอย่างชัดเจน ดังนี้

1. ความเชื่อเรื่องสิ่งที่อยู่เหนือธรรมชาติ

ความเชื่อเรื่องสิ่งที่อยู่เหนือธรรมชาตินี้ มีการแสดงออกในเรื่องความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับไสยศาสตร์ เวทมนต์คาถา ภูตผีวิญญาณ ดังนี้

- ความเชื่อในเรื่องไสยศาสตร์ ซึ่งจากการวิจัยพบว่า ครอบครัวชาวกูครอบครัวนี้มีความเชื่อในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับไสยศาสตร์ ทั้งการรักษาโรค การใช้เวทมนต์ในการขจัดสิ่งชั่วร้าย

- ความเชื่อในเรื่องภูติผี วิญญาณ จากการวิจัย พบว่า ครอบครัวชาวไทยครอบครัวนี้ ยังคงมีการแสดงออกในความเชื่อเรื่องภูติผี วิญญาณผ่านทางวจนภาษาและอวจนภาษา ซึ่งแสดงออกอย่างชัดเจนทั้งคมกฤษ ปู ปลาและแมนโดยพวกเขาจะเกรงกลัวสิ่งต่างๆรอบตัวบางอย่าง ซึ่งสืบเนื่องมาจากความเชื่อเรื่องผี วิญญาณที่ทำให้พวกเขาฝังใจอยู่ตลอดเวลาว่าในที่มีดทุกที่จะต้องมีผีสิงสถิตอยู่

2. ความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับความสำคัญของหน้าอก

ความเชื่อในเรื่องการเห็นความสำคัญของหน้าอกนั้น เป็นความเชื่อที่สืบเนื่องมาจากหน้าอกหรือนมแม่ เป็นอวัยวะทำหน้าที่ในการให้นมแก่เด็กได้ เพื่อให้สามารถมีชีวิตอยู่และเติบโตขึ้นมาได้ ดังนั้นพวกเขาจะเชื่อเรื่องข้อห้ามบางประการที่จะทำให้หน้าอกไม่โต เช่น เรื่องการกลัวรังกิ้งน้ำ หรือการห้ามรับประทานขนุนจำปาละ

ความเชื่อนี้เป็นความเชื่อที่เกิดขึ้นกับทั้ง คมกฤษ ปู ปลาและแมน โดยมีคมกฤษ เป็นผู้ถ่ายทอดความเชื่อเหล่านี้แก่สมาชิกชาวไทยคนอื่น

3. การรักษาโรคด้วยการใช้สมุนไพร

พวกเขาทั้งหมดมีความเชื่อว่า ยาแพทย์แผนปัจจุบันไม่สามารถรักษาโรคได้หายขาดได้ การจะรักษาโรคที่ได้ประสิทธิผลจะต้องใช้สมุนไพรจากที่บ้านเดิมของเขาเท่านั้น ซึ่งความเชื่อนี้มีการแสดงออกอย่างชัดเจน เช่น การที่ปูเล่าให้ฟังว่าเป็นโรคหอบรักษายาหมอทั่วไปไม่หาย จะต้องใช้สมุนไพรที่แม่ส่งมาให้จากที่บ้านของเขาจึงจะหาย

4. ความเชื่ออื่นๆ

- การไม่ให้ผู้ใดคบสัรยะเนื่องมีความเชื่อว่าจะทำให้ไม่สบาย
- ความเชื่อที่เกี่ยวกับการไม่อาบน้ำเนื่องจากเชื่อว่าการอาบน้ำจะทำให้สัตว์ผีดกลืน เป็นต้น
- การไม่ให้ตัดผมในคอนกลางคืน

การแสดงอัตลักษณ์ความเป็นชาวไทยของคนเองออกมานั้นขึ้นอยู่กับสถานการณ์ว่าสื่อสารกับใคร หรืออยู่ในสถานการณ์แวดล้อมแบบใด โดยที่บุคคลหรือสถานการณ์ที่ต่างกันไป การแสดงออกก็จะต่างกันไปด้วย

ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่าการแสดงอัตลักษณ์ของครอบครัวชาโกลครอบครัวนี้ จะแสดงความเป็นเผ่าพันธุ์ของตนเองออกมาใน 2 ลักษณะ ได้แก่

1. การแสดงออกตามสถานการณ์ โดยพวกเขาจะแสดงออกเมื่ออยู่ในสถานการณ์การอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่มที่มีลักษณะร่วมแสดง หรือการแสดงที่ได้รับการยอมรับอย่างเป็นทางการ
2. การแสดงออกตามความสัมพันธ์กับบุคคลคู่สื่อสาร โดยพวกเขาจะแสดงอัตลักษณ์ให้เห็นแก่บุคคลที่รู้สึกคุ้นเคยไว้วางใจ และให้การยอมรับในความเป็นชาติพันธุ์ชาโกลของพวกเขา

อภิปรายผลการวิจัย

จากข้อมูลที่ได้รับ ผู้วิจัยจะทำการวิเคราะห์และตีความข้อมูลโดยอาศัยกรอบแนวคิดเรื่องกลุ่มชาติพันธุ์ การสื่อสารต่างวัฒนธรรม แนวคิดเกี่ยวกับอัตลักษณ์ และแนวคิดเกี่ยวกับปฏิสัมพันธ์เชิงสัญลักษณ์ โดยแบ่งหัวข้อในการวิเคราะห์ตามปัญหำการวิจัย ดังนี้

ส่วนที่ 1 วิเคราะห์ปัญหาการสื่อสารที่เกิดขึ้น

เป็นการตอบปัญหำการวิจัยข้อที่ 1 เรื่อง “ การย้ายถิ่นฐานมาสู่ชุมชนเมืองของกลุ่มชาโกลก่อให้เกิดปัญหาทางการสื่อสารหรือไม่ อย่างไร ”

ส่วนที่ 2 วิเคราะห์กระบวนการที่ใช้ในการแก้ไขปัญหา

เป็นการตอบปัญหำการวิจัยข้อที่ 2 เรื่อง “ กระบวนการในการแก้ไขปัญหาทางการสื่อสารที่เกิดจากการที่กลุ่มชาโกลย้ายถิ่นฐานมาสู่ชุมชนเมือง เป็นอย่างไร ”

ส่วนที่ 3 วิเคราะห์การสื่อสารในการแสดงอัตลักษณ์แห่งชาติพันธุ์

เป็นการตอบปัญหำการวิจัยข้อที่ 3 เรื่อง “ กลุ่มชนเผ่าชาโกลใช้การสื่อสารในการแสดงอัตลักษณ์ความเป็นชาโกลไว้อย่างไร ”

ส่วนที่ 1 ปัญหาทางการสื่อสารที่เกิดจากการย้ายถิ่นฐานมาสู่ชุมชนเมืองของกลุ่มชาวก

ผลการวิเคราะห์ปัญหาที่เกิดขึ้นกับครอบครัวชาวกครอบครัวนี้ พบปัญหาที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพทางการสื่อสารระหว่างกลุ่มชาวกกับบุคคลแวดล้อม 6 ปัญหา ได้แก่

1. การไม่เข้าใจหรือไม่รู้ภาษาที่ใช้สื่อสารกัน
2. การขาดความรู้เรื่องวิธีการสื่อสารในวัฒนธรรมที่แตกต่างไปจากถิ่นที่อยู่เดิม
3. การหลบเลี่ยงที่จะสื่อสารกับคนแปลกหน้าหรือคนที่แตกต่างจากตนเอง
4. การสื่อสารที่ยึดติดกับความเชื่อดั้งเดิมที่ตนเคยปฏิบัติมา
5. การไม่พยายามปรับตัวให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ในวัฒนธรรมใหม่
6. การมีอคติและการมองแบบเหมารวม

ซึ่งปัญหาเหล่านี้เกิดขึ้นภายใต้สถานการณ์การปรับตัวและการสื่อสารต่างวัฒนธรรมที่เป็นการสื่อสารของกลุ่มคน “สองวัฒนธรรม” (Intercultural Communication) คือ คนที่มีวัฒนธรรมหนึ่งร่วมกับวัฒนธรรมใหญ่ๆ พร้อมกันนั้นก็ยังมีวัฒนธรรมย่อยของตนเองต่างจากคนอื่นในวัฒนธรรมใหญ่ ตามแนวคิดของ Gudykunst ในเรื่องความสัมพันธ์ของการสื่อสารกับการสร้างอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม

การสื่อสารของกลุ่มคนสองวัฒนธรรมในงานวิจัยนี้ เป็นการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมในแบบชนเผ่าชาวกพร้อมกับวัฒนธรรมไทยได้ กับวัฒนธรรมแบบชุมชนเมืองที่เป็นวัฒนธรรมแบบไทยกลาง โดยครอบครัวชาวกครอบครัวนี้เป็นกลุ่มการปรับตัวที่เกิดขึ้นจากการย้ายถิ่นฐานจากภูมิลำเนาเดิมมาตั้งรกรากใหม่ในต่างแดน หรือกลุ่มตั้งรกราก (settling) ผู้อพยพข้ามแดน (immigrant) ที่มีความจำเป็นที่จะต้องย้ายที่อยู่อาศัยเพื่อต้องการเป็นสมาชิกของสังคมใหม่อย่างถาวร เนื่องจากไม่สามารถอาศัยอยู่ภายใต้สภาพสังคมแบบเก่าของพวกเขาได้ ดังนั้น เมื่อพวกเขาต้องอพยพมาอาศัยอยู่ในที่แห่งใหม่ย่อมพบกับปัญหาที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการสื่อสารตามมา

ปัญหาที่เกิดขึ้นเป็นปัญหาในระดับการสื่อสารระหว่างบุคคลที่มาจากคนละวัฒนธรรม ทำให้ขาดประสบการณ์ร่วมกัน (shared experience) หรือมีกรอบอ้างอิงที่แตกต่างกัน จึงทำให้มีความแตกต่างในการรับรู้และการตีความสารที่ได้รับ ซึ่งทำให้เกิดความไม่เข้าใจกันและ

การสื่อสารที่ผิดพลาดเกิดขึ้น และจากการวิจัยจะพบว่าปัญหาที่เกิดขึ้นกับครอบครัวชาวไท 4 คนมี ลักษณะภูมิหลังที่มีความแตกต่างกันไปในแต่ละคน ดังนั้นประสบการณ์ร่วมกันหรือกรอบอ้างอิง ก็จะแตกต่างกัน การรับรู้และการตีความสารก็จะแตกต่างกันตามไปด้วย โดยปลาและแมน คู่เลข กับวัฒนธรรมแบบไทยกลางมากกว่าปูและคมกฤษ ดังนั้นประสบการณ์และกรอบอ้างอิงจึงไม่แตกต่างกับคนนครนายกมากนัก การประสบกับปัญหาจึงมีน้อยกว่าปูและคมกฤษที่มีความแตกต่างในวัฒนธรรมมากกว่าเนื่องจากใช้ชีวิตและคู่เลขกับวัฒนธรรมตามแบบชนเผ่าชาวไท ทำให้ประสบการณ์และกรอบอ้างอิงก็จะแตกต่างไปจากคนในจังหวัดนครนายกมากนั่นเอง

ปัญหาที่พบทั้ง 6 ปัญหานั้น มีทั้งปัญหาที่เป็นอุปสรรคด้านความรู้และความคิด (cognitive) อุปสรรคด้านทัศนคติและความรู้สึก และอุปสรรคด้านพฤติกรรม ตามแนวคิดเรื่อง อุปสรรคและปัญหาของการสื่อสารการสื่อสารต่างวัฒนธรรม ดังนี้

อุปสรรคด้านความรู้และความคิด (cognitive) ปัญหาที่เป็นอุปสรรคด้านความรู้ และความคิด ได้แก่

1. ปัญหาการไม่เข้าใจหรือไม่รู้ภาษาที่ใช้สื่อสารกัน ซึ่งปัญหานี้ส่งผลให้บุคคล แวดล้อมที่ใกล้ชิดทั้งผู้อุปการะ อาจารย์ผู้สอน เพื่อนนักเรียนไม่สามารถสื่อสารกับครอบครัวชาว ไท ครอบครัวนี้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ไม่สามารถเข้าใจในคำศัพท์บางคำ และไม่สามารถใช้ระดับ ภาษาที่เหมาะสม รวมทั้งไม่สามารถแปลความจากภาษาหนึ่งเป็นอีกภาษาหนึ่งอย่างครบถ้วน สมบูรณ์ ซึ่งส่วนใหญ่พบในการสื่อสารทั่วไปในชีวิตประจำวัน

2. ปัญหาในเรื่องการขาดความรู้ความเข้าใจในวัฒนธรรมใหม่ ทั้งในเรื่องความ เชื่อ ค่านิยม และบรรทัดฐานที่บุคคลรับรู้ร่วมกัน โดยที่วัฒนธรรมนี้เป็นสิ่งที่สามารถเรียนรู้ได้ และมีผลกระทบต่อพฤติกรรมของคนจำนวนมาก

ดังนั้นในกระบวนการแลกเปลี่ยนและตีความสัญลักษณ์โดยบุคคลในกระบวนการ สื่อสารที่มีความแตกต่างทางวัฒนธรรมมากในระดับที่มีการตีความและมีความคาดหวังเกี่ยวกับ พฤติกรรมที่เหมาะสมแตกต่างกัน จนนำไปสู่ความหมายที่ไม่เหมือนกัน เช่น วัฒนธรรมแบบชน เผ่าชาวไทกับวัฒนธรรมแบบไทยกลาง ที่ครอบครัวชาวไทไม่มีความรู้หรือมีประสบการณ์เกี่ยวกับ วัฒนธรรมไทยกลางแบบชุมชนเมืองอย่างผิวเผิน เช่น ในเรื่องประเพณีและวันสำคัญสำคัญต่างๆ ของไทยที่ยังไม่มีความรู้เพียงพอ และในบางเรื่องเป็นการรู้แบบกว้าง (general cultural) และ เป็นการรู้แบบครึ่งๆกลางๆ เช่น การแสดงออกในเรื่องของมารยาททางสังคมที่พึงปฏิบัติ ได้แก่ การกล่าวทักทาย การกล่าวขอบคุณ การแสดงความเคารพ ทำให้พวกเขาไม่สามารถปฏิบัติตาม แบบแผนที่ถูกต้องได้ นอกจากนั้น ตัวของคู่สื่อสารของครอบครัวชาวไทเองก็มีความรู้ความเข้าใจ

เกี่ยวกับวัฒนธรรมชาโกไม่ตรงกับสภาพความเป็นจริง หรือเป็นการรู้ข้อมูลที่ผิดพลาด เนื่องจากหนังสือหรือคู่มือต่างๆ ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับชาโกมักใช้ประสบการณ์ “เฉพาะ” ของตนเองในการถ่ายทอดภาพของวัฒนธรรมและบุคคลในวัฒนธรรมนั้นๆ ซึ่งมักมีลักษณะคลุมกว้างเกินไป หรือแคบจนเกินไป รวมถึงเป็นการใช้มุมมองจากบุคคลภายนอกซึ่งไม่ใช่เจ้าของวัฒนธรรม

ดังนั้นจะเห็นได้ว่า วัฒนธรรมเป็นตัวแปรสำคัญในการสื่อสาร วัฒนธรรมส่งผลต่อการสื่อสารในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับองค์กร ระดับกลุ่มไปจนถึงระดับบุคคล คน ผู้สื่อสารที่มาจากต่างวัฒนธรรมย่อมมีกรอบอ้างอิง (frame of referance) ที่แตกต่างกัน ซึ่งส่งผลให้พวกเขามีความคิด ความคาดหวัง ความรู้สึก การรับรู้ การตีความและวิธีปฏิบัติต่ออีกฝ่ายหนึ่งแตกต่างกันออกไป ดังนั้น พฤติกรรมการสื่อสารที่มีประสิทธิผลอันจะนำไปสู่ความเข้าใจร่วมกัน จึงต่างไปตามแต่ละวัฒนธรรมที่แตกต่างกันไป

อุปสรรคด้านทัศนคติและความรู้สึก จากการวิจัยพบปัญหาที่เป็นอุปสรรคด้านทัศนคติและความรู้สึก ได้แก่

1. *ปัญหาการคิดหรือการมองแบบเหมารวม* ปัญหาการมีอคติและการมองแบบเหมารวมนี้ หากมองในแง่ของแนวคิดเรื่องลักษณะชีวภาพหรือสีผิว และทฤษฎีความขัดแย้งเรื่องอคติ และการเลือกปฏิบัติแล้ว จะเห็นได้ว่าปัญหาที่เกิดขึ้นนั้นเกิดมาจากข้อแตกต่างเรื่องลักษณะทางชีวภาพที่เป็นข้อแตกต่างที่เห็นได้ชัด ซึ่งเป็นต้นเหตุของการกีดกัน ความลำเอียงและการเลือกปฏิบัติ (discrimination) ที่เกิดขึ้นจากการที่กลุ่มบุคคลแวดล้อมตัวชาโกเชื่อว่าตนเองเป็นกลุ่มที่เจริญกว่าและดีกว่า ส่วนกลุ่มชนเผ่าชาโกเป็นผู้ที่ด้อยกว่า ไม่เจริญ ขี้เกียจ สกปรก ฯลฯ ดังนั้นเมื่อครอบครัวยุโรปครอบครัวยุโรปนี้ต้องพบเจอกับบุคคลที่มีอคติ (prejudice) ต่อลักษณะทางชีวภาพของพวกเขา ผู้ที่มีอคติก็จะไม่สามารถให้ความใกล้ชิดและความไว้วางใจต่อคนที่ต่างจากตัวเองได้ เห็นได้ชัดเจนว่าบุคคลที่มีอคติจะแสดงออกโดยการแสดงความรังเกียจและเลือกปฏิบัติโดยไม่ให้ความยุติธรรม เช่น ในกลุ่มเพื่อนที่โรงเรียนของปูและปลา ที่มีการเลือกปฏิบัติอย่างชัดเจน โดยการกีดกันไม่ให้เข้าร่วมกลุ่ม ไม่พูดคุยสื่อสารด้วย เป็นต้น ซึ่งแตกต่างไปจากเมนที่ลักษณะทางชีวภาพไม่มีข้อแตกต่างอย่างคมกฤษ ปู ปลา ดังนั้นเพื่อนที่โรงเรียนก็จะไม่มีการแสดงความรังเกียจหรือเลือกปฏิบัติต่อพวกเขา

การที่ผู้ซึ่งเป็นคู่สื่อสารมีการมองครอบครัวยุโรปนี้ในลักษณะชาวป่าที่เป็นผู้ด้อยพัฒนาและล้าหลัง ทำให้พวกเขามีการด่วนสรุป (jumping) หรือมีแนวโน้มในการตัดสินคนหรือการกระทำตั้งแต่เริ่มแรกของการสื่อสาร โดยเพื่อนนักเรียนของปู ปลา ด่วนสรุปเอาว่า ปู ปลาเป็นบุคคลที่ไม่น่าคบหา ซึ่งเหตุการณ์เหล่านี้เกิดขึ้นจากการรับรู้ที่ขาดประสิทธิภาพ รวมทั้ง

ครอบครัวชาวไทเองก็มีการด่วนสรุปเอาว่า บุคคลอื่นทุกคนจะไม่คบหาตนเองเนื่องจากคิดว่าเขา ความกล้าหาญและค้ำชูพัฒนา เป็นต้น ตัวทัศนคติที่เป็นอุปสรรคที่เกิดขึ้นกับครอบครัวชาวไทและ บุคคลแวดล้อมนี้มีทั้งอคติหรือความโน้มเอียง (bias/prejudice) โดยเป็นการโน้มเอียงเข้าหาคนที่มี ลักษณะเหมือนกับเรา หรือโน้มเอียงเข้าหากลุ่มสมาชิกสังคมเดียวกับเราและต่อต้านคนนอกกลุ่ม (outgroup) รวมทั้งมีการเอาวัฒนธรรมของตนเป็นศูนย์กลาง (ethnocentrism) ในการประเมินบุคคล อื่น ซึ่งนำไปสู่การสร้างความรู้สึกที่เหนือกว่าบุคคลอื่น

อุปสรรคด้านพฤติกรรม ปัญหาจากการวิจัยที่พบเป็นปัญหาในเรื่องอุปสรรคด้าน พฤติกรรมได้แก่

1. **ปัญหาการหลีกเลี่ยงที่จะสื่อสารกับคนแปลกหน้าหรือคนที่มีความแตกต่างไป จากตนเอง** จากการวิเคราะห์ตัวชาวไทและผู้ที่เป็นคู่สื่อสารของเขา ยังพบลักษณะพฤติกรรม บางอย่างถือเป็นอุปสรรคต่อการสร้างความเข้าใจร่วมกันระหว่างบุคคล โดยเฉพาะตัวชาวไทเองที่มี การหลบเลี่ยงที่จะพบปะกับคนแปลกหน้า หรือคนที่มีความแตกต่างจากตนเอง เนื่องจากรู้สึกว่ ตนเองเป็นปมค้อยที่มีร่างกายภายนอกแตกต่างไปจากผู้อื่น

2. **ปัญหาการสื่อสารที่ยึดติดกับความเคยชินดั้งเดิมที่ตนเองเคยปฏิบัติมา** จากการ วิจัยแสดงให้เห็นว่า มีการแสดงออกในเรื่องความเชื่อต่างๆที่เป็นการยึดติดกับความถือความเชื่อ และกรอบที่เคยปฏิบัติ โดยความเชื่อดั้งเดิมที่ยึดติดมานั้นส่วนใหญ่เป็นความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับการ ดำรงชีวิตในรูปแบบดั้งเดิมที่เคยอาศัยแบบสังคมชนเผ่า ซึ่งเป็นสิ่งที่สั่งสมมาจนติดเป็นลักษณะ นิสัยประจำตัว แม้เมื่อย้ายออกมาแล้วแต่ก็ยังคงพฤติกรรมดั้งเดิมต่างจานั้นไว้ ทั้งการประเพณี ปฏิบัติในเรื่องความเชื่อที่เกี่ยวกับการกินอยู่ สัจชาติญาณการเอาตัวรอด ความเคยชินต่างๆเกี่ยวกับ เรื่องสุขอนามัยที่พึงปฏิบัติ ซึ่งพฤติกรรมเหล่านี้เป็นพฤติกรรมที่ติดตัวจนกลายเป็นลักษณะนิสัย เฉพาะของชาวไท ซึ่งแม้จะมีการสอนให้ปรับเปลี่ยนวิถีคิดแต่ด้วยความเคยชินก็ยังคงปฏิบัติตนตาม พฤติกรรมเช่นนั้น ไม่เปลี่ยนแปลง

3. **ปัญหาการไม่พยายามปรับตัวให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ในวัฒนธรรมใหม่** การที่ พวกเขาย้ายเข้ามาอาศัยอยู่ในที่ที่แตกต่างไปจากที่เดิมที่ตนเองเคยอยู่อาศัย ย่อมทำให้พวกเขา ต้องเจอกับสิ่งของต่างๆที่ตนเองไม่เคยได้เห็น หรือไม่เคยได้ใช้ และไม่คุ้นเคยทั้งสภาพแวดล้อม ใหม่ เทคโนโลยีใหม่ ทำให้พวกเขาประสบปัญหาจากการต้องเปลี่ยนมาใช้สิ่งของต่างๆพวกนั้น ซึ่งการ ไม่พยายามปรับตัวนี้เกิดขึ้นกับครอบครัวชาวไท โดยเฉพาะกับคนกลุ่มที่เมื่อได้รับการอบรม หรือสอนก็จะแสดงว่ารับรู้แต่ยังคงปฏิบัติพฤติกรรมตามแบบวิถีคิดเดิมของตนเองอยู่เช่นเดิม

กล่าวโดยสรุป ปัญหาที่เกิดขึ้นกับครอบครัวชาวไครครอบครัวนี้เป็นปัญหาที่เกิดจากการมีวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน ทำให้การรับรู้และตีความแตกต่างกัน ส่งผลต่อประสิทธิภาพทางการสื่อสาร ซึ่งปัญหาที่เกิดขึ้นเป็นปัญหาที่เป็นอุปสรรคด้านความรู้และความคิด (cognitive) อุปสรรคด้านทัศนคติและความรู้สึก และอุปสรรคด้านพฤติกรรม ที่จำเป็นที่จะต้องขจัดให้หมดไปเพื่อให้พวกเขาสามารถอาศัยอยู่ในวัฒนธรรมใหม่โดยการใช้การสื่อสารเข้ามามีส่วนช่วยในกระบวนการการแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้น

ส่วนที่ 2 กระบวนการในการแก้ไขปัญหการสื่อสารที่เกิดขึ้น

กระบวนการในการแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นจากการสื่อสารนั้น คือการที่ตัวชาวไครและผู้ที่เป็นคู่สื่อสารพยายามที่จะทำให้ปัญหาทางการสื่อสารที่เกิดขึ้นนั้นลดน้อยลง หรือแก้ไขมิให้เกิดขึ้นอีก ซึ่งกระบวนการในการแก้ไขปัญหจากการวิจัยที่พบนั้น พบว่ามีการพยายามที่จะแก้ไขปัญหโดยครอบครัวชาวไครเอง และโดยผู้ที่เป็นคู่สื่อสาร ซึ่งจากการวิจัยพบวิธีการในการแก้ไขปัญห 7 วิธี ได้แก่

1. การพยายามทำความเข้าใจในภาษาและวัฒนธรรมซึ่งกันและกัน
2. การให้ความรู้/ให้การศึกษา
3. การใช้สื่อประเภทต่างๆ ได้แก่ สื่อบุคคล สื่อมวลชน สื่อเฉพาะกิจ
5. การหลีกเลี่ยงการมองเหมารวมและการมีอคติ
6. การเอาใจเขามาใส่ใจเรา
7. การสร้างความสัมพันธ์กับบุคคลแวดล้อม

วิธีการในการแก้ไขปัญหทั้ง 7 วิธีข้างต้น เป็นไปตามแนวทางการพัฒนาการสื่อสารต่างวัฒนธรรมของ เมตตา วิวัฒนานุกูล(กฤตวิทย์) ที่ได้กล่าวถึง ประสิทธิภาพและความสามารถในการสื่อสารระหว่างระหว่างวัฒนธรรมไว้ ดังนี้

1. ประสิทธิภาพของการสื่อสารต่างวัฒนธรรมต้องอาศัยการวิเคราะห์และคำนึงถึงองค์ประกอบทุกตัวในกระบวนการสื่อสาร ได้แก่ ทั้งผู้สื่อสาร บุคคลที่อยู่ในฐานะเป็นผู้สื่อสาร

ต่างวัฒนธรรม สาร และปริบทสภาพแวดล้อม ซึ่งงานวิจัยนี้ พบประสิทธิภาพที่เกิดจากองค์ประกอบผู้สื่อสาร บุคคลที่อยู่ในฐานะผู้สื่อสารต่างวัฒนธรรม และตัวสาร ดังนี้

1.1 ตัวเราเองในฐานะผู้สื่อสารและบุคคลต่างวัฒนธรรมในฐานะผู้สื่อสาร ที่ต้องคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ซึ่งมีผลต่อการสื่อสารกับบุคคลต่างวัฒนธรรม ซึ่งครอบครัวชาวไครครอบครัวนี้รวมทั้งบุคคลผู้ที่เป็นผู้สื่อสาร มีการคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลผู้สื่อสารตลอดเวลาที่ทำการสื่อสารกัน เห็นได้จากการพยายามที่จะแก้ไขปัญหาคด้วยการเอาใจเขามาใส่ในใจเรา (Empathy)

นอกจากนั้นการคำนึงถึงองค์ประกอบด้านตัวเราและบุคคลที่เป็นผู้สื่อสารตามแนวทางการพัฒนาการสื่อสารต่างวัฒนธรรมยังได้ให้ความสนใจ องค์ประกอบสามด้านในตัวเราคือ ความรู้ ความเข้าใจ อารมณ์และความรู้สึก และการประพฤติปฏิบัติ ซึ่งผลจากการวิจัยได้สนับสนุนในเรื่องการคำนึงถึงองค์ประกอบต่างๆภายในตัวเรา 3 ด้านว่าจะส่งผลกระทบต่อการพัฒนาประสิทธิภาพทางการสื่อสาร ดังนี้

- ความสามารถทางด้านความรู้และความคิด (cognitive competence) การที่ครอบครัวชาวไครสามารถปรับตัวได้เมื่อย้ายเข้ามาอาศัยอยู่ที่จังหวัดนครนายกนั้น พวกเขาอาศัยความสามารถทางด้านความรู้และความคิด (cognitive competence) เช่น การที่พวกเขาพยายามเรียนรู้ ภาษา วัฒนธรรม ซึ่งเป็นวิธีการในการแก้ไขปัญหาคด้วยการพยายามทำความเข้าใจในภาษาและวัฒนธรรมซึ่งกันและกัน ซึ่งวิธีการในการแก้ไขปัญหานี้เป็นส่วนช่วยให้พวกเขาสามารถลดอุปสรรคด้านความรู้และความคิด (cognitive) ที่เป็นปัญหาการไม่เข้าใจหรือไม่รู้ภาษาที่ใช้สื่อสารกันได้

- ความสามารถทางด้านอารมณ์และความรู้สึก (affective competence) องค์ประกอบในด้านอารมณ์และความรู้สึกนี้เป็นส่วนช่วยให้เกิดประสิทธิภาพต่อการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมได้ ดังเช่นจากการวิจัยที่พบว่า การสื่อสารที่ไม่ประสบความสำเร็จในช่วงแรกนั้นส่วนหนึ่งเกิดมาจากการที่ผู้สื่อสารของครอบครัวชาวไครมีการมองแบบเหมารวมและการมีอคติ เป็นการตีค่าและมองพวกเขาไปในทางลบ แต่ในปัจจุบันปัญหานี้ลดน้อยลงไป เมื่อบุคคลแวดล้อมที่เป็นผู้ใกล้ชิดได้มีการพยายามที่จะหลีกเลี่ยงการมองอย่างเหมารวมและการมองอย่างมีอคติขึ้น ทั้งทางโรงเรียนที่ได้มีการพยายามที่ลดปัญหาดังกล่าวนี้ ซึ่งส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพทางการสื่อสารตามมา

การไม่มีอคติ ความลำเอียง ไม่ยึดเอาวัฒนธรรมตนเองเป็นศูนย์กลาง รวมทั้งไม่มีการคิดแบบเหมารวมนั้นเป็นวิธีการ ในการช่วยแก้ปัญหาคในเรื่องความคิดแบบเหมารวมและความ

มีอคติที่เป็นต้นเหตุของการกีดกัน ความลำเอียงและการเลือกปฏิบัติ (discrimination) ที่เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นกับครอบครัวชาวไทปัญหาหนึ่งนั่นเอง

- ความสามารถทางด้านพฤติกรรมและการปฏิบัติ (behavioral/operational competence) ส่วนความสามารถในด้านพฤติกรรมและการปฏิบัติ นั้น เป็นเรื่องของการสร้างปฏิสัมพันธ์ที่เหมาะสมและถูกต้อง ซึ่งเป็นลักษณะการติดต่อและสัมพันธ์กับผู้อื่นที่จะก่อให้เกิดผลต่อประสิทธิภาพในการสื่อสารระหว่างกัน ซึ่งจากการวิจัยพบว่า การที่พวกเขามีการสร้างความสัมพันธ์กับบุคคลแวดล้อม ด้วยวิธีการปฏิบัติในรูปแบบการสร้างปฏิสัมพันธ์ต่างๆ เช่น การสร้างปฏิสัมพันธ์ด้วยการเอื้อเฟื้อแบ่งปันสิ่งของ การสร้างปฏิสัมพันธ์โดยใช้การสื่อสารกับผู้อื่น การสร้างปฏิสัมพันธ์โดยใช้การช่วยเหลือเพื่อน ที่เป็นการสร้างความสัมพันธ์กับบุคคลแวดล้อม อย่างเหมาะสมและถูกต้องนี้ เป็นลักษณะการติดต่อและสัมพันธ์กับผู้อื่นที่จะก่อให้เกิดผลต่อประสิทธิภาพในการสื่อสารระหว่างกัน ที่ทำให้พวกเขาสามารถลดอุปสรรคด้านพฤติกรรม เช่น การหลบเลี่ยงที่จะพบปะกับคนแปลกหน้า หรือการไม่พยายามปรับตัวให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ในวัฒนธรรมใหม่ได้

1.2 สาร นอกจากประสิทธิภาพการสื่อสารจะเกิดจากองค์ประกอบภายในตัวผู้สื่อสารและบุคคลต่างวัฒนธรรมที่เป็นคู่สื่อสารแล้ว ประสิทธิภาพของการสื่อสารต่างวัฒนธรรมยังได้ให้ความสำคัญกับตัวสาร ไม่ว่าจะเป็นสารในวงจภาษาหรือวงภาษา โดยการที่จะทำให้การสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมมีประสิทธิภาพได้ จะต้องคำนึงถึงความแตกต่างในการให้ความหมายและตีความต่างๆ ที่จะต้องคำนึงว่า ความหมายของสารไม่ได้อยู่ที่ตัวสารหรือภาษาโดยตัวมันเอง ดังเช่น ซึ่งสารในการสื่อสารระหว่างครอบครัวชาวไทกับคนอื่นนั้นในบางคำมีความหมายที่แตกต่างกันไป เช่น คำว่า ดีห้าในภาษาที่ครอบครัวชาวไทใช้ จะหมายถึง ห้าโมงเย็น หรือการเรียกสิ่งของต่างๆที่เป็นโลหะว่าเหล็ก เป็นต้น ซึ่งผู้อุปการะได้มีวิธีในการแก้ไขปัญหานี้ด้วยการคำนึงถึงความแตกต่างในการให้ความหมายของพวกเขา ทำให้ในปัจจุบันปัญหานี้ไม่ได้สร้างปัญหาให้แก่พวกเขาแต่อย่างใด

2. พฤติกรรมที่นำไปสู่ประสิทธิภาพทางการสื่อสาร พฤติกรรมที่ถือว่าเป็นพฤติกรรมที่นำไปสู่ประสิทธิภาพของการสื่อสารกับบุคคลต่างวัฒนธรรม เป็นพฤติกรรมประเภทที่ Jack Gibbs เรียกว่า “พฤติกรรมเชิงสนับสนุนกัน” (supportive behaviors) ในงานวิจัยนี้ได้แก่ การแสดงอย่างจริงใจตามธรรมชาติ (spontaneity) โดยผู้ที่เป็นคู่สื่อสารกับครอบครัวชาวไทมีการแสดงความจริงใจในขณะที่ทำการสื่อสารกัน ทำให้เกิดความรู้สึกไว้วางใจขึ้น นอกจากนั้นการเอาใจเขามาใส่ใจเรา (empathy) ก็เป็นวิธีการหนึ่งที่พบในการวิจัยนี้ การเอาใจเขามาใส่ใจเรานี้เป็นการแสดงบทบาทของการเป็นบุคคลต่างวัฒนธรรมในฐานะคู่สื่อสาร ซึ่งจะต้องตระหนักและวิเคราะห์

ตัวตนของกลุ่มสื่อสารในระดับต่างๆ รวมถึงเช่นเดียวกับที่เราวิเคราะห์ตัวเราเอง และเป็นการยอมรับความแตกต่างของคนอื่น รวมทั้งการช่วยสนับสนุนให้คนที่มาจากต่างวัฒนธรรม ลดความตระหนักทางวัฒนธรรมและสามารถปรับตัวใหม่ได้อย่างมีความสุข ซึ่งพบว่าบุคคลที่เป็นคู่สื่อสารของครอบครัวชาวไทยในขณะที่พวกเขาทำการสื่อสารกันกับชาวไทยจะมีการพิจารณาก่อนเสมอว่าหากตนเองเป็นชาวไทยจะรู้สึกเช่นไร ชอบหรือไม่ชอบอย่างไร โดยเฉพาะอาจารย์ที่สอนที่โรงเรียนจะใส่ใจในเรื่องความรู้สึกมากเป็นพิเศษ ซึ่งการที่คู่สื่อสารของครอบครัวชาวไทยมีการเอาใจเขามาใส่ใจเราอยู่ตลอดเวลา ทำให้ช่วยลดความรู้สึกที่ว่าตนเองเป็นปมด้อยในขณะที่ทำการสื่อสารซึ่งกันและกัน และส่งผลต่อประสิทธิภาพการสื่อสารให้เกิดขึ้น

นอกจากนั้นยังเห็นได้อย่างชัดเจนว่า ปูและปลาสามารถปรับตัวเมื่อต้องอยู่ที่โรงเรียนได้เป็นอย่างดีนั้น ซึ่งเป็นผลมาจากการปฏิบัติอย่างเท่าเทียมกัน (equality) โดยเป็นความพยายามที่จะให้ปูและปลาได้รับการปฏิบัติที่เหมือนกับเด็กคนอื่นทั่วไป หรือในบางครั้งได้รับการเอาใจใส่มากเป็นพิเศษกว่าคนอื่น เช่น การส่งเสริมในเรื่องการแสดงออก การส่งเสริมให้เข้าร่วมกิจกรรมหรือการแข่งขันต่างๆ เป็นต้น

การแสดงออกที่อาศัยความรู้สึกและการแสดงออกต่างๆ ในทางบวกจากเจ้าของวัฒนธรรม รวมทั้งการแสดงอารมณ์และความรู้สึกอย่างเป็นมิตรต่อกันนี้ ส่งผลให้การสื่อสารต่างวัฒนธรรมเป็นไปอย่างราบรื่น เช่น การแสดงถึงความรัก ความใส่ใจ (mindfulness) ความไหวพริบ (sensitivity) และการเอาใจเขามาใส่ใจเรา (empathy) ฯลฯ ซึ่งสามารถแก้ไขปัญหาที่เป็นอุปสรรคต่อการสื่อสารด้านความคิดและความรู้สึกได้เป็นอย่างดี

3. ในการพัฒนาประสิทธิภาพการสื่อสารต่างวัฒนธรรมนั้น แนวทางในการพัฒนาการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมได้กล่าวไว้ว่า สามารถเริ่มต้นจากการเรียนรู้ใน 2 ลักษณะ คือ การเรียนรู้ด้วยตนเอง (self-learning) และการฝึกอบรม (training) ซึ่งเช่นเดียวกับผลการวิจัยที่ประสิทธิภาพของการสื่อสารระหว่างครอบครัวชาวไทยกับผู้ที่เป็นคู่สื่อสารเกิดขึ้น ได้จากการเรียนรู้ใน 2 รูปแบบนี้ โดยที่เป็นการพยายามที่จะเรียนรู้วัฒนธรรมของกันและกันอยู่ตลอดเวลา ดังนี้

- การเรียนรู้ด้วยตนเอง (self-learning) การเรียนรู้ด้วยตัวเองนี้ Gudykunst มีความเชื่อว่า ความไม่แน่ใจ (uncertainty) และความคลุมเครือในการสื่อสารกับบุคคลต่างวัฒนธรรมนำไปสู่การเรียนรู้ด้วยตนเอง เช่นเดียวกับครอบครัวชาวไทยที่ประสบกับปัญหาความไม่แน่ใจหรือคลุมเครือในขณะที่ทำการสื่อสาร และผู้ที่เป็นคู่สื่อสารก็มีความคลุมเครือเช่นเดียวกัน ดังนั้นจึงนำไปสู่การเรียนรู้ด้วยตัวเองของทั้งครอบครัวชาวไทยและบุคคลแวดล้อม

การเรียนรู้ด้วยตัวเอง ของครอบครัวชาวไครครอบครัวนี้เป็นการศึกษาค้นคว้าข้อมูล ต่างๆจากคู่มือ หนังสือ นิตยสาร หรือการเปิดรับสื่อมวลชนต่างๆ เช่น หนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ หรือภาพยนตร์ ที่เป็นการพยายามแก้ไขปัญหาด้วยการใช้สื่อประเภทต่างๆ ซึ่งข้อมูลที่ ได้เรียนรู้นี้เป็นทั้งข้อมูลวัฒนธรรมโดยกว้าง (general culture) เช่น รูปแบบการแต่งกาย รูปแบบ การสนทนา หรือเป็นข้อมูลวัฒนธรรมโดยเฉพาะ (specific culture) เช่น การแต่งกายตามแบบ สมัยนิยม เช่นการตัดผมหยิกเป็นลอนตามแฟชั่น ที่ปู ปลาได้รับการเรียนรู้ด้วยตัวเองจากสื่อ โทรทัศน์ที่ตนเองได้ดู รวมทั้งการเรียนรู้จากการสังเกตขณะมีปฏิสัมพันธ์หรือสื่อสารกับคนใน วัฒนธรรม/สังคม

- *การฝึกอบรม (training)* การฝึกอบรมเป็นการเรียนรู้ภาษาและ/หรือวัฒนธรรม ต่างๆจากหน่วยงานหรือองค์กรที่จะช่วยให้เกิดความสามารถด้านความรู้และความคิด ซึ่งใน งานวิจัยนี้มีการใช้การฝึกอบรมในการเพิ่มประสิทธิภาพการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมนี้ โดย องค์กรหลักที่มีบทบาทในการฝึกอบรมนั้นคือการฝึกอบรมจากโรงเรียนที่เป็นการบริการเพิ่มพูน ความรู้และประสบการณ์ให้แก่ครอบครัวชาวไครครอบครัวนี้

นอกจากประเด็นดังกล่าวข้างต้นแล้ว จากการวิจัยยังพบว่าประสิทธิภาพทางการ สื่อสารระหว่างครอบครัวชาวไครครอบครัวนี้กับบุคคลต่างวัฒนธรรมที่เป็นคู่สื่อสารนั้น ประสบ ผลสำเร็จด้วยการใช้สื่อบุคคล ซึ่งมีอิทธิพลในการปรับตัวของพวกเขาเป็นอย่างมาก ดังนั้นจะเห็น ได้จากการวิจัยว่า การเรียนรู้การอยู่ร่วมกับสังคมใหม่หรือความรู้ในด้านต่างๆ พวกเขาได้รับ อิทธิพลมาจากสื่อบุคคลทั้งจาก อาจารย์ไพบูลย์ คุณสุดสวาทดี อาจารย์และเพื่อนที่โรงเรียน โดยเฉพาะอาจารย์ไพบูลย์ที่เป็นผู้ที่มีอิทธิพลต่อครอบครัวชาวไครครอบครัวนี้อย่างมาก ซึ่งถือได้ว่า อาจารย์ไพบูลย์เป็นสื่อบุคคลที่มีบทบาทในการเป็นผู้นำทางความคิดที่มีอิทธิพลต่อทัศนคติ และ การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมให้สามารถอยู่อาศัยในสภาพแวดล้อมใหม่ที่แตกต่างไปจากที่ที่พวกเขา เคยอยู่ ดังเช่นที่ Roger และ Meynen ได้กล่าวไว้ในเรื่องของสื่อบุคคลว่า สื่อบุคคล เป็นปัจจัยที่ สำคัญที่สุดที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจ

ส่วนที่ 3 การสื่อสารที่แสดงอัตลักษณ์แห่งชาติพันธุ์ของครอบครัวชาวไคร

ลักษณะความเป็นชาติพันธุ์ ถือเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของการรับรู้ตนเองที่มี อิทธิพลต่อการสื่อสารกับคนแปลกหน้า การที่ครอบครัวชาวไครให้คำจำกัดความความเป็น “ชาวไคร” ของตนเองก็ด้วยการมองดินที่อยู่อาศัยที่พวกเขาอาศัยอยู่ รวมทั้งได้รับการเรียนรู้ผ่านกระบวนการ

ขัดเกลาทางสังคมในกลุ่มชาติกลุ่มเดียวกัน ดังนั้นพวกเขาก็จะเริ่มรู้สึกเป็นสมาชิกของกลุ่มชนเผ่า ชาติ โดยใช้ลักษณะของกลุ่ม เช่น สีผิว ภาษา เชื้อชาติ วัฒนธรรม ฯลฯ เป็นตัวแบ่งแยกความแตกต่างระหว่างเขากับผู้อื่น เป็นการจัดตนเองให้เป็นสมาชิกภายในกลุ่ม และจัดคนอื่นไม่ให้ เป็นสมาชิกภายในกลุ่ม และการที่พวกเขามี ภาษา วัฒนธรรม และแนวคิดแตกต่างไปจากสมาชิกส่วนใหญ่ในสังคมไทย ทำให้เมื่อพวกเขาเข้ามาอาศัยอยู่ในจังหวัดนครนายกที่มีความแตกต่างทั้งทางด้านภาษา วัฒนธรรมและแนวคิดนั้น พวกเขาจึงต้องพยายามปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมเพื่อให้เกิดจุดสมดุล และไม่ให้เกิดความขัดแย้ง ซึ่งในกรณีนี้ ซึ่งการปรับตัวของกลุ่มครอบครัวชาติ ครอบครัวเป็นไปในลักษณะของการปรับรับวัฒนธรรม (Acculturation) ของตนเองให้เข้ากับ วัฒนธรรมหลัก ที่กลุ่มคนที่เป็นชนกลุ่มน้อยเป็นฝ่ายปรับวัฒนธรรมของตนให้เข้ากับวัฒนธรรม ของคนกลุ่มใหญ่ในสังคมเมือง

แต่อย่างไรก็ตาม ดูเหมือนว่า ปู จะสามารถปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมในลักษณะของการผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรม (Assimilation) เห็นได้ชัดเจนจากการได้รับการยอมรับจาก กลุ่มคนในสังคมแม้จะมีลักษณะทางกายภาพที่แตกต่างกันออกไปก็ตาม โดยเฉพาะปูที่สามารถปรับตัวให้เข้ากับบุคคลอื่น รวมทั้งใช้ความสามารถเฉพาะเพื่อให้เกิดการยอมรับจนปัจจุบันสามารถ แสดงบทบาทความเป็นผู้นำได้

การแสดงออกของสัญลักษณ์ ต่างๆผ่านการสื่อสารของกลุ่มชาติกลุ่มนี้เป็นการ แสดงให้เห็นถึงของความเป็นชนเผ่าของตนเองออกมา ทั้งที่เป็นอัตลักษณ์ทางปัจเจกบุคคลและอัต ลักษณ์ทางด้านวัฒนธรรม ที่พวกเขาได้มีการแสดงออกทางวจนภาษาและอวจนภาษาที่สื่อให้ บุคคลอื่นเห็นได้ว่าพวกเขามีความแตกต่างออกไป และตัวของเขาเองก็รับรู้ได้เข้าใจว่าเป็นการ แสดงออกซึ่งสื่อถึงความป็นชาติพันธุ์ชาติของตนเอง ตามทฤษฎีปฏิสัมพันธ์เชิงสัญลักษณ์ (Symbolic Interactionism) ซึ่งมีรากฐานมาจากความคิดที่ว่า มนุษย์มีลักษณะที่ตื่นตัวอยู่เสมอ (active) การกระทำและอคติของมนุษย์เกิดขึ้นจากกระบวนการที่ต่อเนื่องทางสังคม โดยมีการ กระทำระหว่างกันของบุคคล (การปฏิสัมพันธ์) ผ่านการให้ความหมาย (Meaning) โดยใช้สัญลักษณ์ (symbol) แก่สิ่งต่างๆ หรือการนิยามสถานการณ์ (definition of situation) ซึ่งสัญลักษณ์ (symbol) นี้เป็นตัวสื่อความหมายที่มนุษย์ใช้กันนั้น จะมีลักษณะที่สำคัญ คือ เป็นสัญลักษณ์ที่มีความหมาย ร่วมภายในสังคม เช่น ภาษาเป็นกลุ่มของสัญลักษณ์ที่มีความหมายร่วมในสังคม (shared meaning) คือ เป็นสิ่งที่คนในสังคมเดียวกันสามารถรับรู้และเข้าใจตรงกันได้ นอกจากภาษาที่เป็นวจนภาษา แล้ว สัญลักษณ์ที่เป็นตัวสื่อความหมายที่มนุษย์ใช้กันนั้นยังรวมถึงอวจนภาษาด้วย เช่น การ แสดงออกทางด้านร่างกาย สีหน้า หรือการกระทำ เป็นต้น ซึ่งครอบครัวชาติครอบครัวนี้ก็ เช่นเดียวกัน การใช้สัญลักษณ์ต่างๆของพวกเขา ไม่ว่าจะเป็นวจนภาษาหรืออวจนภาษา มีการ

แสดงออกให้เห็นถึงอัตลักษณ์แห่งชาติพันธุ์ทั้งที่เป็นอัตลักษณ์ทางปัจเจกบุคคลและอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม

1. อัตลักษณ์ทางปัจเจกบุคคล

อัตลักษณ์ทางเชื้อชาติ

เป็นอัตลักษณ์ที่แสดงความเป็นเชื้อชาติและถิ่นกำเนิดเดิมของตนเอง ในด้านเชื้อชาติที่บ่งบอกว่าพวกเขาเป็นชาติพันธุ์ชาไหน พวกเขามีการแสดงออกอย่างเปิดเผยแก่บุคคลที่ตนเองมีความคุ้นเคยสนิทสนมและรู้สึกไว้ใจด้วยการแสดงผ่านวจนภาษาที่พบจากการวิจัยคือการแสดงผ่านภาพวาดที่บ่งบอกความเป็นตนเองที่เขียนการ์ตูนพรวันเกิดให้โดยวาดรูปแทนตัวเองให้มีลักษณะหมยอกที่เป็นเอกลักษณ์ของตนแก่เพื่อนสนิทที่ตนเองรู้สึกไว้ใจ และเมื่อพวกเขาอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่มที่มีลักษณะเป็นกลุ่มร่วมแสดงพวกเขาจะกล้าแสดงความเป็นตัวตนของตนเองออกมาแก่บุคคลแปลกหน้าด้วยเช่นกัน ซึ่งเนื่องจากผู้ที่อยู่ในกลุ่มเดียวกันที่มีความรู้สึกผูกพันกันทั้งทางสายเลือดและทางวัฒนธรรม ความผูกพันนี้จะช่วยให้สมาชิกแต่ละคนเกิดความรู้สึกเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน(อมรา พงศาพิชญ์, 2538) เช่นเดียวกับครอบครัวชาไทยครอบครัวนี้ โดยที่ลักษณะเฉพาะของแต่ละกลุ่มชาติพันธุ์จะปรากฏเด่นชัดมากหรือน้อยนั้น ขึ้นอยู่กับสภาพสังคมและลักษณะการอยู่ร่วมกันของแต่ละกลุ่ม ในอำเภอเล็กๆตามต่างจังหวัดจะพบว่าผู้คนในกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ สามารถรวมตัวกันได้ และมีวัฒนธรรมที่ปรากฏให้เห็นเป็นลักษณะเฉพาะของแต่ละกลุ่ม ซึ่งเรียกว่าอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม แต่ในสังคมเมืองเช่น กทม. ลักษณะการตั้งบ้านเรือนและสภาพการทำงานทำให้บางกลุ่มชาติพันธุ์ที่เพิ่งอพยพย้ายถิ่นเข้ามาไม่สามารถแสดงลักษณะเฉพาะของตนเองออกมา โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มชาติพันธุ์ที่ด้อยโอกาสทางเศรษฐกิจและสังคม เช่น กลุ่มชาติพันธุ์ชนเผ่าชาไทยกลุ่มนี้ที่มาอาศัยอยู่เพียงจำนวน 4 คน ไม่ได้อยู่ร่วมกันเป็นกลุ่มใหญ่ ดังนั้นจึงพยายามไม่แสดงตัวตนของตนเองออกมา แต่เมื่อได้อยู่ร่วมกันเป็นกลุ่มใหญ่และในลักษณะที่ต้องแสดงออกอย่างเป็นทางการพวกเขาจะกล้าแสดงออกมากขึ้น

แต่อย่างไรก็ตาม จากลักษณะทางกายภาพที่แตกต่างไปจากคนในสังคมส่วนใหญ่ ทำให้พวกเขามีการพยายามปิดบังอัตลักษณ์ทางร่างกายที่ตนเองคิดเอาว่าเป็นปมด้อยของเชื้อชาติของพวกเขาเอาไว้ ด้วยวิธีต่างๆ โดยเฉพาะคมกฤษและปุซึ่งถือว่าโตพอที่จะมีความรู้สึกถึงความ เป็นปมด้อยของตนเอง การปกปิดก็จะแสดงออกมาอย่างชัดเจน ได้แก่ การสวมหมวกหรือการโกนผม

ส่วนด้านลักษณะนิสัยและสติปัญญา ได้มีการแสดงอัตลักษณ์ทางด้านลักษณะนิสัยประจำเผ่าของตนเองออกมาผ่านการสื่อสารทั้งที่เป็นวจนภาษาและ อวัจนภาษา โดยอัตลักษณ์ที่ดำรงอยู่และแสดงออกผ่านการสื่อสาร ได้แก่ อุปนิสัยที่ร่าเริง ยิ้มง่าย เขือกเขิน ใจดี พุดน้อย รับประทานอาหารมากและจะกินตลอดทั้งวัน และเชื่อฟังผู้ที่นับถืออย่างเคร่งครัด ส่วนอัตลักษณ์ที่ถูกกลืนไปเมื่อมาอยู่ในสังคมใหม่ ได้แก่ ลักษณะนิสัยในเรื่องตรงไปตรงมาไม่มีเล่ห์เหลี่ยม เกียจคร้านออกไปทำงาน ลักษณะนิสัยการไม่รู้จักอคตคอม ซึ่งเป็นการปรับรับวัฒนธรรม (Acculturation) ที่เกิดจากการที่กลุ่มคนที่เป็นชนกลุ่มน้อยเป็นฝ่ายปรับวัฒนธรรมของตนให้เข้ากับวัฒนธรรมของคนกลุ่มใหญ่ในสังคมเมือง ส่วนเรื่องระดับสติปัญญาที่ครอบครัวชาวไทครอบครัวยุคนี้แสดงออกอย่างเด่นชัดนั้น คือ ความสามารถในการเรียนรู้ภาษาอื่นได้อย่างรวดเร็ว ซึ่งแสดงออกผ่านการสื่อสารกับผู้อื่น

อัตลักษณ์ทางถิ่นฐานหรือถิ่นกำเนิด

อัตลักษณ์ทางถิ่นฐานมีหลายระดับ ตั้งแต่ชุมชนเล็กๆ หมู่บ้าน อำเภอ จังหวัด ไปจนถึงระดับภาค ระดับประเทศ และระดับทวีป แต่ความสำนึกในแต่ละระดับจะแตกต่างกันไป ขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อม ซึ่งพวกเขาได้แสดงความรู้สึกตระหนักถึงความแตกต่างของถิ่นกำเนิดเดิมของตนกับสถานที่ที่มาอยู่ใหม่ โดยแสดงออกถึงความเป็นคนต่างถิ่น ด้วยการสื่อสารบอกเล่าแก่บุคคลอื่นถึงลักษณะสถานที่ที่หมู่บ้านชาไทในลักษณะภาคภูมิใจ รวมทั้งการแสดงพฤติกรรมการมีชีวิตที่อิงอยู่กับธรรมชาติรอบตัวที่แสดงออกถึงถิ่นกำเนิดเดิมของตนเอง

2. อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม

วัฒนธรรมก่อให้เกิดอัตลักษณ์ ทำให้เราทราบความแตกต่างจากคนกลุ่มอื่นๆ ซึ่ง Edward Hall ได้แบ่งวิธีการเรียนรู้ที่ทำให้ทราบถึงความแตกต่างไว้ 10 กลุ่ม คือ

1.ระบบการสื่อสาร และภาษา

2. ลักษณะท่าทางและการแต่งกาย

3.อาหารและนิสัยการบริโภค

4. เวลา และความสำนึก

5. การตอบแทนและการทักทาย

6. ความสัมพันธ์
7. ค่านิยมและบรรทัดฐาน
8. ความรู้สึกความเป็นตัวตน และระยะห่าง
9. การพัฒนาด้านจิตใจและการเรียนรู้
10. ความเชื่อและทัศนคติ

โดยที่อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่แสดงถึงชาติพันธุ์ชาตินั้น แสดงออกให้เห็นในด้าน ภาษาชาติ ลักษณะการแต่งกายที่มีลักษณะพิเศษเฉพาะ อาหารและนิสัยการบริโภค ความเชื่อและทัศนคติของเผ่าพันธุ์ชาติ รวมทั้งภูมิปัญญา ซึ่งอัตลักษณ์เหล่านี้เป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นผ่านการสื่อสาร แต่ได้รับการปรับรับเอาวัฒนธรรมหลักเข้าไปบ้างหรือเป็นกระบวนการปรับรับวัฒนธรรม (Acculturation)

หากแบ่งประเภทการผสมผสานของอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ตามการแบ่งของ Chris Basker ที่แบ่งประเภทการผสมผสานของอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ไว้ 6 รูปแบบ ที่ได้แก่

- อัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์สองแบบอยู่เคียงคู่กันแต่แยกกันเด่นชัด
- อัตลักษณ์สองแบบอยู่ควบคู่กัน มีการผสมผสานในระดับหนึ่ง แต่ยังมีได้ถึงกับผสมผสานกันมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสถานการณ์ที่เขาจะเลือกนิยามตนเป็นแบบไหน
- อัตลักษณ์สองแบบผสมผสานกันมากยิ่งขึ้น ถือเป็นการผสมที่ก่อให้เกิดอัตลักษณ์แบบใหม่ขึ้นมา
- อัตลักษณ์แบบหนึ่ง ๆ จะสามารถดำรงลักษณะเด่นอยู่ได้ในต่างวัฒนธรรม เป็นการนิยาม อัตลักษณ์ตนเองในเชิงสาร์ตละนิยาม
- อัตลักษณ์แบบหนึ่งแข็งแกร่งมากและมีพลังคุกกลืนสูงสามารถข่มอัตลักษณ์และวัฒนธรรมอย่างอื่น คือสร้างความเหมือนและกลบความต่างได้
- การไม่ยอมถูกผูกติดอยู่กับอัตลักษณ์ใด ๆ อย่างตายตัว สามารถนิยามตนเองในลักษณะที่เลื่อนไหลมาก ๆ ได้

จะพบว่าครอบครัวชาโกลครอบครัวนี้มีการผสมผสานอัตลักษณ์ แบบอัตลักษณ์สองแบบอยู่ควบคู่กัน กล่าวคือ มีการผสมผสานในระดับหนึ่ง แต่ยังไม่ได้ผสมผสานกันมากจนกลายเป็นวัฒนธรรมเดียวกัน หรือกลายเป็นวัฒนธรรมแบบใหม่ ทั้งนี้ขึ้นกับสถานการณ์ที่เขาจะเลือกนิยามตนเป็นแบบไหน ดังจะเห็นได้ชัดเจนว่า ในขณะที่พวกเขาอยู่กับบุคคลที่คุ้นเคยหรือไว้วางใจ พวกเขาสามารถดึงเอกลักษณ์ความเป็นชาโกลออกมาแสดงได้อย่างไม่ปิดบัง เช่น การที่คนกฤษสามารถบอกภาษาแก่นิสิตได้อย่างภาคภูมิใจ หรือการที่ปู่สื่อสารผ่านการวาดภาพตนเองให้ออกมาเป็นภาพชาโกล ที่ถือได้ว่าพวกเขาได้ให้นิยามตนเองในขณะนั้นว่าเป็นชาติพันธุ์ชาโกล

การเลือกนิยามตนเองว่าเป็นแบบไหนนั้น เป็นไปตามคุณสมบัติของอัตลักษณ์ที่สำคัญ คือ อัตลักษณ์มีหลายมิติ (Dimension) และมีพลวัต (Dinamic) โดยอาจเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพการณ์ แนวคิดของ C.Keynes ที่ว่า สมาชิกของกลุ่ม ๆ หนึ่งอาจแสดงอัตลักษณ์อันใดอันหนึ่งออกมาภายใต้สภาพการณ์หนึ่ง ๆ เมื่อต้องแข่งขันเพื่อให้ได้มาซึ่งทรัพยากร เช่น ลูกคนจีนในประเทศไทยอาจแสดงตัวเป็น “คนจีน” เมื่อเวลาไปสัมภาษณ์งานตามห้างร้านต่าง ๆ แต่เมื่อไปสอบชิงทุนแข่งขันไปเรียนต่อต่างประเทศกับคนชาติอื่น ๆ ในเอเชีย เขาอาจแสดงตัวเป็น “คนไทย” เช่นเดียวกันกับครอบครัวชาโกลที่อัตลักษณ์ของพวกเขาสามารถเปลี่ยนแปลงไปได้ในแต่ละสภาพการณ์ที่แตกต่างกัน เช่น ในขณะที่เขามีการร่วมแสดงในลักษณะที่เป็นทางการและพวกเขา รู้สึกว่าตนเองได้รับการยอมรับจากคนอื่น รวมทั้งได้รับค่าตอบแทนจากการแสดงความแตกต่างของตนเองนี้ พวกเขา ก็จะแสดงความเป็นชาโกลของตนเองออกมาอย่างเปิดเผย ทั้งการสวมใส่ชุดประจำเผ่า การร้องรำทำเพลง แสดงท่าทางต่างๆตามแบบชาโกล โดยแสดงอย่างไม่ขัดเขิน ซึ่งต่างจากสภาพการณ์ทั่วไปในการใช้ชีวิตปกติประจำวันที่พวกเขาพยายามที่จะปิดบังความเป็นชาโกลของตนเอง แต่จะภูมิใจมากกว่าที่จะแสดงให้ผู้อื่นเห็นว่าตนเองเป็นคนไทยเต็มตัว เช่น การภาคภูมิใจที่มีบัตรประจำตัวประชาชน มีใบขับขี่ เป็นต้น

สถาบันวิทยบริการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. การแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นจากการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมนั้น สิ่งที่ต้องคำนึงถึงคือ ภูมิหลังของคู่สื่อสารต่างวัฒนธรรมที่แตกต่างกันออกไป ซึ่งการวิจัยนี้ชี้ให้เห็นว่า การมีภูมิหลังที่แตกต่างออกไปของแต่ละคนนั้น ปัญหาที่เกิดขึ้นย่อมมีความแตกต่างกันตามไปด้วย ดังนั้น วิธีการในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นจึงต้องต้องมีความแตกต่างกันออกไปตามลักษณะของแต่ละคนด้วยเช่นกัน

2. งานวิจัยนี้ชี้ให้เห็นว่า การสื่อสารระหว่างวัฒนธรรมจะประสบผลสำเร็จได้นั้น จะต้องเกิดจากกระบวนการในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นร่วมกันของบุคคลคู่สื่อสาร ดังนั้น เมื่อต้องพัฒนาการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม จึงควรให้ความสำคัญกับคู่สื่อสารทั้งสองฝ่าย

3. อุดมคติทางชาติพันธุ์ของชนกลุ่มน้อยเป็นสิ่งที่แสดงออกมาตามสถานการณ์ การได้รับการยอมรับจากบุคคลที่อยู่ในวัฒนธรรมหลัก ดังนั้น การจะธำรงรักษาอัตลักษณ์แห่งชาติพันธุ์ของชนกลุ่มน้อยเหล่านี้ไว้ได้ บุคคลคู่สื่อสารจึงต้องให้คุณค่าและความสำคัญกับวัฒนธรรมย่อยของชนกลุ่มน้อยเหล่านั้น

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้ศึกษาถึงกลุ่มชนเผ่าชาวกูเพียงกลุ่มเดียวเท่านั้น ซึ่งในสังคมไทย ยังมีชนกลุ่มน้อยอีกเป็นจำนวนมากที่เป็นกลุ่มคนที่ด้อยโอกาสเช่นเดียวกับกลุ่มชนเผ่าชาวกูกลุ่มนี้ ดังนั้นจึงน่าจะมีการศึกษาถึงชนกลุ่มน้อยกลุ่มอื่นๆที่มีความจำเป็นต้องย้ายถิ่นฐานออกมา เช่น กลุ่มชาวเขาเผ่าต่างๆ เป็นต้น

2. การวิจัยครั้งนี้ศึกษาการย้ายถิ่นฐานของกลุ่มชาวกูที่มาอยู่ในบริบทแวดล้อมแบบชุมชนเมืองเท่านั้น ซึ่งจากการสอบถามครอบครัวชาวกูครอบครัวนี้พบว่า ยังมีกลุ่มชาวกูบางกลุ่มที่ได้ย้ายมาประกอบอาชีพอย่างถาวรในกรุงเทพมหานคร จึงควรศึกษากลุ่มชนเผ่าชาวกูในบริบทสังคมเมืองด้วยในอนาคต

3. การศึกษาในประเด็นเรื่องอัตลักษณ์เป็นเรื่องที่ต้องอาศัยระยะเวลาในการพิจารณาเป็นเวลานานเพื่อให้ทราบถึงความเป็นตัวตนของกลุ่มที่ต้องการศึกษาอย่างแท้จริง ดังนั้น หากผู้วิจัยจะทำการวิจัยในเรื่องอัตลักษณ์ในครั้งต่อไป ควรกำหนดระยะเวลาศึกษาให้ยาวมากขึ้น หรืออาจเน้นศึกษาที่เรื่องการแสดงอัตลักษณ์เพียงประการเดียว

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

กนกพรรณ แสงเรือง. ความสำนึกในเอกลักษณ์ชาติพันธุ์ของลาวพวน. วิทยานิพนธ์ปริญญา
มหาบัณฑิต, สาขาสังคมวิทยา คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2532.

กาญจนา แก้วเทพ. ศาสตร์แห่งสื่อและวัฒนธรรม. กรุงเทพมหานคร : เอ็ดดิสันเพรสโปรดักส์, 2544.

กาญจนา แก้วเทพ. โลกของสื่อ. กรุงเทพมหานคร : ห.จ.ก.เค.ซี.พรินท์ แอนด์ แอด, 2541.

กาญจนา แก้วเทพ. สื่อส่องวัฒนธรรม. กรุงเทพมหานคร : อมรินทร์พริ้นติ้ง แอนด์ พับลิชชิ่ง, 2539.

กาญจนา สุวรรณวงศ์. วิถีชีวิต พิธีกรรม และการดำรงเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของกลุ่มพราหมณ์
ราชสำนักในสังคมไทย : ศึกษากรณี เทวสถานโบสถ์พราหมณ์พระนคร. วิทยานิพนธ์
ปริญญามหาบัณฑิต, สาขามานุษยวิทยา คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2539.

เกศินี จุฑาวิจิตร. การสื่อสารเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น. พิมพ์ครั้งที่ 2. นครปฐม : สถาบันราชภัฏ
นครปฐม, 2542.

กรองแก้ว วัฒนมงคลรักษ์. การสื่อสารกับอัตลักษณ์ถนนข้าวสาร. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต,
สาขานิเทศศาสตร์พัฒนาการ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2545.

เงาะป่าแห่งเขาบรทัด ชนเผ่าอีสระ กำลังจะสูญพันธุ์. 12-18 มกราคม 2539. เนชั่น สุดสัปดาห์ :
36-37.

จีน อยู่ดี. คนก่อนประวัติศาสตร์ในประเทศไทย. กรุงเทพมหานคร : กรมศิลปากร, 2512.

ทวิช จตุรพฤษ. เสียงจากคนชายขอบ : ศักดิ์ศรีความเป็นคนของชาวลีซอ. พิมพ์ครั้งที่1.
เชียงใหม่ : เครือข่ายชาติพันธุ์ศึกษา ศูนย์ภูมิภาคเพื่อการศึกษาสังคมศาสตร์และการพัฒนา
ที่ยั่งยืน คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2541.

บริสุทธิ์ ประสพทรัพย์. ธารโด ดินแดนแห่งธารเสนห์ ทะเลบนภูเขา ชนเผ่าซาไก. อนุสาร อสท.
การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย 9 (2528) : 47-51.

- ไพบูลย์ ดวงจันทร์. ชาโกลเจ้าแห่งขุนเขาและสมุนไพร. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์การศาสนา, 2523.
- ไพบูลย์ ดวงจันทร์. ชาโกล. วารสารราชบัณฑิตยสถาน 1 (2520) : 64-72.
- ภัทรานุจ แสงจันทร์. สถานภาพการศึกษาวิจัยทางการสื่อสารระดับวัฒนธรรมในประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารบัณฑิต, สาขาวิชาวิทยา คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2542.
- เมตตา วิวัฒนานุกูล. แนวทางการศึกษาการสื่อสารต่างวัฒนธรรม. โลกของสื่อ 1 (มิถุนายน) : 9-20.
- เมตตา วิวัฒนานุกูล(กฤตวิทย์). การสื่อสารต่างวัฒนธรรม. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร : แอคทีฟ พรินท์, 2548.
- วีรวัฒน์ สุขวราห์. พฤติกรรมสุขภาพของชาวชาโกล : กรณีศึกษานบ้านชาโกล หมู่ที่ 3 ต.บ้านแห อ.ธารโต จ.ยะลา. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารบัณฑิต, สาขาวิชาวัฒนธรรมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล, 2539.
- วันเฉลิม จันทรากุล. เงาะป่า-ชาโกล นิเวศเมืองไทย ชนป่าที่กำลังสูญสลาย. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร : โปรเกรสซีฟ, 2544.
- ศรินาถ ปิ่นทองพันธ์. การรับรู้และการสื่อสารในการแสดงอัตลักษณ์ความเป็นชาโกลได้ของนักศึกษาภาคใต้ในกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารบัณฑิต, สาขาวิชาวิทยา คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2546.
- สกลกานต์ อินทร์ไทร. การสื่อสารกับการสร้างอัตลักษณ์ของกลุ่มเด็กป้อมในกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารบัณฑิต, สาขาการสื่อสารมวลชน คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2542.
- เสถียร เขยประทับ. การสื่อสารและการพัฒนา. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2534.

สายฝน ควรมงคล. การศึกษาสถานะทางเอกลักษณ์ของวัยรุ่นตอนปลายในสถาบันอุดมศึกษา. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, สาขาจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2537.

สุรินทร์ กู๋ขจร และคณะ. กลุ่มสังคมล่าสัตว์ : ชนกลุ่มน้อยเผ่า "ผีตองเหลือง" ในประเทศไทย. กรุงเทพมหานคร : โครงการวิจัยชาติพันธุ์ทางโบราณคดี, 2526.

สุวิไล เปรมศรีรัตน์ และคณะ. เอกสารประกอบการประชุมวิชาการเพื่อเสนอผลงานวิจัยเรื่องแผนที่ภาษาของชาติพันธุ์ต่างๆในประเทศไทย. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, 2544.

สุวัฒน์ ทองหอม. เงาะชนผู้ขู่ป่า. กรุงเทพมหานคร : ทันเวลา, 2538.

โสวธรรม กงสวัสดิ์. การสื่อสารกับการสร้างอัตลักษณ์ของเด็กและเยาวชนสถานสงเคราะห์เด็กหญิงบ้านราชวิถี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, สาขาการสื่อสารมวลชน คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2545.

อภิญา เฟื่องฟูสกุล. อัตลักษณ์. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร: คณะกรรมการสภาวิจัยแห่งชาติ สาขาสังคมวิทยา สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ, 2546.

อมรา พงศาพิชญ์. วัฒนธรรม ศาสนา และชาติพันธุ์ : วิเคราะห์สังคมไทยแนวมานุษยวิทยา. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2538.

องอาจ รุ่งจันทร์ฉาย. โอริงคาร์ตมนุษย์ยุคเริ่มแรกที่ยังหลงเหลือ. ศิลปวัฒนธรรม. 11 (2526) : 14.

อุษณีย์ พึ่งปาน. ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการปรับตัวของผู้ย้ายถิ่นเข้าเขตเมือง. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, สาขาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2528.

ภาษาอังกฤษ

Lazarsfeld, P. F., and Menzel, H. Mass media and personal influence. The science of human communication. New York : The Basic Books, 1968.

- Blumer, Herbert. Symbolic Interactionism Perspective and Method. Englewood Cliffs, NJ : Prentice-Hall, 1969.
- Burling, Robbins. Hill Farms and Padi Fields - Life in Mainland Southeast Asia. S.l. : s.n., 1965.
- Gudykunst, W.B.&Ting-toomey, S. Communication in personal relationships across cultural : An introduction. In W.B. Gudykunst, S.Ting – Toomey, T.Nishida,(eds), Communication in personal Relationships Across Cultures. Thousand Oaks : Sage.Publication, 1996.
- Gudykunst, W.B.&Ting-toomey, S. Culture and Interpersonal Communication. Newbury Park : Sage Publications, 1988.
- Hall, T F. The Rediscovery of Ideology : Return of the Repressed in Media Studies. In Gurevitch, M., et al.(eds), Cultur, Society and the media. London : Methuen & Co.,Ltd., 1982.
- Hall, E.T. & Hall M.R. Understanding Cultural Difference. Yarmouth,ME : Intercultural Press, 1990.
- Hout, Thomas Ford. Dictionary of modern sociology. 1st edition. Totowa, NJ : Littlefield, Adams, 1969.
- Lustig, Myron W. & Koester, Jolene. Intercultural competence : interpersonal communication across cultural. Boston : Allyn and Bacon, 1993.

ภาคผนวก

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ก

อาจารย์สมศักดิ์ ศรีทอง อาจารย์ใหญ่โรงเรียนนายกวดนगर

อิริยาบถขณะอยู่ที่โรงเรียนของปูและปลา

การทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อนนักเรียน

ช่วยคนกฤษฎ์ทำการเกษตรในวันเสาร์ อาทิตย์

ปู ปลาขณะทำการบ้าน

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นางสาวเชษฐขวัญ ภูษณงค์ เกิดเมื่อวันที่ 5 ธันวาคม พ.ศ.2525 สำเร็จการศึกษา
ระดับปริญญาตรีจากคณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เมื่อปี พ.ศ.2547 และ
เข้าศึกษาต่อในระดับปริญญาโทที่คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ภาควิชาการ
ประชาสัมพันธ์ สาขานิเทศศาสตร์พัฒนาการ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย